

Däremot har jag ansett mig böra biträda förslaget att under anslaget beräkna medel för höjning av timpenningen till de vid museet anställda extra visningsvakterna från 5 kronor till 6 kronor per dag samt för ersättning till vikarier under visningsvakternas semester m. m. Jag beräknar i likhet med civilförvaltningen kostnaderna härför till 936 kronor respektive 260 kronor. I detta sammanhang får jag erinra, att Kungl. Maj:t den 19 oktober 1945 medgivit, att till styresmannens förfogande finge för bestridande av kostnader för ersättning till visningsvakter vid armémuseum under budgetåret 1945/46 — utöver för ändamålet enligt gällande stat tillgängliga medel — utbetalas ett belopp av högst 936 kronor från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Civilförvaltningens förslag att från museets anslag till samlingskonservering m. m. till förevarande anslag överföra kostnaderna, 3 900 kronor, för avlöande av ett textilvårdsbiträde anser jag mig kunna tillstyrka. I enlighet med det anförda beräknar jag anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal till (9 500 + 936 + 260 + 3 900 =) 14 596 kronor eller i runt tal 14 600 kronor.

Enligt från civilförvaltningen inhämtade uppgifter bör anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med hänsyn till löneklassuppflyttningar m. m. höjas med 5 700 kronor till 42 500 kronor, varjämte anslagsposten till rörligt tillägg bör höjas med 700 kronor till 6 700 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknar jag således till (42 500 + 14 600 + 6 700 =) 63 800 kronor.

Med erinran att anslagsökningen utgör 11 500 kronor får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för armémuseum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>föreslagsvis</i>	kronor 42 500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	» 14 600
3. Rörligt tillägg, <i>föreslagsvis</i>	» 6 700
	<hr/>
	Summa kronor 63 800

dels ock till Armémuseum: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 63 800 kronor.

[152.] 9. **Armémuseum: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/43 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)..... kronor 4 900

Anslaget för innevarande budgetår, 4 500 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 161.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* anført, att styresmannen för armémuseum beräknat medelsbehovet under

anslaget till 15 200 kronor, varvid förutsatts att kostnaderna för anskaffande av montrar skulle bestridas från museets anslag till samlingars konservering m. m. samt kostnaderna för montrarnas underhåll från förevarande anslag. Civilförvaltningen ansåge en dylik uppdelning av kostnaderna för montrar vara varken riktig eller lämplig. Samtliga ifrågakvarande kostnader syntes vara av natur att bära bestridas från förevarande anslag. På grund härav och för att dessutom åtminstone i någon mån museets mest trängande behov av ytterligare anskaffning av skyddsmontrar m. m. skulle kunna tillgodoses ansåge sig civilförvaltningen bära föreslå, att anslaget för nästa budgetår höjdes till 8 000 kronor. Ämbetsverket förutsatte härvid, att, såsom skett för innevarande budgetår, medgivande även fortsättningsvis komme att lämnas, att vid museet inflytande inträdesavgifter och avgifter vid försäljning av kataloger och andra arbeten finge i mån av behov användas för ändamål avseende museets verksamhet.

Departements-
chefen.

I likhet med civilförvaltningen förordar jag, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till 8 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 3 500 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armémuseum: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 8 000 kronor.

[153.] 10. **Armémuseum: Samlingars konservering m. m., reservationsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 13 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 15 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* anført, att styresmannen för armémuseum — under framhållande, bland annat, att museiarbetet i fråga om evakuerade föremål under flera år legat nere och att viss nyanskaffning av skyddsmontrar för dessa föremål måste äga rum — hemställt om höjning av anslaget till 20 000 kronor. Såsom framginge av det föregående hade civilförvaltningen föreslagit, att från förevarande anslag hittills bestridda kostnader för avlönande av ett textilvårdsbiträde samt för anskaffande av montrar skulle gäldas från armémuseets avlönings- respektive omkostnadsanslag. Till följd härav borde förevarande anslag rätteligen minskas med häremot svarande belopp. Då det emellertid finge anses nödvändigt, att museet — om det överhuvudtaget skulle kunna tillfredsställande fylla sin uppgift — påbörjade iståndsättandet av de under beredskapen evakuerade föremålen och då arbetet härmed beräknades draga dryga kostnader, ansåge civilförvaltningen sig icke bära påyrka någon sänkning av anslaget. För tillgodoseende av det i nämnda hänseende mest angelägna behovet syntes ett anslag av åtminstone samma storlek som anvisats för innevarande budgetår, 15 000 kronor, bliva behövt.

I det föregående har jag tillstyrkt civilförvaltningens förslag om överförande av medel, 3 900 kronor, för avlöning till ett textilvårdsbiträde från förevarande anslag till armémuseets avlöningsanslag. Med hänsyn därtill föreslår jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med ett belopp av (15 000 — 3 900 =) 11 100 kronor. En höjning av detta belopp finner jag mig icke nu kunna förorda.

Departement
chefen.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 3 900 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armémuseum: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 11 100 kronor.

Försvarets forskningsanstalt.

[154.] 11. **Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar, förslagsanslag.** Försvarets forskningsanstalt, vars organisation fastställdes av 1944 års riksdag (prop. nr 293; rd. skr. nr 498), har varit i verksamhet sedan den 1 april 1945. Anstalten står under ledning av en styrelse. Det löpande arbetet inom anstalten sammanhålls dock av en överdirektör och chef för anstalten. Anstalten är organiserad på tre fasta avdelningar, varjämte för särskilda ändamål kunna bildas tillfälliga arbetsgrupper.

Forskningsanstaltens avlöningsanslag för innevarande budgetår, 555 000 kronor, disponeras enligt i statsliggaren för detta budgetår, s. 161 och 162, intagen personalförteckning jämte avlöningsstat och vissa därtill anslutande bestämmelser. Anmärkas må, att kostnaderna för avlöning av den personal, som icke kan anses tillhöra forskningsanstaltens fasta kader, bestridas från forskningsanstaltens anslag till viss forskningsverksamhet.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets forskningsanstalt* framhållit, att med hänsyn till den korta tid anstalten varit i verksamhet det icke varit möjligt att göra några erfarenhetsmässiga bedömanden beträffande medelsbehovet under budgetåret. Forskningsanstalten hade därför i sina äskanden inskränkt sig till att begära i stort sett samma medelsanvisningar som för innevarande budgetår. Anstalten vore emellertid väl medveten om att bearbetningen av de talrika och vittomfattande forskningsuppgifter, som genom det nyligen avslutade världskriget blivit aktuella, kunde komma att medföra kostnader av sådan storleksordning, att fråga kunde uppkomma om anvisning av ytterligare medel.

Med angivna utgångspunkter har forskningsanstalten icke ifrågasatt någon ändring beträffande medelsanvisningen under anslagsposten till avlöningar till ordinarie personal, 133 400 kronor.

Medelsbehovet under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har forskningsanstalten för nästa budgetår beräknat till i runt tal 71 000 kronor (nu 59 300 kronor). Ökningen sammanhänger väsentligen med att noggrannare beräkningar numera kunnat göras beträffande det verkliga medelsbehovet. Endast 1 000 kronor av ökningen belöpa på ett nytt ändamål: beredande av ersättning åt suppleant i anstaltens styrelse även i sådana fall, då suppleanten ej tjänstgör som

ersättare för ordinarie ledamot. Till närmare motivering av detta förslag har forskningsanstalten i skrivelse den 4 juni 1945 anfört i huvudsak följande.

Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser kunde suppleant, som bevistade styrelsesammanträde, beredas ersättning i form av dagarvode eller resekostnads- och traktamentsersättning allenast under förutsättning att hans deltagande i sammanträdet föranletts av att den ordinarie ledamoten varit förhindrad bevista detsamma. För att suppleanterna på ett fullt tillfredsställande sätt i förekommande fall skulle kunna fullgöra sina uppgifter såsom ledamöter i styrelsen, syntes det erforderligt, att vederbörande hade möjlighet att kontinuerligt uppehålla kontakten med representanter för olika grenar av vetenskap och teknik samt för försvaret. Med hänsyn härtill vore det angeläget, att även suppleanterna bereddades tillfälle deltaga i styrelsens sammanträden så att de fortlöpande kunde taga del av forskningsverksamheten samtidigt som de erhöle kännedom om aktuella forskningsuppgifter. Forskningsanstalten hemställde därför, att suppleant, vilken på kallelse av ordföranden deltog i styrelsens sammanträden utan att därvid tjänstgöra såsom ersättare för ordinarie ledamot, måtte få åtnjuta enahanda ersättning, som tillkomme ledamot i styrelsen.

Då närmare erfarenhet icke vunnits beträffande detaljerna i forskningsanstaltens personalbehov, har anstalten icke ansett sig böra ifrågasätta någon ändring av medelsanvisningen under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, 300 000 kronor. Anstalten har emellertid föreslagit, att den i gällande personalförteckning upptagna befattningen såsom föreståndare för försöksstation i lönegraden Eo 24 måtte utbytas mot en befattning såsom forskningsassistent i samma lönegrad. Det hade nämligen visat sig önskvärt, att styrelsen hade möjlighet att såsom föreståndare för försöksstation placera den av forskningsassistenterna, som besatte de största personliga förutsättningarna härför.

Beträffande anslagsposten till rörligt tillägg har forskningsanstalten anfört, att anstalten utgått från, att av nämnda post skulle bestridas kostnaderna för dylikt tillägg allenast åt personal med avlöning från förevarande anslag samt att kostnader för rörligt tillägg åt den personal med lön enligt löneplanen Ex, vilken avlönades från anslaget till viss forskningsverksamhet, skulle utgå av sistnämnda anslag. Under denna förutsättning syntes anslagsposten till rörligt tillägg böra beräknas till omkring 64 000 kronor eller för erhållande av jämn slutsumma å avlöningsstaten till 63 400 kronor (nu 66 100 kronor).

De såsom särskilda uppbördsmedel redovisade inkomsterna av pensionsmedel har forskningsanstalten uppskattat till oförändrat belopp, 3 800 kronor.

Forskningsanstalten har således beräknat det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till $(133\,400 + 71\,000 + 300\,000 + 63\,400 - 3\,800 =) 564\,000$ kronor.

epartements-
chefen.

Jag har intet att erinra mot att suppleant i anstaltens styrelse, vilken på kallelse av ordföranden deltagar i styrelsesammanträde utan att därvid tjänst-

göra såsom ersättare för ordinarie ledamot, beredes ersättning härför efter samma grunder som ordinarie ledamot. Vidare anser jag mig kunna tillstyrka forskningsanstaltens förslag om utbyte av befattningen såsom föreståndare för försöksstation i lönegraden Eo 24 mot en befattning såsom forskningsassistent i samma lönegrad. Då jag icke heller i övrigt funnit anledning till erinran mot forskningsanstaltens beräkning av medelsbehovet under de olika anslagsposterna, uppskattar jag i likhet med anstalten det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till 564 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att i personalförteckningen för försvarets forskningsanstalt upptagen befattning såsom föreståndare för försöksstation i lönegrad Eo 24 skall utbytas mot en befattning såsom forskningsassistent i samma lönegrad,

dels godkänna följande avlöningsstat för forskningsanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	133 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	71 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	300 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	63 400
		<hr/>
	Summa kronor	567 800

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	3 800
		<hr/>
	Nettoutgift kronor	564 000

dels ock till *Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 564 000 kronor.

[155.] 12. **Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 400 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 162, intagen omkostnadsstat med 2 000 kronor till sjukvård, 20 000 kronor till reseersättningar m. m., 85 000 kronor till expenser, 70 000 kronor till anskaffning och underhåll av apparater, maskiner, verktyg och inventarier samt 223 000 kronor till materialier och andra omkostnader.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *försvarets forskningsanstalt* beträffande anslagsposten till reseersättningar m. m. anført, att nämnda anslagspost enligt vad erfarenheten redan nu givit vid handen komme att behöva anlitas i sådan utsträckning, att en höjning av densamma syntes ofrån-

komlig, därest anstalten skulle kunna på ett nöjaktigt sätt fullgöra sina forskningsuppgifter. Forskningsanstalten ville i samband därmed framhålla, att resekostnaderna vid förutvarande försvarsväsendets kemiska anstalt och militärfysiska institutet, vilka institutioner uppgått i och organiserats såsom tvenne avdelningar av forskningsanstalten, under budgetåret 1944/45 uppgått till omkring 28 000 kronor. I samma mån som dessa avdelningars verksamhet intensifierades komme givetvis kraven på ifrågavarande anslagspost att stegras. Härtill komme resekostnader för den nyinrättade teletekniska avdelningen, vilka beräknades icke komma att understiga 5 000 kronor. I betraktande av det anförda framstode det såsom nödvändigt att anslagsposten höjdes. Forskningsanstalten hade emellertid för avsikt att låta resekostnader, som vore hänförliga till uppdrag, för vilka anstalten bereddes ersättning av vederbörande uppdragsgivare, belasta det anslag, vilket tillgodofördes sådan ersättning, nämligen anslaget till viss forskningsverksamhet. Härigenom samt genom iakttagande av sträng återhållsamhet beräknade forskningsanstalten att medelsbehovet under anslagsposten skulle kunna begränsas till 30 000 kronor.

Då forskningsanstalten beträffande övriga anslagsposter icke ifrågasatt ändrad medelstildelning, har anstalten beräknat det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till 410 000 kronor.

*epartements-
chefen.*

Forskningsanstalten har föreslagit höjning av anslagsposten till reseersättningar m. m. med 10 000 kronor. Jag förordar emellertid, att med höjning av anslagsposten får anstå tills närmare erfarenhet vunnits beträffande belastningen å densamma. Då vid sådant förhållande anslaget för nästa budgetår kan uppföras med oförändrat belopp, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 400 000 kronor.

[156.] 13. **Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet, reservationsanslag.** Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 470 000 kronor. Därjämte har efter i propositionen 1945: 334 (s. 23 ff.) framlagt förslag å tilläggsstat I till riksstaten för samma budgetår för ändamålet anvisats ett reservationsanslag av 1 625 000 kronor.

Vid anmälan av nyssnämnda proposition anförde jag, att frågan om anvisande av medel fortsättningsvis för samma ändamål framdeles finge upptagas till bedömande efter förslag av överbefälhavaren och forskningsanstalten. Sådant förslag beräknas kunna avlämnas i början av år 1946. Då beräkningen av förevarande anslag är beroende av prövningen av berörda förslag, torde anslaget i statsverkspropositionen böra upptagas med allenast beräknat belopp.

Jag hemställer alltså — under hänvisning till vad jag vid behandlingen av försvarets civilförvaltnings anslag anført beträffande de belopp, varmed så-

lunda beräknade anslag böra upptagas — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *reservationsanslag* av 470 000 kronor.

[157.] 14. **Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning, reservationsanslag.** I propositionen 1944:293 angående inrättande av försvarets forskningsanstalt lämnades en redogörelse för försvarets forskningsnämnds beräkningar av de engångskostnader — förutom byggnadskostnader — som skulle uppkomma i samband med den nya forskningsanstaltens inrättande (s. 59). Kostnadsberäkningarna slutade på ett belopp av 585 000 kronor.

Vid anmälan av detta spörsmål i propositionen 1944:293 anförde min företrädare i ämbetet, att de av forskningsnämnden beräknade engångskostnaderna, förutom byggnadskostnaderna, bleve i viss mån beroende av omfattningen av det byggnadsprogram, som komme att slutligt fastställas. Det förutsattes emellertid, att ifrågavarande kostnader skulle kunna minskas med åtminstone 35 000 kronor till 550 000 kronor. Å riksstaten för innevarande budgetår har under förevarande anslagsrubrik anvisats hälften av sistnämnda belopp, eller 275 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets forskningsanstalt* hemställt, att återstoden av det för ifrågavarande engångsanskaffning beräknade beloppet, eller 275 000 kronor, måtte anvisas under förevarande anslag.

Jag har intet att erinra mot att för nästa budgetår anvisas återstoden, 275 000 kronor, av det beräknade beloppet för berörda engångsanskaffning. Då emellertid byggnadsprogrammet för forskningsanstalten ännu icke blivit slutligt fastställt, förutsätter jag, att det anslag, som bör anvisas för ändamålet, skall disponeras enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande och att därvid skall beaktas, att lösningen av byggnadsfrågorna icke föregripes. Anskaffningen måste sålunda begränsas till vad som under alla omständigheter kan beräknas bliva erforderligt för anstalten.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 275 000 kronor.

Departement
chefen.

Civilanställningsverksamheten m. m.

[158.] 15. **Försvarets anställningsbyrå: Avlöningar, förslagsanslag.** 16. **Försvarets anställningsbyrå: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro för innevarande budgetår uppförda med 67 000 kronor respektive 64 000 kronor.

I anslutning till statens arbetsmarknadskommissions under arméns anslag till familjebidrag berörda förslag om ändring av gällande bestämmelser om

familjebidrag har kommissionen framlagt förslag om att försvarets anställningsbyrå skulle förordnas såsom tillsynsmyndighet för familjebidragsärenden m. m. Förslaget beräknas i viss mån påverka anställningsbyråns organisation. Då prövningen av förslaget synes böra ske samtidigt med behandlingen av frågan om ändrade bestämmelser för familjebidrag får jag föreslå, att anställningsbyråns avlönings- och omkostnadsanslag i statsverkspropositionen uppföras med allenast beräknade belopp.

Under erinran om vad jag vid behandlingen av försvarets civilförvaltningsanslag anfört beträffande de belopp, med vilka beräknade anslag böra upptagas, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till *Försvarets anställningsbyrå: Avlöningar* ett förslagsanslag av 67 000 kronor,

dels ock till *Försvarets anställningsbyrå: Omkostnader* ett förslagsanslag av 64 000 kronor.

[159.] 17. **Vissa civilianställningsåtgärder, förslagsanslag.** I enlighet med förslag i propositionen 1945: 154, angående ordnande av civilianställning för avgående fast anställt manskap vid försvaret, har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 725 000 kronor till vissa civilianställningsåtgärder. Anslaget ersätter det tidigare anslaget till civilianställnings befrämjande samt de under försvarsgrenarna uppförda anslagen till rekryteringskostnader och avskedspremier m. m., i den mån dessa avsetts för civilianställningsåtgärder. Anslaget disponeras på sätt framgår av statsliggaren för innevarande budgetår, s. 164 f.

Försvarets anställningsbyrå har hemställt, att anslaget i brist på närmare erfarenheter rörande det verkliga medelsbehovet måtte uppföras med oförändrat belopp för nästa budgetår.

Med biträdande av anställningsbyråns förslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa civilianställningsåtgärder* för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 725 000 kronor.

Försvarets läroverk.

[160.] 18. **Försvarets läroverk: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 313 000

Enligt den i 1942 års försvarsbeslut förutsatta organisationen av försvarets läroverk — vars elevantal beräknades till omkring 790 vid utbyggd organisation — skulle den ordinarie och extra ordinarie lärarpersonalen utgöras av 1 rektor, 8 lektorer samt 20 ordinarie och 7 extra ordinarie adjunkter.

epartements-
chefen.

Förutom den ordinarie och extra ordinarie lärarpersonalen skulle vid läroverket finnas anställda timlärare samt betjänings- och skrivpersonal.

Anslaget för innevarande budgetår, 540 000 kronor, disponeras jämlikt av 1945 års riksdag fastställd personalförteckning och avlöningsstat (se statsliggaren för budgetåret 1945/46, s. 165 f.) Å personalförteckningen ha upptagits såsom ordinarie tjänstemän 1 rektor i lönegrad E 13, 8 lektorer i lönegrad A 27 och 15 adjunkter i lönegrad A 23 samt såsom extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 lönegraden 7 adjunkter i lönegrad Eo 21.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* föreslagit inrättande av nya befattningar för 5 adjunkter i lönegrad A 23 samt bemyndigande för läroverkets styrelse att utbyta heltidstjänstgörande timlärare mot extra adjunkter. Till stöd för förslaget har ämbetsverket åberopat en skrivelse från läroverkets styrelse, vari anförts i huvudsak följande.

I den för budgetåret 1945/46 fastställda staten vore antalet lärare, som finge anställas såsom extra adjunkter, maximerat till 10. Efter 1945 års riksdags beslut om höjning av timlärararvodet från 8 kronor till 9 kronor för undervisningstimme bleve det emellertid för statsverket något dyrare att avlöna en lärare som timlärare (med särskild ersättning för skrivningskorrigering) än som extra adjunkt (lön jämte rörligt tillägg och kristillägg), så snart tjänstgöringstiden per vecka uppginge till 26 timmar. Högre veckotimal vore ofta förekommande. Då flertalet lärare trots detta med tanke på de sociala förmånerna hellre toge anställning som extra adjunkter än som timlärare, vore det önskvärt, att försvarets läroverk erhöle samma frihet som de allmänna läroverken att utan begränsning till visst antal anställa heltidstjänstgörande lärare, som i övrigt fyllde de för extra adjunkter uppställda kraven. För budgetåret 1944/45 hade läroverket haft 11 extra adjunkter. Så gott som samtliga komme att kvarstanna och ytterligare några behövdes som ersättare å de ordinarie tjänster, som vore lediga men icke kunde beräknas besättas och i varje fall icke tillträdas förrän tidigast den 1 januari 1946, i flertalet fall sannolikt först den 1 juli 1946.

Styrelsen beräknade för budgetåret 1946/47 antalet läsavdelningar till 29, vilket antal visserligen vore något lägre än det av 1941 års försvarsutredning beräknade, 32, men full användning funnes dock för tidigare beräknade 5 nya ordinarie adjunkter. Åtskilliga timmar därutöver bleve ändå behövlige. För dem hade styrelsen, om fast siffra skulle angivas, räknat blott med 5 extra adjunkter och i övrigt med timlärartimmar. Styrelsen skulle dock på ovan angivna grunder helst se, att dessa timmar i behövlige — ej i förväg fixerad — utsträckning finge sammanföras till extra adjunktstjänster, vilket ej bleve dyrare, sannolikt tvärtom billigare.

Civilförvaltningen har anført att ett genomförande av förslaget om rätt för styrelsen att efter eget beprövande utbyta timlärare mot heltidstjänstgörande extra adjunkter på sätt framhållits icke komme att medföra någon kostnadsökning. Då anordningen syntes ändamålsenlig, funne civilförvaltningen sig böra biträda förslaget. Därest emellertid bestämt antal extra adjunktstjänster nu skulle angivas syntes i enlighet med styrelsens förslag nämnda antal böra bestämmas till 5 och medelsbehovet för timlärararvoden böra beräknas efter ett timantal av 7 650.

Civilförvaltningen har vidare föreslagit, att under förevarande anslag be-

räknade medel för avlöning av 3 tillsynsmän i lönegrad Eo 6, 15 vaktmästare i lönegrad Eo 5 och 2 skrivbiträden i lönegrad Eo 2, vilka samtliga avsetts för läroverkets internat, skulle upptagas under arméns avlöningsanslag, enär ifrågavarande personal borde redovisas under arméns underofficersskola.

Läroverkets rektor hade hos civilförvaltningen hemställt, att semesterersättning måtte få utgå till timlärarna vid läroverket. Civilförvaltningen har anmält, att ämbetsverket vid prövning av fråga om semesterersättning enligt 1938 års semesterlag åt timlärare vid truppförbanden funnit dylik ersättning skola utgå till lärare, vars lärarverksamhet ansetts utgöra vederbörandes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Motsvarande syntes böra gälla för timlärarna vid försvarets läroverk. Någon uppräknig för ändamålet av anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal ansåge civilförvaltningen icke vara påkallad. Emellertid syntes vid behov anslagsposten böra utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t få överskridas för möjliggörande av utbetalning av semesterersättning.

Med beaktande av vad sålunda anförts har civilförvaltningen beräknat medelsbehovet under anslaget till 475 000 kronor, varav till avlöningar till ordinarie tjänstemän 260 000 kronor (nu 218 500 kronor), till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 1 000 kronor (oförändrat belopp), till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 162 000 kronor (nu 262 000 kronor) samt till rörligt tillägg 52 000 kronor (nu 58 500 kronor).

*departements-
chefen.*

Civilförvaltningens förslag om inrättande vid försvarets läroverk av nya befattningar för 5 ordinarie adjunkter kan jag förorda. Härigenom kommer antalet ordinarie och extra ordinarie lärare att uppgå till det i försvarsbeslutet förutsatta.

Förslaget om rätt för läroverkets styrelse att efter eget beprövande utbyta timlärare mot heltidstjänstgörande extra adjunkter innebär en ändamålsenlig anordning och synes icke komma att medföra någon kostnadsökning. Såsom civilförvaltningen föreslagit torde, därest riksdagen ej har något att erinra däremot, anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal få överskridas för möjliggörande av utbetalning i förekommande fall av semesterersättning till timlärarna vid läroverket.

Civilförvaltningens förslag om överförande till arméns avlöningsanslag av medel för avlöning av vissa icke-ordinarie befattningshavare, avsedda för läroverkets internat, kan av mig förordas.

Försvarets upplysningsutredning har i sitt den 1 maj 1945 avgivna betänkande föreslagit anordnande vid försvarets läroverk av frivillig extra undervisning i samhällslära samt beräknat kostnaderna härför till 10 000 kronor för första året och 9 100 kronor för följande år. Av det för första året beräknade beloppet ha 3 000 kronor beräknats belöpa på lärararvoden och 7 000 kronor på studieresor m. m. I det följande kommer jag att föreslå anvisande av ett särskilt anslag för nästa budgetår till försvarsupplysning. Då den av utredningen föreslagna undervisningen vid försvarets läroverk utgör ett lämpligt led i de åtgärder, som jag i berörda sammanhang ämnar förorda,

kan jag tillstyrka att medel anvisas för ifrågavarande undervisning. Ehuru det synes tveksamt, om de av utredningen beräknade beloppen skola visa sig tillräckliga, anser jag mig icke för närvarande böra förorda större medelsanvisning än som av utredningen förutsatts. Jag föreslår därför, att för bestridande av lärararvodena 3 000 kronor beräknas under den i läroverkets avlöningsstat uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Medel för bestridande av kostnaderna för studieresor m. m., 7 000 kronor, böra beräknas under läroverkets omkostnadsanslag.

Med biträdande i övrigt av civilförvaltningens förslag beräknar jag alltså det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag till (475 000 + 3 000 =) 478 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 62 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta att vid försvarets läroverk må från och med budgetåret 1946/47 inrättas ytterligare 5 adjunktstjänster i lönegrad A 23;

dels godkänna följande avlöningsstat för försvarets läroverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 260 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.....	» 1 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 165 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 52 000
	<hr/>
	Summa kronor 478 000

dels ock till Försvarets läroverk: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 478 000 kronor.

[161.] 19. **Försvarets läroverk: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)

kronor 35 400

Anslaget för innevarande budgetår, 50 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 166, intagen omkostnadsstat.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* hemställt om oförändrad medelsanvisning under anslaget.

Såsom jag anført under föregående punkt bör förevarande anslag höjas med ett belopp av 7 000 kronor för bestridande av kostnaderna för vissa studieresor m. m. vid försvarets läroverk.

Då jag intet har att erinra mot civilförvaltningens förslag om oförändrad medelsanvisning under anslaget i övrigt, skulle det sammanlagda medelsbe-

*Departements-
chefen.*

hovet utgöra (50 000 + 7 000 =) 57 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 57 000 kronor.

Garnisonssjukvården m. m.

[162.] 20. **Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 93 200

Anslaget för innevarande budgetår, 113 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 166 och 167, införd personalförteckning jämte avlöningsstat.

I gällande personalförteckning finnas upptagna två regementsläkare i lönegraden Ca 26. Därjämte må enligt Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1942 den å avlöningsstaten uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, nu 59 000 kronor, tagas i anspråk för avlöande av fyra underläkare i lönegraden Ex 22 vid kirurgiska och medicinska garnisonsavdelningarna. Den sålunda för avdelningarna beräknade läkarpersonalen har emellertid de senaste åren befunnits otillräcklig, och Kungl. Maj:t har därför vid olika tillfällen medgivit viss förstärkning av denna personal, senast genom brev den 13 juli 1945. Enligt detta brev må för tiden från och med den 1 juli 1945 och tills vidare, dock längst intill den 1 juli 1946, finnas anställda — utöver den för sjukhuset enligt vederbörliga personalstater avsedda läkarpersonalen — högst fem extra läkare, envar med placering i lönegraden MEx 18. Av dessa läkare avses en för tjänstgöring vid kirurgiska avdelningen, tre för tjänstgöring vid medicinska avdelningen och en för tjänstgöring vid venerologiska avdelningen. Enligt meddelad föreskrift skola härav föranledda kostnader, beräknade till 29 000 kronor, bestridas av förenämnda anslagspost å 59 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår har *försvarets civilförvaltning* anført, att försvarets sjukvårdsförvaltning föreslagit, att två av förenämnda underläkare i lönegraden Ex 22, vilka tjänstgjorde såsom förste underläkare, måtte, då motsvarande befattningshavare vid sjukhusets övriga avdelningar vore placerade i lönegraden Ex 23, placeras i samma lönegrad. Civilförvaltningen har förklarat sig biträda sjukvårdsförvaltningens förslag. Sjukvårdsförvaltningen hade vidare på anförda skäl föreslagit, att de berörda fem extra läkarna i lönegraden MEx 18 måtte bli placerade i 22:a lönegraden. Civilförvaltningen hade emellertid, då sistnämnda extra läkare icke syntes komma att vara behövlige under hela budgetåret, icke ansett sig böra föreslå, att särskilda befattningar för dem uppfördes under vederbörliga personalstater för sjukhuset. Utan att ingå på frågan om befattningshavarnas löneställning hade ämbetsverket funnit sig i förevarande sammanhang allenast böra under

anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräkna erforderliga medel för anställande av extra läkare. Nämda anslagspost beräknade ämbetsverket i anslutning till det anförda till 68 500 kronor, innebärande en höjning med 9 500 kronor i förhållande till det belopp, varmed anslagsposten uppförts för innevarande budgetår. Anslagsposten till rörligt tillägg beräknade civilförvaltningen till 14 000 kronor (nu 12 500 kronor). I övrigt ifrågasatte ämbetsverket icke någon ändring av anslagsberäkningen.

I likhet med civilförvaltningen förordar jag, att de båda underläkare i lönegraden Ex 22, vilka tjänstgöra såsom förste underläkare, från och med budgetåret 1946/47 erhålla uppflyttning till lönegraden Ex 23. Den personalförstärkning som skett genom anställande av förutnämnda fem läkare i lönegraden MEx 18 har närmast föranletts av den under beredskapstiden avsevärt ökade beläggningen å garnisonsavdelningarna. Då numera beläggningen torde ha avsevärt nedgått, finner jag det kunna ifrågasättas, om överhuvudtaget medel böra beräknas för avlöning åt dessa läkare under budgetåret 1946/47. Emellertid torde personalbehovet kunna säkert bedömas först vid en senare tidpunkt. Jag anser mig därför icke böra nu förorda någon minskning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Någon höjning av posten med hänsyn till den förutnämnda uppflyttningen i lönegrad torde å andra sidan icke vara erforderlig. Det lärers få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare prövning av behovet av läkare meddela beslut rörande dispositionen av förevarande anslagspost, i samband varmed även torde få övervägas löneställningen för de läkare, som fortsättningsvis finnas böra vara anställda. Jag får i detta sammanhang erinra om att frågan om vissa läkares löneställning är under utredning genom särskilt tillkallad utredningsman.

Enär även övriga poster i avlöningsstaten torde böra upptagas med oförändrade belopp, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 113 000 kronor.

Departementets
chefen.

[163.] 21. **Garnisonssjukhusen: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 1 199 000

Från detta anslag bestridas avlöningskostnader vid garnisonssjukhusen i Karlsborg, Skövde, Eksjö, Linköping, Sollefteå och Boden.

Anslaget för innevarande budgetår, 1 280 000 kronor, disponeras enligt i statsliggaren för detta budgetår, s. 168, intagen avlöningsstat jämte personalförteckning. De i personalförteckningen upptagna befattningarna ha fördelats mellan de olika garnisonssjukhusen på sätt framgår av en i statsliggaren, s. 168, intagen tablå.

Enligt gällande avlöningsstat uppdelas anslaget på fyra anslagsposter, nämligen till avlöningar till ordinarie tjänstemän, till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt till rörligt tillägg.

Beträffande medelsbehovet under de särskilda anslagsposterna för nästa budgetår framgår av föreliggande utredning i huvudsak följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Försvarets sjukvårdsförvaltning, som för innevarande budgetår föreslagit, att samtliga sjuksköterskor vid garnisonssjukhusen skulle beredas ordinarie anställning, vilken framställning icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, har med hänsyn till garnisonssjukhusets i Boden dominerande betydelse för sjukvården i Övre Norrland ansett sig böra vidhålla berörda krav beträffande sjuksköterskorna vid nämnda garnisonssjukhus. En framkomlig väg att realisera önskemålet om inrättande av ordinarie befattningar för sjuksköterskorna vid ifrågavarande garnisonssjukhus utan att för närvarande utöka antalet ordinarie sjuksköterskebefattningar har syntts sjukvårdsförvaltningen vara att successivt till detta garnisonssjukhus samla de för närvarande på samtliga garnisonssjukhus fördelade ordinarie befattningarna.

Försvarets civilförvaltning har funnit det för sin del icke lämpligt eller ändamålsenligt, att samtliga ordinarie sjuksköterskebefattningar avsåges för ett garnisonssjukhus. För att emellertid proportionen mellan ordinarie och extra ordinarie sjuksköterskor vid garnisonssjukhuset i Boden skulle bli ungefärligen densamma som vid övriga sjukhus föresloge civilförvaltningen, att fem av sjukvårdsförvaltningen till nyinrättande föreslagna extra ordinarie sjuksköterskebefattningar vid nämnda garnisonssjukhus uppfördes såsom ordinarie i lönegraden A 7.

I enlighet med det anförda har civilförvaltningen beräknat anslagsposten till 187 000 kronor (nu 167 000 kronor).

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Civilförvaltningen har föreslagit att för avlöande av predikant vid ettvart av garnisonssjukhusen i Skövde, Eksjö, Linköping och Sollefteå under förevarande anslagspost måtte upptagas ett belopp av sammanlagt 1 200 kronor. Anslagsposten beräknades i enlighet härmed till 180 700 kronor (nu 179 500 kronor).

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Sjukvårdsförvaltningen har föreslagit nyinrättande av två underläkartjänster i lönegraden MEx 22 vid garnisonssjukhuset i Boden, en avsedd för barnavdelningen och en för öronavdelningen. Civilförvaltningen har tillstyrkt nämnda förslag.

Sjukvårdsförvaltningen har vidare — bortsett från förutnämnda sjuksköterskebefattningar vid garnisonssjukhuset i Boden — föreslagit inrättande av ytterligare ett antal nya extra ordinarie befattningar vid garnisonssjukhusen samt därvid framhållit, att det för erhållande av personal med erforderliga kvalifikationer syntes nödvändigt, att befattningar, varav stadigvarande behov föreläge, uppfördes såsom extra ordinarie. Sjukvårdsförvaltningen har vidare framhållit att de föreslagna nya befattningarna utgjorde sådana, som i sjukvårdens intresse ovillkorligen borde göras till extra ordinarie.

Vad sjukvårdsförvaltningen anfört har syntts civilförvaltningen giva vid handen, att en icke oväsentlig utökning av den extra ordinarie personalen vid

garnisonssjukhusen vore ofrånkomlig, om sjukhusen skulle kunna tillfredsställande fullgöra sin sjukvårdande uppgift. Med godtagande i stort sett av sjukvårdsförvaltningens förslag härutinnan funne civilförvaltningen sig böra tillstyrka, att följande extra ordinarie befattningar inrättades, nämligen vid garnisonssjukhuset i Karlsborg för 1 sjuksköterska i lönegraden MEo 7 och 1 sjukvårdsbiträde i lönegraden MVd, vid garnisonssjukhuset i Eksjö för 1 husmoder i lönegraden MEo 9, i utbyte mot 1 sjuksköterskebefattning i lönegraden MEo 7, 1 skrivbiträde i lönegraden MEo 2 och 1 köksbiträde i lönegraden MVd, vid garnisonssjukhuset i Linköping för 1 köksförestånderska av 1. klass i lönegraden MEo 8, i utbyte mot 1 hushållerskebefattning i lönegraden MEo 4, 1 sjuksköterska i lönegraden MEo 7, 1 skrivbiträde i lönegraden MEo 2, 1 köksbiträde i lönegraden MVd och 4 sjukvårdsbiträden i lönegraden MVd, vid garnisonssjukhuset i Sollefteå för 1 husmoder i lönegraden MEo 9, i utbyte mot 1 sjuksköterskebefattning i lönegraden MEo 7, 1 skrivbiträde i lönegraden MEo 2 och 1 telefonist i lönegraden MVd samt vid garnisonssjukhuset i Boden för 2 vaktmästare i lönegraden MEo 5, i utbyte mot 2 portvaktsbefattningar i samma lönegrad, 2 skrivbiträden i lönegraden MEo 2, 2 barnsköterskor i lönegraden MVa och 21 sjukvårdsbiträden i lönegraden MVd.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha påpekat, att försvarets sjukvårdsförvaltning hemställt om inrättande av en kontorsbiträdes- och en skrivbiträdesbefattning vid vardera av garnisonssjukhusen i Eksjö och Sollefteå, under det att för vardera av sjukhusen i Skövde och Linköping endast avsetts två skrivbiträdestjänster. Försvarets civilförvaltning däremot hade för ettvarvt av fyra nämnda sjukhus beräknat medel för två skrivbiträdesbefattningar. Med anledning härav ville allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd endast framhålla, att bland annat ur rekryteringssynpunkt vissa skäl syntes tala för att vid ettvarvt av sjukhusen inrättades en kontorsbiträdesbefattning. — Med anledning av att sjukvårdsförvaltningen beräknat medel för anställande av 6 biträden i MVd för städning av personalbostäder vid garnisonssjukhuset i Boden hade — erinra nämnderna — försvarets civilförvaltning uttalat, att statsmedel icke syntes böra anlitas för anställande av personal för dylika göromål. Lönenämnderna, som inhämtat att fråga vore om personalbostäder för sjuksköterskor, sjukvårdsbiträden m. fl., ville allenast erinra, att vid karolinska sjukhuset städning av sjuksköterskebostäderna ombesörjdes av statsanställda sjukhusbiträden. Härför hade sjuksköterskorna att till sjukhuset erlægga en särskild ersättning av 15 kronor för månad.

Då medel icke funnes anvisade för anställande av vikarier för de läkare vid garnisonssjukhusen, till vilka avlöning utginge från förevarande anslag, har sjukvårdsförvaltningen föreslagit, att under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal medel måtte anvisas för avlöning till sådana vikarier. Civilförvaltningen har tillstyrkt, att berörda anslagspost för ändamålet uppräknas med erforderligt belopp, vilket belopp med utgångspunkt från att författningsenlig semester uttages och under beaktande jämväl av förekom-

mande tjänsteförhinder på grund av sjukdom m. m. synts kunna beräknas till 10 % av de utgående avlöningarna.

I enlighet med vad sålunda anförts har civilförvaltningen beräknat ifrågasvarande anslagspost till 930 000 kronor (nu 830 000 kronor).

Sjukvårdsförvaltningen har vidare föreslagit, att den militära handräckningspersonalen vid garnisonssjukhusen måtte utbytas mot civil och till stöd härför anfört följande.

Vid samtliga garnisonssjukhus har i viss utsträckning militär handräckningspersonal varit kommanderad att tillhandagå med enklare sysslor. Lämpligheten av denna anordning kan ifrågasättas ur synpunkten att den mindre dugande arbetskraft, varom här i flertalet fall torde vara fråga, icke lämpar sig för en sjukvårdande inrättning som garnisonssjukhusen. De militära handräckningsmännens förekomst giver lätt intryck av en provisorisk anordning, vilken icke hör hemma på ett sjukhus. Ur ekonomisk synpunkt ställer denna personal sig dyrbar och vid garnisonssjukhusen kommer den helt att belasta statsverket enligt gällande avtal om vård av civila patienter. Från garnisonssjukhuset i Boden har inkommit förslag, att den militära handräckningen måtte utbytas mot civil, vilket med hänvisning till det anförda torde vara att rekommendera. Ett sådant utbyte bör ske även på övriga garnisonssjukhus.

Civilförvaltningen har funnit förslaget om övergång från militär handräckning till civil vara ur flera synpunkter att förorda. Ämbetsverket hade alltså räknat med att dylikt utbyte skulle komma till stånd nästa budgetår. Den civila handräckningspersonalen syntes emellertid icke böra beredas tjänstemannaställning utan avlönas jämlikt kollektivavtal efter enahanda grunder som den civila handräckningspersonalen vid arméns truppförband. Medel för personalens anställande syntes i anslutning härtill böra beräknas under särskild anslagspost å förevarande anslag, benämnd Avlöningar till civil handräckningspersonal. Med utgångspunkt från att det erforderliga antalet civila handräckningsmän kunde beräknas till sammanlagt 9 borde den föreslagna nya anslagsposten förslagsvis upptagas till 35 800 kronor.

Rörligt tillägg. Denna post har civilförvaltningen beräknat till 151 500 kronor (nu 141 500 kronor).

I avlöningsstaten finnes för närvarande under rubriken Särskilda uppborädsmedel uppförd en post å 38 000 kronor avseende pensionsmedel, vilken post civilförvaltningen beräknat till oförändrat belopp.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget har således av civilförvaltningen beräknats till $(187\ 000 + 180\ 700 + 930\ 000 + 35\ 800 + 151\ 500 - 38\ 000 =) 1\ 447\ 000$ kronor.

epartements-
chefen.

Med biträdande av civilförvaltningens förslag om nyinrättande av fem sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 7 vid garnisonssjukhuset i Boden beräknar jag i likhet med ämbetsverket anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* till 187 000 kronor.

Civilförvaltningens förslag om upptagande under anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, av ett belopp å 1 200 kronor för avlönande av predikanter vid vissa garnisonssjukhus har jag där-

emot ansett mig icke kunna biträda. Jag förordar därför, att anslagsposten uppföres med oförändrat belopp, 179 500 kronor.

Under anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* synas i enlighet med myndigheternas förslag böra beräknas medel för anställande av vikarier för läkare, avlönade från förevarande anslag. Uppskattningen av här för erforderligt belopp till 10 % å utgående avlöningar torde kunna godtagas.

Civiltförvaltningen har vidare föreslagit, att ett flertal nya befattningar skola inrättas, i vissa fall i utbyte mot redan befintliga befattningar. Att behov föreligger av viss utökning av den icke-ordinarie personalen vid garnisonssjukhusen synes mig tydligt. Då emellertid återhållsamhet måste iakttagas vid inrättande av nya tjänster och möjlighet torde föreligga att något begränsa föreliggande förslag, anser jag mig böra beräkna medelsbehovet under förevarande anslagspost till 915 000 kronor, eller 15 000 kronor lägre än det av ämbetsverket beräknade beloppet. Vid den slutliga prövningen av personalbehovet för nästa budgetår bör beaktas vad lönenämnderna i ärendet anfört. Finnes anledning föreligga att vid garnisonssjukhuset i Boden tillämpa den anordning för städning av personalbostäder, som införts vid karolinska sjukhuset, synes erforderligt överskridande av nyssnämnda belopp få ske, varvid häremot svarande, från personalen inflytande ersättningar torde få tillgodoföras vederbörlig inkomsttitel under riksstatens inkomstsida.

Det synes mig vara synnerligen lämpligt, att den militära handräckningspersonalen vid garnisonssjukhusen utbytes mot civil personal. Såsom civiltförvaltningen föreslagit bör den civila handräckningspersonalen avlönas jämlikt kollektivavtal efter samma grunder som tillämpas beträffande motsvarande personal vid arméns truppförband. Jag förordar därför, att å avlöningsstaten för garnisonssjukhusen uppföres en ny anslagspost till *avlöningar till civil handräckningspersonal*, vilken anslagspost jag beräknar till i runt tal 35 000 kronor.

Anslagsposten till *rörligt tillägg* torde böra beräknas till 151 500 kronor. De *särskilda uppborädsmedlen* synas kunna uppskattas till oförändrat belopp, 38 000 kronor.

Enligt angivna beräkningar uppgår medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 1 430 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 150 000 kronor.

I detta sammanhang får jag erinra, att inkomsterna vid garnisonssjukhusen — vilka redovisas å riksstatens inkomstsida — för nästa budgetår beräknats till 1 500 000 kronor. Då jag för samma budgetår beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till 1 430 000 kronor samt i det följande vid behandlingen av garnisonssjukhusens omkostnadsanslag kommer att föreslå en medelsanvisning under sistnämnda anslag av 1 350 000 kronor, skulle nettoutgifterna för garnisonssjukhusen för nästa budgetår komma att uppgå till omkring 1 280 000 kronor. Nettoutgiften för innevarande budgetår utgör 1 195 000 kronor.

Äberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för garnisonssjukhusen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	187 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	179 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	915 000
4. Avlöningar till civil handräkningspersonal <i>förslagsvis</i>	»	35 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	151 500
Summa kronor		1 468 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	38 000
Nettoutgift kronor		1 430 000

dels ock till Garnisonssjukhusen: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 430 000 kronor.

[164.] 22. **Garnisonssjukhusen: Omkostnader, *förslagsanslag*.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)..... kronor 1 305 000

Anslaget för innevarande budgetår, 1 315 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 170, intagen omkostnadsstat.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets sjukvårdsförvaltning* anført, att enligt från direktionerna (förvaltningsmyndigheterna) vid garnisonssjukhusen inkomna beräkningar anslagsbehovet för budgetåret beräknats uppgå till 1 431 891 kronor. Beträffande garnisonssjukhusen i Karlsborg, Eksjö och Sollefteå hade inkommit framställningar om anvisande av särskilda anslagsmedel utöver löpande omkostnader å tillhopa 17 551 kronor för anskaffning av viss apparatur, röntgenrör m. m. I detta belopp inginge emellertid ett belopp å 2 560 kronor, som enligt beslut av 1944 års riksdag (statsverkspropositionen, fjärde huvudtiteln, s. 290) ställts till förfogande för anskaffning av linoleummattor vid garnisonssjukhuset i Sollefteå, men som, då det icke kunnat utnyttjas under budgetåret 1944/45, icke längre stode till förfogande.

Sjukvårdsförvaltningen hade vid verkställda inspektioner funnit, att garnisonssjukhusens standard — speciellt i fråga om kosthållet — icke stode

fullt i nivå med de civila sjukhusens. Rättelser härutinnan hade anbefallts, vilka komme att medföra viss ökning av anslagsbelastningen. Ämbetsverket hade dock vid granskning av de av direktionerna (förvaltningsmyndigheterna) angivna anslagsbehoven funnit, att beloppen i flera fall beräknats högre än som motsvarade anslagsbelastningen budgetåret 1944/45 och som därutöver kunde betingas av nyss angiven standardförbättring. Ämbetsverket ville därför ifrågasätta, om icke de ordinarie anslagsposternas summa borde reduceras till förslagsvis 1 300 000 kronor, och att därutöver ett belopp av 50 000 kronor ställdes till ämbetsverkets förfogande för anskaffning, efter av ämbetsverket i varje särskilt fall verkställd prövning, av apparatur av större omfattning m. m. Genom en dylik centralisering av viss del av anslaget ansåge sig sjukvårdsförvaltningen kunna begränsa medelsbehovet till 1 350 000 kronor.

Sjukvårdsförvaltningens beräkning av medelsbehovet har jag funnit mig böra godtaga. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget. *Departements
chefen.*

Under erinran att anslagshöjningen utgör 35 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garnisonssjukhusen: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 350 000 kronor.

[165.] 23. **Garnisonssjukhusen: Anskaffning av inventarier för garnisonssjukhuset i Boden, reservationsanslag.** I proposition till 1943 års riksdag (nr 64) framlades förslag rörande om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden i enlighet med vissa i propositionen angivna riktlinjer. Därvid hade kostnaderna för anskaffning av inventarier och övrig utrustning för det utbyggda sjukhuset, enligt av dåvarande arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse gjorda utredningar, beräknats till 948 000 kronor, av vilket belopp 372 000 kronor beräknats belöpa på statsverket och återstoden på Norrbottens läns landsting. Vid anmälan av berörda proposition anförde min företrädare i ämbetet, att de av sjukvårdsstyrelsen beräknade kostnaderna för ifrågavarande anskaffning syntes höga, varför det förutsattes, att — innan medel slutligt äskades för bestridande av de på statsverket belöpande kostnaderna — en förnyad undersökning verkställdes rörande möjligheterna att nedbringa dessa kostnader.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets sjukvårdsförvaltning* anført, att, sedan arbetena med om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset med anlitande av till förfogande ställda medel numera igångsatts, anslagsmedel för anskaffning av inventarier och utrustning till sjukhuset syntes bli erforderliga under budgetåret. Inom ämbetsverkets sjukhusbyrå påginge utredning rörande ifrågavarande inventarieanskaffning. I avvaktan på utredningens resultat ansåge sig ämbetsverket bära för ändamålet beräkna medelsbehovet till samma belopp, som tidigare angivits av dåvarande arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, eller 372 000 kronor.

Departements-
chefen.

Då resultatet av förenämnda utredning ännu icke föreligger samt det torde vara ovisst, huruvida anskaffningen av de erforderliga inventarierna kan i full utsträckning genomföras under nästa budgetår, föreslår jag, att medelsanvisningen för budgetåret 1946/47 begränsas till 350 000 kronor. Härvid förutsätter jag, att av anslaget icke ställes till förfogande större belopp än som vid pågående närmare utredning finnes behövt!

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garnisonssjukhusen: Anskaffning av inventarier för garnisonssjukhuset i Boden* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 350 000 kronor.

[166.] 24. **Militärapoteket: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 147 000

Anslaget för innevarande budgetår, 148 000 kronor, disponeras enligt i statsliggaren för detta budgetår, s. 170, införd avlöningsstat jämte personalförteckning.

Såsom framgår av särskild denna dag dagtecknad proposition angående förrådsorganisation för försvarets läkemedel har utredning i detta hänseende verkställt av särskilda inom försvarsdepartementet tillkallade sakkunniga, 1944 års utredning rörande försvarets läkemedelsförsörjning. I nämnda proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna vissa av mig förordade grunder för förrådsorganisation för vård och omsättning av försvarets läkemedel. Vid anmälan av propositionen har jag förklarat mig ämna, med beaktande av de i propositionen framlagda förslagen, i annat sammanhang behandla frågan om militärapotekets anslagsbehov för budgetåret 1946/47. Jag återkommer nu till denna fråga.

De sakkunniga.

Utredningen framhåller, att militärapotekets arbetsuppgifter i den föreslagna fredsorganisationen komme att bli av väsentligt större omfattning och delvis av annan art än de uppgifter, som vid apotekets inrättande kunde förutses. Verksamheten komme att skilja sig även från den ordning, som utbildats under beredskapstiden. Med hänsyn härtill anser utredningen, att i samband med fredsorganisationens införande en omprövning av personalorganisationen vid militärapoteket bör komma till stånd. Utredningen anför härom bland annat.

Militärapotekets personal utgjordes under apotekets första verksamhetsår — budgetåret 1940/41 — av 16 befattningshavare. Under den efterföljande tiden har personalen successivt förstärkts. I den för budgetåret 1944/45 gällande avlöningsstaten ha medel beräknats för 27 tjänstemän, nämligen 1 föreståndare, 1 biträdande föreståndare, 8 apotekare, 1 expeditionsunderofficer, 1 kassaförvaltare, 2 tekniska biträden, 8 apoteksbiträden, 1 kontorsbiträde, 1 skrivbiträde och 3 städerskor. Emellertid har i verkligheten den tjänstgörande personalen kommit att bli betydligt större. Sälunda har under budget-

året 1944/45 utöver de befattningshavare, för vilka medel beräknats i avlöningsstaten, tjänstgjort i medeltal 8 värnpliktiga apotekare, 14 civilarbetare, av vilka en med chaufförsuppgifter, 14 lottor, 5 apoteksbiträden, 1 skrivbiträde och 2 städerskor (glassköljerskor). Sammanlagda antalet befattningshavare under budgetåret 1944/45 har alltså genomsnittligt uppgått till omkring 70.

Att personalen måst på detta sätt utökas, har berott dels på att personalbehovet från början torde ha något underskattats, dels ock därpå att militärapotekets rörelse oavbrutet stegrats. Rörelsens utvidgning avspeglas i siffrorna för årsomsättningen. Under tiden den 1 juli—31 december 1940 omsattes läkemedel för 206 800 kronor, motsvarande för helt år räknat 413 600 kronor. Under åren 1941, 1942, 1943 och 1944 har omsättningen uppgått till respektive 651 900, 885 800, 974 600 och 1 036 000 kronor.

Vid beräkningen av personalbehovet för fredsförhållanden synes man lämpligen böra utgå från den faktiska personalstyrkan under budgetåret 1944/45 och söka bedöma, hur denna påverkas av ändringarna i arbetsuppgifter.

Under fred komma leveranserna till beredskapsförband att upphöra. Nu förekommande arbetsuppgifter, som skulle bli bestående, äro leveranserna för den dagliga förbrukningen vid karolinska sjukhuset, garnisonssjukhusen och mobiliseringsdepåerna (depåsjukhusen) jämte vissa andra jämväl i fred befintliga militära inrättningar. Av nämnda leveranser torde de till karolinska sjukhuset med säkerhet komma att öka på grund av sjukhusets fortsatta utbyggnad, de till garnisonssjukhusen att bli av tämligen oförändrad omfattning och de till mobiliseringsdepåerna att något minska. Såsom en helt ny uppgift skulle tillkomma försäljning i omsättningssyfte till andra avnämare än försvaret och karolinska sjukhuset. Härmed förenade göromål skulle avse bland annat nytillverkning av läkemedel i en mot avgången svarande omfattning, en betydande ompacknings- och expeditionsverksamhet samt ett omfattande arbete med taxering, bokföring och korrespondens.

Att i nuvarande läge säkert bedöma personalbehovet i en fredsstat för militärapoteket låter sig enligt utredningens mening svårligen göra. Med angivna allmänna utgångspunkt har emellertid utredningen i enlighet med inom militärapoteket verkställda beräkningar uppskattat detta personalbehov till lägst 44 befattningshavare, nämligen 1 föreståndare, 8 apotekare, 2 farmacie kandidater, 1 expeditionsunderofficer, 1 kassaförvaltare, 2 tekniska biträden, 1 förrådsman tillika chaufför, 4 andra förrådsmän, 10 apoteksbiträden, 4 biträden för kontorsgöromål, 1 kemiskt biträde, 5 andra biträden och 4 städerskor. Vid uppskattningen har förutsatts, att värnpliktiga apotekare komme att årligen fullgöra föreskriven facktjänstgöring vid militärapoteket i sådan omfattning, att militärapoteket vid varje tidpunkt på året hade tillgång till 2 värnpliktiga apotekare.

Utredningen anser, att personaluppsättningen icke i någon nämnvärd utsträckning kommer att påverkas av huruvida det regionala eller det lokala förordssystemet tillämpas liksom ej heller av läkemedelsomsättningens organisation och omsättningsmetoderna (jfr förutnämnda proposition).

De fast anställda befattningshavarna med farmaceutisk utbildning uppbära för närvarande arvode motsvarande avlöningen i vissa lönegrader i löneplan A och åtnjuta i övrigt samma avlöningsförmåner som ordinarie statstjänstemän i dessa lönegrader. De tillämpliga lönegraderna äro: för föreståndaren A 26, för biträdande föreståndaren A 22 och för övriga apotekare A 20. Från

arvodena skall avdrag göras med belopp motsvarande tjänste- och familjepensionsavdragen för vederbörlig lönegrad, minskat med ett belopp motsvarande vad vederbörande visar sig ha utgivit i personliga pensionsavgifter för egen och efterlevandes pensionering till apotekarpensioneringsfonderna jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 3 augusti 1929 angående pensionering av apotekens farmaceutiska personal samt reglementet den 1 juli 1940 för apotekarkårens livränte- och pensionskassa. Föreståndaren uppbär härutöver i egenskap av chef för läkemedelssektionen å materielbyrån inom försvarets sjukvårdsförvaltning ett årsarvode av 2 000 kronor. Till kassaförvaltaren och expeditionssunderofficeren utgå arvoden motsvarande nettolön i löneklassen UO 7. Biträdespersonalen är placerad: tekniska biträden i lönegraderna Eo 7 och Ex 7, apoteks- och kontorsbiträden i lönegraderna Eo 4 och Ex 4 samt skrivbiträde i lönegraden Ex 2. Städerna uppbära lön enligt lönegraden U 1.

Utredningen föreslår, att föreståndarens löneställning förbättras och anför härom:

Den av militärapoteket handhavda omsättningsverksamheten kommer att bli av betydligt större omfattning än som vid apotekets inrättande förutsattes. Av utredningen föreslagen försäljning av läkemedel i omsättningssyfte till andra civila inrättningar än karolinska sjukhuset skulle innebära, att militärapotekets affärsverksamhet finge icke blott ökad omfattning utan även delvis förändrad karaktär. För föreståndaren skulle de angivna förhållandena medföra ökning av ansvar och arbetsbörda. Vidare bör enligt utredningens uppfattning föreståndarens ställning inom sjukvårdsförvaltningen stärkas. Den nu gällande instruktionen för sjukvårdsförvaltningen innehåller endast, att militärapotekets föreståndare skall tjänstgöra vid ämbetsverket. Av instruktionen för militärapoteket framgår dock, att föreståndaren är chef för läkemedelssektionen inom sjukvårdsförvaltningens materielbyrå. Enligt utredningens uppfattning är det av vikt, att föreståndarens reguljära medverkan vid läkemedelsfrågornas behandling inom sjukvårdsförvaltningen erhåller klart uttryck i ämbetsverkets instruktion. Utredningen föreslår, att i instruktionen bestämmas, att föreståndaren för militärapoteket skall vara självständig föredragande i samtliga läkemedelsärenden i den mån de icke äro av beskaffenhet att böra handläggas å hälso- och sjukvårdsbyrån. I samband härmed bör det å sjukvårdsförvaltningens stat uppförda arvodet till en apotekare, chef för läkemedelssektionen å materielbyrån, bortfalla och föreståndarens lön bestämmas med hänsyn jämväl till de arbetsuppgifter, som åvila honom inom sjukvårdsförvaltningen. I betraktande av arten av de arbetsuppgifter, om vilka här är fråga, bör befattningen uppföras på löneplanen C i civila avlöningsreglementet, varvid närmast en placering i lönegraden C 5 eller C 6 kan komma under övervägande. På grund av angelägenheten av att för befattningen förvärva en duglig och intresserad kraft och — vilket med hänsyn till arbetsuppgifternas beskaffenhet är synnerligen önskligt — kunna för längre tid behålla honom, har utredningen ansett sig böra stanna för 6:e lönegraden. Framhållas må, att en placering i lönegraden C 5 skulle innebära en minskad slutlön i jämförelse med nu utgående löneförmåner. Av skäl, som nyss anförts, torde föreståndaren böra förordnas på viss tid och erhålla pensionsrätt. I samband med tjänstens förändring på föreslaget sätt bör lämpligen den nuvarande tjänstetiteln utbytas mot benämningen »chef för militärapoteket».

Utredningen förordar vidare, att militärapotekets chef såsom närmaste biträden erhåller två kvalificerade apotekare, av vilka den ene skulle ansvara

för omsättningen och den andre för militärapotekets verksamhet i övrigt. Dessa apotekare borde vara jämställda i lönehänseende och kunna bibehållas å sina poster under längre tid. Utredningen föreslår, att nämnda apotekare erhålla arvode motsvarande avlöning i lönegraden A 24 ävensom de övriga löneförmåner, som tillkomma befattningshavare i denna lönegrad.

Till farmacie kandidat borde enligt utredningen utgå arvode motsvarande avlöningen i lönegraden A 15. I övrigt skulle samma anställningsgrunder gälla som för apotekare.

Befattningarna såsom förrådsman, tillika chaufför, och förrådsman anser utredningen böra hänföras till 6:e respektive 5:e lönegraden.

Rörande biträdespersonalen anföres:

Inom kontorspersonalen torde en uppdelning på olika lönegrader böra ske. En av befattningshavarna bör enligt utredningens mening erhålla kanslibiträdes ställning. På denne befattningshavare skulle ankomma bland annat att föra diarium över ankommande och avgående skrivelser samt läkemedelsbeställningar, att bokföra alla utgående räkningar, att ansvara för att kvitton inkomma å samtliga från militärapoteket levererade varor samt att göra månadssammanställningar beträffande läkemedelsförbrukningen vid karolinska sjukhuset såväl avdelningsvis som för sjukhuset i dess helhet. I övrigt skulle kontorsgöromålen utföras av kontors- och skrivbiträden.

Biträde och kemiskt biträde böra i anslutning till lönegradsplaceringen av vid statens bakteriologiska laboratorium och statens veterinärmedicinska anstalt anställda biträden med likartade arbetsuppgifter hänföras till 2:a lönegraden.

Återstående befattningshavaregrupper äro redan nu uppförda å personalstaten. Ändring i löneställningen ifrågasättes icke av utredningen.

Med iakttagande därjämte av att den lönegradsplacerade personalen på lämpligt sätt fördelas på extra ordinarie och extra tjänster har utredningen framlagt följande förslag till personalstat.

1 föreståndare	C 6
2 apotekare	A 24 (arvode)
6 apotekare	A 20 »
2 farmacie kandidater	A 15 »
1 expeditionsunderofficer	UO 7 »
1 kassaförvaltare	UO 7 »
1 kanslibiträde	Eo 7
2 tekniska biträden	Eo 7
1 förrådsman, tillika chaufför.	Eo 6
4 förrådsmän	Eo 5
10 apoteksbiträden	Eo 4
1 kontorsbiträde	Eo 4
1 skrivbiträde	Eo 2
1 kemiskt biträde	Ex 2
5 biträden	Ex 2
1 skrivbiträde	Ex 2
4 städerskor	U 1.

Utredningen anmäler i detta sammanhang, att till utredningen från militärapoteket överlämnats en promemoria, i vilken föreslås högre lönegrads-placeringar för apotekarna än de nu tillämpade. Utredningen uttalar att, då en allmän uppflyttning i lönegrad av ifrågavarande befattningshavare icke kunde anses påkallad av de i det föregående framlagda förslagen, utredningen inskränkt sig till att föreslå ändrade lönegradsplaceringar för den personal, som direkt berördes av förslagen. Med hänsyn till löneförhållandena vid civilapoteken och de krav, som ställdes på ifrågavarande befattningshavare, syntes det emellertid utredningen påkallat med en översyn jämväl beträffande övrig farmaceutisk personal.

Med den personalorganisation, med vilken utredningen räknat, skulle av-löningsstaten få följande utseende:

Utgifter.

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, förslagsvis	kronor	13 100
2. Arvoden, motsvarande lön till i personalförteckningen upptagna apotekare och farmacie kandidater, förslagsvis...	»	73 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	»	11 450
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	95 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	27 750
		Summa kronor 220 300

Särskilda uppbördsmedel.

Pensionsmedel, förslagsvis	kronor	7 300
		Nettoutgift kronor 213 000

Militärapotekets inkomster upptagas å riksstatens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet. Rörande inkomsttiteln, vilken för budgetåret 1945/46 upptagits med 900 000 kronor, understryker utredningen svårigheten av att, innan erfarenheter vunnits, bedöma utfallet av omsättningsverksamheten. Med utgångspunkt från nu tillämpade debiteringsgrunder beräknar utredningen inkomsterna till följande belopp:

av leveranser till karolinska sjukhuset utom garnisonsavdelningarna	kronor	330 000
» leveranser till försvaret jämte garnisonsavdelningarna vid karolinska sjukhuset	»	340 000
» leveranser till befattningshavare vid karolinska sjukhuset	»	10 000
» leveranser till civilapotek m. fl. i omsättningsssyfte	»	150 000
		Summa kronor 830 000

Yttranden.

Försvarets civilförvaltning har i utlåtande över de sakkunnigas förslag godtagit utredningens uppskattning av personalbehovet. Ämbetsverket har tillstyrkt föreståndarens placering i lönegraden C 6.

Beträffande de övriga farmaceutiskt utbildade befattningshavarna har civilförvaltningen ansett det kunna starkt ifrågasättas, huruvida den nuvarande

anställningsformen borde bibehållas. I den mån de statliga löneförmånerna vore mindre fördelaktiga än de, som erbjödes vid de enskilda apoteken, måste nämligen rekryteringssvårigheter uppstå för militärapoteket. En tillfredsställande lösning syntes vara att låta denna personal med undantag av föreståndaren komma i åtnjutande av avlöning och övriga förmåner helt i enlighet med det mellan Sveriges apotekareförbund och Sveriges farmaceutförbund träffade avtalet angående tjänstgöringsförhållanden och lönevillkor vid apoteksinrättningarna i riket. Vid tillämpning av avtalet borde dock fråga om tilldelande av förtroendemannaarvode avgöras av Kungl. Maj:t, efter förslag av chefen för militärapoteket, i stället för i den ordning, som angäves i § 15 avtalet.

Vad angår löneställningen för övrig personal, har civilförvaltningen allenast ifrågasatt, om icke vissa av de föreslagna 10 apoteksbiträdena, förslagsvis 4, tills vidare borde anställas såsom extra tjänstemän. Vidare syntes tjänstebenämningen »förrådsman tillika chaufför» böra utbytas mot annan benämning, förslagsvis tillsynsman.

Av föreståndaren för militärapoteket framfört förslag, att för kassagörömlen skulle inrättas en tjänst i lönegrad Eo 12, har ämbetsverket — med hänvisning till pågående utredningar angående löneställningen för kassörsbefattningar och rörande behovet av icke-ordinarie personal vid försvarsväsendet — ansett sig icke böra understödja.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har funnit utredningens förslag till personalorganisation väl motiverade. Ämbetsverket framhåller, att föreståndaren vid placering i lönegraden C 6 skulle erhålla en ökning av slutlönen med endast 33 kronor. Därför föreslås, att ett särskilt arvode å 1 200 kronor om året beräknas för uppdraget såsom chef för läkemedelssektionen i sjukvårdsförvaltningen. Ämbetsverket erinrar, att efter tjänstens överförande på C-planen statsverket icke längre skulle ha att för föreståndaren betala avgift till apotekarpensioneringsfonden. Rörande föreståndarens ställning inom sjukvårdsförvaltningen uttalas, att det förvaltningsmässigt sett — icke minst med hänsyn till de för hela sjukvårdsmaterieltjänsten gemensamma materielanslagen — syntes nödvändigt, att alla ärenden, som berörde sjukvårdsmateriel, sammanfördes till den härför särskilt avsedda byrån, sjukvårdsförvaltningens materielbyrå. Beträffande föredragningsrutinen funnes icke enligt instruktionen något hinder för att chefen för läkemedelssektionen självständigt — eventuellt i chefens för materielbyrån närvaro — föredroge läkemedelsärenden (§ 16 mom. 2). Så hade ock skett alltsedan ämbetsverkets tillkomst. Sjukvårdsförvaltningens framtida organisation vore för närvarande under omprövning. På grund härav hade sjukvårdsförvaltningen funnit sig icke kunna tillstyrka utredningens förslag till instruktionsändring.

Medicinalstyrelsen har anfört, att styrelsen funne det nödvändigt, att åtgärder vidtoges i syfte att förbättra militärapotekets möjligheter att handhava den centrala ledningen av läkemedlens omsättning.

Statens farmaceutiska laboratorium har understrukit nödvändigheten av en allmän förbättring av personalförhållandena vid militärapoteket. Laboratoriet har härom anfört.

De vid militärapoteket anställda apotekarna ha relativt självständiga och specialiserade arbetsuppgifter jämfört med civilapotekarnas. Ur beredskaps-synpunkt är det därför nödvändigt, att befattningshavarna vid militärapoteket äga största möjliga erfarenhet inom arbetsområdet, vilket de icke kunna beräknas vinna utan längre tids tjänstgöring vid detta apotek.

Vid statens farmaceutiska laboratorium har det visat sig svårt att kvarhålla kompetenta apotekare på assistentbefattningar, emedan dessa varit förenade med lägre löneförmåner än som tillkomma apotekare vid tjänst å civilapoteken.

Dessa synpunkter synas icke ha blivit tillräckligt beaktade i det förslag till personalstat, som uppgjorts av utredningen, särskilt beträffande de 6 apotekare som tillämnats arvoden motsvarande A 20.

Med hänsyn till det anförda måste det anses motiverat att avlöningsförhållandena för apotekarna på militärapoteket göras gynnsammare än för civilapotekarna.

Statskontoret har angående föreståndarens löneställning uttalat:

Vid ärendets föredragning har framförts en viss tvekan beträffande den ifrågasatta placeringen av chefen för militärapoteket i löneplan C med förordnande för viss tid. Överhuvudtaget borde försiktighet iakttagas vid inrättandet av dylika tjänster med hänsyn till de förmånliga pensioneringsvillkor, som vore förenade med desamma. I det föreliggande fallet vore det att räkna med att vederbörande efter frånträdandet av chefskapet för militärapoteket med rätt till omedelbart utgående pension skulle kunna påräkna privilegium å civilapotek. Jämväl såsom apoteksinnehavare bleve han berättigad till pension och en kumulering av pensionsförmåner, härrörande från statlig och statsreglerad verksamhet, skulle alltså inträda. Utredningen har emellertid anført så vägande skäl för den här föreslagna anställningsformen, att statskontoret icke ansett sig böra motsätta sig dess tillämpning.

Allmänna lönenämnden har ansett sig icke böra rikta någon erinran mot föreståndarens placering i lönegraden C 6. Nämnden har dock härvid förutsett, att med föreståndarbefattningen instruktionsmässigt skulle förenas uppgiften att tjänstgöra såsom självständig föredragande i försvarets sjukvårdsförvaltning. Beträffande den farmaceutiskt utbildade personalen i övrigt har lönenämnden — som funnit en placering av de två närmast under föreståndaren lydande apotekarna i lönegraden A 24 i och för sig godtagbar — anslutit sig till civilförvaltningens förslag, att de enskilda apotekens lönevillkor skulle tillämpas. Nämnden har liksom även *försvarsväsendets lönenämnd* tillstyrkt, att för kassagöromålen avses en befattningshavare i lönegraden Eo 11.

Militärapoteket trädde i funktion den 1 juli 1940. Någon erfarenhet av arbetsbelastningen under fredliga förhållanden kan således icke föreligga. Självfallet är det med hänsyn härtill vanskligt att beräkna personalbehovet i fred, särskilt som bifall till vad i förutnämnda särskilda proposition föreslagits leder till ej oväsentliga ändringar i fråga om arbetsuppgifternas art och omfattning. Förutnämnda sakkunniga ha emellertid sökt verkställa en dylik uppskattning och ha ansett sig böra beräkna personalbehovet till lägst 44 befattningshavare. I gällande avlöningsstat äro medel beräknade för 27 befattningshavare; mot slutet av den förstärkta försvarsberedskapen har sysselsatts ett sjuttioal personer.

Vid bedömandet av de sakkunnigas ifrågavarande förslag bör beaktas, att militärapoteket i viss mån är att betrakta som affärsdrivande institution. Någon rättvisande uppskattning av apotekets bärighet med ledning av beredskapstidens erfarenheter torde vara svår att verkställa. Däremot är det angeläget att denna synpunkt beaktas i fortsättningen och att militärapoteket vid sina årliga anslagsäskanden söker framlägga uppgifter till belysande av apotekets driftsekonomi.

Vidare bör vid bedömandet av militärapotekets personalbehov beaktas, att verksamheten vid denna institution delvis är av annan art än rörelsen vid ett enskilt apotek. Militärapoteket har icke någon detaljförsäljning och följaktligen ej heller behov av personal för sådant ändamål. Å andra sidan föranleda läkemedelssändningarna ett betydande packnings- och transportarbete. Vidare torde militärapoteket bedriva en relativt sett mera omfattande tillverkning av läkemedel än civilapoteken. Renovering av från truppförband m. fl. insända läkemedel tager även en ansenlig tid i anspråk. Då de upplagda förråden äro större än de å civilapotek förekommande kräver läkemedlens vård ökad tid. Ett merbehov av personal föranledes också därav, att militärapoteket endast har kreditförsäljning, vilket nödvändiggör särskilda bokföringsåtgärder. Slutligen har militärapotekets personal att verkställa inspektioner av läkemedelsförråd å förband och inrättningar samt att fullgöra vissa administrativa göromål. Självfallet måste dessa omständigheter beaktas vid bedömandet av apotekets årliga driftresultat.

Från dessa utgångspunkter finner jag utredningens uppskattning av det totala personalbehovet och personalens fördelning på farmaceutiskt utbildade och andra befattningshavare böra godtagas.

Jag biträder utredningens mening, att föreståndaren för militärapoteket instruktionsenligt bör vara föredragande inom sjukvårdsförvaltningen i samtliga läkemedelsärenden, som icke äro av beskaffenhet att böra handläggas å hälso- och sjukvårdsbyrån. Enligt vad sjukvårdsförvaltningen framhållit föreligger redan en fast praxis av denna innebörd, vilken synes mig böra komma till uttryck i ämbetsverkets instruktion. Från denna förutsättning har jag intet att erinra mot att föreståndaren hänföres till lönegraden C 6. Däremot finner jag mig icke böra förorda, att föreståndaren härutöver erhåller särskilt arvode för fullgörande av uppdraget såsom sektionschef och föredragande i sjukvårdsförvaltningen. Såsom utredningen uttalat, torde föreståndaren böra förordnas på viss tid och således, enligt härom gällande bestämmelser, erhålla pensionsrätt. Jag har intet att erinra mot föreslagen ändring av föreståndarens tjänstetitel.

Beträffande den övriga farmaceutiskt utbildade personalen har försvarets civilförvaltning föreslagit, att avlöning och övriga förmåner skulle utgå i enlighet med det mellan Sveriges apotekareförbund och Sveriges farmaceutförbund träffade avtalet angående tjänstgöringsförhållanden och lönevillkor vid apoteksinrättningarna i riket. Motiveringen härför vore, att arvoden vid militärapoteket låge under lönerna vid enskilda apotek och att på grund därav rekryteringssvårigheter uppstått vid militärapoteket.

Jag vill erinra, att riksdagen i skrivelse den 29 maj 1945, nr 4, medgivit, att Kungl. Maj:t finge, i avvaktan på slutförandet av den då inom försvarsdepartementet pågående utredningen rörande försvarsväsendets läkemedelsförsörjning, anlita fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter för beredande åt fyra gifta apotekare vid militärapoteket av lönefyllnad med skäligt belopp. Med stöd härav har Kungl. Maj:t medgivit, att arvodesfyllnad till nämnda apotekare må utgå med belopp motsvarande högst skillnaden mellan, å ena sidan, sammanlagda beloppet av den lön jämte tillägg och i förekommande fall familjebidrag, som vederbörande skulle ägt åtnjuta såsom farmaceut å enskilt apotek, samt, å andra sidan, vederbörande i innehavande befattning tillikommande arvode.

Slutgiltig ställning torde nu böra tagas till ifrågavarande lönespörsmål.

En jämförelse mellan lönerna vid militärapoteket och civilapoteken ger vid handen följande. Begynnelselönen å I-ort för en farmaceut vid militärapoteket med placering i 20:e lönegraden utgör omkring 780 kronor i månaden (bruttolön). Å enskilt apotek betalas per månad till ogift farmaceut omkring 670 kronor och till gift farmaceut utan barn omkring 790 kronor. Det statliga lönereglementet medgiver tre löneklassuppflyttningar med tre år mellan varje och med den första uppflyttningen räknad från tiden för statsanställningens början. Vid de enskilda apoteken utgå fem ålderstillägg, vart och ett å 425 kronor per år eller ungefär samma belopp som skillnaden mellan två löneklasser i det statliga lönereglementet. Ålderstilläggen utgivnas efter respektive 6, 9, 12, 16 och 20 tjänsteår med tjänstetiden räknad från dagen för antagandet som apotekselev och med rätt att inräkna värnpliktstjänstgöring. Om man utgår från tvåårig värnplikt och tre års tjänstgöring å enskilt apotek — två år såsom elev och ett år såsom praktikant efter farmacie kandidatexamins avläggande — före anställandet i befattning vid militärapoteket, skulle alltså nämnda olikheter i lönesystemen göra sig gällande, när farmaceuten varit i statstjänst ett år. Han skulle då vid anställning å enskilt apotek ha blivit berättigad till sitt första ålderstillägg, medan han vid militärapoteket får vänta på den första löneklassuppflyttningen ytterligare två år. Slutlönen i statstjänst — efter nio år — uppgår till 920 kronor och slutlönen i tjänst vid enskilt apotek — efter (20—5=) femton år — till 1 020 kronor för gift farmaceut utan barn samt 880 kronor för ogift farmaceut. Barntillägget till gift farmaceut är fastställt till 15 kronor för barn och månad. Farmaceut, som innehar anställning såsom förtroendeman, kan erhålla löneförhöjning. De icke kontanta löneförmånerna torde i stort kunna anses likvärdiga.

Rekryteringssvårigheterna vid militärapoteket, som dock delvis torde be-tingas av farmaceutbristen i landet, belysas av följande. Vid ledigförklarande år 1943 av två apotekarbefattningar anmälde sig endast en sökande, vilken då ännu icke avlagt apotekarexamen. Efter förnyat ledigförklarande sökte en legitimerad apotekare en av tjänsterna. Två år 1944 ledigförklarade befattningar söktes endast av två farmacie kandidater. Militärapoteket nödgades därför besätta tre av de nämnda fyra tjänsterna med personer utan apotekarexamen. Dessa förhållanden kunna knappast anses tillfredsställande, icke

minst om hänsyn toges till att militärapoteket anser sig av tjänsteinnehavarna helst böra fordra, förutom apotekarexamen med goda betyg, särskilda insikter i de speciella uppgifter, som vederbörande tjänsteman är avsedd att handhava, exempelvis inom laboratorie-, analys- och sterilavdelningarna. Beaktas bör även att vid militärapoteket erfordras speciella kunskaper i militär farmaci och andra militära discipliner. Dessa kunskaper kunna endast erhållas genom längre tids erfarenhet. Det är därför av vikt, att löneförmånerna äro så avvägda, att befattningshavarna kunna behållas i tjänst vid militärapoteket under en följd av år.

En tillfredsställande lösning av förevarande löneproblem är svår att åstadkomma med hänsyn till de principiella olikheterna mellan det statliga lönesystemet och apotekens. Genom uppflyttning av samtliga ifrågakommande farmaceutbefattningar i högre lönegrad — varvid A 21 eller möjligen A 22 närmast skulle ifrågakomma — skulle visserligen de gifta farmaceuterna erhålla en löneställning som tämligen väl motsvarade löneförmånerna vid enskilt apotek. De ogifta farmaceuterna, vilka redan nu åtnjuta högre lön vid militärapoteket än vid enskilt apotek, skulle emellertid härigenom bringas upp till en avsevärt högre lönenivå än civilapotekens befattningshavare. Ett allmänt medgivande, att tjänsteår finge räknas vid militärapoteket enligt samma grunder som vid de enskilda företagen, skulle leda till samma resultat. Försvarets civilförvaltning har föreslagit, att avtalet mellan Sveriges apotekareförbund och Sveriges farmaceutförbund skulle göras tillämpligt vid militärapoteket. Såvitt mig är bekant, har emellertid hittills icke inom något område av statsförvaltningen förekommit, att avlöningsförmånerna för befattningshavare i tjänstemannaställning bestämts att utgå enligt ett på den privata arbetsmarknaden träffat kollektivavtal. På grund härav och med hänsyn till konsekvenserna finner jag det icke nu lämpligt att införa en sådan avlöningsprincip vid militärapoteket. Härefter torde endast två möjligheter återstå: att bestämma löneklassplaceringen på sådant sätt, att befattningshavaren erhåller minst den nettolön, som han skulle ha uppburit vid anställning å enskilt apotek, eller att — såsom redan skett — bevilja särskilda arvodestillägg. I intetdera fallet kommer således någon generell höjning av löneställningen för militärapotekets farmaceuter eller en genomgående tillämpning av ett enskilt kollektivavtal i fråga. Ett beaktande vid löneklassplaceringen av de i enskild tjänst utgående lönerna kan anses överensstämma med grunderna för de i 9 § civila avlöningsreglementet meddelade undantagsbestämmelserna om löneklassplacering. Anordningen erbjuder dessutom fördelen av att föreskrifterna i nämnda reglemente angående tjänstledighetsavdrag vid sjukdom m. m. bli omedelbart tillämpliga å hela den fastställda kontantlönen. Jag anser därför denna anordning vara att föredraga framför metoden att medgiva arvodestillägg. Vid tillämpning av den angivna regeln torde hänsyn icke böra tagas till de vid enskilda apotek utgående förtroendemannaarvodena. Vidare bör högre löneklass än den 25:e (2 löneklasser över den högsta för 20:e lönegraden gällande) icke komma till användning. Därest undantagsvis en placering i 25:e löneklassen icke skulle medföra minst samma nettolön som befattningshavaren

ägt åtnjuta å enskilt apotek, torde Kungl. Maj:t böra äga möjlighet att, om så finnes påkallat, bevilja arvdestillägg med skäligt belopp. Jag förutsätter, att vid bestämmandet av apotekarnas löneställning hänsyn tages till de provisoriska lönetillägg, som må komma att utgå till befattningshavare i statens tjänst. För genomförandet av den föreslagna anordningen torde riksdagens samtycke böra inhämtas.

För två av farmaceuterna, vilka skulle ha att närmast under chefen för militärapoteket ansvara för omsättningen, respektive den övriga apoteksverksamheten, har utredningen föreslagit arvode motsvarande lön i lönegraden A 24. Farmacie kandidat skulle erhålla arvode, motsvarande lönen i lönegrad A 15. Mot dessa förslag har jag intet att erinra.

I övrigt torde grunderna för farmaceuternas avlöningsförmåner böra bibehållas oförändrade.

Vad den lägre personalen angår, anser jag mig böra i huvudsak biträda utredningens förslag. Dock torde lämpligt antal av de tio såsom extra ordinarie föreslagna apoteksbiträdena böra placeras som extra tjänstemän. Vidare synes befattningen såsom kassaförvaltare, vilken för närvarande är avsedd för en pensionerad underofficer, böra ombildas till tjänst i lönegrad Eo 11 med civil innehavare. Min ståndpunkt härutinnan motiveras av att svårigheter mött att för sysslan finna lämplig pensionsavgången underofficer. Görö-målen fullgöras för närvarande av en civil befattningshavare.

Vid bifall till vad i det föregående anförts bör förevarande avlöningsanslag bestämmas till 220 000 kronor med den fördelning på olika poster som framgår av min hemställan i det följande. Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal synes böra betecknas förslagsvis med hänsyn till svårigheterna att exakt beräkna biträdespersonalen och i likhet med motsvarande poster i avlöningsstaterna för vissa andra institutioner, exempelvis garnisonssjukhusen, dock utan rätt för apoteket att överskrida posten utan Kungl. Maj:ts medgivande.

De sakkunniga ha i sin utredning påpekat, att militärapotekets lokaler äro för trånga. Då denna fråga är under behandling inom försvarets sjukvårdsförvaltning, anser jag mig icke i detta sammanhang böra ingå på densamma men vill påpeka angelägenheten av att för lokalfrågans lösning icke väljas sådana alternativ, som kunna försämra apotekets driftsekonomi.

Under åberopande av det anförda och med erinran att anslagshöjningen utgör 72 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande personalförteckning för militärapoteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.	Lönegrad
1 chef för militärapoteket	C 6
2 apotekare, arvode	A 24
6 apotekare, arvode	A 20
2 farmacie kandidater, arvode	A 15

Anm. Från arvodena skall avdrag göras med belopp motsvarande tjänste- och familjepensionsavdragen för vederbörlig lönegrad, minskat med ett belopp motsvarande vad vederbörande visar sig hava utgivit i personliga pensionsavgifter för egen och efterlevandes pensionering till apotekarpensioneringsfonderna jämlikt kungl brev den 3 augusti 1929 angående pensionering av apotekens farmaceutiska personal samt reglementet den 1 juli 1940 för apotekarkårens livränte- och pensionskassa.

dels medgiva, att den farmaceutiska personalen vid militär- apoteket må placeras i löneklass och komma i åtnjutande av lönetillägg enligt de av mig i det föregående förordade grunderna; *dels* godkänna följande avlöningsstat för militärapoteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	kronor	13 100
2. Arvoden motsvarande löner till i personalförteckningen upptagna apotekare och farmacie kandidater, <i>förslagsvis</i>	»	78 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	5 750
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	98 000
<i>Anm.</i> Denna anslagspost må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas.		
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	28 800
		Summa kronor 223 650

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	3 650
		Nettoutgift kronor 220 000

dels ock till *Militärapoteket: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 220 000 kronor.

[167.] 25. **Militärapoteket: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)

	kronor	277 000
--	--------	---------

Anslaget för innevarande budgetår, 330 000 kronor, disponeras på följande sätt:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	300
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1 000
3. Expenser	»	6 900
4. Övriga utgifter:		
a) Varuanskaffning, <i>förslagsvis</i>	»	298 000
b) Anskaffning och underhåll av apparater, <i>högst</i>	»	5 000
c) Avgifter till apotekarpensioneringsfonden, <i>högst</i>	»	11 000
d) Diverse omkostnader, <i>högst</i>	»	7 800
		Summa kronor 330 000

1944 års utredning rörande försvarets läkemedelsförsörjning har uttalat, att i omkostnadsstaten endast posterna till varuanskaffning, till avgifter till apotekarpensioneringsfonden och till expenser direkt berördes av utredningens förslag.

Medelsbehovet för varuanskaffning, nu 298 000 kronor, uppskattar utredningen till följande belopp:

för leveranser till karolinska sjukhuset utom garnisonsavdelningarna	kronor 215 000
» leveranser till försvaret jämte garnisonsavdelningarna vid karolinska sjukhuset	
a) omsättningsbara läkemedel	» 220 000
b) icke omsättningsbara läkemedel	» 104 000
» leveranser till befattningshavare vid karolinska sjukhuset	» 6 000
» ersättning av genom civilapoteken m. fl. omsatta läkemedel	» 120 000
» transportkostnader och emballage	» 50 000
	<hr/>
	Summa kronor 715 000

Utredningen framhåller, att under beredskapstiden anskaffning av läkemedel för den dagliga förbrukningen i betydande omfattning ägt rum i samband med inköp av läkemedel för förrådsuppläggning, vilka inköp bekostats av i särskild ordning anvisade medel för anskaffande av sjukvårdsmateriel. Detta hade medfört, att den i militärapotekets omkostnadsstat ingående anslagsposten till varuanskaffning, vilken ursprungligen avsetts skola täcka utgifterna för den dagliga förbrukningen, icke kommit att belastas med samtliga kostnader härför. I sina kalkyler hade utredningen emellertid räknat med att kostnaderna för erforderlig varuanskaffning för den dagliga förbrukningen och för omsättningen skulle i sin helhet belasta ifrågavarande anslagspost.

Avgifterna till apotekarpensioneringsfonden, nu 11 000 kronor, borde beräknas efter 1 100 kronor för arvodesavlönad apotekare och 920 kronor för arvodesavlönad farmacie kandidat. Den för avgifternas täckande avsedda anslagsposten borde alltså uppföras med $(8 \times 1\,100 + 2 \times 920 =)$ 10 640 kronor, eller avrundat 10 700 kronor.

Enligt vad militärapoteket uppgivit för utredningen krävdes i samband med upprättandet av omsättningsavdelningen viss nyanskaffning av materiel, såsom möbler för den apotekare, vilken närmast skulle handhava omsättningen, ävensom register och bokföringsmateriel. För ändamålet skulle erfordras ett engångsbelopp å 5 000 kronor.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har anfört, att expensposten borde höjas med 800 kronor för driftkostnader avseende viss under budgetåret 1944/45 anskaffad elektrisk apparatur och — i överensstämmelse med utredningens förslag — 5 000 kronor för viss engångsanskaffning av möbler samt register- och bokföringsmateriel. Varuanskaffningsposten borde uppföras med av utredningen angivet belopp. Avgifter till apotekarpensioneringsfonden be-

räknades för nio apotekare och två farmacie kandidater till 11 740 kronor. Under diverse omkostnader skulle för drift av en av apoteket disponerad skåpbil och för garagehyra — vilka utgifter hittills bestritts från förskottsstaten — upptagas 3 600 respektive 600 kronor. Därjämte erfordrades 1 500 kronor för anskaffning och underhåll av förvaringskärl för läkemedel m. m. I enlighet härmed skulle omkostnadsanslaget uppföras med 759 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning har ifrågasatt, huruvida icke, sedan militärapoteket numera fått tillgång till en bensindriven skåpbil, driftkostnaden kunde beräknas lägre än till 3 600 kronor. Vidare framhålles, att den till avgifter till apotekarpensioneringsfonden avsedda posten rätteligen hörde till avlöningsanslaget.

Civilförvaltningen och *riksräkenskapsverket* anse, att varuanskaffningsposten bör utbrytas ur omkostnadsanslaget, enär denna anskaffning i princip icke vore att betrakta såsom en omkostnad. I stället borde särskilt anslag uppföras för ändamålet. Detta anslag borde uppdelas på två delposter: »läkemedel för försäljning» och »mot kassation svarande läkemedel». Riksräkenskapsverket har därutöver ifrågasatt, att för anskaffning av läkemedel för utrustningsbehovet — vilken anskaffning för närvarande skedde genom anlåtande av den under försvarsgrenarnas anslag till sjukvårdsmateriel upptagna anslagsposten till krigssjukvårdsmateriel — ett särskilt anslag skulle uppföras.

I fråga om beräkningen av de poster, som nu ingå i omkostnadsanslaget, har jag intet att i huvudsak erinra mot sjukvårdsförvaltningens i anslutning till utredningens uppskattning framställda förslag. Posten till sjukvård m. m. torde dock böra höjas till förslagsvis 500 kronor, med hänsyn till den utökning av personalen som av mig under nästföregående punkt tillstyrkts. Avgifterna till apotekarpensioneringsfonden torde vidare, om chefen för militärapoteket överföres på C-löneplan och erhåller förordnande på viss tid, böra såsom utredningen föreslagit upptagas med ett belopp av 10 700 kronor. Anledning synes mig icke föreligga att överföra dessa kostnader till avlöningsanslaget. Härjämte synas driftkostnaderna för militärapotekets bil kunna — med hänsyn till övergången till bensindrift — beräknas till ett belopp som med förslagsvis 600 kronor understiger det av sjukvårdsförvaltningen angivna.

Jag delar civilförvaltningens och riksräkenskapsverkets uppfattning, att kostnaden för militärapotekets varuanskaffning — avseende läkemedel, råvaror till sådana och emballage — samt distribution böra bestridas från ett särskilt anslag. Det nya anslaget torde böra uppdelas på två förslagsvis upptagna poster, den ena för inköp av läkemedel till försäljning jämte emballage och distribution och den andra för inköp av läkemedel motsvarande kassationen. Då jag utgår från att pågående undersökningar rörande minskning av lagringen av färdiga läkemedel skola tämligen snart leda till en reduktion av utgifterna för läkemedelsanskaffning, räknar jag med ett anslagsbehov för detta ändamål för nästa budgetår av 650 000 kronor, vilket

*Departements-
chefen.*

belopp med 65 000 kronor understiger det av utredningen och försvarets sjukvårdsförvaltning beräknade. Jag finner mig icke nu böra föreslå, att utgifterna för läkemedelsanskaffning för utrustningsbehovets tillgodoseende överflyttas från sjukvårdsmaterielanslagen till ett nytt anslag.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att en promemoria, som på anmodan från försvarsdepartementet utarbetats av militärapotekets föreståndare, ger vid handen, att vissa kostnader för läkemedelsanskaffning belasta riksstatens utgiftssida två gånger, medan samtidigt riksstatens inkomstsida i motsvarande grad stegras. Anledningen härtill är att söka i formerna för regleringen av mellanhavandet mellan militärapoteket å ena sidan och truppförbanden och karolinska sjukhuset å den andra. Ehuru en riktig budgetbelastning framkommer genom riksstatens utfall och frågan därför icke är av större betydelse, synes det oegentligt att en dylik dubbelbelastning av utgiftssidan skall behöva förekomma. Uppdrag har lämnats vederbörande myndigheter att framlägga förslag till en mer rättvisande bokföring av försvarets läkemedelskostnader.

I övrigt föreslår jag ingen ändring i fråga om utgiftsberäkningen under omkostnadsanslaget. Under omkostnadsstaten böra således beräknas medel med 500 kronor för sjukvård, 1 000 kronor för reseersättningar, 12 700 kronor för expenser — av vilket belopp 5 000 kronor är att betrakta som tillfällig medelsanvisning — 5 000 kronor för anskaffning och underhåll av apparater, 10 700 kronor för avgifter till apotekarpensioneringsfonden och 12 900 kronor för diverse omkostnader, alltså tillhopa i avrundat tal 42 500 kronor. Utgiftsökningen i jämförelse med motsvarande poster i den nuvarande omkostnadsstaten utgör 10 500 kronor, varav ett belopp av 5 000 kronor är av tillfällig natur. Omkostnadsstat torde få i vanlig ordning fastställas av Kungl. Maj:t.

Under nästföljande punkt äskar jag anslag för anskaffning av läkemedel m. m. och hemställer här, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärapoteket*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 42 500 kronor.

[168.] 26. **Militärapoteket: Anskaffning av läkemedel m. m., förslagsanslag.** Under hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärapoteket*: *Anskaffning av läkemedel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 650 000 kronor.

[169.] 27. **Medicinska specialundersökningar m. m., förslagsanslag.** Å riksstaten för innevarande budgetår har uppförts ett förslagsanslag av 33 000 kronor till sero-bakteriologisk verksamhet, vilket disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, sid. 171.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt om oförändrad medelsanvisning till förenämnda ändamål.

Vidare har sjukvårdsförvaltningen hemställt om anvisande av särskilt anslag till bestridande av kostnaderna för ögon- och öronundersökningar av viss för särskild utbildning avsedd personal. Ämbetsverket har i denna fråga anfört i huvudsak följande.

Jämlikt gällande besiktningsreglemente (SFS 1944: 14, Bil. 1 och 3) skola särskilda ögon- och öronundersökningar verkställas för utväljande av avståndsmätar- och lyssnarpersonal vid luftvärnet samt av motsvarande personalkategorier vid marinen. Med hänsyn till ifrågavarande undersökningars delvis komplicerade natur har beträffande en del av dessa undersökningar tillika föreskrivits, att de skola utföras av specialutbildade läkare.

Under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen ha dessa specialundersökningar kunnat utföras av krigstjänstgöringsskyldiga läkare. Efter beredskapens upphörande står denna möjlighet icke längre till buds.

Enär utförandet av dessa undersökningar icke kan betraktas såsom meddelande av sjukvård, böra enligt sjukvårdsförvaltningens mening icke heller kostnaderna för desamma belasta vederbörligt sjukvårdsanslag.

Samma förhållande gäller beträffande specialundersökningar (ögon- och öronundersökningar) av för flygtjänstgöring såsom flygförare och flygspanare m. m. avsedd personal. För bestridande av sistnämnda kostnader ha hittills särskilda medel beräknats under flygvapnets anslag till sjukvård. För budgetåret 1945/46 har Kungl. Maj:t sålunda beräknat ett belopp av högst 30 000 kronor.

Sjukvårdsförvaltningen anser, att för bestridande av kostnaderna för samtliga här angivna specialundersökningar i riksstaten för budgetåret 1946/47 bör uppföras ett för de tre försvarsgrenarna gemensamt anslag av förslagsanslags natur.

Kostnaderna för de ifrågavarande specialundersökningarna ha av sjukvårdsförvaltningen beräknats till 3 900 kronor för armén, 7 700 kronor för marinen och 43 900 kronor för flygvapnet, eller, i avrundat tal, sammanlagt 55 000 kronor.

Jag biträder sjukvårdsförvaltningens förslag om oförändrad medelsanvisning till sero-bakteriologisk verksamhet för nästa budgetår. *Departements
chefen.*

Vidare tillstyrker jag, att för budgetåret å riksstaten anvisas erforderliga medel för de av sjukvårdsförvaltningen angivna specialundersökningarna. Mot ämbetsverkets beräkning av kostnaderna härför har jag icke funnit anledning till erinran.

Det sammanlagda medelsbehovet för angivna ändamål skulle alltså utgöra (33 000 + 55 000 =) 88 000 kronor. Jag föreslår att detta belopp anvisas under ett för båda ändamålen gemensamt förslagsanslag, betecknat Medicinska specialundersökningar m. m. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska specialundersökningar m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 88 000 kronor.

Försvarets tandvård.

[170.] 28. **Försvarets tandvård: Avlöningar, förslagsanslag.** I enlighet med beslut av 1945 års riksdag (propositionen nr 171; riksdagens skrivelse nr 429) har tandvården inom försvaret — vilken enligt 1943 års riksdags beslut givits en provisorisk, främst för beredskapsförhållanden avsedd organisation — från och med innevarande budgetår erhållit en fastare organisation. De årliga kostnaderna härför ha beräknats till 875 000 kronor, varav 610 000 kronor till avlöningar och 265 000 kronor till omkostnader. För innevarande budgetår har därjämte anvisats ett anslag å 36 000 kronor till engångsanskaffning av materiel.

Avlöningsanslaget för innevarande budgetår, 610 000 kronor, disponeras, på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 172, i enlighet med en av Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 fastställd avlöningsstat jämte personalförteckning. I anslutning därtill har Kungl. Maj:t samma dag meddelat provisoriska bestämmelser angående försvarets tandvård i fredstid att tillämpas tills vidare från och med innevarande budgetår.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 hemställt om oförändrad medelstilldelning under anslaget, enär några erfarenheter, som kunna tjäna till ledning vid bedömandet av medelsbehovet, ännu icke kunnat vinnas.

Sedermera har sjukvårdsförvaltningen emellertid i skrivelse den 11 oktober 1945 hemställt om ökad medelsanvisning för såväl innevarande som nästa budgetår samt därvid anført i huvudsak följande.

Enligt den år 1945 fastställda tandvårdsorganisationen skulle den kliniska tandvården inom försvaret ombesörjas av, förutom fast anställda föreståndare för militära tandpolikliniker, värnpliktiga tandläkare, vilka förutsatts skola tagas i anspråk under facktjänstgöring. Enär antalet för facktjänstgöring disponibla tandläkare för närvarande vore ytterst ringa, befunno sig den militära tandvården trots vidtagna åtgärder i ett synnerligen beträngt läge. Därtill komme, att på vissa platser icke någon sökande anmält sig till ledigförklarade försvarständerbefattningar, varför till dessa orter förlagda trupperband komme att tills vidare stå helt utan tandvårdsmöjlighet. Det nuvarande tillståndet komme med visshet att medföra ett utbrett remitteringsförfarande till folktandvårdspolikliniker och enskilda tandläkare. Detta tillvägagångssätt — som för övrigt ej alltid stode till buds — medförde betydande kostnader samt inkräktade i hög grad på övningstiden. En reducering av tandvårdsmöjligheterna för fast anställt manskap och värnpliktiga skulle ur social och folkhygienisk synpunkt gå i motsatt riktning mot den som av statsmakterna åsyftats. Den enda lösningen av det aktuella tandvårdsproblemet syntes vara att i militärtandvårdens tjänst tillfälligt anställa privatpraktiserande tandläkare. Under hand hade en förfrågan gjorts bland enskilda tandläkare, huruvida de vore villiga att eventuellt taga dylik tillfällig anställning. Att döma av inkomna svar syntes ett så stort antal tandläkare vara villiga att med halvtidstjänstgöring tillfälligt engagera sig i den militära tandvården, att en väsentlig lättnad kunde inträda i nu rådande förhållanden.

Något nämnvärt intrång på folktandvårdens rekryteringsmöjligheter behövde icke befaras genom ett dylikt anställande av tandläkare, vilka med fortsatt enskild verksamhet komme att förena tillfällig anställning inom försvaret.

Den militära tandvården vore dessutom att betrakta som en betydelsefull del av folktandvården i vidsträckt bemärkelse, och för denna syntes här föreslagna åtgärder komma att medföra väsentliga fördelar.

De tandläkare, som sjukvårdsförvaltningen ansåge böra tillfälligt anställas, borde tillerkännas arvoden till enahanda belopp som dem, vilka utgått under det s. k. tandvårdsprovisoriet. Behovet av på sådana villkor arvodesanställda tandläkare beräknades uppgå till 116. De årliga kostnaderna härför beräknades till 865 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts har sjukvårdsförvaltningen hemställt om anvisande *dels* å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår av ett förstärkningsanslag å 432 500 kronor, *dels ock* för budgetåret 1946/47 av ett till (610 000 + 865 000 =) 1 475 000 kronor förhöjt anslag.

Medicinalstyrelsen har i avgivet utlåtande avstyrkt sjukvårdsförvaltningens förslag samt därvid anført i huvudsak följande.

Med hänsyn till rådande brist på tandläkare framstode det som en angelägenhet av vikt, att en försiktig avvägning komme till stånd, då det gällde att fördela de till buds stående tandläkarkrafterna, så att dessa på effektivast möjliga sätt utnyttjades, där tandvårdsbehovet vore störst, och under tillgodoseende av kravet på en sund vårdprincip på lång sikt.

Sjukvårdsförvaltningen hade — såsom av handlingarna närmare framgår — bland annat föreslagit, att de tandläkare, som påbörjat sin värnpliktstjänstgöring inom annan utbildningslinje än tandläkarens, måtte ställas till arméöverläkarens förfogande i egenskap av värnpliktiga tandläkare. Ett genomförande snarast av detta förslag syntes enligt medicinalstyrelsens mening bidra till en omedelbar förbättring för militärtandvårdens vidkommande. Den därigenom vunna arbetskraften borde sättas in å de förläggningssorter, där den bäst behövdes, och utnyttjas så effektivt som möjligt.

Även möjligheten av att i vissa värnpliktiga tandläkares utbildning tillfälligt slopa den kombinerade plutonchefs- och gruppchefsskolan samt assistenttjänstgöringen och därigenom ernå en motsvarande förlängning av facktjänstgöringstiden efter tandläkarexamen syntes i nuvarande betryckta läge böra övervägas. Vidare borde facktjänstgöringen icke fördelas på hela värnpliktstiden utan fullgöras i ett sammanhang så snart som möjligt efter det att vederbörande erhållit behörighet att utöva tandläkaryrket.

Det förhållandet, att — såsom av sjukvårdsförvaltningens skrivelse framgår — ledigförklarandet av 20 befattningar som extra försvarstandläkare hittills ej medfört de önskade resultaten, syntes enligt styrelsens mening icke utesluta möjligheten, att sökande efter hand komme att anmäla sig, därest nämnda befattningar ånyo ledigförklarades med lämpliga mellanrum.

Ledigförklarandet av ett stort antal (116) befattningar med halvtidstjänstgöring och bättre löneförmåner än inom folktandvården och med möjlighet att samtidigt bedriva privatpraktik eller innehava assistenttjänst hos praktiserande tandläkare, framför allt i städer, komme enligt styrelsens mening att med stor sannolikhet medföra, att tandläkarna sökte sig bort från folktandvården, i synnerhet från landsbygdens mera avlägsna distriktstandpolikliniker.

Då möjligheterna att genomföra militärtandvården sålunda vore begränsade till följd av tandläkarbristen, funne styrelsen det icke kunna undvikas, att en inskränkning vidtoges rörande arten och omfattningen av den tandvård, som enligt de fastställda provisoriska bestämmelserna skulle meddelas åt det fast anställda manskapet och de värnpliktiga. Under rådande förhållanden borde givetvis i första hand det fast anställda manskapets vårdbehov tillgodoses.

Därutöver ansåge styrelsen, att de värnpliktigas tandvård tills vidare som regel icke borde omfatta mer än akuta fall och fall, där medicinska indikationer föreläge.

Medicinalstyrelsen insåge till fullo, att de av styrelsen förordade åtgärderna icke kunde avhjälpa krisen inom den militära tandvården. I tider, då icke ens folktandvården trots all försiktighet i utbyggandet hade möjlighet att i tillräcklig utsträckning tillgodose det uppväxande släktets tandvårdsbehov, kunde styrelsen icke tillstyrka ett förslag, som skulle medföra, att tandläkarnas arbetskraft i stor utsträckning undandrogenes folktandvården för att i stället användas för provisorisk tandvård åt vuxna patienter i värnpliktsåldern.

Sjukvårdsförvaltningens framställning har i anledning av vad medicinalstyrelsen anfört återremitterats till sjukvårdsförvaltningen för avgivande av förnyat utlåtande i samråd med försvarsgrenscheferna.

I skrivelse den 1 november 1945 har även *försvarsväsendets underbefälsförbund* gjort framställning om vidtagande av åtgärder för förbättrande av det fast anställda manskapets möjligheter att under nuvarande förhållanden erhålla fullständig tandvård.

Departements-
chefen.

Såsom sjukvårdsförvaltningens senaste framställning utvisar föreligga för närvarande stora svårigheter att bereda försvarets därtill berättigade personal erforderlig tandvård. Svårigheterna bottna delvis däri, att de tidigare utbildade tandläkarna under beredskapstiden fullgjort så lång tjänstgöring, att de icke nu kunna tagas i anspråk för facktjänstgöring i samma utsträckning som under normala förhållanden. Då de i 1945 års riksdagsbeslut förutsatta åtgärderna för möjliggörande av ett bättre utnyttjande av de värnpliktiga tandläkarnas militära tjänstgöring icke ännu hunnit giva resultat, föreligger därför nu en allvarlig brist på tandläkare inom försvaret. Emellertid föranledes denna brist, såsom medicinalstyrelsen framhållit, även av den allmänna tandläkarbrist, som för närvarande föreligger och som får anses avsevärt ha bidragit till den uppkomna förseningen av folktandvårdens utbyggnad. Att i detta läge ytterligare försvåra folktandvårdens rekrytering genom ökning av antalet försvarstandläkare kan jag, med beaktandet av vad medicinalstyrelsen anfört, icke i nuvarande läge tillstyrka. I stället synas andra åtgärder i första hand böra tillgripas. De av medicinalstyrelsen antydda utvägarna torde därvid böra övervägas. Vissa åtgärder i detta syfte ha redan vidtagits av sjukvårdsförvaltningen. Uppenbart är emellertid, att dessa åtgärder endast i ringa mån kunna avhjälpa de nuvarande svårigheterna och att man alltså för den närmaste tiden måste räkna med att försvarets tandvårdsorganisation icke i önskvärd utsträckning kommer att kunna bereda de värnpliktiga och det fast anställda manskapet tandvård i erforderlig omfattning. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag, att det fast anställda manskapet i detta läge bör erhålla företräde framför de värnpliktiga.

Med hänsyn till bristen på tandläkare inom försvaret har remittering av tandvårdsfall till folktandvårdspolikliniker och till privatpraktiserande tandläkare måst tillgripas i ökad utsträckning. Härigenom torde en ökad belastning å försvarsgrenarnas sjukvårdsanslag komma att uppstå. I brist på säk-

rare hållpunkter beträffande kostnadsökningens storlek har jag emellertid icke ansett mig böra föreslå ökad medelsanvisning under nämnda anslag.

Av det anförda framgår, att jag icke anser mig för närvarande kunna tillstyrka någon höjning av förevarande anslag och ej heller någon förstärkning av innevarande års anslag. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets tandvård: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 610 000 kronor.

[171.] 29. **Försvarets tandvård: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 265 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 172, intagen omkostnadsstat.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 hemställt om oförändrad medelsanvisning.

Under hänvisning till vad jag anført under föregående punkt får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departements-
chefen.*

att till *Försvarets tandvård: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 265 000 kronor.

Försvarets bostadsanskaffningsnämnd.

[172.] 30. **Försvarets bostadsanskaffningsnämnd: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 64 300

Försvarets bostadsanskaffningsnämnd, vilken organiserats i enlighet med 1943 års riksdags beslut (proposition nr 70; riksdagens skrivelse nr 129), har till uppgift att handhava bostadsanskaffning för försvarets personal samt att ombesörja viss därmed sammanhängande fastighetsförvaltning. Enligt sin instruktion har nämnden därvid bland annat att vidtaga åtgärder för överförande i enskild ägo av de av nämnden förvaltade fastigheterna, i den mån så ur statens synpunkt finnes ändamålsenligt. Vid bostadsanskaffningsnämndens tillkomst förutsattes, att nämnden skulle få provisorisk karaktär. Sedan den med 1942 års försvarsplan sammanhängande bostadsanskaffningen samt nyssnämnda verksamhet för överförande av vissa fastigheter i enskildas ägo i det väsentliga avslutats, ansågos nämligen återstående arbetsuppgifter, i första hand den framtida förvaltningen av de fastigheter, som fortfarande skulle tillhöra staten, böra överlämnas till annat lämpligt statsorgan.

Frågan om det framtida handhavandet av bostadsanskaffningsnämndens uppgifter har sedermera i enlighet med givna direktiv upptagits till behandling av fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen. I sitt i det föregående omnämnda betänkande har utredningen framlagt vissa förslag härutinnan.

Anslaget för innevarande budgetår, 89 000 kronor, disponeras för anställande av den personal, som framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 173. Anmärkas må att kostnaderna för den mera tillfälligt anställda personal, som erfordras för de särskilda byggnadsföretagens projektering och genomförande, ävensom vissa andra administrationskostnader bestridas från de olika byggnadsanslag, som ställas till försvarets bostadsanskaffningsnämnds förfogande. Efter förslag i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 160) har riksdagen (skrivelse nr 4, punkt 154:o) medgivit, att anslaget enligt Kungl. Maj:ts bestämmande må överskridas för bestridande av avlöningskostnader, som finnas oundgängligen erforderliga för slutförandet av utredningsarbetet beträffande överföring av vissa fastigheter till försvarets fastighetsfond. Anslaget må icke överskridas av annan anledning. Beslut om sådant överskridande har icke hittills visat sig erforderligt.

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår har *bostadsanskaffningsnämnden* — med erinran om det byggnads- och fortifikationsförvaltningsutredningen givna utredningsuppdraget — anfört, att det icke för närvarande kunde förutses, när nämndens verksamhet komme att upphöra. Nämnden hade emellertid ansett sig böra räkna med att nämnden skulle äga bestånd under budgetåret 1946/47.

Beträffande personalbehovet under nästa budgetår har nämnden anfört, att det — så vitt nu kunde bedömas — syntes sannolikt, att den del av nämndens verksamhet, som avsåge bostadsbyggande genom nämndens egen försorg, skulle minska i omfattning under nämnda budgetår. Den minskning i personalbehovet, som bleve en följd därav, berörde emellertid icke den personal, som avlönades från nämndens avlöningsanslag. Från detta anslag avlönades huvudsakligen den personal, som handhade förvaltningsuppgifterna; dessa uppgifter ökade givetvis i omfattning efter hand som nämnden uppförde bostäder, som skulle förvaltas av nämnden. Å andra sidan syntes vissa fastighetsförsäljningar komma att genomföras, varigenom det av nämnden förvaltade fastighetsbeståndet minskades; emellertid vore arbetet med genomförandet av försäljningarna och i samband därmed belåning av de försålda fastigheterna av mycket arbetskrävande art.

Nämnden har hemställt om en förstärkning av avlöningsanslaget med 16 000 kronor för bestridande av avlöningar till sådan personal, som eljest regelmässigt avlönas från byggnadsanslag, för den tid som åtgått för sådana utredningsarbeten, vilka icke resultera i något byggnadsanslag. Härom har nämnden närmare anfört följande

Innan förslag kan avgivas till Kungl. Maj:t om anvisande av medel till ett visst byggnadsföretag, krävas vissa förarbeten, t. ex. uppgörande av ritningar och kostnadsberäkningar. Dessa förarbeten medföra vissa icke obetydliga kostnader, främst i form av avlöningar till den personal, som är sysselsatt med desamma. Sedan anslag beviljats för byggnadsföretagets utförande, belastas det anvisade byggnadsanslaget med kostnaderna för de förberedande arbetena. Skulle av någon anledning den gjorda förberedande utredningen icke resultera i att något byggnadsanslag beviljas eller begäres, måste kostnaderna för utredningen belasta antingen omkostnadsanslaget eller också

något eller några av de för andra ändamål beviljade byggnadsanslagen. Det synes emellertid nämnden riktigare, att en särskild post beräknas å avlöningsanslaget för avlöningar i sådana fall. Överslagsvis kan det härför erforderliga beloppet uppskattas till 16 000 kronor.

Bortsett från denna ökning har nämnden ansett sig böra räkna med samma belopp, 89 000 kronor, för avlöningar och i stort sett samma personalorganisation som för innevarande budgetår samt härom närmare anfört följande.

Om nämndens egen nybyggnadsverksamhet skulle helt upphöra, torde detta böra medföra, att ingen personal längre avlönas från ännu disponibla byggnadsanslag; det fasta avlöningsanslaget bör då förslå till avlöning av all personal. Nämnden räknar med att förenämnda belopp av 89 000 kronor skall visa sig tillräckligt, även om viss personal, som nu avlönas från byggnadsanslagen, för närvarande utför vissa göromål, som komma att kvarstå efter nybyggnadsarbetenas slutförande. Sålunda har nämndens intendent (inköpschef) för att lätta allmänna avdelningens växande arbetsbördan biträtt vid handläggningen av vissa hyresfrågor. Härvid må emellertid erinras om att nämnden erhållit i uppdrag av Kungl. Maj:t att verkställa fortsatt utredning rörande redovisning på försvarets bostadsanskaffningsfond av bostadsfastigheter, som nu redovisas å försvarsväsendets fastighetsfond. Slutförandet av detta utredningsuppdrag är beroende på fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningens ställningstagande beträffande organisationen av det statliga organ, som kan komma att övertaga nämndens bostadsförvaltning och övriga arbetsuppgifter. Skulle utredningen emellertid komma att resultera i att ett större antal bostadsfastigheter överförs till bostadsanskaffningsfonden, medan bostadsanskaffningsnämnden ännu äger bestånd, erfordras en utökning av personalen för handhavandet av de ökade fastighetsförvaltningsuppgifterna. Nämnden torde därvid få inkomma med särskilt förslag angående anvisande av medel för avlöning av sådan personal.

Bostadsanskaffningsnämnden har således beräknat det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till (16 000 + 89 000 =) 105 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning har med avseende å det av bostadsanskaffningsnämnden äskade beloppet om 16 000 kronor uttalat att, då det icke med säkerhet kunde avgöras om och i vad mån medel för det av nämnden angivna ändamålet bleve behöfliga under nästa budgetår, höjning av anslaget knappast borde ifrågakomma. I stället syntes Kungl. Maj:ts medgivande böra inhämtas att för ändamålet överskrida anslaget med erforderligt belopp. Dylikt medgivande syntes även böra inhämtas med avseende å kostnader, som kunde uppkomma i samband med slutförandet av det nämnden meddelade uppdraget att verkställa fortsatt utredning rörande redovisning å försvarets bostadsanskaffningsfond av bostadsfastigheter, som nu redovisats å försvarsväsendets fastighetsfond.

Fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningens förslag torde, såvitt nu kan bedömas, icke komma att påverka bostadsanskaffningsnämndens organisation för nästa budgetår, och jag räknar därför med i huvudsak oförändrad personalorganisation inom nämnden. Med hänsyn till den minskade omfattning, som nämndens byggnadsverksamhet beräknas få under nästa budgetår,

*Departements
chefen.*

kommer visserligen behovet av personal för planerings- och kontrollverksamhet att nedgå. Enär emellertid kostnaderna för denna personals avlöning bestridas från byggnadsanslag, föranleder minskningen av nämnda personal ingen motsvarande minskning av medelsbehovet under förevarande anslag.

Det Kungl. Maj:t av 1945 års riksdag givna bemyndigandet att medgiva överskridande av anslaget för bestridande av vissa avlöningskostnader torde böra gälla även såvitt avser anslaget för nästa budgetår.

Bostadsanskaffningsnämnden har hemställt om en anslagshöjning med 16 000 kronor för bestridande av avlöningar till personal, som regelmässigt avlönas från byggnadsanslag, för den tid som åtgår för sådana utredningsarbeten, som icke resultera i något byggnadsanslag. Civilförvaltningen har ansett sig icke kunna tillstyrka en anslagshöjning men ifrågasatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva förevarande anslags överskridande i den mån så erfordras för bestridande av sådana kostnader. För egen del förordar jag, att dylika avlöningskostnader liksom hittills få bestridas av tillgängliga byggnadsanslag. Jag förutsätter härvid, att nämnden låter sig angeläget vara att i görligaste mån begränsa dessa kostnader.

Med biträdande av nämndens av civilförvaltningen tillstyrkta medelsäskande i övrigt föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår bestämes till oförändrat belopp, 89 000 kronor. Jag förutsätter härvid, att Kungl. Maj:t inom anslagets ram skall äga medgiva jämkningar i de för nämndens personal gällande avlöningsbestämmelserna.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets bostadsanskaffningsnämnd: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 89 000 kronor.

[173.] 31. Försvarets bostadsanskaffningsnämnd: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 29 300

Av anslaget för innevarande budgetår, 30 000 kronor, må enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 173, intagen omkostnadsstat högst 15 000 kronor disponeras för resekostnader och högst 15 000 kronor för expenser.

I enlighet med förslag av *försvarets bostadsanskaffningsnämnd* har *försvarets civilförvaltning* hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp.

*artements-
chefen.*

Jag har icke funnit anledning till erinran mot att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets bostadsanskaffningsnämnd: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 30 000 kronor.

Inskrivningsväsendet.

[174.] 32. **Inskrivningskostnader, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 210 000
vid genomförd organisation	» 215 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 201 000

Sedan försvarets civilförvaltning föreslagit, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp, 200 000 kronor, får jag — med biträdande av förslaget — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inskrivningskostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 200 000 kronor.

[175.] 33. **Specialundersökning av vissa inskrivningsskyldiga m. m., förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	kronor 19 400
--	---------------

Anslaget för innevarande budgetår, 25 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 174, intagen stat.

I enlighet med förslag av försvarets sjukvårdsförvaltning förordar jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Specialundersökning av vissa inskrivningsskyldiga m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 25 000 kronor

[176.] 34. **Vård och underhåll av adresseringsmaskiner m. m., reservationsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	kronor 112 000
---	----------------

Anslaget för innevarande budgetår, 100 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 174, intagen stat med 40 000 kronor till vård och underhåll av adressographmaskiner, 19 000 kronor till årskostnad för plåtsektioner, skyltkort, färgband och ryttare, 40 000 kronor till årskostnad för central hålkortsanläggning samt 1 000 kronor till vård och underhåll av indenting-präglingsmaskiner.

Försvarets civilförvaltning har framhållit, att arméchefen beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 101 500 kronor, varvid kostnaderna för den centrala hålkortsanläggningen beräknats komma att ökas med 2 500 kronor. Däremot hade nya medel för indenting-präglingsmaskiner ej ansetts erforderliga. Civilförvaltningen hade emellertid vid behandlingen av anslaget till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. föreslagit, att en vid centrala värnpliktsbyrån anställd verkställare, vilken för närvarande avlönades från

förevarande anslag, från och med budgetåret 1946/47 skulle överföras till extra ordinarie stat med avlöning från avlöningsanslag. Den under förevarande anslag upptagna anslagsposten till vård och underhåll av adressographmaskiner borde vid bifall härtill minskas med motsvarande avlöningskostnader, tillhopa omkring 6 000 kronor. Då civilförvaltningen i övrigt icke funnit anledning till erinran mot arméchefens anslagsberäkning, uppskattade ämbetsverket således medelsbehovet under anslaget till (101 500 — 6 000 =) i runt tal 95 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Ehuru jag, såsom i det föregående anförts, icke för närvarande kan framlägga definitiva anslagsberäkningar för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., anser jag mig i förevarande sammanhang i likhet med civilförvaltningen kunna räkna med att kostnaderna för den vid centrala värnpliktsbyrån anställde verkmästaren från och med nästa budgetår bestridas från nämnda anslag. Härigenom har jag emellertid icke tagit ställning till frågan om verkmästarens anställningsvillkor. Då jag icke heller i övrigt funnit anledning till erinran mot civilförvaltningens anslagsberäkning, hemställer jag — med erinran att anslagsminskningen utgör 5 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vård och underhåll av adresseringsmaskiner m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 95 000 kronor.

[177.] 35. **Maskinella anordningar för de värnpliktigas redovisning m. m., reservationsanslag.** I samband med övergången till det numera genomförda maskinella systemet för redovisning av värnpliktiga ha medel anvisats för, bland annat, anskaffande av för denna redovisning erforderlig maskinutrustning. För anskaffning av adresseringsmaskiner med tillbehör för truppregistreringsmyndigheterna anvisade sålunda 1941 års riksdag (proposition nr 39, riksdagens skrivelse nr 137) för budgetåren 1940/41 och 1941/42 reservationsanslag å tillhopa 2 230 000 kronor. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1944: 163 (bilaga 2, punkten 10) har riksdagen (skrivelse nr 328) därjämte till merkostnader för maskinella anordningar för värnpliktsredovisningen å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisat ett reservationsanslag av 300 000 kronor. Sammanlagt ha alltså 2 530 000 kronor anvisats för här ifrågavarande ändamål.

I särskilda skrivelser den 25 oktober 1944 och den 31 maj 1945 har *chefen för armén* gjort framställning om *dels* 30 500 kronor för en av tillkomsten av nya förband föranledd nyanskaffning av skåp och lådor för förvaring av registreringsplåtar för inskrivnings- och personalredovisningsväsendets behov samt för utbyte av ett antal dylika skåp, *dels ock* 90 000 kronor för nyanskaffning av 10 präglingsmaskiner, 2 tryckmaskiner och 15 handtryckmaskiner för de nya truppregistreringsmyndigheter, som enligt planen för försvarets organisation tillkommit, sedan anskaffningsprogrammet beträffande maskinutrustningen framlades i propositionen 1941: 39.

En närmare redogörelse för anskaffningen av maskinutrustning för värnpliktsredovisningen lämnades vid anmälan i propositionen 1944: 163 av förenämnda medelsäskande av 300 000 kronor för bestridande av uppkomna merkostnader. Av denna redogörelse framgår, att enligt föreliggande kontrakt leverans av maskinutrustningen skulle ske så, att leverantören tillhandahöll maskiner av en typ, vilka sedan skulle till debiterade priser inklusive frakt, assurans, tull och omsättningsskatt återtagas allteftersom maskiner av annan typ, som skulle levereras från Amerika, uppmonterades vid truppregistreringsmyndigheterna. Vid återtagandet av maskiner skulle leverantören äga tillgodoräkna sig hyra med 25 kronor för månad och maskin för tid, varunder maskinen tagits i anspråk av försvaret. I kontraktet hade vissa kostnader lämnats öppna i det att i försäljningspriset ingående uppskattade transportkostnader från leveransort i Amerika till av köparen anvisad plats i Sverige samt försäkrings- och tullkostnader skulle i efterhand regleras på grundval av de verkliga kostnaderna.

De merkostnader, som förenämnda anslag av 300 000 kronor avsåg att reglera, hade delvis försorsakats av att viss omdisposition företagits av tidigare anvisade anslagsmedel och hänförde sig i övrigt till ökade kostnader för frakt, tull och assurans samt till ökade hyreskostnader för provisoriskt utnyttjade maskiner till följd av avsevärt försenad leverans av den slutgiltiga maskinuppsättningen ävensom till vissa kompletterande maskinanskaffningar. Hyresposten beräknades därvid utifrån antagandet, att de nya maskinerna skulle vara slutlevererade den 1 juli 1944.

I utlåtande den 31 oktober 1944 över arméchefens här förut omnämnda framställning den 25 i samma månad har *försvarets civilförvaltning* lämnat en redogörelse för den då aktuella ställningen å de inledningsvis omnämnda anslagen. Denna redogörelse utvisar, att ytterligare omkring 100 000 kronor beräknas bli erforderliga för slutlig reglering av den ursprungliga maskinanskaffningen, främst beroende på ökade hyreskostnader till följd av en över den 1 juli 1944 utsträckt ytterligare försening av maskinleveranserna. I fråga om dessa hyreskostnader har civilförvaltningen emellertid framhållit, att det nödtvungna hyresförhållandet innebure icke oväsentliga besparingar för kronan, enär de beräknade kostnaderna för förslitning av adresseringsmaskinerna uppginge till avsevärt högre belopp än hyreskostnaderna. De av arméchefen gjorda framställningarna om medel till maskinutrustning m. m. för nya förband har civilförvaltningen tillstyrkt.

Arméchefen har föreslagit anskaffning av maskiner och övrig materiel för sådana nytillkomna truppregistreringsmyndigheter, som icke kunde förutses vid uppskattningen i propositionen 1941: 39 av behovet av maskinläggningar, samt till utbyte av vissa förvarings-skåp för en sammanlagd kostnad av $(90\,000 + 30\,500 =) 120\,500$ kronor. De organisationsundersökningar, som bedrivits av försvarets centrala organisationskommitté och som nu resulterat i ett framlagt förslag till normalorganisation av infanteriregemente, ha jämväl berört personalredovisningen. Ett genomförande inom

*Departement
chefen.*

försvarsväsendet i dess helhet av föreslagna rationaliseringsåtgärder kan medföra en omfördelning av tillgänglig maskinutrustning och därigenom även påverka behovet av nyanskaffningar. Då medel för ändamålet under alla förhållanden böra finnas tillgängliga, räknar jag här med ett avrundat belopp av 120 000 kronor men förutsätter därvid, att medel ställas till förfogande endast i den utsträckning, som befinnes erforderlig för oundgängligen nödvändiga nyanskaffningar.

Såsom framgår av civilförvaltningens utlåtande i ärendet beräknas ytterligare merkostnader komma att uppstå på de ursprungliga maskinleveranserna. Enligt vad jag under hand inhämtat från civilförvaltningen är det aktuella läget beträffande dessa leveranser, att samtliga de 128 maskiner, som våren 1944 återstodo att leverera, nu inkommit till landet, att 87 av dessa maskiner tagits i bruk å förbanden samt att återstående maskiner beräknas komma att tagas i bruk före den 1 juni 1946. Intill dess 36 maskiner i samband därmed återtagits av leverantören, utgå hyreskostnader för desamma. De ytterligare merkostnaderna för ifrågavarande anskaffningar beräknar civilförvaltningen nu till 105 100 kronor. Därav belöpa 49 550 kronor på hyreskostnader till följd av ytterligare försenad leverans, tillhoppa 14 500 kronor på utgifter för kompletteringar av maskiner och vissa kontraktsenliga kostnader för åtgärder i samband med återställande av maskiner, till vilka hänsyn tidigare icke tagits, 5 100 kronor på merdebitering för frakt samt oförutsedda omkostnader i samband med överskeppningen av maskiner samt 6 300 kronor på ökade kostnader för besiktning och anskaffning av förvaringsskåp. Återstående belopp, 29 650 kronor, hänför sig till en felberäkning i den framställning som låg till grund för merkostnadsberäkningen enligt propositionen 1944: 163. I utlåtandet den 31 oktober 1944 har civilförvaltningen därjämte äskat 20 000 kronor såsom marginal för oförutsedda utgifter. Då de sålunda angivna merkostnaderna måste anses ofrånkomliga, anser jag mig böra i detta sammanhang beräkna medel för deras bestridande. Med en mindre reserv för oförutsedda utgifter torde 110 000 kronor böra äskas för här ifrågavarande ändamål.

Sammanlagt beräknar jag alltså ett medelsbehov under anslaget av (120 000 + 110 000 =) 230 000 kronor. Beloppet om 110 000 kronor torde såsom hänförande sig till ett ändamål, för vars tillgodoseende medel anvisats före 1942 års försvarsbeslut, icke böra belasta den för försvarets utbyggande enligt försvarsbeslutet beräknade kostnadsramen.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Maskinella anordningar för de värnpliktigas redovisning m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 230 000 kronor.

[178.] 36. **Inskrivningsrådet.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)..... kronor 4 300

Anslaget för innevarande budgetår, 6 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 175, intagen stat.

Sedan försvarets civilförvaltning efter hemställan av inskrivningsrådet föreslagit, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inskrivningsrådet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 6 000 kronor.

Härefter anför statsrådet Sköld följande.

Avveckling av beredskapen m. m.

[179.] 37. **Avveckling av beredskapen m. m., förslagsanslag.** På framställning av Kungl. Maj:t i propositionen 1945:322 har riksdagen (skrivelse nr 454) för budgetåret 1945/46 anvisat fem särskilda anslag för avvecklingsändamål, nämligen under fjärde huvudtiteln förslagsanslagen till Armén: Avveckling av beredskapen m. m. om 50 000 000 kronor, till Marinen: Avveckling av beredskapen m. m. om 50 000 000 kronor, till Flygvapnet: Avveckling av beredskapen m. m. om 5 000 000 kronor och till För försvaret gemensamma utgifter för avveckling av beredskapen m. m. om 10 000 000 kronor samt å kapitalbudgeten under arméns delfond av försvarets fastighetsfond investeringsanslaget till Avveckling av beredskapen om 2 000 000 kronor. De å driftbudgeten anvisade anslagen disponeras enligt fastställda stater och därtill anslutande bestämmelser (se statsliggaren för innevarande budgetår s. 120 f., 139, 156 f. och 175 f.). Investeringsanslaget disponeras endast efter av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat dispositionsbeslut.

I anslutning till ett uttalande i propositionen 1945:322 har riksdagen i sin skrivelse i ämnet anført, att Kungl. Maj:t borde i samband med att anslagen ställdes till myndigheternas förfogande meddela sådana bestämmelser i fråga om anslagens disposition, att Kungl. Maj:t erhöles direkt kontroll över avvecklingsarbetets fortgång och medelsförbrukningen för skilda ändamål. I detta syfte ha staterna för anslagen, beräknade för helt budgetår, fastställts att tillämpas endast tills vidare, i första hand intill den 1 januari 1946, varjämte uppdragits åt myndigheterna att med beaktande av de erfarenheter rörande avvecklingsarbetets genomförande, som successivt vinnas, avgiva nya förslag till statberäkningar för återstående del av budgetåret. Förslag till dylika statberäkningar för första kvartalet 1946 ha inkommit i december 1945.

Redan nu kan förutses, att särskilda medel måste finnas tillgängliga för det fortsatta arbetet med beredskapens avveckling även under nästa budgetår. Infordrade överslagsräkningar visa ett tämligen stort medelsbehov i detta avseende. Jag är icke beredd att grunda några anslagsberäkningar på utgifter om medelsbehovet, som nu kunna tillhandahållas. De faktorer, som påverka takten i avvecklingsarbetet, kunna icke nu helt överblickas. Det

synes mig därför lämpligast att ansluta beräkningarna till förhållandena sådana de te sig vid en tidpunkt, som ligger budgetårsskiftet så nära som möjligt. Jag förutsätter i enlighet härmed, att anslagsäskande framlägges först senare under riksdagen och efter propositionstidens utgång.

Såvitt nu kan förutses kommer något behov av ytterligare kapitalinvestering för avvecklingsändamål icke att uppkomma. De å driftbudgeten för innevarande budgetår anvisade anslagen torde för nästa budgetår kunna ersättas av ett gemensamt anslag. Av nyss anförda skäl bör detta anslag i statsverkspropositionen upptagas med allenast beräknat belopp. Anslaget torde preliminärt kunna upptagas till 30 miljoner kronor eller omkring en fjärdedel av summan av de för innevarande budgetår anvisade anslagen.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Avveckling av beredskapen m. m.* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 30 000 000 kronor.

Statsrådet Vougt tar härefter ånyo till orda och anför följande.

E. *Diverse.*

[180.] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond, förslagsanslag.** Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 35 000 kronor.

[181.] 2. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 549 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 587 000 kronor.

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 564 000 kronor.

[182.] 3. **Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond, förslagsanslag.**

4. **Ersättning till försvarets fastighetsfond: Marinens delfond, förslagsanslag.**

5. **Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond, förslagsanslag.**

Förslag till stater för ifrågavarande delfonder för budgetåret 1946/47 ha avgivits av vederbörande förvaltningsmyndigheter. Då emellertid prövningen av dessa förslag icke kan hinna slutföras före statsverkspropositionens avlåtande, böra förevarande anslag i statsverkspropositionen upptagas med beräknade belopp. Frågan om avlåtande av proposition till riksdagen med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1946/47 torde senare få anmälas för Kungl. Maj:t.

Under erinran att anslagen i riksstaten för innevarande budgetår äro upptagna till respektive 14 689 000 kronor, 6 184 000 kronor och 8 352 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond ett *förslagsanslag* av 16 863 000 kronor,

dels till Ersättning till försvarets fastighetsfond: Marinens delfond ett *förslagsanslag* av 6 674 000 kronor,

dels ock till Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond ett *förslagsanslag* av 10 531 000 kronor.

[183.] 6. **Bestridande av beredskapskostnader vid förswarets fabriksverk, förslagsanslag.** Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår, liksom för budgetåret 1944/45, uppförts med ett belopp av 1 000 000 kronor. Anslaget är avsett att täcka sådana kostnader, som uppkomma såsom en följd av att de till förswarets fabriksverk hörande fabriker och verkstäderna äro utbyggda och utrustade för tillverkning avsevärt överstigande fredsbehovet, dock ej i den mån kostnaderna avse en mera normal tomgångsförlust. Enligt av Kungl. Maj:t den 9 juni 1944 meddelade bestämmelser angående förvaltningen av förswarets fabriksfond skall ersättning för inom fabriksverket uppkommande kostnader av dylik art utgå till förswarets fabriksfond från särskilt å driftbudgeten anvisat anslag.

Förswarets fabriksstyrelse har i sina medelsäskanden för nästa budgetår hemställt om oförändrat anslag och därvid anfört i huvudsak följande.

Någon erfarenhet rörande ifrågakostnader under fredsförhållanden har ännu icke stått att vinna. Beredskapskostnaderna äro beroende av fabrikerens sysselsättningsgrad, vilken i sin tur påverkas av omfattningen av tillverkningar för militära ändamål ävensom de civila tillverkningar, vilka förekomma vid verkets fabriker. Frågan om sysselsättningsgraden är för närvarande föremål för utredning inom krigsmaterielverket. Innan denna utredning föreligger och statsmakterna tagit ställning till densamma samt vissa erfarenheter vunnits inom fabriksverket låter det sig icke göra att med någon grad av sannolikhet bedöma beredskapskostnadernas storlek i framtiden. Med hänsyn härtill synes det styrelsen som om anslaget till beredskapskostnader för nästa budgetår borde uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår.

Departements-
chefen.

Fabriksstyrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning för ifrågakostnader för ändamål föranleder icke någon erinran från min sida. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande av beredskapskostnader vid förswarets fabriksverk* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 000 000 kronor.

[184.] 7. **Ersättning för automobilskatt, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å

kostnadsramen) kronor 2 079 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 2 700 000 kronor.

Enligt de av 1941 års riksdag godkända grunderna för ersättandet av automobilskatt för krigsmakten tillhöriga motorfordon och släpvagnar skola de belopp, som skulle motsvara automobilskatt för krigsmakten tillhöriga motorfordon och släpvagnar, tillföras statens automobilskattmedelsfond, beräknade för kalenderår. Beräkningen av beloppets storlek sker först efter kalenderårets utgång. Skatt beräknas icke särskilt för varje fordon. I stället bestämmas av Kungl. Maj:t genomsnittsskattebelopp enligt närmare angivna

riktlinjer för olika fordonsgrupper. Genom beslut den 23 februari 1945 har Kungl. Maj:t fastställt sådana genomsnittsbelopp för kalenderåret 1944.

Arméförvaltningen har anfört, att med hänsyn till beräknad minskning av den i bruk varande motorfordonsparken en avsevärd minskning av förevarande anslag syntes kunna ske för budgetåret 1946/47. Det erforderliga anslagsbehovet hade av ämbetsverket beräknats till 850 000 kronor.

Den av arméförvaltningen för nästa budgetår framlagda anslagsberäkningen slutar på ett belopp, som med icke mindre än 1 850 000 kronor understiger det för innevarande budgetår anvisade anslaget. Minskningen förklaras därav, att efter beredskapens avveckling antalet bilar inom krigsmakten kunnat avsevärt nedbringas. Vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår, liksom för de närmast föregående budgetåren, har således hänsyn tagits till de bilar, som anskaffats speciellt för beredskapsändamål. Jag vill framhålla, att riksstaten, och därmed även försvarsbeslutets kostnadsram, härigenom kommit att belastas med avsevärda utgifter av beredskapsnatur. Därest medel för dessa utgifters bestridande skulle ha ställts till förfogande i annan ordning, torde anslagen för budgetåren 1942/46 ha kunnat bestämmas till belopp, som med sammanlagt minst 6 000 000 kronor understigit de för dessa budgetår i verkligheten anvisade anslagen. *Departemen
chefen.*

Enligt från arméförvaltningen under hand inhämtad uppgift kan medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår med beaktande av beslutade begränsningar av den militära fordonsparken men med oförändrade beräkningsgrunder i övrigt numera beräknas till omkring 700 000 kronor. Med hänsyn till den av 1945 års riksdag beslutade höjningen av fordonskatten med omkring 40 % synes anslaget emellertid böra undergå en motsvarande förhöjning. Med hänsyn härtill beräknar jag medelsbehovet under anslaget till i runt tal 1 000 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av arméförvaltningen bestämma genomsnittligt skattebelopp för avsedda motorfordonsgrupper.

Den mot skattehöjningen svarande anslagshöjningen, omkring 300 000 kronor, är närmast att betrakta som en prisstegring. Med hänsyn till skattehöjningens samband med den vid behandlingen i det föregående av vissa övnings- m. fl. anslag berörda sänkningen av bensinskatten anser jag mig dock böra räkna med att anslaget i dess helhet skall belasta försvarsbeslutets kostnadsram.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 1 700 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för automobilskatt* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *förslagsanslag* av 1 000 000 kronor.

[185.] 8. *Ersättning för rustning och rotering, förslagsanslag.*

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 69 200

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 70 000 kronor.

Utgifterna under anslaget ha under ettvarvt av budgetåren 1941/42, 1942/43 och 1943/44 uppgått till omkring 75 000 kronor samt under budgetåret 1944/45 till omkring 65 000 kronor. Denna förhållandevis kraftiga belastning sammanhänger med de höga levnadskostnaderna under de senare åren, vilka inverkat på värdet av rustnings- och roteringsbesvärerna. Då såsom nyss anförts belastningen å anslaget under det senast förflutna budgetåret utgjort 65 000 kronor samt belastningen torde komma att successivt nedgå på grund av avgången av indelta, anser jag anslaget för nästa budgetår icke behöva upptagas med högre belopp än 60 000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 60 000 kronor.

[186.] 9. *Resestipendier, reservationsanslag.*

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 15 000

Då till följd av krigsförhållandena utländska resor under de senaste åren kunnat äga rum endast i ytterligt begränsad omfattning samt till följd härav icke obetydliga reservationer å anslaget uppstått, har detsamma för innevarande budgetår upptagits med allenast ett formellt belopp av 100 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* med hänsyn till att reservationen å anslaget vid ingången av innevarande budgetår utgjort i runt tal 50 600 kronor hemställt, att anslaget jämväl för nästa budgetår måtte upptagas med ett formellt belopp av 100 kronor.

Sedermera har emellertid civilförvaltningen i annat sammanhang framhållit, att efter senaste budgetårsskiftet i åtskilliga fall, där framställningar gjorts om anvisande av medel för utländska resor, vederbörande tilldelats bidrag till icke obetydliga belopp från förevarande anslag. Den vid budgetårsskiftet förefintliga reservationen hade härigenom kraftigt minskats. Härtill komme, att i nuvarande läge ytterligare önskemål om medel för utrikes resor kunde antagas framkomma. Med hänsyn härtill syntes det, för att nödiga medel för ändamålet skulle finnas tillgängliga under nästa budgetår, bliva nödvändigt med en förstärkning av anslaget för sagda budgetår.

departements-
chefen.

Kungl. Maj:t har på senaste tiden i åtskilliga fall medgivit personal tillhörande försvaret att företaga resor till utlandet för att därstädes taga del av vunna erfarenheter beträffande nya konstruktioner m. m. För kostnadernas bestridande ha därvid i flera fall medel från vederbörligt anskaffningsanslag tagits i anspråk. Resor av angivet slag ha visat sig synnerligen värdefulla, och jag förutsätter, att kostnaderna för sådana resor jämväl fortsättningsvis efter prövning av Kungl. Maj:t få bestridas från sakanslag.

Förevarande anslag är avsett för lämnande av bidrag till bestridande av

kostnader för resor i mera allmänt studiesyfte. Då under innevarande budgetår anspråk å sådana bidrag redan gjorts i betydande utsträckning, kan det förväntas att den vid ingången av budgetåret förefintliga reservationen å anslaget till stor del kommer att ha förbrukats före ingången av nästa budgetår. Med hänsyn härtill synes det icke vara tillfyllest, att anslaget, såsom civilförvaltningen i sina anslagsäskanden föreslagit, jämväl för nästa budgetår upptages med ett allenast formellt belopp. Jag förordar, att anslaget för detta budgetår uppföres med ett belopp av 15 000 kronor, varvid jag emellertid förutsätter, att — därest nämnda belopp skulle visa sig icke förslå — anslaget till extra utgifter får, med iakttagande av största möjliga återhållsamhet, tagas i anspråk för ändamålet.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 14 900 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 15 000 kronor.

[187.] 10. **Fritidsundervisning, reservationsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)..... kronor 191 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 185 000 kronor.

Enligt vad jag inhämtat meddelas vid vissa kommunala anstalter för yrkesundervisning fritidsundervisning åt militär personal. Då tvekan uppstått angående bestridandet av kostnaderna härför, vill jag uttala att jag intet har att erinra mot att desamma bestridas från förevarande anslag.

I enlighet med förslag av chefen för försvarsstaben förordar jag för nästa budgetår oförändrad medelsanvisning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fritidsundervisning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 185 000 kronor.

[188.] 11. **Försvarsupplysning, reservationsanslag.** Min företrädare i ämbetet anmälde i statsrådet den 17 mars 1944 fråga om tillkallande av sakkunniga för utredning rörande upplysningsverksamhet om och inom försvaret samt anförde härom följande.

De gångna krigsåren ha ställt stora krav på sammanhållningen och samarbetet olika medborgargrupper och samhällsinstitutioner emellan. Dessa krav ha också i stort sett infriats. I glädjande omfattning ha visats prov på samhällssolidaritet och oegennyttiga insatser för gemensamma ändamål. Försvarets uppgifter ha underlättats och vår försvarsberedskap stärkts genom frivilligt deltagande i hemvärnets, lottarörelsens och andra organisationers verksamhet liksom även i det civila luftskyddet och i annan beredskapsverksamhet. Den förstärkta försvarsberedskapen, som krävt stora offer av framför allt den militära personalen — fast anställda likaväl som värn-

pliktiga —, har kunnat oavbrutet uppehållas under mer än fyra år trots alla de svårigheter, som äro förenade med ett dylikt ingripande i samhällslivet.

De yttre omständigheternas tryck har dock icke kunnat helt förhindra slitningar. Sådana ha bland annat i vissa fall framträtt i förhållandet mellan försvaret samt de civila institutionerna och samhällsintressena. Många av motsättningarna på detta gränsområde måste vara att betrakta som konsekvenser av de inskränkningar i de enskildas rörelsefrihet, som försvarsförberedelserna medfört. Andra torde ha betingats av bristande kännedom på ömse sidor om föreliggande faktiska förhållanden, om de medel, med vilka försvarsberedskapen måste upprätthållas, samt om skiljaktigheterna mellan civila och militära tänkesätt och organisationsformer. Dessa missförstånd ha tid efter annan framkallat icke önskvärda friktioner och ha onekligen utgjort en belastning vid ansträngningarna att vidmakthålla en god försvarsberedskap.

Att så blivit fallet är i och för sig icke oväntat. En utomstående, som haft föga eller ingen kontakt med militära frågor, kan ha svårt att göra klart för sig de speciella omständigheter, under vilka den militära personalen arbetar. En militär organisation måste vara i stånd att effektivt fungera framför allt under de onormala förhållanden, som krig framkallar, och dess verksamhet måste således inriktas på att förbereda för situationer, som icke alls överensstämja med de under fred föreliggande. Många och mycket av verksamheten och arbetsformerna på det militära området måste därför te sig främmande eller rent av meningslöst för den som icke tar hänsyn till de betingelser, under vilka de militära maktmedlen ytterst måste brukas. Omvänt kan den otillräckliga förtrogenhet med moderna samhällseliga och politiska frågor, som ej sällan kännetecknar militärbefäl liksom många andra yrkes- och samhällsgrupper i vårt land, medföra svårigheter, när militärbefälet under kritiska förhållanden har att träda i närmare kontakt med det civila samhällslivet. Särskilt måste denna spänning mellan civila och militära betraktelsesätt framträda i det mellanläge mellan fred och krig, som förstärkt försvarsberedskap utgör. Denna beredskap erbjuder därför god jordmån för missförstånd av angivet slag.

Åtgärder ha vidtagits för att hos allmänheten skapa ökad förståelse för försvarsmaktens verksamhet och arbetsförhållanden och för att bland militärpersonalen sprida upplysning om sådana samhällseliga förhållanden, som ligga utanför dess vanliga verksamhetsram. I dessa syften ha brevslekurer, studiecirkel- och föreläsungsverksamhet, film och radio tagits i anspråk. Tidningspressen och folkbildningsorganisationer ha för samma ändamål ställt sig till förfogande. Genom försvarsstabens försorg har inom krigsmakten distribuerats en periodiskt utkommande publikation, *Aktuell orientering*, med syfte bland annat att för krigsmaktens personal vidga blicken för allmänna problem genom direkt information och vägledande artiklar. Särskilt må även erinras om de åtgärder som Centralkommittén för det frivilliga försvarsarbetet i samma syfte vidtagit samt om den föreläsungsverksamhet som startats i samarbete mellan riksförbundet för Sveriges försvar och Folkbildningsförbunden. På sistone har från enskild sida förmärkts ett stegrad intresse för hithörande spörsmål. I anledning härav ha anordnats sammankomster mellan företrädare för civila intressen och försvarets män, vid vilka de föreliggande problemen diskuterats. Sådana organiserades före kriget av Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, och även senare ha liknande överläggningar ägt rum på initiativ av riksförbundet för Sveriges försvar. Vidare ha genom Folkberedskapens försorg ett flertal överläggningar anordnats och en promemoria i frågan överlämnats till mig från denna institution. I skrivelse den 10 december 1943 ha vissa för saken särskilt in-

tresserade anhållit, att chefen för försvarsdepartementet måtte taga av dem i ärendet anförda synpunkter och förslag under övervägande och föranstalta om närmare undersökning rörande de åtgärder, som lämpligen kunna vidtagas för att åvägabringa en ytterligare förbättrad förståelse mellan försvaret och samhället i övrigt.

De åtgärder, som sålunda mer eller mindre systematiskt på detta område vidtagits, ha säkerligen varit av betydelse för att öka förståelsen och förbättra samarbetet mellan krigsmakten och samhället i övrigt. Bland dem äro de som på enskilt initiativ kommit till stånd icke minst värdefulla och bära även vittnesbörd om behovet av ytterligare åtgärder på detta område. Jag finner det välbetänt att statsmakterna verksamt stödjade dessa strävanden, som ytterst äsyfta att skapa en än fastare förankring av försvaret hos det svenska folket. Beredskapstiden har såsom av det föregående framgår givit rika erfarenheter rörande de föreliggande bristerna, och det synes lämpligt att, medan dessa erfarenheter ännu äro levande, med ledning av dem upptaga frågan till övervägande.

Härvid måste man göra klart för sig, att den upplysningsverksamhet, varom här är fråga, måste riktas åt två håll och avse dels försvarets personal, dels allmänheten.

Vad först försvarets personal beträffar är spörsmålet delvis en fråga om innehållet i den grundläggande officersutbildningen. Denna fråga bör helst bedömas i samband med planläggningen av utbildningsverksamheten för försvarsväsendets fast anställda personal. Vid anmälan den 21 november 1943 av frågan om tillkallande av sakkunniga för utredning rörande officersutbildningen inom armén har jag framhållit vikten av ökad utbildning i ekonomiska och sociala ämnen för de blivande officerarna. På grundval av det förslag i ämnet, som kan framkomma, får övervägas vilka åtgärder som bära vidtagas för att stärka denna utbildning, varefter motsvarande spörsmål får upptagas för marinen och flygvapnet.

Anordningar äro emellertid önskvärda för att hålla de i tjänst varande officerarna i fortlöpande kontakt med samhällsfrågorna liksom även med utrikespolitiska spörsmål. Bland officerarna, icke minst de yngre, torde under intrycket av beredskapstidens erfarenheter finnas ett starkt intresse härför. Med hänsyn till den flerstädes hårt pressande tjänstgöring, som åvilat officerarna, är det nödvändigt att välja sådana former för verksamheten, som i minsta möjliga grad inkräktar på det löpande arbetet. En tänkbar utväg, som angivits i förutnämnda skrivelse, synes vara att bereda framstående representanter för statliga och kommunala organ, sociala organisationer, utbildningsanstalter och näringslivet möjligheter att med regelbundna mellanrum lämna orienteringar rörande spörsmål, som äro av vikt för officerarna i deras kontakt med civila intressen och i deras yrkesutövning i övrigt. Av betydelse härvidlag är att ett lämpligt urval sker av såväl företrädare för de civila synpunkterna som de ämnen, som av dem behandlas. En central ledning av verksamheten torde därför bära övervägas, varvid bör beaktas huru verksamheten skall — till undvikande av dualism och dubbelarbete — samordnas med den liknande verksamhet, som enligt gällande bestämmelser bedrivs av försvarsstabens personalvårdsavdelning. Frivilligt deltagande från personalens sida läser vara en förutsättning. Studiebesök vid industrier och andra näringsföretag kunna vara av värde. Gemensamma överläggningar med företrädare för civila synpunkter, helst även deltagande i den mån så kan ske i lämpligt föreningsarbete och dylikt, synes vara att förordas. I största utsträckning måste härvid byggas på det enskilda initiativet och det personliga intresset. Möjligheter torde dock icke saknas att underlätta för personalen att på dessa vägar komma i beröring med civil verksamhet. Mycket

torde vara att vinna genom direkt vägledning från försvarsledningens sida i samråd i förekommande fall med civila institutioner. I detta sammanhang bör övervägas att även i fredstid i en eller annan form bibehålla den förutnämnda publikationen *Aktuell orientering* och att distribuera denna till all personal inom försvaret, för vilken den kan vara av värde. Uppläggnings- och publikationen bör i så fall taga direkt sikte bland annat på de önskemål, som enligt det föregående böra tillgodoses.

Vad nu anförs rörande officerspersonalen gäller i tillämpliga delar även beträffande den fast anställda personalen i övrigt.

Den del av upplysningsverksamheten, som vänder sig mot allmänheten, måste självfallet inriktas efter delvis andra linjer. I vad mån och på vad sätt den nuvarande verksamheten på de vägar som tidigare antytts bör även i fredstid fortgå bör övervägas. Härvid bör uppmärksammas, att utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga redan pågår rörande filmverksamheten. Såsom i den förutnämnda skrivelsen påpekats kan inrättandet av en fast organiserad militärföreläsning sinstitution i någon form vara en utväg att nå det avsedda syftet. Av vikt är att samarbete härvid kommer till stånd med de större ungdoms- och folkbildningsorganisationerna samt med de ekonomiska och fackliga sammanslutningarna och att den studerande ungdomen kommer i särskild åtanke. Det synes önskvärt, att militära föreläsare och föreläsningssämnen i största möjliga utsträckning medtagas i den auktoriserade förteckningen över lämpliga föreläsare och föreläsningssämnen i den populärvetenskapliga föreläsningens verksamheten.

Med stöd av Kungl. Maj:ts i anslutning härtill givna bemyndigande tillkallade departementschefen följande utredningsmän, nämligen generallöjtnanten C. A. F. I. Holmquist, tillika ordförande, kaptenen vid generalstabskåren A. V. F. Grafström, tillförordnade föreståndaren för institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning i Stockholm, docenten G. E. Heckscher, majoren vid kustartilleriet S. P. E. Lagerberg samt rektorn R. F. Lund.

Utredningsmännen — vilka antagit benämningen *försvarets upplysningsutredning* — ha den 1 maj 1945 framlagt betänkande och förslag rörande upplysningsverksamhet om och inom försvaret (SOU 1945: 21). Över betänkandet ha, efter remiss, följande myndigheter avgivit utlåtande, nämligen *överbefälhavaren* efter hörande av *försvargrenscheferna*, *försvarets civilförvaltning*, *styrelsen för försvarets läroverk*, *statskontoret*, *skolöverstyrelsen*, *försvarsväsendets personalvårdsnämnd*, *arméns officersutbildningskommitté* samt *1944 års folkbildningsutredning*. Därjämte har ett stort antal organisationer och sammanslutningar, vilka därtill beretts tillfälle, inkommit med yttranden över betänkandet.

Jag anhåller nu att för Kungl. Maj:t få anmäla upplysningsutredningens betänkande jämte de däröver avgivna yttrandena.

Upplysningsutredningens betänkande.

I överensstämmelse med departementschefens direktiv framhåller upplysningsutredningen, att den upplysningsverksamhet, varom här är fråga, sönderfaller i två principiellt skilda delar, upplysning *om* försvaret (upplysning om försvaret till allmänheten) och upplysning *inom* försvaret (upplysning i samhällsfrågor till försvarets fast anställda personal).

Beträffande upplysningen om försvaret framhåller upplysningsutredningen sammanfattningsvis följande.

Försvarsupplysningen borde ge utrymme åt olika meningsriktningar och statliga direktiv i görligaste mån undvikas. Inga andra inskränkningar borde gälla för en statsunderstödd försvarsupplysning än sådana, som stadgades för folkbildningsrörelsernas statsunderstödda föreläsningsverksamhet. Offentlighetsprincipen borde enligt de sakkunnigas mening tillämpas i största möjliga utsträckning beträffande försvarets angelägenheter. Enär en av försvarsupplysningens viktigaste uppgifter vore att klarlägga det intima sambandet mellan försvarspolitik och utrikespolitik, måste den utrikespolitiska upplysningen ägnas särskild omtanke av statsmakterna. Vad det därvid komme an på vore dels att de allmänna sekretessbestämmelserna finge en liberal utformning och tillämpning, dels att de personer, som på grund av sin tjänst eller annorledes hade tillgång till utrikespolitiska informationer, positivt medverkade till upplysningen. Allmänheten borde efter kriget i högre grad än nu ges en fortlöpande orientering om försvarets utveckling, om »vårt försvarsmiljonerna ta vägen», samt göras förtrogen med den speciella svenska försvarstaktiken. En förutsättningslös diskussion om försvaret under beredskapstiden kunde enligt de sakkunnigas mening göra betydande nytta, men de sakkunniga funne det viktigt att förekomma osaklighet i dessa frågor genom att en utförlig översikt över försvarets verksamhet under kriget publicerades, vari bland annat grundligt och öppenjärtigt redogjordes såväl för de svårigheter, som förelegat, som för de misstag och brister, som framkommit. En ingående bearbetning av erfarenheterna från det senaste världskriget rörande den militära disciplinens former borde företagas under medverkan av såväl militära som civila utredningsmän, varvid man borde söka enas om riktlinjer för en yttre disciplin inom krigsmakten, anpassad såväl efter de militära behoven som efter svenska förhållanden och vårt folks kynne.

Staten borde enligt förslaget bedriva försvarsupplysning på i huvudsak samma sätt som hittills och därutöver även direkt stödjade den enskilt bedrivna upplysningsverksamheten. Statsunderstöd till den enskilda upplysningsverksamheten borde ges i två former, dels genom att lämplig personal och materiel ställdes till förfogande av militära myndigheter, dels genom direkta medelsanslag. Militära föreläsare borde i princip få använda tjänstetid med bibehållen lön för medverkan i försvarsupplysningen. Eventuellt arvode samt rese- och traktamentsersättningar borde däremot utgå från de enskilda organisationerna. Inom försvarsstaben borde årligen efter samråd med vederbörande försvarsgrenscheff och enskilda organisationer uppgöras en föreläsningsskatalog, upptagande militär personal, som kunde ställas till förfogande som föreläsare. Statsanslag borde efter ansökan kunna tilldelas folkbildningsorganisationer, försvarsföreningar och envar annan, organisation eller enskild, som bedreve försvarsupplysning genom föredrag, tidskrifter, böcker, broschyrer, utställningar, konferenser och dylikt, eller sådan utrikespolitisk upplysning, som stode i nära samband med försvarsfrågorna. I vissa fall borde statsanslag kunna beviljas även för täckande av förvaltningskostnader,

exempelvis till samarbetsorganisationer. Anslaget borde fördelas av Kungl. Maj:t efter förslag av upplysnings- och personalvårdsnämnden (se det följande). Anslaget föreslås utgå med 50 400 kronor, varav 35 400 kronor beräknats till Centralkommittén för det frivilliga försvarsarbetet, omkring 10 000 kronor till försvarsföreläsningar och återstoden till övrig upplysningsverksamhet.

De militära pressdetaljerna föreslås sammanförda inom försvarsstaben. Sådana organisatoriska åtgärder borde vidtagas, att snabbheten i nyhetsförmedlingen garanterades och den erforderliga nära kontakten mellan pressverksamheten och försvarsgrensstaberna bibehölls. Viss pressverksamhet borde försvarsgrensvis bedrivas genom särskilda informationsofficerare. För verksamheten vid försvarsstabens pressavdelning (anordnande av pressbesök, tidningsprenumeration, text- och bildtjänst m. m.) beräknas 10 000 kronor. I försvarsstaben borde skapas en särskild detalj för utåtriktad upplysning, vilken bland annat hade att tillse, att en kader av goda militära föreläsare funnes tillgänglig för exempelvis folkbildningsorganisationernas föreläsungsverksamhet. Den skulle också på andra sätt vara ett kontaktorgan mellan försvarsstaben och folkrörelserna.

Försvarsstabens filmdetalj borde bibehållas med delvis andra uppgifter än hittills.

Den nuvarande »försvarsväsendets personalvårdsnämnd» borde ombildas till en »försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd» med uppgift bland annat att på olika sätt främja och övervaka försvarsupplysningen.

Den fortsatta utbildningen av informationsofficerare borde intensifieras och större uppmärksamhet ägnas åt rekryteringen, så att endast för tjänsten särskilt lämpade personer utsåges till informationsofficerare. Särskilda bestämmelser borde utfärdas angående de former, under vilka militär personal och materiel finge tas i anspråk för upptagning av radioreportage eller annan utsändning i radio.

I enlighet med vad de filmsakkunniga föreslagit, borde produktionen av upplysningsfilm anförtros åt privata filmbolag. Det nuvarande årliga anslaget om 40 000 kronor borde utgå även i fortsättningen. Ett mindre antal kortfilmer av god kvalitet borde framställas vid sidan av journalfilmer.

Initiativ till kontakt med samhället borde tagas av befälspersonal från försvars- och försvarsgrensstaberna. Förbandscheferna borde genom förevisningsövningar, utställningar, demonstrationer av nya vapen m. m. hålla allmänheten orienterad om vad som hände inom försvaret samt ge myndigheter, press och organisationer av olika slag tillfälle att erhålla ett personligt intryck av den svenska försvarsmakten och dess befälspersonal. Kontakt borde sökas även med andra bygder och orter inom rekryteringsområdet än garnisonsorten med omnejd. För denna verksamhet borde avses särskilda medel enligt vad som framgår av det följande.

Vidare ha de sakkunniga uttalat sig beträffande försvarsfrågans behandling i läroböckerna. Om föreningen Försvarsfrämjandet uttalas, att dess verksamhet — till skillnad från vad som gällde övriga i betänkandet nämnda för-

svarsföreningar — icke vore ägnad att stärka försvaret och försvarsupplysningen hos vårt folk som helhet utan snarare verkade i motsatt riktning samt att de medel, vilka i form av medlemsavgifter eller eljest uppbares av förbundet, icke i tillräcklig utsträckning eller under tillfredsställande kontroll från medlemmarnas sida komme försvarsupplysningen eller annan försvarsfrämjande verksamhet tillgodo.

Om upplysningsverksamheten inom försvaret sådan denna verksamhet i det föregående bestämts anföres i upplysningsutredningens betänkande sammanfattningsvis följande.

Undervisningen i stats- och samhällslära borde erhålla samma karaktär och omfattning vid marinens och flygvapnets officersskolor som vid arméns. Ett av rektor vid försvarets läroverk framställt förslag om att undervisningen i samhällslära vid samtliga försvarsgrenars stamskolor skall omfatta 25 timmar, ansåges utgöra ett absolut minimum. Undervisningen borde förläggas till ett så sent stadium som möjligt, helst enbart till furirskolan. Det borde tillses, att undervisningen i samhällslära behandlades av kompetenta och av ämnet intresserade lärare. Vid försvarets läroverk borde frivillig extra undervisning i samhällslära anordnas med en timme i vardera av realskolelinjens och allmänna linjens två klasser. Kostnaderna härför beräknas till 10 000 kronor för första året och 9 100 kronor för följande år. Samhällsupplysningen utanför de militära skolorna, som bleve av kanske avgörande betydelse för att man på kort sikt skulle kunna åstadkomma en förbättring av befälskårernas samhällsorientering, borde få en dubbel inriktning: dels att fylla bristerna i skolundervisningen, dels att därutöver ge sådan upplysning, som även med en utökad skolundervisning alltid måste meddelas utanför skolorna, t. ex. att behandla dagens aktuella stoff, att åskådliggöra och ge praktisk tillämpning av de på teoretisk väg förvärvade kunskaperna samt att orientera om lokala samhällsförhållanden. Ansvaret för upplysningen utanför skolorna borde främst åvila de chefer, som bure ansvaret för den fortsatta befälsutbildningen, alltså huvudsakligen regementschefer och motsvarande. Förståelsen för denna verksamhets betydelse måste bli mer allmän än vad som för närvarande vore fallet. Vederbörande chefer borde på olika sätt planlägga, underlätta och uppmuntra såväl självstudier som direkt upplysningsverksamhet i form av föredrag, diskussioner och dylikt, utan att dock i otillbörlig grad trycka sin prägel på de underordnades insatser.

Ett belopp om 4 600 kronor föreslås utgå till försvarsstaben för prenumeration å vissa från samhällsupplysningens synpunkt viktiga tidskrifter, avsedda att sändas ut till regementschefer och motsvarande. Dessa tidskrifter borde av regementscheferna göras tillgängliga för läsning även av befälspersonalen i övrigt. Vidare föreslås, att korrespondenskurser i samhällsfrågor anordnas av arméns brevskola i samarbete med civilt korrespondensinstitut. Några av befälspersonalen vid varje förband borde av chefen utses att deltaga i kurserna, som borde få genomgåas utan särskild kostnad för deltagarna. De årliga kostnaderna för kurserna, som beräknas till 5 000 kronor, borde täckas av statsmedel. I samband härmed tillstyrkes ett av överbefälhavaren framlagt

förslag om omorganisation av arméns brevskola till »försvarets brevskola». Befälspersonalens deltagande i det civila studiecirkelarbetet borde främjas. Föreläsningar i inrikespolitiska frågor borde anordnas vid de olika förbanden under medverkan av exempelvis företrädare för skilda politiska meningströningar och i orten verksamma civila krafter. Ett belopp om 5 000 kronor beräknas för denna verksamhet. Föreläsningar i utrikespolitiska frågor borde hållas antingen av högre militära chefer eller av utifrån tillkallade föreläsare, exempelvis tjänstemän i utrikesdepartementet. Härvid borde bland andra utrikespolitiska institutet anlitas. De årliga kostnaderna beräknas uppgå till omkring 7 000 kronor. Även centralt anordnade kontaktkonferenser och kurser med föreläsningar och diskussioner om utrikes- och inrikespolitiska frågor borde komma i fråga liksom centralt organiserade kontaktkonferenser. Härvid beräknades ett belopp om 2 000 kronor. Samhällsupplysning i form av praktisk kontakt med samhället borde främjas. Förbandscheferna borde underlätta befälskårernas deltagande i skötseln av allmänna angelägenheter. I första hand komme härvid det kommunala livet i fråga. För lokala kontaktkonferenser med deltagande även från andra delar av förbandets rekryteringsområde än garnisonsorten borde särskilda anslag utgå, som tillsammans med anslag till viss annan likartad verksamhet (jfr det föregående) beräknats till 16 000 kronor.

De sakkunniga föreslå, att 10 à 12 officerare årligen skola få tillfälle att besöka folkhögskola under omkring tre månader. Härvid förutsättes, att tre skolor skola besökas och att i första hand samband borde sökas med rörelseskolorna. Kostnaderna, som beräknas uppgå till 7 200 kronor, anses kunna bestridas av nuvarande anslag till försvarsgrenarna för »undervisning och övningar». Härvid föreslås, att officerarna skola åtnjuta fri förläggning och fri förplägnad jämte ett mindre tjänstgöringstraktamente i enlighet med militära avlöningsreglementets tilläggsbestämmelser 6 kap. 2 §, vari en ändring föreslås för att möjliggöra detta.

Upplysningen borde försiggå på tjänstetid i så stor utsträckning som möjligt utan att i otillbörlig grad inkräkta på den rent militära tjänsten. Upplysningsverksamheten borde på olika sätt lämnas ett verksamt stöd från den högsta militära ledningen. Frågorna borde lämpligen handläggas av en detalj för inåtriktad upplysningsverksamhet i försvarsstaben och upplysnings- och personalvårdsnämnden fungera som rådgivande och övervakande organ.

Tidskriften *Aktuell orientering* borde i något förändrat skick utkomma även under fredstid och ha till uppgift, dels att ge inrikes- och utrikespolitisk orientering, avsedd såväl att tillgodose befälets eget behov som att i lämpliga delar meddelas vidare till truppen, dels att orientera befälspersonal, som icke regelbundet vore i tjänst, om nyheter på det militära området. Tidskriften borde utsändas till alla militära expeditioner, till samtlig personal med officers tjänsteställning — även värnpliktiga officerare — samt till underofficerare på stat, vare sig vederbörande vore i tjänst eller icke. Distributionen borde ske med minsta möjliga tidsutdräkt och i varje fall långt snabbare än vad som nu är fallet. Kostnaderna för att utge tidskriften beräknas uppgå till 35 000 kronor om året.

Vad slutligen angår den för upplysningsverksamhetens ordnande erforderliga organisationen har upplysningsutredningen vidare föreslagit i huvudsak följande.

Inom försvarsstaben borde även i fred finnas inrättad en sektion III, bestående av sektionschef och tre avdelningar, en press-, en upplysnings- och en personalvårdsavdelning. Pressavdelningen, som till chef borde ha sektionschefen, skulle bestå — förutom av chefen — av bland annat en officer till förfogande, två stabsredaktörer samt en armé-, en marin- och en flygdetalj. Upplysningsavdelningen borde bestå av en detalj för inåtriktad upplysning, vars chef skulle vara civil, en detalj för utåtriktad upplysning samt en filmdetalj. En av detaljcheferna skulle vara avdelningschef. Även den civile detaljchefen borde därvid kunna ifrågakomma. Kostnaderna för den föreslagna organisationen beräknas till omkring 89 000 kronor eller omkring 6 000 kronor mindre än vid nuvarande organisation.

I samband med att personalvårdsnämnden ombildades till försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd borde den utökas med följande företrädare för upplysningsverksamheten, nämligen chefen för försvarsstabens sektion III, chefen för försvarsstabens upplysningsavdelning, två representanter för pressen, en representant för föreningar, som bedriva försvarsupplysning, och en representant för den civila filmverksamheten. Av de nuvarande två representanterna för folkbildningsverksamheten borde en tillika vara förtrogen med föreläsningsverksamhet. I nämnden, som skulle bestå av högst 16 ledamöter, borde även minst två fritt valda ledamöter kunna ingå. Nämndens verksamhet borde fördelas i regel på två sektioner, en upplysningssektion och en personalvårdssektion. Kostnaderna för den nya nämndens verksamhet beräknas till 12 700 kronor mot för närvarande för personalvårdsnämnden 9 000 kronor.

Beträffande den närmare motiveringen för de sålunda framställda förslagen torde få hänvisas till betänkandet.

Yttranden över upplysningsutredningens betänkande.

Beträffande de huvudsakliga riktlinjerna för upplysningsverksamheten om och inom försvaret dela de hörda myndigheterna och organisationerna i stort sett utredningens förslag. Vissa synpunkter beträffande gränsdragningen mellan hithörande verksamhet och bildningsarbete i allmänhet framföras av *1944 års folkbildningsutredning*, som yttrar följande.

Till en början är det klart, att det är svårt att upprätthålla en gränsskillnad mellan upplysningsarbete och bildningsarbete. De i betänkandet framlagda riktlinjerna för den statliga och statsunderstödda upplysningsverksamheten avvika icke från de riktlinjer, som gälla för svenskt bildningsarbete i allmänhet. Starka skäl kunna visserligen anföras till förmån för ett särskilt stöd åt det bildningsarbete, som avser att meddela upplysningar angående försvaret eller att orientera de inom försvaret anställda angående svenska samhällsförhållanden, men det kan ifrågasättas om detta stöd bör givas under andra former än dem, som gälla för övrigt bildningsarbete. En upplysningsverksamhet i andra former kan lätt få karaktären av eller uppfattas som en

av högre myndigheter organiserad och auktoriserad propagandakampanj. I själva verket torde, som av det följande framgår, en betydande del av den föreslagna upplysningsverksamheten kunna inordnas under redan existerande statsunderstödd bildningsverksamhet.

Beträffande vissa enskildheter i utredningens förslag rörande ordnandet av upplysningsverksamheten om försvaret ha i yttrandena anförts erinringar. Ett flertal myndigheter och organisationer — försvarsväsendets personalvårdsnämnd, 1944 års folkbildningsutredning, folkbildningsförbundet, föreläsningsförbundens riksorganisation, kooperativa förbundets styrelse och landsorganisationen i Sverige — ha ställt sig avvisande mot utredningens förslag om årsvis uppgörande inom försvarsstaben av en särskild föreläsningsskatalog. Härutinnan anför *försvarsväsendets personalvårdsnämnd* följande.

Nämnden ställer sig synnerligen tveksam till de sakkunnigas förslag om att det inom försvarsstaben skulle årligen uppgöras en föreläsningsskatalog över militär personal, som under året kan ställas till förfogande som föreläsare. Inrättandet av en särskild av försvarsstaben auktoriserad föreläsarkader kan befaras medföra, att allmänheten kommer att betrakta dessa föreläsare såsom företrädare uteslutande av de uppfattningar i försvarsfrågan, som gillas av den högsta militära ledningen. Erfarenheten har visat, att föreläsningrörelsen och de stora folkrörelserna i de flesta fall välja sina föreläsare ur de årligen utkommande centralbyråkatalogerna över föreläsare. I deras kataloger är det därför önskvärt, att alla goda militära upplysningsföreläsare upptagas såsom godkända. Rekryteringen av den militära föreläsarkadern borde kunna ske på motsvarande sätt som av katalogernas civila föreläsare. Det finnes dessutom redan en föreläsningsskatalog, som utges av riksförbundet för Sveriges försvar. Bättre än att upprätta en ny katalog inom försvarsstaben torde vara, att lämplig kontaktman tillfälligt adjungerades med förbundets föreläsningsskommitté i samband med utgivandet av ny föreläsningsskatalog eller supplement till denna.

Jämväl i åtskilliga andra hänseenden föreligga beträffande upplysningen om försvaret uttalanden i remissvaren, rörande vilkas innehåll — i den mån de icke avse organisatoriska och anslagstekniska frågor, vilka behandlas i det följande — torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. Genomgående framhålls i yttrandena önskvärdheten eller nödvändigheten av att upplysningsarbetet bedrivs i sådana former och gives ett sådant innehåll, att den fyller högt ställda anspråk på saklighet och objektivitet och undviker allt, som kan ge intryck av en statsdirigerad propaganda eller ett ensidigt hävdande av en viss försvarsgrens speciella intressen och synpunkter.

Vad härefter angår remissmyndigheternas uttalanden rörande upplysningsverksamheten inom försvaret må till en början anföras följande allmänna uttalanden av *statskontoret*.

Kärnpunkten i problemet att öka förståelsen och förbättra samarbetet mellan krigsmakten och samhället i övrigt är enligt statskontorets uppfattning att söka i formerna för och innehållet i den grundläggande officersutbildningen. Detta gäller såväl den utåtriktade upplysningsverksamhet, som vänder sig mot allmänheten, som den inåtriktade upplysningsverksamhet, vilken avser att skänka befälskårerna erforderliga insikter om det civila sam-

hället och dess problem. Det är därför beklagligt, att utredningen icke haft att närmare befatta sig med den utbildning, som meddelas vid arméns officersskolor, vilken är föremål för särskild utredning inom arméns officersutbildningskommitté. Med denna begränsning av utredningsuppdraget har det icke kunnat undvikas, att försvarets upplysningsutredning huvudsakligen kommit att syssla med vissa detaljspörsmål av relativt underordnad betydelse för lösande av det större problemet: att bryta försvarets och försvarspersonalens särpräglade och i viss mån isolerade ställning i samhällslivet.

Beträffande omfattningen av den inåtriktade upplysningsverksamheten har *försvarets civilförvaltning* ifrågasatt, om icke viss upplysning om försvaret borde beredas jämväl de i tjänst varande värnpliktiga utöver vad som genom befälets försorg kunde bibringas dem. Dylig upplysning syntes måhända kunna ske genom tillhandahållande av i populär form avfattade artiklar om försvaret, dess organisation och verksamhet.

Liknande synpunkter framföras av *försvarsväsendets personalvårdsnämnd*, som yttrat följande.

Vad upplysningsverksamheten inom försvaret angår är dess syfte ju att främst för befälskårerna lämna upplysning om det svenska demokratiska samhällets livsform och därmed göra dessa personalgrupper mera skickade för sina ansvarfulla uppgifter som fostrare och utbildare av den svenska värnpliktiga ungdomen. Det är här fråga om dels befälsutbildning vid vederbörliga skolor och därefter fortsatt befälsutbildning, dels en kompletterande upplysningsverksamhet. En sådan upplysningsverksamhet bör jämväl inriktas på de värnpliktiga som ett komplement till den medborgarkunskap, som i viss utsträckning redan ingår eller kommer att ingå i utbildningen.

Personalvårdsnämnden har också erinrat, att redan nu med understöd av statsmedel föreläsningsverksamhet för de värnpliktiga bedrivs vid truppförbanden.

En punkt i upplysningsutredningens förslag som tilldragit sig särskilt intresse från de hörda myndigheternas och organisationernas sida är tanken att varje år låta ett antal officerare under någon tid följa arbetet vid folkhögskolor.

Skolöverstyrelsen har härutinnan anfört följande.

Överstyrelsen vill erinra därom, att inom försvarsdepartementet tillkallade utredningsmän i ett den 21 december 1939 avgivet betänkande angående rekryteringen av försvarsväsendets officerskår m. m. även ägnat uppmärksamhet åt frågan om inläggandet av en kurs vid folkhögskola som ett led i officersutbildningen. Utredningsmännen stannade emellertid vid att förorda, att en eller annan officer bereddes tillfälle genomgå en folkhögskolekurs.

Det nu framlagda förslaget synes överstyrelsen i huvudsak lämpligt. Överstyrelsen vill dock ifrågasätta, om det icke för ernåendet av det med denna utbildning avsedda syftet vore att förorda, att vistelsen vid varje folkhögskola utsträcktes något längre än de sakkunniga tänkt sig, t. ex. till sex veckor. Varje officer skulle då endast besöka två skolor. Vid valet av folkhögskola bör enligt överstyrelsens uppfattning såväl rörelseskolor som bygdeskolor komma i fråga. Det bör ankomma på försvarsgrenscheferna att i samråd med skolöverstyrelsen bestämma, till vilka skolor utbildningen bör förläggas samt fördela officerarna på de olika skolorna.

Styrelsen för försvarets läroverk anser den föreslagna studietiden av en månad vid folkhögskola vara alldeles för kort för att verklig kontakt skall vinnas.

Arméns officersutbildningskommitté har i denna fråga yttrat följande.

Kommittén vill varmt förorda upplysningsutredningens förslag, att ett mindre antal officerare årligen utväljas till att bedriva dylika studier. Kommittén anser dock — i motsats till upplysningsutredningen — att varje sådan elev icke bör besöka mer än två skolor, detta med hänsyn till önskvärdheten av att undvika splittring i studiearbetet. Av vikt torde även vara, att dessa elever i regel äro jämförelsevis unga, då i annat fall den önskade kontakten med folkhögskolornas ordinarie elever försvåras.

1944 års folkbildningsutredning har funnit förslaget väl motiverat men ställer sig tveksam till förslaget att samband i första hand bör sökas med rörelseskolorna. Enligt utredningens mening finns det ingen anledning att på detta sätt ge ett företräde för den ena eller andra typen av folkhögskolor.

Samverkande bildningsförbunden, kooperativa förbundets styrelse och landsorganisationen ha anslutit sig till förslaget i denna del.

Slutligen har *svenska officersförbundet* ställt sig tveksam till upplysningsutredningens förslag i förevarande avseende samt därvid anfört följande.

Utbytet av sådan kommendering torde knappast motsvara de förväntningar, som de sakkunniga ställa därpå, eller motivera därav föranledda kostnader. I varje fall måste officersförbundet bestämt avvisa de sakkunnigas förslag att i avseende å under sådan kommendering utgående avlöningsförmåner skola tillämpas samma bestämmelser, som gälla för deltagande i övningsmarscher m. m. utom förläggningssorten. Den av de sakkunniga föreslagna anordningen innebär en mot rättvisa och billighet stridande sänkning av en enstaka personalgrupps ekonomiska standard och måste dessutom anses stå i strid mot såväl andemening som ordalydelse i genom regering och riksdag fastställda reglementariska föreskrifter.

Beträffande remissmyndigheternas och organisationernas synpunkter och önskemål i övrigt rörande den inåtriktade upplysningsverksamhetens utformning torde i övrigt få hänvisas till handlingarna i ärendet. Vad angår spörsmålet om undervisningen i samhällskunskap för försvarets fast anställda personal torde detta dock vara av den principiella vikt, att remissmyndigheternas uttalanden på denna punkt böra något beröras.

Redan i det föregående har *statskontorets* principuttalande i detta avseende återgivits. Vad i övrigt angår undervisningen i stats- och samhällslära vid marinens och flygvapnets officersskolor har *arméns officersutbildningskommitté* understrukt önskvärdheten av att denna undervisning på sätt utredningen föreslagit utökas till samma omfattning som avses för armén.

Vad beträffar motsvarande spörsmål för det fast anställda manskapets del föreligger ett flertal remissuttalanden. Sälunda uttalar *skolöverstyrelsen* följande.

I fråga om undervisningen i samhällslära vid arméns stamskolor och motsvarande skolor inom övriga vapenslag har överstyrelsen redan i utlåtande den 20 januari 1942 över lantförsvarets utbildningskommissions betänkande

(SOU 1941: 35) förordat en utvidgning av kurserna i allmänbildande ämnen till den omfattning, som föreslagits av 1941 års försvarsutredning (motsvarande kompetensen för genomgången tredje klass av femårig realskola). I dessa ämnen ingick också historia med samhällskunskap, men detaljerade kursplaner framlades icke. Att enligt det nu av utredningen förordade förslaget av rektor vid försvarets läroverk sätta minimigränsen för undervisningen i enbart samhällslära till 25 timmar kan överstyrelsen tillstyrka. Däremot vill överstyrelsen ifrågasätta lämpligheten av att, som utredningen föreslår, förlägga denna undervisning till så sent stadium som möjligt, eventuellt helt till furirskolan. Överstyrelsen erinrar om att lantförsvarets utbildningskommission tvärtom velat förlägga undervisningen i de allmänbildande ämnena till utbildningens början med hänsyn till att denna undervisning främst hade till syfte att bereda tillräckligt underlag för den militära utbildningen. Överstyrelsen vill särskilt erinra om att kommissionens undersökning rörande allmänbildningsnivån hos ungdom i värnpliktsåldern visade anmärkningsvärda svagheter just i fråga om medborgarkunskap. Hos det vida övervägande flertalet av de nyanställda inom samtliga vapenslag utom flygvapnet föreligger enligt lantförsvarets utbildningskommission ingen annan förutbildning än vanlig folkskola.

Förslaget om utökning av kurserna i samhällslära vid försvarets läroverk respektive införande av en timmes frivillig undervisning i ämnet vid ett par av linjerna därstädes (realskolelinjen och allmänna linjen) är icke längre aktuellt sedan motsvarande utökning enligt vad överstyrelsen har sig bekant redan skett i den ordinarie timplanen.

Styrelsen för försvarets läroverk har till närmare behandling upptagit samhällslärens ställning på läroverkets schema och därvid yttrat följande.

Beträffande förhållandena vid försvarets läroverk har förändring inträtt genom det förslag till ändrade kursplaner, som styrelsen ingivit och som, då detta skrives, ännu vilar hos Kungl. Maj:t. Förslaget, som på ifrågavarande punkt liksom på flertalet övriga tillstyrkts av skolöverstyrelsen, går längre än de i betänkandet refererade planerna och innebär, att ämnet historia med samhällslära i varje klass på A- och R-linjerna och (bortsett från ett par klasser med redan hårt belastat schema) även på S- och T-linjerna får ytterligare en timme obligatorisk undervisning per vecka (i regel 4 mot förut 3). Förut existerande frivilliga extratimmar föreslås däremot borttagna. Därmed bortfalla möjligheterna till samläsning olika frivilliggrupper emellan, vari utredningen sett en besparingschans. Hela klasser kunna endast i form av föreläsningar samundervisas, men eleverna äro icke mogna att fullt tillgoda göra sig dylik undervisning. Någon minskning av kostnaderna, så som utredningen (s. 114) förutsett, kan därför icke äga rum. En anslagsökning, något större än vad utredningen beräknat, påkallas i stället. För 1 extra veckotimme à 9 kronors timlärarhonorar i 29 klasser under 30 veckor fordras $9 \times 29 \times 30 = 7\,830$ kronor. Härtill komma kostnader för studieresor — förslagsvis 2 till Stockholm — med 4 avgångsklasser (omkr. 100 man) på S-linjen, 2 på R-linjen (omkr. 60 man) och 4 à 5 på A-linjen (omkr. 140 man) eller för inalles 300 man à 25 kronor per man = 7 500 kronor, samt med 100 kronor (första året dock 1 000 kronor) för litteraturanskaffning, alltså inalles omkring 16 500 (första året 17 500) kronor. Minimifordringarna i ämnet föreslås icke höjda för att icke rubba anslutningen till läroverkens kursplaner för realskolan och gymnasiet, men säkerligen kommer den genomsnittliga kunskapsnivån att bli avsevärt högre än förut tack vare den i stort sett med 25 % utökade undervisningstiden.

Ett avsnitt där remissmyndigheternas meningar gå starkt i sår är utredningens organisationsförslag. Särskilt kommer detta till synes i försvarsgrenshefernas yttranden till överbefälhavaren. *Chefen för armén* ansluter sig till förslaget att inrätta en särskild detalj för utåtriktad upplysning och även till de uppdragna riktlinjerna för dess verksamhet. *Cheferna för marinen och flygvapnet* hysa farhågor för att den upplysningsverksamhet, som skulle komma att utgå från en till försvarsstaben förlagd detalj för utåtriktad upplysning, bland annat skulle leda till en skadlig likriktning av åsiktsbildningen i för försvaret viktiga frågor. De avstyrka huvudsakligen av detta skäl utredningens förslag på denna punkt. *Chefen för marinen* förordar, att frågan upptages till förnyad prövning »utefter den linjen, att de tre försvarsgrenarna under sina ansvariga ledningar ombesörja ifrågakommande upplysningsverksamhet om behövt efter direktiv av överbefälhavaren».

För egen del har *överbefälhavaren* i anslutning härtill yttrat följande.

Den av chefen för marinen förordade tredelade ledningen av upplysningsverksamheten kan enligt tidigare vunna erfarenheter lätt komma att urarta till ensidig försvarsgrensvis bedriven propaganda. Vad utredningen anför härom är värt allvarligt beaktande. Det står fast, att all utåtriktad försvarsupplysning först och sist skall tjäna det samlade riksförsvaret, vars olika beståndsdelar skola ses icke som isolerade företeelser utan som länkar i den större gemenskapen. Det är med hänsyn härtill nödvändigt, att överbefälhavaren tillförsäkras ledningen av denna verksamhet och naturligt att detta ernås genom att infoga ett organ härför i försvarsstaben.

Även i fråga om organisationen av den militära pressverksamheten äro meningarna delade.

Försvarsgrensheferna framhålla nödvändigheten av att vederbörliga staber för den rutinmässiga nyhetsförmedlingen till pressen i fred förfoga över egna organ, i anslutning vartill *överbefälhavaren* anför följande.

Vad försvarsgrensheferna anför finner jag värt beaktande. Utredningen har visserligen föreslagit, att särskilda informationsofficerare skulle avdelas inom försvarsgrensstaberna för att biträda med denna gren av verksamheten. Gränsen mellan försvarsgrenspressdetaljernas uppgifter å ena sidan och informationsofficerarnas å andra sidan torde likväl bli vanskelig att draga, så att friktioner och dubbelarbete undvikas. Detta synes kunna förebyggas genom att försvarsgrenspressdetaljerna ha sina tjänsterum inom respektive staber, och att inga särskilda informationsofficerare tillsättas.

Överbefälhavaren har i anslutning till sina nu återgivna yttranden framlagt förslag beträffande den närmare organisationen av den av upplysningsutredningen förordade sektion III inom försvarsstaben, beträffande vilket förslag torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Ur yttrandena rörande upplysningsutredningens kostnadsberäkningar må slutligen återgivas följande.

Chefen för armén har beträffande medel för kontaktverksamhet anför bland annat följande.

Vid »regementets dag» och motsvarande festligheter böra anhöriga till den i tjänst varande personalen, medlemmar av vederbörlig kamratförening och representanter för bygden medgivas rätt till fri portion under en måltid.

För att den betydelsefulla kontakten mellan befälet och representanter för bygden, näringslivet och samhälleliga institutioner ej skall inskränkas till föredrag, diskussioner m. m., varunder ingen mera allmän personlig kontakt mellan de militära och de civila deltagarna kan uppnås, är det önskvärt, att en samvaro under friare former i mässar eller dylikt kan möjliggöras. Därmed brytes även den isolering av den militära befälspersonalen som mässlivet på sina håll anses innebära. Dylika samkväm medföra emellertid kostnader, som icke rimligtvis kunna åläggas de enskilda militära deltagarna. Regementschef bör därför disponera medel för inbjudande av civila personer till militär mäss i samband med föredrag eller dylikt.

Även för den övriga upplysningsverksamheten bör regementschef förfoga över ett mindre anslag.

Gemensamt för representation och kontaktverksamhet synes regements- (kår-, skol-)chef böra disponera ett årligt anslag på — allt efter verksamhetens omfattning — 500—1 000 kronor samt försvarsområdesbefälhavare för det senare ändamålet i medeltal 300 kronor. Härjämte böra militärbefälhavare och försvarsgranschef disponera ett eget anslag för kontaktverksamheten. Tillsammans synes för arméns del böra anslås ett belopp av 75 000 kronor.

Dessa synpunkter har *överbefälhavaren* funnit värda beaktande och föreslagit, att tills vidare intill dess erfarenhet vunnits om de lämpliga formerna för denna verksamhet anslaget till kontaktverksamhet vid alla tre försvarsgrenarna ökas med 52 000 kronor till sammanlagt 70 000 kronor.

Vad utredningen i förevarande avseende föreslagit har icke givit *statskontoret* anledning till särskilt uttalande, även om viss tvekan yppats rörande behovet av det äskade anslaget å 18 000 kronor till kontaktverksamhet m. m., att fördelas av försvarsstabschefen.

Försvarets civilförvaltning har beträffande utredningens kostnadsberäkningar anfört följande.

Den kostnadsökning, som uppkommer vid bifall till förslaget om vidgad undervisning i samhällslära vid försvarets läroverk, synes böra fördelas mellan avlönings- och omkostnadsanslagen vid läroverket på sätt utredningen föreslagit.

Kostnaderna för anordnande av korrespondenskurser torde böra inräknas i blivande anslag till försvarets brevskola, medan övriga föreslagna medelsanvisningar torde böra upptagas under försvarsstabens anslag. I detta sammanhang må erinras att kostnaderna för publikationen »Kontakt med krigsmakten», som ersatt den tidigare utgivna »Aktuell orientering», av chefen för försvarsstaben i underdånig framställning rörande medelsäskanden för försvarsstaben budgetåret 1946/47 uppskattats till 35 000 kronor. För detta ändamål hade chefen för försvarsstaben beräknat ett särskilt anslag i medelsäskandena under rubriken »Diverse». I underdånigt yttrande den 29 september 1945 över ifrågasvarande framställning har civilförvaltningen emellertid föreslagit, att tryckningskostnaderna borde, liksom övriga kostnader för av försvarsstaben utgivet publikationsstryck, bestridas från härför under stabens omkostnadsanslag anvisad anslagspost.

Det betänkande rörande upplysningsverksamheten om och inom försvaret, för vilket en kortfattad redogörelse lämnats i det föregående, tar såsom av det sagda framgår sikte på två skilda spörsmål. I anslutning till de upplysningsutredningen lämnade direktiven framläggas i betänkandet förslag som äsyfta en utvidgning på bredden och djupet av såväl för allmänheten avsedd

upplysning om försvaret som för försvarets fast anställda personal avsedd upplysning i samhällsfrågor. Som konsekvenser av dessa förslag förordas i betänkandet vidare inrättandet inom försvarsstaben av en sektion III, bestående av sektionschef och tre avdelningar — en press-, en upplysnings- och en personalvårdsavdelning — samt ombildande av den nuvarande försvarsväsendets personalvårdsnämnd till försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd med utvidgat antal representanter för olika intressen.

Det sammanlagda behovet av anslagsmedel för upplysning om och inom försvaret har såsom av den lämnade redogörelsen framgår beräknats till 145 000 kronor per år. Kostnaderna för den på angivet sätt omorganiserade delen av försvarsstaben ha uppskattats till i runt tal 89 000 kronor per år — vilket belopp med omkring 6 000 kronor understiger de nuvarande kostnaderna — medan årskostnaderna för nämndorganisationen beräknats till 12 700 kronor mot för närvarande 9 000 kronor.

Bland de hörda myndigheterna och organisationerna råder i stort sett enighet om behovet av åtgärder i de av upplysningsutredningen angivna riktningarna. På en del punkter ha dock avvikande meningar framkommit. Särskilt gäller detta principerna för utformningen av det ledande organet.

För egen del har jag blivit övertygad om behovet av åtgärder i syfte att bland allmänheten sprida ökad kännedom om försvarets verksamhet. Härigenom kan det bli möjligt att skingra missuppfattningar, som kunna uppkomma på detta område, och skapa ökad förståelse för försvarets syften och behov. En ovillkorlig förutsättning måste dock vara att denna upplysningsverksamhet sker objektivt och neutralt och att de medel, som ställas till förfogande, icke på något sätt användas för att giva en felaktig eller missvisande bild av förhållandena på detta område. Det synes mig även uppenbart, att ökad uppmärksamhet måste skänkas åt informationen bland försvarets personal om samhällsförhållanden och samhällsfrågor. När jag alltså i princip ansluter mig till de sakkunnigas förslag, finner jag det å andra sidan erforderligt, att man på båda dessa områden framgår med en viss försiktighet. Verksamheten — såväl den utåt- som den inåtriktade — bör alltså successivt utbyggas i den mån erfarenheterna visa sig gynnsamma. Detta leder till att jag icke är beredd att redan för nästa budgetår förorda en medelsanvisning av den omfattning som av de sakkunniga föreslagits och i många remissyttranden förordats. Av samma skäl finner jag det vara av vikt att medelsanvisningen från början icke alltför hårt bindes vid bestämda ändamål. En viss rörelsefrihet synes böra tillkomma Kungl. Maj:t liksom myndigheterna vad beträffar användningen av de medel som finnas böra ställas till förfogande. Vad detaljerna i de sakkunnigas förslag beträffar anser jag mig böra från dessa förutsättningar anföra följande.

I likhet med utredningen finner jag det lämpligt att den av enskilda sammanlutningar bedrivna upplysningsverksamheten understödjes dels genom att lämplig personal och materiel ställas till förfogande av de militära myndigheterna, dels genom direkt medelsanvisning.

Vad den första av de nu nämnda frågorna beträffar, torde, därest riksdagen icke har något att erinra däremot, medgivande böra lämnas militära föreläsare att i den mån behov därav föreligger använda tjänstetid med bibehållna löneförmåner för medverkan i försvarsupplysning. Några konsekvenser av ett dylikt medgivande torde icke behöva uppkomma inom andra delar av statsförvaltningen. De militära föreläsningarna torde, såsom från flera håll föreslagits, böra inordnas i den allmänna föreläsningsverksamhetens s. k. centralbyråkataloger.

Behovet av medel för direkt understödjande av folkbildningsorganisationer, försvarsföreningar m. fl., som bedriva försvarsupplysning, ha de sakkunniga beräknat till 50 400 kronor. I huvudsak har jag intet att erinra mot denna beräkning men anser — under hänvisning till vad jag i det föregående anfört — att ställning icke nu bör tagas till frågan om medelsanvisningens storlek. Inom ramen av det belopp som av mig i det följande beräknas för upplysningsverksamhet i allmänhet torde för dessa särskilda ändamål få avses de medel, som finnas böra och kunna ställas till förfogande.

Upplysningsutredningen har ägnat ingående uppmärksamhet åt frågan om inrättandet av en ny sektion III i försvarsstabens fredsorganisation jämte vissa i samband härmed stående förslag om den inre organisationen av till denna sektion hörande avdelningar. Till dessa förslag, vilka i första hand torde böra prövas av försvarskommittén, anser jag mig icke kunna nu taga slutlig ställning. Jag förutsätter, att tills vidare den nuvarande ordningen på detta område får bli gällande. Frågan om personalvårdsnämndens ombildning till en försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd synes böra ytterligare övervägas. Finnes en sådan ombildning böra ske och i samband därmed en utökning av antalet ledamöter i nämnden böra vidtagas — i denna fråga torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut — synas de härav föranledda merkostnaderna kunna bestridas inom ramen av det anslag, från vilket kostnaderna för nämnden nu bestridas.

För verksamheten vid försvarsstabens nuvarande pressorgan (anordnande av pressbesök, tidningsprenumeration, text- och bildtjänst m. m.) torde, såsom utredningen föreslagit, särskilda medel böra beräknas. Härför ha de sakkunniga funnit ett belopp av 10 000 kronor erforderligt.

Till det föreslagna anslagsbeloppet å 18 000 kronor till kontaktverksamhet ställer jag mig tveksam. Jag vill emellertid med hänsyn till vad jag i det föregående anfört icke motsätta mig, att försök sker på detta område, varvid tyngdpunkten torde böra läggas vid anordnande av utställningar, demonstrationer och dylikt.

Vidkommande härefter de av upplysningsutredningen framlagda synpunkterna och förslagen rörande undervisningen vid försvarets skolor i stats- och samhällslära kan jag i allt väsentligt giva dem min anslutning. Flertalet av dessa spörsmål torde i andra sammanhang komma att anmälas för Kungl. Maj:t, varvid de nu framförda synpunkterna få beaktas. Såsom jag redan anfört vid behandlingen av försvarets läroverks avlöningsanslag har jag intet att

erinra mot den föreslagna frivilliga extra undervisningen i samhällslära vid läroverket. Jag har jämväl föreslagit anvisande av erforderliga medel under sistnämnda anslag och läroverkets omkostnadsanslag till bestridande av de med berörda undervisning förenade kostnaderna. I detta sammanhang vill jag erinra, att överbefälhavaren i skrivelse den 10 oktober 1945 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte anvisa 50 000 kronor för bestridande av kostnader för undervisning i medborgarkunskap åt värnpliktiga. Av framställningen inhämtas, att viss undervisning på detta område försöksvis anordnats inom kustartilleriet och att värdefulla resultat uppnåtts. Kostnaderna för undervisning av detta slag vid samtliga försvarsgrenar ha beräknats till i runt tal 220 000 kronor per år. Av det nu av överbefälhavaren äskade anslagsbeloppet, 50 000 kronor, belöper en väsentlig del på kostnader för utbildning av militära lärare för denna undervisning. Överbefälhavaren har ansett det vara av vikt att undervisningen redan nu anordnas på det att 1945 års försvarskommitté måtte kunna grunda ett ställningstagande i frågan på de erfarenheter som under försökstiden vinnas. För egen del finner jag det i hög grad önskvärt, om en systematisk och relativt omfattande undervisning i medborgarkunskap kunde anordnas för de värnpliktiga. De hittills föreliggande erfarenheterna ha även utvisat, att denna undervisning omfattats med det allra största intresse av eleverna. Jag finner det även i och för sig lämpligt att undervisningen i viss utsträckning skötes av militära lärare, då härigenom skulle främjas vissa av de syften som ligga till grund för upplysningsutredningens förslag. Då det är av värde, att ytterligare erfarenheter i dessa frågor erhållas, har jag intet att erinra mot att medel nu anvisas för en fortsatt försöksverksamhet på detta område efter i huvudsak de riktlinjer som angivits i överbefälhavarens framställning. Medelsanvisningen för nästa budgetår synes emellertid böra begränsas till 25 000 kronor. Det bör ankomma på försvarskommittén att överväga frågan om möjligheterna att för framtiden bekosta sådan utbildning inom ramen för de medel som bliva för försvaret tillgängliga.

Jag har icke något att invända mot de sakkunnigas förslag att anslagsmedel beräknas för prenumeration å vissa tidskrifter, korrespondenskurser i samhällsfrågor samt föreläsningar i inrikes- och utrikespolitiska frågor. Härför har upplysningsutredningen enligt det föregående beräknat tillhoppa (4 600 + 5 000 + 5 000 + 7 000 =) 21 600 kronor. Till frågan om omorganisation av arméns brevskola till en försvarets brevskola är jag, såsom framgår av vad jag anfört vid behandlingen av arméns undervisningsanslag, icke beredd att nu taga ställning.

Jag finner det i viss mån tveksamt huruvida den av upplysningsutredningen ifrågasatta vistelsen för ett antal officerare vid folkhögskola kan förväntas giva ett för försvaret i dess helhet så värdefullt resultat, att de härmed förenade kostnaderna kunna vara motiverade. Det synes mig erforderligt, att denna fråga ytterligare överväges, lämpligen genom chefens för försvarsstaben försorg, varvid det nu föreliggande förslaget och de däröver avgivna yttrandena böra tjäna till ledning.

Under beredskapstiden har det visat sig lämpligt att genom en särskild tidskrift giva befäl och trupp en orientering i militära frågor och i samhällsproblem. Denna tidskrift — Aktuell orientering — har utgivits genom försvarsstabens försorg och skulle vid bifall till de sakkunnigas förslag även fortsättningsvis utgivas. I avbidan på närmare prövning av denna fråga har Kungl. Maj:t medgivit, att publikationen må tills vidare under budgetåret 1945/46 utgivas och att kostnaderna må utgå av fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Tidskriften benämnes numera Kontakt med krigsmakten. Jag delar de sakkunnigas mening att skäl föreligga för fortsatt utgivande av tidskriften. Närmare erfarenheter torde emellertid böra avvaktas, innan denna fråga slutligt avgöres. Jag föreslår, att medel för tidskriftens utgivande beräknas i varje fall för nästa budgetår och att kostnaderna — 35 000 kronor — må utgå av det av mig i det följande äskade anslaget.

Kostnaderna för vidtagande av de åtgärder som av mig i det föregående förordats och som icke avses skola i annan ordning tillgodoses uppgå till (50 400 + 10 000 + 18 000 + 25 000 + 21 600 + 35 000 =) i avrundat tal sammanlagt 160 000 kronor. Dessa utgifter torde böra bestridas från ett gemensamt anslag benämnt försvarsupplysning av reservationsanslags natur och uppfört under fjärde huvudtitelns rubrik E. Diverse. Med hänsyn till vad av mig inledningsvis under denna punkt yttrats torde dock anslaget för nästa budgetår böra begränsas till 115 000 kronor, att utgå med den fördelning som av Kungl. Maj:t efter närmare övervägande bestämmes. Jag förutsätter dock härvid, att ett belopp av 25 000 kronor skall avses för undervisningen i medborgarkunskap.

Till frågan om anvisande av medel för försvarsfilm återkommer jag i annat sammanhang.

Såsom av redogörelsen för de sakkunnigas betänkande framgår ha de sakkunniga framlagt förslag till åtskilliga ytterligare åtgärder på förevarande område, vilka dock icke synas i huvudsak kräva särskild medelsanvisning och därför icke torde behöva i detta sammanhang upptagas till närmare dryftande. Det lär få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av chefen för försvarsstaben meddela de föreskrifter och vidtaga de åtgärder i övrigt, som de framlagda förslagen kunna föranleda.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsupplysning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 115 000 kronor.

[189.] 12. **Personalvårdsverksamhet, reservationsanslag.**

Budgetåret 1946/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 80 800

Anslaget för innevarande budgetår, 85 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 179, intagen stat, i vilken

upptagits en anslagspost av 10 000 kronor till försvarsväsendets personalvårdsnämnd.

Personalvårdsnämnden har i skrivelse den 2 november 1945 hemställt om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

epartements-
chefen.

Såsom framgår av det under föregående punkt anförda torde eventuellt uppkommande ökade kostnader för personalvårdsnämnden efter en omorganisation till upplysnings- och personalvårdsnämnd kunna bestridas utan ökad medelsanvisning för personalvårdsverksamhet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Personalvårdsverksamhet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 85 000 kronor.

[190.] 13. *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.*

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 331 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 250 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning har med hänsyn till pågående omfattande utredningsarbeten, för vilka kostnaderna skola gäldas från förevarande anslag, samt med ledning av utgifterna under anslaget för sistförflutna budgetår beräknat det erforderliga medelsbehovet till 300 000 kronor.

epartements-
chefen.

Med hänsyn till att ett flertal förhållandevis kostnadskrävande utredningar kunna beräknas pågå inom försvarsdepartementet under nästa budgetår finner jag i likhet med civilförvaltningen en höjning av förevarande anslag vara påkallad. Då emellertid den av civilförvaltningen föreslagna anslagshöjningen icke torde bli tillräcklig, föreslår jag, med beaktande av att 1945 års försvarskommitté torde komma att draga förhållandevis stora kostnader och att från förevarande anslag skola bestridas utgifterna för försvarets skaderegleringsnämnd (jfr punkt 194), att anslaget för nästa budgetår höjes med 100 000 kronor till 350 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 350 000 kronor.

[191.] 14. *Planering av allmänna arbeten, reservationsanslag.* Till planering av allmänna arbeten, avsedda att ingå i investeringsreserv, har efter förslag i propositionen 1945: 334 (s. 25 f) å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett *reservationsanslag* av 1 000 000 kronor.

Enligt från vederbörande förvaltningsmyndigheter inhämtade uppgifter beräknas kostnaderna för erforderliga planeringsarbeten under nästa budgetår komma att uppgå till 1 511 000 kronor. Då jag anser medelsbehovet kunna tillgodoses med ett något lägre belopp, föreslår jag, att medelsanvisningen begränsas till 1 300 000 kronor. Anslaget bör med hänsyn till det ändamål, för vilket det avses, icke inräknas i 1942 års försvarsbesluts kostnadsram.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Planering av allmänna arbeten* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 1 300 000 kronor.

[192.] 15. **Historik över den militära försvarsberedskapen m. m., reservationsanslag.** I maj 1941 uppdrog dåvarande chefen för försvarsstabens generalen O. G. Thörnell åt försvarsstabens krigshistoriska avdelning att samla och bearbeta material för en historik rörande Sveriges försvarsberedskap i samband med det pågående kriget. Historiken skulle giva en överskådlig bild av verksamheten inom den högsta försvarsledningen och försvarsgrenarna. En preliminär plan för arbetet fastställdes, vilken dock sedermera vid olika tillfällen reviderats. Försvarsstabens krigshistoriska avdelning har med anledning härav haft till uppgift att dels samla och bearbeta material i vad angår högsta försvarsledningen och armén, dels bearbeta och sammanställa från marinen och flygvapnet överlämnat material, dels ock slutredigera och till ett enhetligt verk sammanställa samtliga delredogörelser.

I samband med generalen Thörnells avgång ur aktiv tjänst uppdrog Kungl. Maj:t den 14 april 1944 åt Thörnell att själv utarbета ett betydelsefullt avsnitt av samlingsverket. Denna redogörelse är avsedd att innefatta den högsta ledningens erfarenheter ur samordnande försvarsledningssynpunkt och med beaktande jämväl av vunna erfarenheter vid samarbetet med civila myndigheter och produktionsföretag m. m.

Forskningsarbetet vid krigshistoriska avdelningen har åvilat avdelningens ordinarie personal. Med hänsyn till de synnerligen omfattande arbetsuppgifterna i övrigt vid avdelningen har emellertid, för att forskningsarbetet inom rimlig tid skulle kunna avslutas, tre regementsofficerare, två i reserven och en på reservstat, samt en värnpliktig med speciella kvalifikationer under beredskapstiden anlitas för arbetet. Sedan beredskapen upphört, har Kungl. Maj:t genom särskilda brev den 27 juli och den 26 oktober 1945 medgivit, att vederbörande fortfarande finge anlitas för här avsedda arbete för tiden från den 1 juli 1945 tills vidare intill den 1 januari 1947. Ersättning skulle härvid utgå med, per månad, 450 kronor till envar av officerarna och 400 kronor till den värnpliktige.

Kostnaderna för krigshistoriska avdelningens här avsedda arbeten för *budgetåret 1945/46* ha beräknats till, för ersättningar åt officerarna och den värnpliktige enligt angivna grunder 21 000 kronor, för ersättningar för inom militärområdena utarbetade redogörelser 7 000 kronor, för oförutsedda

utgifter 7 750 kronor samt för renskrivningskostnader 900 kronor eller tillhopa 36 650 kronor. För *budgetåret 1946/47* beräknas kostnaderna för ersättningar enligt angivna grunder åt den ifrågavarande personalen under tiden den 1 juli — den 31 december 1946 till 10 500 kronor samt för tryckning (inberäknat generalen Thörnells delutredning) till omkring 10 000 kronor eller tillhopa 20 500 kronor.

Kostnaderna för generalen Thörnells delutredning, nämligen arvode åt Thörnell, med i genomsnitt 500 kronor per månad, ersättning åt anlitate militära experter (dagarvoden enligt kommittékungörelsen) samt för expenser 1 000 kronor ha för tiden intill den 1 juli 1946 beräknats till sammanlagt omkring 12 000 kronor. För *budgetåret 1946/47* beräknas kostnaderna till 8 800 kronor.

Här avsedda kostnader för krigshistoriska arbeten ha således för tiden intill den 1 juli 1946 uppskattats till (36 650 + 12 000 =) i avrundat tal 48 000 kronor samt för budgetåret 1946/47 till (20 500 + 8 800 =) i avrundat tal 30 000 kronor. Totalkostnaderna ha alltså beräknats till omkring 78 000 kronor.

*partements-
chefen.*

Den historik över den förstärkta försvarsberedskapen och dess verkningar, som enligt Kungl. Maj:ts medgivande sålunda påbörjats, har numera framförts långt och torde i vad avser krigshistoriska avdelningen vara avslutad vid årsskiftet 1946—47. I färdigställt skick torde samlingsverket vara ägnat att ge en överskådlig bild av verksamheten under beredskapen inom högsta försvarsledningen och försvarsgrenarna samt berörda civila myndigheter och produktionsföretag. Verket torde därför bliva av praktisk nytta för den närmaste framtiden och av bestående värde för historieforskningen. Det är därför i hög grad önskvärt, att arbetet fullföljes.

Kostnaderna för arbetet ha under beredskapstiden bestritts med anlitage av förskottsstaten för försvarsväsendet och för tiden därefter av fjärde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar i vad avser generalen Thörnells utredning och av huvudtitelns anslag till extra utgifter i vad avser krigshistoriska avdelningens verksamhet. Det synes emellertid lämpligt, att kostnaderna för ett arbete av denna art bestridas från särskilt för ändamålet anvisat anslag till den del de ej ha utgått av förskottsmedel.

Kostnaderna i detta avseende ha uppskattats till omkring 78 000 kronor. Emot kostnadsberäkningarna har jag i huvudsak ej annat att erinra än att beräkningen av oförutsedda utgifter och tryckningskostnader, tillhopa 17 750 kronor, synes relativt osäker och väl knapp. Kostnaderna torde med viss marginal böra uppskattas till 85 000 kronor. Härav synas kostnaderna för budgetåret 1946/47, uppskattningsvis 30 000 kronor, böra äskas å riksstaten för samma budgetår samt de å tiden dessförinnan belöpande kostnaderna, 55 000 kronor, anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Anslagen, som på grund av ändamålets art icke böra belasta femårsplanens kostnadsram, torde böra upptagas såsom reservationsanslag under rubriken

E. Diverse med benämningen Historik över den militära försvarsberedskapen m. m.

Jag förutsätter att förutnämnda två anslag, som anlitats för här avsedda kostnader, må tillgodoföras ersättning från de anslag som, enligt vad nu föreslagits, må komma att anvisas.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Historik över den militära försvarsberedskapen m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 30 000 kronor.

[193.] 16. Premier för innehav av vissa automobiler, *reservationsanslag.*

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 12 100

Anslaget, som är avsett för premiering av innehav av vissa lastautomobiler (skåpbilar), lämpliga till sjuktransportändamål, i syfte att säkerställa tillgången på dylika transportmedel för den militära och den civila sjukvården vid mobilisering och under krig, har å riksstaten för budgetåret 1942/43, liksom för närmast föregående budgetår, uppförts med ett belopp av 60 000 kronor. För ettvarvt av budgetåren 1943/44, 1944/45 och 1945/46 har anslaget emellertid upptagits med allenast ett formellt belopp av 100 kronor. Anledningen härtill är de reservationer, som uppstått å anslaget till följd av att detsamma, då nyanskaffning av civila skåpbilar icke förekommit de senaste åren, icke utnyttjats.

Arméförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beträffande förevarande anslag framhållit att, då behovet av ökat antal sjuktransportbilar vid mobilisering fortfarande kvarstode och då nyanskaffning av skåpbilar syntes vara att förvänta så snart normala förhållanden inträtt på bilmarknaden, hittills anvisade medel kunde behöva tagas i anspråk under budgetåret.

Arméförvaltningen har vidare på anförda skäl föreslagit, att medel för nästa budgetår måtte beräknas under förevarande anslag för premiering av innehav av 4- och 6-hjulsdrivna lastbilar. Kostnaderna härför ha av ämbetsverket angivits till 1 000 000 kronor, med vilket belopp anslaget för nästa budgetår borde upptagas.

Kommerskollegium har, efter inhämtande av yttrande i ärendet från Sveriges industriförbund, tillstyrkt förslaget om premiering av innehav av 4- och 6-hjulsdrivna lastbilar.

För egen del är jag icke beredd tillstyrka, att medel anvisas för premiering av innehav av 4- och 6-hjulsdrivna lastbilar. Då den förefintliga reservationen å anslaget torde vara tillräcklig för bestridande av eventuella kostnader för premier för innehav av skåpbilar, förordar jag därför, att an-

*Departements
chefen.*

slaget jämväl för nästa budgetår uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Premier för innehav av vissa automobiler* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 100 kronor.

[194.] 17. **Reglering av skador i följd av trafik med försvarets motorfordon, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)..... kronor 100 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 100 000 kronor.

Arméförvaltningen har framhållit, att, oaktat arméns motorfordonspark komme att undergå en avsevärd minskning till följd av den påbörjade försäljningen av försvarets övertaliga motorfordon, antalet uppkommande skaderegleringsfall och därav föranledda utbetalningar icke syntes komma att minska i någon högre grad under budgetåret 1946/47. Skaderegleringarna verkställdes nämligen vid en betydligt senare tidpunkt än den då skadan inträffade, i regel först sedan skadestandsfrågorna blivit slutligt avgjorda genom lagakraftägande dom. Med hänsyn härtill syntes förevarande anslag för nämnda budgetår böra upptagas med oförändrat belopp.

Marinförvaltningen har för nästa budgetår uppskattat marinens behov av medel under anslaget till 10 000 kronor.

Flygförvaltningen har anmält, att flygvapnet även under nästa budgetår hade behov av medel från anslaget.

epartements-
chefen.

Utgifterna under detta anslag ha de senaste budgetåren med hänsyn till beredskapsförhållandena överstigit de för respektive budgetår anvisade anslagsbeloppen. Sålunda utgjorde nettoutgifterna för budgetåret 1944/45 omkring 290 000 kronor, varav det anslaget överskjutande beloppet, 190 000 kronor, avförts från förskottsstat.

Den militära trafiken har genom beredskapens upphörande från och med innevarande budgetår undergått en avsevärd minskning. Emellertid torde, såsom arméförvaltningen antytt, ett stort antal från beredskapstiden kvarstående skaderegleringsfall komma att först efter hand regleras, vilket kan föranleda ökad belastning på förevarande anslag tämligen lång tid efter beredskapens upphörande. I nuvarande läge är det svårt att överblicka medelsbehovet. En höjning av anslaget till 125 000 kronor synes emellertid tillräddlig. Det belopp, varmed medelsanvisningen överskjuter innevarande budgetårs, är motiverat av förhållandena under den förstärkta försvarsberedskapen och bör icke belasta försvarsbeslutets kostnadsram.

Vid domstolarna förekommer ett icke obetydligt antal rättegångar, avseende skadestandskrav mot kronan av olika slag. Dessa rättegångar medföra för statsverket betydande utgifter i form av rättegångskostnader

och dessutom dröjsmål med regleringen av tvistigheter av denna art. För att i möjligaste mån undvika dylika rättegångar, såväl av ekonomiska som andra skäl, har från den 1 december 1945 vid försvarets civilförvaltning inrättats en nämnd, försvarets skaderegleringsnämnd. Denna har till uppgift att vara rådgivande organ åt försvarsväsendets centrala myndigheter i frågor om skadeståndskrav mot kronan. Det har stadgats skyldighet för dessa myndigheter att till nämnden hänskjuta ersättningsfrågor, som föranledas av trafik med kronans motorfordon eller eljest röra egendoms- eller personskador. För att undvika onödig omgång vid bagattellartade ersättningsfrågor har härvid gjorts en gränsdragning så att ersättningsfrågor, som gälla lägre belopp än 1 000 kronor, icke behöva hänskjutas till nämnden. Även när det gäller fullföljd till högre instans av skadeståndsfrågor som dragits under domstols prövning skall nämnden rådfrågas. Med nämndens verksamhet förenade utgifter bestridas från fjärde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Då beslutet om inrättande av ifrågavarande skaderegleringsnämnd i detta sammanhang torde vara av intresse, har jag ansett mig böra lämna denna kortfattade redogörelse för beslutets innebörd.

Åberopande vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av skador i följd av trafik med försvarets motorfordon* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 125 000 kronor.

[195.] 18. **Utredningar rörande markförvärv m. m., reservationsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år kostnadsramen) kronor 34 000

Av anslaget för innevarande budgetår, 15 000 kronor, stå 13 200 kronor till arméns fortifikationsförvaltning, 500 kronor till marinförvaltningens och 1 300 kronor till flygförvaltningens förfogande.

Arméns fortifikationsförvaltning har anført, att det icke finnes anledning antaga, att antalet utredningar, som skulle bekostas av anslaget, skulle bliva mindre under nästa budgetår än under nu löpande, samt för sitt verksamhetsområde äskat oförändrat anslagsbelopp, varvid förutsatts, att medlen skulle användas för samma ändamål som under innevarande budgetår.

Marinförvaltningen har med hänsyn till förefintlig reservation å de medel, som under tidigare budgetår ställts till förfogande för ifrågavarande ändamål, ansett sig icke böra för nästa budgetår äska några medel under anslaget.

Flygförvaltningen har räknat med oförändrad medelsanvisning.

Jämväl för budgetåret 1946/47 torde ett särskilt anslag böra upptagas å riksstaten för bestridande av kostnader för utredningar rörande markförvärv m. m. Med hänsyn till å anslaget förefintliga reservationer och enär behovet av utredningar torde komma att nedgå, synes en medelsanvisning

Departementets chefen.

om tillhoppa 10 000 kronor tillräcklig. Det lärers få ankomma på Kungl. Maj:t att verkställa den fördelning av anslagsbeloppet mellan förvaltningsmyndigheterna, som kan visa sig lämplig.

Åberopande det anförda får jag, under erinran att anslagsminskningen utgör 5 000 kronor, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar rörande markförvärv m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 10 000 kronor.

[196.] 19. **Försvarsfilm, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 195 000 kronor, varav avsetts 40 000 kronor till upplysnings- och propagandafilm samt 155 000 kronor till militär undervisningsfilm.

Försvarets civilförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit, att förevarande anslag måtte upptagas med oförändrat belopp.

epartements-
chefen.

Vid anmälan av propositionen 1945:124 angående filmverksamheten vid försvarsväsendet framhöll min företrädare i ämbetet, att frågan huruvida någon medelsanvisning för upplysnings- och propagandafilm borde ske för tiden efter budgetåret 1945/46 finge bliva beroende på ställningstagandet till det förslag, som komme att avgivas av försvarets upplysningsutredning. Såsom framgår av vad som anförts under punkt 188 i det föregående har utredningen för ändamålet föreslagit oförändrad medelsanvisning, 40 000 kronor, eller samma belopp som förordats av civilförvaltningen.

Ehuru det varit önskvärt, om samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår kunnat anvisas även för nästa budgetår, anser jag mig i nuvarande läge böra föreslå en minskning av anslaget med 30 000 kronor. Jag förutsätter, att tillgängliga anslagsmedel i första hand utnyttjas för frambringande av undervisningsfilm.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsfilm* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 165 000 kronor.

[197.] 20. **Extra utgifter, reservationsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 450 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 450 000 kronor.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning förordar jag för nästa budgetår oförändrad medelsanvisning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 450 000 kronor.

[198.] 21. **Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, förslagsanslag.** Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 8 900 000 kronor.

I skrivelse den 29 juni 1945, nr 526, har riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om skyndsamt utredning beträffande frågan om och på vad sätt en förbättring av förmånerna till personer som skadats under beredskapstjänstgöring lämpligen kunde ske utan samband med en översyn av olycksfallsförsäkringslagen. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag ha den 30 juni och den 12 december 1945 särskilda sakkunniga tillkallats för att inom försvarsdepartementet biträda med utredning i denna fråga. Enligt givna direktiv ha de sakkunniga att bedriva utredningen med sådan skyndsamt, att i vart fall ett första förslag till provisoriska åtgärder må kunna föreläggas innevarande års riksdag. I avvaktan därpå föreslår jag, att förevarande anslag i statsverkspropositionen uppföres med allenast beräknat belopp.

Under erinran om vad som vid behandlingen av försvarets civilförvaltnings anslag anförts rörande de belopp, med vilka beräknade anslag böra uppföras, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 8 900 000 kronor.

[199.] 22. **Omskolning av i militärtjänst skadade, förslagsanslag.** Efter förslag i propositionen 1945: 120 har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 400 000 kronor till Omskolning av i militärtjänst skadade.

Frågan om storleken av de förmåner, som under omskolning böra utgå till i militärtjänst skadade, är i viss mån avhängig av spörsmålet om utformningen av bestämmelserna rörande förmånerna enligt militärerättningsförelagningen. Enär sistnämnda spörsmål, såsom under föregående punkt anförts, för närvarande är under utredning, synes förevarande anslag i statsverkspropositionen böra uppföras med allenast beräknat belopp.

Under hänvisning till vad som anförts vid behandlingen av försvarets civilförvaltnings anslag beträffande frågan om de belopp, varmed beräknade anslag böra upptagas, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Omskolning av i militärtjänst skadade* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 400 000 kronor.

[200.] 23. **Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 45 000 kronor. Beträffande i ämnet gällande bestämmelser torde få hänvisas till statsliggaren, s. 182 och 183.

I skrivelse den 24 augusti 1945 har *riksförsäkringsanstalten* hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för budgetåret 1946/47 anvisas ett förslagsanslag av 40 000 kronor, motsvarande den beräknade belastningen.

Anslaget överfördes från och med budgetåret 1943/44 från tolfte till fjärde huvudtiteln. Kostnaderna ha med hänsyn till sin natur icke tagits i

Departementets chefen.

beräkning vid uppgörandet av de i samband med 1942 års försvarsbeslut framlagda kostnadsberäkningarna för försvaret och böra, såsom i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkterna 177 och 178) förutsatts, ej heller inräknas i den år 1942 för försvaret fastställda kostnadsramen.

Mot riksförsäkringsanstaltens medelsäskande för budgetåret 1946/47 har jag intet att erinra. Såsom för innevarande budgetår är fallet bör från anslaget bestridas även dyrtidstillägg. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig*, för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 40 000 kronor.

[201.] 24. **Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom, förslagsanslag.** Lagen den 24 mars 1942 (nr 128) om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret och lagen den 30 juni 1943 (nr 458) om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog medgiva vissa myndigheter befogenhet att under i lagarna angivna förutsättningar i försvarets intresse besluta om vissa inskränkningar i rätten att företaga nybyggnad, avverka skog m. m. Sakägare, som vållas kostnad eller skada i anledning av sådant beslut, kan efter prövning av riksvärderingsnämnden tillerkännas ersättning härför. Förevarande anslag är avsett för bestridande av sådana ersättningar. I avvaktan på erfarenheter rörande medelsbehovet har anslaget för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 10 000 kronor.

departements-
chefen.

Angivna lagar skola enligt 1945 års riksdags beslut (skrivelserna nr 276 och 181) äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1946. Oavsett huruvida giltighetstiden för lagarna vid nämnda tidpunkt förlänges, kunna givetvis ersättningsanspråk i anledning av deras tillämpning komma att framställas även under nästa budgetår. Jag förordar därför, att medel för bestridande av sådana ersättningar anvisas för nämnda budgetår. I avsaknad av erfarenheter rörande det verkliga medelsbehovet föreslår jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 10 000 kronor, vilket belopp liksom innevarande budgetårs anslag bör belasta femårsplanens kostnadsram.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 10 000 kronor.

[202.] 25. **Skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl.** Efter förslag i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 187) har riksdagen (skrivelse nr 4 punkt 179:o) för innevarande budgetår anvisat ett anslag av 61 000 kronor till Skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl. och ett reservationsanslag av 104 000 kronor till Engångsanskaffning av skärmbildsutrustningar m. m. Anslagen disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 183.

Fortsatt medelsanvisning till engångsanskaffning av skärmbildsutrustningar *Departements-*
erfordras icke. Såsom framgår av vad jag anfört vid behandlingen av för- *chefen.*
svarets sjukvårdsförvaltnings avlöningsanslag torde däremot i förevarande
sammanhang böra beräknas ett anslag av löpande natur för skärmbilds-
undersökningar m. m.

Under hänvisning till vad jag anfört vid behandlingen av försvarets civil-
förvaltnings anslag beträffande de belopp, med vilka beräknade anslag böra
upptagas, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Skärm-*
bildsundersökningar av värnpliktiga m. fl. för budgetåret 1946/47
beräkna ett anslag av 61 000 kronor.

[203.] 26. **Militärpsykiatriska undersökningar av värnpliktiga, förslagsanslag.** Efter
förslag i propositionen 1945: 334 (s. 26 ff) har å tilläggsstat I till riksstaten
för budgetåret 1945/46 anvisats ett förslagsanslag av 70 000 kronor till Militär-
psykiatriska undersökningar av värnpliktiga.

Såsom närmare framgår av propositionen har medelsbehovet för ifråga-
varande ändamål för nästa budgetår uppskattats till 75 000 kronor. Jag får
därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärpsykiatriska undersökningar av värnpliktiga* för
budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 75 000 kronor.

[204.] 27. **Ersättning till domänfonden för vissa utgifter.** Sedan 1933 års riksdag
(proposition nr 131; riksdagens skrivelse nr 98) å riksstaten för budgetåret
1933/34 under fjärde huvudtiteln anvisat ett extra reservationsanslag av 31 500
kronor för ordnande av förläggning för samvetsömna värnpliktiga för utdikning
av vissa delar av Basarmyren i Fredrika socken av Västerbottens län, uppdrog
Kungl. Maj:t genom brev den 21 april 1933 åt domänstyrelsen att genom
jägmästaren i Fredrika revir handhava ledningen av ifrågavarande utdik-
ningsföretag. I samma brev föreskrev Kungl. Maj:t bland annat, att ut-
gifterna för vederbörliga förberedande åtgärder för utdikningsföretagets verk-
ställande ävensom för arbetsredskap, materiel och dylikt skulle av domän-
styrelsen tills vidare förskjutas för att sedermera, efter utdikningsföretagets
avslutande, hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande. Sedermera medgav
Kungl. Maj:t dels den 18 augusti 1933, att kostnaderna för indragande av
telefon vid den för utdikningsföretaget anordnade förläggningen finge av
domänstyrelsen förskjutas och frågan om kostnadernas ersättande sedermera
underställas Kungl. Maj:ts prövning, dels ock den 29 september 1933 att
ersättning enligt vissa grunder för egen velociped finge utgå till ifråga-
varande värnpliktiga, varvid Kungl. Maj:t tillika föreskrev, att härav föran-
ledda kostnader skulle av domänstyrelsen tills vidare förskjutas för att seder-
mera hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Sedan berörda utdikningsföretag avslutats, har *domänstyrelsen* i skrivelse
till Kungl. Maj:t den 9 juli 1943 anmält, att av styrelsen jämlikt Kungl.

Maj:ts nämnda beslut förskjutna kostnader uppginge till ett belopp av 12 450 kronor 41 öre, samt hemställt, att domänfonden måtte beredas ersättning för detta belopp.

Arméförvaltningen har i utlåtande den 28 september 1943 uttalat, att de i domänstyrelsens skrivelse anmälda kostnaderna icke syntes böra gäldas av anslag under fjärde huvudtiteln.

I utlåtande den 8 november 1943 har *statskontoret* uttalat, att enligt statskontorets mening de ifrågavarande kostnaderna borde slutligt bestridas av domänfonden, som inkasserat den genom utdikningen uppkomna värdeökningen av myren, uppskattad till omkring 88 000 kronor.

Domänstyrelsen har den 1 december 1943 ånyo yttrat sig i ärendet och därvid vidhållit, att domänfonden borde beredas ersättning för ifrågavarande utgifter. Till stöd härför har anförts i huvudsak följande.

Domänstyrelsen hade vid avgivande av förslag i ämnet år 1932 funnit det tveksamt, huruvida styrelsen lämpligen borde handha ledningen av företaget, då detta i främsta rummet avsett utvinnande av odlingsmark. Dess utförande i syfte att vinna skogsmark hade ej av styrelsen ansetts försvarbart, varför det med hänsyn därtill knappast varit något intresse ur domänverkets synpunkt, att företaget kommit till stånd. Styrelsen hade dock ej velat motsätta sig, att arbetet utfördes i domänstyrelsens regi, om så ur andra synpunkter ansåges ändamålsenligt, under förutsättning likväl, att domänverket ej drabbades av några kostnader för arbetsledning m. m. Domänstyrelsen hade, sedan egnahemsstyrelsen anhållit om domänstyrelsens yttrande i frågan angående utnyttjande av sagda myr för odlingsändamål, i skrivelse till egnahemsstyrelsen förklarat sig anse berörda fråga ligga egnahemsstyrelsens ämbetsförvaltning närmast samt ifrågasatt, att genom egnahemsstyrelsens försorg en ingående, sakkunnig undersökning av förutsättningarna för myrens användning för odlingsändamål skulle verkställas. Domänstyrelsen, som alltsedan fråga om myrens utdikning blivit aktuell, hävdade den uppfattningen, att företaget icke vore till nämnvärt gagn för de intressen, som styrelsen närmast hade att företräda, hade i överensstämmelse härmed vid skilda tillfällen föreslagit, att samtliga kostnader för företaget, som komme att utbetalas av styrelsen, skulle ersättas domänfonden. Enligt styrelsens uppfattning hade också Kungl. Maj:t genom ovannämnda beslut godkänt vad styrelsen sålunda föreslagit samt bestämt, att kostnaderna skulle, efter behörig anmälan, ersättas fonden.

I utlåtande den 24 juli 1945 har *egnahemsstyrelsen* — under framhållande, bland annat, att myrens tämligen isolerade läge och därmed sammanhängande förhållanden gjorde det mycket tveksamt, om en kolonisation därstädes över huvud vore lämplig, samt att det ifrågavarande området i varje fall icke i första hand borde komma i fråga för exploatering genom egnahemsorganisationen — uttalat, att ifrågavarande kostnader icke syntes kunna ersättas från något under styrelsens förvaltning stående anslag eller eljest några till styrelsens disposition stående medel.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 30 augusti 1945 funnit det uppenbart, att området tills vidare borde kvarstå under domänstyrelsens förvaltning. Av den redogörelse för det ifrågavarande utdikningsföretaget, som lämnats vid anmälan av propositionen 1933:131, framginge bland annat,

att företaget sannolikt icke kommit till utförande om det ej ansetts önskvärt att bereda arbete åt samvetsömna värnpliktiga, samt att företaget ansetts nyttigt för bygden och för framtida odling och ansetts kunna bidra till klimatförbättring. Det hade vidare ifrågasatts, att det torrlagda området eventuellt skulle på vissa villkor överlämnas till kommunen. Från början hade avsetts, att domänstyrelsen senare skulle erhålla ersättning för av styrelsen förskjutna kostnader. Riksräkenskapsverket tillstyrkte, att domänstyrelsen bereddes ersättning för dessa kostnader.

Då det ifrågavarande utdikningsföretaget kommit till stånd huvudsakligen i syfte att bereda arbete åt samvetsömna värnpliktiga samt domänfonden på de av domänstyrelsen och riksräkenskapsverket anförda skälen synes böra beredas ersättning för ifrågavarande kostnader, förordar jag, att ett belopp av i avrundat tal 12 500 kronor för ändamålet anvisas under fjärde huvudtiteln. Anslaget bör såsom hänförande sig till ett äldre utgiftsändamål icke belasta 1942 års försvarsbesluts kostnadsram.

Åberopande det anförda hemställer jag således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till domänfonden för vissa utgifter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 12 500 kronor.

*Departement
chefen.*

[205.] 28. **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 206 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 250 000 kronor.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført om beredande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst får jag i enlighet med ett av försvarets civilförvaltning avgivet förslag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 250 000 kronor.

[206.] 29. **Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 500 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 450 000 kronor.

Från och med budgetåret 1940/41 ha medel anvisats för bestridande av kostnaderna för barntillägg åt vissa befattningshavare, vilka enligt kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 428) angående barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst övergångsvis bibehållits vid rätten att åtnjuta barntillägg.

Försvarets civilförvaltning har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår skall upptagas med 400 000 kronor.

*partements-
chefen.* Jag finner mig böra biträda civilförvaltningens förslag och hemställer — under framhållande att anslagsminskningen utgör 50 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 400 000 kronor.

[207.] 30. **Kristillägg, förslagsanslag.** Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 19 000 000 kronor.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Kristillägg* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 20 500 000 kronor.

[208.] 31. **Provisoriskt lönetillägg, förslagsanslag.** Till provisoriskt lönetillägg och tillfälligt barntillägg har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 8 400 000 kronor.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet anför i en särskild proposition denna dag angående provisoriskt lönetillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Provisoriskt lönetillägg* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 24 000 000 kronor.

Fjärde huvudtitelns slutsumma, i den av 1945 års riksdag godkända riksstaten för budgetåret 1945/46 utgörande	kronor	954 089 400,
kommer vid bifall till de i det föregående framställda förslagen att för budgetåret 1946/47 uppgå till	»	899 562 500,
innebärande en minskning med.....	»	54 526 900.

Beträffande orsakerna till minskningen och därmed sammanhängande förhållanden torde få hänvisas till vad inledningsvis anförts.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagade Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Magnus Lagercrantz.

Register

till

Fjärde huvudtiteln för budgetåret 1946/47.

Sid.		Kronor
A. Försvarsdepartementet.		
10	Avlöningar	485 000
12	Omkostnader	100 000
	Säger för försvarsdepartementet	585 000
B. Centrala förvaltningsmyndigheter.		
Försvarets civilförvaltning.		
13	Avlöningar	¹⁾ 1 242 000
13	Omkostnader	¹⁾ 315 000
	Säger för försvarets civilförvaltning	1 557 000
Försvarets sjukvårdsförvaltning.		
13	Avlöningar	285 000
21	Omkostnader	70 000
	Säger för försvarets sjukvårdsförvaltning	355 000
Krigsmaterielverket.		
22	Avlöningar	1 355 000
40	Omkostnader	400 000
41	Förrådsorganisationen m. m.	1 120 000
42	Årskostnader för industriell krigsberedskap	800 000
45	Engångskostnader för industriell krigsberedskap	100 000
	Säger för krigsmaterielverket	3 775 000
Arméns fortifikationsförvaltning.		
47	Avlöningar	¹⁾ 299 000
47	Omkostnader	¹⁾ 85 000
48	Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m. ..	100
	Säger för arméns fortifikationsförvaltning	384 100
Arméförvaltningen.		
49	Avlöningar	¹⁾ 447 000
49	Omkostnader	¹⁾ 310 000
	Säger för arméförvaltningen	757 000
Marinförvaltningen.		
50	Avlöningar	455 000
57	Omkostnader	435 000
	Säger för marinförvaltningen	890 000

¹⁾ Beräknat belopp.

Fjärde huvudtiteln.

Sid.		Kronor
	Flygförvaltningen.	
59	Avlöningar	500 000
64	Omkostnader	380 000
	Säger för flygförvaltningen	880 000
	Säger för centrala förvaltningsmyndigheter	8 598 100

C. Försvarskrafterna.**Försvarsstaben.**

67	Avlöningar	1) 2 965 000
67	Omkostnader	1) 645 000
67	Krigshistoriska avdelningens verksamhet	7 500
68	Vissa arbeten å mobiliseringsverket	30 000
68	Fältövningar m. m.	7 500
	Säger för försvarsstaben	3 655 000

Armén.*Avlöningar m. m. till fast anställd personal.*

69	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	1) 72 500 000
71	Avlöningar till personal å övergångsstat	180 000
71	Avlöningar till personal å reservstat	1 400 000
73	Avlöningar till personal i arméns reserver	2 100 000
74	Rekryteringskostnader	240 000
75	Ekiperingsersättningar	1 450 000
76	Avlöningar till civil handräkningspersonal	1) 3 070 000
	Säger för avlöningar m. m. till fast anställd personal	80 940 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga.

77	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	17 400 000
79	Familjebidrag	1) 690 000
	Säger för bidrag m. m. åt värnpliktiga	18 090 000

Sjukvård.

79	Sjukvård	930 000
81	Sjukvårdsmateriel	510 000
	Säger för sjukvård	1 440 000

Reseersättningar m. m.

83	Reseersättningar m. m.	4 100 000
----	-----------------------------	-----------

Expenser m. m.

85	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	9 880 000
87	Övriga expenser m. m.	1 120 000
89	Publikationstryck	350 000
	Säger för expenser m. m.	11 350 000

1) Beräknat belopp.

Fjärde huvudtiteln.

381

Sid.		Kronor
	<i>Mathållning m. m.</i>	
90	Mathållning	24 650 000
91	Furagering	4 600 000
	Säger för mathållning m. m.	29 250 000
	<i>Intendenturmateriel m. m.</i>	
92	Munderingsutrustning m. m.	13 500 000
94	Kasern- och förplagnadsutredning m. m.	2 250 000
95	Anskaffning av intendenturmateriel	3 000 000
	Säger för intendenturmateriel m. m.	18 750 000
	<i>Undervisning och övningar.</i>	
98	Undervisningsmateriel m. m.	385 000
98	Vissa kostnader för arméns utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m.	1 150 000
101	Truppförbandens övningar	8 900 000
106	Fält- och fälttjänstövningar	2 150 000
	Säger för undervisning och övningar	12 585 000
	<i>Anskaffning och vård av hästar m. m.</i>	
106	Remontering	2 325 000
110	Uttagning av hästar och hästfordon m. m.	120 000
112	Veterinärvård	190 000
112	Hundväsendet	62 000
113	Brevduveväsendet	5 000
	Säger för anskaffning och vård av hästar m. m.	2 702 000
	<i>Tygmateriel m. m.</i>	
114	Vapen och ammunition m. m.	24 000 000
121	Engångsanskaffning av ammunition	12 200 000
122	Signal- och ingenjörteknisk materiel m. m.	4 100 000
122	Motor- och anspanssfordon m. m.	15 500 000
123	Uttagning av motorfordon och motorredskap m. m.	¹⁾ 50 000
123	Försök med viss tygmateriel	440 000
124	Anskaffning av tygmateriel	73 000 000
128	Prisstegringar å anskaffning av tygmateriel	590 000
	Säger för tygmateriel m. m.	129 880 000
	<i>Fortifikatoriska anläggningar m. m.</i>	
128	Befästningars underhåll m. m.	1 400 000
132	Underhåll av signalförbindelser	150 000
133	Fasta drivmedelsanläggningar	550 000
	Säger för fortifikatoriska anläggningar m. m.	2 100 000
	<i>Hemvärnet.</i>	
139	Hemvärnets avlöningar	215 000
141	Hemvärnets omkostnader	650 000

¹⁾ Beräknat belopp.

Fjärde huvudtiteln.

Std.		Kronor
142	Hemvärnets munderingsutrustning m. m.	400 000
143	Hemvärnets övningar	975 000
144	Hemvärnets vapen och ammunition m. m.	1 000 000
	<hr/> Säger för hemvärdet	<hr/> 3 240 000

Bidrag och understöd.

145	Understöd åt frivilligt försvarsarbete	450 000
157	Bidrag till frivilliga automobilkåren	22 000
159	Bidrag till frivilliga motorcykelkåren	18 000
160	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	20 000
160	Frivilliga djursjukvården i krig	8 000
161	Frivilliga skytteväsendets befrämjande	1 340 000
163	Understöd åt vissa föreningar m. m.	22 000
164	Bidrag till frivilliga tjänstehundväsendet	3 000
	<hr/> Säger för bidrag och understöd	<hr/> 1 883 000
	Säger för armén	316 310 000

Marinen.*Avlöningar m. m. till fast anställd personal.*

164	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹⁾ 33 500 000
164	Avlöningar till personal å övergångsstat	440 000
166	Avlöningar till personal å reservstat	60 000
166	Avlöningar till personal i marinens reserver	950 000
167	Rekryteringskostnader	190 000
167	Ekiperingsersättningar	800 000
	<hr/> Säger för avlöningar m. m. till fast anställd personal	<hr/> 35 940 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga.

168	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	3 640 000
169	Familjebidrag	¹⁾ 155 000
	<hr/> Säger för bidrag m. m. åt värnpliktiga	<hr/> 3 795 000

Sjukvård.

170	Sjukvård	320 000
171	Sjukvårdsmateriel	85 000
172	Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel	50 000
173	Bidrag till anskaffning av inventarier för länslasarettet i Karlskrona	400 000
	<hr/> Säger för sjukvård	<hr/> 855 000

Reseersättningar m. m.

173	Reseersättningar m. m.	650 000
-----	-----------------------------	---------

Expenser m. m.

175	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	3 000 000
177	Övriga expenser m. m.	600 000
178	Publikationstryck	110 000
	<hr/> Säger för expenser m. m.	<hr/> 3 710 000

¹ Beräknat belopp.

Fjärde huvudtiteln.

383

Sid.	<i>Mathållning.</i>	Kronor
181	Mathållning	10 600 000
<i>Intendenturmateriel m. m.</i>		
184	Beklädnad m. m.....	4 000 000
185	Kasern- och förplågnadsutredning m. m.....	575 000
	Såger för intendenturmateriel m. m.	4 575 000
<i>Undervisning och övningar.</i>		
186	Undervisningsmateriel m. m.	165 000
187	Vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m.....	250 000
189	Flottans övningar	14 000 000
193	Kustartilleriets övningar.....	2 150 000
	Såger för undervisning och övningar	16 565 000
<i>Flytande materiel, artillerimateriel m. m.</i>		
194	Fartygsbyggnader för flottan	33 000 000
200	Prisstegringar å fartygsbyggnader för flottan	33 000 000
201	Fartygsbyggnader för kustartilleriet	70 000
204	Underhåll av flottans fartyg m. m.	18 000 000
206	Underhåll av kustartilleriets materiel m. m.	2 865 000
207	Anskaffning och underhåll av motorfordon	180 000
209	Anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel	12 000 000
217	Vissa materielförsök	600 000
219	Förstärkning av kustartilleriförsvaret	7 800 000
220	Anskaffning av telefon- och andra elektriska anläggningar m. m.	78 000
	Såger för flytande materiel, artillerimateriel m. m.	107 593 000
<i>Fortifikatoriska anläggningar m. m.</i>		
221	Befästningars underhåll m. m.	1 000 000
<i>Bidrag och understöd.</i>		
225	Bidrag till sjövärnsskåren	64 000
225	Bidrag till maritim ungdomsverksamhet	78 000
226	Understöd åt föreningar m. m.....	23 000
	Såger för bidrag och understöd	165 000
	Såger för marinen	185 448 000
Flygvapnet.		
<i>Avlöningar m. m. till fast anställd personal.</i>		
227	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹⁾ 26 500 000
227	Avlöningar till personal å reservstat	4 500
229	Avlöningar till personal i flygvapnets reserv	935 000
230	Rekryteringskostnader	130 000
230	Ekiperingsersättningar.....	525 000
	Såger för avlöningar m. m. till fast anställd personal	28 094 500

¹⁾ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	<i>Avlöningar m. m. till värnpliktiga.</i>	
231	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	3 300 000
232	Familjebidrag	1) 57 000
	Säger för bidrag m. m. åt värnpliktiga	3 357 000
	<i>Sjukvård.</i>	
232	Sjukvård	255 000
234	Sjukvårdsmateriel	45 000
234	Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel	50 000
	Säger för sjukvård	350 000
	<i>Reseersättningar m. m.</i>	
235	Reseersättningar m. m.	570 000
	<i>Expenser m. m.</i>	
236	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	4 500 000
238	Övriga expenser m. m.	1 000 000
240	Publikationstryck	100 000
	Säger för expenser m. m.	5 600 000
	<i>Mathållning.</i>	
240	Mathållning	6 100 000
	<i>Intendenturmateriel m. m.</i>	
242	Beklädnad m. m.	3 365 000
243	Kasern- och förplånadsutredning m. m.	675 000
244	Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel m. m.	2 450 000
	Säger för intendenturmateriel m. m.	6 490 000
	<i>Undervisning och övningar m. m.</i>	
245	Undervisningsmateriel m. m.	230 000
245	Engångsanskaffning av undervisningsmateriel m. m.	90 000
246	Övningar	2 900 000
251	Hundbevakningstjänsten	20 000
	Säger för undervisning och övningar m. m.	3 240 000
	<i>Flygmateriel m. m.</i>	
252	Anskaffning av flygmateriel	111 500 000
257	Prisstegringar å anskaffning av flygmateriel	25 000 000
258	Drift och underhåll av flygmateriel	30 000 000
268	Vapen och ammunition m. m.	10 000 000
270	Engångsanskaffning av mobiliseringsammunition	16 000 000
272	Motorfordon och motorbåtar	2 280 000
275	Engångsanskaffning av motorfordon och motorbåtar	235 000
278	Motorvärltar för flygfälten m. m.	105 000

1) Beräknat belopp.

Försvarets läroverk.

302	Avlöningar	478 000
305	Omkostnader	57 000
	Säger för försvarets läroverk	535 000

Garnisonssjukvården m. m.

306	Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar	113 000
307	Garnisonssjukhusen: Avlöningar	1 430 000
312	D:o Omkostnader	1 350 000
313	D:o Anskaffning av inventarier för garnisonssjukhuset i Boden	350 000
314	Militärapoteket: Avlöningar	220 000
325	D:o Omkostnader	42 500
328	D:o Anskaffning av läkemedel m. m.	650 000
328	Medicinska specialundersökningar m. m.	88 000
	Säger för garnisonssjukvården m. m.	4 243 500

Försvarets tandvård.

330	Avlöningar	610 000
333	Omkostnader	265 000
	Säger för försvarets tandvård	875 000

Försvarets bostadsanskaffningsnämnd.

333	Avlöningar	89 000
336	Omkostnader	30 000
	Säger för försvarets bostadsanskaffningsnämnd	119 000

Inskrivningsväsendet.

337	Inskrivningskostnader	200 000
337	Specialundersökning av vissa inskrivningsskyldiga m. m. ...	25 000
337	Vård och underhåll av adresseringsmaskiner m. m.	95 000
338	Maskinella anordningar för de värnpliktigas redovisning m. m.	230 000
340	Inskrivningsrådet	6 000
	Säger för inskrivningsväsendet	556 000

Avveckling av beredskapen m. m.

341	Avveckling av beredskapen m. m.	1) 30 000 000
	Säger för vissa för försvaret gemensamma ändamål	40 334 300

E. Diverse.

343	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond	35 000
343	D:o Byggnadsstyrelsens delfond	564 000

1) Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
343	Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond ¹⁾	16 863 000
343	D:o Marinens delfond	¹⁾ 6 674 000
343	D:o Flygvapnets delfond	¹⁾ 10 531 000
344	Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriks- verk	1 000 000
344	Ersättning för automobilskatt	1 000 000
345	Ersättning för rustning och rotering	60 000
346	Resestipendier	15 000
347	Fritidsundervisning	185 000
347	Försvarsupplysning	115 000
365	Personalvårdsverksamhet	85 000
366	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	350 000
366	Planering av allmänna arbeten	1 300 000
367	Historik över den militära försvarsberedskapen m. m.....	30 000
369	Premier för innehav av vissa automobiler	100
370	Reglering av skador i följd av trafik med försvarets motor- fordon	125 000
371	Utredningar rörande markförvärv m. m.	10 000
372	Försvarsfilm	165 000
372	Extra utgifter	450 000
372	Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring	¹⁾ 8 900 000
373	Omskolning av i militärtjänst skadade	¹⁾ 400 000
373	Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig ..	40 000
374	Vissa ersättningar för inskränkningar i föfoganderätten till fast egendom	10 000
374	Skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl.	¹⁾ 61 000
375	Militärpsykiatriska undersökningar av värnpliktiga	75 000
375	Ersättning till domänfonden för vissa utgifter	12 500
377	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	250 000
377	Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	400 000
378	Kristillägg	¹⁾ 20 500 000
378	Provisoriskt lönetillägg	¹⁾ 24 000 000
	Säger för diverse	94 205 600
	Summa	899 562 500

¹⁾ Beräknat belopp.

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1946

FÖRSTA SAMLINGEN

ANDRA BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående
statsverkets tillstånd och behov: femte, sjätte
och sjunde huvudtitlarna*

Bilaga till

1946 års statsverksproposition.

Femte huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 4 januari 1946.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet MÖLLER, och statsrådet MOSSBERG anmäla de frågor, som tillhöra regleringen för *budgetåret 1946/47* av utgifterna under *riksstatens femte huvudtitel*, innefattande anslagen till *socialdepartementet*, därvid departementschefen anmäler de under punkterna 1—12, 15—16, 25—38, 41—45, 47—65, 107—117, 120—218 och 248—266 upptagna frågorna och statsrådet MOSSBERG de under punkterna 13—14, 17—24, 39—40, 46, 66—106, 118—119 och 219—247 upptagna frågorna. Föredragandena yttra därvid följande.

A. Socialdepartementet.

[1.] 1. **Socialdepartementet: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	345 000	344 499
1945/46	370 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	400 000	—

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1944 fastställt personalförteckning för socialdepartementet (statsliggaren s. 199). Vidare har Kungl. Maj:t den 18 maj 1945 fastställt följande avlöningsstat för departementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

Femte huvudtiteln.

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	208 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	96 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	42 000
		Summa förslagsanslag kronor 370 000

Anslagsposten till avlöning till departementschefen bör för nästa budgetår upptagas till oförändrat belopp, 24 000 kronor.

Vad angår de å personalförteckningen uppförda tjänsterna föreslår jag ändringar och tillägg i följande avseenden.

I propositionen nr 382/1945 med förslag till utbyggnad och omläggning av uppbörsorganisationen anförde jag bland annat (s. 30), att av de tjänstemän, vilka av Kungl. Maj:t förordnats att tills vidare uppehålla häradsskrivartjänst, kunde enligt från vederbörande länsstyrelser inhämtade upplysningar samtliga med undantag av två ifrågakomma till häradsskrivartjänst efter den nya organisationens genomförande. I anslutning härtill uttalade jag, att nämnda båda befattningshavare, vilka innehade annan ordinarie statstjänst, borde överföras å indragningsstat vid vederbörande verk. Riksdagen har icke anmält erinran häremot. Den ene av ifrågavarande befattningshavare innehar tjänst såsom förste kanslisekreterare i socialdepartementet. Överförandet av denne befattningshavare på indragningsstat bör formellt genomföras så, att i departementets personalförteckning uppföres såsom tjänsteman å indragningsstat en förste kanslisekreterare i lönegrad A 26 med bibehållande av det nuvarande antalet förste kanslisekreterartjänster å ordinarie stat men med föreskrift att en sådan tjänst icke må besättas, så länge den å indragningsstat uppförde förste kanslisekreteraren kvarstår i sin befattning.

Såsom i 1945 års statsverksproposition berörts har den under senare år starkt markerade ökningen av socialdepartementets arbetsuppgifter nödvändiggjort en dubbling av departementets statssekreterartjänst. Från den 1 juli 1944 har statssekreteraravdelningen tillförts en ny tjänst såsom förste kanslisekreterare. Emellertid har en ytterligare förstärkning av den kvalificerade personalen å avdelningen visat sig vara av behovet starkt påkallad. Det synes angeläget, att vardera statssekreteraren som sin närmaste medhjälpare äger tillgång till en kvalificerad befattningshavare, placerad lägst i förste kanslisekreterares grad. Utan att taga ståndpunkt till frågan om den framtida organisationen av departementets statssekreteraravdelning kan jag för närvarande begränsa mig till ett förslag om inrättande av en förste kanslisekreterartjänst, vilken tills vidare torde kunna placeras på extra ordinarie stat.

Ehuru jag ännu icke tagit ställning till frågan om avlöningsförmånerna åt berörde förste kanslisekreterare å indragningsstat, föreslår jag, att anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med hänsyn till kostnaderna härför uppräknas med 10 000 kronor till 218 000 kronor.

Vad härefter angår anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal bör vid dess beräkning hänsyn tagas i första hand till den till 9 000 kronor beräknade kostnaden för den föreslagna extra ordinarie förste kanslissekreterartjänsten. Även av andra skäl finner jag en uppräknig av posten nödvändig. Antalet till regeringsrätten inkomna mål, vilkas föredragning ankommer på tjänstemän i socialdepartementet, har på senare tid visat sådan tendens till ökning, att det för undvikande av balans torde bli nödvändigt att under en betydande del av nästa budgetår förordna ytterligare en föredragande. Till sådan föredragande förordnas befattningshavare inom departementet i kanslissekreterar- eller amanuensställning. Kostnaderna för i anledning av sådant förordnande utgående särskild ersättning, vilka hittills gäldats från anslaget till extra utgifter, torde hädanefter få bestridas från ifrågavarande anslagspost. Med hänsyn härtill och till behovet av förstärkning av departementets amanuens- och biträdespersonal torde posten böra höjas med ytterligare 10 000 kronor. Posten bör alltså beräknas till (96 000 + 9 000 + 10 000) 115 000 kronor.

Posten till rörligt tillägg kan upptagas till 43 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för socialdepartementets avlöningar under nästa budgetår uppskattar jag således till (24 000 + 218 000 + 115 000 + 43 000) 400 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för socialdepartementet:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning,	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 statssekreterare		C 10
1 expeditionschef		C 8
1 chef för rättsavdelning		C 8
3 kansliråd		A 30
4 förste kanslissekreterare		A 26
5 andre kanslissekreterare		A 21
1 registrator		A 15
1 kansliskrivare		A 11
1 förste expeditionsvakt		A 7
3 kansliträden		A 7
3 expeditionsvakter		A 5
5 kontorsbiträden		A 4
	Tjänsteman å övergångsstat.	
1 registrator		A 22
	Tjänsteman å indragningsstat.	
1 förste kanslissekreterare		A 26

Femte huvudtiteln.

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

2 föredragande i regeringsrätten	Eo 29
1 förste kanslissekreterare	Eo 26;

Anm.: Den å ordinarie stat upptagna registratorstjänsten och en av de å ordinarie stat upptagna förste kanslissekreterartjänsterna skola hållas obesatta, så länge den å övergångsstat uppförde registratorn kvarstår i tjänst respektive den å indragningsstat uppförde förste kanslissekreteraren kvarstår i sin befattning.

dels godkänna följande avlöningsstat för socialdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förlagsvis</i>	»	218 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal.....	»	115 000
4. Rörligt tillägg, <i>förlagsvis</i>	»	43 000

Summa förslagsanslag kronor 400 000;

dels ock till *Socialdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 400 000

[2.] 2. Socialdepartementet: Omkostnader, *förlagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	63 000	66 614
1944/45	63 000	79 906
1945/46	63 000	—
1946/47 (<i>förlag</i>)	63 000	—

För användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har Kungl. Maj:t den 18 maj 1945 fastställt följande stat:

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förlagsvis</i>	kronor	1 200
2. Reseersättningar, <i>förlagsvis</i>	»	1 300
3. <i>Expenser, förlagsvis</i>	»	41 500
4. Publikationstryck, <i>förlagsvis</i>	»	19 000
		<hr/> Summa kronor 63 000

Av det för *expenser* beräknade beloppet ha 6 500 kronor avsetts för *bränsle* och *lyse* samt 35 000 kronor för *övriga expenser*.

Av det belopp varmed förevarande anslag för budgetåret 1944/45 överskreds, 16 906 kronor, hänförde sig 12 250 kronor till delposten till *övriga expenser*. Sist avsedda *merutgifter* voro huvudsakligen av *engångsnatur*, såsom för *anskaffning* av *möbler*. *Anslagsposterna* till *reseersättningar* och *till publikationstryck* överskredos med *mindre belopp*.

För budgetåret 1946/47 synas samtliga i *omkostnadsstaten* upptagna *poster* kunna beräknas till samma belopp som för *löpande budgetår*. Jag för-

Femte huvudtiteln.

5

ordar sålunda, att omkostnadsanslaget upptages till oförändrat belopp, 63 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *förslagsanslag* av..... kronor 63 000

B. Sociala verk och inrättningar.

[3.] 1. Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	830 000	867 725
1945/46	910 000	—
1946/47 (förslag).....	955 000	—

Kungl. Maj:t har den 29 juni 1945 fastställt följande personalförteckning för styrelsen:

Befattning	Personalförteckning.	
	Tjänstemän å ordinarie stat.	Lönegrad
1 generaldirektör		C 12
4 byråchefer		A 30
1 byråchef, tillika statens inspektör för fattigvård och barnavård ...		A 30
1 skyddshemsinspektör		A 27
2 förste aktuarier		A 26
1 förste byråsekreterare		A 26
1 förste byråsekreterare, tillika assistent hos statens inspektör för fattigvård och barnavård		A 26
2 byråinspektörer		A 24
2 förste aktuarier		A 24
3 förste byråsekreterare		A 24
4 aktuarier		A 21
1 byråsekreterare		A 21
1 registrator och kassör		A 14
4 kansliskrivare		A 11
2 kontorister		A 9
1 förste expeditionsvakt		A 7
7 kanslibiträden		A 7
1 expeditionsvakt		A 6
2 expeditionsvakter		A 5
15 kontorsbiträden		A 4
4 skrivbiträden		A 2
	Tjänsteman å övergångsstat.	
1 förste byråsekreterare		A 26
	Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.	
2 byråchefer		Eo 30
3 byrådirektörer		Eo 28
1 byråinspektör		Eo 24

2 förste byråsekreterare	Eo 24
2 byråinspektörer	Eo 22
1 aktuarie	Eo 21
1 barnavårdsinspektris	Eo 21
6 byråsekreterare	Eo 21
1 hemhjälpkonsulent	Eo 21
1 revisor	Eo 21

Anm. 1 byråinspektörstjänst å ordinarie stat må icke besättas, så länge förste byråsekreteraren å övergångsstat kvarstår i tjänst.

Vidare har Kungl. Maj:t samma dag fastställt följande avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 305 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 13 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 490 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 101 700
<hr/>	
Summa förslagsanslag kronor	910 000

Samtidigt har Kungl. Maj:t förklarat, att den å staten upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar skulle tills vidare disponeras på följande sätt:

Arvode till generaldirektörens ställföreträdare	kronor 1 200
Arvode till en sakkunnig för ärenden rörande alkoholistvård ...	» 4 500
Ersättningar till ledamöter och suppleanter i nämnden för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen, <i>förslagsvis</i>	» 100
Ersättningar till ledamöter i indexnämnden, <i>förslagsvis</i>	» 300
Ersättningar till ledamöter i socialstyrelsens rådgivande nämnd för social hemhjälpverksamhet, <i>förslagsvis</i>	» 700
Ersättningar till sakkunniga personer å barnavårdens specialområden samt till arkitekt	» 5 500
Ersättningar till läkarbiträde vid granskning av anstalter för halvöppen barnavård, <i>förslagsvis</i>	» 1 000
<hr/>	
Summa kronor	13 300

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* gjort framställning rörande anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1946/47.

Däri erinrar socialstyrelsen till en början om de av styrelsen tidigare framförda förslagen beträffande sådan förändring av socialstyrelsens organisation, att den nuvarande socialvårdsbyrån skulle uppdelas i en socialvårdsbyrå med begränsade uppgifter, avseende fattigvård, socialvård i allmänhet och hemhjälp, en barnavårdsbyrå för handläggning av barnavårds- och mödrahjälpärenden samt en skolbyrå för skyddshemsärendena. Vad angår förslaget om inrättande av en barnavårdsbyrå inom styrelsen återoppar

Femte huvudtiteln.

styrelsen den motivering härför, som anförts i styrelsens skrivelse i ämnet den 30 december 1944, refererad i propositionen nr 233/1945 angående vissa anslag till socialstyrelsen. Såsom väsentliga skäl för inrättande av en barnavårdsbyrå anförde socialstyrelsen i sistnämnda skrivelse följande.

Socialvårdsbyrån hade sedan sin tillkomst 1938 undergått en mycket kraftig utveckling. Härvid hade tyngdpunkten i byråns arbete starkt förskjutits från fattigvård mot barnavård och mödrahjälp utan att därför fattigvårdsärendena minskat i omfattning eller betydelse. Chefen för socialvårdsbyrån hade på grund av ökningen av byråns uppgifter och nödvändigheten av att byråchefen företoge tidskrävande tjänsteresor måst avstå från att utöva enhetlig ledning av byrån, varför dess olika avdelningar i stor utsträckning kommit att fungera som särskilda byråer. Slutligen räknade socialstyrelsen med att genomförandet av framlagda sakkunnigförslag om revision av lagstiftningen om barnavårdsanstalter och fosterbarnsvård, om psykisk barn- och ungdomsvård och om ökat statligt stöd åt den halvöppna barnavården skulle medföra, att nya betydelsefulla arbetsuppgifter komme att läggas på socialstyrelsen.

Vidkommande förslaget om utbrytande ur socialvårdsbyrån av den avdelning, som handlägger skyddshemsärenden, och avdelningens förändring till en särskild byrå åberopar socialstyrelsen vad styrelsen härom anført i sitt den 15 juni 1945 avgivna utlåtande över 1942 års skyddshemsutrednings betänkande rörande effektivisering av skyddshemselevernas eftervård m. m. (SOU 1945:10). I utlåtandet tillstyrker socialstyrelsen utredningens förslag om skyddshemsavdelningens förändring till en självständig byrå, benämnd skolbyrån. Såsom skäl härför hade utredningen åberopat den självständiga ställning skyddshemsavdelningen intog i förhållande till socialvårdsbyrån i övrigt, den artskillnad, som skyddshemsärendena företedde i förhållande till andra ärenden på socialvårdsbyrån, samt antalet ärenden på skyddshemsavdelningen. Socialstyrelsen understryker i utlåtandet de av utredningen sålunda anförda skälen.

I skrivelsen den 31 augusti 1945 påpekar socialstyrelsen, att berörda förslag om uppdelning av socialvårdsbyrån innebär, att för barnavårdsbyrån inrättas en byråchefstjänst och att skyddshemsinspektörsbefattningen utbytes mot en byråchefstjänst på skolbyrån.

Vid beräkningen av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän utgår socialstyrelsen från att nämnda byråchefstjänster skola uppföras på ordinarie stat. I övrigt röner beräkningen av anslagsposten inverkan av socialstyrelsens nu framlagda förslag, att 21 extra ordinarie biträdestjänster skola — till erhållande av en förbättrad proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare i biträdesgraderna — överföras å ordinarie stat. Härom anför styrelsen i huvudsak följande.

Omedelbart efter omorganisationen av socialstyrelsen år 1938 utgjordes styrelsens personalbestånd enligt fastställd plan av 127 heltidsanställda tjänstemän, av vilka 59 (46,5 %) voro å ordinarie och 68 (53,5 %) å icke-ordinarie stat.

Under åren från och med 1938 har antalet ordinarie tjänster ökats med endast en befattning såsom kontorist i lönegrad A 9. Ansvällningen av den

icke-ordinarie personalen har däremot varit mycket kraftig. Den 1 augusti 1945 uppgick det sammanlagda antalet tjänstemän i styrelsen, med undantag av de befattningshavare som överflyttats till statens arbetsmarknadskommission och statens utlänningskommission, till 178 heltidsanställda och 4 halvtidsanställda. Av dessa tjänstemän voro 51 heltidsanställda (28 %) ordinarie och 127 heltids- och 4 halvtidsanställda (sammanlagt 72 %) icke-ordinarie. Därest hänsyn endast toges till biträdespersonalen — befattningshavare i högst 11:e lönegraden undantagandes expeditivsvakterna — omfattade denna personal den 1 augusti 1945 sammanlagt 112 heltidsanställda och 3 halvtidsanställda, av vilka 26 heltidsanställda (23 %) voro ordinarie och 86 heltids- och 3 halvtidsanställda (77 %) icke-ordinarie.

I slutet av april 1945 inhämtade socialstyrelsen under hand uppgifter angående proportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie tjänster i pensionsstyrelsen, riks försäkringsanstalten, medicinalstyrelsen, statskontoret och riksräkenskapsverket. Icke i något av dessa verk utgjorde antalet ordinarie tjänster så ringa del av totalantalet tjänster som i socialstyrelsen.

Vid upprepade tillfällen har styrelsen framhållit, att ämbetsverkets utrustning med ordinarie tjänster i flera avseenden är otillräcklig. Detta gäller såväl de högre som de lägre tjänsterna. Ehuru det funnes fog för att få en förbättrad proportion till stånd mellan de ordinarie och extra ordinarie befattningarna i lönegraderna 21 och högre, har styrelsen icke ansett sig för närvarande böra göra en dylik framställning. Då disproportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie är avgjort större inom biträdesgruppen än inom någon av de andra befattningshavargrupperna, finner styrelsen synnerligen angeläget, att i första hand en förbättring åstadkommes inom denna grupp.

De nu rådande förhållandena äro förknippade med stora olägenheter både ur personalens och ämbetsverkets synpunkt. Sålunda är konkurrensen om de få ordinarie biträdestjänster, som finnas, mycket hård. Utsikterna att inom rimlig tid erhålla ordinarie tjänst äro synnerligen små även för de biträden, som äro väl meriterade. Det är icke ovanligt, att ordinarie anställning vinnes först efter 15 års tjänstgöring i verket. Dessa dåliga befodringsförhållanden medföra, att den mera meriterade personalen söker sig bort från verket till arbetsområden, där anställningsvillkoren äro bättre.

En inventering av biträdespersonalens arbetsuppgifter på styrelsens byråer och avdelningar har verkställts, varvid särskild uppmärksamhet ägnats åt arbetsuppgifternas kvalitet, omfattning och bestående karaktär. Resultatet av denna inventering har tagits till utgångspunkt vid bedömandet av behovet av antalet ordinarie tjänster i olika lönegrader. Styrelsen hemställer, att 21 extra ordinarie biträdesbefattningar måtte uppföras på ordinarie stat, nämligen 5 kontorist-, 8 kanslibiträdes- och 8 kontorsbiträdestjänster. Tjänsterna ha, enligt preliminära beräkningar, fördelats på följande sätt:

Byrå, avdelning	A 9	A 7	A 4	S:a
Arbetsmarknadsbyrån ..	1	1	—	2
Socialvårdsbyrån.....	—	3	2	5
Lagbyrån	—	1	—	1
Statistiska byrån	1	1	2	4
Utredningsbyrån	2	2	2	6
Nykterhetsvårdsbyrån ..	—	—	1	1
Förlikningsmannæxp. ...	1	—	—	1
Gemensam personal	—	—	1	1
Tillhopa	5	8	8	21

Beträffande 4 av de föreslagna kontoristbefattningarna är kontoristgraden ny. Detta gäller följande för närvarande i lönegraden Eo 7 placerade befattningshavare, nämligen ledaren för arbetsmarknadsbyråns kansli, arbetsbasarna för statistiska byråns pris- och levnadskostnadsstatistik och för utredningsbyråns sysselsättningsstatistik samt det ena av förlikningsmannasexpeditionens två kanslibiträden. I samtliga övriga fall innebära de föreslagna ordinariesättningarna en överflyttning från någon av lönegraderna Eo 9, Eo 7 och Eo 4 till motsvarande löneställning å ordinarie stat.

Socialstyrelsen lämnar i anslutning härtill en utförlig redogörelse beträffande de arbetsuppgifter, som tillkomma envar av ifrågavarande befattningshavare.

Ytterligare anför socialstyrelsen, att genom en ordinariesättning i enlighet med styrelsens förslag proportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare i biträdesgraderna komme att ändras från 23 respektive 77 % till 41 respektive 59 %.

Socialstyrelsen beräknar anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän för budgetåret 1946/47 till 416 000 kronor. Härav avser ett belopp av 324 000 kronor dels de i personalförteckningen för innevarande budgetår upptagna tjänsterna, vilkas innehavare tjänstgöra hos styrelsen, och dels en byråchefstjänst samt förändringen av skyddshemsinspektörsbefattningen till en byråchefstjänst. Återstoden — 92 000 kronor — hänför sig till de föreslagna ordinariesättningarna av extra ordinarie tjänster.

Vad angår anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, föreslår socialstyrelsen, att delposten till ersättningar till sakkunniga personer å barnavårdens specialområden samt till arkitekt, vilken för innevarande budgetår är upptagen med 5 500 kronor, skall uppdelas på en post till ersättningar till arkitekt och en till ersättningar till läkarexpertis för barnavård i allmänhet. Styrelsen räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov under sistnämnda båda poster av 10 000 respektive 1 000 kronor. Härom anför styrelsen huvudsakligen följande.

Av det för budgetåret 1945/46 upptagna beloppet 5 500 kronor avse 3 500 kronor ersättning till arkitekt, 1 500 kronor den balans beträffande arkitektarvoden, som beräknades föreligga vid budgetårets ingång, samt 500 kronor ersättning till läkarexpertis.

Då den verkliga balansen i fråga om arkitektarvoden den 1 juli 1945 utgjorde 1 825 kronor, finns ett belopp av endast 3 175 kronor disponibelt för ersättningar åt arkitekt under budgetåret 1945/46. Medelsbehovet för ändamålet beräknas emellertid till 6 000 kronor. Anledningen härtill är att en stark ökning av antalet granskningsärenden rörande barnhem och institutioner för halvöppen barnavård är att emotse. Även beträffande sommarkolonier och ålderdomshem räknar styrelsen med en ökning av arkitektuppgifterna. Arkitektkostnadsbalansen vid budgetårets slut kan alltså uppskattas till omkring 2 800 kronor. Vad beträffar medelsbehovet för budgetåret 1946/47 utgår styrelsen från att omfattningen av arkitektuppgifterna då kommer att bli densamma som antagits för innevarande budgetår, vilket — med oförändrade grunder för arvodenas bestämmande, 25 kronor för varje granskning och 5 kronor för varje konsultation — skulle innebära en medelsförbrukning av omkring 6 000 kronor. Emellertid finner styrelsen nämnda arvoden med hän-

syn till uppgifternas genomsnittliga omfattning och svårighetsgrad numera alltför låga och föreslår, att arvodena höjas till 30 kronor för granskning och 10 kronor för konsultation. Härav föranledd kostnadsstegring beräknas för nästa budgetår till 1 200 kronor. Vid beräkning av medelsbehovet för arkitektarvoden under nästa budgetår måste hänsyn även tagas till den i det föregående berörda, till 2 800 kronor uppskattade balansen vid utgången av innevarande budgetår. Sagda medelsbehov skulle alltså uppgå till (6 000 + 1 200 + 2 800) 10 000 kronor.

Av särskild betydelse är att vid granskningen av ny- och ombyggnadsplaner beträffande barnhem och barnkolonier även läkarexpertis anlitas. Såsom tidigare framhållits är en omfattande utvidgning av denna granskningsverksamhet att vänta från och med innevarande budgetår. Styrelsen föreslår därför, att det för ersättningar till ifrågakvarande läkarexpertis avsedda beloppet för nästa budgetår höjes till 1 000 kronor.

Styrelsen föreslår, att övriga delposter under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar upptagas med oförändrade belopp, och beräknar sålunda anslagsposten till (13 300 + 5 000 + 500) 18 800 kronor.

Styrelsen, som härefter övergår till en beräkning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, framlägger åtskilliga förslag till ändringar med avseende å denna personal.

Beträffande personalbehovet å *arbetsmarknadsbyrån* anför styrelsen i huvudsak följande.

Sedan maj månad 1940 tjänstgör den personal å arbetsmarknadsbyrån, som har till huvudsaklig uppgift att handlägga ärenden rörande den offentliga arbetsförmedlingen, hos statens arbetsmarknadskommission. Den hos styrelsen kvarvarande delen av arbetsmarknadsbyrån handlägger allmänna ärenden rörande arbetsmarknaden och alla på ämbetsverket ankommande ärenden angående den privata platsförmedlingen samt utövar tillsyn över den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen. Befattningen med sistnämnda slag av ärenden är den centrala arbetsuppgiften. För handhavandet av nämnda arbetsuppgifter disponeras — förutom byråchefsbefattningen och en ordinarie förste byråsekreterarbefattning — en byrådirektör (Eo 28), en byråinspektör (Eo 24), en aktuarie (Eo 21), en revisor (Eo 21), en amanuens (Eo 15), två kanslibiträden (Eo 7), två kontorsbiträden (Eo 4) samt ett skrivbiträde (Ex 2).

Byråns arbetsuppgifter visa alltjämt stigande tendens. Detta beror främst på den alltjämt växande anslutningen till den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen. Antalet registrerade kassor utgör för närvarande 33 med ett medlemsantal enligt senast föreliggande uppgifter (31 maj 1945) av 805 000. Motsvarande siffror ett år tidigare voro respektive 30 och 733 000. Ytterligare två kassor (teateranställdas och typografernas) med ett beräknat medlemsantal av tillsammans 13 000 ha beslutats och komma att träda i verksamhet före utgången av budgetåret 1945/46. Antalet kassor under budgetåret 1946/47 kan således med säkerhet beräknas till 35. Om hänsyn toges till dessa nya kassor samt till en fortgående ökning av de redan verkamma kassornas medlemsantal i samma omfattning som under närmast föregående år, torde man för budgetåret 1946/47 böra räkna med ett medlemsantal av omkring 850 000. Härtill kommer, att erkända arbetslöshetskassor övervägas inom ytterligare några organisationer, exempelvis byggnadsträarbetarnas och murarnas, varför dessa siffror kunna komma att överskridas. I detta sammanhang må även erinras om den mycket tidskrävande instruktions- och upplysningsverksamhet beträffande den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen, som av byråns tjänste-

män bedrivs dels vid kurser för arbetslöshetskassornas lokala redogörare, i synnerhet redogörare i nytillkomna kassor, dels vid konferenser anordnade tillsammans med arbetsmarknadscommissionen och länsarbetsnämnderna för arbetsförmedlingstjänstemän och kassornas funktionärer. — Byråns övriga arbetsuppgifter, allmänna arbetsmarknadsfrågor och tillsynen över den enskilda arbetsförmedlingen, visa också tendens att bliva alltmer omfattande.

Arbetet på byrån har kommit att uppdelas på tre avdelningar — en sekreteraravdelning, en inspektions- och revisionsavdelning samt en försäkringsteknisk-statistisk avdelning. Härjämte finnes ett gemensamt kansli.

Sekreteraravdelningen består av byrådirektören, förste byråsekreteraren och amanuensen. Avdelningen har i huvudsak följande arbetsuppgifter, nämligen upprättande av förslag till yttranden i arbetsmarknadsfrågor, den alltmer omfattande korrespondensen med arbetslöshetskassorna, handläggning av de s. k. arbetsvägransfallen, registrering av arbetslöshetskassorna såsom understödföreningar och av stadgar och stadgeändringar samt tillsyn över den privata arbetsförmedlingen. Styrelsen finner, att arbetsvägransärendena — vilka i förevarande sammanhang utförligt behandlas — ofta äro av komplicerad och ömtålig natur och kräva en ingående insikt rörande arbetslöshetsförsäkringens principer och arbetsmarknadens förhållanden. Antalet kassamedlemmar, som rapporterats för arbetsvägran eller liknande, har undergått en betydande stegring efter 1941. Detta år uppgick antalet till 148. Åren 1942—44 samt första halvåret 1945 utgjorde motsvarande antal respektive 893, 1 593, 1 359 och 947. En ökning av förevarande arbetsuppgifter har på senaste tid även uppkommit därigenom, att arbetsförmedlingen numera under rättas om handläggningen i socialstyrelsen av arbetsvägransfallen. Arbetsförmedlingen erhåller på detta sätt värdefull vägledning för den framtida behandlingen av dessa frågor och uppgifter av betydelse i det direkta förmedlingsarbetet. Då socialstyrelsens beslut i arbetsvägransärendena äro mycket kortfattade, måste i allmänhet en sammanfattande redogörelse för varje särskilt fall utarbetas. Styrelsen föreslår — särskilt med hänsyn till vad nu anförts beträffande arbetsvägransärendena — att sekreteraravdelningen förstärkes med en amanuens i lönegrad Ex 15.

Inspektions- och revisionsavdelningen, till vilken byråinspektören och revisorn hänföras, ombesörjer främst de på tillsynsmyndigheten ankommande revisionerna av arbetslöshetskassorna. Genom att revisionen numera verkställas av socialstyrelsens tjänstemän kommer styrelsen i nära kontakt med kassorna och har möjlighet att på ett smidigt och effektivt sätt lämna råd och anvisningar. Byråinspektörens viktigaste uppgifter äro att genom fortlöpande personliga besök och överläggningar med kassornas funktionärer gå dessa tillhanda med informationer och anvisningar samt att upprätthålla och underlätta kontakten mellan den offentliga arbetsförmedlingen och kassorna. På grund av det stora antalet kassor och revisionsarbetets omfattning har det visat sig icke vara möjligt för den särskilt anställda revisorn att medhinna revisionen av samtliga kassor. Till följd härav har en betydande del av revisionsarbetet måst överföras på andra tjänstemän inom arbetsmarknadsbyrån. Sålunda fungerar för närvarande förste byråsekreteraren såsom styrelsens revisor i två kassor, byråinspektören i åtta kassor, amanuensen i likaledes åtta, medan revisionen av återstående femton kassor åvilar revisorn. I och för sig torde det vara lämpligt och önskvärt, att tjänstemännen inom arbetsmarknadsbyrån genom revisionsarbetet i viss utsträckning beredas tillfälle att inom en eller ett par kassor följa det praktiska arbetet ute på linjen. Revisionsarbetet bör emellertid under inga förhållanden ha sådan omfattning, att vederbörande tvingas eftersätta åligganden, vilka ha närmare samband med hans tjänst. Vid sidan av den ökning av revisionsarbetets omfattning, som föranledes av tillkomsten av nya kassor och tillväxten av medlemsbeståndet

i de äldre kassorna, bör man även räkna med att detta arbete blir mer komplicerat och mera tidskrävande per kassa och medlem under de närmaste åren än förut. En ny understödsform, kristillägget, har nämligen tillkommit genom beslut i december 1944. Detta tillägg bekostas helt av statsmedel och har givit upphov till ökat arbete för styrelsens revisor. Kassornas förbättrade understödsförmåner torde därjämte komma att innebära, att de s. k. överför-säkringsbestämmelserna i fortsättningen oftare få tillämpas, vilket kräver vidgad kontroll. Styrelsen finner med hänsyn till det anförda nödvändigt att såsom biträde åt revisorn anställas en tjänsteman, vilken lämpligen bör givas ställningen såsom förste amanuens (Eo 18).

På försäkringsteknisk-statistiska avdelningen, som består av aktuarien och det ena kanslibiträdet, verkställas de försäkringstekniska utredningar angående understödssidens längd, karenstid, avgifter, understödsbelopp, fonder o. s. v., som föregå tillkomsten av en ny arbetslöshetskassa. Även för äldre kassor måste sådana utredningar emellanåt företagas i samband med önskade förbättringar av understödsförmånerna eller sänkning av avgifterna med hänsyn till fondbildning eller inträdda förändringar i arbetslöshetsriskerna inom en kassas verksamhetsområde. Beräkningen av statsbidrag till arbetslöshetskassorna ävensom bearbetning av inkommande statistiska uppgifter angående kassornas verksamhet sker på denna avdelning. Angivna arbetsuppgifter ha erhållit så väsentligt ökad omfattning, att en förstärkning av avdelningens personal är erforderlig. Styrelsen föreslår, att aktuarien erhåller biträde av en amanuens i lönegraden Ex 15.

Beträffande byråns kansli föreslås ingen personalökning.

Styrelsen hemställer således, att personalen på arbetsmarknadsbyrån utökas med en förste amanuens (biträdande revisor) i lönegrad Eo 18 och två amanuenser i lönegrad Ex 15.

Vad härefter angår personalbehovet å de tre byråer, vari enligt styrelsens i det föregående berörda förslag den nuvarande socialvårdsbyrån skulle uppdelas, nämligen *den begränsade socialvårdsbyrån*, *barnavårdsbyrån* och *skolbyrån*, hänvisar styrelsen i skrivelsen den 31 augusti 1945 till vad styrelsen härom anfört i en skrivelse i ämnet den 23 samma månad. Den nuvarande personaluppsättningen och styrelsens förslag till förändring och utökning av denna samt till personalens fördelning på de tre nya byråerna framgår av följande tablå:

Socialvårdsbyrån.

1 byråchef A 30.

Avdelningen för fattigvård och allmänna socialvårdsfrågor.

1 förste byråsekreterare Eo 24 (i utbyte mot nuvarande byrådirektören Eo 28).
1 byråsekreterare A 21.
1 amanuens Eo 18.

Hemhjälpsavdelningen.

1 hemhjälpskonsulent Eo 24 (för närvarande Eo 21).
2 amanuenser Eo 15 (därav 1 ny).

Kanslipersonal.

1 kansliskrivare A 11.
1 kontorsbiträde A 4 (för närvarande Eo 4).
2 kontorsbiträden Eo 4.
1 skrivbiträde Eo 2 (ny).

Femte huvudtiteln.

Barnavårdsbyrån.

- 1 byråchef A 30 (ny).
1 förste byråsekreterare A 26

Avdelningen för barnavård i allmänhet.	Avdelningen för halvöppen barnavård.	Mödrahjälpssavdelningen.
1 byråinspektör Eo 24 (ny).	1 föredragande, arvode 3 000 kr/år.	1 byråsekreterare Eo 21.
1 byråinspektör Eo 21 (= nuvarande barnavårdsinspektrisen Eo 21).	1 konsulent Eo 21 (för närvarande arvode 625 kr/mån.).	1 amanuens Eo 15.
1 byråsekreterare Eo 21 (ny).	1 amanuens Eo 15.	
3 amanuenser Eo 18, Eo 16.	1 amanuens Ex 15 (ny).	

Kanslipersonal.

- 2 kontorister Eo 9 (därav 1 ny och 1 för närvarande Ex 9).
2 kanslibiträden A 7 (för närvarande Eo 7).
3 kontorsbiträden Eo 4 (därav 1 ny).
6 skrivbiträden Eo 2, Ex 2.

Skolbyrån.

- 1 byråchef A 30 (i utbyte mot nuvarande skyddshemsinspektören A 27).
1 byrådirektör Eo 28 (ny).
1 byråinspektör, arvode = Eo 21: 20 eller 22.
2 amanuenser Eo 16.
1 amanuens Eo 15 (i utbyte mot 1 kontorist Eo 9).
2 kanslibiträden A 7 (därav 1 för närvarande Eo 7).
1 kontorsbiträde A 4 (för närvarande Eo 4).
1 skrivbiträde Ex 2 (ny).

Socialstyrelsens förslag om inrättande av en ny byråchefstjänst, om förändring av skyddshemsinspektörstjänsten till byråchefstjänst och om ordinariesättning av vissa biträdesbefattningar ha berörts i det föregående.

Som skäl för förslaget om utökning av *socialvårdsbyråns* hemhjälpssavdelning och kanslipersonal anför styrelsen, att avdelningens arbete ökar i omfattning allteftersom hemhjälpssverksamheten utbygges, vilket tills vidare sker med cirka 500 nya hemvårdarinnor per år. Med arbetets stigande omfattning — fortsätter styrelsen — följer också ett ständigt ökat ansvar för konsulenten. Styrelsen finner därför en uppflyttning av konsulentbefattningen till lönegrad Eo 24 starkt motiverad.

Beträffande *barnavårdsbyråns* organisation anför styrelsen följande.

Av 1945 års riksdag beslutade ändringar i barnavårdslagen komma att medföra en väsentlig, tidigare icke beräknad ökning av barnavårdsavdelningens arbetsuppgifter. Behandlingen av ärenden angående statsbidrag till

anläggning och drift av barnhem kommer att taga avsevärd tid i anspråk. Detsamma gäller sommarkoloniverksamheten, vilken befinner sig i snabb utveckling. Styrelsens uppgift som tillsynsmyndighet samt rådgivande organ kommer likaledes att ställa stora anspråk på tillräcklig personal och personal med sådana kvalifikationer, att den skall kunna anförtros uppdrag att representera styrelsen i dessa ofta synnerligen viktiga ärenden. På grund härav föreligger å ifrågavarande avdelning behov av att utöver nuvarande tjänst i lönegrad Eo 21 (benämningen barnavårdsinspektris bör ändras till byråinspektör) disponera 1 byråinspektörstjänst i lönegrad Eo 24 samt därjämte, med särskild hänsyn till granskningen av statsbidragsärendena, 1 byråsekreterartjänst i lönegrad Eo 21.

Aven den halvöppna barnavården befinner sig i synnerligen livlig utveckling. Den ökade möjlighet till statsbidrag, som höjningen av anslaget givit, icke endast motsvaras utan överträffas vida av det raskt stigande intresset och de talrika initiativen ute i landet. Styrelsens tjänstemän äro därför hårt ansträngda och kunna likväl icke tillgodose hela behovet av deras medverkan vid planläggning av nya institutioner m. m. Det må bland annat pekas på att det särskilda avsnitt, som gäller experimentverksamhet med s. k. jordbruksdaghem, tager betydande tid i anspråk. På grund härav föreligger starkt behov av ytterligare 1 amanuens tjänst inom detta område. Med den omfattning, som verksamheten numera tagit, finner styrelsen det vidare angeläget, att, såsom styrelsen tidigare föreslagit, den nuvarande arvodesavlönade tjänstemannen (arvode 625 kronor per månad) erhåller en befattning i lönegrad Eo 21 (konsulent för halvöppen barnavård).

Av anförda skäl erfordras en förstärkning jämväl av kanslipersonalen. Barnavårdsbyråns omfattande verksamhet medför en vidlyftig diarieföring, vilken bör stå under ledning av en befattningshavare i åtminstone kontorists ställning. För själva skrivarbetet erfordras ytterligare 1 kontorsbiträde.

Styrelsens förslag om inrättande å *skolbyrån* av en byrådirektörstjänst i lönegrad Eo 28 torde få särskilt behandlas i det följande. — Sitt förslag att befattningen som kontorist skulle utbytas mot en amanuens tjänst motiverar styrelsen sålunda. Kontoristbefattningen inrättades från och med budgetåret 1943/44 med anledning av den ökning av skyddshemsinspektörens arbetsbörda som föranleddes av den då nytillkomna uppgiften för inspektören att övervaka även den ekonomiska förvaltningen vid statens skyddshem. Denna övervakning avsåg granskning av räkenskaper samt meddelande av föreskrifter om upphandling och försäljning av produkter och om ekonomiska spörsmål i övrigt. För fullgörande av dessa krävande och ansvarsfulla arbetsuppgifter erfordrades att vederbörande tjänsteman hade merkantil utbildning och erfarenhet. Innehavaren av ifrågavarande befattning vore diplomerad från handelshögskola. — Som skäl för förslaget om förstärkning av skyddshemsinspektionen med ett skrivbiträde anför styrelsen, att även kanslipersonalens arbetsuppgifter alltjämt ökade i omfattning.

Styrelsen anför härefter i skrivelsen den 31 augusti 1945, att det till *lagbyrån* hörande kassakontorets arbetsbörda vore så stor, att styrelsen nödgats till kassakontoret knyta ett skrivbiträde, för vars avlönande medel icke beräknats vid bestämmande av nuvarande icke-ordinariepost. Behovet av denna personalökning väntades bliva ännu större, sedan bestämmelserna om stats-

bidrag till anordnande och drift av barnhem trätt i kraft. Styrelsen påpekar vidare, att den allmänna bostadsräkning som inom styrelsen igångsättes under budgetåret 1945/46 beräknas pågå under en tid av 3—4 år och medföra en ansvällning av styrelsens personal med 150—200 personer. Härav föranledes en avsevärd utökning av kassakontorets uppgifter med upprättande av lönelistor, personalredovisningar m. m. Detta torde nödvändiggöra en förstärkning av kontorets personal med ytterligare ett skrivbiträde. Styrelsen föreslår alltså, att kassakontorets personal utökas med två skrivbiträden, placerade i Eo 2 respektive Ex 2.

Styrelsen föreslår vidare, att beträffande den å *statistiska byrån* med socialvårdsstatistiken sysselsatta personalen, vilken enligt inhämtade upplysningar för närvarande består av en aktuarie (A 21), 1 amanuens (Eo 15), 1 kanslibiträde (A 7), 2 kontorsbiträden (Eo 4) och 6 skrivbiträden (Ex 2), förändringar skola vidtagas i fråga om såväl antal som löneställning. Här om anför styrelsen i huvudsak följande.

Socialvårdsstatistiken består för närvarande av följande grenar, nämligen fattigvårdsstatistiken, som är årlig, barnavårdsstatistiken, som upprättas vart tredje år och är avsedd att utbyggas från slutet av budgetåret 1946/47 eller början av budgetåret 1947/48 med hänsyn till den nya lagstiftningen om fosterbarnsvård och barnavårdsanstalter, mödrahjälpstatistiken, som sammanställs halvårsvis, statistiken beträffande fria sommarresor och barnkoloniernas verksamhet, vilken statistikgren är ny från och med budgetåret 1944/45, samt smärre specialundersökningar främst i samband med utredningar på socialvårdens område.

Bearbetning av statistiska uppgifter beträffande andra områden av socialvården än de nämnda är av behovet starkt påkallad. Sålunda kan en statistik över den halvöppna barnavården och den sociala hemhjälpen icke undvaras. Vad beträffar verksamheten inom den halvöppna barnavården kräves för ett rationellt planerande, för beräkning av medelsbehovet m. m. en fortlöpande statistik. Inom den sociala hemhjälpsverksamheten erfordras en årlig statistisk redovisning av hemvårdarinnekåren och dess verksamhet, bland annat för beräkningar av verksamhetens fortsatta utbyggnad. Denna statistikgren har tidigare varit planerad men på grund av personalbrist fått anstå.

Styrelsen planerar vidare upprättande av en fortlöpande statistik över nykterhetsvården. En dylik statistik av officiell natur, omfattande nykterhetsvårdens hela område, saknas för närvarande. Detta kännes på många håll, icke minst inom tillsynsmyndigheten, som en stor brist. Man saknar på grund härav ett viktigt informationsmaterial för samhällets nykterhetsvårdande åtgärder. Antalet personer, som äro föremål för nykterhetsnämndernas verksamhet enligt alkoholistlagen, är sålunda endast uppskattningsvis känt. Man äger en mycket bristfällig kunskap om utvecklingen av den nykterhetsvårdande verksamheten. Nykterhetsvårdens art och omfattning i olika delar av riket är också mycket ofullständigt kartlagd. Ej heller känner man samsättningen i olika avseenden av det klientel, som är föremål för nykterhetsnämndernas verksamhet enligt alkoholistlagen. Det är därför synnerligen angeläget, att en dylik statistik över nykterhetsvården kommer till stånd. Därigenom skulle man få ett medel till att ernå numerisk kunskap i olika praktiska frågeställningar på nykterhetsvården. Ett dylikt informationsmateriel är oungångligen nödvändigt för att följa tillämpningen av gällande nykterhetslagstiftning och för en rationell planering av de nykter-

hetsvårdande åtgärderna. Denna nykterhetsvårdsstatistik beräknas kunna igångsättas med ingången av år 1947, då nykterhetsnämnderna för första gången skulle avlämna vederbörliga uppgifter, avseende kalenderåret 1946.

För närvarande utarbetas på skyddshemsinspektionen årligen en statistik över de på skyddshem intagna och på nykterhetsvårdsbyrån en fortlöpande statistik över de för varje år på alkoholistanstalter intagna. Det synes styrelsen lämpligt, att detta statistikarbete framdeles överflyttas till socialvårdsstatistiken, där större möjligheter för dylikt arbete förefinnas och tillgång till statistisk rutin och maskinella hjälpmedel är för handen.

Specialundersökningar av olika slag äro ständigt återkommande inom socialvårdsstatistiken, men de ha visat tendens till ökning under senare år. Mindre undersökningar utföras som regel inom ramen för det ordinarie arbetet. Beträffande specialundersökningar av större omfattning gälla särskilda förhållanden. För deras verkställande erfordras särskilt anvisade medel och särskilt anställd personal. För arbetsledningens del innebära de dock stundom en väsentligt ökad arbetsbelastning utöver den ordinarie utan häremot svarande kompensation.

I ledningen för den mångförgrenade socialvårdsstatistiken finner styrelsen det angeläget att ha en särskilt kvalificerad tjänsteman. De arbetsuppgifter, som åvila arbetsledaren för denna statistik, ha ständigt ökats under senare år såväl i kvantitativt som kvalitativt avseende och komma att ytterligare tillväxa under de närmaste åren. Stora krav på kompetens, omdöme och initiativ måste ställas på honom. Styrelsen förnyar därför sitt i anslagsäskandena för innevarande budgetår framförda förslag om inrättande av en förste aktuarie-tjänst i lönegrad Eo 24 för socialvårdsstatistiken.

Detta bör emellertid icke medföra, att den förefintliga aktuarie-tjänsten i lönegrad A 21 indrages. Den till denna avdelning nu knutna amanuensen har att fullgöra mera kvalificerade göromål inom fattigvårdsstatistiken, barnavårdsstatistiken och mödrahjälpsstatistiken samt att i övrigt biträda vid olika specialundersökningar. Det är därför angeläget att kunna bereda vederbörande en mot arbetsuppgifternas kvalitet svarande tjänsteställning. Aktuarie-tjänsten bör sålunda bibehållas. Däremot torde i sådant fall ifrågavarande amanuens-tjänst kunna indragas.

För att under överinseende av arbetsledaren på socialvårdsstatistiken handlägga nykterhetsvårdsstatistiken och i övrigt delvis biträda med statistiken över den halvöppna barnavården, sociala hemhjälpen, de fria sommarresorna, barnkoloniernas verksamhet m. m. erfordras en ny befattningshavare. Med hänsyn till omfattningen och svårighetsgraden av hans arbetsuppgifter, vilka uppenbarligen bli av stadigvarande natur, och icke minst till kravet på allmän förtroendet med hithörande sociala angelägenheter och på självständigt handlande är det angeläget, att han erhåller aktuaries tjänsteställning (Eo 21). Behovet av denna aktuariebefattning inträder från och med den 1 januari 1947, då den planerade nykterhetsvårdsstatistiken beräknas kunna igångsättas.

Vad beträffar biträdespersonalen behöver denna förstärkas med ett kansli-biträde (Eo 7) och ytterligare fyra biträden (Ex 2). Av denna personal beräknas arbetsbasen (Eo 7) och två biträden komma på nykterhetsstatistiken och bli erforderliga först från och med den 1 januari 1947. Behovet av övriga två biträden, vilka skola användas för nytillkomna smärre statistikgrenar och specialundersökningar, inträder redan vid början av budgetåret 1946/47.

Den av socialstyrelsen för budgetåret 1946/47 föreslagna ökningen av den del av statistiska byråns personal, som avlönas från icke-ordinarieanslaget,

omfattar alltså en förste aktuarie i lönegrad Eo 24, en aktuarie i lönegrad Eo 21 från och med den 1 januari 1947, ett kanslibitråde i lönegrad Eo 7 och 2 extra biträden från och med sagda dag ävensom 2 extra biträden under hela budgetåret. Vid bifall till framställningen om inrättande av en förste aktuarietjänst kan en amanuens tjänst i lönegrad Eo 15 indragas.

Vad angår personalen på *utredningsbyrån* upprepar socialstyrelsen sin hösten 1944 gjorda framställning, att för ledaren av den för statistiska byrån och utredningsbyrån gemensamma maskinavdelningen måtte inrättas en aktuariefattning i lönegrad Eo 21, varvid en av utredningsbyråns förste amanuens tjänster i lönegrad Eo 18 kunde indragas. Den motivering härför som styrelsen tidigare anfört (propositionen 233/1945, s. 9 och 10) återopas av styrelsen. Härutöver framhåller styrelsen, att användningen av maskinell bearbetning under år 1945 vidgats till allt flera grenar av socialstatistiken och därför ställer större krav än tidigare på ledaren för maskinavdelningen. Ett rationellt utnyttjande av de komplicerade maskinella hjälpmedlen förutsatte hos maskinavdelningens ledare — förutom gedigna socialpolitiska kunskaper — en intellektuell rörlighet, som gjorde det möjligt för denne att snabbt bemästra de skiftande problem av saklig och teknisk natur, som maskinavdelningen ställdes inför. För ett ekonomiskt utnyttjande av avdelningens fulla kapacitet vore det därför av synnerlig vikt, att en kvalificerad tjänsteman kunde förvärfvas som ledare.

Med stöd av anförda siffror beträffande antalet ärenden av skilda slag på *nykterhetsvårdsbyrån* fastslår socialstyrelsen, att byråns arbetsuppgifter under de senaste åren oavbrutet ökat. Detta hade medfört en kraftig stegring även av den arbetsbörda, som ålåg byråns kanslipersonal. För att arbetet på byrån skulle kunna skötas tillfredsställande hade kanslipersonalen sedan slutet av budgetåret 1944/45 måst förstärkas med ett extra skrivbiträde (Ex 2). Då detta biträde vore behövt även i fortsättningen, räknar styrelsen för budgetåret 1946/47 med denna utökning av byråns icke-ordinarie personal.

För *förläkningsmannaxpeditionen* föreslår styrelsen ingen utökning av personalen.

Beträffande *styrelsens gemensamma personal*, till vilken hänföres expeditionsvakterna och ämbetsverkets telefonister, upplyser styrelsen, att den ordinarie förste museivakt vid livrustkammaren, vilken sedan 1940 tjänstgjorde såsom expeditionsvakt hos styrelsen, komme att den 1 oktober 1945 återgå till sina ordinarie arbetsuppgifter. Det vore därför nödvändigt att utöka den icke-ordinarie vaktpersonalen med en arbetskraft. Då denne vore erforderlig även under budgetåret 1946/47, föreslår styrelsen, att medel för detta budgetår skulle beräknas för ytterligare en expeditionsvakt i lönegrad Ex 5. Beträffande telefonisterna, vilka för närvarande äro två till antalet placerade i lönegrad Eo 4 respektive Ex 2, föreslås ingen annan ändring än att andra telefonisten erhåller extra ordinarie anställning.

Styrelsen beräknar lönekostnaderna för den erforderliga icke-ordinarie personal, som är avsedd att avlönas från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, eller — efter ordinariesättning av viss biträdespersonal i enlighet med styrelsens förslag — 115 heltidsanställda och 3 halvtidsanställda befattningshavare, till omkring 472 300 kronor. Härutöver räknar styrelsen med följande särskilda belopp såsom erforderliga för bestridande av kostnader under ifrågavarande anslagspost, nämligen 6 000 kronor till vikariatsersättningar och ersättningar för övertidsarbete, 3 500 kronor till kostnader för befordringar och 6 000 kronor till utgifter för täckande av vissa speciella och oförutsedda behov (tillsyn över ämbetsverkets lokaler, maskinbearbetning av statistiskt material utanför styrelsen m. m.).

De sammanlagda utgifterna för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för nästa budgetår beräknas alltså av styrelsen till (472 300 + 6 000 + 3 500 + 6 000) 487 800 kronor eller i runt tal 488 000 kronor.

Kostnaderna för rörligt tillägg beräknas till 109 200 kronor.

Styrelsen uppskattar sålunda det sammanlagda medelsbehovet för avlöningar till personal för socialstyrelsens verksamhet i allmänhet till (416 000 + 18 800 + 488 000 + 109 200) 1 032 000 kronor.

Såsom i det föregående berörts hemställer socialstyrelsen i skrivelsen den 31 augusti 1945, att å den föreslagna skolbyrån — för närvarande socialvårdsbyråns skyddshemsavdelning — nynnättas en byrådirektörstjänst i lönegrad Eo 28.

Denna fråga har väckts av 1942 års *skyddshemsutredning* i utredningens betänkande om effektivisering av skyddshemselevernas eftervård m. m. (SOU 1945:10). A s. 30—33 i betänkandet upptages skyddshemsinspektionen till behandling. Härvid framhåller utredningen vikten av att ett intimt och förtroendefullt samarbete i uppfostringsfrågor åvägbringas mellan skyddshemmen och inspektionen. Härför fordrades att skyddshemsinspektören eller någon annan tjänsteman helt kunde ägna sig åt dessa frågor. Utredningen finner, att inspektörens arbetsbörda redan vore så stor, att han icke kunde tänkas hinna att mera intensivt ta del av fostringsarbetet. Hans tid måste med nödvändighet främst upptagas av intagningsärenden samt ekonomiska och administrativa spörsmål. Utredningen rekommenderar, att inspektionen för ifrågavarande ändamål tillfördes en ur allmänna pedagogiska synpunkter framstående kraft, som därtill hade särskild skolning i abnormpedagogiska frågor. Han borde icke betungas med andra uppgifter än skyddshemsvårdens speciella uppfostringsproblem.

Häröver hava utlåtanden avgivits av socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, statskontoret, skolöverstyrelsen och ungdomsvårdskommittén.

Socialstyrelsen, medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen tillstyrka förslaget om anställande på skolbyrån av en allmän- och abnormpedagogisk sakkunnig. Denne bör enligt socialstyrelsens mening placeras i lönegrad Eo 28, enär vid lägre placering kompetenta sökande icke torde vara att påräkna.

Statskontoret förklarar sig icke kunna ingå på prövning av förslaget, då upplysning angående mängden och den närmare beskaffenheten av ifrågasvarande befattningshavares arbetsuppgifter icke lämnas.

Även *ungdomsvårdskommittén* uttalar, att befattningshavarens funktion borde ha beskrivits närmare. Därest utredningens förslag syftade till att tillföra skyddshemsverksamheten en praktiskt arbetande läkepedagog, kunde man enligt kommitténs mening vänta sig intressanta rön och uppslag.

Over socialstyrelsens framställningar i skrivelsen den 31 augusti 1945 hava statskontoret och allmänna lönenämnden utlåtit sig.

Statskontoret anför härvid i huvudsak följande.

Vad till en början angår socialstyrelsens förslag om uppdelning av socialvårdsbyrån vidhåller statskontoret sin tidigare uttalade uppfattning, att — särskilt med hänsyn till den åt socialvårdskommittén anförtrordade omarbetningen av socialvårdssystemets materiella innehåll — frågan om en sådan uppdelning borde anstå i avbidan på ett slutförande av socialvårdskommitténs uppdrag.

Med denna sin inställning till hithörande organisationsspörsmål finner sig statskontoret icke heller kunna tillstyrka bifall till de av socialstyrelsen i samband med den förordade byråindelningen framlagda förslagen om utbyggnad av personalbeståndet inom styrelsen.

För de under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagna ersättningarna till sakkunniga personer å barnavårdens specialområden och till arkitekt, vilka socialstyrelsen upptager med ett från 5 500 kronor till 11 000 kronor förhöjt belopp, föreslår statskontoret att 9 800 kronor skola anvisas. Statskontoret utgår härvid från att oförändrade grunder skola gälla i fråga om arkitektarvodenas storlek.

Styrelsen har hemställt, att två kanslibiträdesbefattningar, vilkas innehavare tjänstgöra såsom arbetsbasar för statistiska byråns pris- och levnads-kostnadsstatistik respektive utredningsbyråns sysselsättningsstatistik skola placeras i nionde lönegraden. Statskontoret får erinra om att 1942 och 1945 års riksdagar (skrivelser nr 16 respektive nr 453) medgivit uppflyttning till nämnda lönegrad av två kanslibiträden, vilka tjänstgjorde som arbetsbasar vid större specialundersökningar. Då de nu till uppflyttning föreslagna kanslibiträdena — enligt från socialstyrelsen inhämtad upplysning — kunna anses hava med dessa befattningshavare likvärdiga arbetsuppgifter, vill statskontoret icke motsätta sig, att de erhålla tjänsteställning som kontorister. Däremot kan ämbetsverket icke tillstyrka förslagen, att ledaren för arbetsmarknadsbyråns kansli, vilken för närvarande är placerad i sjunde lönegraden, samt att ett av förlikningsmannae Expeditionens kanslibiträden skulle uppflyttas till nionde lönegraden. Ämbetsverket kan nämligen icke finna de å förevarande befattningshavare ankommande arbetsgöromålen vara så kvalificerade, att de motivera tjänsternas placering i annan lönegrad än den sjunde.

Socialstyrelsen har änyo föreslagit inrättande av en förste aktuariefattning i lönegrad Eo 24 å statistiska byrån ävensom en aktuariefattning i 21:a lönegraden å utredningsbyrån. Då emellertid föredragande departementschefen vid behandlingen av styrelsens anslagsframställning för innevarande budgetår icke ansett sig kunna biträda förslagen om en dylik personalförstärkning och då statskontoret för sin del icke kan finna, att några nya omständigheter i ärendet anförts, som kunna motivera ett ändrat ställningstagande till förevarande fråga, kan ämbetsverket icke tillstyrka bifall till styrelsens hemställan i denna del. Vad angår förslaget om anställande från

och med den 1 januari 1947 av en aktuarie i 21:a lönegraden för handhavande av den planerade nykterhetsvårdsstatistiken vill statskontoret allenast framhålla, att det undandrager sig ämbetsverkets bedömande, huruvida de med denna statistik förenade arbetsuppgifterna påfordra inrättande av en aktuarie-tjänst.

I vad mån en förstärkning av amanuens- och biträdespersonalen i av socialstyrelsen angiven omfattning är oundgängligen erforderlig, är statskontoret givetvis icke i tillfälle att närmare pröva.

I övrigt har framställningen icke givit statskontoret anledning till erinran.

Allmänna lönenämnden uttalar, att enligt lönenämndens mening betänkligheter icke behöva hysas mot bifall till socialstyrelsens hemställan om överförande av 16 extra ordinarie biträdesbefattningar till ordinarie befattningar i lönegraderna A 4 och A 7. Vad beträffar framställningen om inrättande jämväl av 5 ordinarie kontoristbefattningar i lönegrad A 9 anser sig lönenämnden kunna tillstyrka, att 4 dylika tjänster nu inrättas. I fråga om den befattningshavare, som nu tjänstgör såsom ledare för arbetsmarknadsbyråns kansli, finner lönenämnden för närvarande ingen annan ändring i löneställningen böra göras än att tjänsten omvandlas från extra ordinarie till ordinarie kansli-biträdesbefattning.

Vad härefter angår socialstyrelsens förslag i fråga om extra ordinarie befattningar i högre lönegrad än den 20:e, vilka förslag innebära dels inrättande av nya tjänster, dels utbyte av en för närvarande befintlig tjänst, dels ock förhöjd lönegradsplacering för en tjänst, finner lönenämnden de i framställningen meddelade uppgifterna i allmänhet icke utgöra tillräckligt underlag för bedömande av de framförda förslagen.

Beträffande den föreslagna förste aktuarietjänsten å statistiska byrån åberopar lönenämnden sitt hösten 1944 gjorda uttalande i ämnet av innehåll att, om behov ansåges föreligga av en ny befattning på denna byrå för arbete med socialvårdsstatistiken, inrättandet av en aktuarietjänst i lönegraden Eo 21 åtminstone tills vidare vore tillfyllest.

Innan jag ingår på de olika anslagsposterna vill jag till behandling upptaga socialstyrelsens förslag om uppdelning av den nuvarande socialvårdsbyrån i en socialvårdsbyrå med begränsade uppgifter, avseende fattigvård, socialvård i allmänhet och hemhjälp, en barnvårdsbyrå för barnvårds- och mödrahjälpärendena samt en särskild byrå för handläggningen av skyddshemsärendena, av styrelsen förslagsvis benämnd skolbyrå. Förslag om inrättande av en särskild barnvårdsbyrå har tidigare framlagts av socialstyrelsen och av mig behandlats i propositionen nr 233 till 1945 års riksdag. Jag uttalade härvid, att en sådan åtgärd troligen komme att bli nödvändig med hänsyn till utvecklingen på barnvårdens område. Efter att ha berört olika förhållanden av betydelse för frågans bedömande fann jag emellertid övervägande skäl tala för att inför budgetåret 1945/46 ställa sig avvaktande till förslaget om en särskild barnvårdsbyrå. Omfattningen av de arbetsuppgifter, som efter numera genomförd revision av barnvårdsdagstiftningen ankomma på socialvårdsbyråns barnvårdsavdelning, synes i och för sig kunna

Departements-
chefen.

motivera en förändring av avdelningen till en särskild byrå. Emellertid torde en sådan förändring böra förutsätta en någorlunda klar uppfattning om de jämkningar beträffande socialstyrelsens organisation, vilka kunna förmedlas av ståndpunkttagandet till de ytterligare förslag beträffande socialvårdens materiella innehåll som äro att vänta i en nära framtid. Då angivna förutsättning ännu icke föreligger och större praktiska olägenheter icke torde vara förbundna med den nuvarande anordningen för barnavårdsärendenas handläggning under ledning närmast av en från den 1 juli 1945 tillkommen byrådirektör, anser jag mig icke heller nu böra framlägga förslag om en särskild barnavårdsbyrå.

Vad däremot angår socialstyrelsens förslag om utbrytning ur socialvårdsbyrån av den avdelning, som handlägger skyddshemsärendena, och avdelningens förändring till särskild byrå synes läget vara ett annat. Denna avdelning intager en självständig ställning i förhållande till socialvårdsbyrån i övrigt, vilket markerats bland annat därmed att avdelningens föreståndare, skyddshemsinspektören, är självständig föredragande för skyddshemsärendena inom styrelsen. Vidare äro dess ärenden artskilda från andra ärendena å socialvårdsbyrån. Arbetsuppgifterna synas även vara så omfattande, att de kunna bilda underlag för en självständig byrå. Med hänsyn till det anförda biträder jag socialstyrelsens förslag i denna del. Såsom en konsekvens härav förordar jag, att den nuvarande skyddshemsinspektörstjänsten i lönegrad A 27 ombildas till en byråchefstjänst, vilken tills vidare torde böra placeras å extra ordinarie stat i lönegrad Eo 30. I samband härmed torde befattningen som skyddshemsinspektör böra överföras till övergångsstat. Den nya byrån synes tills vidare böra benämnas skyddshemsbyrån.

Jag övergår härefter till att redogöra för mitt ställningstagande till styrelsens förslag under de olika anslagsposterna. Jag förordar härvid, att de särskilda posterna liksom under löpande budgetår beräknas exklusive avlöningskostnaderna för den styrelsens personal, som tills vidare överförs till statens arbetsmarknadskommission och statens utlänningskommission. Överflyttade ordinarie och extra ordinarie befattningar böra det oaktat liksom tidigare vara upptagna å styrelsens personalförteckning.

Vad till en början angår anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän föreslår socialstyrelsen, att en kontorist-, åtta kanslibiträdes- och åtta kontorsbiträdestjänster överflyttas från extra ordinarie till ordinarie stat samt att fyra kanslibiträdestjänster i lönegraden Eo 7 uppflyttas till 9:e lönegraden och ordinariesättas i denna lönegrad. I likhet med socialstyrelsen är jag av den uppfattningen, att den nuvarande proportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare i biträdesgrad hos styrelsen icke är tillfredsställande. I avbidan på slutförandet av pågående utredning om den statliga biträdespersonalens anställningsförhållanden anser jag mig emellertid böra för närvarande begränsa mig till att förordas, att åtta kontorsbiträdestjänster överföras från extra ordinarie till ordinarie stat. Härav föranledd ökning av medelsbehovet under ifrågavarande anslagspost be-

räknas till 24 000 kronor. Å andra sidan bör anslagsbeloppet nedsättas med 14 000 kronor med hänsyn till dels att befattningen såsom skyddshemsinpektör föreslås utbytt mot en extra ordinarie byråchefstjänst och dels att en förste museivakt vid livrustkammaren, vilken sedan år 1940 tjänstgjort i socialstyrelsen, återgått till livrustkammaren. Med utgångspunkt från det belopp, varmed posten för innevarande budgetår är upptagen — 305 000 kronor — torde posten alltså för nästa budgetår böra upptagas med (305 000 + 24 000 — 14 000) 315 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, hemställer styrelsen, att delposten till ersättningar till sakkunniga personer på barnavårdens specialområden och till arkitekt måtte höjas från 5 500 till 11 000 kronor. Av höjningen hänföra sig 2 800 kronor till en beräknad balans å arkitekturavoden vid utgången av innevarande budgetår. Då jag i annat sammanhang denna dag förordar, att frågan om överskridande av ifrågavarande delpost under innevarande budgetår med ett belopp motsvarande berörda balans skall underställas riksdagen, bör någon uppräknig av delposten av denna anledning icke förekomma. Den föreslagna höjningen i övrigt är föranledd dels av beräknad ökning av antalet granskningsärenden, särskilt beträffande barnhem och institutioner för halvöppen barnavård, och dels av hemställan om höjning av arkitekturavodena. Socialstyrelsens förslag i denna del föranleder ingen erinran från min sida. Jag förordar sålunda, att ifrågavarande delpost höjes med 2 700 kronor. Vad särskilt angår frågan om arkitekturavodenas storlek torde böra överlämnas åt socialstyrelsen att inom ramen för tillgängliga medel bestämma arvodena till de belopp styrelsen i de särskilda fallen finner skäligena.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar torde på grund av vad jag sålunda föreslagit böra höjas till (13 300 + 2 700) 16 000 kronor.

Vidkommande anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal behandlar jag till en början styrelsens förslag om inrättande av nya kvalificerade befattningar eller förändring av befintliga sådana befattningar.

För den genom skyddshemsavdelningens utbrytning begränsade socialvårdsbyrån föreslår styrelsen, att å avdelningen för barnavård i allmänhet inrättas en befattning såsom byråinspektör i lönegrad Eo 24 och en såsom byråsekreterare i lönegrad Eo 21. Av vad jag tidigare vid behandlingen av frågan om en särskild barnavårdsbyrå anfört torde framgå, att jag är av den mening, att den revision av barnavårdsdagstiftningen, som genomförts per den 1 januari 1946, innebär en väsentlig utökning av barnavårdsavdelningens arbetsuppgifter. Av betydelse är, att den kvalificerade personalen på avdelningen är tillräcklig för att uppgifterna skola kunna tillfredsställande fullgöras. För närvarande utgöres denna personal allenast av innehavaren av den under innevarande budgetår nytillkomna byrådirektörstjänsten i lönegrad Eo 28 och en barnavårdsinspektris i lönegrad Eo 21. En utökning av denna personal synes ofrånkomlig. Emellertid vill jag, i avbidan på närmare

erfarenhet om arbetsbördans å avdelningen storlek, sedan det nu pågående intensiva organisationsarbetet i huvudsak avslutats, begränsa mig till att föreslå inrättande av en byråinspektörstjänst i lönegrad Eo 21. I detta sammanhang vill jag förorda, att den nuvarande tjänsten som barnvårdsinspektör får sin benämning ändrad till byråinspektör. — Socialstyrelsens förslag om uppflyttning av konsulenten å socialvårdsbyråns hemhjälpavdelning från lönegrad Eo 21 till Eo 24 och om placering i lönegrad Eo 21 av den för närvarande med arvode förenade konsulenttjänsten å byråns avdelning för halvöppen barnvård anser jag mig icke nu kunna biträda.

För den föreslagna skyddshemsbyråns del biträder socialstyrelsen ett av 1942 års skyddshemsutredning avgivet förslag, att skyddshemsinspektionen skulle, för etablering av ett intimt samarbete i uppfostringsfrågor mellan skyddshemmen och inspektionen, förstärkas med en framstående pedagog, vilken borde ha även abnormpedagogisk skolning. Styrelsen hemställer, att för ändamålet inrättas en byrådirektörstjänst i lönegrad Eo 28. Även jag är av den uppfattningen, att den föreslagna anordningen kan bli till stort gagn för skyddshemsvården. Förslagets praktiska detaljer synas emellertid icke vara tillräckligt utredda. Med hänsyn härtill och då det kan vara värdefullt att inhämta vissa erfarenheter innan man binder sig för en mera definitiv anordning, överväger jag att föreslå medelsanvisning i annan ordning för försöksverksamhet på området. Jag anser mig sålunda för närvarande icke kunna tillstyrka socialstyrelsens hemställan om inrättande av en byrådirektörstjänst å skyddshemsbyrån.

Beträffande statistiska byrån upprepar styrelsen ett i styrelsens petita för innevarande budgetår framlagt förslag om inrättande å byrån av en ny förste aktuarietjänst i lönegrad Eo 24, avsedd för ledaren för socialvårdsstatistiken. Även om denna statistikgren befinner sig i utveckling, anser jag icke heller i år tillräckliga skäl föreligga för ett biträdande av förslaget. — Styrelsen upplyser, att den planerar uppläggande från den 1 januari 1947 av en fortlöpande nykterhetsvårdsstatistik, och hemställer med hänsyn i huvudsak härtill, att personalen för socialvårdsstatistiken från och med nämnda dag utökas med en aktuarie i lönegrad Eo 21. För egen del finner jag en fortlöpande statistik, som omfattar nykterhetsvårdens hela område, vara av sådant värde, att den bör komma till stånd. Emellertid torde denna statistikgren kunna under överinseende av arbetsledaren för socialvårdsstatistiken handhas av en befattningshavare i amanuensställning. Jag kan alltså icke tillstyrka styrelsens sist angivna förslag.

Styrelsens förslag om utbyte av en förste amanuentjänst å utredningsbyrån mot en aktuarietjänst i lönegrad Eo 21 anser jag mig icke böra tillstyrka.

Beträffande de kvalificerade tjänsterna hos socialstyrelsen inskränker sig alltså mitt förslag till inrättande av en byråchefsbefattning i lönegrad Eo 30 å den föreslagna skyddshemsbyrån och en tjänst som byråinspektör i lönegrad Eo 21 å socialvårdsbyråns barnvårdsavdelning. Kostnaden härför under ifrågavarande anslagspost kan beräknas till 17 500 kronor.

Vad härefter angår socialstyrelsens förslag om utökning eller förändring av amanuens- och biträdestjänsterna hos styrelsen vill jag såtillvida biträda förslagen, att jag förordar en uppräknig av icke-ordinarieposten med ett belopp av 30 000 kronor, motsvarande kostnaden för anställande hos styrelsen under helt budgetår av ytterligare en amanuens i lönegrad Eo 18, en amanuens i lönegrad Ex 15, en expeditionsvakt i lönegrad Ex 5, två kontorsbiträden i lönegrad Eo 4 och tre skrivbiträden i lönegrad Ex 2 samt under halvt budgetår av ytterligare en amanuens i lönegrad Ex 15 och ett kansli-biträde i lönegrad Eo 7.

Medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för budgetåret 1946/47 kan beräknas med utgångspunkt från det belopp, varmed posten är upptagen för innevarande budgetår — 490 000 kronor. Härtill böra läggas förenämnda belopp av respektive 17 500 och 30 000 kronor ävensom ett belopp av 4 000 kronor, utgörande den beräknade kostnadsökningen för löneklassuppflyttningar under nästa budgetår. Å andra sidan bör i anledning av förslaget om ordinariesättning av åtta extra-ordinarie kontorsbiträdestjänster frändragas ett belopp av 23 000 kronor. Anslagsposten bör alltså för nästa budgetår upptagas med ett belopp av (490 000 + 17 500 + 30 000 + 4 000 — 23 000) 518 500 kronor.

Utgifterna för rörligt tillägg torde kunna beräknas till 105 500 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet kan alltså uppskattas till (315 000 + 16 000 + 518 500 + 105 500) 955 000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för socialstyrelsen:

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör		C 12
4 byråchefer		A 30
1 byråchef, tillika statens inspektör för fattigvård och barnavård		A 30
2 förste aktuarier		A 26
1 förste byråsekreterare		A 26
1 förste byråsekreterare, tillika assistent hos statens inspektör för fattigvård och barnavård		A 26
2 byråinspektörer		A 24
2 förste aktuarier		A 24
3 förste byråsekreterare		A 24
4 aktuarier		A 21
1 byråsekreterare		A 21
1 registrator och kassör		A 14

Femte huvudtiteln.

4 kansliskrivare	A 11
2 kontorister	A 9
1 förste expeditionsvakt	A 7
7 kanslibiträden	A 7
1 expeditionsvakt	A 6
2 expeditionsvakter	A 5
23 kontorsbiträden	A 4
4 skrivbiträden	A 2

Tjänstemän å övergångsstat.

1 skyddshemsinspektör	A 27
1 förste byråsekreterare	A 26

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

3 byråchefer	Eo 30
3 byrådirektörer	Eo 28
1 byråinspektör	Eo 24
2 förste byråsekreterare	Eo 24
2 byråinspektörer	Eo 22
2 byråinspektörer	Eo 21
1 aktuarie	Eo 21
6 byråsekreterare	Eo 21
1 hemhjälpkonsulent	Eo 21
1 revisor	Eo 21

Anm. 1 byråinspektörstjänst å ordinarie stat må icke besättas, så länge förste byråsekreteraren å övergångsstat kvarstår i tjänst.

dels godkänna följande avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 315 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 16 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 518 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 105 500
Summa förslagsanslag kronor 955 000;	

dels och till Socialstyrelsen: *Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av

kronor 955 000

[4.] 2. Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar, *reservationsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44.....	15 000	16 558
1944/45.....	30 000	7 445
1945/46.....	30 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	30 000	—

Av detta anslag bestridas avlöningskostnaderna för den personal, främst biträdespersonal, som anställes å socialstyrelsens båda statistiska byråer för större specialundersökningar.

Den vid ingången av budgetåret 1945/46 förefintliga reservationen å anslaget uppgick till 25 393 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* hemställt om medelsanvisning för ändamålet för nästa budgetår. Härvid förklarar styrelsen sig ha för avsikt att inom den närmaste tiden framlägga förslag om en större statistisk undersökning på socialvårdens område, avseende fattigvårdsanstalterna och deras klientel. Styrelsen finner att, därest en sådan undersökning kommer till stånd, kostnaderna härför — enligt under hand lämnad upplysning av styrelsen uppskattade till 37 500 kronor — böra bestridas från ifrågavarande anslag. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att anslaget för budgetåret 1946/47 upptages med oförändrat belopp, 30 000 kronor.

I enlighet med socialstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departemen
chefen.

att till *Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30 000

[5.] 3. Socialstyrelsen: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	175 000	284 499
1945/46	175 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	215 000	—

För anslaget användning har Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 fastställt följande stat:

Omkostnadsstat.

Utgifter.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	9 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	18 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	118 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	40 000
		<hr/>
Summa kronor		185 000

Femte huvudtiteln.

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomst av försålda publikationer, <i>förslagsvis</i>	kronor	10 000
		<hr/>
		Nettoutgift kronor 175 000

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* framlagt förslag rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Beträffande kostnaderna för sjukvård m. m. upplyser styrelsen, att desamma för budgetåret 1944/45 uppgått till omkring 10 600 kronor. Med hänsyn härtill uppskattar styrelsen dessa kostnader för nästa budgetår till 11 000 kronor.

Vad angår det för reseersättningar erforderliga beloppet anför styrelsen i huvudsak följande.

Medan utgifterna för reseersättningar för budgetåret 1944/45 beräknats till 18 000 kronor, hade de i verkligheten kommit att uppgå till 48 000 kronor. Sistnämnda belopp fördelade sig sålunda:

generaldirektören	kronor	2 000
arbetsmarknadsbyrån	»	9 800
socialvårdsbyrån:		
mödrahjälp	kronor	1 300
fattigvård, barnavård	»	7 000
daghem	»	3 200
hemhjälp	»	5 500
skyddshem	»	7 200
inspektion av utländska barn	»	24 200
nykterhetsvårdsbyrån	»	6 400
ämbetsverket i övrigt	»	4 800
		800
		<hr/>
		Summa kronor 48 000

Även om man bortser från kostnaderna i samband med de två för inspektion av i riket vistande utländska barn särskilt förordnade barnavårdsinspektisernas verksamhet, är ökningen av utgifterna för berörda ändamål avsevärd i förhållande till tidigare budgetår. Ökningen har emellertid icke inträtt på grund av en tillfällig ansvällning av arbetsuppgifternas omfattning.

Å arbetsmarknadsbyrån utgöra tjänstemännens instruktions- och inspektionsresor ett mycket väsentligt led i tillsynsmyndighetens åligganden. Tillsynen över arbetslöshetskassornas handhavande av avgiftsuppbörd och utgivande av understöd m. m. ombesörjes huvudsakligen av socialstyrelsens revisor. Härtill förordnas numera någon av tjänstemännen på byrån, i den mån den ordinarie revisorn icke själv kan medhinna att fullgöra hit hörande arbetsuppgifter. Sex av arbetslöshetskassorna ha för närvarande sitt huvudkontor förlagt till annan ort än Stockholm. Besök av revisorn bör i regel äga rum varannan månad. Såsom ett led i tillsynen av kassorna ingår även, att en av byråns tjänstemän representerar tillsynsmyndigheten vid det ordinarie föreningssammanträde, som i flertalet kassor hålles en gång om året. En viktig och betydelsefull gren av byråns verksamhet utgöres vidare av instruktionskonferenser tillsammans med representanter för arbetsmarknadskommissionen och länsarbetsnämnderna för arbetsförmedlingstjänstemän och kassornas lokala redogörare ävensom särskilda utbildningskurser för sådana redogörare. Härutöver tillkommer inspektion av privat arbetsförmedling.

Styrelsen räknar med tillsyns- och inspektionsverksamhet under budgetåret 1946/47 i samma omfattning som under budgetåret 1944/45.

Inom socialvårdsbyråns samtliga arbetsområden är verksamheten för närvarande mycket intensiv, och ytterligare utveckling emotses inom ett flertal områden. Här må erinras om styrelsens tillsyn över barnavårdsanstalterna, den förestående reformen av skyddshemsverksamheten, fortsatt utbyggnad av den sociala hemhjälpn och koloniverksamheten samt ökade statsbidrag till den halvöppna barnavården m. m. Det torde därför vara nödvändigt att här räkna med en viss ökning av utgifterna för reseersättningar. Ökningen uppskattas till samma belopp, vartill de två särskilt förordnade barnavårdsinspektrisernas resekostnader uppgått under budgetåret 1944/45.

Nyktterhetsvårdsbyrån utövar socialstyrelsens uppsikt eller tillsyn över de sjutton alkoholistanstalterna, över länsnyktterhetsnämnderna och över de kommunala nyktterhetsnämnderna. Särskilt alkoholistanstalterna och länsnyktterhetsnämnderna böra inspekteras regelbundet, om möjligt minst en gång årligen. Därjämte är styrelsen numera uppsiktsmyndighet jämväl över statsunderstödda inackorderingshem för omhändertagande av alkoholister på fritiden samt över den statsunderstödda familjevården. Även för dessa ändamål äro tjänsteresor nödvändiga.

Med hänsyn till det anförda uppskattar styrelsen anslagsbehovet för nästa budgetår till samma belopp som det, vartill motsvarande utgifter uppgått under budgetåret 1944/45, eller sålunda till 48 000 kronor.

Av det för innevarande budgetår beräknade beloppet till expenser ha 11 500 kronor avsetts för bränsle, lyse och vatten och 106 500 kronor för övriga expenser.

Styrelsen anför, att de utgifter för bränsle, lyse och vatten som hänförde sig till budgetåret 1944/45 uppgått till cirka 12 400 kronor och att motsvarande utgifter för nästa budgetår syntes böra uppskattas till 12 000 kronor.

Beträffande utgifterna för övriga expenser beräknar styrelsen desamma med visst hänsynstagande till belastningssiffran för budgetåret 1944/45, vilken utgjort 156 500 kronor. Styrelsen uppskattar det under nästa budgetår för övriga expenser erforderliga beloppet till 145 000 kronor. Härav hänföra sig 21 000 kronor till renhållning och städning, 46 000 kronor till skrivmaterialier, papper, blanketter och dylikt, 30 000 kronor till telegram, telefon och annonsering, 42 000 kronor till inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier samt 6 000 kronor till bokinköp, bindning av handlingar och böcker m. fl. ändamål.

För expenser skulle enligt styrelsens förslag sålunda erfordras (12 000 + 145 000) 157 000 kronor.

Posten till publikationstryck, vilken för budgetåret 1944/45 var upptagen med samma belopp som för innevarande budgetår eller 40 000 kronor, belastades förstnämnda budgetår med 57 629 kronor. Socialstyrelsen förklarar denna merbelastning med att vissa delar av ämbetsverkets publikationsverksamhet utvidgats på grund av kristiden och den fortgående utvecklingen på socialvårdens område. Särskilt gäller detta publikationerna Sociala meddelanden och Råd och anvisningar i socialvårdsfrågor. Årskostnaden för Sociala meddelanden uppginge för närvarande till omkring 34 000 kronor. Råd och anvisningar, vilken icke utkomme regelbundet och i på förhand bestämd om-

fattning, hade under budgetåret 1944/45 dragit en kostnad av närmare 11 000 kronor. Härtill komme kostnaderna för övriga av styrelsen utgivna förlöpande publikationer angående byggnadsverksamheten, fattigvården och barnvården samt lönestatistisk årsbok. Med anledning härav hemställde styrelsen, att ifrågavarande anslagspost måtte för budgetåret 1946/47 upptagas med 50 000 kronor.

De särskilda uppberdsmedlen beräknar styrelsen till oförändrat belopp, 10 000 kronor.

Omkostnadsanslaget i dess helhet har alltså av styrelsen beräknats till (11 000 + 48 000 + 157 000 + 50 000 — 10 000) 256 000 kronor.

I utlåtande över socialstyrelsens framställning har *statskontoret* anfört, att anslagsposten till reseersättningar och delposten till övriga expenser syntes, i avbidan på närmare erfarenhet om posternas belastning under mera normala förhållanden, böra begränsas till 40 000 respektive 125 000 kronor.

Departements-
chefen.

Tillräcklig anledning till uppräknig av anslagsposten till sjukvård m. m. föreligger enligt min mening icke. Posten torde även för nästa budgetår böra upptagas med 9 000 kronor.

Kostnaderna under budgetåret 1944/45 för reseersättningar ha uppgått till avsevärda belopp. Inom vissa av styrelsens verksamhetsområden torde emellertid ett effektivt fullgörande av styrelsens åligganden kräva omfattande resor. Jag förutsätter, att styrelsen underkastar behovet av resor och i all synnerhet av sådana resor, som två eller flera befattningshavare företa gemensamt, noggrann prövning, och beräknar ifrågavarande anslagspost till 30 000 kronor för nästa budgetår.

Utgifterna för bränsle, lyse och vatten beräknar jag till oförändrat belopp, 11 500 kronor. Vad styrelsen anfört rörande medelsbehovet för övriga expenser synes påkalla en höjning av den härför avsedda delposten. Jag kan dock icke tillstyrka, att delposten höjes med mera än 20 000 kronor och sålunda upptages med 126 500 kronor. De sammanlagda utgifterna för expenser beräknar jag alltså till 138 000 kronor.

Posten till publikationstryck torde med biträdande i huvudsak av styrelsens förslag böra höjas till 48 000 kronor.

Mot styrelsens beräkning av de särskilda uppberdsmedlen har jag intet att erinra.

Styrelsens omkostnader för nästa budgetår torde alltså kunna beräknas enligt följande uppställning.

Utgifter.

1. Sjukvård m. m. <i>förslagsvis</i>	kronor	9 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	30 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	138 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	48 000
	<hr/>	
	Summa kronor	225 000

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomst av försålda publikationer, *förslagsvis* kronor 10 000
 Nettoutgift kronor 215 000

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1946/47
 anvisa ett *förslagsanlag* av kronor 215 000

[6.] 4. **Socialstyrelsen: Socialstyrelsens ordsombud.** Under denna rubrik har för ettvarvt av budgetåren 1943/44—1945/46 anvisats ett obetecknat anslag av 30 500 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* hemställt, att anslaget måtte jämväl för nästa budgetår upptagas till 30 500 kronor.

Med biträdande av socialstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att till *Socialstyrelsen: Socialstyrelsens ordsombud* för budget-
 året 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 30 500

[7.] 5. **Undersökningar rörande levnadsvillkor och hushållsvanor, reservationsanslag.** Under förevarande rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 23 000 kronor. Anslaget skall användas *dels* för vidtagande inom socialstyrelsen av förberedande åtgärder för i propositionen 307/1945 avsedda hushållsbudgetundersökningar, *dels ock* för verkställande genom styrelsens försorg av i propositionen avsedda provundersökningar i form av inventeringar och sociologiska undersökningar inom omkring 200 hushåll. Vidare har under rubriken Allmän bostadsräkning m. m. för löpande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 370 000 kronor. Från detta anslag bestridas kostnaderna för påbörjande inom socialstyrelsen av vissa i nämnda proposition närmare angivna bostadsundersökningar.

Enligt vad jag inhämtat ämnar socialstyrelsen, sedan ytterligare erfarenhet vunnits rörande uppläggningsen och det fortsatta bedrivandet av ifrågavarande undersökningar, avgiva förslag till beräkning av medelsbehovet härför under nästa budgetår. I avvaktan på nämnda förslag böra ifrågavarande båda anslag för närvarande upptagas med allenast preliminärt beräknade belopp. Anslagen torde härvid kunna beräknas till samma belopp som för löpande budgetår och reservationsanslaget till undersökningar rörande levnadsvillkor och hushållsvanor alltså upptagas till 23 000 kronor samt reservationsanslaget till allmän bostadsräkning m. m. till 370 000 kronor. Departements-
chefen.

Femte huvudtiteln.

Hemställen beträffande sistnämnda anslag gör jag under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Undersökningar rörande levnadsvillkor och hushållsvanor* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 23 000

[8.] 6. **Allmän bostadsräkning m. m., reservationsanslag.** Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Allmän bostadsräkning m. m.* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 370 000

[9.] 7. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	70 000	87 506
1945/46	70 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	70 000	—

Från detta anslag bestridas arvoden till förlikningsmännen inom de sju förlikningsmannadistrikten ävensom ersättningar till särskilda förlikningsmän och till ledamöter av förlikningskommissioner. Från anslaget gäldas härutöver dels sådan ersättning till opartisk ordförande, ledamot av kommission eller ledamot av skiljenämnd, som avses i lagen den 11 september 1936 (nr 506) om förenings- och förhandlingsrätt, dels ock arvoden till särskilda förlikningsmän eller ledamöter av förlikningskommissioner för medling i hyrestvister.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* föreslagit, att anslaget för budgetåret 1946/47 måtte upptagas med oförändrat belopp, 70 000 kronor.

Departements-
chefen.

I likhet med *socialstyrelsen* anser jag, att förevarande anslag bör för nästa budgetår upptagas till oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 70 000

[10.] 8. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	20 000	26 769
1945/46	20 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	20 000	—

Enligt av Kungl. Maj:t den 18 maj 1945 fastställd omkostnadsstat för budgetåret 1945/46 ha 18 000 kronor avsetts för reseersättningar och 2 000 kronor för expenser.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* hemställt om oförändrad anslagsanvisning för budgetåret 1946/47.

I enlighet med socialstyrelsens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departement-
chefen.

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 20 000

[11.] 9. **Arbetsdomstolen: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	78 000	71 707
1945/46	78 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	78 000	—

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1939 fastställt personalförteckning för arbetsdomstolen. Förteckningen upptager allenast en befattning, nämligen en sekreterare i lönegraden Eo 24. Vidare har Kungl. Maj:t den 5 maj 1944 fastställt följande avlöningsstat för domstolen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 47 800
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 26 700
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3 500
<u>Summa förslagsanslag</u>	<u>kronor 78 000</u>

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *arbetsdomstolen* framlagt beräkningar angående medelsbehovet för budgetåret 1946/47. Domstolen har härvid föreslagit, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, varå belastningen för budgetåret 1944/45 uppgått till 23 164 kronor, skulle höjas med 750 kronor till 27 450 kronor. Ökningen vore betingad av att utgifterna för vakthållning under domstolens sessioner beräknades i samband med byte av lokal för domstolens offentliga sammanträden stiga från 250 kronor till 1 000 kronor om året.

Med övriga båda poster upptagna till oförändrade belopp har domstolen beräknat det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår till 78 750 kronor.

Den beräknade ökningen av utgifterna för vakthållning torde med hänsyn till den senaste belastningssiffran icke böra föranleda uppräkningsanslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Då arbetsdomsto- Departement-
chefen.

lens beräkning i övrigt icke giver anledning till erinran, synes domstolens avlöningsanslag även för nästa budgetår böra upptagas till 78 000 kronor med oförändrad fördelning på de olika anslagsposterna.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsdomstolen: Avlöningar* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 78 000

[12.] 10. **Arbetsdomstolen: Omkostnader, förslagsanslag.** Under denna rubrik har för budgetåret 1945/46 anvisats ett förslagsanslag av 4 200 kronor. Enligt av Kungl. Maj:t den 18 maj 1945 för domstolen fastställd omkostnadsstat ha för budgetåret utgifterna för sjukvård m. m. beräknats till 100 kronor och utgifterna för lyse likaledes till 100 kronor, medan för övriga expenser upptagits ett belopp av 4 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *arbetsdomstolen* föreslagit oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår.

Med biträdande av arbetsdomstolens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsdomstolen: Omkostnader* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4 200

[13.] 11. **Arbetsrådet: Avlöningar, förslagsanslag.** 1938 års arbetarskyddskommitté avger i dagarna betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m. Enligt vad jag inhämtat innebär förslaget ur organisatorisk synpunkt, att olika på arbetarskyddets område verksamma organ skola sammanföras under gemensam ledning av ett särskilt ämbetsverk, förslagsvis benämnt arbetsrådet. Kommittén föreslår, att till det nya verket skola såvitt avser socialdepartementets nuvarande verksamhetsområde överflyttas *dels* det nuvarande arbetsrådet, *dels* riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå, *dels* yrkesinspektionen, *dels* ock yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan.

För innevarande budgetår äro för de myndigheter och liknande, vilka enligt det sagda beröras av arbetarskyddskommitténs förslag till organisationsändring, upptagna anslag enligt följande förteckning:

A n s l a g	Belopp kronor
Arbetsrådet: Avlöningar, förslagsanslag	109 600
Arbetsrådet: Omkostnader, förslagsanslag	15 400
Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar, förslagsanslag	2 995 000
Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader, förslagsanslag	308 000
Yrkesinspektionen: Avlöningar, förslagsanslag	700 000
Yrkesinspektionen: Omkostnader, förslagsanslag	186 000
Statens institut för folkhälsan: Avlöningar, förslagsanslag.....	404 000
Statens institut för folkhälsan: Omkostnader, förslagsanslag	200 000

I skrivelse den 28 augusti 1945 föreslår *arbetsrådet*, att anslagen till rådets avlöningar och omkostnader för nästa budgetår upptagas med respektive 115 600 och 17 900 kronor.

Riksförsäkringsanstalten har i särskilda skrivelser den 29 augusti 1945 beräknat utgifterna under nästa budgetår för anstaltens avlöningar och omkostnader till respektive 3 314 900 och 353 000 kronor.

Vidare har riksförsäkringsanstalten i skrivelse den 30 augusti 1945 hemställt, att till yrkesinspektionen skulle för nästa budgetår upptagas för avlöningar ett anslag av 771 000 kronor och för omkostnader ett anslag av 224 800 kronor.

Styrelsen för statens institut för folkhälsan har i skrivelse den 10 september 1945 föreslagit, att till avlöningar och omkostnader vid institutet skulle för nästa budgetår anvisas anslag av respektive 652 797 och 342 700 kronor.

Efter samråd med chefen för socialdepartementet förordar jag — med hänsyn till den återverkan i fråga om medelsbehovet för arbetsrådet, riksförsäkringsanstalten, yrkesinspektionen och statens institut för folkhälsan ett på arbetarskyddskommitténs betänkande grundat förslag till ny arbetarskyddsorganisation skulle få — att samtliga förenämnda anslag i statsverkspropositionen upptagas med allenast preliminärt beräknade belopp. Anslagen synas härvid böra upptagas med samma belopp, som för ändamålet anvisats på riksstaten för innevarande budgetår.

Före-
draganden.

Chefen för socialdepartementet gör under punkterna 34 och 35 samt 170 och 171 hemställa beträffande anslagen till riksförsäkringsanstaltens avlöningar och omkostnader samt till avlöningar och omkostnader för statens institut för folkhälsan. Under nästföljande punkt gör jag hemställa om anslaget till arbetsrådets omkostnader och under punkterna 39 och 40 hemställa rörande anslagen till avlöningar och omkostnader för yrkesinspektionen.

Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Arbetsrådet*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 109 600

[14.] 12. **Arbetsrådet: Omkostnader, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Arbetsrådet*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 15 400

[15.] 13. **Mödrahjälp, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1942/43	7 500 000	10 014 162
1943/44	9 500 000	11 290 998
1944/45	12 800 000	12 991 410
1945/46	12 800 000	—
1946/47 (förslag)	13 000 000	—

[Förordning den 11 juni 1937 (nr 339) om mödrahjälp, ändrad genom förordningar nr 786/1940 och 228/1944; kungörelse den 22 oktober 1937 (nr 848) med tillämpningsföreskrifter till förordningen den 11 juni 1937 (nr 339) om mödrahjälp, ändrad genom kungörelser nr 790/1940 och 631/1945.]

Enligt förordningen om mödrahjälp kan kvinna, som i anledning av havandeskap eller barnsbörd är i uppenbart behov av understöd, tillerkännas mödrahjälp av statsmedel. Hjälpen lämnas i den form, som för varje särskilt fall finnes lämpligast, i en eller flera poster, till ett sammanlagt värde av högst fyrahundra eller, vid flerbörd, högst femhundra kronor. Då anledning därtill finnes, må mödrahjälp helt eller delvis lämnas såsom räntefritt lån.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* framlagt förslag rörande beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår till mödrahjälp samt därvid anfört huvudsakligen följande.

Ökningen av antalet ansökningar om mödrahjälp har fortsatt under det senast förflutna budgetåret. Medan under budgetåret 1943/44 beviljats 60 448 ansökningar, hade motsvarande siffra under budgetåret 1944/45 enligt preliminära uppgifter varit 64 665. Anledningen till stegringen är i främsta rummet ökningen av antalet levande födda barn.

Det synes sannolikt, att nativitetsökningen icke kommer att fortsätta i samma takt som under de sistförflutna åren. Med hänsyn härtill torde antalet mödrahjälpansökningar icke på denna grund undergå någon större ökning.

En försämring på arbetsmarknaden återspeglar sig givetvis mycket snabbt i en ökning av antalet ansökningar om mödrahjälp. Med hänsyn till osäkerheten i bedömningen av hithörande frågor vill styrelsen dock icke för det kommande budgetåret föreslå någon större förändring av anslaget till mödrahjälp.

Nettoutgifternas ökning under det sistförflutna budgetåret torde, utom av ökningen av antalet mödrahjälpansökningar, ha orsakats av att mödrahjälpens maximibelopp den 1 juli 1944 höjdes från 300 till 400 kronor, vid flerbörd 500 kronor. Med hänsyn härtill torde anslaget för nästkommande budgetår böra beräknas till i avrundat tal 13 000 000 kronor.

Styrelsen föreslår, att ur ifrågavarande anslag bestridas såväl kostnaderna för mödrahjälp i form av understöd utan återbetalningsskyldighet som kostnaderna för avsättning till fonden för lån till mödrahjälp.

verka de nuvarande socialvårdsformerna mödrahjälp, moderskapsbidrag och moderskapspenning. Då emellertid ett på förslaget grundat beslut från statsmakternas sida icke torde kunna sättas i kraft under budgetåret 1946/47, räknar jag med att mödrahjälpen, moderskapsbidraget och moderskapspenningen komma att under nästa budgetår utgå enligt oförändrade grunder.

I likhet med socialstyrelsen beräknar jag kostnaderna för mödrahjälp under budgetåret 1946/47 till 13 000 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälp* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 13 000 000

[16.] 14. **Mödrahjälpsnämnderna, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	175 000	198 581
1945/46	183 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	183 000	—

Enligt 3 § förordningen den 11 juni 1937 (nr 339; ändr. 786/1940 och 228/1944) om mödrahjälp skall för behandling av frågor rörande mödrahjälp i varje landstingsområde och i varje stad, som icke deltagar i landsting, finnas en nämnd (mödrahjälpsnämnd), bestående av en ordförande och två ledamöter. En ledamot utses av landstinget respektive staden, medan ordföranden och den andre ledamoten förordnas av Kungl. Maj:t. Ordföranden och ledamöterna åtnjuta ersättning enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

Jämlikt instruktionen den 22 oktober 1937 (nr 847; ändr. 792/1940) för mödrahjälpsnämnderna skall mödrahjälpsnämnd sammanträda minst en gång i månaden. Nämnd må enligt medgivande av socialstyrelsen antaga sekreterare. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1938 skall sekreterarsättningen utgå beträffande nämnd i landstingsområde med 20 kronor för varje sammanträdesdag och en krona för varje behandlad ansökning samt beträffande nämnd i stad, som ej deltagar i landsting, med 20 kronor för varje sammanträdesdag och 50 öre för varje behandlad ansökning. — Socialstyrelsen bestämmer, efter framställning av mödrahjälpsnämnd, det belopp, som nämnden må för viss tid använda till expenser.

För användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget till mödrahjälpsnämnderna har Kungl. Maj:t den 18 maj 1945 fastställt följande stat:

Stat.

1. Arvoden till ordförande, ledamöter och suppleanter samt ersättningar till sekreterare, <i>förslagsvis</i>	kronor	130 000
2. Resekostnads- och traktamentsersättningar, <i>förslagsvis</i> ..	»	18 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	35 000
	<hr/>	
	Summa kronor	183 000

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Styrelsen har härvid framfört förslag om förändring av grunderna för ersättning till mödrahjälpnsnämndernas sekreterare och av sättet för bestridande av kostnaderna för skrivhjälp. I denna del anför styrelsen i huvudsak följande.

Kostnaderna för skrivhjälp, vilka för närvarande gäldas från expensposten, variera synnerligen kraftigt de olika mödrahjälpnsnämnderna emellan. Fall förekomma, där sekreteraren betalar all skrivhjälp och alltså ingen kostnad uppstår för statsverket. Under budgetåret 1943/44 uppgick högsta kostnaden till 62 öre per ansökan och medelkostnaden för samtliga nämnder till 26 öre per ansökan. Styrelsen anser lämpligast, att ersättningen för skrivhjälp inkluderas i den för sekreterarnas eget arbete utgående ersättningen. I sammanhang härmed erfordras givetvis en viss omreglering av grunderna för denna ersättning. För att skäligen hänsyn skall kunna tagas till de olikheter i förhållandena, som förefinnas mellan olika mödrahjälpnsnämnder, anser styrelsen att arvodet icke helt bör utgå med visst belopp per ansökan utan att en del därav bör utgå i form av ett fast belopp, som inom vissa gränser fastställs av socialstyrelsen. Det hittills utgående arvodet per sammanträdesdag skulle då anses inkluderat i årsarvodet. Vid bestämmandet av dessa fasta arvoden bör i första hand de olika nämndernas arbetsbörda vara avgörande, men hänsyn bör även tagas till förhållanden, som kunna göra att mera arbete per ansökan kräves av sekreteraren i en viss nämnd än i andra. Om kostnaderna för skrivhjälp kunna antagas vara olika på olika orter bör hänsyn även tagas härtill.

Grunderna för ersättningarnas beräkning synas böra fastställas så, att det sammanlagda ersättningsbeloppet kan antagas uppgå till ungefär samma belopp som sekreterarsättningarna efter nuvarande grunder jämte hittills utgivna kostnader för skrivhjälp. Sagda ersättningar och kostnader beräknas för nästkommande budgetår uppgå till cirka 98 000 respektive 18 000 kronor eller sammanlagt omkring 116 000 kronor. Med utgångspunkt härifrån föreslår styrelsen, att de fasta arvoden bestämmas till högst 2 500 kronor, vilket belopp sålunda skulle utgå till de sekreterare, som ha den största arbetsbördan. Det genomsnittliga fasta arvodet torde då kunna beräknas till omkring 1 800 kronor och det sammanlagda beloppet för 31 sekreterare till 55 000 kronor. Det ersättningsbelopp, som utgår per ansökan, bör då sänkas från 1 krona i landstingsområdena och 50 öre i städer utanför landsting till respektive 80 öre och 40 öre.

Vid bifall till styrelsens förslag om ändrade grunder för sekreterarsättningar finner styrelsen lämpligt, att en särskild post upptages för dessa ersättningar.

Med hänsyn till de faktiska utgifterna för ändamålet under budgetåret 1944/45 beräknar styrelsen kostnaderna under nästa budgetår för arvoden till ordförande, ledamöter och suppleanter till 44 000 kronor.

För ersättningar till sekreterare upptager styrelsen såsom nämnts ett belopp av 116 000 kronor.

Utgifterna för resekostnads- och traktamentsersättningar beräknar styrelsen oförändrat till 18 000 kronor.

Vad slutligen angår posten till expenser upplyser styrelsen, att de faktiska utgifterna — inberäknat kostnader för skrivhjälp — för budget-

året 1944/45 uppgått till cirka 39 400 kronor. Styrelsen finner viss besparing kunna åstadkommas genom beslutat införande av gemensamma formulär för protokoll och protokollsutdrag. Dock vågar styrelsen icke räkna med lägre kostnad för expenser med undantag av utgifter för skrivhjälp, vilka överförts till posten till ersättningar till sekreterare, än 20 000 kronor.

Styrelsen har alltså beräknat kostnaderna för mödrahjälpdsnämnderna för nästa budgetår till (44 000 + 116 000 + 18 000 + 20 000) 198 000 kronor.

I utlåtande över framställningen har *statskontoret* förklarar, att densamma icke givit statskontoret anledning till erinran.

Vad angår spörsmålet om ersättningarna åt mödrahjälpdsnämndernas sekreterare anser jag väl, att en förändring av grunderna för beräkningen av dessa ersättningar kan vara motiverad. Såsom jag under närmast föregående punkt antytt är emellertid frågan om viss omläggning beträffande mödrahjälpstinstitutet och därmed även mödrahjälpdsnämndernas göromål aktuell. Med hänsyn härtill finner jag mig icke nu böra förorda någon förändring av ifrågavarande ersättningsgrunder. Departements-
chefen.

Jag beräknar kostnaderna för mödrahjälpdsnämnderna under nästa budgetår till samma belopp som för innevarande budgetår eller 183 000 kronor med oförändrad fördelning på de olika anslagsposterna.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälpdsnämnderna* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 183 000

Arbetslöshetsförsäkring.

[17.] 15. Bidrag till erkända arbetslöshetskassor, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1942/43	10 000 000	5 919 194
1943/44	8 000 000	4 416 766
1944/45	10 000 000	4 941 143
1945/46	7 000 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>).....	6 000 000	—

[Förordning den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, som ändrats genom förordningar nr 227/1937, 99/1938, 494/1941, 185/1943 samt 405 och 777/1944; förordning den 15 december 1944 (nr 778) angående beloppet av barntillägg och hustrutillägg enligt förordningen om erkända arbetslöshetskassor; förordning den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor, som ändrats genom förordningar nr 495/1941 och 186/1943; kungörelse den 23 november 1934 (nr 555) angående handläggningen av frågor om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.]

Enligt förenämnda bestämmelser utgår statsbidrag till erkänd arbetslöshetskassa såsom daghjälpbidrag, barntilläggsbidrag och förvaltningsbidrag

samt, där kassan beslutat, att hustrutillägg skall utgå, jämväl bidrag till sådant tillägg.

Daghjälpsbidraget utgår för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för understöd vid arbetslöshet under tid av året, då antagande till erkänd arbetslöshetskassa varit gällande. Barntillägget utgör 1 krona per dag och hustrutillägget 1 krona 25 öre om dagen. Bidragen till dessa tillägg utgå för kalenderår med belopp motsvarande sjuttiofem procent av kassans sammanlagda utgifter för ändamålet. Förvaltningsbidraget utgår för kalenderår dels med ett i förhållande till antalet årsmedlemmar i kassan under året beräknat belopp (medlemsbidrag), dels med belopp motsvarande vad under året utgivits i arvode till styrelseledamot, som utsetts av socialstyrelsen. Medlemsbidrag utgår till kassa med veckoavgifter med 4 kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som icke överstiger 3 000, med 3 kronor för antalet årsmedlemmar mellan 3 000 och 25 000 samt med 2 kronor för antalet årsmedlemmar över 25 000. Till kassa med avgifter för månad eller längre tidsperiod utgår medlemsbidrag med $\frac{2}{3}$ av förut angivna belopp, dock med rätt för Kungl. Maj:t att medgiva höjning intill dessa belopp. Statsbidrag utbetalas årsvis i efterskott efter ansökan. Kassa kan dock efter varje kvartals slut erhålla utbetalning intill tre fjärdedelar av det bidrag, som skäligen kan antagas belöpa å kvartalet, och vid särskilda skäl ännu större andel.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* hemställt om anslag till bidrag till erkända arbetslöshetskassor för nästa budgetår. Däri har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Antalet erkända arbetslöshetskassor är för närvarande 33 med ett sammanlagt medlemsantal av något över 800 000. Beslut ha fattats om bildandet av två nya kassor, nämligen för teateranställda och typografer. Dessa kassor med sammanlagt cirka 13 000 medlemmar beräknas träda i verksamhet den 1 januari 1946. Om man vidare räknar med en fortgående ökning av medlemsantalet — med bortseende från tillkomsten av nya kassor — av samma omfattning som under närmast föregående år (ungefär 5 % per år), torde man för budgetåret 1946/47 på dessa grunder böra räkna med ett medlemsantal av omkring 850 000. Inom ett antal organisationer är frågan om inrättandet av erkänd arbetslöshetskassa för närvarande föremål för utredning. Vid följande beräkningar av anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 har dock ej hänsyn tagits till en ökning av medlemsantalet, som skulle uppkomma genom tillkomsten av nya kassor utöver de nämnda. Dessa beräkningar grunda sig sålunda på ett sammanlagt medlemsantal av 850 000. Vid denna medlemsanslutning kan förvaltningsbidraget beräknas till 2 350 000 kronor.

Som utgångspunkt för uppskattningen av medelsbehovet för understödsbidrag må anföras följande uppgifter om arbetslöshetsprocent och antal understödsdagar i genomsnitt per medlem i de erkända arbetslöshetskassorna 1940—1944.

År	Arbetslöshetsprocent	Antal understödsdagar per årsmedlem
1940	7,9	7,3
1941	8,6	7,4
1942	5,2	5,1
1943	4,9	2,7
1944	5,1	2,7

Enligt styrelsens uppfattning förefaller en något högre genomsnittsnivå för arbetslöshetsprocenten än den för närvarande rådande ej osannolik. Under förutsättning att denna arbetslöshet kommer att vara mera jämnt fördelad, torde man endast behöva räkna med en tämligen begränsad ökning av antalet understödsdagar per medlem. Tillkomsten av en hög arbetslöshet inom vissa grupper om endast några 10 000-tal medlemmar skulle emellertid leda till en avsevärd ökning av understödsfrekvensen. Förutsättes en någorlunda jämn sysselsättning under budgetåret, synes medelsbehovet för understödsbidrag kunna grundas på en antagen understödsfrekvens motsvarande 4 understödsdagar per årsmedlem i genomsnitt. Det bör emellertid understrykas, att detta antagande motsvarar en tämligen optimistisk bedömning av utvecklingen på arbetsmarknaden. Vid den antagna understödsfrekvensen kan daghjälsbidraget beräknas till 37,5 % av utbetalat daghjälsbelopp.

Genomsnittsbeloppen av daghjälp samt barn- och hustrutillägg ha på senare tid undergått en betydande höjning. Denna förändring sammanhänger beträffande daghjälsbeloppet med dels en höjning av daghjälsbeloppen i flera kassor, dels en proportionellt ökad anslutning till de högre daghjälsklasserna. Genom de i december 1944 beslutade förbättringarna av familjetilläggen ha även barntillägg och hustrutillägg undergått en väsentlig höjning. Genomsnittsbeloppen av daghjälp, barntillägg och hustrutillägg utgjorde således i april 1945 respektive 4 kronor 57 öre, 57 och 63 öre. (Motsvarande belopp för mars 1944 voro respektive 4 kronor 18 öre, 33 och 46 öre.) Det torde därför vara skäl att för budgetåret 1946/47 räkna med respektive 4 kronor 60 öre, 60 och 60 öre per understödsdag.

Från dessa utgångspunkter har socialstyrelsen uppskattat medelsbehovet för daghjälp till 5 870 000 kronor, för barntillägg till 1 530 000 kronor och för hustrutillägg likaledes till 1 530 000 kronor. Då förvaltningsbidraget beräknats till 2 350 000 kronor, skulle det totala medelsbehovet under budgetåret 1946/47 komma att utgöra 11 280 000 kronor.

Socialstyrelsen har grundat sin uppskattning av medelsbehovet på antagandet att antalet understödsdagar per årsmedlem under budgetåret 1946/47 skulle komma att utgöra 4,0. För vart och ett av åren 1943 och 1944 uppgick emellertid antalet understödsdagar per årsmedlem till allenast 2,7. Belastningen å anslaget för budgetåren 1943/44 och 1944/45 har till följd av den låga arbetslösheten under nämnda budgetår utgjort endast i avrundade tal 4 420 000 respektive 4 940 000 kronor. Med de möjligheter, som nu föreligga för en bedömning av utvecklingen på arbetsmarknaden under nästa budgetår, synes man böra räkna med en arbetslöshet av i stort sett samma omfattning som under budgetåret 1944/45. Med beaktande av det ökade medelsbehov, som föranledes av förbättring av daghjälsbeloppen och familjetilläggen ävensom den beräknade ökningen av antalet kassamedlemmar, förordar jag, i det jag samtidigt understryker de vanskligheter, som beräkningen av förevarande medelsbehov innesluter, att för ändamålet beräknas ett belopp av 6 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6 000 000

[18.] 16. **Kristillägg till erkända arbetslöshetskassor, förslagsanslag.** Enligt förordningen den 15 december 1944 (nr 779) om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor, vilken förordning gäller till och med den 30 juni 1946, skall å daghjälp, som utgives från erkänd arbetslöshetskassa, utgå kristillägg med 75 öre för varje dag, för vilken daghjälp erhålles. Sammanlagda beloppet av daghjälp och kristillägg må dock icke överstiga 7 kronor om dagen. Statsbidrag till kristillägg utgår med tilläggets hela belopp. För kristillägg till erkända arbetslöshetskassor är för innevarande budgetår anvisat ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

Avsikten med ifrågavarande kristillägg är att utan ökning av avgifterna inom den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen återställa det ursprungliga förhållandet mellan de från nämnda försäkring utgående förmånerna och den allmänna arbetslöshetshjälpens understödsbelopp, vilket förhållande rubbats genom att sistnämnda understöd efter krigsutbrottet 1939 vid flera tillfällen höjts.

I skrivelse den 31 augusti 1945 behandlar *socialstyrelsen* frågan om kristillägg till erkända arbetslöshetskassor under nästa budgetår. Styrelsen framhåller härvid, att de förhållanden, som utgjort motiv för kristillägg å daghjälp för budgetåret 1945/46, med all sannolikhet torde vara rådande även under budgetåret 1946/47. På grund härav föreslår styrelsen, att sådant kristillägg skall utgå med oförändrat belopp under sistnämnda budgetår. Styrelsen beräknar, med de under nästföregående punkt angivna förutsättningarna, statens kostnader härför till 2 550 000 kronor.

I likhet med *socialstyrelsen* är jag av den uppfattningen, att kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor bör utgå även under nästa budgetår. Ehuru jag ännu icke tagit ställning till frågan om kristilläggets storlek efter den 30 juni 1946, synes redan nu en beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag kunna framläggas med utgångspunkt från antagandet att kristillägget kommer att utgå med samma belopp som under löpande budgetår. Under närmast föregående punkt har jag uttalat, att man för budgetåret 1946/47 synes böra räkna med en arbetslöshet av i stort sett samma omfattning som under budgetåret 1944/45. Med hänsyn härtill och till ett uppskattat medlemsantal i de erkända arbetslöshetskassorna av 850 000 beräknar jag ifrågavarande anslag för nästa budgetår till 2 000 000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kristillägg till erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 000 000

Bekämpande av arbetslösheten.

[19.] 17. **Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Avlöningar, förslagsanslag.** Under rubriken bekämpande av arbetslösheten ha å riksstaten för löpande budgetår anvisats *dels* till statens arbetsmarknadskommission m. m.:

avlöningar och omkostnader förslagsanslag av respektive 2 700 000 och 900 000 kronor, *dels* till länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna: avlöningar och omkostnader förslagsanslag av respektive 8 800 000 och 3 500 000 kronor, *dels* till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. ett reservationsanslag av 47 500 000 kronor, *dels ock* till kostnader för överflyttning av arbetskraft ett reservationsanslag av 50 000 000 kronor. Vid ingången av budgetåret förelågo å sistnämnda båda anslag reservationer, vilka enligt av arbetsmarknadskommissionen lämnad uppgift uppgingo till respektive 30 700 000 och 6 000 000 kronor. Därjämte har 1945 års riksdag (skrivelser nr 450 och 584) bemyndigat Kungl. Maj:t att, intill dess ny allmän beredskapsstat av riksdagen fastställts, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 150 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat II och allmän beredskapsstat III för budgetåret 1944/45.

I skrivelse den 15 november 1945 har *statens arbetsmarknadskommission* framlagt preliminära beräkningar rörande medelsbehovet för nästa budgetår.

Anslagen till kommissionens avlöningar och omkostnader ha härvid av kommissionen beräknats till respektive 2 250 000 och 800 000 kronor. Den beräknade minskningen av medelsbehovet i förhållande till innevarande budgetår föranledes av förutsatt bortfallande eller väsentlig begränsning av vissa med krigsförhållandena sammanhängande arbetsuppgifter, såsom ärenden av militär natur, flyktingverksamhet och åtgärder för överförande av arbetskraft till skogsbruket.

Av motsvarande anledning men även under hänsynstagande till vissa mera kostnadskrävande organisationsförändringar beräknar kommissionen anslagen till avlöningar och omkostnader för länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna till lägre belopp än de för innevarande budgetår anvisade. Sålunda upptager kommissionen i sistnämnda avseende för avlöningar 8 500 000 kronor och för omkostnader 3 100 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. har kommissionen, bland annat, anfört följande.

Den svenska arbetsmarknaden har, frånsett den fem månader långa arbetsnedläggelsen inom den mekaniska verkstadsindustrin, under den hittills gångna delen av år 1945 kännetecknats av fortsatt god sysselsättning inom flertalet näringsområden. Särskilt beaktansvärt har varit, att den förstärkta försvarsberedskapen kunnat avvecklas utan att något egentligt överskott på arbetskraft uppstått inom något näringsområde. Till den höga sysselsättningsnivån ha den omfattande byggnadsverksamheten samt skogsbrukets och torvhanterings stora behov av arbetskraft verksamt bidragit. Vidare har exportindustriens gynnsamma utveckling efter Europakrigets slut haft en stor betydelse, framför allt för skogsindustrierna.

Arbetslösheten har varit av ringa omfattning. Antalet hjälpsökande hos arbetslöshetsnämnderna har varit lägre än under föregående år. Arbetslösheten inom fackförbunden var under månaderna januari—april mindre än under motsvarande månader föregående år. Från och med maj månad har arbetslöshetsprocenten inom fackförbunden visat en obetydlig höjning jämfört med motsvarande tid under föregående år.

Som helhet betraktad kan sysselsättningen på arbetsmarknaden, fränsett arbetsnedläggelsen inom verkstadsindustrien, betecknas som mycket tillfredsställande under årets tre första kvartal. Vid bedömandet av tillgången på arbetsmöjligheter under återstoden av innevarande budgetår måste hänsyn tagas till att bränsleförsörjningen allttjämt torde inrymma betydande riskmoment, vilka kunna ogynnsamt påverka sysselsättningsläget. Bortsett härifrån synas emellertid i stort sett föreligga gynnsamma betingelser för bibehållande av en hög sysselsättningsnivå.

En prognos i fråga om den fortsatta utvecklingen på arbetsmarknaden på längre sikt erbjuder självfallet mycket stora vanskligheter, framför allt på grund av de framträdande internationella osäkerhetsfaktorerna av politisk och ekonomisk natur. Vårt land synes dock, i den utsträckning betalningsöverenskommelser träffas om leveranser till utlandet, kunna räkna med goda exportmöjligheter under övergångstidens forcerade återuppbyggnadskonjunktur. Därest exporten utvecklas gynnsamt jämväl under nästa budgetår, synes man ha anledning räkna med fortsatt god sysselsättning.

För arbetsmarknadsreglerande åtgärder ha under de tre första månaderna innevarande budgetår åtgått cirka 12,4 miljoner kronor, varav cirka 9 miljoner kronor bestritts av medel från det å riksstaten uppförda anslaget för ändamålet och cirka 3,4 miljoner kronor utgjorde inkomster för arbeten utförda i kommissionens eller annan myndighets regi. Behovet av medel för arbetslöshetslindrande åtgärder är i väsentlig grad avhängigt av den omfattning, i vilken störningar i näringslivet uppkomma. Under förutsättning att inga nu oförutsebara faktorer av genomgripande betydelse, främst på bränsleförsörjningens område, komma att påverka utvecklingen, skulle enligt kommissionens beräkningar en reservation av omkring 28 miljoner kronor på förevarande anslag uppkomma vid utgången av innevarande budgetår.

Vad beträffar utvecklingen på längre sikt saknas säkra hållpunkter för ett bedömande. Vid beräkning av medelsbehovet för arbetsmarknadsreglerande åtgärder under budgetåret 1946/47 utgår kommissionen från att, liksom för innevarande budgetår, på riksstaten skall upptagas anslag motsvarande kostnaderna för sådana åtgärder vid en arbetslöshet av mera normal omfattning, under det att därutöver eventuellt erforderliga kostnader skola bestridas i annan ordning. Om man vidare utgår från att hjälpåtgärder av i stort sett samma karaktär och omfattning som under innevarande budgetår skola bliva erforderliga och om man förutsätter oförändrat belopp 2,5 miljoner kronor till främjande av företagsverksamheten, skulle för budgetåret 1946/47 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. erfordras cirka 50 miljoner kronor. Vid utgången av innevarande budgetår beräknas emellertid komma att av hittills beviljade medel återstå 28 miljoner kronor, varför kommissionen föreslår, att i statsverkspropositionen för budgetåret 1946/47 upptages ett reservationsanslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. av 22 miljoner kronor.

Med avseende å medelsbehovet för täckande av kostnader för överflyttning av arbetskraft anför kommissionen, att under tiden juli—september 1945 av anslaget för ändamålet förbrukats cirka 10,5 miljoner kronor, vari inginge kostnader för arbetspremier till yrkesvana skogsarbetare m. fl. med ett belopp av cirka 7,8 miljoner. Belastningen å anslaget hade minskats därigenom att inkomstsidan tillförts ett belopp av cirka 2,8 miljoner kronor för viss av kommissionen levererad personlig utrustning. Under oktober månad 1945 hade å anslaget förbrukats 8,6 miljoner kronor, varav för arbetspremier 6,6 miljoner kronor.

Arbetsmarknadsläget krävde — fortsätter kommissionen — att åtgärder alltjämt vidtoges för överflyttning av arbetskraft till näringslivets bristområden, främst skogsbruket och jordbruket. Därest icke några av bränsleläget föranledda åtgärder, som krävde kostnader av mera betydande storleksordning, skulle behöva tillgripas, komme enligt kommissionens beräkningar en reservation av omkring 15 miljoner kronor att kvarstå på anslaget till kostnader för överflyttning av arbetskraft vid utgången av innevarande budgetår. Under denna förutsättning finner kommissionen, att — såvitt för närvarande kunde bedömas — ytterligare medel till kostnader för överflyttning av arbetskraft icke erfordrades för budgetåret 1946/47.

Som arbetsmarknadskommissionen framhållit är sysselsättningen på arbetsmarknaden i stort sett alltjämt mycket god. Den fortsatta utvecklingen är i väsentlig grad beroende av i vilken omfattning normala handelsförbindelser med utlandet kunna återställas och den härmed sammanhängande frågan om industriens bränsleförsörjning. Dessa förhållanden torde längre fram under våren kunna bättre överblickas än för närvarande. Det framstår därför som önskvärt, att, oavsett de övriga anordningar i anslagsavseende, som träffas för att möta ett omslag av arbetsmarknadsläget, medelsbehovet för åtgärder för arbetsmarknadens reglering kan komma under bedömning senare och helst vid så sen tidpunkt som möjligt före nästa budgetårs ingång. Såvitt för närvarande kan bedömas, torde anslag för överflyttning av arbetskraft icke behöva beräknas å riksstaten för nästa budgetår.

Före-
draganden.

Då anslagen till avlöningar respektive omkostnader till statens arbetsmarknadskommission och till länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna äro beroende av omfattningen av åtgärderna för arbetsmarknadens reglering under nästa budgetår är det önskvärt, att nämnda anslag upptagas till prövning i samband med anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering.

Med hänsyn till det anförda förordar jag, att nu nämnda avlönings- och omkostnadsanslag ävensom anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering för nästa budgetår upptagas till allenast preliminärt beräknade belopp. Härvid synas dessa anslag böra i enlighet med arbetsmarknadskommissionens beräkningar upptagas till de belopp, som framgå av följande uppställning.

A n s l a g	Belopp kr.
Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Avlöningar, förslagsanslag	2 250 000
Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Omkostnader, förslagsanslag	800 000
Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna: Avlöningar, förslagsanslag	8 500 000
Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna: Omkostnader, förslagsanslag	3 100 000
Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m., reservationsanslag	22 000 000

Femte huvudtiteln.

Under följande anslagspunkter gör jag hemställa rörande anslagen till kommissionens omkostnader, till avlöningar och omkostnader för länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna samt till åtgärder för arbetsmarknadens reglering.

Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens arbetsmarknadskommision m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 2 250 000

[20.] 18. **Statens arbetsmarknadskommision m. m.: Omkostnader, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens arbetsmarknadskommision m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 800 000

[21.] 19. **Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna: Avlöningar, förslagsanslag.** I enlighet med vad jag under punkten 19 anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 8 500 000

[22.] 20. **Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna: Omkostnader, förslagsanslag.** Åberopande vad jag förut under punkten 19 anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 3 100 000

[23.] 21. **Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m., reservationsanslag.** Hänvisande till vad jag förut anført under punkten 19 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 22 000 000

[24.] 22. **Planering av allmänna arbeten, reservationsanslag.** För ifrågasvarande ändamål har å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår under femte huvudtiteln anvisats ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor. Av anslaget är ett belopp av 1 500 000 kronor avsett att ställas till statens arbetsmarknadskommissionens förfogande för utgivande av bidrag till planläggningskostnader samt kostnader för detaljplanering av vissa kommunala och enskilda arbeten, medan återstoden, 500 000 kronor, avsetts för planering av sådana arbeten, till vilka arbetsmarknadskommissionen ej lämnar bidrag.

Arbetsmarknadskommissionen och egnahemsstyrelsen ha inkommit med anslagsäskanden avseende medel för här avsedda ändamål under nästa budgetår.

Arbetsmarknadskommissionen har i skrivelse den 30 november 1945 lämnat vissa uppgifter rörande den hittillsvarande omfattningen av den av kommissionen bedrivna bidragsverksamheten för planläggningsändamål. Under budgetåret 1944/45 hade i planeringsbidrag beviljats 702 195 kronor och under de fem första månaderna av budgetåret 1945/46 641 217 kronor eller tillhoppa till och med den 30 november 1945 1 343 412 kronor, vilket motsvarade ungefär 62 % av de totala kostnaderna för planering av de arbeten, vartill statsbidrag för planering beviljats. Av de för ändamålet till kommissionens förfogande tidigare ställda medlen, 1 500 000 kronor, återstode således vid sistnämnda tidpunkt 156 588 kronor. Av de olika objekt, vartill statsbidrag för planering beviljats, dominerade vatten- och avloppsledningsanläggningar, i det icke mindre än ungefär 96 % av de medel som fördelats avsåge dylika anläggningar.

Rörande medelsbehovet för nästa budgetår anför kommissionen, att den 30 november 1945 inläge hos kommissionen ansökningar om bidrag till planering av företag med en beräknad total planeringskostnad av ungefär 1 300 000 kronor. Härför erforderligt statsbidrag kunde uppskattas till ungefär 900 000 kronor. I den mån de pågående generalplaneutredningarna för vattenförsörjning och avlopp bleve slutförda i de olika länen, kunde omfattningen av antalet inkommande ansökningar liksom deras sammanlagda kostnad beräknas öka avsevärt. Då planeringsverksamheten visat tendens att öka de senaste månaderna samt med hänsyn till att i den kommunala investeringsreserven ingående företag i övervägande utsträckning icke vore detaljplanerade, beräknade kommissionen sitt medelsbehov för här ifrågasvarande ändamål under nästa budgetår till 1 800 000 kronor.

Egnahemsstyrelsen erinrar i skrivelse den 1 december 1945 om att styrelsen fått sig anvisat ett belopp av 747 500 kronor för att i samarbete med lantbruksförbundets byggnadsförening u. p. a. verkställa planläggning i beredskapssyfte av bostadsförbättringsföretag på landsbygden. Av detta belopp återstodo, sedan för verkställd projektering under budgetåret 1944/45 förbrukats omkring 51 000 kronor, vid innevarande budgetårs ingång omkring 696 000 kronor.

Styrelsen framhåller, att det mötte svårigheter att nu beräkna medels-

behovet för nästa budgetår. Ett belopp av approximativt 500 000 kronor ansåge styrelsen dock vara erforderligt.

Enligt myndigheternas beräkningar skulle alltså för planering av allmänna arbeten under nästa budgetår erfordras ett anslag av (1 800 000 + 500 000) 2 300 000 kronor.

Före-
draganden.

Under hand har jag inhämtat, att de medel för bidrag till planering av allmänna arbeten, som ställts eller äro avsedda att ställas till arbetsmarknadskommissionens förfogande för innevarande budgetår, torde komma att i sin helhet disponeras under budgetåret. Vid sådant förhållande har jag intet att erinra mot kommissionens förslag, att för ändamålet skall för nästa budgetår upptagas ett ytterligare belopp av 1 800 000 kronor.

Vad angår planläggningen av bostadsförbättringsföretag på landsbygden har från egnahemsstyrelsen under hand upplysts, att denna verksamhet av olika anledningar under budgetåret 1944/45 kunnat fortgå i allenast begränsad omfattning, men att planlägningsarbetet nu bedrivs i ökad takt. Detta oaktat beräknas en ganska avsevärd del av det till förfogande ställda beloppet komma att kvarstå oförbrukat vid utgången av innevarande budgetår. Med hänsyn härtill anser jag, att behovet av ytterligare medel för fortsatt sådan planläggning under nästa budgetår ej behöver beräknas till högre belopp än 200 000 kronor.

Det för planering av allmänna arbeten erforderliga beloppet skulle alltså uppgå till (1 800 000 + 200 000) 2 000 000 kronor eller samma belopp, varmed anslaget upptagits för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Planering av allmänna arbeten* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2 000 000

Förbättrande av bostadsförhållandena m. m.

[25.] 23. **Statens byggnadslånebyrå: Avlöningar, förslagsanslag.** För bestående av utgifterna för statens byggnadslånebyrå hava för budgetåret 1945/46 anvisats två förslagsanslag, nämligen ett anslag å 1 130 000 kronor under rubriken statens byggnadslånebyrå: avlöningar och ett anslag å 225 000 kronor, rubricerat statens byggnadslånebyrå: omkostnader.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *statens byggnadslånebyrå* hemställt, att för budgetåret 1946/47 avlöningsanslaget måtte upptagas till 1 376 000 kronor och omkostnadsanslaget till 271 000 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av vad jag anför under punkten 27 är jag av den uppfattningen, att de för budgetåret 1946/47 erforderliga anslagen till främjande av bostadsbyggande och bostadsförbättringsverksamhet böra tills vidare allenast

preliminärt beräknas. Då omfattningen av byggnadslånebyråns arbete bestäms av utformningen och storleksordningen av det stöd, som staten genom byggnadsanslagen kommer att giva bostadsbyggandet, synes det mig lämpligt att även uppskjuta ett ställningstagande till byråns föreliggande anslagskrav. Anslagen till byrån böra därför tills vidare blott upptagas med beräknade belopp. Preliminärt torde beloppen kunna bestämmas till 1 130 000 respektive 225 000 kronor eller alltså till samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår.

Beträffande anslaget till statens byggnadslånebyrå: omkostnader gör jag hemställan under nästföljande punkt.

Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens byggnadslånebyrå: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 1 130 000

[26.] 24. **Statens byggnadslånebyrå: Omkostnader, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag anfört under nästföregående punkt får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens byggnadslånebyrå: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 225 000

[27.] 25. **Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer, förslagsanslag.** För förbättrande av bostadsförhållandena ha för budgetåret 1945/46 anvisats anslag dels under driftbudgeten, femte huvudtiteln, dels ock under kapitalbudgeten, statens utlåningsfonder och fonden för låneunderstöd. De anslag, som sålunda anvisats, framgå av följande uppställning.

A n s l a g

Belopp kr.

a) Under femte huvudtiteln:

Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer, förslagsanslag	8 500 000
Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, reservationsanslag	20 000 000
Bidrag till inrättande av pensionärshem, reservationsanslag	8 000 000

b) Under statens utlåningsfonder:

Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer, investeringsanslag	50 000 000
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, investeringsanslag	12 000 000

c) Under fonden för låneunderstöd:

Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, investeringsanslag	150 000 000
Tilläggsloan till viss bostadsbyggnadsverksamhet, investeringsanslag	21 000 000
Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder, investeringsanslag	4 000 000
Lån till bostadsförbättringsverksamhet, investeringsanslag	8 000 000
	Summa kronor 281 500 000

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *statens byggnadslånebyrå* framlagt förslag rörande bostadsanslag för nästa budgetår avseende byggnadslånebyråns verksamhetsområde. Byrån har däri hemställt, att under femte huvudtiteln måtte anvisas dels till hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer ett anslag av 10 000 000 kronor, dels ock till bidrag till inrättande av pensionärshem ett anslag av 9 000 000 kronor. Därjämte har byggnadslånebyrån beträffande kapitalbudgeten föreslagit, att till lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer måtte anvisas ett anslag av 70 000 000 kronor, till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett anslag av 175 000 000 kronor och till tilläggsloan till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett anslag av 21 000 000 kronor.

Vidare har *egnahemsstyrelsen* i skrivelse den 29 augusti 1945 beträffande medelsbehovet till styrelsens bostadsfrämjande verksamhet under nästa budgetår föreslagit, att till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden under femte huvudtiteln måtte anvisas ett anslag av 20 000 000 kronor. Styrelsen har vidare föreslagit, att under kapitalbudgeten anvisas till lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett anslag av 15 000 000 kronor, till lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder ett anslag av 6 000 000 kronor samt till lån för bostadsförbättringsverksamhet ett anslag av 8 000 000 kronor. Slutligen har styrelsen hemställt, att under anslaget till tilläggsloan till viss bostadsbyggnadsverksamhet måtte beräknas ett belopp av 2 500 000 kronor för utgivande av tilläggsloan till bostadsegnahemslån.

Departements-
chefen.

I 1945 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkten 22) erinrade jag om dels att riksdagen i skrivelse den 8 juli 1942, nr 423, i anledning av riksdagens revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941 hemställt under punkten 9, att Kungl. Maj:t ville i rationaliseringssyfte låta verkställa utredning rörande den statliga låne- och bidragsverksamheten för egnahems- och bostadsförbättringsändamål, dels ock att Kungl. Maj:t i anledning härav den 19 februari 1943 uppdragit åt bostadssociala utredningen att i samråd med statens byggnadslånebyrå och egnahemsstyrelsen verkställa erforderlig utredning i ämnet. Vid avlåtandet av 1945 års statsverksproposition beräknades berörda utredning vara slutförd inom sådan tid, att därpå grundade förslag skulle kunna

föreläggas 1945 års riksdag. Betänkande i ämnet har emellertid kunnat framläggas först i december 1945 (SOU 1945:63) och är för närvarande föremål för remissbehandling. Då ställningstagandet till de i betänkandet väckta förslagen kan komma att påverka samtliga i det föregående uppräknade anslag, är det nu icke möjligt att taga definitiv ställning till nämnda anslag, vilka därför tills vidare endast böra upptagas med i följande sammanställning angivna belopp, vilka motsvara dem, som å riksstaten för innevarande budgetår anvisats för respektive ändamål.

A n s l a g

Belopp kr.

a) *Under femte huvudtiteln:*

Hysesrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer, förslagsanslag	8 500 000
Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, reservationsanslag	20 000 000
Bidrag till inrättande av pensionärshem, reservationsanslag	8 000 000

b) *Under statens utlåningsfonder:*

Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer, investeringsanslag	50 000 000
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, investeringsanslag	12 000 000

c) *Under fonden för låneunderstöd:*

Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, investeringsanslag	150 000 000
Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, investeringsanslag	21 000 000
Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder, investeringsanslag	4 000 000
Lån till bostadsförbättringsverksamhet, investeringsanslag	8 000 000

Medan jag under de två nästföljande punkterna och under kapitalbudgeten gör framställning om beräkning av de övriga anslag för bostadsändamål, vilka jag finner påkallade för nästa budgetår, hemställer jag här, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Hysesrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 8 500 000

[28.] 26. **Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, reservationsanslag.** Hänvisande till vad jag anfört under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *reservationsanslag* av ... kronor 20 000 000

[29.] 27. **Bidrag till inrättande av pensionärshem, reservationsanslag.** Hänvisande till vad jag anført under punkten 27 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 8 000 000

[30.] 28. **Statens nämnd för samlingslokaler, förslagsanslag.** Intill budgetåret 1945/46 gäldades kostnaderna för statens nämnd för samlingslokaler, vilken har att bereda ärenden angående beviljande av statliga bidrag och lån för sådana lokaler, från reservationsanslaget till bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler. För innevarande budgetår är för ändamålet anvisat ett särskilt förslagsanslag, vilket rubricerats Statens nämnd för samlingslokaler och upptagits med ett belopp av 20 000 kronor. Den 18 maj 1945 har Kungl. Maj:t fastställt stat för anslagets användning (statsliggaren sid. 221, 222).

I skrivelse den 24 augusti 1945 har *statens nämnd för samlingslokaler* anmält, att en avsevärd behållning kvarstode på reservationsanslaget till bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler och att någon förstärkning av detta anslag icke behövde ifrågakomma för nästa budgetår. Vad angår anslaget till bestridande av kostnaderna för nämndens verksamhet föreslår nämnden, att detsamma även för nästa budgetår uppföres med 20 000 kronor.

Med biträdande av det av statens nämnd för samlingslokaler framlagda förslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens nämnd för samlingslokaler* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 20 000

Statens bosättningslån.

[31.] 29. **Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	50 000	48 454
1944/45	50 000	52 590
1945/46	50 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	50 000	—

Enligt kungörelse den 30 september 1937 (nr 810; ändr. 589/1943) äger ortsombud åtnjuta ersättning av statsmedel med i regel 3 kronor för varje ansökan, varöver ombudet yttrat sig. Därest uppgifter införskaffats från socialregistret, inträder en förhöjning av ersättningsbeloppet med 30 öre, om uppgift införskaffats beträffande allenast en lånesökande, och eljest med 50 öre.

I skrivelse den 15 november 1945 ha *fullmäktige i riksbanken* föreslagit, att förevarande anslag jämväl för nästa budgetår måtte upptagas till 50 000 kronor.

Med biträdande av fullmäktiges förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t Departements-
chefen. måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud* för
budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 50 000

[32.] 30. **Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1942/43	60 000	86 890
1943/44	75 000	84 405
1944/45	85 000	86 417
1945/46	85 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	175 000	—

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1943 föreskrivit, att beträffande ersättning åt riksbanken för dess bestyr med statens bosättningslån följande bestämmelser skulle lända till efterrättelse tills vidare från och med budgetåret 1943/44.

1. Riksbanken äger uppbära ersättning för varje av banken behandlad ansökan om statligt bosättningslån med fem kronor.

2. Riksbanken äger uppbära *dels* ersättning för bankens kostnader för indrivning av till betalning förfallna statliga bosättningslån med tio kronor för varje till indrivning genom riksbankens ombudsmän överlämnat lån, *dels* och ersättning för de särskilda utgifter, som banken fått vidkännas i samband med indrivningen.

3. Där riksbanken för bedömandet av lånesökandes hälsotillstånd finner erforderligt anlita medicinsk sakkunskap, äger riksbanken uppbära ersättning för härav föranledda kostnader, dock med högst 1 000 kronor per budgetår.

4. För kostnader, som förorsakas riksbanken för annonsering rörande statens bosättningslån enligt av fullmäktige i riksbanken i skrivelse den 13 april 1939 angiven standardtyp, erhåller riksbanken en ersättning av 2 000 kronor för år.

5. Beträffande ersättning för ytterligare annonskostnader eller för annan upplysningsverksamhet avseende förevarande lån vill Kungl. Maj:t efter framställning av riksbanken meddela beslut i varje särskilt fall.

I skrivelse den 15 november 1945 ha *fullmäktige i riksbanken* i samband med beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår framlagt förslag till ändring i vissa delar av angivna ersättningsbestämmelser. Härom anföra fullmäktige följande.

Den ersättning, som jämlikt dessa bestämmelser utgår till riksbanken, täcker icke tillnärmelsevis riksbankens kostnader för verksamheten.

En överslagsvis gjord beräkning ger vid handen att riksbankens kostnader för bankens egen personal, som sysselsättes med de statliga bosättningslånen, för närvarande per år utgör cirka 240 000 kronor vid avdelningskontoren och cirka 100 000 kronor vid huvudkontoret. Därvid har hänsyn icke tagits till att kontorsstyrelserna liksom direktör, kamrer och kassör vid avdelningskontoren få ägna en relativt stor del av sin arbetstid åt bosättningslånen. Att kostnaderna för denna personal icke medtagits beror närmast därpå, att riksbanken även oavsett bosättningslånen skulle hava att avlöna ifrågasvarande personal. Icke heller har avlöning som tillkommer riksbankens ombudsmän vid huvudkontoret och i Malmö medräknats i dessa belopp liksom icke heller någon del av de löner eller arvoden, som utgå till erforderlig revisionspersonal och till den ledande personalen å ut- och inlåningsexpeditionen vid huvudkontoret eller till bankens centrala ledning. Utöver kostnaderna för avlöning tillkomma utgifter för blanketter och andra expenser till icke obetydliga belopp.

Det kan givetvis ifrågasättas, om det med hänsyn till statliga redovisningsprinciper kan anses riktigt, att riksbanken nödgas använda en del av sin vinst å andra rörelsegrenar för att täcka en stor del av utgifterna för bestyret med statens bosättningslån. Under hela den tid utlåningen pågått har den riksbanken tillerkända ersättningen varit för låg och detta förhållande har accentuerats ju större antal »nödlidande» lån som samlat sig och måste föranleda åtgärder av olika slag. I varje fall vill det förefalla rimligt, att riksbanken åtminstone beredes ersättning för sina utgifter för avlöning av den personal, som riksbanken nödgas hålla anställd i och för bestyret med bosättningslånen.

Enligt punkten 2 i ersättningsbestämmelserna utgår ersättning för bankens kostnader för indrivning av till betalning förfallna bosättningslån med 10 kronor för varje till indrivning genom riksbankens ombudsmän överlämnat lån jämte ersättning för de utgifter, som banken fått vidkännas i samband med indrivningen. Av olika skäl har riksbanken sökt förlägga indrivningen av förfallna bosättningslån till de olika kontoren, varför endast ett mycket ringa antal hänvisas till ombudsmännen för vidtagande av laga åtgärder. I och för sig har arbetet med de förfallna lånen icke därigenom minskats. Avdelningskontoren liksom ut- och inlåningsexpeditionen vid huvudkontoret få nämligen tillskriva låntagarna ibland ett stort antal gånger för att söka träffa uppgörelse med dem om betalning. Men när detta icke leder till åsyftat resultat, måste andra åtgärder vidtagas. I åtskilliga fall har det sålunda befunnits lämpligt att tjänstemän vid kontoren besöka låntagarna i deras hem, i andra fall ha ortsombud eller andra lämpliga personer anlåtats för uppdraget mot särskild ersättning. Med hänsyn till det stora antal oguldna, helt eller delvis förfallna bosättningslån, som successivt samlat sig — vid huvudkontoret uppgår sagda antal för närvarande till cirka 6 000 — är detta arbete mycket omfattande. Någon särskild ersättning äger riksbanken emellertid icke jämlikt ersättningsföreskrifterna uppbära för de på detta sätt anordnade indrivningsåtgärderna. Även i de fall, då avskrivning eller efterskänkande ifrågakommer måste — liksom när det är fråga om indrivning — en ingående utredning införskaffas. Det synes skäligt, att samma ersättning beräknas för sålunda verkställda utredningar som i de fall, då ärendet formellt överlämnas till ombudsmännen för indrivningsåtgärd. Jämväl de kostnader, som riksbanken får vidkännas för dessa utredningar i form av särskilt arvode till utredningsmännen, gottgörelse för reseutgifter m. m., torde böra ersättas från ifrågasvarande anslag.

Men även om ränta och amortering erlägges punktligt måste det nuvarande ersättningsbeloppet av 5 kronor per lån anses lågt (punkten 1 i er-

sättningsbestämmelserna). Utöver de undersökningar, som sammanhånga med den ursprungliga låneprövningen, har riksbanken att för nästan samtliga lån utsända avier till låntagarna 20 gånger (4 gånger per år under 5 år) och att sedan betalning influtit verkställa bokföring av ränta och amortering lika många gånger, innan lånet blivit slutbetalt.

Under hänvisning härtill anse sig fullmäktige böra föreslå att punkterna 1 och 2 i ersättningsbestämmelserna ändras så, att riksbanken äger uppbära

1) ersättning för varje av banken behandlad ansökan om bosättningslån med 10 kronor samt

2) ersättning *dels* med 10 kronor för varje till betalning förfallet bosättningslån, som göres till föremål för särskild utredning eller överlämnas till riksbankens ombudsmän för indrivning, *dels ock* för de särskilda utgifter, som banken fått vidkännas i samband med utredningen eller indrivningen.

Med utgångspunkt från att sålunda föreslagna ändringar i ersättningsbestämmelserna bli genomförda, att antalet låneansökningar under nästa budgetår kommer att utgöra 15 500, att antalet särskilda utredningar kommer att uppgå till 1 500 samt att de kostnader, för vilka riksbanken äger utfå ersättning, belöpa sig till 5 000 kronor beräkna fullmäktige den riksbanken under nästa budgetår tillkommande ersättningen till (155 000 + 15 000 + 5 000) 175 000 kronor.

Fullmäktiges i riksbanken förslag till ändring av bestämmelserna beträffande ersättning åt riksbanken för dess bestyr med statens bosättningslån avser *dels* att ersättningen för varje av banken behandlad ansökan om sådant lån skall höjas från fem till tio kronor och *dels* att för varje till betalning förfallet lån skall utgå ersättning med tio kronor jämte gottgörelse för särskilda utgifter icke endast då ärendet överlämnas till riksbankens ombudsmän för indrivning utan även då det eljest göres till föremål för särskild utredning. Med hänsyn till de av fullmäktige anförda skälen för förslaget anser jag mig böra biträda detsamma. Under förutsättning av bifall till berörda förslag beräkna fullmäktige medelsbehovet för ifrågavarande ersättningar under nästa budgetår till 175 000 kronor. Mot denna beräkning har jag icke funnit anledning till erinran.

Departements
chefen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 175 000

[33.] 31. **Statens bosättningslån: Viss upplysningsverksamhet.** Från och med budgetåret 1942/43 har för upplysningsverksamhet i samband med bosättningslånen anvisats ett obetecknat anslag av 15 000 kronor. Från anslaget ha bestritts kostnaderna för *dels* vissa undersökningar, hur bosättningslånen använts och hur en förbättrad användning skulle kunna åvägbringas, och *dels* utarbetandet och tryckningen av en av 1941 års befolkningsutredning i samråd med fullmäktige i riksbanken utgiven upplysningsbroschyr om bosättning och heminredning.

I detta sammanhang torde få anmälas, att Kungl. Maj:t på därom av 1945 års riksdag i skrivelse nr 522 gjord framställning den 13 juli 1945 uppdragit åt befolkningsutredningen att taga under närmare övervägande frågan om anordnande av utbildningskurser för bosättningskonsulenter m. m.

I skrivelse den 26 november 1945 anför *1941 års befolkningsutredning*, att ifrågavarande upplysningverksamhet numera anförtrotts svenska slöjdföreningen. Utredningen säger sig ha med glädje konstaterat, att verksamheten vuxit i omfattning och att den fått en fastare förankring inom folk-rörelserna än tidigare. På många orter hade studiecirkelverksamhet rörande bostads- och heminredningsfrågor igångsatts. I Stockholm hade en bosättningskonsulent tillsatts och på åtskilliga andra håll hade frågan om tillsättande av en sådan aktualiserats. Svenska slöjdföreningens uppgifter, när det gällde denna upplysningsverksamhet, vore att anvisa föredragshållare och studieledare samt tillhandahålla undervisningsmaterial av olika slag. Dessutom bedreve föreningen en omfattande presspropaganda på detta område.

Befolkningsutredningen finner det innebära stora fördelar, att ett centralt organ hade hand om denna förmedlingsverksamhet och ansvarade för studiematerialet. Kostnaderna för framställande av ett förstklassigt sådant material vore emellertid höga, varför ett anslag till denna gren av slöjdföreningens verksamhet syntes befolkningsutredningen väl motiverat. Likaledes vore ett stöd till föreningens presstjänst, varigenom ett sakligt och intresseväckande artikelmaterial rörande bosättningsfrågor tillhandahölls tidningarna, mycket motiverat. Utredningen hemställer därför, att för budgetåret 1946/47 måtte för upplysningsverksamhet till vägledning för sökande av bostättningslån och andra, som stode i begrepp att sätta bo, anvisas ett anslag av 15 000 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt vad jag under hand inhämtat ämnar befolkningsutredningen i sitt kommande betänkande om hemarbetet redovisa förenämnda åt utredningen lämnade uppdrag att närmare överväga frågan om anordnande av utbildningskurser för bosättningskonsulenter m. m. Då detta betänkande beräknas komma att avgivas först under våren 1946, torde å detsamma grundade förslag icke kunna underställas 1946 års riksdag. Den åt svenska slöjdföreningen anförtrorda upplysningsverksamheten beträffande de statliga bostättningslånen är till en del att betrakta såsom försöksverksamhet inom det område, som avses med berörda uppdrag. Det kan sålunda nämnas, att föreningen under sommaren 1945 anordnat en utbildningskurs för bosättningskonsulenter och för sommaren 1946 planerar ytterligare en sådan kurs.

I likhet med befolkningsutredningen anser jag, att upplysningsverksamheten i samband med bostättningslånen bör fortsätta även under nästa budgetår. Jag tillstyrker därför, att i enlighet med utredningens förslag för detta ändamål anvisas ett anslag å samma belopp som under löpande budgetår eller 15 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter angående anslagets användning.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslån: Viss upplysningsverksamhet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 15 000

Olycksfallsförsäkring och arbetarskydd.

[34.] 32. **Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar, förslagsanslag.** Under återopande av vad statsrådet Mossberg förut under punkt 13 anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 2 995 000

[35.] 33. **Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader, förslagsanslag.** Hänvisande till vad statsrådet Mossberg förut anført under punkten 13 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 308 000

[36.] 34. **Riksförsäkringsanstalten: Riksförsäkringsanstaltens ortsombud m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	337 000	337 375
1945/46	339 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	259 000	—

Av detta anslag utgå ersättningar dels till anstaltens ortsombud och ombuden för den särskilda fiskarförsäkringen, dels ock till mantalsombuden, vilka ha till uppgift att upprätta de arbetsgivarförteckningar, som ligga till grund för premiedebiteringen för mindre arbetsgivare.

I skrivelse den 25 augusti 1945 har *riksförsäkringsanstalten* framlagt beräkningar rörande anslagsbehovet för nästa budgetår. I fråga om medelsbehovet för ersättningar till ortsombuden har anstalten därvid anført följande.

Riksförsäkringsanstalten har för närvarande 956 ortsombud, vilka under budgetåret 1944/45 i arvode samt i obetydlig omfattning i reseersättning sammanlagt uppburit i runt tal 209 000 kronor. Den betydande ökningen av anstaltens verksamhet under senare år har i hög grad återverkat såväl på ombudens arbetsbörda som på deras kostnader i samband med ombuds-uppdraget. Till vissa ombud utgående arvoden måste med hänsyn till ombudsgöromålens nuvarande omfattning och till de ökade omkostnaderna anses för låga. Ytterligare något belopp, förslagsvis 3 000 kronor, bör därför

avses för höjning av vissa ombudsarvoden. Anslagsbehovet för ortsombuden beräknas således till omkring 212 000 kronor.

Ortsombuden åtnjuta utöver nämnda arvoden särskild ersättning med 2 kronor för varje genom deras försorg tecknad frivillig försäkring för olycksfall i arbete för hemmavarande barn eller föräldrar. Kostnaderna härför hava under budgetåret 1944/45 uppgått till omkring 675 kronor. För budgetåret 1946/47 torde för samma ändamål böra beräknas 1 000 kronor.

Kostnaderna för ersättningar åt ortsombuden kunna alltså uppskattas till 213 000 kronor.

Arvodena till ombuden för den särskilda fiskarförsäkringen ha av anstalten beräknats till samma belopp som för innevarande budgetår, 24 000 kronor. Likaså ha arvodena till mantalsombuden föreslagits upptagna med oförändrat belopp, 107 000 kronor.

Riksförsäkringsanstalten har sålunda beräknat de sammanlagda ombudskostnaderna till (213 000 + 24 000 + 107 000) 344 000 kronor.

Departements-
chefen.

Under erinran om att av det för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget ett belopp av 3 000 kronor avsetts för höjning av arvodena till anstaltens ortsombud, anser jag mig icke kunna tillstyrka, att ytterligare medel beräknas härför. För sagda arvoden torde sålunda få upptagas ett belopp av 210 000 kronor. Arvodena till ombuden för den särskilda fiskarförsäkringen beräknar jag oförändrat till 24 000 kronor. Vad slutligen angår arvodena till mantalsombuden är att märka, att efter genomförandet per den 1 juli 1946 av beslutad löne reglering för häradskrivarna särskilda arvoden till dessa i egen- skap av mantalsombud icke längre skola utgå. För arvoden åt mantalsom- buden i magistratsstäderna torde ett belopp av 25 000 kronor få avses. Sammanlagda medelsbehovet under ifrågavarande anslag kan alltså för nästa budgetår beräknas till (210 000 + 24 000 + 25 000) 259 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksförsäkringsanstalten*: *Riksförsäkringsanstaltens orts-
ombud m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 259 000

[37.] 35. **Försäkringsrådet: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	273 000	281 512
1945/46	278 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	303 300	—

Kungl. Maj:t har den 18 maj 1945 fastställt personalförteckning för försäkringsrådet (statsliggaren s. 225). Samtidigt har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 121 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 39 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 89 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 29 000
Summa förslagsanslag kronor 278 000	

Genom beslut samma den 18 maj har Kungl. Maj:t i anledning av en av försäkringsrådet gjord framställning bemyndigat rådet att från och med den 22 maj 1945 tills vidare till och med den 30 juni 1946 förordna två befattningshavare hos rådet i lägre lönegrad än den 24:e att därstädes vara tillfälliga föredragande med rätt för envar av dem att — utöver lön å egen befattning — härför uppbära en särskild ersättning motsvarande vad som skulle hava tillkommit honom vid vikariat å förste byråsekreterartjänst hos rådet. Därjämte förklarade Kungl. Maj:t hinder icke möta för rådet att från och med den 22 maj 1945 tills vidare — utöver förut befintlig amanuenspersonal — anställa ytterligare två amanuenser.

I skrivelse den 24 augusti 1945 har *försäkringsrådet* gjort framställning om rådets avlöningsanslag för nästa budgetår.

Rådet har till en början hemställt om ombildning av rådets tre i 27:e lönegraden placerade extra ordinarie assessorstjänster till ordinarie tjänster i 28:e lönegraden. Rådet anför härom:

För de 20 jurister, som för närvarande tjänstgöra i försäkringsrådet, finnas endast 9 ordinarie befattningar (chefen, 5 försäkringsråd, 2 förste byråsekreterare och 1 byråsekreterare). Endast 6 av de ordinarie befattningshavarna (chefen och försäkringsråden) äro ordinarie i den tjänst de fullgöra. Så länge rådets assessorstjänster icke äro ordinarie, kan förväntas, att innehavarna av dessa tjänster komma att söka och erhålla de lägre ordinarie tjänsterna såsom förste byråsekreterare respektive byråsekreterare, vilka tjänster därefter komma att uppehållas av vikarier. Det kan icke anses lämpligt, att den, som erhåller en ordinarie befattning, redan vid erhållandet av befattningen kan beräknas aldrig komma att uppehålla densamma.

Det är av stor vikt, att de, som deltaga i rådets beslut, i den utsträckning som är möjlig med hänsyn till rådets organisation äro tillförsäkrade den självständiga ställning som ett ordinarie ämbete innebär. Assessorstjänsterna hos rådet inrättades den 1 juli 1939 och ha alltså funnits i över 6 år. Någon anledning till minskning av antalet domartjänster i rådet föreligger icke, då rådets arbetsbörda ökats. Innehavarna av assessorstjänsterna i rådet äro stadigvarande knutna till sitt ordinarie arbete såsom domare i motsats till hovrätternas assessorer, vilka i stor utsträckning tjänstgöra utom hovrätterna, t. ex. i underrätter, departement och kommittéer. Försäkringsrådets assessorstjänster äro med hänsyn till det ringa antalet rådstjänster icke i samma mening som hovrätternas assessorstjänster passagebefattningar.

Med anledning härav anser försäkringsrådet synnerliga skäl föreligga för överförande å ordinarie stat av rådets assessorstjänster.

Vid övervägande av vilken tjänsteställning, som bör beredas assessorerna, anser försäkringsrådet avgörande vikt böra fästas vid att de i samma utsträckning som försäkringsråden deltaga i handläggning och avgörande av ärendena med undantag för till plenum hänskjutna mål och övriga i plenum förekommande ärenden. Assessorerna böra därför beredas en tjänsteställning,

som nära ansluter sig till försäkringsrådets men ligger något lägre, förslagsvis i 28:e lönegraden. Till jämförelse framhålles att hovrättsassessorerna äro placerade i 29:e lönegraden.

Med utgångspunkt från vad rådet sålunda föreslagit har rådet beräknat anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän för nästa budgetår till 155 600 kronor.

Beträffande anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, föreslår försäkringsrådet, att delposterna till arvode till det försäkringsråd, som jämte försäkringsrådets ordförande och chef tjänstgör såsom gruppordförande, ävensom till arvoden till representanterna för arbetsgivarna och arbetarna för nästa budgetår upptagas till oförändrade belopp, 1 200 respektive 14 000 kronor.

Delposten till arvoden åt rådets två läkarledamöter föreslås höjd från 10 800 till 12 600 kronor. Härom anför rådet i huvudsak följande:

Envar av försäkringsrådets två läkarledamöter åtnjuter ett arvode om 150 kronor för full föredragningsvecka. Posten å 10 800 kronor till dessa ledamöter räcker sålunda till 36 sådana veckor för varje läkare. Behov av läkarledamöter föreligger emellertid året om — bortsett från de 3 veckor vid jul och de 2 veckor vid påsk, då minskning i föredragningen enligt rådets arbetsplan äger rum. Under sistförflutna budgetåret inträffade, att anslaget var förbrukat så tidigt, att läkarna icke kunde användas som ledamöter i erforderlig utsträckning. Rådet nödgades i stället låta den ene av dem tjänstgöra såsom sakkunnig, vilket medförde ökat ledamotskap och sålunda ökad arbetsbörda för rådets chef, försäkringsråden och assessorerna, varjämte föredragande läkaren betogs sin vanliga möjlighet att genom sitt votum inverka på ärendenas avgörande. Om man beräknar, att läkarna äro lediga 5 veckor under sommaren för semester, skulle de kunna disponeras såsom ledamöter 42 veckor om året [$52 - (2 + 3 + 5) = 42$]. Med hänsyn härtill är en höjning av ifrågavarande post erforderlig. Vid oförändrat arvodesbelopp för full föredragningsvecka skulle erfordras 12 600 kronor.

Delposten till ersättningar till sakkunniga samt till suppleanter för ledamöter, som representera arbetsgivarna eller arbetarna m. m., har av rådet upptagits till 20 000 kronor mot 13 000 kronor för innevarande budgetår. Rådet påpekar, att delposten höjdes från och med budgetåret 1942/43 från 10 000 kronor till 13 000 kronor men har det oaktat årligen måst överskridas. Nästan hela utgiftsbeloppet avser ersättningar till sakkunniga. Utgifterna för dessa ersättningar, som under de tre senaste budgetåren uppgått till 19 393, 20 729 respektive 21 287 kronor, beräknas av rådet icke kunna nedbringas i någon större utsträckning. Rådet anser, att, ehuru posten är av förslagsnatur, det icke bör längre anstå med att höja densamma till ett belopp, som mera motsvarar de verkliga utgifterna.

Försäkringsrådet har alltså beräknat förevarande anslagspost till $(1\ 200 + 14\ 000 + 12\ 600 + 20\ 000)$ 47 800 kronor.

I samband med behandlingen av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal framhåller rådet nödvändigheten av förstärkning av rådets arbetskrafter med hänsyn till den ökade tillströmningen av ärenden. Rådet anför i fråga om arbetsbördan och möjligheterna till dennas bemästrande följande.

Antalet inkomna ärenden under ettvarrt av åren 1938—1944 utgjorde 5 819, 5 590, 5 695, 6 504, 6 267, 6 346 respektive 6 718. Arbetsbalansen utgjorde vid utgången av ettvarrt av nämnda år 2 313, 2 186, 1 884, 2 268, 2 302, 2 379 respektive 2 731 ärenden. Under tiden 1 januari — 30 juni 1945 hade 3 496 ärenden inkommit och balansen sistnämnda dag utgjorde 3 062 ärenden. I de angivna siffrorna äro icke inräknade de vanligen förekommande förvaltningsärendena, ärenden av mera allmän natur, remisser m. m. I siffrorna ingå däremot mål enligt 1927 års militärsättningsförordning. På grund av beredskapstillståndet har antalet under militärtjänstgöring inträffade olycks- och sjukdomsfall väsentligt stigit. Ehuru antalet nya sådana fall numera kan beräknas sjunka, kan någon kraftigare minskning av antalet militärmål under de närmaste åren icke förväntas, då en stor del av dessa mål avse olycks- och sjukdomsfall, som medfört invaliditet och där omprövning av invaliditetsgraden i stor utsträckning sker efter relativt korta intervaller.

Jämlikt 5 § första stycket olycksfallsförsäkringslagen har försäkringsrådet bland annat att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling. Detta åliggande fullgör rådet bland annat på det sättet, att ärenden infordras från försäkringsinrättningarna för granskning. Att försäkringsrådet även genom infordrande av ärenden utövar kontroll över försäkringsinrättningarna och verkar för en enhetlig lagtillämpning är av synnerlig betydelse enligt vad erfarenheten utvisar. På grund av den kraftiga ökningen i antalet övriga till försäkringsrådet inkomna ärenden har infordrande av ärenden för granskning under de senaste åren kunnat ske endast i ringa omfattning. Sannolikheten torde tala för en minskning under de närmaste åren av de till försäkringsrådet inkomna, icke infordrade militärmålen, vilken minskning torde kunna beräknas överstiga en antagbar ökning av de till rådet inkomna, icke infordrade övriga målen. Härigenom skulle en i jämförelse med nuvarande förhållanden ökad möjlighet för försäkringsrådet att från försäkringsinrättningarna för granskning infordra ärenden uppkomma. Med hänsyn härtill synes icke föreligga anledning antaga, att totala antalet till försäkringsrådet inkomna ärenden per år i fortsättningen skulle komma att understiga 6 600.

Den organisation, som rådet erhöll från och med budgetåret 1939/40, var beräknad att kunna årligen slutföra cirka 6 250 mål och andra ärenden tillhörande besvärslagen. Den genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 maj 1945 beslutade anordningen med två tillfälliga föredragande beräknas medföra en ökning av rådets arbetskapacitet under ett år med omkring 400 ärenden, varigenom sålunda per år skulle kunna slutföras omkring 6 650 ärenden. Den beräknade ökningen av arbetskapaciteten är visserligen icke tillräcklig för att ernå någon avarbetning av den redan uppkomna balansen men kan dock förhindra, att balansen blir mera avsevärt ökad under tiden intill dess mera effektiva åtgärder kunna vidtagas.

Såsom anförts kan antalet till försäkringsrådet inkommande ärenden under de närmaste åren näppeligen beräknas understiga 6 600 om året. Om 6 650 ärenden om året slutföras av försäkringsrådet, måste med hänsyn till den nuvarande arbetsbalansens storlek behovet av ytterligare minst två föredragande utöver i gällande personalstat upptagna fem anses vara permanent. På grund härav anser försäkringsrådet synnerliga skäl tala för inrättande av nya tjänster såsom föredragande. Då man rör sig med så många ovissa faktorer, anser försäkringsrådet sig för närvarande icke böra föreslå inrättande av någon ny ledamotsbefattning eller mer än två nya föredragandetjänster.

Med anledning av vad sålunda anförts hemställer försäkringsrådet om

inrättande i rådet från och med budgetåret 1946/47 av två nya förste byråsekreterartjänster med placering i lönegrad Eo 24.

Försäkringsrådet påpekar vidare, att en ökning av antalet per år slutförda ärenden från 6 250 till 6 650 nödvändiggör en förstärkning även av amanuens- och biträdespersonalen. Med hänsyn härtill hemställer rådet, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bestämmes till sådant belopp att utöver nuvarande tre amanuenser i 18:e lönegraden ytterligare en sådan amanuens kan anställas samt att det för ersättning till tillfälliga biträden, övertidsersättning m. m. beräknade beloppet höjes från 500 till 2 000 kronor.

Förevarande anslagspost beräknas av rådet till 80 900 kronor för nästa budgetår.

För rörligt tillägg slutligen upptager försäkringsrådet ett belopp av 33 800 kronor.

Det totala medelsbehovet skulle alltså enligt rådets uppskattning uppgå till (155 600 + 47 800 + 80 900 + 33 800) 318 100 kronor.

I ärendet ha utlåtanden avgivits av statskontoret och allmänna lönenämnden.

Statskontoret erinrar om att försäkringsrådet redan i samband med framläggande av förslag år 1938 om inrättande av assessorsbefattningarna ansett, att desamma borde hänföras till 28:e lönegraden, dock med placering å extra stat. I remissutlåtanden över ifrågavarande framställning hade allmänna civiltjänstverks lönenämnd och statskontoret närmast förordat tjänsternas upptagande i 26:e lönegraden. Vid hithörande frågors anmälan för 1939 års riksdag hade föredragande departementschefen uttalat, att av skäl, som lönenämnden anfört, det icke torde vara befogat att hänföra assessorstjänsterna till en så hög lönegrad som den 28:e. Å andra sidan syntes en något högre löneställning än 26:e lönegraden motiverad, helst om tjänsterna — på sätt försäkringsrådet föreslagit — icke borde uppföras å ordinarie stat. Departementschefen förordade därför, att tjänsterna i likhet med kammarrättens assessorsbefattningar placerades i lönegrad Eo 27. Departementschefens mening biträdades av Kungl. Maj:t och riksdagen. Med hänsyn till vad sålunda förekommit kunde statskontoret för sin del icke anse, att assessorstjänsterna borde upptagas i annan lönegrad än den för närvarande fastställda. Vid ett överförande å ordinarie stat torde i varje fall befattningarna i anslutning till departementschefens berörda uttalande knappast böra placeras i högre lönegrad än A 26. Dock skulle framhållas, att ordinarie assessorstjänster icke förefinnas vid statliga domstolar.

Mot en ökad medelsanvisning för arvoden åt två läkarledamöter har statskontoret icke ansett sig böra göra någon erinran. Uppräkningen av delposten till ersättningar till sakkunniga m. fl. anser statskontoret kunna begränsas till förslagsvis 15 000 kronor, då fasta hållpunkter saknas för bedömning av medelsbehovet för nästa budgetår och rådets arbetsbelastning under de närmast förflutna budgetåren varit påverkad av rådande krisförhållanden.

Vidkommande den ifrågasatta personalförstärkningen anser statskontoret

några säkra kalkyler angående omfattningen av försäkringsrådets arbetsbelastning under budgetåret 1946/47 knappast vara möjliga. Ämbetsverket vill härvid framför allt erinra om den nedgång i antalet mål om ersättningar enligt 1927 års militärsättningsförfordning, som måste inträda med anledning av beredskapstillståndets upphörande. Huruvida denna minskning kan komma att uppvägas av en motsvarande ökning av andra mål, lärers få anses ovisst. Statskontoret håller därvid före, att med inrättandet av nya tjänster hos rådet tills vidare bör anstå, intill dess närmare erfarenheter vunnits om rådets arbetsbelastning under normala förhållanden. I stället torde — därest så befinnes erforderligt — den för innevarande budgetår medgivna provisoriska förstärkningen av arbetskrafterna böra bibehållas jämväl under budgetåret 1946/47.

Statskontoret finner, att den av försäkringsrådet föreslagna höjningen av medelsbeloppet till ersättningar till tillfälliga biträden m. m. kan begränsas till förslagsvis 1 000 kronor.

Allmänna lönenämnden finner icke anledning till erinran mot att assessorsbefattningarna förändras till ordinarie befattningar, då utvecklingen visat, att dessa befattningar vid försäkringsrådet icke — såsom motsvarande befattningar vid hovrätten och kammarrätten — ha karaktär av passagetjänster, och då behovet av desamma uppenbarligen är stadigvarande. Lönenämnden förordar, att försäkringsrådets assessorer placeras i lönegrad A 27.

Försäkringsrådets förslag om förändring till ordinarie tjänster av de tre extra ordinarie assessorstjänsterna i lönegrad Eo 27 hos rådet finner jag mig böra biträda med hänsyn till att tjänsterna icke torde vara att betrakta som passagetjänster och att behovet av tjänsterna uppenbarligen är stadigvarande. Däremot kan jag icke dela försäkringsrådets uppfattning, att tjänsterna böra i samband med ordinariesättningen uppflyttas till 28:e lönegraden. I likhet med lönenämnden förordar jag, att försäkringsrådets assessorer placeras i lönegrad A 27. Vid bifall härtill torde anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän för nästa budgetår böra höjas med 32 000 kronor till 153 000 kronor.

Departements-
chefen.

Vidkommande beräkningen av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har rådet föreslagit en höjning av arvodena åt de två läkarledamöterna från 10 800 till 12 600 kronor. Då behov av dessa ledamöter i av rådet angiven utsträckning får anses ådagalagt, finner jag ej anledning till erinran häremot. Förslaget om höjning av delposten till ersättningar till sakkunniga m. fl. anser jag mig böra biträda i så måtto, att jag i likhet med statskontoret föreslår uppräknings av delposten från 13 000 till 15 000 kronor. Då delposterna till arvoden till gruppordförande och till representanter för arbetsgivare och arbetare kunna oförändrat upptagas med 1 200 respektive 14 000 kronor, beräknar jag hela ifrågavarande anslagspost till (12 600 + 15 000 + 1 200 + 14 000) 42 800 kronor.

Vad beträffar anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal är först att märka, att överflyttningen till ordinarie stat av de

Femte huvudtiteln.

tre assessorsbefattningarna i lönegraden Eo 27 medför ett minskat medelsbehov under anslagsposten av 30 500 kronor. Med hänsyn till den ökade tillströmningen av ärenden och härav föranledd ökning av rådets arbetsbörda och arbetsbalans föreslår rådet, att två nya föredragandetjänster i form av befattningar såsom förste byråsekreterare i lönegraden Eo 24 skola inrättas hos rådet. Då jag i likhet med statskontoret är av den uppfattningen att med inrättandet av nya tjänster bör anstå, till dess närmare erfarenheter vunnits angående rådets arbetsbörda under normala arbetsförhållanden, anser jag mig icke för närvarande kunna biträda detta förslag. Däremot räknar jag med att nuvarande anordning med två tillfälliga föredragande hos rådet kommer att bli nödvändig även under nästa budgetår. Vid beräkningen av icke-ordinarieposten för innevarande budgetår har hänsyn icke tagits till kostnaden härför, vilken såvitt avser denna anslagspost kan uppskattas till 11 900 kronor. Rådets förslag om inrättande av ytterligare en befattning som förste amanuens i lönegraden Eo 18 föranleder ingen erinran från min sida. Kostnaden härför kan beräknas till 5 600 kronor. Den föreslagna höjningen av det för ersättning till tillfälliga biträden, övertidsersättning m. m. avsedda beloppet torde böra begränsas till 500 kronor. Ifrågavarande anslagspost, vilken för innevarande budgetår är upptagen med 89 000 kronor, kan alltså för nästa budgetår bestämmas till (89 000 — 30 500 + 11 900 + 5 600 + 500) 76 500 kronor.

Utgifterna för rörligt tillägg torde kunna beräknas till 31 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för avlöningar till försäkringsrådet för nästa budgetår blir enligt dessa beräkningar (153 000 + 42 800 + 76 500 + 31 000) 303 300 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att i personalförteckningen för försäkringsrådet tre befattningar såsom assessor i lönegraden Eo 27 skola utbytas mot tre befattningar såsom assessor i lönegraden A 27;
dels godkänna följande avlöningsstat för försäkringsrådet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 153 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 42 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 76 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 31 000

Summa förslagsanslag kronor 303 300;

dels ock till Försäkringsrådet: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 303 300

[38.] 36. **Försäkringsrådet: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	12 600	13 622
1945/46	13 300	—
1946/47 (förslag)	13 900	—

Den 18 maj 1945 har Kungl. Maj:t fastställt följande stat för användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget:

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	900
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	200
3. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	12 200
		Summa kronor 13 300

Av det för *expenser* upptagna beloppet ha 700 kronor avsetts för lyse och 11 500 kronor för övriga *expenser*.

I skrivelse den 24 augusti 1945 har *försäkringsrådet* gjort framställning rörande anslag för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Beträffande anslagsposten till sjukvård m. m. anser försäkringsrådet det icke längre böra anstå med höjande av densamma till ett belopp, som mera motsvarar de verkliga utgifterna, vilka under de tre senast tilländalupna budgetåren överskridit 2 000 kronor. En höjning av posten till 1 500 kronor för nästa budgetår synes rådet dock tillräcklig.

Posten till reseersättningar föreslår försäkringsrådet höjd från 200 till 4 000 kronor. Härom anför rådet:

Från och med budgetåret 1942/43 sänktes ifrågavarande post till 200 kronor. Tidigare hade för ändamålet under en följd av år anvisats 400 kronor. Sänkningen föranleddes av att posten under flera budgetår varit avsevärt underbelastad. Anledningen till underbelastningen har emellertid icke varit, att ett ringa behov av att företaga tjänsteresor förelegat, utan att sådana resor på grund av bristande personaltillgång icke kunnat företagas i önskvärd omfattning utan minskning av rådets arbetsresultat. Anledningen har även varit den, att kostnaderna för en enda längre tjänsteresa skulle uppgå till ett högre belopp än det anslagna. Erfarenheten under de gångna åren har emellertid mer och mer visat önskvärdheten av att tjänsteresor till olika arbetsplatser kunna företagas. I exempelvis målen angående nedsättning enligt 25 § olycksfallsförsäkringslagen i den tillerkända ersättningen på grund av grov vårdslöshet kan sannolikt ofta ett säkrare resultat i utredningshänseende vinnas genom ett personligt besök å arbetsplatsen av någon av rådets ledamöter eller föredragande än genom en långvarig skriftväxling. Tjänsteresorna äro emellertid av stor betydelse icke blott för utredningen i enskilda mål utan även genom den kännedom om förhållandena i allmänhet på olika arbetsplatser, som kan vinnas genom studieresor till olika industrier. De representanter för arbetsgivarna och arbetarna, som ingå bland rådets ledamöter, hava särskilt betonat betydelsen av att rådets personal i stor utsträckning kan företaga tjänsteresor i utrednings- och studieflyte. Man får ej heller bortse från den önskvärda information om den sociala olycksfallsförsäkringen samt försäkringsinrättningarnas och försäk-

ringsrådets verksamhet, som rådets personal kan lämna vid besök å olika arbetsplatser.

Vad angår anslagsposten till expenser räknar försäkringsrådet med att medelsbehovet för lyse även för nästa budgetår kommer att utgöra 700 kronor. Däremot föreslår rådet en höjning av det för övriga expenser avsedda beloppet från 11 500 kronor till 12 400 kronor till följd av beräknade ökade utgifter för städning, skrivmaterial, möbler, telefonsamtal m. m. Anslagsposten upptages alltså med ett belopp av 13 100 kronor.

De totala kostnaderna ha i enlighet härmed uppskattats till (1 500 + 4 000 + 13 100) 18 600 kronor.

Statskontoret har i utlåtande över försäkringsrådets framställning ansett sig icke kunna tillstyrka förslaget om uppräknig av posten till reseersättningar. Enligt ämbetsverkets mening synes ett ställningstagande till frågan om ökad möjlighet för rådets befattningshavare att företaga tjänsteresor böra ske först sedan säkra antaganden kunnat göras om arbetsgöromålens omfattning. Försäkringsrådets förslag om höjning av posten till övriga expenser finner ämbetsverket sig icke kunna tillstyrka, då denna post för innevarande budgetår höjts med 700 kronor.

Departements-
chefen.

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde alltjämt kunna upptagas med 900 kronor.

Vad härefter angår posten till reseersättningar finner jag icke skäl vara förebragta för en höjning av posten i den omfattning, som rådet föreslagit. En ökning av anslagsposten från 200 till 400 kronor får anses tillräcklig, till dess ytterligare erfarenhet vunnits beträffande medelsbehovet för detta ändamål.

Utgifterna för lyse beräknar jag till oförändrat belopp, 700 kronor. Det för övriga expenser avsedda beloppet torde få höjas till 11 900 kronor. Posten till expenser bör alltså upptagas med 12 600 kronor.

Försäkringsrådets omkostnader för nästa budgetår skulle alltså kunna beräknas till (900 + 400 + 12 600) 13 900 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försäkringsrådet*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *förslagsanslag* av..... kronor 13 900

[39.] 37. **Yrkesinspektionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag förut under punkt 13 anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Yrkesinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av..... kronor 700 000

[40.] 38. **Yrkesinspektionen: Omkostnader, förslagsanslag.** Hänvisande till vad jag förut anfört under punkten 13 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Yrkesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 186 000

[41.] 39. **Kostnader enligt 19 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45.....	200 000	189 827
1945/46.....	200 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>).....	250 000	—

[Förordning den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, ändrad genom förordningar nr 48/1930, 144/1933 och 232/1937; kungörelse den 31 mars 1922 (nr 132) med närmare bestämmelser om inbetalning och redovisning av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, ändrad genom kungörelser nr 49/1930 och 233/1937.]

I 19 § olycksfallsförsäkringslagen stadgas, att avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten, vilka icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, skola förskjutas av statsverket och indrivnas i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgad. I nyss omnämnda författningar meddelas närmare föreskrifter i ämnet. De icke erlagda avgifterna förskjutas från förevarande anslag, varefter länsstyrelserna ombesörja, att de resterande beloppen indrivnas och tillgodoföras anslaget.

I skrivelse den 30 augusti 1945 har *riksförsäkringsanstalten* framlagt beräkningar angående medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår.

Anstalten har däri till en början lämnat följande uppgifter angående bruttoutgifter och inkomster för anslaget samt skillnaden mellan dessa belopp för de sistförflutna fem budgetåren. Uppgifterna, som i vad de avse budgetåret 1944/45 äro preliminära, ha sammanfattats i en tablå av följande utseende.

Budgetår	Utgifter kr.	Inkomster		Netto- utgifter kr.	Netto- inkomster kr.
		kr.	i procent av utgifterna		
1940/41	1 466 857	969 100	66	497 757	—
1941/42	970 220	942 918	97	27 302	—
1942/43	872 746	892 938	102	—	20 192
1943/44	909 785	761 141	84	148 644	—
1944/45	1 028 087	837 004	81	191 083	—

I anslutning till de sålunda lämnade uppgifterna har anstalten härefter anfört följande.

Det under budgetåret 1946/47 inflytande premiebeloppet, inklusive tilläggsavgifter, torde för de större arbetsgivarna, under förutsättning av i huvudsak oförändrad sysselsättningsgrad inom industrien, kunna beräknas till omkring 19 miljoner kronor. För de mindre arbetsgivarna kan motsvarande belopp väntas uppgå till omkring 7 miljoner kronor.

Restantierna, beräknade i procent av de inflytande premiebeloppen, uppgingo under budgetåret 1943/44 för större arbetsgivare till 2,2 procent av premiebeloppet och för mindre arbetsgivare till 7,6 procent. Under budgetåret 1944/45 voro motsvarande procenttal 2,8 och 7,8.

Med ledning av dessa procenttal kunna bruttoutgifterna för anslaget under budgetåret 1946/47 uppskattas till omkring 1 050 000 kronor.

Anslagets inkomster hava under det förflutna budgetåret uppgått till omkring 81 procent av årets bruttoutgifter. Det är givetvis förenat med betydande vanskligheter att nu beräkna huru stor del av restantierna, som kunna väntas inflyta under budgetåret 1946/47. Det indrivna beloppet, som tidigare under en följd av år uppgått till omkring 70 procent av bruttoutgifterna för anslaget, torde emellertid möjligen kunna för budgetåret 1946/47 uppskattas till 75 procent av bruttoutgifterna eller till omkring 790 000 kronor. Det erforderliga anslagsbeloppet skulle i så fall uppgå till 260 000 kronor.

Anstalten framhåller emellertid, att en eventuell ekonomisk kris kunde komma att medföra en avsevärd ökning av bruttoutgifterna för anslaget utan att motsvarande ökning av inkomsterna hunne inträda under samma budgetår. I sådant fall måste nettobelastningen på anslaget komma att högst avsevärt stegras. Då emellertid utvecklingen i detta avseende för närvarande undandrog sig anstaltens bedömande, har anstalten hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår upptagas med ett till 250 000 kronor avrundat belopp.

Lika med riks försäkringsanstalten anser jag en ökning av nettobelastningen å förevarande anslag såsom sannolik för nästa budgetår och tillstyrker för den skull anstaltens förslag om uppräknig av anslaget till 250 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader enligt 19 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 250 000

[42.] 40. **Livräntetillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, förslagsanslag.** I socialvårdskommitténs utredningsuppdrag ingår att verkställa överarbetning av gällande olycksfallsförsäkringslagstiftning. Beträffande utredningsarbetets fortskridande i denna del har jag under hand inhämtat följande. Kommittén har uppskjutit sitt slutliga ställningstagande till frågan i avbidan på utformningen av den allmänna sjukförsäkringen. Emellertid har kommittén till utredning upptagit spörsmålet om en provisorisk förbättring av olycksfallsersättningarna, främst sjukpenning och livränta. I detta samman-

hang behandlas även frågan om eventuell förbättring av till vissa personer utgående dyrtidstillägg å livränta. Kommittén räknar med att kunna framlägga förslag i ämnet i sådan tid, att eventuell lagstiftning i anledning härav kan träda i kraft den 1 juli 1946.

Av de å riksstaten för innevarande budgetår upptagna anslagen kunna följande komma att påverkas av berörda förslag, nämligen förslagsanslaget till livräntetillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, förslagsanslaget till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. och förslagsanslaget till bidrag till fiskares försäkring. Under dessa anslag äro för löpande budgetår anvisade respektive 348 000, 3 300 000 och 160 000 kronor.

Riksförsäkringsanstalten har i särskilda skrivelser den 24, 25 och 31 augusti 1945 beräknat medelsbehovet för nästa budgetår under ifrågavarande tre anslag till respektive 336 000, 3 900 000 och 320 000 kronor.

Med hänsyn till det förslag till vissa förbättringar av olycksfallsersättningar, som socialvårdskommittén enligt det anförda väntas avgiva i en nära framtid, torde ifrågavarande tre anslag för närvarande böra upptagas med allenast preliminärt beräknade belopp. Anslagen torde härvid kunna beräknas till samma belopp som för löpande budgetår.

Departements-
chefen.

Hemställen beträffande anslagen till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. och till bidrag till fiskares försäkring gör jag under nästföljande två punkter. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Livräntetillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 348 000

[43.] 41. **Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m., förslagsanslag.** Hänvisande till vad jag anført under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 3 300 000

[44.] 42. **Bidrag till fiskares försäkring, förslagsanslag.** Hänvisande till vad jag anført under punkten 42 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till fiskares försäkring* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 160 000

[45.] 43. **Utbildningskurser för hushållerskor i skogsarbetarförläggningar, reservationsanslag.**

Under ettvart av budgetåren 1937/38—1942/43 var under femte huvudtiteln uppfört ett reservationsanslag till utbildningskurser för hushållerskor i skogsarbetarförläggningar. Anslaget storlek varierade mellan 5 000 och 11 000 kronor. En förutsättning för kursverksamhetens bedrivande var, att arbetsgivarna kostnadsfritt tillhandahöllo erforderliga lokaler för kursernas hållande och deltagarnas inkvartering.

Efter sistnämnda budgetår ha inga ytterligare medel tillförts ifrågavarande anslag. Av anslaget återstod vid utgången av det senaste budgetåret 753 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1945 har *riksförsäkringsanstalten* hemställt om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1946/47.

Anstalten har härvid hänvisat till en skrivelse i ämnet från *skogs- och flottledsinspektören* till anstalten. I skrivelsen har nämnde inspektör anfört följande.

I samma mån som gemensam mathållning mera allmänt infördes i skogsarbetarförläggningarna blev det svårt att för dessa hushåll förvärva kompetenta hushållerskor (kockor). För att minska de svårigheter, som därigenom uppkommo, beviljade statsmakterna anslag för utbildning av personer, som hade för avsikt att taga anställning som kockor i skogsarbetarförläggningar. Erfarenheten hade nämligen givit vid handen, att dylik utbildning, anordnad under förhållanden liknande dem, under vilka kockorna i regel hava att arbeta, var av stort värde, enär den underlättade deras arbete och ökade deras möjligheter att tillhandahålla god, närande och omväxlande kost till i förhållande till konsumerade matkvantiteter jämförelsevis billigt pris. Under krigsåren med råvarubrist och ransonering av ett flertal födoämnen har denna utbildning varit av särskilt stor betydelse, enär i utbildningen ingått undervisning i huru mathållning bör ordnas för att skogsarbetarnas stora näringsbehov skall kunna tillgodoses inom ramen av gällande ransoneringsföreskrifter.

Omfattningen av ifrågavarande undervisning framgår av följande sammanställning av uppgifter rörande kockakurser, som bekostats av anslag, som ställts till riks-försäkringsanstaltens förfogande.

År	Antal		Kostnad kr.	Medel- kostnad per kurs kr.
	kurser	elever		
1937	10	146	8 560	856
1938	15	176	11 330	755
1939	14	180	10 282	735
1940	9	103	6 785	754
1941	11	108	8 332	757
1942	5	50	c:a 3 750	750
1943	—	—	—	—
1944	9	83	7 858	873
Summa	73	846	56 897	
Medeltal per år	10	121	8 128	779

Härtill komma de kurser av ifrågavarande slag, som anordnats gemensamt av skogs- och flottledsinspektionen och statens arbetsmarknadskommission för utbildning av kockor för länsarbetsnämndernas huggarkurser. Antalet dylika kurser, som höllos under åren 1941—1943, har utgjort 173 med 1 754 kursdeltagare.

Avgången inom kockakåren på grund av giftermål m. m. är emellertid betydande. Kockakurser äro därför alltjämt erforderliga för att bereda nytillträdande kockor tillfälle att inhämta de kunskaper, som erfordras för att på ett tillfredsställande sätt kunna handhava skogsarbetarhushåll. Vid upprepade tillfällen har även från såväl arbetar- som arbetsgivarhåll framhållits betydelsen av att denna kursverksamhet fortsättes.

Enligt skogs- och flottledsinspektören synes ett anslag av 10 000 kronor vara erforderligt för nästa budgetår.

Anstalten har i sin skrivelse helt anslutit sig till skogs- och flottledsinspektörens förslag.

Jag anser i likhet med skogs- och flottledsinspektören samt riksförsäkringsanstalten, att behov föreligger av kurser för utbildning av hushållerskor i skogsarbetarförläggningar under nästkommande budgetår. Bidrag från statens sida för ifrågavarande kursverksamhet bör liksom tidigare utgå endast om arbetsgivarna kostnadsfritt tillhandahålla erforderliga lokaler ävensom bekosta deltagarnas inkvartering. Mot det föreslagna beloppets storlek, 10 000 kronor, synes icke något vara att erinra.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurser för hushållerskor i skogsarbetarförläggningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 000

Departements-
chefen.

[46.] 44. **Bidrag till föreningen för arbetarskydd.** Beträffande riktlinjerna för den av föreningen för arbetarskydd bedrivna verksamheten hänvisar jag till den i 1943 års statsverksproposition (V s. 54) lämnade redogörelsen.

Föreningen har under en längre tid såsom bidrag till sin verksamhet åtnjutit statsbidrag, som under senare budgetår utgått med 3 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *föreningen för arbetarskydd* hemställt att även under budgetåret 1946/47 komma i åtnjutande av statsbidrag. Föreningen har för att bli i tillfälle att fullfölja sin verksamhet med bland annat komplettering och iordningställande av såväl den permanenta som den ambulera utställningen samt tryckning av skyddsbilder och anslag anhållit, att statsbidragets storlek måtte höjas till 5 000 kronor för nästa budgetår.

Av framställningen och en därvid fogad redogörelse för föreningens verksamhet under år 1944 framgår, att denna verksamhet under sagda år fortgått efter i stort sett samma riktlinjer som tidigare. Föreningen har under året varit representerad med särskilda avdelningar för arbetarskydd vid utställningar i Vänersborg och Umeå.

Femte huvudtiteln.

För år 1944 har föreningen åtnjutit bidrag med 2 000 kronor från envar av svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige samt med 1 500 kronor från vissa försäkringsbolag.

Statskontoret har i utlåtande över föreningens framställning icke funnit tillräckliga skäl föreligga att i nuvarande läge medgiva en höjning av förevarande anslag, helst som föreningens räkenskaper utvisa, att den ekonomiska ställningen under år 1944 icke obetydligt förbättrats.

Före-
draganden.

Föreningen för arbetarskydd — vars fortsatta verksamhet icke av 1938 års arbetarskyddskommitté närmare behandlas i det betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m., som kommittén i dagarna avlämnar — synes även under nästa budgetår böra komma i åtnjutande av statsbidrag. Emellertid finner jag i likhet med statskontoret tillräckliga skäl icke föreligga för en höjning av det nu utgående bidraget. Jag förordar därför, att ifrågavarande anslag för budgetåret 1946/47 upptages med oförändrat belopp, 3 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreningen för arbetarskydd* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 3 000

Folkpensionering.

[47.] 45. **Pensionsstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	1 892 800	1 858 835
1945/46	1 888 800	—
1946/47 (<i>förslag</i>).....	1 910 800	—

Kungl. Maj:t har den 18 maj 1945 fastställt personalförteckning för pensionsstyrelsen (statsliggaren s. 231). Samtidigt har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat för styrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	900 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	28 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	720 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	240 000

Summa förslagsanslag kronor 1 888 800

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar angående medelsbehovet för avlöningar för budgetåret 1946/47.

Styrelsen har till en början i anledning av framställning i ämnet av centrala statsförvaltningens tjänstemannaförbund föreslagit, att befattningen som kamrer hos styrelsen uppflyttas från lönegraden A 22 till lönegraden A 24. Beträffande de med befattningen förenade göromålen anför styrelsen i huvudsak följande.

Kamreraren är föreståndare för fond- och kameralbyråns kameralavdelning med åliggande bland annat att närmast under byråchefen utöva uppsikt över avdelningens personal, leda de förekommande göromålen och ansvara för deras behöriga gång. Kamreraren skall såsom redogörare ansvara för styrelsens räkenskaper. Han skall sålunda övervaka och fortlöpande granska bokföringen å såväl fondavdelningen som kameralavdelningen, granska avlöningslistor, av styrelsens befattningshavare ingivna reseräkningar och sjukvårdsräkningar samt räkningar avseende styrelsens expenser m. m.

I kamrerarens åligganden ingår vidare, att för byråchefen föredraga ärenden rörande utanordning av medel, avseende styrelsens allmänna förvaltning samt rörande utbetalning av samtliga av styrelsen utanordnade anslagsmedel, att verkställa de ekonomiska beräkningar och sammanställningar, som erfordras för kontroll och tillsyn av styrelsens ekonomiska förhållanden, att i övrigt verkställa de ekonomiska utredningar, som anförtros honom, att upprätta förslag till petitaskrivelser rörande styrelsens allmänna förvaltning, remissyttranden och övriga på kameralavdelningen ankommande skrivelser, att upprätta inom avdelningen erforderliga protokoll och föredragningslistor, att inför byråchefen föredraga alla upphandlingsärenden av större vikt samt efter byråchefens bestämmande självständigt besluta om inköp av förbrukningsartiklar och beställningar av trycksaker samt om utlämnande från materialförrådet av lagerartiklar.

De uteslutande till pensionsstyrelsens disposition ställda anslagen uppgå för budgetåret 1945/46 till 317 103 100 kronor. De av styrelsen förvaltade fondernas storlek utgjorde den 30 juni 1945 882 328 567 kronor. Styrelsens personal uppgick den 1 augusti 1945 till 374 befattningshavare.

Pensionsstyrelsen har redan år 1939 uttalat, att kamrerarbefattningen borde vara placerad i 24:e lönegraden. De senare årens utveckling av styrelsens verksamhet, som i stor utsträckning berört även kameralavdelningens arbetsuppgifter, har bidragit till att befattningens uppflyttning framstår såsom än mer befogad.

Styrelsen har härefter med i huvudsak oförändrad motivering upprepat sitt under nästföregående år framförda förslag, att två från och med den 1 juli 1939 inrättade aktuariefattningar i lönegraden Eo 21 å styrelsens sjukkassebyrå måtte överflyttas till ordinarie stat.

Oaktat sålunda föreslagen uppflyttning till högre lönegrad av kamrerarbefattningen och överflyttning av två aktuariefattningar till ordinarie stat har styrelsen ansett sig kunna beräkna anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän till oförändrat belopp, 900 000 kronor.

Även anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har styrelsen upptagit till oförändrat belopp, 28 800 kronor.

Vad beträffar anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie

personal har styrelsen till en början framhållit, att det för innevarande budgetår anvisade beloppet torde visa sig otillräckligt. Styrelsen har vidare anfört i huvudsak följande.

Antalet amanuenser, som för budgetåret 1945/46 beräknats till 33, torde för budgetåret 1946/47 kunna minskas till 30.

Den icke-ordinarie personalen i 11:e och lägre lönegrader med undantag av vaktpersonal och kontorsgossar beräknas till 156 arbetskrafter eller 15 mer än det antal, som beräknades för budgetåret 1945/46. Ökningen är delvis beroende på att pensionsstyrelsen till kvalificerad biträdespersonal överflyttat arbetsuppgifter, som tidigare utförts av amanuenser. Ökningen står dessutom i samband med att styrelsen kommer att vidtaga viss omläggning i fråga om de uppgifter, som central- och lokalsjukkassorna ha att insända till styrelsen för att granskas av styrelsen i dess egenskap av tillsynsmyndighet över kassorna. Genom denna omläggning nås en avsevärd minskning av kassornas ifrågavarande arbete, vilket ansetts erforderligt för att kassorna skola tillfredsställande kunna handhava sina övriga arbetsuppgifter. För styrelsens sjukkassebyrå kommer emellertid omläggningen att medföra ett visst merarbete, vilket jämte den allttjämt fortgående ökningen av sjukkaserverksamheten nödvändiggör en ökning av biträdespersonalen å byrån. Styrelsens arbetsuppgifter ha vidare ökat bland annat genom utvidgad efterkontroll vid pensionstagares dödsfall, genom ökad anslutning till styrelsens frivilliga försäkring och genom tillkomsten av nya författningar inom styrelsens verksamhetsområde, såsom lag om provisoriska förstärkningar av tilläggspensioner och invalidunderstöd och lag om provisoriska utjämningspensioner och utjämningsunderstöd, vilket allt medfört eller kommer att medföra ökning av personalbehovet.

Med inräknande av kostnaderna för vaktpersonal och kontorsgossar, tillhoppa 12 befattningshavare, uppskattas utgifterna för avlönande av den extra ordinarie och extra personalen till i runt tal 742 500 kronor. Härtill komma för arvoden åt tillfälliga ledamöter 13 500 kronor, för vikariatsersättningar 3 000 kronor och för särskilda ersättningar till sakkunniga m. m. 6 000 kronor. Å andra sidan är att räkna med en besparing på grund av löneavdrag under vissa ledigheter, vilken styrelsen beräknar till 10 000 kronor.

Sammanlagt kunna utgifterna under anslagsposten beräknas till (742 500 + 13 500 + 3 000 + 6 000 — 10 000) 755 000 kronor.

Posten till rörligt tillägg har styrelsen upptagit till ett med hänsyn till den beräknade personalökningen något högre belopp än för innevarande budgetår, eller till 245 000 kronor.

Styrelsen har således uppskattat det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår till (900 000 + 28 800 + 755 000 + 245 000) 1 928 800 kronor.

I utlåtande över pensionsstyrelsens framställning har *statskontoret* uttalat, att ämbetsverket knappast funnit tillräckliga skäl föreligga för en uppflyttning av kamrerarbefattningen hos styrelsen till lönegraden A 24. Statskontoret — som i annat sammanhang funnit sig icke böra göra erinran mot att den hos riksförsäkringsanstalten befintliga kamrerarbefattningen uppflyttades till 24:e lönegraden — hade icke ansett lika starka skäl tala för en förhöjd lönegradsplacering av kamrerartjänsten hos pensionsstyrelsen och i detta hänseende särskilt fäst uppmärksamheten vid det kamreraren hos riksförsäkringsanstalten åvilande bestyret med placering av anstaltens fondmedel,

vilka motsvarande arbetsgöromål hos pensionsstyrelsen handhades av den förste byråsekreterare som tillika är styrelsens ombudsman. Vidkommande anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal hade statskontoret, som saknat nödiga hållpunkter för att kunna bedöma huruvida den föreslagna personalförstärkningen vore oundgängligen erforderlig, icke kunnat undgå att finna den begärda uppräkningshöjningen väl hög. Pensionsstyrelsens framställning i övrigt hade icke givit statskontoret anledning till erinran.

Allmänna lönenämnden har i utlåtande över förslaget om uppflyttning av befattningen som kamrer hos pensionsstyrelsen framhållit, att vad som upplysts om arbetsuppgifterna för denne befattningshavare enligt lönenämndens mening icke vore av beskaffenhet att nu böra föranleda en omprövning av hans löneställning.

Vad beträffar pensionsstyrelsens förslag om uppflyttning av kamrerarbefattningen hos styrelsen från lönegrad A 22 till lönegrad A 24 vill jag erinra om att befattningen tillkommit den 1 juli 1942 genom ombildning av en aktuarietjänst i lönegrad A 21 i överensstämmelse med ett av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga framfört förslag. Då den förebragta utredningen om arten och omfattningen av de arbetsuppgifter, som äro förenade med befattningen, icke nu synes ge anledning till annat ställningstagande till frågan om befattningens placering än år 1942, finner jag mig icke böra tillstyrka förslaget.

Departements-
chefen.

Styrelsens förslag om överflyttande till ordinarie stat av två extra ordinarie aktuariefattningar å sjukkassebyrån anser jag mig icke heller i år kunna tillstyrka.

Anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, synas även för nästa budgetår böra upptagas med respektive 900 000 och 28 800 kronor.

Den ifrågasatta höjningen av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal från 720 000 till 755 000 kronor, vilken höjning avser utökning av biträdespersonalen, finner jag mig endast delvis kunna biträda. Jag förordar sålunda, att anslagsposten, även med inräknande av avlöningskostnaderna för nyssnämnda båda extra ordinarie aktuariefattningar, för budgetåret 1946/47 upptages till 740 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra uppräknas med 2 000 kronor till 242 000 kronor.

Det erforderliga anslaget för nästa budgetår beräknar jag alltså till (900 000 + 28 800 + 740 000 + 242 000) 1 910 800 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för pensionsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Femte huvudtiteln.

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	900 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	28 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	740 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	242 000
		<hr/>
Summa förslagsanslag		kronor 1 910 800;

dels ock till Pensionsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av..... kronor 1 910 800

[48.] 46. Pensionsstyrelsen: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	328 500	317 136
1944/45	282 500	388 190
1945/46	304 300	—
1946/47 (<i>förslag</i>).....	414 300	—

Kungl. Maj:t har beträffande användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget den 18 maj 1945 fastställt följande stat:

Omkostnadsstat.

Utgifter.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	24 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	4 500
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	235 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	3 000
5. Övriga utgifter: depositions- m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden, <i>förslagsvis</i>	»	40 000
		<hr/>
Summa		kronor 306 500

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomst av försäljning av en publikation och av makulatur ävensom ersättning för värme, gas och elektrisk ström för en uthyrd lägenhet	kronor	2 200
		<hr/>
Nettoutgift		kronor 304 300

Av det till expenser upptagna beloppet ha 25 000 kronor avsetts för bränsle, lyse och vatten, 55 000 kronor för ersättning till postverket för tryckning av kvittenshäften till pensionsbrev samt 155 000 kronor för övriga expenser.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för nästkommande budgetår.

I fråga om posten till sjukvård m. m. föreslår styrelsen oförändrat belopp, 24 000 kronor.

Posten till reseersättningar har styrelsen föreslagit höjd till 7 000 kronor för nästa budgetår. Styrelsen har härvid anfört följande.

På grund av anslagspostens hittillsvarande knapphet har antalet resor måst starkt begränsas. För budgetåret 1946/47 räknar styrelsen med en oundviklig ökning av antalet resor framför allt för befattningshavare å sjukkassebyrå. För närvarande kunna inspektioner av sjukkassor endast undantagsvis företagas. Dylika inspektioner äro emellertid ett viktigt led i styrelsens tillsyn över kassorna. Jämväl befattningshavare å granskningsbyrå måste beredas större möjligheter att företaga resor för att muntligen instruera ombud och bevista pensionsnämudssammanträden. Det må framhållas, att det även för arbetet inom styrelsen är av stor vikt, att befattningshavarna genom dylika resor göra sig förtrogena med de under styrelsens inseende ställda organens arbete och förhållandena i orterna.

Beträffande medelsbehovet för expenser anför styrelsen i huvudsak följande:

För *bränsle, lyse och vatten* torde även för nästa budgetår böra beräknas 25 000 kronor.

Från delposten till *ersättning till postverket för tryckning av kvittenshäften till pensionsbrev* bestridas kostnaderna för tryckning såväl av kvittenshäften till nybeviljade eller jämkade pensioner som av kvittenshäften, vilka genom postverkets försorg lämnas i utbyte mot förbrukade kvittenshäften till tidigare utfärdade pensionsbrev (utbyteshäften).

Till och med år 1938 utfärdades kvittenshäften för viss femårsperiod eller del därav så att giltighetstiden utgick samtidigt för samtliga häften. Därefter erhöles pensionstagarna nya kvittenshäften (utbyteshäften) för en ny period omfattande fem år. Numera har styrelsen övergått till att — utan iakttagande av viss bestämd period — utfärda kvittenshäften att för varje pensionstagare gälla i fem år framåt, hela första utbetalningsåret inräknat. Antalet kvittenshäften kommer därigenom att med tiden fördela sig ganska jämnt på olika år. Det tidigare förfaringssättet medför emellertid ännu någon tid framåt att antalet utbyteshäften vart femte år kraftigt ökar. Så kommer att bliva fallet år 1946, med vars utgång utlöpa kvittenshäften för *dels* de pensioner, varå pensionsbrev utfärdats under tiden november 1941—oktober 1942 *dels* ock samtliga de pensioner, varå pensionsbrev utfärdats före 1938 års utgång och beträffande vilka kvittenshäften utbytts vid 1941 års utgång.

Kostnaderna för tryckning av kvittenshäften till nybeviljade eller jämkade pensioner beräknas till 37 000 kronor och för utbyteshäften inklusive expediering till 205 000 kronor. Delposten torde sålunda böra uppskattas till 242 000 kronor.

Styrelsen erinrar om att resultatet av socialvårdskommitténs utredning angående sättet för utbetalning av folkpensioner kan komma att påverka dispositionen av ifrågavarande delpost.

Utgifterna för *övriga expenser* beräknar styrelsen på följande sätt, därvid styrelsen påpekar, att hänsyn icke tagits till de omkostnader, som eventuellt kunna bli erforderliga under budgetåret 1946/47 för förberedande arbeten för genomförande av allmän sjukförsäkring och reformerad folkpensionering.

Kostnaderna för *renhållning och städning* avse huvudsakligen ersättning till styrelsens städerskor. Genom cirkulär den 12 januari 1945 har Kungl. Maj:t anbefallt statliga myndigheter och institutioner att, då kollektivavtal träffades om städningsarbete, i huvudsak tillämpa ett vid cirkuläret fogat förslag till kollektivavtal. Detta förslag innebär en ökning av städningserättningen inom den ortsgrupp Stockholm tillhör med 10 %. Med anledning härav beräknas ifrågavarande kostnader öka med 3 500 kronor till 36 500 kronor.

Utgifterna för *skrivmaterialier, papper, blankettryck och dylikt* ha under budgetåret 1944/45 uppgått till 65 942 kronor. I förbrukningssiffran ingå bland annat kostnader för sjukkassebyråns blanketter, som kostnadsfritt tillhandahållas allmänheten i avsevärd utsträckning. Kostnaden för dessa blanketter, som för budgetåret 1944/45 uppgått till omkring 15 000 kronor, torde för budgetåret 1946/47 böra uppskattas till 14 000 kronor. Kostnaden för blankettryck i övrigt har uppgått till omkring 51 000 kronor, vilket belopp likväl är något högre än det normala. Motsvarande utgifter torde för budgetåret 1946/47 böra beräknas till 47 000 kronor. Samtliga ifrågavarande utgifter torde sålunda för budgetåret 1946/47 böra uppskattas till (14 000 + 47 000) 61 000 kronor.

Kostnaderna för *telegram, telefon och annonsering* uppskattas till 23 500 kronor.

För *inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier* förbrukades under budgetåret 1944/45 22 646 kronor. Utbyte av förslitna kontorsmaskiner har på grund av den knappa medelstillgången icke kunnat ske under senare år. Trots den nyanskaffning, som beräknas komma till stånd under budgetåret 1945/46, måste styrelsen därför räkna med anskaffning av ett flertal dylika maskiner jämväl under budgetåret 1946/47. Av större inventarier erfordras ett femtontal skåp för förvaring av det ökade antalet ansökningshandlingar samt några kontorsmöbler såsom ersättning för förslitna sådana. Posten, som av styrelsen för budgetåret 1945/46 beräknats till 23 000 kronor, torde likväl icke behöva beräknas till högre belopp än 20 000 kronor.

Utgifterna för *bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål* uppgingo budgetåret 1944/45 till 24 569 kronor. I denna siffra ingår anskaffning av mörklägningsmateriel till en kostnad av 2 843 kronor. Kostnad å 8 000 kronor för prenumeration av 5 000 exemplar av tidskriften »Folkpensioneringen» redovisas under denna post. För budgetåret 1946/47 har tidskriftens utgivare begärt samma pris. Sammanlagda kostnaderna under posten torde för budgetåret 1946/47 kunna uppskattas till 22 000 kronor.

Medelsbehovet för övriga expenser kan alltså beräknas till (36 500 + 61 000 + 23 500 + 20 000 + 22 000) 163 000 kronor.

Styrelsen har alltså beräknat de sammanlagda kostnaderna för expenser till (25 000 + 242 000 + 163 000) 430 000 kronor.

Posten till publikationstryck har av styrelsen föreslagits höjd med 200 kronor till 3 200 kronor.

Den för depositions- m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden avsedda anslagsposten till övriga utgifter har styrelsen upptagit med ett från 40 000 till 44 000 kronor förhöjt belopp.

Styrelsen föreslår härefter, att från och med budgetåret 1946/47 under omkostnadsstaten upptages en ny anslagspost till upplysningsverksamhet rörande styrelsens frivilliga försäkring.

Härom anför styrelsen följande:

Den 5 maj och den 21 juli 1944 bemyndigade Kungl. Maj:t styrelsen att trycka och distribuera prospekt och affischer för att sprida upplysning angående den frivilliga försäkringen. Denna upplysningsverksamhet, som ägde rum huvudsakligen under hösten 1944, lämnade ett gott resultat. Sålunda kan nämnas, att inbetalade försäkringsavgifter, som under år 1943 uppgått till 7,8 miljoner kronor, under år 1944 ökade till 13,3 miljoner kronor. Det för försäkringen skapade intresset bör emellertid vidmakthållas genom fortsatt upplysnings- och propagandaverksamhet. Såsom exempel härpå vill styrelsen nämna tryckning av prospekt, affischering, annonsering och dylikt, anslag till föreläsningsverksamhet och företagande av resor för att inom företag eller förening, som uttalat intresse för försäkringen, eller eljest aktivt propagera för densamma. För närvarande saknar styrelsen medel härtill. Det årligen erforderliga beloppet är givetvis vanskligt att bedöma men synes styrelsen böra upptagas till 5 000 kronor.

Inkomsterna av särskilda uppbördsmedel uppskattar styrelsen oförändrat till 2 200 kronor.

I enlighet med dessa kalkyler har styrelsen beräknat omkostnadsanslaget för nästa budgetår till (24 000 + 7 000 + 430 000 + 3 200 + 44 000 + 5 000 — 2 200) 511 000 kronor.

I utlåtande över pensionsstyrelsens framställning har *statskontoret* med avseende å den föreslagna ökningen av posten till reseersättningar ifrågasatt, om icke — i betraktande av att postens belastning under budgetåret 1944/45 endast uppgått till 4 494 kronor — en höjning av densamma till 6 000 kronor finge anses tillfyllest.

För sjukvård m. m. torde i likhet med innevarande budgetår böra avses ett belopp av 24 000 kronor.

Departements-
chefen.

Pensionsstyrelsens förslag om höjning av posten till reseersättningar tillstyrker jag i så måtto, att jag beräknar posten till 5 500 kronor mot 4 500 kronor för innevarande budgetår.

Vad beträffar posten till expenser, beräknar jag först utgifterna för bränsle, lyse och vatten till oförändrat belopp, 25 000 kronor.

Vidkommande frågan om ersättning till postverket för tryckning av kvittenshäften till pensionsbrev har styrelsen beräknat kostnaderna härför till 242 000 kronor mot 55 000 kronor för innevarande budgetår. Anledningen till den stora höjningen är, såsom styrelsen framhållit, att vid 1946 års utgång utlöpa kvittenshäften för de pensioner, varå pensionsbrev utfärdats under tiden november 1941—oktober 1942 ävensom för samtliga de pensioner, varå pensionsbrev utfärdats före 1938 års utgång och beträffande vilka kvittenshäften utbytts vid 1941 års utgång. Jag erinrar om att 1941 års riksdag beviljade ett särskilt förslagsanslag för bestridande av kostnaderna för utbytteshäften under budgetåret 1941/42, då femårsperioden 1937—1941 utgick. Sistnämnda kostnader beräknades då till 240 000 kronor. Under budgetåret 1946/47 torde kostnaderna härför böra bestridas icke från ett särskilt anslag utan från ifrågavarande delpost under pensionsstyrelsens omkostnadsanslag. Dispositionen av delposten kan röna inverkan av såväl

förslagen i socialvårdskommitténs nyligen avgivna betänkande angående ny lag om folkpensionering som av kommitténs väntade förslag angående sättet för utbetalning av folkpensioner. Ställningstagandet till dessa förslag kan föranleda att utbyteshäftenas giltighetstid skall omfatta endast en del av en femårsperiod. Då kostnaderna för tryckningen av utbyteshäftena under sådana förhållanden bli lägre än enligt pensionsstyrelsens beräkning, uppskattar jag samtliga utgifter för kvittenshäftena under nästa budgetår till 150 000 kronor.

Vad styrelsen anfört angående medelsbehovet för övriga expenser synes påkalla en höjning av den härför avsedda delposten. Jag kan dock icke tillstyrka, att för detta ändamål beräknas högre belopp än 160 000 kronor.

De sammanlagda utgifterna för expenser beräknar jag alltså till (25 000 + 150 000 + 160 000) 335 000 kronor.

Posten till publikationstryck torde jämväl för nästa budgetår böra upptagas till 3 000 kronor.

Styrelsens förslag om beräkning av visst belopp, 5 000 kronor, för bestridande av vissa kostnader för upplysningsverksamhet rörande styrelsens frivilliga försäkring anser jag mig böra biträda. Jag erinrar om att socialvårdskommittén — som i sitt nyligen framlagda betänkande med förslag till lag om folkpensionering icke funnit vare sig möjligt eller nödvändigt att framlägga närmare förslag till reformering av styrelsens frivilliga pensionsförsäkring utan förutsatt, att denna fråga upptoges till prövning inom styrelsen, sedan statsmakterna fattat beslut i frågan om den obligatoriska folkpensioneringens reformering — dock uttalat som ett önskemål, att erforderliga medel måtte ställas till styrelsens förfogande för den upplysningsverksamhet rörande försäkringen, som otvivelaktigt är erforderlig.

Mot styrelsens beräkningar av posten till övriga utgifter samt av de särskilda uppborädsmedlen har jag intet att erinra.

Styrelsens omkostnader för nästa budgetår skulle alltså kunna beräknas enligt följande uppställning:

<i>Utgifter.</i>			
1. Sjukvård m. m.	kronor	24 000	
2. Reseersättningar	»	5 500	
3. Expenser.....	»	335 000	
4. Publikationstryck	»	3 000	
5. Upplysningsverksamhet rörande pensionsstyrelsens frivilliga försäkring.....	»	5 000	
6. Övriga utgifter: depositions- m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden	»	44 000	
		Summa kronor	416 500

Särskilda uppborädsmedel.

Inkomst av försäljning av en publikation och av makulatur ävensom ersättning för värme, gas och elektrisk ström för en uthyrd lägenhet.	kronor	2 200
		Nettoutgift kronor 414 300

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 414 300

[49.] 47. **Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	240 000	224 490
1945/46	240 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	230 000	—

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1944 fastställt stat rörande ortsombuden, att gälla från och med budgetåret 1944/45. Denna stat upptager en post till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, å 130 000 kronor samt en post till reseersättningar å 110 000 kronor. Från den förra posten bestridas ortsombudens arvoden och från den senare till ombuden utgående reseersättningar.

Enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter bestämmas ombudsarvodena av pensionsstyrelsen inom ramen av den å staten upptagna anslagsposten, dock att ombudsarvode icke i något fall må utan Kungl. Maj:ts medgivande bestämmas till högre belopp än 1 800 kronor för år. Reseersättning utgår enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* föreslagit, att anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptages till oförändrat 130 000 kronor. Vidkommande posten till reseersättningar har styrelsen med hänsyn till att belastningssiffrorna under budgetåren 1942/43—1944/45 uppgått till respektive 106 535, 101 592 och 95 633 kronor ansett, att posten kan nedsättas till 100 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet har alltså av styrelsen uppskattats till 230 000 kronor.

Med biträdande av pensionsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att till *Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 230 000

[50.] 48. **Bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	136 000 000	127 870 337
1940/41	136 000 000	139 660 055
1941/42	145 000 000	171 889 995
1942/43	133 000 000	139 242 138
1943/44	146 000 000	145 910 502
1944/45	149 000 000	147 268 147
1945/46	149 000 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	149 000 000	—

Lagen om folkpensionering den 28 juni 1935 (nr 434) och förordningen om invalidunderstöd samma dag (nr 435) ha genom lagen den 23 april 1937 (nr 163), innebärande dyrortsgradering av tilläggs pensioner och invalidunderstöd, och lagen den 30 juni 1942 (nr 482), innebärande nya grunder för tilläggs pensionernas och invalidunderstödens beräkning, erhållit ökad såväl effektivitet som räckvidd.

Till kostnaderna för de enligt lagen om folkpensionering och förordningen om invalidunderstöd utgående förmånerna skola kommuner och landsting bidra på sätt i nyssnämnda författningar närmare angives. Återstående kostnader för nämnda förmåner, däribland hela kostnaden för i folkpensionerna ingående grund- eller avgiftspensioner, bestridas av staten, som årligen erhåller visst bidrag från folkpensioneringsfonden.

Statens kostnader för folkpensioner och invalidunderstöd bestridas från förslagsanslaget till bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m. Från detta anslag ha under budgetåren 1940/41 och 1941/42 jämväl gäldats statens utgifter för dyrtidstillägg å tilläggs pensioner och invalidunderstöd, medförande en merbelastning å anslagen av omkring 9,5 respektive 39,2 miljoner kronor. Sistnämnda utgifter bestridas från och med budgetåret 1942/43 från ett särskilt förslagsanslag till bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* framlagt förslag rörande beräkning av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål och därvid anfört följande.

Under budgetåret 1944/45 utbetalades i folkpensioner och invalidunderstöd, fränsett dyrtidstillägg och provisoriska förstärkningar, 176 500 000 kronor, varav omkring 30 000 000 kronor utgjorde grund- och avgiftspensioner och övriga 146 500 000 kronor tilläggs pensioner och invalidunderstöd. Landstingens och kommunernas andel i sistnämnda belopp kan beräknas utgöra omkring 29 400 000 kronor. För att belysa utvecklingen må framhållas, att vid 1944 års början årsbeloppet av tilläggs pensioner och invalidunderstöd uppgick till 145 374 000 kronor och vid dess slut till 142 654 000 kronor, således en minskning under året av 2 720 000 kronor. Vid samma tidpunkter uppgick årsbeloppet av grund- och avgiftspensioner till 25 481 000 respektive 28 299 000 kronor, således en ökning under året av 2 818 000 kronor. Man torde sålunda kunna förvänta, att under förutsättning av samma tillströmning av pensionssökande som under budgetåret 1944/45 ökningen i kostnaden för grund- och avgiftspensioner, vilken är en följd av 1935 års folkpensioneringslag, nära balanseras av den minskning i kostnaden för tilläggs pensioner och invalidunderstöd, som likaledes följer av denna lag. Räkna man med samma totalkostnad under budgetåret 1946/47 som under budgetåret 1944/45, d. v. s. 176 500 000 kronor, skulle denna fördelas sålunda, att, alldenstund den årliga ökningen i kostnaden för grund- och avgiftspensioner kan antagas uppgå till omkring 2 800 000 kronor, på dylika pensioner skulle falla 35 600 000 kronor och på tilläggs pensioner och invalidunderstöd återstoden, 140 900 000 kronor.

Under de olika kvartalen av budgetåren 1943/44 och 1944/45 har emellertid nettoutbetalningen av folkpensioner, bortsett från dyrtidstillägg och provisoriska förstärkningar, ställt sig på följande sätt:

	1943/44	1944/45	Ökning resp. minskning
juli—september	42 473 000	42 370 000	— 103 000
oktober—december	47 180 000	47 170 000	— 10 000
januari—mars	42 425 000	42 781 000	+ 356 000
april—juni	43 823 000	44 169 000	+ 346 000

Man kan sålunda från och med första kvartalet år 1945 konstatera, att tidigare nedgång förbytt i en märkbar stegring, som per år räknat uppgår till omkring 1 400 000 kronor.

Såsom redan föregående år framhölls torde man i och med världskrigets upphörande ha att motse, att förhållandena på arbetsmarknaden skulle bli sådana, att den mindre goda arbetskraften komme att utnyttjas i mindre utsträckning än vad hittills varit fallet. Detta skulle uppenbarligen påverka kostnaden för i folkpensionerna ingående tilläggspensioner. Med hänsyn härtill torde försiktigheten bjuda att man åtminstone räknar med en årlig kostnadsökning, motsvarande den ovan konstaterade, redan inträdda. Om hänsyn härjämte tages dels till dödlighet, dels till ökningen i retroaktiva utbetalningar, skulle man för budgetåret 1946/47 ha att räkna med en ökning av det under budgetåret 1944/45 utbetalade beloppet med i runt tal 3 000 000 kronor. Det för budgetåret 1946/47 erforderliga beloppet skulle således kunna beräknas till 179 500 000 kronor. Härav skulle på tilläggspensioner och invalidunderstöd falla 143 900 000 kronor.

Kommunernas bidrag till kostnaden för tilläggspensioner och invalidunderstöd utgjorde år 1944 16,9 % och år 1945 17,1 % av totalkostnaden. Det torde vara skäligt att för budgetåret 1946/47 räkna med 17 % eller 24 450 000 kronor. Härtill kommer landstingens bidrag. Detta utgjorde år 1943 4 891 000 kronor och år 1944 4 487 000 kronor, alltså en årlig minskning av 400 000 kronor. För budgetåret 1946/47 skulle man, under antagandet av samma årliga minskning, få räkna med ett landstingsbidrag av 3 500 000 kronor. Kommunernas och landstingens sammanlagda kostnadsbidrag skulle följaktligen bli 27 950 000 kronor.

Statens kostnader för folkpensioner och invalidunderstöd skulle sålunda, bortsett från dyrtidstillägg m. m., för budgetåret 1946/47 kunna beräknas till 151 550 000 kronor.

Från anslaget skall jämväl bestridas *dels* sådan av statsmedel utgående ersättning, varom förmåles i 6 § 3 mom. tredje stycket lagen om folkpensionering, *dels* kostnaderna för undersökningar å sjukvårdsanstalt jämlikt föreskrifterna i 31 § fjärde stycket sagda lag, *dels ock* de tillskott, som jämlikt 34 § lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, jämförd med 44 § lagen om folkpensionering, skola utgå till den på frivilliga avgifter grundade försäkringen. Ifrågavarande utgifter under budgetåret 1944/45 uppgingo till respektive 79 436, 50 608 och 8 716 kronor eller sammanlagt 138 760 kronor. Med hänsyn härtill torde det ovan beräknade beloppet böra höjas till 151 700 000 kronor, vilket belopp lämpligen torde avrundas till 152 000 000 kronor.

På grund av det anförda har pensionsstyrelsen hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår upptagas till 152 000 000 kronor.

Socialvårdskommittén har den 29 november 1945 avgivit betänkande angående ny lag om folkpensionering (SOU 1945:46), vilket innebär en genomgripande reformering av folkpensioneringen. Betänkandet är för när-

varande föremål för remissbehandling. I likhet med socialvårdskommittén är jag av den uppfattningen, att den nya lagstiftningen tidigast kan träda i kraft den 1 januari 1948. Med hänsyn härtill torde kostnaderna för folkpensioneringen för nästa budgetår böra beräknas med utgångspunkt från nu gällande grunder för densamma.

Uppskattningen av medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår erbjuder förvisso stora vanskligheter. Från pensionsstyrelsens sida har framhållits, att utgifterna uppenbarligen komma att påverkas av en ändring i läget å arbetsmarknaden. Enligt min mening är det emellertid icke möjligt att på förhand bedöma, i vad mån en sådan ändring i arbetsmarknadsläget kommer att inträda. Jag finner mig sakna anledning tillstyrka pensionsstyrelsens förslag om höjning av anslaget och får i stället förorda, att samma belopp som för innevarande budgetår anvisas.

Under återopande av det anförda får jag jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m.*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 149 000 000

[51.] 49. **Bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd, förslagsanslag.** Enligt lagen den 1 juni 1945 (nr 235) om dyrtidstillägg under budgetåret 1945/46 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag skall den som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggspension, eller invalidunderstöd eller barnbidrag erhålla dyrtidstillägg därå för var och en av perioderna oktober—november 1945, december 1945—januari 1946 och februari—mars 1946 med belopp, motsvarande hälften av folkpensionens, invalidunderstödet eller barnbidragets belopp för respektive period, samt för vart och ett av tredje kvartalet 1945 och andra kvartalet 1946 med följande belopp, nämligen i fråga om folkpension och invalidunderstöd 35 kronor, dock minst ett månadsbelopp, beträffande barnbidrag för ett barn 25 kronor, beträffande barnbidrag för två barn 44 kronor, beträffande barnbidrag för tre barn 62 kronor 50 öre samt beträffande barnbidrag för varje barn därutöver 12 kronor 50 öre, dock alltid minst ett månadsbelopp. Till kostnaderna för dyrtidstilläggen bidraga landsting och kommuner med vissa bestämda andelar. Huvudparten betalas dock av staten.

Enligt förordningen den 1 juni 1945 (nr 241) om dyrtidstillägg under budgetåret 1945/46 å blindhetsersättningar skall vidare den som åtnjuter blindhetsersättning under budgetåret 1945/46 av statsmedel erhålla dyrtidstillägg därå med 208 kronor för år räknat.

Statens kostnader för ifrågavarande dyrtidstillägg bestridas från de tre förslagsanslagen till bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd, till dyrtidstillägg å barnbidrag samt till dyrtidstillägg å ersättning åt blinda. Anslagen äro för löpande budgetår upptagna till respektive 61 400 000, 4 000 000 och 670 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för nästa budgetår under ifrågavarande tre anslag, därvid styrelsen förutsatt, att tilläggen skola utgå enligt samma grunder som under innevarande budgetår.

Styrelsen anför i huvudsak följande.

Nettoutgifterna under anslagen ha under budgetåret 1944/45, då dyrtidstilläggen utgingo enligt samma grunder som under löpande budgetår, uppgått till respektive 61 800 317, 3 667 644 och 673 839 kronor.

Beträffande kostnaden för dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd under budgetåret 1946/47 torde kunna förväntas, att dess totala belopp möjligen kommer att utvisa en obetydlig ökning i förhållande till motsvarande kostnad under budgetåret 1944/45. Enligt det anförda uppgick då kostnaden för statens andel till 61 800 000 kronor, vartill på förskottstitel kom ett belopp av 13 022 000 kronor, eller sammanlagt 74 822 000 kronor. För budgetåret 1946/47 torde man böra räkna med i runt tal 75 000 000 kronor. Kommun- och landstingsandelen, d. v. s. den på förskottstitel belöpande kostnaden, uppgick budgetåret 1944/45 till 44,3 % av det ordinarie kommun- och landstingsbidraget för detta år, 29 400 000 kronor. För budgetåret 1946/47 har sistnämnda bidrag beräknats till 28 000 000 kronor. 44,3 % härå blir 12 400 000 kronor. På statens andel skulle sålunda av kostnaden för dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd falla 62 600 000 kronor.

Dyrtidstilläggen å barnbidrag och å blindhetsersättningar beräknas till respektive 3 500 000 och 670 000 kronor.

Jag har ännu ej tagit ställning till frågan efter vilka grunder dyrtidstilläggen å folkpensioner, invalidunderstöd, barnbidrag och blindhetsersättningar böra utgå under nästa budgetår. Bestämmandet av dyrtidskompensationens storlek under nämnda budgetår torde lämpligen böra anstå, i varje fall till dess socialstyrelsens per den 1 januari 1946 beräknade levnadskostnadsindex blivit känt. Det oaktat synes mig redan nu kunna framläggas en beräkning av medelsbehovet under ifrågavarande tre anslag med utgångspunkt från antagandet att dyrtidstilläggen under budgetåret 1946/47 komma att utgå efter samma grunder som under löpande budgetår. Anslagen torde därvid böra upptagas till de av pensionsstyrelsen föreslagna beloppen, respektive 62 600 000, 3 500 000 och 670 000 kronor.

Hemställan beträffande anslagen till dyrtidstillägg å barnbidrag och till dyrtidstillägg å ersättning åt blinda gör jag i det följande under punkterna 54 och 63. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd* för budgetåret 1946/47 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 62 600 000

Departement-
chefen.

[52.] 50. **Bidrag till provisoriska förstärkningar av tilläggspensioner och invalidunderstöd, förslagsanslag.** Från detta anslag, vilket för innevarande budgetår är upptaget med ett belopp av 44 000 000 kronor, bestridas statens kostnader för *dels* provisoriska förstärkningar av tilläggspensioner och in-

validunderstöd enligt lagen den 1 december 1944 (nr 751; ändr. 231/1945) *dels ock* provisoriska utjämningspensioner och utjämningsunderstöd enligt lagen den 1 juni 1945 (nr 233).

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* beräknat medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 43 500 000 kronor.

departements-
chefen.

Socialvårdskommittén har framlagt förslag om en betydande höjning av folkpensionerna. På detta förslag grundad lagstiftning lär dock icke kunna träda i kraft förrän tidigast den 1 januari 1948. Vid sådant förhållande synes en ökning av de förmåner, för vilka statens kostnader bestridas från ifrågavarande anslag, vara väl motiverad. Då emellertid viss utredning i ämnet erfordras, torde anslaget för närvarande bära upptagas med allenast preliminärt beräknat belopp och då lämpligen med ett belopp, motsvarande en fördubbling av det av pensionsstyrelsen med utgångspunkt från oförändrade grunder beräknade beloppet 43 500 000 kronor, eller alltså med 87 000 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till provisoriska förstärkningar av tilläggs-pensioner och invalid-understöd* för budgetåret 1946/47 beräkna ett
förslagsanslag av kronor 87 000 000

[53.] 51. **Barnbidrag, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1942/43	10 500 000	9 466 741
1943/44	10 400 000	8 611 425
1944/45	9 500 000	7 893 690
1945/46	8 600 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	7 500 000	—

Enligt lagen den 18 juni 1937 (nr 382), vilken ändrats genom lagar nr 106/1941 och 483/1942, utgår barnbidrag i vissa fall till uppehälle och uppfostran åt barn, vars föräldrar, adoptivföräldrar, fader, adoptant eller adoptants make avlidit, eller vars fader, styvfader, moder, adoptant eller adoptants make är arbetsförmögen. Barnbidragen äro i likhet med folkpensionerna graderade efter dyrorter, och kostnaderna ha fördelats å stat och kommun enligt samma grunder, som gälla för de i folkpensionerna ingående tilläggs-pensionerna.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande utgifterna för barnbidrag under nästa budgetår och föreslagit, att anslaget skulle upptagas till 7 500 000 kronor. Styrelsen anför i huvudsak följande.

Antalet ikraftvarande barnbidrag har beständigt legat avsevärt under den siffra, som beräknats av 1934 års barnpensioneringssakkunniga. Under de senaste åren har dessutom en betydande nedgång kunnat konstateras. Inalles utgjorde sålunda utbetalningarna i fråga under budgetåret 1942/43 11 242 000 kronor, under budgetåret 1943/44 10 227 000 kronor samt under budgetåret

1944/45 9 374 000 kronor. Härav kom på statsverkets del respektive omkring 9 470 000, 8 610 000 och 7 890 000 kronor. Vidare understeg totalkostnaden under första halvåret 1945 totalkostnaden andra halvåret 1944 med 417 100 kronor.

Dessa kostnadssiffror synas tyda på en fortsatt nedgång. Då det visat sig, att från och med april månad 1945 en tydlig ökning i antalet inkomna ansökningar inträtt, har vid de överslagsberäkningar som inom styrelsen verkställts för att uppskatta kostnaden för barnbidrag under budgetåret 1946/47 förutsatts, att antalet årligen nybeviljade barnbidrag skulle komma att överskrida motsvarande antal år 1944 med omkring 800, vilket syntes rimligt med hänsyn till den redan inträdda ökningen. Genom en sådan ökning i antalet nybeviljade barnbidrag kommer den starka nedgång i kostnaderna, som man annars kunnat förvänta, att bli minskad. Beräkningarna ha givit till resultat en sannolik kostnad för staten under budgetåret 1946/47 av i runt tal 7 500 000 kronor. Det torde dock icke vara uteslutet att med hänsyn dels till den ökade nativiteten, dels till ändrade förhållanden på arbetsmarknaden kostnaderna kunna komma att ökas.

Med det sålunda beräknade beloppet torde jämväl kunna bestridas ersättning, varom förmåles i 5 § 3 mom. lagen om barnbidrag, vilken kostnad budgetåret 1944/45 uppgick till omkring 1 440 kronor. De obetydliga kostnaderna för s. k. barntillägg enligt 43 § folkpensioneringslagen redovisas numera tillsammans med kostnaderna för barnbidrag.

Med biträdande av pensionsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Barnbidrag* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 7 500 000

[54.] 52. **Dyrtidstillägg å barnbidrag, förslagsanslag.** Under återopande av vad jag anfört under punkten 51 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg å barnbidrag* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 500 000

[55.] 53. **Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet, reservationsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	3 400 000	3 728 924
1945/46	4 350 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>).....	4 650 000	—

Den 1 juli 1945 förefanns å anslaget en reservation av omkring 1 300 kronor.

Pensionsstyrelsens verksamhet till förebyggande och hävande av invaliditet omfattar dels individuell verksamhet, d. v. s. vård, yrkesutbildning m. m. åt personer, vilka kunna väntas genom dylika åtgärder återvinna eller bibehålla arbetsförmågan, dels ock annan verksamhet, som avser att i folkpensioneringens intresse förebygga eller häva arbetsförmåga eller befordra folkhälsan.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* gjort framställning rörande anslag för ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1946/47.

Femte huvudtiteln.

Beträffande de faktiska utgifterna under budgetåret 1944/45 och de av styrelsen beräknade kostnaderna för löpande och nästa budgetår ha i skrivelsen lämnats följande uppgifter.

Ä n d a m å l	Utgifter		
	Verkliga 1944/45	Av pensionsstyrelsen beräknade	
		1945/46	1946/47
<i>Individuell verksamhet.</i>			
Vård å:			
kuranstalt	2 915 966	3 475 000	3 755 000
lasarett och lupushem	95 146	100 000	100 000
Yrkesutbildning:			
i hantverks- eller handelsskola	79 053	300 000	300 000
hos enskilda	156 200		
Maskiner, igångsättande av självständig verksamhet	5 306	15 000	15 000
Läkarundersökning och observation	152 102	160 000	160 000
Resor	175 151	170 000	170 000
	3 578 924	4 220 000	4 500 000
<i>Annan verksamhet.</i>			
Bidrag till mindre badanläggningar & landsbygden	111 500	250 000	300 000
Bidrag till konvalescent- och vilohem	18 000		
Annan verksamhet i övrigt	20 500		
Summa kronor	3 728 924	4 470 000	4 800 000

Rörande utgifterna för den individuella verksamheten har styrelsen i anslutning härtill anfört följande.

För vård å kuranstalt för budgetåret 1945/46 har pensionsstyrelsen beräknat ett belopp av 3 475 000 kronor, varvid styrelsen utgått ifrån ett antal disponibla vårdplatser av 1 136. Styrelsen beräknade därvid antalet platser å Broströmska sjukhemmet för barn i Göteborg till 25. Styrelsen har emellertid å nämnda hem kunnat belägga omkring 30 platser. Då man även i fortsättningen torde kunna räkna med sistnämnda antal platser, skulle alltså vid ingången av budgetåret 1946/47 platsantalet uppgå till 1 141. Med hänsyn till det ökade antalet platser komma vårdkostnaderna att ökas med omkring 10 000 kronor. Dessutom torde, enligt av styrelsen inhämtade uppgifter, vid flertalet kuranstalter på grund av ökade löneutgifter en höjning av medelkostnaden per vård dag vara att emotse. Enligt vad nu kan bedömas torde denna höjning av vårdkostnaden medföra en ökad belastning av anslaget av minst 290 000 kronor. Då anhopningen av ansökningar om kurortsvård under våren och sommaren är betydande, torde man för budgetåret 1946/47 kunna räkna med att hänvisa samma antal personer till vård å sommarkurort som beräknats för budgetåret 1945/46 eller omkring 500. Styrelsens bidrag till sådan vård har hittills utgått med två tredjedelar av kostnaderna, dock högst 300 kronor för vårdperiod och högst 5 kronor per dag. Då emellertid medelkostnaden för vården å sommarkurort uppgått till betydligt över 9 kronor per vård dag, anser sig styrelsen böra vidtaga en höjning av bidraget så att detsamma kommer att utgå med två tredjedelar av kostnaderna, dock högst 360 kronor per vårdperiod och högst 6 kronor per dag. Detta torde komma att medföra en merkostnad av omkring 30 000 kronor. Framhållas må, att patienterna vid de av styrelsen disponerade kuranstalerna i regel endast erlägga en dagavgift av 2 kronor

30 öre. Enligt preliminär överenskommelse med försvarets sjukvårdsförvaltning äger densamma rätt att längst till och med den 31 december 1946 under ombyggnad av garnisonssjukhuset i Boden disponera 28 av pensionsstyrelsens platser vid kuranstalten därstädes. Härigenom skulle vårdkostnaderna komma att minskas med omkring 50 000 kronor. Den sammanlagda ökade belastningen av anslaget utgör sålunda omkring 280 000 kronor. Pensionsstyrelsen har med hänsyn till vad sålunda anförts beräknat, att kostnaderna för kurortsvården under budgetåret 1946/47 komma att belöpa sig till omkring 3 755 000 kronor, därav 3 424 000 kronor för vårdavgifter å kuranstalerna, 180 000 kronor för bidrag till vård å sommarkurort, 126 000 kronor för bidrag till tandvård och 25 000 kronor för bidrag till hälftotslägg, ortopediska bandage m. m.

Beträffande *övriga utgifter för den individuella vården* ifrågasätter styrelsen icke någon förändring utan beräknas kostnaderna härför i likhet med för innevarande budgetår till 745 000 kronor.

De totala utgifterna för den individuella vården ha i enlighet härmed beräknats till (3 755 000 + 745 000) 4 500 000 kronor.

Vad beträffar annan verksamhet än den individuella har styrelsen anfört följande.

Styrelsens bidrag till badanläggningar ha utgått enbart till mindre bastuanläggningar å landsbygden, vilkas golvyta uppgått till minst 28 m² och vilka ansetts lämpliga såsom folk- och skolbad. Enär det visat sig att de allmänna bastur, som hittills uppförts i närheten av skolor, icke räckt till för att tillfredsställande betjäna alla dem, som önska erhålla bastubad, och att behov föreligger av bastuanläggningar med mindre golvyta än den för folk- och skolbaden erforderliga, har pensionsstyrelsen i anslagsskrivelsen den 31 augusti 1944 ifrågasatt utvidgning av verksamheten till att avse dylika mindre anläggningar. Då vad pensionsstyrelsen i nämnda skrivelse anfört icke föranlett erinran från departementschefens sida, har styrelsen beslutat att från och med den 1 juli 1945 lämna bidrag jämväl till bastuanläggningar i samhällen å landsbygden, där skolor icke finnas eller eljest anordningar för skolbad icke erfordras.

För annan verksamhet har för budgetåret 1945/46 beviljats ett anslag av 150 000 kronor. Hittills har av härför avsedda medel beviljats bidrag med tillhoppa 76 000 kronor. Ehuru styrelsen på grund av det begränsade anslaget för annan verksamhet och det stora antalet ansökningar om bidrag till badanläggningar icke ansett sig kunna lämna högre bidrag till folk- och skolbad än 2 000 kronor och icke ämnar lämna bidrag till bybastur med mera än hälften av detta belopp, förslår anslaget för budgetåret 1945/46 endast till att bevilja de ansökningar om bidrag till folk- och skolbad, som inkommit till pensionsstyrelsen intill slutet av september 1944. Hela antalet av till pensionsstyrelsen hittills inkomna, icke avgjorda ansökningar om bidrag till badanläggningar uppgår till 135. Därjämte har från svenska föreningen för folkbad inkommit en ansökning om bidrag med 11 000 kronor. För beviljande av samtliga dessa ansökningar skulle ett belopp av 281 000 kronor erfordras. På grund härav ocn då antalet ansökningar om bidrag till badanläggningar icke visar tendens till minskning synes ett anslag för annan verksamhet av minst 300 000 kronor erforderligt.

De sammanlagda utgifterna för nästa budgetår ha sålunda av styrelsen uppskattats till (4 500 000 + 300 000) 4 800 000 kronor. Styrelsen framhåller, att någon behållning å anslaget icke kunde beräknas kvarstå vid utgången av budgetåret 1945/46.

Departements-
chefen.

För den individuella invaliditetsförebyggande verksamheten har pensionsstyrelsen för nästa budgetår uppskattat kostnaderna till 4 500 000 kronor mot 4 220 000 kronor för innevarande budgetår. Som skäl för ökningen har styrelsen till en början åberopat, att antalet disponibla vårdplatser beräknas stiga med fem, vilket medför en kostnadsökning med 10 000 kronor. Vidare beräknas en merbelastning med 290 000 kronor uppkomma till följd av höjda löneutgifter vid flertalet kuranstalter. I sistnämnda hänseende är att märka, att arbetstiden reglerats för viss personal vid anstalterna från och med den 1 januari 1945, vilket i sin tur medfört behov av utökning av personalen, samt att i samband därmed personalens löner i viss utsträckning justerats uppåt. Ökningen av kostnaderna för den individuella verksamheten motiveras slutligen med att styrelsen ansett sig böra föreslå en höjning av bidragen till vård å sommarkurort från 5 till 6 kronor för dag, vilket betyder en merutgift av omkring 30 000 kronor. Sammanlagda kostnadsökningarna uppgå i enlighet härmed till 330 000 kronor, varifrån dock avgå 50 000 kronor till följd av att 28 platser vid kuranstalten i Boden under halva budgetåret icke komma att disponeras för styrelsens räkning. Vad styrelsen sålunda anfört i fråga om ökat medelsbehov för nästa budgetår anser jag mig böra tillstyrka, och då styrelsens beräkningar beträffande den individuella verksamheten i övrigt ej giva anledning till erinran från min sida, uppskattar jag kostnaderna härför till 4 500 000 kronor.

I likhet med pensionsstyrelsen anser jag, att medel för annan verksamhet än den individuella böra beräknas även för nästa budgetår. Emellertid är jag icke beredd att tillstyrka någon uppräknig av det för ändamålet avsedda beloppet och föreslår därför, att oförändrat 150 000 kronor upptages.

Sammanlagt kunna alltså ifrågavarande utgifter beräknas till (4 500 000 + 150 000) 4 650 000 kronor. Någon reservation torde icke komma att föreligga å anslaget vid ingången av budgetåret 1946/47.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 4 650 000

[56.] 54. **Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar, förslagsanslag.** Ersättning till postverket för dess bestyr med utbetalningar av dels folkpensioner och invalidunderstöd, dels dyrtidstillägg å nämnda förmaner, dels ock provisoriska förstärkningar av tilläggspensioner och invalidunderstöd utgår med 18 öre för varje pensionskvitto samt jämväl med 18 öre för varje dylikt kvitto, som påstämplats för utbetalning av dyrtidstillägg eller provisorisk förstärkning. Härtill kommer ersättning för utbetalning genom postgiro av viss provisorisk förstärkning till ogifta och vissa gifta personer. Kostnaderna för nämnda ersättningar, vilka utbetalas halvårsvis i efterskott, bestridas från förevarande anslag, som för innevarande budgetår upptagits till 2 000 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* föreslagit, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas till 1 950 000 kronor.

Med biträdande av pensionsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Departements-
Maj:t måtte föreslå riksdagen chefen.

att till *Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 950 000

[57.] **Ersättning till häradsskrivarna för pensionsavgiftsförteckningar.** För ifrågakarande ändamål har för ett vart av de senaste budgetåren anvisats ett förslagsanslag av 110 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* med utgångspunkt från att ersättning skall utgå enligt oförändrade grunder beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 110 000 kronor.

1945 års riksdag har i samband med antagandet av en ny uppbořdsorganisation beslutat lönereglering för häradsskrivarna att gälla från och med den 1 juli 1946. Denna lönereglering innebär, att häradsskrivarna hittills tillkommande sportler skola bortfalla. Från och med nästa budgetår är sålunda anslaget till ersättning till häradsskrivarna för pensionsavgiftsförteckningar icke längre erforderligt, vilket jag härmed velat anmäla. Departements-
chefen.

Sjukförsäkring.

[58.] 55. **Bidrag till sjukkassor, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	23 000 000	25 163 462
1944/45	26 000 000	30 821 092
1945/46	33 100 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	42 300 000	—

[Kungörelse den 26 juni 1931 (nr 282) angående statsbidrag åt sjukkassor, ändrad genom kungörelser nr 333/1935, 341/1937, 598/1941, 660/1944, 766/1944 och 392/1945.]

Enligt berörda kungörelse utgår statsbidrag åt sjukkassor i form av medlemsbidrag, sjukdagsbidrag, sjukvårdsbidrag och moderskapsbidrag.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* framlagt förslag rörande beräkningen för nästa budgetår av medelsbehovet för ifrågakarande ändamål. Styrelsen har därvid framhållit, att anslaget för innevarande budgetår kunde beräknas bliva överskridet med omkring 5 400 000 kronor. De främsta orsakerna härtill vore enligt styrelsen att medlemsantalet stigit mer än beräknat, att kostnaderna för sjukpenning och sjukvårdsersättning ökat utöver vad tidigare antagits samt att per den 1 januari 1945 genomförda ändringar i statsbidragskungörelsen under budgetåret 1945/46 medföra större provisoriska utbetalningar av statsbidrag än de statsbidragsgrunder, som tillämpats vid 1944 års anslagsberäkningar.

Beträffande anslagsberäkningen för nästa budgetår anför styrelsen huvudsakligen följande.

För beräkning av medelsåtgången under budgetåret 1946/47 har man att söka komma till en uppskattning av dels medlemsantalet i sjukförsäkrarna vid utgången av åren 1945 och 1946, dels sjuktalet, d. v. s. antalet sjukdagar i genomsnitt per medlem och år under ett vart av dessa bägge år, dels omfattningen av på åren belöpande utgifter inom kassorna för sjukvårdsersättning och dels frekvensen av barnsördsfall bland kassornas kvinnliga medlemmar.

På grundval av införskaffade uppgifter från centralsjukförsäkrarna angående nyrekryteringen av medlemmar under de fem första månaderna av år 1945 har antalet statsbidragsberättigade medlemmar vid slutet av nämnda år beräknats till 2 550 000. Då medlemsantalet vid 1944 års slut uppgick till i runt tal 2 350 000, skulle sålunda medlemsökningen under år 1945 utgöra omkring 200 000 emot 203 000 år 1944. För år 1946 har styrelsen ansett sig böra räkna med en något mindre medlemsökning än för år 1945, nämligen 175 000. Medlemsantalet vid 1946 års slut beräknas sålunda uppgå till 2 725 000.

Sjuktalet för år 1944 har befunnits utgöra 10,80 mot 10,22 för år 1943. Den inträffade ökningen torde, enligt företagen preliminär granskning av kassornas sjuklighetsmaterial, få anses väsentligen ha sin grund i ökad sjuklighet inom kassorna. Såvitt framgår av från ett antal centralsjukförsäkrare erhållna upplysningar, har den gångna delen av innevarande år icke medfört någon nedgång av sjukligheten men ej heller någon mera markerad ytterligare ökning av densamma. Vid sådant förhållande vore motiverat att för innevarande år räkna med samma sjuktal som för år 1944. Emellertid torde man för åren 1945 och 1946 få taga i betraktande, att den under det förstnämnda året upphörda försvarsberedskapen kommer att medföra en ökning av antalet sjukdagar utan samtidig ökning av medlemsantalet och sålunda även en höjning av sjuktalet. Enligt företagen undersökning bör av nämnda anledning sjuktalet för år 1945 höjas med omkring 1 % eller till 10,90 och för år 1946 med omkring 2 % till 11,00.

Statsbidraget för under år 1944 utgiven läkarvårdsersättning och annan ersättning för sjukvård än sjukhusvård beräknas motsvara 3 kronor 27 öre per sjukvårdsförsäkrad medlem mot endast 2 kronor 85 öre år 1943. Den inträffade ökningen torde bero dels på ökad sjuklighet och ett ökat utnyttjande av läkarvårdsförsäkringen och dels på en utökning av sjukvårdsprestationerna inom ett flertal kassor. För åren 1945 och 1946 torde man få räkna med en ytterligare ökning av statsbidragets genomsnittliga belopp. Sålunda hava under innevarande år sjukvårdsprestationerna utökats i ytterligare ett stort antal kassor samt utgifterna för läkarvårdsersättning, enligt inhämtade uppgifter från ett antal centralsjukförsäkrare, än ytterligare stigit. Dessutom torde man, liksom beträffande sjuktalet, få taga i betraktande den höjande inverkan, som försvarsberedskapens upphörande har på dessa kostnader. Vid företagen undersökning har pensionsstyrelsen funnit, att man med hänsyn härtill bör räkna med ett genomsnittligt sjukvårdsbidrag per medlem av 3 kronor 53 öre för år 1945 och 3 kronor 57 öre för år 1946. Vidkommande kostnaderna för intagning på sjukvårdsanstalt har förutsatts att dessa komma att stiga i samma proportion som medlemsantalet ävensom att desamma komma att påverkas av försvarsberedskapens upphörande i samma grad som sjuktal och sjukvårdsersättning. Detta innebär att statsbidraget för dylika utgifter skulle öka från 513 800 kronor för år 1944 till 573 400 kronor för år 1945 och 633 100 kronor för år 1946.

Vad slutligen moderskapsbidraget angår har antalet moderskapsbidragsfall beräknats på grundval av, förutom antaganden beträffande antalet kvinnliga medlemmar i fruktsamhetsåldrarna, den under år 1944 konstaterade födelsefrekvensen inom sjukförsäkrarna. Frekvenstalet har därvid avpassats med

hänsyn till det för riket i dess helhet konstaterade födelsetalet under de första månaderna av år 1945.

Vid beräkningarna har vidare förutsatts dels att provisoriska utbetalningar av statsbidrag jämlikt § 1 sista stycket statsbidragskungörelsen — i den lydelse paragrafen erhöll genom kungörelse den 1 december 1944 (nr 766) — komma att motsvara 75 % av statsbidragens sammanlagda belopp, och dels att allt statsbidrag avseende 1944 och tidigare års verksamhet skall ha utanordnats före den 1 juli 1946.

För täckande av det medelsbehov, som avser särskilt statsbidrag enligt kungörelsen den 22 april 1938, beräknas ett belopp av 80 000 kronor bliva erforderligt för år 1945 och 75 000 kronor för år 1946.

Under nu nämnda förutsättningar skulle till statsbidrag under budgetåret 1946/47 erfordras ett belopp av 42 263 110 kronor, varför styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 42 300 000 kronor.

Inom socialdepartementet förberedes proposition angående allmän sjukförsäkring. Emellertid synes ett statsmakternas beslut i ämnet icke kunna genomföras under loppet av nästa budgetår. Detsamma gäller — såsom under punkt 15 utvecklats — frågan om eventuell förändring av moderskapsbidraget. Förevarande och nästföljande anslag torde därför för nästa budgetår böra beräknas med utgångspunkt från oförändrade grunder i fråga om bidrag respektive kristillägg till sjukkassor.

Departements-
chefen.

Pensionsstyrelsen beräknar, att anslaget till bidrag till sjukkassor kommer att under innevarande budgetår överskridas med omkring 5 400 000 kronor. Med hänsyn härtill och då man har att räkna med att samtliga de faktorer som äro av större betydelse för storleken av medelsbehovet komma att före eller under nästa budgetår förändras i för staten mera kostnadskrävande riktning, är uppenbarligen en mycket betydande höjning av anslaget erforderlig. Pensionsstyrelsens uppskattning av medelsbehovet synes mig kunna godtagas. I likhet med styrelsen beräknar jag därför det för nästa budgetår erforderliga anslaget till 42 300 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till sjukkassor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 42 300 000

[59.] 56. **Kristillägg till sjukkassor, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	2 500 000	2 282 243
1944/45	2 200 000	3 128 043
1945/46	3 300 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	4 600 000	—

Enligt kungörelsen den 18 september 1942 (nr 761; ändr. 767/1944) om kristillägg å sjukpenning från erkänd sjukkassa äger medlem av erkänd sjuk-kassa, som är försörjningsskyldig mot hemmavarande barn under femton år, för tid, då till honom i enlighet med föreskrifterna i förordningen om erkända sjuk-kassor utgår sjukpenning om minst en krona för dag, av statsmedel uppbära kristillägg å sjukpenningen. Kristillägget utgår till medlem, som är

försörjningsskyldig mot högst två hemmavarande barn under femton år, med 50 öre för dag och eljest med en krona för dag. Kristilläggen utbetalas i första hand av respektive sjukkassor, som kalenderårsvis i efterskott av pensionsstyrelsen erhålla ersättning för utgivna belopp. Pensionsstyrelsen äger emellertid jämväl provisoriskt utbetala ersättning avseende ett kvartal.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår samt därvid anfört i huvudsak följande.

Det under kalenderåret 1944 av kassorna utbetalda kristillägget motsvarar en kostnad av 1 krona 73 öre för år och medlem, mot endast 1 krona 43 öre under år 1943. Orsaken till ökningen torde i främsta rummet vara dels att sjukligheten i kassorna ökat och dels att kassornas medlemmar under år 1943 icke utnyttjat sin rätt till kristillägg i samma omfattning som under efterföljande år. Enligt från ett antal centralsjukkassor inhämtade uppgifter hava kassornas utgifter för kristillägg per medlem räknat fortsatt att stiga även under den gångna delen av innevarande år. Med hänsyn härtill och till den upphörda försvarsberedskapens höjande inverkan jämväl på dessa utgifter har pensionsstyrelsen funnit sig böra räkna med en kostnad per medlem av 1 krona 83 öre för år 1945 och 1 krona 85 öre för år 1946. Liksom vid 1944 års anslagsberäkningar har antagits, att 80 % av ersättningen för utgivna kristillägg skall utgå provisoriskt.

Under budgetåret 1945/46 beräknas statsverkets ersättningar för kristillägg komma att uppgå till 5 417 000 kronor. Anslaget skulle således bli överskridet med 2 117 000 kronor. Till överskridandet bidrager dels medlemsantalets ökning och den nyssnämnda stegringen i utbetalningarna per medlem samt dels att ersättningarna för kristilläggen icke i beräknad utsträckning kunnat utbetalas till kassorna under budgetåret 1944/45, varför utbetalningarna förskjutits till innevarande budgetår.

Då utbetalningarna av ersättning för kristillägg under budgetåret 1946/47 beräknas uppgå till 4 636 400 kronor, föreslår pensionsstyrelsen, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår upptages till 4 600 000 kronor.

Under hänvisning till vad jag under nästföregående punkt anfört och med biträdande av pensionsstyrelsens förslag till beräkning av förevarande anslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kristillägg till sjukkassor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4 600 000

[60.] 57. **Moderskapspenning, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	3 700 000	3 825 160
1944/45	3 300 000	3 304 532
1945/46	2 300 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	1 700 000	—

[Förordning den 11 juni 1937 (nr 338), ändrad genom förordningar nr 552/1940, 229/1944 och 765/1944; kungörelse den 15 juni 1945 (nr 393).]

Jämlikt förordningen om moderskapspenning skall av statsmedel utgå moderskapspenning med ett belopp av 75 kronor till kvinna, som till lind-

rande av de med barnsbörd förenade kostnaderna är i behov därav. Där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, skall sådant behov anses föreligga, om för kvinnan eller, där hon är gift och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt upptagits beskattningsbart belopp av högst 2 500 kronor. Kvinna, som är berättigad till moderskapshjälp från erkänd sjukkasse, äger icke uppbära moderskapspenning.

Rätten till moderskapspenning prövas och moderskapspenning utbetalas av centralsjukkassan för den ort, där kvinnan är bosatt, eller, efter överenskommelse med centralsjukkassan, av vederbörande lokalsjukkassa. Ersättning för utgivna belopp äger centralsjukkassan att månadsvis utbekomma av pensionsstyrelsen. För sitt biträde vid handhavande av ifrågavarande verksamhet erhåller vidare centralsjukkassan vederlag med 2 kronor 50 öre (2 kronor före den 1 juli 1945) för varje av centralsjukkassa eller för dess räkning av lokalsjukkassa behandlad ansökan om moderskapspenning. Även detta vederlag äger centralsjukkassan att månadsvis utfå av pensionsstyrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* gjort framställning beträffande det erforderliga anslagsbeloppet för berörda ändamål för nästa budgetår. Styrelsen har därvid anfört följande.

För bedömande av medelsåtgången under budgetåren 1945/46 och 1946/47 har styrelsen verkställt en uppskattning av antalet fall med moderskapspenning under åren 1945—1947. Därvid har antagits, att sammanlagda antalet fall med av centralsjukkassorna utgiven moderskapspenning eller moderskapshjälp årligen kommer att utgöra 95 % av hela antalet barnsbördsfall i riket. Antalet fall med moderskapspenning beräknas med ledning härav komma att utgöra 33 548 år 1945, 24 548 år 1946 och 17 148 år 1947.

För varje sålunda beräknat fall har förutsatts skola utgå dels ersättning med 75 kronor och dels vederlag till vederbörande erkända centralsjukkassa med 2 kronor för tiden intill 1 juli 1945 samt 2 kronor 50 öre för tiden därefter. Vederlag har därjämte beräknats skola utgivas årligen för 400 avslagna ansökningar.

Under budgetåret 1945/46 skall enligt företagen beräkning utanordnas dels 1 819 700 kronor, utgörande vad som den 1 juli 1945 återstod av ersättningar och vederlag för åren 1944 och 1945, och dels 761 400 kronor, utgörande 40 % av ersättningar och vederlag för kalenderåret 1946. Hela det för budgetåret behöfliga beloppet skulle sålunda komma att utgöra 2 581 100 kronor. Detta innebär, att anslaget kan beräknas bli överskridet med 281 100 kronor. Anledningen härtill är dels att en förskjutning av utanordningarna av ersättning skett från närmast föregående budgetår och dels att utanordningarna i framtiden beräknats kunna ske inom kortare tid efter kassornas ansökningar än hittills.

Under budgetåret 1946/47 förutsättes komma att utanordnas 60 % av ersättningar och vederlag för kalenderåret 1946 samt 40 % av ersättningar och vederlag för kalenderåret 1947. På grund härav beräknas under förut angivna förutsättningar medelsbehovet under året till 1 674 100 kronor eller i avrundat tal 1 700 000 kronor.

Under punkt 15 har jag uttalat, att jag räknar med att moderskapspenningen, oavsett ett av socialvårdskommittén i dagarna avgivet förslag om utvidgning av det ekonomiska skyddet för mödrar, kommer att under nästa budgetår utgå enligt oförändrade grunder.

Femte huvudtiteln.

Trots ökningen av antalet födelser skulle nu ifrågavarande anslag enligt pensionsstyrelsens beräkningar kunna för nästa budgetår nedsättas med 600 000 kronor. Anledningen härtill är att genom den ökade anslutningen till de erkända sjukfassorna antalet till moderskapspenning berättigade fall antagits komma att successivt nedgå. Då de gjorda beräkningarna synas mig kunna godtagas, biträder jag pensionsstyrelsens förslag och förordar alltså, att anslaget för nästa budgetår upptages till 1 700 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Moderskapspenning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 700 000

Blindvård.

[61.] 58. **Ersättning åt blinda m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	1 600 000	1 620 011
1944/45	1 600 000	1 620 257
1945/46	1 600 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	1 600 000	—

Enligt förordningen den 20 april 1934 (nr 105) om blindhetsersättning äro vissa blinda berättigade till ersättning av statsmedel. Ersättningen utgår med ett belopp av 500 kronor för år och bestrides från nu ifrågavarande anslag.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* under förmälan, att antalet till blindhetsersättning berättigade personer under budgetåret 1944/45 nedgått med 20 till 3 187 vid budgetårets slut, föreslagit, att anslaget måtte för nästa budgetår upptagas till oförändrat belopp, 1 600 000 kronor.

I enlighet med pensionsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt blinda m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 600 000

[62.] 59. **Provisorisk förstärkning av ersättning åt blinda, förslagsanslag.**

Enligt förordningen den 1 juni 1945 (nr 239) om provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar, vilken förordning trätt i kraft den 1 juli 1945, skall den som åtnjuter blindhetsersättning erhålla provisorisk förstärkning av densamma av statsmedel med 108 kronor för varje budgetår. Kostnaderna härför bestridas från förevarande anslag, vilket för innevarande budgetår upptagits till 350 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *pensionsstyrelsen* upplyst, att antalet ersättningstagare uppgår till i runt tal 3 200, och med hänsyn härtill föreslagit, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 350 000 kronor.

Med biträdande av pensionsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departementa-
chefen.

att till *Provisorisk förstärkning av ersättning åt blinda* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 350 000

[63.] 60. **Dyrtdistillägg å ersättning åt blinda, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag anfört under punkten 51 får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtdistillägg å ersättning åt blinda* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 670 000

[64.] 61. **Driften av centraldepån för blindas arbeten.** Till uppförande av en centraldepå för blindas arbeten har för budgetåret 1939/40 under rubriken vissa nybyggnader för en central depå för blindas arbeten under femte huvudtiteln anvisats ett reservationsanslag av 285 000 kronor. På grund av skilda med förhållandena under krigsåren sammanhängande omständigheter ha arbetena med uppförandet av byggnader för centraldepån fått anstå. Enligt av 1944 och 1945 års riksdagar lämnade medgivanden må detta anslag disponeras intill utgången av budgetåret 1945/46. Den 31 augusti 1945 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra ifrågavarande byggnader. Därvid skulle vissa av arkitekten J. Lundeqvist i januari 1945 upprättade ritningar läggas till grund.

Vidare ha för budgetåret 1941/42 anvisats *dels* under femte huvudtiteln till utrustning av centraldepån för blindas arbeten ett reservationsanslag av 60 000 kronor *dels ock* såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket till förlagskapital åt centraldepån för blindas arbeten ett reservationsanslag av 190 000 kronor. 1945 års riksdag har medgivit, att sistnämnda båda anslag må disponeras jämväl under innevarande budgetår.

För driften av nämnda centraldepå har från och med budgetåret 1941/42 anvisats ett obetecknat anslag av 95 000 kronor, rubricerat driften av centraldepån för blindas arbeten. Med hänsyn till dröjsmålet med uppförandet av byggnader för centraldepån har detta anslag till en del fått disponeras för en mera begränsad verksamhet i samma syfte. Beträffande det för löpande budgetår anvisade anslaget har Kungl. Maj:t den 18 maj 1945 föreskrivit, att anslaget skulle disponeras dels för utbetalning till de blindas förening av högst 35 000 kronor för upprätthållande av verksamheten vid föreningens materialdepå, dels för avlöning åt personalen vid centraldepåns filial i Kristinehamn, för upprätthållande av verksamheten vid materialdepån för blinda kvinnor i Stockholm, för beredande av fria frakter för arbetsmaterialier, som från sistnämnda båda depåer sändas blinda hantverkare, ävensom för bestridande av blinddepånämndens omkostnader, dels ock i enlighet med de särskilda föreskrifter, som på särskild framställning av blinddepånämnden framdeles kunde varda av Kungl. Maj:t meddelade.

I skrivelse den 30 juli 1945 har *statens blinddepånämnd* hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår, 95 000 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt vad jag inhämtat har uppförandet av byggnaderna för centraldepån för blindas arbeten påbörjats hösten 1945. Sagda byggnader beräknas dock icke stå färdiga förrän vid någon tidpunkt under förra hälften av budgetåret 1946/47. Härav följer, att av anslaget till utrustning av centraldepån endast en mindre del torde komma att tagas i anspråk under budgetåret 1945/46. Då centraldepåns verksamhet kan påbörjas först när byggnadsarbetena äro i huvudsak avslutade, synes man vidare böra räkna med att behovet av förlagsmedel för depån uppkommer först under budgetåret 1946/47. Med hänsyn till det anförda torde riksdagens medgivande böra utverkas att byggnads- och utrustningsanslagen samt anslaget till förlagskapital åt centraldepån även under nästa budgetår få disponeras.

Vad härefter angår anslaget till driften av centraldepån synes detta även för nästa budgetår böra upptagas med 95 000 kronor. Härav torde — intill dess centraldepån påbörjar sin verksamhet och i samband härmed den av de blindas förening drivna materialdepån nedläggas — ett belopp, motsvarande 35 000 kronor för helt år, få användas såsom ersättning till föreningen för driften av nämnda materialdepå.

Hemställan om fortsatt disposition av anslaget till förlagskapital åt centraldepån för blindas arbeten gör jag å kapitalbudgeten. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att det för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslaget till *Vissa nybyggnader för en central depå för blindas arbeten* samt det för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till *Utrustning av centraldepån för blindas arbeten* må disponeras jämväl under budgetåret 1946/47;

dels ock till *Driften av centraldepån för blindas arbeten* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 95 000

[65.] 62. **Bidrag till de blindas förening.** Ifrågasvarande bidrag har sedan budgetåret 1941/42 utgått med 65 000 kronor. Kungl. Maj:t har beträffande anslaget föreskrivit, att det i första hand skulle användas för understödsverksamheten till förmån för behövande arbetsföra blinda samt för utgivande av De blindas veckoblad. Såsom framgår av nästföregående punkt har Kungl. Maj:t vidare av det för löpande budgetår anvisade anslaget till driften av centraldepån för blindas arbeten ställt ett belopp av högst 35 000 kronor till föreningens förfogande för upprätthållande av verksamheten vid föreningens materialdepå.

De blindas förening har, med överlämnande av berättelse för föreningens verksamhet under år 1944, anhållit om oförändrat statsbidrag för nästa budgetår, 65 000 kronor.

Berättelsen utvisar, bland annat, att under år 1944 för understödsverksamheten åtgått 166 050 kronor, medan kostnaderna för utgivande av De blindas veckoblad uppgått till 20 802 kronor.

Föreningen anför, att de blinda hantverkarna även under år 1944 vissa tider haft att kämpa med svår arbetslöshet på grund av råvarubrist. Liksom

förut under kriget hade emellertid avsättningen av de blindas arbeten varit god och försäljningsproblemet därför knappast gjort sig påmint. När materialtillgången bleve rikligare och återgång till mera normala förhållanden inträdde, torde dock detta problem återkomma med förnyad styrka. Statsmakternas bistånd vore därför framgent liksom tidigare av nöden, om föreningen skulle kunna fylla sina uppgifter.

Över föreningens framställning har *skolöverstyrelsen*, efter hörande av *inspektören för blindundervisningen*, avgivit utlåtande. Såväl styrelsen som inspektören ha tillstyrkt framställningen.

De blindas förening torde jämväl för nästa budgetår böra från staten erhålla ett bidrag till sin verksamhet av 65 000 kronor. För detta ändamål bör ett särskilt anslag anvisas. Av vad jag yttrat under föregående punkt framgår därjämte, att jag räknar med att Kungl. Maj:t skall under vissa omständigheter kunna tilldela föreningen ytterligare bidrag från anslaget till driften av centraldepån för blindas arbeten. Departements-
chefen.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till de blindas förening* för budgetåret 1946/47
anvisa ett anslag av kronor 65 000

Tvångsarbetsanstalter, alkoholistanstalter m. m.

[66.] 63. **Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Avlöningar, förslagsanslag.** För statens tvångsarbets- och alkoholistanstalter hava å riksstaten för innevarande budgetår anvisats de anslag, som framgå av följande sammanställning:

A n s l a g	B e l o p p k r .
Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes:	
Avlöningar, förslagsanslag	282 000
Omkostnader, förslagsanslag	282 600
Statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter:	
Avlöningar, förslagsanslag	36 500
Omkostnader, förslagsanslag	26 200
Statens alkoholistanstalt å Venngarn:	
Avlöningar, förslagsanslag	162 600
Omkostnader, förslagsanslag	223 500
Vissa byggnadsarbeten, reservationsanslag	95 000
Statens alkoholistanstalt å Haknäs:	
Avlöningar, förslagsanslag	15 600
Omkostnader, förslagsanslag	18 900

I skrivelse den 28 augusti 1945 föreslår *styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes*, att anslagen till anstaltens avlöningar och omkostnader för nästa budgetår upptagas med respektive 310 800 och 314 800 kronor.

Fångvårdsstyrelsen har i skrivelse den 27 augusti 1945 föreslagit, att till statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter skulle för nästa budgetår upptagas för avlöningar ett anslag av 26 000 kronor och för omkostnader ett anslag av 21 000 kronor.

Styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn har i särskilda skrivelser den 29 augusti 1945 beräknat utgifterna under nästa budgetår för anstaltens avlöningar och omkostnader samt för vissa byggnadsarbeten vid anstalten till respektive 186 000, 224 500 och 130 000 kronor.

Vidare har sistnämnda anstaltsstyrelse i egenskap av styrelse för den särskilda alkoholistanstalten å Haknäs i skrivelse den 29 augusti 1945 hemställt, att till avlöningar och omkostnader vid denna anstalt skulle för nästa budgetår anvisas anslag av respektive 15 600 och 18 900 kronor.

Före-
draganden.

Den 22 december 1944 uppdrog Kungl. Maj:t åt sakkunniga för utredning rörande frågan om löneställningen för vakt- och arbetsledarpersonalen vid fångvården att verkställa utredning jämväl av frågan om löneställningen för motsvarande personal vid statens alkoholistanstalt å Venngarn samt statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes. Den 16 november 1945 ha de sakkunniga avgivit betänkande med utredning och förslag rörande löneställningen för vakt- och arbetsledarpersonalen vid fångvården m. m. I anslutning till förslagen i betänkandet ha de sakkunniga i särskild skrivelse samma den 16 november redovisat berörda den 22 december 1944 lämnade uppdrag och härvid, ehuru utredningsuppdraget icke omfattade denna fråga, uttalat bland annat, att personalen i lägre tjänsteställning vid de vid statens fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalterna samt vid statens alkoholistanstalt å Haknäs syntes böra erhålla samma löneplacering och tjänstebestämmingar som motsvarande befattningshavare vid fångvården.

Medelsbehovet för statens tvångsarbets- och alkoholistanstalter bör enligt min mening prövas i samband med sakkunnigförslaget om löneställningen för berörda personal. Då beredningen av ifrågasvarande löneförslag ännu icke avslutats, förordar jag, att samtliga i det föregående uppräknade anslag i statsverkspropositionen upptagas med allenast preliminärt beräknade belopp, vilka torde få motsvara dem som å riksstaten för innevarande budgetår anvisats för respektive ändamål.

Medan jag under nästföljande punkter gör framställning om beräkning av övriga anslag för statens tvångsarbets- och alkoholistanstalter, hemställer jag här, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 282 000

[67.] 64. **Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 282 600

[68.] 65. **Statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter: Avlöningar, förslagsanslag.** Hänvisande till vad jag anført under punkten 66, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 36 500

[69.] 66. **Statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter: Omkostnader, förslagsanslag.** På grund av vad jag anført under punkten 66 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 26 200

[70.] 67. **Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Avlöningar, förslagsanslag.** Med åberopande av vad jag under punkten 66 uttalat, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 162 600

[71.] 68. **Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Omkostnader, förslagsanslag.** I det jag hänvisar till mina under punkten 66 gjorda uttalanden, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 223 500

[72.] 69. **Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Vissa byggnadsarbeten, reservationsanslag.** I enlighet med vad jag under punkten 66 anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 95 000

[73.] 70. **Statens alkoholistanstalt å Haknäs: Avlöningar, förslagsanslag.** Åberopande vad jag förut anfört under punkten 66, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens alkoholistanstalt å Haknäs: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 15 600

[74.] 71. **Statens alkoholistanstalt å Haknäs: Omkostnader, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 66, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens alkoholistanstalt å Haknäs: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 18 900

[75.] 72. **Bidrag till frälsningsarméns räddningshem.** Alltsedan 1921 har anslag anvisats till frälsningsarméns hem för kvinnor. Anslaget har för vart och ett av de senaste budgetåren varit upptaget till 6 000 kronor. Räddningshemmen, som äro tre till antalet, äro belägna i Stockholm, Malmö och Göteborg. Frälsningsarméns två hem för ogifta mödrar med deras späda barn äro belägna i Stockholm och Sundbyberg. Hemmen stå under tillsyn av vederbörande länsstyrelse, och en av chefen för socialdepartementet för varje hem utsedd revisor deltagar i granskningen av hemmets förvaltning och räkenskaper. Angående de föreskrifter i övrigt, som meddelats rörande statsbidragets åtnjutande, se statsliggaren för innevarande budgetår, s. 243—244.

I skrivelse den 23 juli 1945 har *frälsningsarméns ledare i Sverige* anhållit, att statsbidraget för hemmen måtte utgå med oförändrat 6 000 kronor.

Socialstyrelsen har i utlåtande över framställningen tillstyrkt statsbidrag till ett vart av de tre räddningshemmen med 1 000 kronor. Styrelsen har däremot ansett, att statsbidrag till de två mödrahemmen ej längre bör utgå i hittillsvarande ordning, med hänsyn till att sistnämnda hem äro att anse såsom sådana mödrahem, vilka upptagits i 39 § barnavårdslagen i den lydelse detta lagrum erhållit genom lag den 22 juni 1945 (nr 503), och att statsbidrag till frälsningsarméns mödrahem böra utgå, endast om och i den mån de kunna erhålla bidrag jämlikt kungörelsen den 22 juni 1945 (nr 508) om statsbidrag till driften av barnhem.

För frälsningsarméns tre räddningshem i Stockholm, Malmö och Göteborg bör liksom hittills utgå statsbidrag med ett belopp av tillhoppa 3 000 kronor. För anslaget åtnjutande torde böra lända till efterrättelse i huvudsak samma föreskrifter, som tidigare meddelats.

Vidkommande framställningen i vad den avser statsbidrag för de två mödrahemmen ansluter jag mig till socialstyrelsens uppfattning, att statsbidrag i denna del icke bör utgå på sätt som hittills skett. Genom kungörelsen den 22 juni 1945 om statsbidrag till driften av barnhem, vilken trätt i kraft den 1 januari 1946, har frälsningsarmén möjlighet att i den mån betingelserna enligt kungörelsen äro uppfyllda erhålla bidrag till driften av mödrahemmen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till frälsningsarméns räddningshem* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 3 000

[76.] 73. **Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter, reservationsanslag.** Enligt kungörelsen den 30 juni 1944 (nr 566) om statsbidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter och inackorderingshem för alkoholister, utgår statsbidrag för erkänd alkoholistanstalt med högst 3 000 kronor för vårdplats, när fråga är om nybyggnad, och i annat fall med högst 2 250 kronor för vårdplats samt för inackorderingshem med högst 1 500 kronor för vårdplats, när fråga är om nybyggnad, och i annat fall med högst 1 125 kronor för vårdplats. Kostnaderna för statsbidragen bestridas från förevarande anslag, vilket för innevarande budgetår upptagits till 100 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anvisande av anslag för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Den 1 juli 1945 fanns å anslaget tillgängligt ett belopp av 254 850 kronor 34 öre. Genom beslut den 29 september 1939 har Kungl. Maj:t beviljat erkända alkoholistanstalten Holmahemmet ett statsbidrag å 20 000 kronor för vissa utvidgningar, vilket belopp ännu icke tagits i anspråk. I skrivelse den 7 maj 1945 har socialstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bevilja föreningen Hemmet Älvgården u. p. a. ytterligare bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalten Hemmet Älvgården med högst 30 000 kronor, eventuellt högst 28 000 kronor, och i skrivelse den 20 juli 1945 har styrelsen hemställt, att stiftelsen Granbytorp måtte erhålla ytterligare bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalten Granbytorp med 10 000 kronor. Efter bifall till dessa framställningar skulle det odisponerade beloppet å anslaget utgöra 194 850 kronor 34 öre, eventuellt 196 850 kronor 34 öre.

Beläggningsen på alkoholistanstalerna har fortsatt att stiga. Antalet vid anstalerna inskrivna uppgick nämligen den 1 juli 1945 till 1 890 mot 1 853 den 1 januari 1945, 1 801 den 1 juli 1944 och 1 729 den 1 januari 1944. Anstalerna ha under stora delar av budgetåret 1944/45 varit helt fullbelagda. Tidvis har det därför mött stor svårighet att utan tidsutdräkt bereda vårdplatser för trängande vårdfall. Behovet av nya vårdplatser är sålunda stort. Förberedelser, som delvis fortskridit ganska långt, pågå för anordnande av fyra nya erkända alkoholistanstalter, av vilka en avses skola tjäna

som central för familjevård och två av de övriga äro avsedda för vårdtagare med kortare vårdtid. Sammanlagt beräknas dessa anstalter komma att omfatta omkring 100 vårdplatser.

Från förevarande anslag kan numera utgå bidrag jämväl till anordnande av inackorderingshem för alkoholister under fritiden. För närvarande finnes endast ett sådant hem, i Stockholm, men planer föreligga om upprättande av fyra nya sådana hem. Dessa planerade hem torde komma att omfatta sammanlagt omkring 60 vårdplatser.

Det under anslaget disponibla beloppet är med hänsyn till gällande statsbidragsgrunder otillräckligt för de redan nu planerade nya alkoholistanstalterna och inackorderingshemmen, vilkas sammanlagda behov av bidrag för anordnande kan uppskattas till inemot 300 000 kronor. Man har därjämte att räkna med behov av smärre utvidgningar å redan befintliga alkoholistanstalter, vartill komma planer å nya anstalter och hem, som ännu ej tagit fastare form. Med hänsyn härtill skulle anslaget för budgetåret 1946/47 behöva tillföras omkring 200 000 kronor. Socialstyrelsen vill emellertid begränsa sig till att föreslå, att anslaget förstärkes med 100 000 kronor.

Före-
draganden.

Beläggningsen på alkoholistanstalterna har visat en ständigt stigande kurva, och såsom socialstyrelsen framhållit har det tidvis mött stora svårigheter att bereda vårdplatser. Enligt tillgängliga uppgifter uppgick antalet på anstalterna inskrivna den 1 november 1945 till 2 015, vilket är det högsta hittills redovisade antalet, medan motsvarande antal vid samma tidpunkt förra året var 1 796. För att täcka behovet av nya vårdplatser har, enligt av socialstyrelsen i anslagsframställningen lämnade upplysningar, planerats anordnande av fyra nya alkoholistanstalter. Av sålunda åsyftade nya anstalter har numera genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 september 1945 Lillegårdens alkoholistanstalt erkänts såsom allmän alkoholistanstalt från och med den 1 oktober 1945. Vidare är en av föreningen Lunds stifts prästers nykterhets- och diakoniförbund u. p. a. gjord, av socialstyrelsen tillstyrkt framställning om erkännande av alkoholistanstalten Björstorp som allmän alkoholistanstalt föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Av de båda övriga i socialstyrelsens framställning berörda nya alkoholistanstalterna är den ena avsedd att anordnas i Kalmar län och den andra i Västernorrlands län. Enligt under hand lämnade upplysningar har även planerats inrättande av två alkoholistanstalter i Jönköpings och Västerbottens län ävensom utökning av antalet vårdplatser å erkända alkoholistanstalterna Arbetshemmet Björknäs och Holmforshemet. De planerade nya inackorderingshemmen äro avsedda att anordnas i Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg. Statsbidragen till inrättandet av förstnämnda fyra anstalter och de fyra inackorderingshemmen ha av socialstyrelsen beräknats till 300 000 kronor. Socialstyrelsen har vidare uttalat, att vid beräkningen av förevarande anslag hänsyn även borde tagas till utvidgningen av redan befintliga anstalter och till sådana planer beträffande nya anstalter, som ännu icke tagit fastare form. Styrelsen har emellertid begränsat sig till att föreslå en förstärkning av anslaget, varå vid ingången av innevarande budgetår var disponibelt ett belopp av cirka 195 000 kronor, med 100 000 kronor.

Då behovet av ytterligare medel å förevarande anslag i den omfattning socialstyrelsen föreslagit synes styrkt, förordar jag, att jämväl för nästa budgetår

i riksstaten upptages ett anslag å 100 000 kronor för nu ifrågavarande ändamål. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av.....
..... kronor 100 000

[77.] 74. **Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1942/43	1 150 000	1 082 154
1943/44	1 100 000	1 266 669
1944/45	1 200 000	1 363 171
1945/46	1 500 000	—
1946/47 (förslag)	1 600 000	—

Enligt kungörelsen den 30 juni 1944 (nr 567) om statsbidrag till driftkostnader vid vissa alkoholistanstalter m. m., utgår statsbidrag *dels* till driftkostnaderna vid erkända och enskilda alkoholistanstalter, *dels* till driftkostnaderna vid inackorderingshem för omhändertagande av alkoholister under fritiden, *dels ock* till kostnaderna för vård av alkoholister hos enskild familj (familjevård). Statsbidrag till *erkänd alkoholistanstalt* utgår med högst två kronor för dag och vårdplats (garantibidrag) samt därutöver med högst tre kronor för dag och vårdad person (belägningsbidrag) och till *enskild alkoholistanstalt* med högst två kronor i garantibidrag samt därutöver med högst två kronor 50 öre i belägningsbidrag. Garantibidraget utbetalas kvartalsvis i förskott och belägningsbidraget kvartalsvis i efterskott. Statsbidrag till *inackorderingshem* och till *familjevård* utgår med högst två kronor för dag och sådan inackorderad eller i familjevård omhändertagen person, som avses i 52 § alkoholistlagen, och med högst en krona 50 öre för dag och sådan person, som avses i 50 eller 53 § alkoholistlagen. Statsbidraget utbetalas kvartalsvis i efterskott. Kostnaderna för nu ifrågavarande statsbidrag bestridas från förevarande anslag.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anslag för berörda ändamål för budgetåret 1946/47.

Styrelsen har därvid beträffande medelsbehovet för bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader och vissa ersättningar vid sådana anstalter anfört i huvudsak följande.

Medan antalet vård dagar å de erkända och enskilda alkoholistanstalerna under budgetåret 1943/44 utgjort 230 383, hade motsvarande antal för budgetåret 1944/45 uppgått till 238 934. Det sammanlagda antalet vård dagar hade sålunda fortsatt att stiga under det senaste budgetåret. Man har att räkna med att vård dagsantalet kommer att stiga ytterligare under innevarande och nästföljande budgetår. Socialstyrelsen utgår från ett vård dagsantal av omkring 250 000 och 270 000 under budgetåren 1945/46 och 1946/47 samt ett antal godkända vård platser å de icke statliga anstalerna av respektive 790 och 855. Därjämte har styrelsen förutsatt oförändrade grunder för driftkostnadsbidragen.

Med dessa utgångspunkter uppskattar styrelsen utgifterna under budgetåret 1946/47 för beläggningsbidrag till 807 000 kronor och för garantibidrag till 624 000 kronor, eller tillhoppa 1 431 000 kronor.

Förutom dessa bidrag räknar styrelsen med den ytterligare ersättning, som statsverket har att utgiva för värden å ifrågasvarande anstalter av de s. k. farliga alkoholisterna och andra, för vilka vårdkostnaderna helt och hållet bestridas av staten. Kostnaderna för dylik ersättning, som för budgetåret 1944/45 uppgått till 107 195 kronor, bör för nästa budgetår uppskattas till 140 000 kronor.

Medelsbehovet för driftbidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalter m. m. under nästa budgetår kan sålunda uppskattas till (1 431 000 + 140 000) 1 571 000 kronor eller i runt tal 1 570 000 kronor.

Vad beträffar medelsbehovet för bidrag till driftkostnaderna vid inackorderingshem för omhändertagande av alkoholister under fritiden har styrelsen anfört följande.

För närvarande finnes endast ett inackorderingshem av detta slag, nämligen Stockholms stads nykterhetsnämnds inackorderingshem i Älvsjö med 15 vårdplatser. Statsbidraget till detta hem för driften under budgetåret 1944/45 uppgick till 4 340 kronor. En avsevärd del av de omhändertagna å detta hem — inemot halva antalet — utgjordes under nämnda år av sådana vårdbehövande, för vilka statsbidrag till driften icke kan utgå enligt nu gällande bestämmelser. Enligt socialstyrelsens mening ha de kategorier alkoholmissbrukare, för vilkas omhändertagande inackorderingshemmen äga påräkna statsbidrag till driften, blivit något för snävt begränsade. De böra lämpligen utvidgas till att omfatta samma grupper av vårdbehövande, för vilka statsbidrag till kostnaderna för familjevård kan komma i fråga. Förutom den som åtnjuter anstånd med verkställighet av förordnande om intagande å allmän alkoholistanstalt och den som är försökspermitterad från allmän eller statsunderstödd enskild alkoholistanstalt synes därför även den som avgivit sådan förbindelse, som i 50 § alkoholistlagen avses — av person, som frivilligt vill ingå å allmän alkoholistanstalt, avgiven förbindelse att kvarstanna å anstalten under viss tid — böra berättiga till statsbidrag också för vård å inackorderingshem. Härför skulle erfordras en jämkning av bestämmelserna i 1 § 2 mom. kungörelsen den 30 juni 1944, nr 567.

De planerade fyra nya inackorderingshemmen kunna antagas ha kommit i verksamhet vid ingången av budgetåret 1946/47. Om den av socialstyrelsen här förordade utvidgningen av bidragsföreskrifterna kommer till stånd, har man att räkna med att klientelet å dessa hem väsentligen kommer att utgöras av vårdbehövande, för vilka statsbidrag till driften kan utgå. De statliga driftbidragsbeloppen till dessa hem måste därför antagas bli icke obetydligt högre än nyssnämnda belopp. Förslagsvis synes man kunna uppskatta medelsbehovet under denna post till (5 × 7 000) 35 000 kronor.

I fråga om utgifterna för bidrag till kostnaderna för familjevård av alkoholister har styrelsen slutligen framhållit följande.

Även om de nykterhetsvårdande organen — nykterhetsnämnder och alkoholistanstalter — mångenstädes visat stort intresse för denna vårdform, har den hittills hämmats i sin utveckling på grund av svårigheten att finna lämpliga och hugade familjevårdsgivare. Man synes icke kunna räkna med att denna vårdform ännu under budgetåret 1946/47 kommer att uppnå den omfattning, som socialstyrelsen trodde sig kunna förutsätta redan för budgetåret 1945/46, d. v. s. omfattande i genomsnitt 200 personer per dag. Mera troligt är att det genomsnittliga antalet familjevårdade alkoholister under

budgetåret 1946/47 kommer att stanna vid omkring 100. Under förutsättning att hälften av dessa utgöras av sådana vårdbehövande, som avses i 52 § alkoholistlagen, och hälften av sådana vårdbehövande, som avses i 50 § eller 53 § alkoholistlagen, skulle medelsbehovet under denna post sålunda kunna uppskattas till $(50 \times 365 \times 2:— + 50 \times 365 \times 1:50)$ 63 875 kronor eller i runt tal 60 000 kronor.

Styrelsen har sålunda uppskattat det sammanlagda medelsbehovet å förevarande anslag för nästa budgetår till $(1\,570\,000 + 35\,000 + 60\,000)$ 1 665 000 kronor eller avrundat 1 650 000 kronor.

Socialstyrelsen har i detta sammanhang framhållit, att styrelserna för ett antal erkända alkoholistanstalter hos socialstyrelsen hemställt om åtgärder för en höjning av grunderna för statsbidrag till anstalternas driftkostnader. Socialstyrelsen har ansett de framförda önskemålen äga fog för sig, särskilt med hänsyn till angelägenheten av att personalens löne- och pensionsfrågor lösas, men har velat avvakta huruvida icke de allmänna ekonomiska betingelserna för denna anstaltsverksamhet under den närmaste tiden komma att gestalta sig så, att anstalterna kunna lösa dessa frågor inom nuvarande ram för statsbidragen.

Den under nästföregående punkt angivna ökningen av antalet icke statliga alkoholistanstalter har betydelse även för beräkningen av anslaget till driftkostnaderna för anstalterna. Med hänsyn till ökat antal vårdplatser — antalet har beräknats uppgå till 855 under budgetåret 1946/47 — bör man räkna med stegrat medelsbehov för statsbidrag till driftkostnaderna vid dessa anstalter. Detsamma gäller driftkostnaderna för inackorderingshem. Socialstyrelsens förslag om utökning av den kategori alkoholmissbrukare, för vilkas omhändertagande inackorderingshemmen äga påräkna statsbidrag till driften, till att omfatta även dem som avgivit sådan förbindelse, som i 50 § alkoholistlagen avses, anser jag mig böra biträda, och jag ämnar, därest riksdagen icke anmäler erinran mot förslaget, förorda härav betingad ändring av kungörelsen i ämnet den 30 juni 1944 (nr 567). Vad beträffar bidrag till kostnaderna för familjevård medför en mindre användning av denna vårdform än som beräknats, att medelsbehovet i denna del kan beräknas till lägre belopp än för innevarande budgetår.

Den av socialstyrelsen föreslagna uppräknigen av förevarande anslag med 150 000 kronor anser jag kunna begränsas till 100 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 600 000

[78.] 75. **Tillfälligt omhändertagande av alkoholister m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1942/43	70 000	98 207
1943/44	65 000	104 522
1944/45	90 000	128 107
1945/46	100 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	120 000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 221), ändrad genom kungörelse nr 554/1943.]

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* med hänsyn till belastningen å anslaget under de närmast förflutna budgetåren uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 135 000 kronor.

Före-
draganden.

Den höga belastningssiffran för budgetåret 1944/45 motiverar en anslagshöjning för nästa budgetår. Jag förordar emellertid, att höjningen begränsas till 20 000 kronor och att anslaget sålunda upptages till ett belopp av 120 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt omhändertagande av alkoholister m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 120 000

[79.] 76. **Resor vid tvångsinternering av alkoholister, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1942/43	13 000	17 652
1943/44	18 000	27 567
1944/45	18 000	25 233
1945/46	25 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	25 000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 220), ändrad genom kungörelse nr 146/1936.]

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till oförändrat 25 000 kronor.

Före-
draganden.

I likhet med *socialstyrelsen* anser jag, att förevarande anslag bör för nästa budgetår beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resor vid tvångsinternering av alkoholister* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 25 000

[80.] 77. **Interneringskostnader i vissa fall, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1942/43	5 000	5 466
1943/44	5 000	8 800
1944/45	5 000	11 994
1945/46	8 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	10 000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 219), ändrad genom kungörelse nr 206/1937.]

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* med hänsyn till att belastningen å förevarande anslag stigit kraftigt uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 12 000 kronor.

Den ifrågasatta höjningen av förevarande anslag med 4 000 kronor anser jag kunna begränsas till 2 000 kronor. Jag tillstyrker sålunda, att anslaget för nästa budgetår beräknas till 10 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Interneringskostnader i vissa fall* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 10 000

[81.] 78. **Länsnykterhetsnämnderna: Avlöningar, förslagsanslag.** Samtliga kostnader för länsnykterhetsnämndernas verksamhet bestredos till och med budgetåret 1944/45 från ett gemensamt anslag. För innevarande budgetår äro särskilda förslagsanslag anvisade till Länsnykterhetsnämnderna: Avlöningar och Länsnykterhetsnämnderna: Omkostnader. Avlöningsanslaget är upptaget med 152 000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 18 maj 1945 fastställt följande avlöningsstat för länsnykterhetsnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 27 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	» 116 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 9 000
Summa förslagsanslag	kronor 152 000

Samtidigt har Kungl. Maj:t förklarat, att den å avlöningsstaten upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar skulle tills vidare från och med budgetåret 1945/46 disponeras på följande sätt:

Årsarvoden till ordförande och vissa andra ledamöter, <i>förslagsvis</i>	kronor 17 000
Dagarvoden till ordförande och andra ledamöter samt suppleanter för dem, <i>förslagsvis</i>	» 10 000
Summa	kronor 27 000

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* framlagt förslag rörande anslag för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

I fråga om den under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagna delposten till årsarvoden till ordförande och vissa andra ledamöter har styrelsen upprepat sin i anslagsäskandena för innevarande budgetår gjorda begäran om höjning av delposten med 3 000 kronor till 20 000 kronor. Delposten till dagarvoden till ordförande och andra ledamöter samt suppleanter för dem har styrelsen upptagit till oförändrat belopp, 10 000 kronor. Hela anslagsposten beräknas således av styrelsen till 30 000 kronor.

Vad beträffar posten till avlöningar till icke-ordinarie personal anför styrelsen, att densamma avser dels avlöningar till 10 heltidsanställda ombuds-

män i lönegrad Eo 19, vilka uppgå till 55 200 kronor, dels avlöningar till 14 deltidanställda ombudsmän, vilka uppgå till 43 200 kronor, dels ersättningar till vikarier för de heltidsanställda ombudsmännen vid semester och sjukdom med tillhoppa 6 000 kronor och dels ersättning för skrivhjälp och dylikt. Styrelsen framhåller, att det är svårt att för närvarande med erforderlig säkerhet beräkna storleken av sistnämnda ersättningar. Tillkomsten av de 10 nya heltidsanställda ombudsmännen vore i och för sig ägnad att medföra en ökning av kansligöromålen hos ifrågavarande länsnykterhetsnämnder och det vore viktigt att ombudsmännen i möjligaste mån befriades från rutinmässigt expeditjonsarbete. Såvitt styrelsen nu kunde bedöma syntes det vara till fyllest om beloppet för skrivhjälp beräknades efter en genomsnittlig kostnad av 1 000 kronor per länsnykterhetsnämnd till 24 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under hela posten skulle enligt dessa beräkningar uppgå till (55 200 + 43 200 + 6 000 + 24 000) 128 400 kronor.

Posten till rörligt tillägg har av styrelsen beräknats till oförändrat 9 000 kronor.

Socialstyrelsen har alltså beräknat medelsbehovet för länsnykterhetsnämnderna: avlöningar för nästa budgetår till (30 000 + 128 400 + 9 000) 167 400 kronor.

I utlåtande över socialstyrelsens framställning har *statskontoret* ansett uppräknig av avlöningsstaten icke böra vidtagas, innan ytterligare erfarenheter vunnits rörande arbetsförhållandena hos länsnykterhetsnämnderna, efter det att heltidsbefattningar från och med den 1 januari 1945 inrättats för ombudsmän.

Före-
draganden.

Den av socialstyrelsen begärda höjningen av delposten till årsarvoden till ordförande och vissa andra ledamöter från 17 000 till 20 000 kronor anser jag icke heller i år böra tillstyrkas. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör sålunda upptagas till oförändrat 27 000 kronor.

Vad beträffar anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal innebär den föreslagna ökningen av densamma, att ersättningen för skrivhjälp och dylikt skulle höjas från 11 600 kronor för innevarande budgetår till 24 000 kronor för budgetåret 1946/47, eller räknat för varje länsnykterhetsnämnd från cirka 500 till 1 000 kronor i årligt belopp. Det är uppenbart, att expeditjionsgöromålen på länsnykterhetsnämndernas expeditioner ökat. Såsom socialstyrelsen framhållit, böra ombudsmännen i möjligaste mån befrias från enklare skrivgöromål. Enligt vad som upplysts mig har i intet fall, i motsats till vad som tidigare förutsatts (propositionen 259/1944, s. 24), systembolagen kunnat tillhandagå länsnykterhetsnämnderna med skrivhjälp. Jag anser fördenskull, att styrelsens framställning i denna del bör i viss mån tillmötesgå. Som lämplig höjning vill jag föreslå, att beloppet i fråga ökas med 6 000 till 17 600 kronor, vilket kommer att innebära, att inemot 750 kronor i genomsnitt avses för varje länsnykterhetsnämnd. Då kostnaderna i övrigt under ifrågavarande anslagspost böra beräknas till oför-

ändrade belopp kommer medelsbehovet att uppgå till (116 000 + 6 000) 122 000 kronor.

Utgifterna för rörligt tillägg torde alltså kunna beräknas till 9 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för avlöningar till länsnykterhetsnämnderna för nästa budgetår blir enligt dessa beräkningar (27 000 + 122 000 + 9 000) 158 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för länsnykterhetsnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor	27 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal.....	»	122 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	9 000
		Summa <i>förslagsanslag</i> kronor 158 000;

dels och till *Länsnykterhetsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 158 000

[82.] 79. **Länsnykterhetsnämnderna: Omkostnader, förslagsanslag.** Såsom under närmast föregående punkt berörts är för innevarande budgetår till Länsnykterhetsnämnderna: Omkostnader anvisat ett särskilt förslagsanslag, vilket upptagits med 77 500 kronor. För användningen av detta anslag har Kungl. Maj:t den 18 maj 1945 fastställt följande stat:

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	500
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	40 000
3. Expenser, hyror m. m., <i>förslagsvis</i>	»	37 000
		Summa kronor 77 500

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* gjort framställning rörande anslag för ifrågasvarande ändamål för nästa budgetår.

Styrelsen har därvid upptagit anslagsposterna till sjukvård m. m. och till reseersättningar till oförändrade belopp, 500 respektive 40 000 kronor.

Däremot har styrelsen föreslagit en höjning av det för expenser, hyror m. m. avsedda beloppet från 37 000 till 45 000 kronor. Styrelsen anför i huvudsak härom.

Enligt preliminära räkenskapssammandrag uppgingo länsnykterhetsnämndernas kostnader för expenser, hyror m. m. under budgetåret 1944/45 till 40 850 kronor. Det är endast genom iakttagande av den största sparsamhet som dessa utgifter kunnat begränsas till detta belopp. För budgetåret 1945/46

ha länsnykterhetsnämnderna hos socialstyrelsen begärt medel till expenser, hyror m. m. med tillhoppa omkring 52 000 kronor. Delvis sammanhänger detta med att åtskilliga länsnykterhetsnämnder — särskilt de som erhållit heltidsanställda ombudsmän — äro i behov av ytterligare möbler och annan utrustning. Det ligger vidare i sakens natur, att utvidgningen och effektiviseringen av länsnykterhetsnämndernas verksamhet medför en ökning av utgifterna för skrivmaterial, porton, telefonsamtal och dylikt. Tillkomsten av de heltidsanställda ombudsmännen föranleder i några fall även ökning av hyresutgifterna. Om länsnykterhetsnämnderna överhuvud skola kunna tillfredsställande fullgöra sina uppgifter, torde socialstyrelsen bliva nödsakad att redan under innevarande budgetår hos Kungl. Maj:t göra framställning om medgivande att överskrida anslagsposten till expenser, hyror m. m.

De totala omkostnaderna ha i enlighet härmed uppskattats till (500 + 40 000 + 45 000) 85 500 kronor.

Statskontoret har i avgivet utlåtande icke velat motsätta sig, att med hänsyn till belastningen under budgetåret 1944/45 den i omkostnadsstaten uppförda anslagsposten till expenser, hyror m. m. uppräknas med 3 000 kronor till 40 000 kronor.

Före-
draganden. I likhet med statskontoret anser jag, att anslagsposten till expenser, hyror m. m. bör ökas från 37 000 till 40 000 kronor. Då de övriga i omkostnadsstaten upptagna posterna kunna beräknas till oförändrade belopp, uppskattar jag alltså länsnykterhetsnämndernas omkostnader för nästa budgetår till 80 500 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsnykterhetsnämnderna*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 80 500

[83.] 80. **Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	142 000	141 999
1944/45	190 000	189 970
1945/46	290 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	282 000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 216), ändrad genom kungörelse nr 569/1944.]

Den 18 maj 1945 har Kungl. Maj:t meddelat beslut rörande användningen av det för budgetåret 1945/46 anvisade anslaget. Därvid har anslaget disponerats på följande sätt.

Ä n d a m å l	Belopp, kr.
Understöd åt nykterhetsnämnder, <i>förslagsvis</i>	250 000
Konferenser och kurser m. m., <i>högst</i>	5 000
Understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder, <i>högst</i>	5 000
Understöd för utgivande av »Tidskrift för nykterhetsnämnderna» m. m., <i>högst</i>	2 000
Bidrag till övervakning enligt alkoholistlagen	28 000
Summa kronor	290 000

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anvisande av anslag för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

I fråga om posten till understöd åt nykterhetsnämnder har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Antalet nykterhetsnämnder, som under år 1947 komma att anhålla om understöd av statsmedel till sin verksamhet, kan uppskattas till omkring 1 025 och deras sammanlagda ansökningsbelopp till omkring 300 000 kronor.

Det är ett primärt önskemål för nykterhetsvården, att de kommunala nykterhetsnämnderna i full utsträckning komma i åtnjutande av de ekonomiska understöd, som staten får anses ha genom ovannämnda kungörelse utfäst sig att lämna dessa nämnder. Det bör därför enligt *socialstyrelsens* mening icke vidare förekomma, att anslagsposten till dessa understöd fastställes till avsevärt lägre belopp än som motsvarar nämndernas behöriga anspråk. Med hänsyn till den relativa osäkerheten beträffande uppskattningen av det totala ansökningsbeloppet för år 1947 samt i betraktande av den kraftiga höjning — från 165 000 kronor till 250 000 kronor — av förevarande anslagspost, som genomfördes av 1945 års riksdag, anser sig *socialstyrelsen* emellertid böra stanna vid att föreslå, att anslagsposten även för budgetåret 1946/47 fastställes till 250 000 kronor.

Posten till konferenser och kurser m. m. föreslår *socialstyrelsen* höjd till 20 000 kronor och anför härutinnan.

Den upplysnings- och instruktionsverksamhet, vartill denna anslagspost är avsedd, har under krigsåren på grund av knappheten på medel haft mycket liten omfattning. Det för motsvarande ändamål upptagna beloppet i riksdagen för budgetåret 1939/40 — liksom under en följd av år tidigare — var 20 000 kronor och det är av behovet påkallat, att verksamheten snarast möjligt åter erhåller normal omfattning. Särskilt är detta betingat av de allt större fordringarna på nykterhetsnämnderna i fråga om nykterhetsvårdande arbete av förebyggande natur.

Vad beträffar posten till understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder finner *socialstyrelsen* det angeläget, att dessa understöd såsom ett led i strävandena att effektivisera nykterhetsvården höjas, och föreslår, att ifrågavarande post upptages till 10 000 kronor.

Posten till understöd för utgivande av »Tidskrift för nykterhetsnämnderna» m. m. har styrelsen upptagit till oförändrat belopp, 2 000 kronor.

Vad slutligen angår posten till bidrag till övervakning enligt alkoholistlagen har *socialstyrelsen* anfört följande.

Denna anslagspost utgör ett hjälpmedel i strävandena att stärka det förebyggande nykterhetsvårdsarbetet. Ökad slagkraft hos detta arbete är i och för sig ägnad att minska omfattningen av tvångsingripanden enligt alkoholistlagstiftningen och bör därför främjas på allt sätt, främst av humanitära skäl men även av rent ekonomiska hänsyn, eftersom anstaltsvården är relativt kostsam för det allmänna och, indirekt, också för de personer, som bli föremål för densamma.

För närvarande bedrivs runt om i landet ett ganska intensivt arbete på att utbilda lämpliga övervakare för nykterhetsvården. Det finns goda förhoppningar om att man inom nykterhetsvården snart nog skall ha till sitt förfogande en kader av dylika frivilliga socialarbetare. Det kommer då att

bli möjligt för ett ganska stort antal nykterhetsnämnder att bedriva en långt mera effektiv förebyggande verksamhet än tidigare. En förutsättning för att denna sålunda skapade kader skall kunna tagas fullt i anspråk av nykterhetsnämnderna är emellertid att det finns tillräckliga medel till förfogande på förevarande anslagspost.

Det är icke möjligt att för närvarande prestera närmare beräkningar rörande den sannolika storleken av medelsbehovet under denna post. På grund härav men framförallt med hänsyn till arten av denna anslagspost är det önskvärt att densamma utbrytes ur det obetecknade anslaget till främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet och får karaktären av ett särskilt förslagsanslag, såsom fallet är med motsvarande anslag under andra huvudtiteln till övervakning av villkorligt dömda. Anslagsbeloppet synes lämpligen kunna avrundas till 25 000 kronor.

Socialstyrelsen föreslår alltså, att till främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. anvisas ett obetecknat anslag av (250 000 + 20 000 + 10 000 + 2 000) 282 000 kronor och till Övervakning enligt alkoholistlagen ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

I utlåtande över socialstyrelsens framställning uttalar *statskontoret*, att ämbetsverket finner förslaget om upptagande av posten till bidrag till övervakning enligt alkoholistlagen såsom ett särskilt förslagsanslag mindre lämpligt. Enligt statskontorets mening torde i stället böra övervägas att ge anslaget till främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. förslagsanslags karaktär samt att därunder uppföra de olika anslagsposterna med bestämda eller förslagsvis beräknade belopp alltefter de skilda ändamålen natur. Beträffande posten till understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder förordar statskontoret, att densamma upptages med ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat belopp eller med 5 000 kronor.

Nykterhetsnämndernas riksförbund har i skrivelse den 10 oktober 1945 hemställt, att anslagsposten till understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder måtte höjas till 30 000 kronor.

I utlåtande över sistnämnda framställning har *socialstyrelsen* ansett sig icke böra frångå sitt tidigare förslag, att posten i fråga skulle upptagas med 10 000 kronor.

Före-
draganden.

Socialstyrelsen föreslår, att anslagsposten till bidrag till övervakning enligt alkoholistlagen skall utbrytas ur anslaget till främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. och upptagas såsom ett särskilt anslag. Med hänsyn till den artskillnad, som föreligger mellan nämnda bidragsgivning och de ändamål i övrigt, vilka för närvarande tillgodoses från anslaget till främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m., biträder jag förslaget. Det nya anslaget bör erhålla förslagsanslags natur och betecknas Bidrag till övervakning enligt alkoholistlagen.

Vad angår beräkningen av de i anslaget till *främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.* ingående posterna finner jag, att posten till understöd åt nykterhetsnämnder för nästa budgetår bör upptagas till det av socialstyrelsen föreslagna beloppet, 250 000 kronor.

Posten till konferenser och kurser m. m. — för innevarande budgetår upptagen med 5 000 kronor — torde med hänsyn till önskvärdheten av att denna verksamhet snarast erhåller normal omfattning böra upptagas med samma belopp som för budgetåret 1939/40 eller 20 000 kronor.

Även den för innevarande budgetår med 5 000 kronor uppförda posten till understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder synes böra höjas. Denna post, som för budgetåret 1939/40 var upptagen med 17 000 kronor, har av nykterhetsnämndernas riksförbund föreslagits höjd till 30 000 kronor. I likhet med socialstyrelsen anser jag dock, att 10 000 kronor bör vara tillräckligt för ändamålet för nästa budgetår.

Till understöd för utgivande av »Tidskrift för nykterhetsnämnderna» m. m. torde oförändrat böra upptagas 2 000 kronor.

Anslaget till främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. beräknas alltså av mig till (250 000 + 20 000 + 10 000 + 2 000) 282 000 kronor.

Vidkommande förslagsanslaget till *bidrag till övervakning enligt alkoholistlagen* biträder jag socialstyrelsens förslag, att anslaget upptages med 25 000 kronor.

Hemställan beträffande sistnämnda anslag gör jag under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av .. kronor 282 000

[84.] 81. **Bidrag till övervakning enligt alkoholistlagen, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anført beträffande bidrag till övervakning enligt alkoholistlagen får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till övervakning enligt alkoholistlagen* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 25 000

Fattigvård och barnavård.

[85.] 82. **Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Avlöningar, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är för budgetåret 1945/46 upptaget med 139 300 kronor. För budgetåret 1944/45 var motsvarande anslag uppfört med 101 000 kronor. Skälet till höjningen av anslagsbeloppet är, att antalet konsulenter från och med förstnämnda budgetårs ingång utökats från 9 till 13.

Gällande av riksdagen godkända och av Kungl. Maj:t fastställda personalförteckning och avlöningsstat för fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna finnas återgivna i statsliggaren s. 247.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* hemställt, att förevarande anslag måtte även för nästa budgetår upptagas till 139 300 kronor.

Före-
draganden.

I likhet med socialstyrelsen anser jag, att ifrågavarande anslag bör för nästa budgetår upptagas med samma belopp som anvisats för innevarande budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 139 300

[86.] 83. **Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag, vilket för budgetåret 1944/45 var uppfört med 33 500 kronor, är för innevarande budgetår upptaget med ett till 45 100 kronor förhöjt belopp. Höjningen har föranletts av under nästföregående punkt berörd utökning av antalet konsulenter.

Kungl. Maj:t har den 22 juni 1945 fastställt omkostnadsstat för fattigvårds- och barnavårdskonsulenter (statsliggaren s. 248).

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* föreslagit, att anslaget upptages oförändrat till 45 100 kronor.

Före-
draganden.

Jag biträder socialstyrelsen förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av..... kronor 45 100

[87.] 84. **Fattigvård i allmänhet, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	1 750 000	1 136 102
1940/41	1 750 000	1 749 963
1941/42	1 650 000	1 456 945
1942/43	1 650 000	2 172 281
1943/44	1 550 000	2 079 282
1944/45	1 650 000	2 589 320
1945/46	1 750 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>).....	1 750 000	—

Från anslaget bestridas i huvudsak dels statsverkets kostnader enligt lagen den 14 juni 1918 om fattigvården för fattigvård åt icke svenska medborgare, med undantag av danskar, finnar och norrmän, samt åt personer, som längre tid vistats utom sin hemortskommun eller vilkas hemorts rätt ej kunnat utrönas, dels ock ett antal sedan lång tid tillbaka utgående bestämda belopp till vissa fattigvårdsändamål i Stockholm och några landsortskommuner, vilka belopp tillhoppa utgöra omkring 9 500 kronor för år. Kungl. Maj:t äger vidare i fall, där så finnes av särskilda omständigheter motiverat, av anslaget tillerkänna kommun gottgörelse för vård, som jämlikt 2 § fattigvårdslagen lämnats åt utländska flyktingar.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* föreslagit, att — ehuru den årliga belastningen under budgetåren 1939/40 — 1944/45 i medeltal uppgått till omkring 1 864 000 kronor — anslaget med hänsyn till beräknade

minskade kostnader i samband med att vissa kategorier utländska flyktingar lämna landet upptages oförändrat till 1 750 000 kronor.

Mot socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag intet att erinra. Jag förordar alltså, att anslaget upptages till 1 750 000 kronor, samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Före-
draganden.

att till *Fattigvård i allmänhet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av..... kronor 1 750 000

[88.] 85. **Barnavård i allmänhet, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	190 000	163 007
1940/41	190 000	208 467
1941/42	190 000	157 834
1942/43	190 000	210 021
1943/44	190 000	183 009
1944/45	190 000	293 855
1945/46	190 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	190 000	—

Från detta anslag bestrides sådan ersättning av statsmedel, som enligt 63 § första stycket lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd skall lämnas kommun för utgift för omhändertaget barn i fall motsvarande dem, då enligt fattigvårdslagen ersättning utgår från statsverket, dock med undantag av utgift för barn av dansk, finsk eller norsk nationalitet.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* med hänvisning till att den årliga belastningen å anslaget under budgetåren 1939/40 — 1944/45 i medeltal uppgått till omkring 203 000 kronor föreslagit, att anslaget höjes till 200 000 kronor.

Tillräcklig anledning till uppräknig av anslaget föreligger enligt min mening icke. Jag förordar, att anslaget upptages med samma belopp som för innevarande budgetår, 190 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Före-
draganden.

att till *Barnavård i allmänhet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 190 000

[89.] 86. **Fattigvård och barnavård enligt den nordiska fattigvårdskonventionen m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	800 000	761 522
1941/42	800 000	1 014 454
1942/43	800 000	780 887
1943/44	800 000	1 017 738
1944/45	800 000	1 256 149
1945/46	800 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	800 000	—

Från detta anslag gäldas statsverkets kostnader enligt den nordiska fattigvårdskonventionen och den i anslutning därtill utfärdade kungörelsen den 24 november 1928 (nr 447; ändr. 85/1931), nämligen dels utgifter för fattigvård och samhällsvård här i riket åt dansk, finsk eller norsk medborgare samt utgifter för sådan medborgares hemsändande, dels ock ersättning för fattigvård, som i Danmark, Finland eller Norge lämnats svensk medborgare. Å andra sidan tillgodoföras anslaget de ersättningar, som enligt fattigvårdskonventionen inflyta från nämnda länder. Från anslaget bestridas vidare dels kostnader för från utrikes ort hemvändande, nödställda svenska medborgare enligt förordningen den 14 juni 1918 (nr 456; ändr. 86/1931), dels kostnader för hemsändande från Sverige av utländska medborgare, vilka icke äro av dansk, finsk eller norsk nationalitet och vilka fallit fattigvården till last eller omhändertagits jämlikt barnavårdslagen, dels ock vissa understöd, som enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utgå till nödställda svenskar i utlandet.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* framhållit, att den mycket växlande belastningen å anslaget vore beroende främst därpå att tillfälliga omständigheter blivit avgörande för huruvida vissa större utgifter kommit att verkställas under det ena eller det andra året. Med hänsyn härtill och då de ändrade förhållandena i våra nordiska grannländer kunde antagas komma att minska belastningen å anslaget har styrelsen föreslagit, att anslaget upptages oförändrat till 800 000 kronor.

Med biträdande av socialstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fattigvård och barnavård enligt den nordiska fattigvårdskonventionen m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 800 000

[90.] 87. **Fattigvård och barnavård för lappar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1941/42	90 000	87 512
1942/43	90 000	110 205
1943/44	90 000	33 241
1944/45	125 000	103 701
1945/46	90 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	90 000	—

[Kungörelse den 27 juni 1927 (nr 277) med tillägg och ändringar genom kungörelser nr 133/1928, 238/1933 och 1018/1937.]

Beträffande gällande bestämmelser angående statsbidrag till fattigvård och barnavård för lappar — vårdbidrag samt byggnadsbidrag — får jag hänvisa till den redogörelse, som lämnats i 1935 års statsverksproposition (V s. 143—144).

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår och därvid anförde följande.

Skillnaden mellan de två senaste belastningssiffrorna beror främst därpå, att länsstyrelsen i Norrbottens län, som brukar svara för större delen av kostnaderna för fattigvård och barnavård åt lappar, ej gjort några utbetalningar från anslaget under budgetåret 1943/44. Den genomsnittliga årliga belastningen å anslaget under budgetåren 1939/40 — 1944/45 har uppgått till omkring 84 300 kronor. Socialstyrelsen föreslår, att anslaget upptages oförändrat till 90 000 kronor.

Mot socialstyrelsens förslag har jag icke något att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Före-
draganden.

att till *Fattigvård och barnavård för lappar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 90 000

[91.] 88. **Bidrag till svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.** Ifrågavarande anslag har sedan budgetåret 1940/41 varit upptaget till 12 000 kronor. För åtnjutande av anslaget ha meddelats vissa bestämmelser, som återfinnas i statsliggaren för löpande budgetår s. 251.

I skrivelse den 30 augusti 1945 har *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* anhållit om anslag för budgetåret 1946/47 med 12 000 kronor. Vid framställningen ha fogats en redogörelse för förbundets verksamhet och ekonomiska ställning under år 1944 ävensom ett av förbundets styrelse godkänt förslag till stat för år 1945. Enligt dessa handlingar utvisade förbundets räkenskaper vid utgången av åren 1943 och 1944 en brist av 3 034 respektive 1 570 kronor.

Förbundsstyrelsen uttalar den förhoppningen, att bristen å 1 570 kronor, vilket belopp balanserats till 1945 års räkenskaper, skall vid 1945 års slut vara täckt. Därvid har å inkomstsidan i förslaget till inkomst- och utgiftsstat för år 1945 upptagits ett statsbidrag av 12 000 kronor. Förbundets verksamhet, fortsätter styrelsen, befinner sig under ständig utveckling. Denna utveckling medförde förutom andra stegrade utgifter, att allt större fordringar måste ställas å den på förbundets byrå anställda arbetskraften, varför det med hänsyn till det allmänna löneläget vore ofrånkomligt att vidtaga löneförhöjningar för en del av personalen. Behovet av ytterligare arbetskraft vore därjämte mycket stort.

Förbundets hemställan anser jag mig kunna biträda. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa de särskilda villkor och bestämmelser i fråga om statsbidragets åtnjutande, vilka må anses påkallade. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Före-
draganden.

att till *Bidrag till svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 12 000

[92.] 89. **Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	100 000	98 509
1944/45	100 000	85 863
1945/46	100 000	—
1946/47 (förslag).....	100 000	—

[Kungörelse den 9 juli 1920 (nr 607), ändrad genom kungörelser nr 213/1927 och 1017/1937.]

Statsbidrag utgår halvårsvis med 250 kronor för envar av det antal understödstagare eller försörjningspliktiga, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna å arbetshemmet.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* hemställt, att ifrågasvarande anslag måtte för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp.

Före-
draganden.

Mot socialstyrelsens förslag har jag icke något att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100 000

[93.] 90. **Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1942/43	3 000 000	2 870 960
1943/44	3 000 000	2 070 596
1944/45	2 500 000	1 896 620
1945/46	3 000 000	—
1946/47 (förslag)	2 900 000	—

Enligt bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382), som trätt i kraft den 1 juli 1943 och ersatt lagen den 18 juni 1937, äger barn, vars fader är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, att, där fadern underlåter att betala förfallet belopp, under vissa villkor av allmänna medel erhålla förskott å underhållsbidraget, s. k. bidragsförskott.

Bidragsförskotten beviljas och utbetalas av barnavårdsnämnden. Utgift för bidragsförskott bestrides, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

Gottgörelse av statsverket för utgivna bidragsförskott sökes av barnavårdsnämnden hos länsstyrelsen. Ansökning, avseende nämndens kostnader för förskott, som belöpa å visst budgetår, skall i regel göras före utgången av därefter följande budgetår. Efter verkställd prövning av ärendet beviljar länsstyrelsen gottgörelse och utanordnar beviljat belopp.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* framhållit, att på

grund av övergångsbestämmelserna till den nya bidragsförskottslagen verkningarna av lagen i form av kostnadsökning för statsverket komma att inträda först under innevarande budgetår. Då denna kostnadsökning i förslaget till den nya lagen beräknats till i runt tal 1 000 000 kronor, torde anslaget trots den oväntat låga medelförbrukningen under det senast förflutna budgetåret ej böra minskas med högre belopp än 100 000 kronor. Styrelsen föreslår alltså, att anslaget upptages till 2 900 000 kronor.

Som utgångspunkt för beräkningen av förevarande anslag synes lämpligen böra tagas belastningssiffran för det senast förflutna budgetåret, som utgjorde i runt tal 1 900 000 kronor. Till detta belopp bör läggas ett belopp av 1 000 000 kronor, motsvarande den beräknade kostnadsökning för statsverket, som föranledes av den nya bidragsförskottslagen. Med biträdande av socialstyrelsens förslag till medelsanvisning får jag alltså förorda, att anslaget upptages till 2 900 000 kronor samt hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 2 900 000

Före-
draganden.

[94.] 91. **Bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1941/42	145 000	129 913
1942/43	140 000	152 169
1943/44	130 000	160 646
1944/45	140 000	151 603
1945/46	150 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	150 000	—

[Kungörelse den 24 september 1937 (nr 862) om statsbidrag till vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m., ändrad genom kungörelse nr 130/1938.]

Från förevarande anslag gäldas framför allt bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa barn, som av nämnderna överlämnats till enskilda hem eller barnhem. Från anslaget utgår därjämte till barnavårdsnämnderna bidrag för arvoden, som av nämnderna utbetalats till vissa övervakare, ävensom ersättning för utgifter för skyddsuppfostran av personer i åldern 18—21 år, i de fall då dessa personer icke intagits å skyddshem.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* föreslagit, att anslaget med hänsyn till den senaste belastningssiffran bör upptagas oförändrat till 150 000 kronor.

Med biträdande av socialstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 150 000

Före-
draganden.

Före-
draganden.

[95.] 92. **Bidrag till barnhusen.** Ifrågavarande anslag bar under en följd av år varit upptaget till 115 900 kronor. Beträffande anslaget användning får jag hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår s. 252. Härav framgår, att huvuddelen av anslaget är avsedd för allmänna barnhuset i Stockholm.

I och med den revision av barnavårdslagstiftningen, som genomförts per den 1 januari 1946, och vad härmed äger samband, främst anställande vid länsstyrelserna av barnavårdsassistenter och direkt statlig bidragsgivning för anordnande och drift av barnhem, har allmänna barnhusets uppgifter väsentligt minskat i omfattning. Med anledning härav har viss undersökning igångsatts i fråga om barnhusens fortsatta verksamhet. Under sådana förhållanden torde ifrågavarande anslag för närvarande böra upptagas med allenast preliminärt beräknat belopp och då lämpligen med samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till barnhusen* för budgetåret 1946/47 beräkna ett
anslag av kronor 115 900

[96.] 93. **Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem, reservationsanslag.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 300 000 kronor. Anslaget skall användas för utgivande av statsbidrag, som avses i kungörelsen den 22 juni 1945 (nr 507) om statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem. Vidare har under rubriken Bidrag till driften av barnhem för löpande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 750 000 kronor. Från detta anslag bestridas kostnaderna för statsbidrag jämlikt kungörelsen den 22 juni 1945 (nr 508) om statsbidrag till driften av barnhem. Nämnda båda kungörelser ha trätt i kraft den 1 januari 1946.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* anmält, att styrelsen först efter granskning av de i 40 § barnavårdslagen avsedda planerna för barnavårdens ordnande inom landstingsområdena, vilka planer skulle inkomma till styrelsen senast den 1 oktober 1945, hade möjlighet att med större säkerhet bedöma medelsbehovet under ifrågavarande båda anslag. Styrelsen har därför hemställt att senare få inkomma med definitiva förslag till beräkning av medelsbehovet och föreslagit, att anslagen till bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem och till bidrag till driften av barnhem skulle preliminärt upptagas till respektive 600 000 och 1 500 000 kronor, innebärande en fördubbling av de för innevarande budgetår anvisade men endast för halva budgetåret avsedda beloppen.

Före-
draganden.

Landstingens förslag till planer rörande barnavårdens ordnande ha så sent inkommit till socialstyrelsen, att styrelsen efter granskning av planerna

först i mitten av december 1945 kunnat överlämna dessa med eget yttrande till Kungl. Maj:t för fastställelse. Jag har ännu icke varit i tillfälle att taga ställning i detta ärende. Då medelsbehovet under ifrågavarande båda anslag är beroende av vilka barnhem som komma att upptagas i berörda planer, finner jag anslagen böra i riksstatsförslaget upptagas med allenast preliminärt beräknade belopp. I enlighet med socialstyrelsens förslag bör härvid anslaget till bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem upptagas med 600 000 kronor och anslaget till bidrag till driften av barnhem med 1 500 000 kronor.

Hemställan beträffande sistnämnda anslag gör jag under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 600 000

[97.] 94. **Bidrag till driften av barnhem, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till driften av barnhem* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 1 500 000

[98.] 95. **Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård, reservationsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45.....	200 000	173 593
1945/46.....	350 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>).....	750 000	—

Under innevarande budgetår utgå för ifrågavarande verksamhet statsbidrag enligt i 1945 års statsverksproposition (femte huvudtiteln s. 116—118) förordade grunder och med beaktande av vad riksdagen i anledning härav anfört (riksdagens skrivelse nr 5 s. 14—15). Socialstyrelsen må sålunda inom ramen för tillgängliga medel bevilja statsbidrag åt såväl äldre som nyinrättad institution för halvöppen barnavård. Vidkommande arbetsmarknadssynpunkterna gällde tidigare, att statsbidrag utgick endast till institution, vars inrättande efter statens arbetsmarknadskommissionens beprövande befanns påkallat med hänsyn till vederbörande Orts behov av kvinnlig arbetskraft. Från och med ingången av innevarande budgetår tillerkänns visserligen alltjämt de arbetsmarknadspolitiska synpunkterna stor betydelse vid statsbidragsansökningarnas behandling, men den av arbetsmarknadskommissionen företagna prövningen av ansökningarna är icke längre obligatorisk. Bidrag kan vidare utgå till provisoriska anstalter för mottagande av barn i olika åldrar på landsbygden under tider, då skördearbete eller

annat arbete kräver särskilt riklig tillgång på kvinnlig arbetskraft, s. k. jordbruksdaghem.

Statsbidraget utgår i allmänhet dels såsom bidrag till avlönande av föreståndarinna och annan anställd personal, som fyller vissa kompetenskrav, (lönebidrag) dels ock såsom bidrag till kostnaderna för bespisning av de vid anstalten mottagna barnen (kostbidrag). Lönebidraget utgår med en tredjedel (i vissa fall med hälften) av de lönebelopp, som institutionens huvudman fastställt, såvida icke dessa befinnas vara oskäligt låga. Statsbidraget får dock icke överstiga en tredjedel av följande grundlönebelopp, nämligen i ortsgrupperna A, B och C 3 000 kronor, i ortsgrupperna D, E och F 3 450 kronor och i övriga ortsgrupper 3 900 kronor. Kostbidraget utgår med 15 öre för barn och dag i anstalt, där en måltid lagad mat utspisas, samt med 30 öre för barn och dag i anstalt, där minst två måltider lagad mat utspisas. För barn under ett år utgår kostbidrag med 30 öre för barn och dag, förutsatt att barnet är omhändertaget för heldagsvård, d. v. s. mer än 6 timmar.

Till jordbruksdaghemmen utgå i regel statsbidrag med högst 60 % av driftkostnaderna (jfr socialstyrelsens råd och anvisningar nr 29/1945).

Beslut om statsbidrag meddelas av socialstyrelsen, som är tillsynsmyndighet över verksamheten. Beviljat statsbidrag utbetalas halvårsvis i efterskott. I den mån vid anstalt förekommer lekskoleverksamhet, utövar skolöverstyrelsen pedagogisk tillsyn däröver.

Vid 1943 års riksdag medgavs, att under budgetåret 1943/44 finge till ett belopp av högst 100 000 kronor beviljas statsbidrag till driften av nu ifrågasvarande anstalter. Då verksamheten beräknades börja först under första halvåret 1944 samt bidragen skulle utgå halvårsvis i efterskott, anvisades icke något anslag för ändamålet för nämnda budgetår.

1944 års riksdag medgav, att under budgetåret 1944/45 statsbidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård finge beviljas till ett belopp av högst 200 000 kronor. För bestridande av de under kalenderåret 1944 beviljade bidragen anvisades för budgetåret 1944/45 ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

Under innevarande budgetår må enligt beslut av 1945 års riksdag statsbidrag för ifrågasvarande ändamål beviljas till ett sammanlagt belopp av högst 500 000 kronor. Under förevarande rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anslag för ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1946/47. Styrelsen har anfört i huvudsak följande.

Intresset för anstalter för halvöppen barnavård är påfallande livligt och avspeglar sig främst i ett stort antal ansökningar om bidrag till driften av dylika anstalter. Hos socialstyrelsen finnas för innevarande budgetår ansökningar om driftbidrag till ett sammanlagt belopp av omkring 700 000 kronor. Häri ingå ej ansökningar om driftbidrag till jordbruksdaghem. Intresset för sådana daghem är för närvarande ganska betydande och torde med tiden bli än mer framträdande.

Socialstyrelsen anser det vara önskvärt, att statsbidrag kan utgå med högre belopp än vad som nu är fallet. Enligt vad styrelsen har sig bekant kommer dock 1941 års befolkningsutredning att inom kort framlägga förslag härutinnan.

Även med bibehållande av nuvarande bidragsgrunder bör dock anslaget för nästkommande budgetår ökas. Det för innevarande budgetår disponibla bidragsbeloppet förslår icke på långt när att tillgodose alla de framställningar om statsbidrag, som gjorts. Då, såsom föredragande departementschefen vid avlättandet av statsverkspropositionen till 1945 års riksdag anfört (femte huvudtiteln s. 118), de institutioner som redan erhållit statsbidrag icke utan särskilda skäl böra undandragas fortsatt statligt stöd, skulle ett oförändrat bidragsbelopp icke kunna användas vare sig till de institutioner, som hittills på grund av anslagets begränsning icke kunnat erhålla statsbidrag, eller till några nyinrättade institutioner. För närvarande pågår i hela landet en synnerligen omfattande nyplanering av institutioner för halvöppen barnavård, vilket är ett resultat av den stimulans, som de hittills beviljade statsbidragen givit. Då vederbörande vid planernas uppgörande givetvis räknat med statsbidrag till verksamheten, skulle det för den fortsatta utvecklingen vara synnerligen olyckligt, om icke härför erforderligt belopp ställdes till förfogande.

Socialstyrelsen föreslår därför, att under förutsättning av oförändrade bidragsgrunder det belopp, som under budgetåret 1946/47 må beviljas såsom statsbidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård, bestämmes till 1 000 000 kronor. Med hänsyn till efterskottsbetalningen av bidragen skulle det härför erforderliga anslagsbeloppet under nämnda budgetår uppgå till ($\frac{1}{2} \times 500\,000 + \frac{1}{2} \times 1\,000\,000$) 750 000 kronor.

Den nuvarande statsbidragsgivningen till förmån för anstalter för halvöppen barnavård bör endast betraktas som ett provisorium, i avvaktan på en prövning i hela dess vidd av frågan om den halvöppna barnavårdens ställning i samhällslivet och utformningen av de statliga stödåtgärderna för denna verksamhet. Berörda fråga utredes för närvarande av befolkningsutredningen. Enligt vad jag erfarit torde utredningens betänkande i ämnet vara att vänta tidigast omkring den 1 april 1946. Då betänkandet torde komma att göras till föremål för sedvanlig remissbehandling, utgår jag från att på betänkandet grundade förslag i ämnet icke kunna föreläggas 1946 års riksdag.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att 1945 års riksdag (skrivelse nr 5 s. 15) i anledning av väckta motioner framhållit behovet av direktiv och normer för verksamheten vid den halvöppna barnavården och förutsatt, att Kungl. Maj:t uppmärksammade, att nämnda, särskilt beträffande jordbruksdaghem framträdande behov snarast möjligt borde tillgodoses. I det föregående har jag lämnat en redogörelse för de huvudsakliga grunder och villkor, vilka under innevarande budgetår gälla för statsbidragsgivningen till anstalter för halvöppen barnavård. I nuvarande läge, då befolkningsutredningens betänkande om en mera definitiv organisation för den halvöppna barnavården inom kort är att vänta, torde det icke vara lämpligt och knappast heller möjligt att meddela närmare direktiv och normer för ifrågavarande

Före-
draganden.

verksamhet än dem som för närvarande gälla. Vad beträffar jordbruksdaghemmen vill jag dessutom framhålla, att dessa ännu befinna sig på försöksstadiet och att till följd härav bidragsgrunderna icke definitivt fastställts.

Uppenbart synes vara att statsbidrag även under nästa budgetår bör utgå till den halvöppna barnavården. Härvid torde, med hänsyn till det anförda, nu gällande grunder böra givas fortsatt tillämpning.

Vidkommande storleken av det belopp, som för nästa budgetår bör ställas till förfogande för nu ifrågakarande bidragsverksamhet, har socialstyrelsen föreslagit, att detta måtte bestämmas till 1 000 000 kronor. Vad styrelsen anfört om det påfallande livliga intresset för ifrågakarande anstalter och den omfattande nyplaneringen av dylika i landet motiverar enligt min mening en höjning för budgetåret 1946/47 av det belopp, som må beviljas såsom statsbidrag. Mot det av styrelsen föreslagna beloppet har jag intet att erinra och tillstyrker alltså, att det högsta sammanlagda statsbidragsbeloppet bestämmas till 1 000 000 kronor.

Då statsbidragen utgå halvårsvis i efterskott, böra för nästa budgetår medel anvisas för täckande av dels de på första halvåret 1946 belöpande bidragen eller 250 000 kronor, dels ock de bidrag, vilka falla på andra halvåret 1946, eller 500 000 kronor. Det för nästa budgetår erforderliga anslaget skulle alltså uppgå till sammanlagt 750 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att under budgetåret 1946/47 må till ett belopp av högst 1 000 000 kronor av statsmedel beviljas bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård;

dels ock till *Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 750 000

[99.] 96. **Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården, reservationsanslag.** Å riksstaten för löpande budgetår har under förevarande rubrik upptagits ett reservationsanslag av 170 000 kronor.

Beträffande dispositionen av detta anslag har Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 förordnat, att statsbidrag må för läsåret 1945/46 utgå till förskoleseminarium, som av socialstyrelsen efter verkställd inspektion av seminariet befinnes driva sin undervisningsverksamhet på sådant sätt, att statsbidrag skäligen anses böra utgå. Statsbidrag utgår med följande belopp för läsår, nämligen till avlönande av rektor och föreståndare för praktikhandledning med 2 000 kronor för vardera, till lektioner och föreläsningar i princip med belopp motsvarande två tredjedelar av de verkliga kostnaderna härför, dock högst 10 700 kronor för varje seminarium, samt till avlönande av grupphandledare, vid seminarium med ett elevantal av högst 50 med högst 6 000 kronor och vid seminarium med ett elevantal överstigande 50 med högst 7 000 kronor — dock högst 1 000 kronor för varje grupphandledare. Till seminarium med ett elevantal understigande 50 må statsbidrag ej utgå med högre

sammanlagt belopp för läsår än 20 700 kronor med avdrag av 410 kronor för varje elev, varmed elevantalet understiger 50. Såsom villkor för erhållande av statsbidrag gäller, att seminarium står under tillsyn av socialstyrelsen, att seminarium vid höstterminens början har ett elevantal av minst 25 elever, fördelade på två årskurser, att i terminsavgift till seminariet uttages högst 150 kronor för elev, att vid seminarium finnes visst antal friplatser samt att såsom villkor för inträde i seminarium finnes föreskrivet att inträdessökande skall ha fyllt 20 men ej 30 år. — Från anslaget skola även utgå stipendier till seminarieelever, som äro i behov härav.

I detta sammanhang må erinras om att Kungl. Maj:t den 21 januari 1944 av anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering ställt ett belopp av av högst 50 000 kronor till socialstyrelsens förfogande för utbildning till lekskolelärarinnor av cirka 75 personer, vilka redan voro verksamma inom den halvöppna barnavården men hade ofullständig utbildning. Av nämnda belopp avsågos högst 40 000 kronor för bestridande av kostnaderna för två kompletteringskurser, vardera om 34 veckor, och högst 10 000 kronor för stipendier till kursdeltagare, som prövades vara i behov härav.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* beräknat medelsbehovet för statsbidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården under nästa budgetår. Härvid har styrelsen utgått från att för statsbidrag till undervisningsverksamheten vid förskoleseminarierna och för stipendier till seminarieeleverna skall liksom för innevarande budgetår upptagas ett belopp av 170 000 kronor. Styrelsen har i övrigt anfört följande.

I det förslag av 1941 års befolkningsutredning, som föranlett beviljandet av nu ifrågavarande anslag, hade medtagits ett belopp å 18 300 kronor till kurs för grupphandledare, vilka efter denna utbildning skulle kunna tjänstgöra som handledare för seminarister under deras praktik vid de olika institutionerna för halvöppen barnavård. I propositionen nr 214/1945 rörande ifrågavarande anslag förklarade sig emellertid föredragande departementschefen ej vara beredd att för det dåvarande föreslå beviljande av anslag till en sådan kurs. Detta uttalande grundade sig på yttrandena över befolkningsutredningens förslag angående utbildningskurs för grupphandledare, enligt vilka yttranden olika uppfattningar vore rådande om bästa sättet att ordna denna angelägenhet. Ett genomförande av förslaget skulle även enligt yttrandena medföra ett besvärligt läge för seminarierna på grund av svårigheterna att anskaffa vikarier för de i kursen deltagande. Enligt departementschefens mening borde dock socialstyrelsen i samråd med de olika seminarierna närmare överväga frågan och inkomma med därav eventuellt föranlett förslag. Något förslag finnes visserligen ej utarbetat, men styrelsen, som anser det vara av synnerlig vikt, att det anordnas en kurs för grupphandledare, har för avsikt att efter samråd med seminarierna inkomma med förslag i ämnet. I avbidan på ett sådant förslag torde man för nästa budgetår tills vidare böra räkna med ett belopp av 18 300 kronor till kurs för grupphandledare.

I nuvarande anslag ingår ej heller något belopp, avsett till kompletteringskurser för personal inom den halvöppna barnavården. Bristen på kvalificerad personal på detta arbetsområde är emellertid fortfarande mycket stor. Särskilt är bristen på kvalificerade föreståndarinnor framträdande. Då bristen på kvalificerad personal så småningom skulle kunna avhjälpas

genom dylika kompletteringskurser, torde medel böra beräknas för ändamålet. Styrelsen uppskattar kostnaderna för kompletteringskurser under nästa budgetår till samma belopp som genom beslutet den 21 januari 1944 för ändamålet ställts till styrelsens förfogande — 50 000 kronor.

I sedermera till socialdepartementet inkommen skrivelse har socialstyrelsen, då det visat sig att seminarierna ha svårigheter att medverka till kompletteringskurser i samma utsträckning som tidigare, föreslagit, att endast en kompletteringskurs anordnas under budgetåret 1946/47 och att kostnaderna härför beräknas till 25 000 kronor, varav 5 000 kronor till stipendier.

Enligt socialstyrelsens beräkningar skulle sålunda medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår uppgå till (170 000 + 18 300 + 25 000) 213 300 kronor.

Föro-
draganden.

Socialstyrelsens förslag beträffande medelsanvisningen under förevarande anslag innebär i första hand, att liksom för innevarande budgetår ett belopp av 170 000 kronor beräknas för statsbidrag till förskoleseminarierna och för stipendier åt seminarieeleverna. Jag biträder förslaget i denna del. Meddelade bestämmelser angående grunderna för statsbidragets storlek och villkoren för erhållande av statsbidrag torde böra äga tillämpning även under nästa budgetår, allenast med den tidigare förutsatta jämkningen att seminarium för att kunna erhålla statsbidrag skall vid höstterminens början ha minst 35 mot för närvarande minst 25 elever.

Styrelsen har vidare begärt ett belopp av 18 300 kronor för anordnande av en kurs för grupphandledare. Härmed har styrelsen upptagit ett av befolkningsutredningen för innevarande budgetår avgivet förslag. I proposition 214/1945 förklarade sig emellertid chefen för socialdepartementet icke beredd att tillstyrka befolkningsutredningens förslag med hänsyn till att olika uppfattningar visat sig vara rådande beträffande bästa sättet att ordna denna angelägenhet och att ett genomförande av förslaget skulle medföra ett besvärligt läge för seminarierna, då det vore svårt att anskaffa vikarier för de i kursen deltagande. Departementschefen förutsatte, att socialstyrelsen i samråd med de olika seminarierna skulle närmare överväga frågan och inkomma med därav eventuellt föranlett förslag. Icke heller jag är beredd att nu utan närmare förslag till lämplig utformning av ifrågavarande kursverksamhet och vad i övrigt härmed äger samband föreslå anvisande av medel för ändamålet.

Slutligen avse styrelsens anslagsberäkningar, sådana dessa slutligt utformats, förslag om anvisande av ett belopp av 25 000 kronor för en kompletteringskurs för utbildning till lekskolelärarinnor av personal, som redan arbetar inom den halvöppna barnavården. Då bristen på kvalificerad personal inom denna verksamhet är stor, finner jag mig böra tillstyrka detta förslag.

Det sammanlagda medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår kan sålunda beräknas till (170 000 + 25 000) 195 000 kronor. Enligt vad jag inhämtat torde någon nämnvärd behållning å anslaget icke komma att förefinnas vid utgången av löpande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnvården* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 195 000

[100.] 97. **Fria sommarresor för barn, förslagsanslag.** Under förevarande rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor. Anslaget har avsetts för bestridande av kostnaderna under sommaren 1945 dels för fria resor åt mindre bemedlade barn och deras vårdare från större städer och samhällen ävensom i viss utsträckning från landsbygden och mindre städer till självordnad sommarvistelse i enskilda hem, dels ock för fria resor åt barn och personal till kolonier.

Vidare har under rubriken bidrag till sommarkolonier för löpande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 200 000 kronor. Från detta anslag bestridas statsbidrag till andra driftkostnader än resor vid sommarkolonier, i första hand sådana, som avsetts för klena barn på landsbygden.

I sitt nyligen avgivna betänkande om åtgärder för beredande av vila och rekreation åt mödrar och barn har 1941 års befolkningsutredning behandlat frågorna om avgiftsfria resor för barn och vårdare samt stödet åt husmoderssemestern och koloniverksamheten. Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling. I avvaktan på slutligt ställningstagande till de i betänkandet framlagda förslagen torde ifrågavarande båda anslag för närvarande böra upptagas med allenast preliminärt beräknade belopp. Anslagen torde därvid kunna beräknas till samma belopp som för löpande budgetår och förslagsanslaget till fria sommarresor för barn alltså upptagas till 1 250 000 kronor samt reservationsanslaget till bidrag till sommarkolonier till 200 000 kronor.

Före-
draganden.

Hemställan beträffande sistnämnda anslag gör jag under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Fria sommarresor för barn* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 1 250 000

[101.] 98. **Bidrag till sommarkolonier, reservationsanslag.** Under återopande av vad jag under föregående punkt anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till sommarkolonier* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 200 000

[102.] 99. **Statens skyddshem: Avlöningar, förslagsanslag.** För skyddshemsverksamheten äro å riksstaten för innevarande budgetår uppförda de anslag, som framgå av följande sammanställning:

A n s l a g	Belopp kr.
Statens skyddshem: Avlöningar, förslagsanslag	770 000
» » : Omkostnader, förslagsanslag	1 000 000
» » : Byggnadsarbeten m. m., reservationsanslag..	2 150 000
Bidrag till driften av icke statliga skyddshem, förslagsanslag	1 000 000
Fortbildningskurs för befattningshavare vid skyddshem, reservationsanslag	13 000

I skrivelse den 21 juni 1945, nr 432, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1945/46 till skyddshemsvården, jämte i ämnet väckta motioner, har riksdagen anför, bland annat, följande.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag om anslag till avlöningar vid statens skyddshem har riksdagen till behandling förehåft de likalydande motionerna I:388 och II:595, i vilka yrkats, att riksdagen måtte uttala sig för en reglering av arbetstiden för personalen vid de statliga skyddshemmen till genomsnittligt 48 timmar per vecka.

Såsom framhållits i motionerna har arbetstiden vid skyddshemmen reglerats för viss ekonomipersonal med anslutning till principen om 48 arbetstimmar per vecka. Den personal, som omfattas av nämnda reglering, utgöres huvudsakligen av tvättförestånderskor, kokerskor och vissa biträden (i kök, tvätt m. m.) medan den personal som lämnats utanför tillhör alla lönekategorier från föreståndarna och lärarna till de lägst avlönade.

Riksdagen vill i överensstämmelse med motionsyrkandet uttala sig för att regleringen av arbetstiden utvidgas att omfatta flera personalgrupper vid skyddshemmen. För ett bedömande av frågan om en dylik reglerings omfattning, dess genomförande och ekonomiska konsekvenser kräves dock en närmare utredning. Riksdagen har därför ej ansett sig beredd att fatta ett omedelbart beslut men vill anhålla om förslag i ämnet till nästa riksdag.

Den 29 juni 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att — med beaktande av vad riksdagen sålunda anför — verkställa utredning rörande frågan om reglering av arbetstiden för sådana personalgrupper vid statens skyddshem, för vilka dylik reglering icke redan genomförts, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Med anledning av den tid som åtgått för berörda uppdrag har *socialstyrelsen* först i skrivelse den 10 december 1945 kunnat framlägga beräkningar rörande medelsbehovet för skyddshemsvården under budgetåret 1946/47. I denna skrivelse har emellertid styrelsen endast kunnat avgiva förslag till provisorisk lösning av frågan om reglering av arbetstiden för skyddshemspersonalen, enär styrelsen under utredningens gång kommit till den uppfattningen, att i första hand en tidskrävande undersökning borde verkställas rörande möjligheten att genom rationaliseringsåtgärder inom vissa grenar av skyddshemsarbetet minska arbetstiden. I skrivelsen hemställer styrelsen, att för skyddshemsvården måtte för nästa budgetår upptagas anslag i enlighet med följande uppställning:

A n s l a g	Belopp kr.
Statens skyddshem: Avlöningar, förslagsanslag	955 000
» » : Omkostnader, förslagsanslag	1 120 000
» » : Byggnadsarbeten m. m., reservationsanslag..	503 800
Bidrag till driften av icke statliga skyddshem, förslagsanslag	1 040 000
Fortbildningskurs för befattningshavare vid skyddshem, reservationsanslag	27 000

Då jag ännu icke varit i tillfälle att taga ståndpunkt till socialstyrelsens hemställan om anslag för skyddshemsvården för nästa budgetår, torde med den definitiva beräkningen av anslagen få tills vidare anstå. Preliminärt tillstyrker jag, att i riksstatsförslaget anslaget till byggnadsarbeten vid statens skyddshem beräknas i enlighet med socialstyrelsens framställning och övriga anslag upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår.

Före-
draganden.

Medan jag under nästföljande punkter gör framställning om beräkning av övriga anslag för skyddshemsvården, hemställer jag här, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens skyddshem: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 770 000

[103.] 100. **Statens skyddshem: Omkostnader, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens skyddshem: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 1 000 000

[104.] 101. **Statens skyddshem: Byggnadsarbeten m. m., reservationsanslag.** Hänvisande till vad jag anført under punkten 102, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens skyddshem: Byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 503 800

[105.] 102. **Bidrag till driften av icke statliga skyddshem, förslagsanslag.** På grund av vad jag anført under punkten 102 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till driften av icke statliga skyddshem* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 1 000 000

[106.] 103. **Fortbildningskurs för befattningshavare vid skyddshem, reservationsanslag.** Med åberopande av vad jag under punkten 102 uttalat, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Fortbildningskurs för befattningshavare vid skyddshem* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 13 000

[107.] 104. **Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor, förslagsanslag.** Enligt kungörelsen den 31 december 1943 (nr 947) om statsbidrag till social hemhjälpverksamhet må statsbidrag för avlönande av hemvårdarinna utgå till kommun eller, där kommun ej bedriver social hemhjälpverksamhet, till enskild sammanslutning, som anordnat dylik hjälpverksamhet. Statsbidrag utgår för heltidsanställd befattningshavare med 1 000 kronor om året samt för deltidsanställd befattningshavare med 2 kronor för hel arbetsdag eller däremot svarande belopp för del av arbetsdag. Därjämte skola av statsmedel utgå stadgade ålderstillägg, vart och ett å 100 kronor efter tre, sex och nio års tjänstgöring. Oavsett vad sålunda stadgats må statsbidrag, oberäknat bidrag till ålderstillägg, i regel ej till någon kommun utgå med högre sammanlagt belopp än som motsvarar, vad angår stad 25 kronor för varje påbörjat hundratal av stadens folkmängd och vad angår annan kommun 50 kronor för varje påbörjat hundratal av kommunens folkmängd. Statsbidrag må utgå endast försåvitt det av landsting eller av stad, som ej deltagar i landsting, lämnade bidraget uppgår till minst halva statsbidraget, ålderstillägg oberäknat. Statsbidragsansökan, som avser bedrivande av hemhjälpverksamhet i kommun på landet, skall äga företräde framför ansökan, som avser bedrivande av sådan verksamhet i stad.

Under kalenderåret 1944 utgick statsbidrag till avlönande av högst 500 heltidsanställda eller ett däremot svarande antal deltidsanställda hemvårdarinnor. För bestridande av de på år 1944 belöpande statsbidragen anvisades under förevarande rubrik för budgetåret 1944/45 ett förslagsanslag av 480 000 kronor.

Statsbidrag utgick under kalenderåret 1945 för högst 1 000 heltidsanställda eller ett däremot svarande antal deltidsanställda hemvårdarinnor. För ändamålet har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 960 000 kronor.

Under kalenderåret 1946 må enligt beslut av 1945 års riksdag statsbidrag utgå till avlönande av högst 1 500 heltidsanställda eller ett däremot svarande antal deltidsanställda hemvårdarinnor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* framhållit, att då det antal hemvårdarinnebefattningar, för vilket statsbidrag finge utgå under år 1946, uppginge till 1 500, ett anslag för ändamålet av 1 440 000 kronor vore erforderligt under nästa budgetår. Vidkommande den sociala hemhjälpverksamhetens omfattning under kalenderåret 1947 föreslår styrelsen, att utbyggandet måtte ske i samma takt som hittills eller med ytterligare 500

hemvårdarinnor, så att verksamheten under sistnämnda år komme att omfatta 2 000 heltidsanställda eller ett däremot svarande antal deltidanställda hemvårdarinnor.

I fråga om antalet bidragssökande kommuner samt antalet hemvårdarinnetjänster, till vilka bidrag söks och beviljats för åren 1944 och 1945, hänvisar styrelsen till följande sammanställning.

Å r	Ansökningar				Beviljade statsbidrag			
	från		avseende		till		avseende	
	kom-muner, i allt	därav städer	hemvårdarinnor, i allt	därav deltidanställda	kom-muner, i allt	därav städer	hemvårdarinnor, i allt	därav deltidanställda
1944	631	93	913	77	448	1	512	18
1945	904	99	1 314	112	820	23	1 038	54

Av socialstyrelsens uppgifter framgår, att för åren 1944 och 1945 antalet ansökningar om statsbidrag till hemvårdarinnor väsentligt överstigit de av riksdagen för dessa år fastställda maximiantalen. Enligt inhämtade upplysningar avse ansökningarna om statsbidrag för år 1946 närmare 1 600 heltidsanställda och cirka 110 deltidanställda hemvårdarinnor. Det påtagliga intresset för den sociala hemhjälpen motiverar enligt min mening ett fortsatt utbyggande av verksamheten under år 1947. Utbyggnaden synes böra ske i den takt som föreslagits av styrelsen. Det antal hemvårdarinnor, för vilket statsbidrag må utgå under kalenderåret 1947, bör sålunda bestämmas till högst 2 000 heltidsanställda eller ett däremot svarande antal deltidanställda.

Departements-
chefen.

Mot socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet under nu ifrågakvarande anslag för nästa budgetår har jag intet att erinra. Jag förordar alltså, att anslaget i enlighet med styrelsens förslag upptages till 1 440 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att under kalenderåret 1947 statsbidrag må utgå för högst 2 000 heltidsanställda eller ett däremot svarande antal deltidanställda hemvårdarinnor;

dels ock till *Bidrag till avlöande av hemvårdarinnor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 440 000

[108.] 105. **Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor, reservationsanslag.** För vardera av budgetåren 1943/44 och 1944/45 anvisades under förevarande rubrik ett reservationsanslag av 72 500 kronor. Anslagen voro avsedda för anordnande av kurser om två månader för sammanlagt omkring 500 kvinnor, som önskade förvärva hemvårdarinnekompetens utan att ha fått utbildning i härför avsedd skola. För innevarande budgetår har för mot-

svarande ändamål anvisats ett reservationsanslag av 221 500 kronor. Detta anslag är avsett för utbildning av 500 hemvårdarinnor vid prov- och kompletteringskurser, vilkas längd från och med innevarande budgetår utökats till tre månader. Vid beräkningen av anslagsbeloppet avsågos 150 000 kronor för de direkta kostnaderna för kurserna efter 300 kronor för elev, 67 500 kronor för stipendier åt eleverna med högst 45 kronor för elev och månad samt 4 000 kronor för annonsering.

Den vid ingången av budgetåret 1945/46 förefintliga behållningen å ifrågavarande anslag utgjorde 13 165 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *socialstyrelsen* gjort framställning om medelsanvisning för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår. Härvid anför styrelsen i huvudsak följande.

Beftintliga permanenta utbildningsanstalter för hemvårdarinnor med kurser om 15—18 månader beräknas vid full beläggning ha en kapacitet av 175—200 utexaminerade elever årligen. Detta torde motsvara den normala avgången från kåren under ett år. Den föreslagna utökningen måste som hittills säkras genom prov- och kompletteringskurserna. Någon försämring av kvaliteten hos elevmaterialet har icke förekommit under den tid av 1½ år, som dylika kurser varit anordnade. Socialstyrelsen har, så långt hittills kunnat iakttagas, funnit att en utbildningstid av 3 månader är tillfyllest.

Därest den statsunderstödda sociala hemhjälpverksamheten kommer att i enlighet med styrelsens förslag utökas från 1 500 hemvårdarinnor under år 1946 till 2 000 under år 1947, torde för budgetåret 1946/47 liksom för innevarande budgetår ett belopp av 221 500 kronor böra ställas till förfogande för anordnande av prov- och kompletteringskurser om tre månader för cirka 500 blivande hemvårdarinnor.

Departements-
chefen.

Av mig under nästföregående punkt förordad utbyggnad av den statsunderstödda sociala hemhjälpverksamheten under kalenderåret 1947 synes förutsätta anordnande av prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor i den omfattning som föreslås av socialstyrelsen. Då jag icke har något att erinra mot styrelsens beräkning av kostnaden för kurserna, 221 500 kronor, och enligt vad jag från socialstyrelsen inhämtat någon reservation icke kan beräknas förefinnas på ifrågavarande anslag vid ingången av nästa budgetår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 221 500

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

[109.] 1. **Medicinalstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.** För löpande budgetår har å riksstaten under förevarande rubrik anvisats ett förslagsanslag av 823 500 kronor. Vidare har till medicinalstyrelsen: omkostnader anvisats ett förslagsanslag av 150 000 kronor och till medicinalstyrelsen: beredskapsorganisation ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *medicinalstyrelsen* beräknat medelsbehovet under avlönings- och omkostnadsanslagen för nästa budgetår till 865 000 respektive 220 000 kronor.

Vidare har styrelsen med skrivelse den 23 oktober 1945 överlämnat ett av *styrelsens materielnämnd* upprättat förslag till organisation av den civila sjukvårdsberedskapen, vari förordats inrättande från och med den 1 juli 1946 av ett nytt organ, civila sjukvårdsberedskapsnämnden, för handläggning av ärenden rörande lokal- och materielberedskap. Kostnaderna under nästa budgetår för nämndens verksamhet ha beräknats till sammanlagt 65 000 kronor. Alternativa lösningar ha emellertid även diskuterats. Ifrågavarande förslag är efter sedvanlig remissbehandling för närvarande föremål för övervägande inom socialdepartementet. Lösningen av förevarande spörsmål kan komma att påverka medelsbehovet under anslaget till medicinalstyrelsen: avlöningar.

Jag får vidare framhålla, att 1941 års *befolkningsutredning* i sitt den 22 november 1945 avgivna betänkande om förlossningsvården bland annat föreslagit, att hos medicinalstyrelsen skulle anställas dels en i obstetrik och gynekologi specialistutbildad läkare för tjänstgöring såsom inspektör över förlossningsvården inklusive den förebyggande mödravården och som föredragande av viktigare ärenden inom detta område, dels ock en barnmorska i lönegraden Eo 20. Då remissbehandlingen av nyssnämnda betänkande först helt nyligen avslutats, har jag ännu icke varit i tillfälle att taga ståndpunkt till de däri framlagda förslagen.

Slutligen vill jag nämna, att enligt vad jag inhämtat inom kort från *medicinalstyrelseutredningen* är att förvänta betänkande angående den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet.

Med hänsyn till nu berörda förhållanden torde förenämnda tre anslag för närvarande allenast böra upptagas med preliminärt beräknade belopp. Avlönings- och omkostnadsanslagen torde därvid böra uppföras med samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår, eller respektive 823 500 och 150 000 kronor, medan anslaget till beredskapsorganisationen torde böra upptagas till 65 000 kronor.

Beträffande anslagen till medicinalstyrelsens omkostnader och beredskaps-

Femte huvudtiteln.

organisation gör jag hemställan under de närmast följande punkterna. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Medicinalstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 823 500

[110.] 2. **Medicinalstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag under föregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Medicinalstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 150 000

[111.] 3. **Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag anfört under punkten 109 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 65 000

[112.] 4. **Sinnessjuknämnden: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	23 700	23 823
1945/46	24 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	30 000	—

Kungl. Maj:t har den 22 juni 1945 fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för sinnessjuknämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 17 400
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 6 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 600
	<hr/>
	Summa förslagsanslag kronor 24 000

Samtidigt har Kungl. Maj:t förklarat, att den å avlöningsstaten upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar skulle tills vidare från och med budgetåret 1945/46 disponeras på följande sätt:

Arvode åt ordföranden, <i>förslagsvis</i>	kronor	2 200
Arvoden åt två i sinnessjukvård särskilt kunniga ledamöter, <i>förslagsvis</i>	»	3 000
Arvoden åt två andra ledamöter, <i>förslagsvis</i>	»	2 600
» » suppleanter, <i>förslagsvis</i>	»	900
Ersättning till ledamot eller suppleant för mistade avlönings- förmåner, <i>förslagsvis</i>	»	100
Arvode åt sekreteraren	»	7 900
Ersättning till vikarie för sekreteraren vid semester	»	700
<hr/>		
Summa kronor		17 400

Med befattningen såsom sekreterare hos sinnessjuknämnden var intill utgången av juli 1945 förenad en halvtidstjänst såsom inspektör för sinnesslövrården med ett arvode av 7 000 kronor för år. Sedan emellertid sistnämnda befattning förenats med föredragningskyldighet för ärenden rörande den psykiska barna- och ungdomsvården, har från och med den 1 augusti 1945 med sekreterartjänsten i stället förenats befattningen såsom extra föredragande i rättspsykiatriska ärenden hos medicinalstyrelsen med ett årsarvode av 3 600 kronor och en arbetstid av minst två timmar per söckendag. I samband härmed har arvodet för sekreterartjänsten jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 31 augusti 1945 höjts från 7 900 till 11 300 kronor för år samt ersättningen till vikarie för sekreteraren vid semester från 700 till 1 400 kronor.

I skrivelse den 24 augusti 1945 har *sinnessjuknämnden* gjort framställning om anslag för sin verksamhet under nästa budgetår.

Nämnden har häri erinrat om att nämndens arbetsbörda företett en fortgående kraftig ökning, vilken ej visade tendens att avstanna. Från år 1931 till år 1944 hade antalet inkomna ärenden ökat från 460 till 3 690, antalet avgjorda utskrivningsärenden från 363 till 3 358 samt antalet övriga ärenden, däri inbegripet småärenden, från 69 till 1 105. De utgående expeditionernas antal hade under samma tid ökat från 702 till 6 875. Nämnden har vidare erinrat om att nämnden i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår med hänsyn till ökningen av nämndens arbetsbörda icke ansett sig kunna ytterligare uppskjuta den av nämnden redan i dess skrivelse angående anslag för budgetåret 1941/42 väckta frågan om överförande av sekreterartjänsten till en heltidstjänst samt att nämnden på grund härav föreslagit en sådan förändring från och med löpande budgetår. Då nämndens arbetsbörda under år 1944 hade undergått en väsentlig ökning i jämförelse med år 1943 och även under år 1945 visade tendens till avsevärd stegring, såge sig nämnden nödsakad att nu åter göra framställning om att erhålla en heltidsanställd sekreterare. Enligt nämndens mening saknades nämligen anledning antaga att de av 1945 års riksdag beslutade ändringarna i sinnessjuklagen skulle medföra nämnvärd lättnad i nämndens arbetsbörda.

Vad beträffar sekreterarens löneförmåner vore det enligt nämnden, för att nämnden skulle kunna erhålla och få behålla en kvalificerad befattningshavare, önskvärt, att arvodet höjdes utöver det nu utgående sammanlagda

arvodet av 14 900 kronor för de båda förenade tjänsterna. Nämnden ansåge för sin del en höjning av arvodet till 16 000 kronor ofrånkomlig. Med utgångspunkt från att sekreteraren skulle vara berättigad till 45 dagars semester borde vidare i anslutning härtill ersättningen åt sekreterarens semestervikarie beräknas till 2 000 kronor. Nämnden föreslår härjämte, att delposten till arvoden åt suppleanter höjes med 100 kronor till 1 000 kronor samt åberopar som stöd härför, att det med hänsyn till de täta sammanträden, som nödvändiggjorts av det stora antalet ärenden, blivit ofrånkomligt att i stor utsträckning anlita suppleanterna samt att så säkerligen komme att bli va fallet även under nästa budgetår. Utgifterna för ifrågavarande ändamål utgjorde under sistförflutna budgetår 2 860 kronor.

Då övriga delposter under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagits till oförändrade belopp, skulle alltså ifrågavarande anslagspost enligt nämndens förslag för nästa budgetår uppföras med (2 200 + 3 000 + 2 600 + 1 000 + 100 + 16 000 + 2 000) 26 900 kronor.

Vad angår anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal erinrar nämnden om att nämnden till sitt förfogande hade ett heltidsanställt extra ordinarie kanslibitråde och ett extra ordinarie kontorsbitråde med halvtidstjänstgöring. Nämnden framhåller, att det med hänsyn till det ständigt ökade expeditjonsarbetet visat sig allt svårare att med denna personal hinna utskriva och expediera ärendena inom rimlig tid, varför nämnden såge sig nödsakad anhålla om att kontorsbiträdesbefattningen omändrades till en heltidstjänst. Medelsbehovet för nästa budgetår under nu ifrågavarande anslagspost beräknar nämnden till 7 630 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg har nämnden slutligen ansett böra höjas från 600 till 1 070 kronor.

Enligt nämndens förslag skulle anslaget alltså upptagas med (26 900 + 7 630 + 1 070) 35 600 kronor.

I utlåtande över sinnessjuknämndens framställning har *statskontoret* framhållit, att, sedan från och med den 1 augusti 1945 med sekreterarbefattningen i stället för tjänsten som inspektör för sinnesslövdärderna förenats befattningen som extra föredragande i rättspsykiatriska ärenden hos medicinalstyrelsen med en arbetstid av cirka två timmar om dagen, en avsevärd ökning syntes ha skett av den tid, som före nämnda dag stått till sekreterarens förfogande för göromålen hos sinnessjuknämnden. Med hänsyn härtill och då erfarenhet ännu saknades beträffande de verkningar, som de av 1945 års riksdag beslutade ändringarna i sinnessjuklagen komme att medföra i fråga om sinnessjuknämndens arbetsbörda, ansåge sig statskontoret icke för närvarande kunna tillstyrka, att sekreterarbefattningen omvandlades till heltidstjänst. I vart fall borde enligt statskontorets mening arvodet för en dylik heltidstjänst icke sättas till högre belopp än 14 400 kronor, vilket i stort sett motsvarade de avlöningsförmåner, som utginge i 28 löneklassen eller lägsta löneklassen i den lönegrad, A 28, som sinnessjuknämnden i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår föreslagit för ifrågavarande befattning.

I övrigt har statskontoret icke velat motsätta sig, att den extra ordinarie kontorsbiträdesbefattningen förvandlades från halvtidstjänst till heltidstjänst.

I enlighet härmed har statskontoret ansett avlöningsanslaget böra höjas med dels 4 100 kronor i anledning av den från den 1 augusti 1945 medgivna höjningen av arvoden å det sekreteraren och dennes semestervikarie, dels ock med i runt tal 1 200 kronor för den föreslagna förändringen av kontorsbiträdestjänsten.

Sinnessjuknämndens förslag om förändring av sekreterarbefattningen till heltidstjänst anser jag mig i likhet med statskontoret för närvarande icke kunna tillstyrka. Ej heller ifrågasätter jag någon ändring beträffande de genom Kungl. Maj:ts beslut den 31 augusti 1945 fastställda arvodesbeloppen för sekreteraren och för dennes semestervikarie. Däremot tillstyrker jag den av nämnden föreslagna uppräkningsposten med 100 kronor av den under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagna delposten till arvoden å suppleanter. Ifrågavarande anslagspost bör alltså i första hand höjas med sistnämnda belopp, 100 kronor. Vidare bör posten i anledning av de genom Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut medgivna höjningarna av arvoden å det sekreteraren och dennes semestervikarie uppräknas med ytterligare 3 400 respektive 700 kronor. Posten skulle alltså för nästa budgetår upptagas till (17 400 + 100 + 3 400 + 700) 21 600 kronor.

Vad beträffar anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal biträder jag nämndens förslag om förändring av den extra ordinarie kontorsbiträdesbefattningen från halvtidstjänst till heltidstjänst. Förevarande anslagspost torde med anledning härav böra höjas med 1 400 kronor till 7 400 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg slutligen torde böra upptagas till 1 000 kronor.

Anslaget i sin helhet bör sålunda för nästa budgetår beräknas till (21 600 + 7 400 + 1 000) 30 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för sinnessjuknämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 21 600
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal »	7 400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 1 000
	<hr/>
	Summa förslagsanslag kronor 30 000;

dels ock till Sinnessjuknämnden: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 30 000

[113.] 5. **Sinnessjuknämnden: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	2 500	2 677
1945/46	3 000	—
1946/47 (förslag)	3 000	—

Kungl. Maj:t har den 18 maj 1945 fastställt följande omkostnadsstat för sinnessjuknämnden, att tillämpas under budgetåret 1945/46:

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	100
2. Resekostnads- och traktamentsersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1 700
3. Expenser.....	»	1 200
	<u>Summa kronor</u>	<u>3 000</u>

I skrivelse den 24 augusti 1945 har *sinnessjuknämnden* framlagt förslag rörande beräkningen av anslaget för nästa budgetår.

Posterna till sjukvård m. m. samt expenser har nämnden därvid upptagit med oförändrade belopp.

Beträffande posten till resekostnads- och traktamentsersättningar framhåller nämnden, att enligt nämndens erfarenhet den personliga kontakten mellan nämnden och de å sinnessjukhus intagna patienterna vore av synnerligen stort värde vid bedömandet av utskrivningsfrågor. Nämnden ansåge därför, att sjukhusen i långt större utsträckning än hittills varit möjligt borde besökas av nämnden. Med anledning härav hemställer nämnden, att posten måtte höjas till 2 000 kronor.

I enlighet härmed har nämnden föreslagit, att anslaget för nästa budgetår upptages till (100+2 000+1 200) 3 300 kronor.

I avgivet utlåtande i ärendet har *statskontoret* ansett anslaget böra anvisas med oförändrat belopp.

Departements-
chefen.

Med anledning av sinnessjuknämndens förslag om höjning av posten till resekostnads- och traktamentsersättningar vill jag erinra om att posten för innevarande budgetår uppräknats med 500 kronor till 1 700 kronor för att bereda nämnden möjlighet till tätare besök å sjukhusen. Med hänsyn härtill synes med en ytterligare höjning av posten tills vidare böra anstå. Då nämndens beräkning av de två övriga posterna i omkostnadsstaten ej givit mig anledning till erinran, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 3 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sinnessjuknämnden: Omkostnader* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 000

[114.] 6. Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	377 000	509 264
1945/46	406 000	—
1946/47 (förslag).....	510 000	—

Kungl. Maj:t har den 18 maj 1945 fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för statens bakteriologiska laboratorium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 110 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 13 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ...	» 238 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 44 900
<u>Summa förslagsanslag kronor 406 000</u>	

Samtidigt har Kungl. Maj:t föreskrivit, att posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle tills vidare under budgetåret 1945/46 disponeras sålunda:

Arvode till 1 vetenskapligt biträde för syfilisdiagnostik (halvt år)	kronor 2 800
» » 1 kontrollant	» 4 500
» » 1 veterinärbiträde	» 3 000
<u>Summa kronor 10 300</u>	

Beträffande övriga bestämmelser, som meddelats för ifrågavarande anslags användning, får jag hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår, s. 265—266.

Med skrivelse den 16 oktober 1945 har medicinalstyrelsen överlämnat en av *föreståndaren för laboratoriet, professorn G. Olin*, gjord framställning om anslag till laboratoriets avlöningskostnader för nästa budgetår.

Föreståndaren har till en början erinrat om den stegring i laboratoriets arbetsuppgifter, för vilken en redogörelse lämnats i 1945 års statsverksproposition, V. s. 134. Den fortskridande tillväxten av laboratoriets verksamhet har under det gångna året fortsatt i allt intensivare tempo, meddelar föreståndaren, som fortsätter:

Till stor del har expansionen berott, dels på de omfattande undersökningar som måst utföras i samband med de folkomflyttningar, som berört vårt land, dels ock på den omfattande produktionen av bakteriologiska preparat, avsedda för internationell hjälpverksamhet. Dessa extraordinära uppgifter ha varit så arbetstyngande att tillfällig personal i stor utsträckning måst anställas. På grund av bristen på kvalificerad personal har det därutöver varit nödvändigt att inskränka på de ordinarie uppgifter, som till-

fälligt kunnat undanskjutas. Av denna anledning har laboratoriets vetenskapliga verksamhet tyvärr måst beskäras. Det har vidare varit nödvändigt att uppskjuta planerade utvidgningar av såväl beredningen av vissa bakteriologiska preparat som av den diagnostiska verksamheten.

När de nyssnämnda extraordinära arbetsuppgifterna framdeles lätta, blir det därför nödvändigt att söka taga igen vad som försummats på andra områden. Jag tänker härvidlag särskilt på de sedan länge planerade försöken att bereda renade och koncentrerade terapeutiska sera, på behovet av att intensifiera verksamheten rörande virussjukdomarna och på nödvändigheten av att införa standardiserade metoder för prövning av penicillinets och andra antibiotiska preparats verkan på olika bakteriestammar, isolerade från sjukdomsfall, som behöva behandlas med sådana preparat. En minskning av de uppgifter, som stå i samband med rådande abnorma världsläge, kan därför knappast förväntas reducera laboratoriets verksamhet i större grad utan kommer säkerligen blott att föranleda en omställning av verksamhetens inriktning.

Föreståndaren framhåller i detta sammanhang, att det vore givet, att de sista årens utvidgning av verksamheten medfört en avsevärd trångboddhet i laboratoriets lokaler, vilka färdigstälts år 1937. Han erinrar om att 1944 års höstriksdag medgivit vissa ganska betydande tillbyggnader, vilka under hösten 1945 till stor del tagits i bruk, samt tillkännager sin avsikt att utan dröjsmål framlägga förslag om laboratoriets fortsatta utbyggnad enligt linjer, som skisseras.

Vid uppgörande av personalstat för budgetåret 1946/47 måste beaktas, anför föreståndaren, att laboratoriet från den förstärkta försvarsberedskapens upphörande den 1 juli 1945 icke längre vore underställt krigsmakten och att personal alltså icke kunde anställas efter den för laboratoriet fastställda mobiliseringsplanen. Föreståndaren fortsätter:

Försvarets sjukvårdsförvaltning har emellertid i skrivelse till mig den 15 juni 1945 hemställt att erforderliga åtgärder måtte vidtagas för att laboratoriet alltför måtte hålla i förråd och omsätta vissa i skrivelsen specificerade kvantiteter av olika bakteriologiska preparat i och för upprätthållande av en fredsmässig försvarsberedskap. Med anledning härav har jag hemställt om medgivande att under innevarande budgetår anställa den personal — 21 befattningar — som erfordras för denna tillverkning. Såsom framhållits jämväl i föreståndarens petitaförslag för budgetåret 1943/44 har det under den tid, mobiliseringsbefattningarna kunnat utnyttjas, av praktiska skäl varit omöjligt att undvika att en del av dessa befattningshavare fått fylla såväl militära som civila uppgifter. I flertalet fall har visserligen den förstnämnda uppgiften dominerat, i enstaka fall har däremot den sistnämnda kommit att överväga. I senare fallet har det gällt nytillkomna uppgifter eller uppgifter, som de sista åren ökat betydligt i omfattning. Delvis på grund härav var jag inför avmobiliseringen nödsakad att begära en förstärkning av den »civila» personalen med icke mindre än 40 befattningar. I detta personalantal ingick dock ett flertal befattningar, som nödvändiggjorts i samband med de arbetsuppgifter, som skola utföras i de nytillkomna lokalerna.

Därutöver hemställde jag om personalförstärkning för det väsentligt utökade arbetet å laboratoriets diagnostiska avdelning. Denna personalförstärkning uppgick till 16 befattningar för hela innevarande budgetår och ytterligare 13 befattningar för tiden 1 juli—31 december 1945.

I förut angiven personal ingå icke de befattningar, som uteslutande utnytt-

jats för produktion av för internationell hjälpverksamhet avsedda bakteriologiska preparat. Kostnaderna för dessa befattningar bestridas nämligen med särskilda anslag. Denna produktion torde kunna beräknas bli slutförd under innevarande budgetår. Laboratoriets övriga verksamhet torde emellertid kunna beräknas kvarstå ungefär på samma nivå som för närvarande. I den mån undersökningsarbetet beträffande flyktingar minskar, måste nämligen såsom inledningsvis påpekats hittills undanskjutna arbetsuppgifter upptagas. Det är därför ofrånkomligt att man måste räkna med en väsentlig utökning av personalstaten för budgetåret 1946/47 i jämförelse med vad som begärts i proposition till 1945 års riksdag.

Den personal, som tillkommit under krigsåren, har nästan genomgående uppförts å löneplan Ex. Ett flertal befattningshavare komma vid ingången till nästa budgetår att ha kvarstått i denna ställning under mer än 6 år. Det blir därför nödvändigt att giva en fastare ställning åt den personal, som med säkerhet kan beräknas behövlig i fortsättningen. Stora olägenheter ha redan yppats av de hittillsvarande osäkra anställningsförhållandena, i det många väl inarbetade och för laboratoriet värdefulla arbetskrafter lämnat Ex-tjänsterna för att tillträda tryggare befattningar på andra håll.

Föreståndaren åskådliggör personalens fördelning å ordinarie, extra-ordinarie, extra och arvodestjänster enligt nuvarande ordning och enligt hans förslag till personalstat för budgetåret 1946/47 med följande tablå.

	Ordinarie	Eo	Ex	Arvode	Summa
Nuvarande fördelning	22	30	104	9	165
Förslag 1946/47	38	56	61	3	158

Föreståndaren övergår härefter till frågan om personalbehovet för laboratoriets olika avdelningar och hemställer till en början om inrättande av en befattning såsom laboratris i lönegrad Eo 7 till förfogande för föreståndarens egna undersökningar. Utvecklingen hade nämligen gått därhän att det icke längre vore möjligt att härför annat än för tillfälliga uppgifter disponera personal från de olika laboratorieavdelningarna. Sagda laboratris tänktes även till någon del kunna underlätta det tidsödande administrativa arbetet genom enklare sekreteraruppgifter.

Föreståndaren uppger, att svenska laboratrisföreningen sökt få den av honom föreslagna tjänstebenenämningen genomförd som officiell beteckning. För egen del funne föreståndaren benämningen adekvat för de kvinnliga tjänstemän med högre skolunderbyggnad och andra förkunskaper, vilka nu benämnas laboratoriebiträden.

Rörande personalbehovet å laboratoriets olika huvudavdelningar anför föreståndaren härefter i huvudsak följande.

Arbetet å laboratoriets diagnostiska avdelning hade under de sista åren ökat högst väsentligt, vilket framginge av antalet undersökta prov under tiden den 1 januari—den 15 augusti. Detta antal hade utgjort, 1943 26 337, 1944 54 124 och 1945 93 127. En successiv ökning av personalen hade därför varit nödvändig. Trots detta hade det icke varit möjligt att bemästra situationen utan undanskjutande av vissa mindre trängande uppgifter. Under nästa budgetår borde dock någon nedgång beträffande de allmänna proven kunna förväntas, då flyktingundersökningarna praktiskt taget helt torde bortfalla. Frekvensen av difteriundersökningarna torde dock alltjämt komma att hålla

sig hög och vissa nya undersökningsmetoder som t. ex. antistreptolysintitringarna torde komma att öka. Det syntes därför föreståndaren otvivelaktigt att assistentbefattningen för difteriundersökningarna (arvode 8 500 kronor) måste bibehållas även framdeles för difteriarbetet, som helt krävde sin man. Tjänsten borde därför överföras i lönegrad Ex 22.

Antalet kvinnliga laboratoriebiträden uppginge till tolv, av vilka en vore placerad i lönegrad Eo 7, två i Eo 6 och nio i Ex 6. Någon minskning av denna numerär vore icke möjlig med hänsyn till att flera undanskjutna uppgifter måste avklaras, så snart provantalet minskade, och då nya undersökningsmetoder visade en tydlig tendens till ökning. Detta torde än mera bli fallet under nästa budgetår, då penicillin- och kemoresistensbestämningar torde komma att bli allmänt förekommande. Tendensen hade också under senare år gått i den riktningen att allt mera arbete överfördes från läkarpersonalen till den billigare arbetskraft, som laboratriserna utgjorde. Därigenom hade det varit möjligt att bemästra de sista årens överväldigande ökning av arbetsbördan utan annat än helt tillfällig förstärkning av läkarpersonalen. Föreståndaren emotsäga, att nya uppgifter även måste tillkomma under nästa år. Laboratoriets stamförråd, som hittills endast nödortfikt kunnat upprätthållas, måste utvidgas och hållas under kontinuerlig tillsyn, vilket icke kunde ske utan att en laboratris helt avsåges för dess skötsel. Försök hade vidare visat att man genom bakteriefagprövningar kunde uppnå ett särskiljande inom arten av olika varianter av såväl Salmonella- som dysenteribakterierna. En dylik uppklyvning hade befunnits betydelsefull för en noggrannare bestämning av epidemiologiskt samhöriga fall och vore alltså av nytta, när det gällde att söka utreda smittvägarna vid epidemier. För typningen genom bakteriefager måste en särskild laboratris avses. Ökningen av antalet tbcprov hade också fortgått så kontinuerligt att det syntes nödvändigt att förstärka den därför avsedda personalen med en laboratris. Av dessa skäl ansåge föreståndaren det nödvändigt att räkna med att antalet laboratrisbefattningar ökades till fjorton. Det vore också alldeles ofrånkomligt att ett flertal av dem bereddes fastare anställning än hittills, om laboratoriet skulle få behålla den intränade personalen. Många hade redan sökt sig till andra arbetsplatser med gynnsammare anställningsvillkor, en utveckling, som menligt inverkat på arbetets behöriga fortgång. Sjunde lönegraden ansåge föreståndaren vara den normala placeringen för ifrågavarande personalgrupp, som måste besitta speciell yrkesfärdighet, förvärvat under en minst 1-årig elevutbildning, och som hade ett mycket ansvarsfullt och även riskfyllt arbete. Likartade befattningar vid t. ex. karolinska sjukhuset hade också denna placering. Föreståndaren räknade med att personalstaten för diagnostiska avdelningen måste utökas med två laboratrisbefattningar i lönegrad A 7 och fem i lönegrad Eo 7, varvid två laboratoriebiträdesbefattningar i lönegrad Eo 6 avsåges bortfalla.

För närvarande tjänstgjorde sex kontorsbiträden vid avdelningen. Dessa hade befunnits erforderliga för det mycket omfattande maskinskrivningsarbetet med registreringen av de talrika proven och utskrifter av svarsmeddelanden. För nästa budgetår räknades med att fem kontorsbiträden skulle kvarstå; av dessa borde två uppföras i lönegrad Eo 4 och de övriga i lönegrad Ex 4.

Inom biträdesgruppen hade åtta biträden tagits i anspråk. Någon reduktion borde kunna ske, men sex befattningar av detta slag måste uppfattas som minimum. Deras uppgifter å avdelningen vore dels disk- och steriliseringsarbeten, dels biträde med gjutning av agarplattor m. m. De äldre utförde ett kvalificerat arbete, och det syntes även inom denna grupp nödvändigt att förbättra anställningsformerna. Föreståndaren räknade med två nya tjänster i lönegrad A 2.

Serologiska avdelningens personal omfattade för närvarande 60 personer. Av dessa erfordrades sexton personer även framdeles för produktionen av bakteriologiska preparat för den fredsmässiga försvarsberedskapen. För detta ändamål vore det nödvändigt, att den assistentbefattning, som funnits sedan 1939, fortsättningsvis finge kvarstå för beredningen av stelkramps- och gasbrandsserum samt stelkrampsympämne. Denna befattning borde därför överföras till lönegrad Ex 22. Den assistenttjänst med arvode av 8 500 kronor, som de sista åren handhaft beredningen av difteriimp-ämnet, borde däremot möjligen kunna indragas.

Tidigare hade föreslagits, att den serologiska avdelningens förste laboratoriebiträde i lönegrad A 9 skulle uppflyttas till A 11, d. v. s. till den lönegrad, som motsvarande tjänsteman innehade å den diagnostiska avdelningen. Det synnerligen viktiga och ansvarsfulla ledarskap, som denna befattningshavare i lönegrad A 9 hade att utöva över avdelningens laboratriser och biträden, gjorde en placering i lönegrad A 11 högeligen motiverad. De omfattande uppgifter, som numera åvilade serologiska avdelningen, gjorde detta förmanskap särskilt betydelsefullt. För nästa budgetår räknades alltså med att befattningen skulle ersättas med en förste laboratristjänst i lönegrad A 11.

Antalet övriga kvinnliga laboratoriebiträden vore för närvarande elva, av vilka fem avlönades med medel enligt årets regleringsbrev. Håri innefattades två tjänster för beredningen av difteriimpämne, en produktion, som jämväl under nästkommande budgetår måste beräknas ha så stor omfattning att dessa befattningar bleve behövliga. Av de övriga sex erfordrades tre för den militära produktionen. Därutöver behövdes två för nytillkomna uppgifter, nämligen streptokocktypning och serumberedning samt för beredning av staphylokockanatoxin och feberframkallande preparat. Sammanlagt erfordrades alltså tio laboratriser, vilket innebure en minskning med en befattning i jämförelse med nuvarande antal. Föreståndaren räknade med att följande befattningar borde tillkomma såsom ersättning för tidigare i löneplan Ex upptagen personal, nämligen två laboratriser i lönegrad A 7 och tre i lönegrad Eo 7, varvid två laboratoriebiträdesbefattningar i lönegrad Eo 6 beräknades bortfalla.

En befattningshavare tillhörande den serologiska avdelningen utförde själv immuniseringen av serumhästarna och flertalet blodavtappningar, alltså synnerligen viktiga och ansvarsfulla uppgifter, vilka tidigare helt omhändertagts av läkarpersonalen. Med serumtillverkningens ökning bleve det emellertid nödvändigt att undan för undan befria läkarna från detta arbete, en omdisposition, som nu förts så långt att de nu blott behöfve framlägga ett schema för immuniseringens utförande. Det vore här alltså fråga om en rationaliseringsåtgärd, varigenom nyanställningen av läkare kunnat begränsas. Det syntes föreståndaren riktigt att den person, som fått övertaga dessa ansvarsfulla uppgifter, tillgodosåges genom en mot desamma svarande löneplacering. Han hade dessutom att fungera som förman för övrig personal i tappningshallen. Föreståndaren föreslår därför inrättande av en preparatorstjänst i lönegrad A 10 för denna arbetsuppgift.

Det nuvarande antalet stallbiträden — tolv stycken — måste beräknas vara erforderligt även nästa budgetår. Antalet fastare anställda stallbiträden borde utökas, då flera sedan 1939 stått å Ex-planen. Föreståndaren föreslår, att av dessa en överföres till lönegrad A 5 och en till Eo 5.

För närvarande tjänstgjorde 24 biträden förutom den egentliga efterkrigspersonalen. Detta sammanhängde med att produktionen av bakteriologiska preparat numera nått industriartad omfattning. En kalkyl visade att behovet under nästa budgetår borde kunna inskränkas till 22. Av dessa avsåges fyra för biträdesuppgifter å laboratorieavdelningarna, fem för diskning, två för

påfyllning och två för igensmältning eller proppning av ampuller och flaskor å påfyllnadsavdelningen, sju för inpackningen av de olika preparaten och två för tappningshallen. Två av ifrågakarande biträden borde överföras till lönegrad A 2, nämligen ledarna för disk- respektive inpackningsavdelningarna, och sex till lönegrad Eo 2.

Föreståndaren anför härefter: Det är ett viktigt önskemål att laboratoriet så snart som möjligt får en virusavdelning, så att detta område kan tillgodoses på ett sätt, som motsvarar dess snabbt växande betydelse. En fullvärdig avdelning kräver emellertid lokalutvidgningar. För att redan innan sådana kommit till stånd kunna inleda intensifieringen på virusområdet föreslås, att det vetenskapliga biträdet å Wassermannavdelningen ersättes med en laboratorstjänst, vars innehavare får till uppgift dels att förestå Wassermannavdelningen, dels ock att påbörja en virusavdelnings arbete. Denna sammankoppling synes ändamålsenlig, enär de serologiska undersökningarna på virusområdet till stor del följa samma teknik som Wassermannreaktionen. Laboratorn bör också kunna ansvara för beredningen av animalt ympämne, en uppgift inom virusområdet, som hittills sköts av den serologiska avdelningen. På detta sätt blir det möjligt att minska antalet assistenter på sagda avdelning. Ifrågakarande laborator synes icke kunna placeras lägre än i lönegrad Eo 28, om man skall kunna räkna med att få en för virusarbetet kvalificerad person, som sedermera också kan kvarstå såsom avdelningsföreståndare för en blivande virusavdelning. Inrättandet av laboratorstjänsten skulle ändock icke behöva medföra någon merutgift för statsverket, enär arvodena för det vetenskapliga biträdet (5 600 kronor) och för en assistent (8 500 kronor) bortfalla. För de nytillkommande virusundersökningarna måste även en laboratris i lönegrad Ex 7 beräknas. Serologiska avdelningens personal för beredning av animalt ympämne bör givetvis också underställas den nye laboratorn.

Av den övriga personalen å Wassermannlaboratoriet synes det nödvändigt att bibehålla kontorsbiträdet i lönegrad Ex 4 och två av de nu tjänstgörande biträdena i lönegrad Ex 2. Provantalet har nämligen ökat betydligt bland annat på grund av den fortlöpande kontroll, som utföres å mödravårdscentralerna.

För det kemiska laboratoriet hemställer föreståndaren om personalförstärkning med ytterligare en laboratrisbefattning i lönegrad Eo 7 samt en biträdestjänst i lönegrad Eo 2.

Till kontrollantens assistens föreslås, att det kvinnliga laboratoriebiträde, som under mobiliseringstiden stätt till hans förfogande, alltjämt kvarstår med placering i lönegrad Eo 7.

Härjämte föreslår föreståndaren inrättande och uppflyttning av en del andra tjänster med i huvudsak följande motivering:

Föreståndaren hade föregående år föreslagit, att en laborator i biologi måtte knytas till laboratoriet för protozoologiska och andra mikrobiologiska undersökningar, vilket förslag icke tillstyrkts, bland annat med hänsyn till den statsfinansiella situationen. Då behovet av dylik sakkunskap alltjämt gjorde sig kännbart, föreslår föreståndaren, att en halvtidstjänst såsom vetenskapligt biträde i biologi inrättas med ett årligt arvode av 6 000 kronor. Det laboratoriebiträde, som under mobiliseringstiden varit anställt för histologiska preparationer och som vore oundgängligen erforderligt för verksamheten, föreslås redovisad under samma rubrik — biologiska laboratoriet — såsom laboratris i lönegrad Eo 7.

Under nästa budgetår borde personalen på substratavdelningen kunna inskränkas till nio, varav fem biträden i 2:a lönegraden. Av dem borde två överföras från extra anställning till lönegrad Eo 2.

Den serologiska avdelningens påfyllnadsavdelning vore i behov av en preparatorstjänst i lönegrad A 10, varvid en tjänst i lönegrad Eo 6 kunde indragas. Ifrågavarande preparatorstjänst borde emellertid till följd av en redan skedd utnämning redovisas såsom föreståndare för smådjurshusen, varest jämväl ytterligare personalförstärkning vore påkallad. Ett av biträdena å påfyllnadsavdelningen borde vidare överföras från lönegrad Ex 2 till Eo 2.

På grund av den utvidgade verksamheten vore det nödvändigt att bibehålla en å mobiliseringsplanen upptagen befattning såsom kontorsskrivare. Denne skötte utgiftsbokföringen och biträdde i upphandlingsärenden samt i kassörens övriga mångskiftande arbetsuppgifter. Föreståndaren ville med hänsyn till det ansvarsfulla arbetet föreslå, att befattningen placerades i lönegrad Eo 15. En kontorist i lönegrad Eo 9, vilken ansvarade för inkomstbokföring och framställande av krav å oguldna fakturor, föresloges på grund av den stora ökningen av arbetsuppgifterna till uppflyttning i lönegrad A 9. Härför talade även, att ifrågavarande befattningshavare varit i laboratoriets tjänst nära tjugo år. Ytterligare föreslås återinrättande av en telefonisttjänst i lönegrad A 2, vilken från och med innevarande budgetår utbyts mot en kontorsbiträdesbefattning. Ett kontorsbiträde å serumexpeditionen, vilket omhänderhar lagerbokföringen för sera och vacciner, föreslås uppflyttat till kanslibiträde i lönegrad Eo 6. Vidare föreslås, att det skrivbiträde i lönegrad Eo 2, som utför arbetet med registrering, debitering och adresskrivning å leveranser av tuberkulinspädningar, skall utbytas mot ett kontorsbiträde i lönegrad A 4. En mobiliseringsbefattning, som utnyttjats för maskinskrivning och upptagande av stenogram, föreslås bli inrättad som kontorsbiträdesbefattning i lönegrad Eo 4. För det väsentligt ökade arbetet å laboratoriets kontor erfordras enligt föreståndaren i övrigt förstärkning med två kontorsbiträden i lönegrad Ex 4, varav den ena för uppgifter i samband med den fortsatta produktionen för militär beredskap.

Även för personal, som närmast sorterar under kontorsavdelningen, anser föreståndaren förstärkning nödvändig. Sålunda föreslås att ytterligare en chaufförsbefattning i lönegrad Eo 6 skall inrättas, varjämte förrådsvaktmästaren föreslås överförd å ordinarie stat i lönegrad A 6. Vidare föreslås uppflyttning av en expeditivsvakt från löneplan Ex till löneplan Eo samt bibehållande av två postbiträden i lönegrad Ex 2. För lagning av tjänstedräkter och handdukar borde två å mobiliseringsplan uppförda befattningar nu överföras till lönegrad Ex 2 såsom sömmerskor.

Föreståndaren återkommer vidare med ett förra året framfört förslag om förstärkning av personalen å laboratoriets maskinavdelning. Härutinnan anses inrättandet av en befattning såsom reparatör i lönegrad A 7 oundgängligt. Möjlighet borde därutöver finnas att vid särskilt stor arbetsbelastning anställa tillfällig personal såsom eldare. Föreståndaren hade i sin anslagsframställning för innevarande budgetår föreslagit inrättandet av en tjänst som hantverkare i lönegrad Eo 6. Denna befattning hade avsetts för att möjliggöra en utvidgning av snickeriverkstadsens verksamhet, som dittills skötts av gårdskarlarna på från de egentliga uppgifterna ledig tid. Behovet av snickeriarbeten hade visat sig vara betydande (djurburar, specialtermostater, skåp, provrörsställ, packlådor m. m.) och stora besparingar hade kunnat göras i den mån arbetena utförts å den egna verkstaden. Dess kapacitet vore emellertid för närvarande alldeles för liten, varför endast en del av behövliga arbeten kunnat utföras därstädes. Medicinalstyrelsen hade också tillstyrkt inrättandet av den föreslagna hantverkarbefattningen, men departementschefen hade icke ansett sig kunna biträda förslaget. Med hänsyn till den erfarenhet rörande behovet av ifrågavarande tjänst, som vunnits under det gångna året,

ansåge föreståndaren sig nödsakad att ånyo hemställa om inrättandet av en befattning såsom hantverkare i lönegrad Eo 6.

Tvenne nattvakter hade befunnits nödvändiga för tillsyn av laboratoriets lokaler och område samt för övervakning särskilt av hästarna och för eldning. Då en av nattvakterna varit anställd sedan närmare fem år tillbaka föreslår föreståndaren, att han överföres på extra ordinarie stat. Nattvakterna uppbure för närvarande ett månadsarvode om 350 kronor. För nästa år borde uppföras en nattvakt i lönegrad Eo 6 och en i lönegrad Ex 6.

För bland annat avhämtning av brännbart avfall från laboratorieavdelningarna för förbränning i värmeledningspanna, hopsamling av glasavfall från avdelningarna för försäljning till lumpuppköpare, skötsel av en större central destillationsapparat och diverse andra inre handräckningsuppgifter föreslås slutligen en befattning som vaktmästare i lönegrad Ex 5.

Föreståndaren påpekar, att den ökning, som laboratoriets avlönings- och omkostnadsstater visat under senare år, helt skulle kompenseras, om laboratoriet kunde redovisa inkomster för samtliga sina prestationer. Så vore emellertid icke fallet; leverans av difteri- och smittkoppsympänne för offentliga ympningar, undersökningar av prov från flyktingar m. m. utfördes kostnadsfritt. Det oaktat befunde sig laboratoriets inkomster i en snabb stegring, från 418 838 kronor under budgetåret 1940/41 hade de i en brant kurva mer än fördubblats till 944 421 kronor under budgetåret 1944/45.

Föreståndaren föreslår ytterligare, att ersättningen vid vikariat å assistent-tjänsterna sattes till 8 500 kronor för år, så att svårigheter icke skola uppstå att erhålla vikarier. Slutligen föreslås, att all personal vid laboratoriet efter ett års tjänstgöring beredes ställning och förmåner som extra tjänstemän. En sådan regel vore desto mera önskvärd för laboratoriet, som det icke kunde undvikas att det bakteriologiska arbetet medförde speciella risker.

I anslutning härtill har föreståndaren beräknat anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän till 167 000 kronor, posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till 14 375 kronor och posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till 429 840 kronor. Under sistnämnda anslagspost har föreståndaren inräknat en från 30 500 kronor till 32 840 kronor förhöjd delpost till avlöning åt vikarier, tillfälliga biträden m. m. Då posten till rörligt tillägg av föreståndaren beräknats till 88 300 kronor, finner han anslaget i dess helhet böra upptagas till 699 515 kronor.

För egen del har *medicinalstyrelsen* till en början erinrat, att till bestående av kostnaderna för laboratoriets verksamhet under senare år intill den 1 juli 1945 utgått medel från tre olika grupper av anslag, nämligen *dels* femte huvudtitelns anslag till avlöningar och omkostnader vid laboratoriet, *dels* anslag under förskottsstaten för försvarsväsendet, *dels* ock anslag, som anvisats till det internationella återuppbyggnadsarbetet efter kriget. Då såsom föreståndaren i sin skrivelse framhållit den för laboratoriet fastställda mobiliseringsplanen efter den 30 juni 1945 icke längre vore i kraft och vidare produktionen av för internationell hjälpverksamhet avsedda bakteriologiska preparat kunde beräknas bli slutförd under budgetåret 1945/46, komme nyss-

berörda kostnader att under nästföljande budgetår helt bestridas av laboratoriets egna avlönings- och omkostnadsanslag. Av olika anledningar ställde det sig emellertid icke möjligt att begränsa utgifterna till de belopp, som hittills motsvarat laboratoriets behov i fredstid. Sålunda hade föreståndaren i enlighet med föredragande departementschefens uttalande till 1945 års statsverksproposition, femte huvudtiteln s. 140—141, för upprätthållande av en fredsmässig försvarsberedskap beräknat medel för anställande under budgetåret 1946/47 av viss härför erforderlig personal. Då åtskilliga enligt mobiliseringstabellen anställda befattningshavare sysselsatts, förutom med militära, även med civila uppgifter, hade det visat sig nödvändigt att i viss utsträckning bibehålla denna arbetskraft även efter avmobiliseringen. Härjämte hade föreståndaren i sin skrivelse redovisat en ytterligare, avsevärd stegring av laboratoriets arbetsuppgifter, som, sedan vissa tillbyggnader numera kommit till stånd, krävde en icke obetydlig utökning av personalen, varom föreståndaren framlagt förslag.

Styrelsen uttalar fortsättningsvis:

De av föreståndaren yrkade anslagshöjningarna grunda sig till en del på förslag om överföring av vissa befattningar från extra och extra ordinarie ställning till extra ordinarie respektive ordinarie anställningsform i lika eller högre lönegrad. Föreståndaren har därvid bland annat åberopat yppade olägenheter av hittillsvarande i många fall osäkra anställningsförhållanden. Medicinalstyrelsen anser det härutinnan framförda förslaget böra vinna beaktande, varvid undantag dock torde få göras beträffande den lägre biträdespersonalen. Styrelsen vill härvid erinra, att statsrådet och chefen för finansdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 november 1944 tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag angående löneställning och därmed sammanhängande anställningsförhållanden för bland annat lägre vård- och ekonomipersonal vid statliga vårdanstalter m. fl. institutioner. Då resultatet av nämnda utredning kan bli avgörande för biträdespersonalens vid laboratoriet löneställning, synes tills vidare icke böra inrättas några nya ordinarie eller extra ordinarie tjänster för denna personal. För nyanställda torde medel få beräknas enligt lönegrad Ex 2. Vid sitt ställningstagande i övrigt till hithörande frågor har medicinalstyrelsen låtit sig ledas av — förutom den ifrågakommande tjänstens beständighet och det med densamma förenade ansvaret — under hand införskaffade uppgifter angående vederbörandes anställningstid vid laboratoriet. För erhållande av anställning såsom extra ordinarie respektive ordinarie tjänsteman i samma lönegrad, enligt vilken vederbörande åtnjuter avlöning såsom extra respektive extra ordinarie tjänsteman, har styrelsen räknat med en anställningstid av i förra fallet minst fyra år och i senare fallet minst åtta år.

I sin förevarande framställning har föreståndaren såsom en nyhet genomgående använt benämningen »laboratris» på vissa hittills av kvinnor innehavda laboratoriebiträdesbefattningar. Med hänsyn till riksdagens i samband med 1945 års lagstiftning om kvinnas behörighet att innehava statstjänst uttalade förväntan, att särskiljande av tjänster i manliga och kvinnliga endast finge äga rum, då Kungl. Maj:t undantagsvis funne så böra ske, torde förslaget om dylik ändrad benämning icke böra föranleda någon åtgärd. — Föreståndaren har vidare räknat med att nämnda »laboratris»-

befattningar genomgående skulle vara placerade i lönegrad 7. Då denna fråga är av beskaffenhet att böra upptagas till prövning i ett större sammanhang, har styrelsen icke ansett sig kunna biträda förslaget i denna del. I enlighet härmed böra enligt styrelsens mening inrättade befattningar såsom extra laboratoriebiträden tills vidare vara placerade i 6:e lönegraden.

Styrelsen har vid anslagsberäkningarna i det följande konsekvent följt sin förut tillkännagivna mening angående löneställningen för nytillkommande biträden och laboratoriebiträden.

För att förskaffa sig bästa förutsättningar att kunna bedöma skäligheten av de anspråk på personalförstärkning, avseende laboratoriets fredsmässiga behov, som av föreståndaren i ärendet framlagts, har medicinalstyrelsen genom representanter företagit undersökning på platsen av förhållandena och med föreståndaren ingående genomgått behoven av de föreslagna befattningarna på de skilda avdelningarna. Med hänsyn till vad därvid framkommit finner styrelsen sig kunna i det väsentliga vitsorda, att fog finnes för de framförda kraven, vilka synas ha tillkommit efter en noggrann behovsprövning. Styrelsen anser sig på grund härav böra i huvudsak ansluta sig till föreståndarens framställning; endast i några särskilda, i det följande berörda avseenden har styrelsen funnit anledning till avvikelser härifrån.

Härefter har styrelsen övergått till en granskning av de särskilda punkterna i föreståndarens förslag och därvid anfört i huvudsak följande:

På av föreståndaren anförda skäl tillstyrkte styrelsen, att medel beräknades för avlönande av särskilt laboratoriebiträde, som skulle stå till förfogande för föreståndarens egna undersökningar. Befattningen borde dock tills vidare hänföras till löneplan Ex och icke vara placerad högre än i lönegrad 6.

Föreståndarens förslag, att den på den diagnostiska avdelningen för difteriundersökningar inrättade arvodesbefattningen såsom assistent, vilken otvivelaktigt måste bibehållas för framtiden, skulle upptagas såsom tjänst i lönegrad Ex 22, tillstyrktes av styrelsen.

Vad anginge föreståndarens förslag om utökning av antalet ordinarie och extra ordinarie befattningar på den diagnostiska avdelningen finge medicinalstyrelsen tillstyrka inrättandet av 2 nya ordinarie laboratoriebiträdesbefattningar i lönegrad A 7 och 1 extra ordinarie, vilken senare syntes böra placeras i lönegrad Eo 6.

Då varaktigt behov torde komma att förefinnas av den till serologiska avdelningen förlagda, för den fredsmässiga försvarsberedskapen avsedda arvodesbefattningen såsom assistent, tillstyrkte styrelsen att denna befattning omändrades till tjänst i lönegrad Ex 22.

Förslaget om uppflyttning av avdelningens laboratoriebiträde i lönegrad A 9 till första laboratoriebiträde i lönegrad A 11 tillstyrktes av styrelsen.

Styrelsen anslöte sig till föreståndarens motivering för inrättande av ny preparatorsbefattning vid den serologiska avdelningen och tillstyrkte detta förslag. Befattningen torde emellertid till en början böra givas extra ordinarie ställning med placering i lönegrad Eo 10.

För beredande av tryggare anställningsvillkor för personalen funne styrelsen skäligt att i så måtto ansluta sig till föreståndarens förslag i denna del, att styrelsen tillstyrkte inrättande av befattningar för ett laboratoriebiträde i lönegrad A 7, ett laboratoriebiträde i lönegrad Eo 6, varvid två befintliga tjänster i Eo 6 skulle bibehållas, samt ett stallbiträde i lönegrad Eo 5.

Enligt föreståndarens beräkningar skulle behovet av stallpersonal på den serologiska avdelningen utgöra en stallförman och tolv stallbiträden. Här-

vid hade föreståndaren utgått från att sagda personal skulle ha en vecko-tjänstgöring om 42 timmar. Med anledning härav finge medicinalstyrelsen framhålla, att styrelsen upptagit förhandlingar med civilförvaltningens personalförbund angående tjänstgöringstidens längd vid laboratoriet för vissa befattningshavare, varvid i främsta rummet tänkts på stall-, maskin- och gårdspersonal samt vaktmästare, tillika chaufför. Styrelsen hade därvid tillkännagivit sin avsikt att för nu avsedda personalgrupper fastställa en tjänstgöringstid om 48 timmar för vecka, motsvarande vad som gällde för sådana personalkategorier vid flertalet andra statliga myndigheter, exempelvis vid statens veterinärmedicinska anstalt. Genom en dylik förlängning av arbetstiden, vilken syntes kunna genomföras från och med den 1 juli 1946, torde antalet stallbiträden på den serologiska avdelningen kunna reduceras till 10. Proportionen mellan antalet djur och stallpersonalens storlek skulle där- efter nära ansluta sig till den inom veterinärmedicinska anstalten rådande.

Vad föreståndaren anfört rörande organisationen av Wassermann-avdelningen och påbörjandet av en virusavdelnings arbete syntes värt beaktande. Den föreslagna nya befattningen för en laborator, avsedd såsom ledare för ifrågavarande avdelning och göromål, borde dock skäligen tills vidare, innan en virusavdelning blivit helt inrättad, icke vara placerad i högre lönegrad än Eo 26.

I enlighet med de inledningsvis angivna grunderna funne styrelsen sig med anledning av föreståndarens förslag om inrättande av extra ordinarie laboratoriebiträdesbefattningar vid de kemiska och biologiska avdelningarna böra föreslå beträffande den förra avdelningen, att den behövlige nya befattningen såsom laboratoriebiträde placerades i lönegrad Ex 6 i stället för Eo 7, samt beträffande den senare avdelningen, att en laboratoriebiträdesbefattning inrättades i lönegrad Eo 6 i stället för Eo 7.

Då ett bestående behov av vetenskapligt biträde i biologi sedan länge visat sig vara förhanden vid laboratoriet, funne styrelsen sig icke böra motsätta sig förslaget om uppförande av särskilt arvode åt sagda biträde under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Med hänsyn till att vederbörande endast skulle ha att fullgöra halvtidstjänstgöring, syntes arvodet skäligen icke böra bestämmas till högre belopp för år än 5 000 kronor.

Styrelsen vitsordade riktigheten av vad föreståndaren framhållit beträffande de ansvarsfulla uppgifter, som åvilade förmannen i smådjurshuset. I det föregående hade styrelsen tillstyrkt inrättande av en ny preparatorstjänst i lönegrad Eo 10. Med hänsyn därtill och då hinder ej torde föreligga för föreståndaren att efter eget bedömande placera de vid laboratoriet befintliga preparatorerna å de avdelningar, där deras kvalifikationer bäst kunde komma till sin rätt, funne styrelsen sig icke för närvarande kunna tillstyrka inrättandet av ytterligare en befattning såsom preparator. Vid sådant förhållande föresloge styrelsen bibehållande av den i lönegrad Eo 6 upptagna laboratoriebiträdesbefattningen.

Styrelsen funne åtgärder i viss utsträckning motiverade för beredande av förmånligare anställningsformer beträffande vissa befattningar ävensom inrättande av ett antal tjänster av mera fast karaktär bland laboratoriets kontors- och expeditiionspersonal. Sålunda tillstyrkte medicinalstyrelsen, att den å mobiliseringstabellen uppförda befattningen såsom kontorsskrivare av 2:a klass överfördes att bliva fredsbefattning i extra ordinarie ställning. Densamma syntes emellertid icke böra placeras högre än i lönegrad Eo 13. På av föreståndaren anförda grunder tillstyrkte styrelsen jämväl, dels att den extra ordinarie kontoristbefattningen i 9:e lönegraden omändrades till

ordinarie tjänst i samma lönegrad, *dels* att den å serumexpeditionen placerade kontorsbiträdesbefattningen i lönegrad A 4 utbyttes mot en ordinarie kanslibiträdesbefattning, som torde böra vara placerad i 7:e lönegraden, *dels* att en biträdestjänst i lönegrad Eo 2 utbyttes mot en befattning såsom kontorsbiträde i lönegrad A 4. Då behovet av den enligt mobiliseringstabellen anställde förrädsvaktmästaren i lönegrad Ex 6 komme att kvarstå för framtiden, föresloges, att tjänsten uppfördes såsom extra ordinarie i samma lönegrad. Vidare föresloges, att medel beräknades för avlönande av en telefonvakt av 2:a klass i lönegrad Eo 2 i stället för att — såsom föreståndaren föreslagit — inrätta en dylik tjänst i lönegrad A 2.

Föreståndaren hade upprepat sitt föregående år framlagda förslag om inrättande av en befattning på maskinavdelningen såsom reparatör i 7:e lönegraden. På enahanda grunder som av styrelsen åberopats i medelsframställningen år 1944 och med hänsynstagande jämväl till att arbetstiden torde komma att utsträckas för maskinpersonalen från 42 till 48 timmar per vecka, funne styrelsen det föreliggande behovet böra provisoriskt tillgodoses på samma sätt som innevarande år, varför i stället för den begärda befattningen i A 7 borde beräknas ett belopp av 4 000 kronor för anställande av tillfällig, reparationskunnig personal.

Vidkommande den personal, som behandlades under rubriken övrig personal, bekräftade vunna erfarenheter, att ett bestämt behov förefunnes av en befattning såsom hantverkare i lönegrad Eo 6, varför styrelsen tillstyrkte inrättandet av en sådan tjänst. I övrigt ansåge styrelsen, att föreståndarens framställning i berörda del om nyanställning av extra tjänstemän icke borde föranleda någon åtgärd. Tvenne nattvakter borde därför såsom hittills avlönas med arvode, och medel torde icke böra beräknas för nyanställning av vaktmästare.

Under erinran att vikarier på underordnade läkartjänster vid karolinska sjukhuset uppbure lön enligt samma grunder som innehavaren av vederbörlig befattning, tillstyrkte styrelsen såsom skäligt föreståndarens förslag, att ersättning till vikarier på assistenttjänster skulle utgå efter 8 500 kronor för år räknat.

I enlighet med vad sålunda anförts har styrelsen beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 659 000 kronor med följande fördelning på de olika anslagsposterna: avlöningar till ordinarie tjänstemän 130 000 kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 13 400 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 433 000 kronor och rörligt tillägg 82 600 kronor.

Statskontoret har i ett i ärendet avgivet utlåtande anfört följande.

Medicinalstyrelsen hade i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1946/47 beträffande laboratoriet föreslagit, att vissa extra och extra ordinarie befattningshavare skulle föras över till extra ordinarie, respektive ordinarie stat i motsvarande eller högre lönegrad. Statskontoret hade i och för sig icke något att invända mot att en fastare anställning bereddes personalen i den utsträckning densamma med säkerhet kunde bedömas motsvara ett stadigvarande behov av arbetskraft. Ämbetsverket hölle emellertid före, att försiktighet borde iakttagas vid användningen av den extra ordinarie och ordinarie anställningsformen, då laboratoriets arbetsuppgifter i icke obetydlig utsträckning torde få anses påverkade av rådande efterkrigsförhållanden. Vad anginge förslaget om ändrad tjänsteställning för vissa laboratorie-

biträden borde för övrigt framhållas, att 1944 års personalutredning torde komma att upptaga frågan om laboratoriebiträdenas löneställning. Vid sådant förhållande funne sig statskontoret icke kunna tillstyrka förhöjd lönegradsplacering av nämnda befattningshavarkategori i vidare mån än att ett manligt laboratoriebiträde — på sätt medicinalstyrelsen föreslagit — uppflyttades till preparator. För denne tjänsteman syntes nämligen sådan ändring i arbetsåliggandena ha inträtt, att detta finge anses motiverat.

Styrelsen hade hemställt att ett kontorsbiträde å serumexpeditionen skulle placeras som kanslibiträde. Då emellertid — enligt vad i ärendet uppgivits — även en kontorist tjänstgjorde å denna expedition, kunde statskontoret icke finna påkallat att för göromålets fullgörande jämväl inrätta en kanslibiträdesbefattning. Ej heller kunde ämbetsverket tillstyrka, att ett biträde i lönegrad Eo 2 uppflyttades till lönegrad A 4, då de å ifrågavarande befattningshavare ankommande arbetsuppgifterna icke syntes så kvalificerade, att de borde föranleda tjänstens hänförande till högre lönegrad än den för närvarande fastställda.

Huruvida de å Wassermannlaboratoriet bedrivna undersökningarna numera nått en sådan omfattning, att en laboratorisbefattning vore oundgängligen påkallad vid laboratoriet, undandroge sig statskontorets bedömande. Mot den av medicinalstyrelsen föreslagna lönegradsplaceringen syntes i och för sig icke något vara att invända.

Statskontoret ville icke motsätta sig, att kontorsskrivaren erhöle anställning som extra ordinarie tjänsteman under förutsättning, att ett stadigvarande behov kunde anses föreligga av denne befattningshavare. Däremot kunde statskontoret icke tillstyrka, att tjänsten uppfördes i lönegrad Eo 13. Ämbetsverket ville i stället föreslå, att kontorsskrivaren vid placering å pensionsberättigande befattning hänfördes till 11:e lönegraden, därvid tjänstens benämning borde ändras till kansliskrivare.

Beträffande medicinalstyrelsens ånyo gjorda hemställan om anställande av en hantverkare vid laboratoriet för möjliggörande av en utvidgning av snickeriverkstadens verksamhet hade statskontoret icke blivit övertygat om lämpligheten härav. Innan närmare utredning förebragts angående kostnaderna för snickeriarbetenas utförande å egen verkstad i förhållande till motsvarande utgifter vid arbetenas fullgörande på beställning, ansåge sig statskontoret icke kunna tillstyrka, att en särskild hantverkarbefattning inrättades vid laboratoriet.

Medicinalstyrelsen hade uppgivit, att för nyanställd lägre biträdespersonal medel beräknats efter lönegrad Ex 2. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat vore förevarande biträden huvudsakligen sysselsatta med diskning och emballering. Statskontoret kunde vid sådant förhållande icke undgå att finna den angivna lönegradsplaceringen väl hög. Såvitt ämbetsverket kunde förstå, torde dessa befattningshavare närmast vara att likställa med den lägre biträdespersonalen vid statliga sjukvårdsanstalter och därmed jämförbara anstalter för blinda och dövstumma, vilken biträdespersonal hänförts till de s. k. underplanerna. Ämbetsverket hölle därför före att löneställningen för nu ifrågavarande biträden borde anpassas efter vad som gällde för nyssnämnda befattningshavare.

Statskontoret har slutligen framhållit, att ämbetsverket givetvis icke vore i tillfälle att bedöma, i vad mån en personalförstärkning i av medicinalstyrelsen föreslagen omfattning vore oundgängligen erforderlig vid laboratoriet. I övrigt har framställningen icke givit statskontoret anledning till erinran.

Departements-
chefen.

Laboratorieföreståndarens av medicinalstyrelsen vitsordade framställning ger vid handen, att laboratoriet för närvarande arbetar under i vissa avseenden onormala förhållanden. Sålunda sysselsättes personalen i avsevärd utsträckning med tillverkning av bakteriologiska preparat, avsedda för internationell hjälpverksamhet, samt med undersökning av prov från utländska medborgare, vilka av skilda anledningar kommit att uppehålla sig i vårt land. Vid laboratoriet pågå också tillbyggnadsarbeten, varjämte ytterligare sådana planeras. Föreståndaren upplyser även, att man i viss utsträckning arbetar med otillräcklig instrumentell utrustning. Det säger sig självt att allt detta måste verka hinderligt på arbetet och försvåra bedömningen av det varaktiga personalbehovet.

Till nu angivna förhållanden komma vissa till laboratoriet självt ej hänförliga omständigheter, vilka kunna tänkas komma att påverka organisationen av detsamma. Såsom statskontoret framhållit är frågan om löneställningen för vissa befattningshavargrupper, vilka äro talrikt företrädde vid laboratoriet, under utredning av särskilt tillkallade sakkunniga. En eventuell import av vissa bakteriologiska preparat kan komma anspråken på laboratoriets serologiska avdelning att minska. Ej heller för dess diagnostiska avdelning är en framtida avlastning utesluten, i det att ett stigande intresse kunnat förmärkas hos huvudmännen för de kommunala sjukhusen att inom de särskilda landstingsområdena inrätta självständiga laboratorier vid centrallasaretten. I den mån dylika laboratorier komma till stånd, kunna de uppenbarligen tänkas i ej obetydlig utsträckning övertaga vissa av den diagnostiska avdelningens nuvarande arbetsuppgifter. Med hänsyn till det anförda har jag icke funnit det möjligt att nu taga ståndpunkt till frågorna om arten av laboratoriets fredsmässiga uppgifter och den omfattning, desamma böra givas.

I avseende å anslagsberäkningen för nästa budgetår anser jag vid nu angivna förhållanden försiktigheten påbjuda en väsentlig beskränning av föreståndarens förslag, sådant detsamma tillstyrkts av medicinalstyrelsen, både i vad det avser beredande av fastare anställning för personalen och beträffande antalet befattningshavare. En avsevärd uppräknig av anslaget torde likväl vara påkallad med hänsyn till nytillkomna arbetsuppgifter och ökad omfattning av tidigare förekommande arbeten. I den mån jag övertygats om behov under nästa budgetår av förstärkning utav laboratoriets olika avdelningar har jag, i enlighet med vad jag nyss anför, ansett mig böra i regel föreslå inrättande av allenast extra befattningar, medan jag kunnat tillstyrka inrättande av ordinarie och extra ordinarie tjänster endast i några undantagsfall.

Min sålunda angivna ståndpunkt förutsätter uppenbarligen att, därest verksamheten vid laboratoriet under nästa budgetår oundgängligen måste givas en omfattning, större än den av mig här förutsatta, Kungl. Maj:t skall äga befogenhet att med anlitan av förevarande avlöningsanslag besluta om den förstärkning av laboratoriets icke-ordinarie personal, som av sådan anledning kan visa sig nödvändig. En liknande befogenhet har enligt förslag i 1941 års

statsverksproposition, vilket av riksdagen lämnats utan erinran, under hela den efterföljande tiden varit tillagd Kungl. Maj:t, och den har på grund av de svår bemästrade övergångsförhållandena under innevarande budgetår måst utnyttjas i avsevärd utsträckning, vilket jag härigenom velat anmäla.

Innan jag övergår till att behandla personalbehovet å laboratoriets olika avdelningar vill jag uttala, att föreståndarens förslag om införande av tjänstebenämningen laboratris av skäl, som medicinalstyrelsen anfört, ej synes böra föranleda någon åtgärd. I detta sammanhang vill jag, under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, även förorda, att den i personalförteckningen för laboratoriet använda tjänstebenämningen gårdskarll utbytes mot benämningen vaktmästare.

Vidare får jag anmäla, att den å personalförteckningen för laboratoriet på övergångsstat upptagne stallförmannen numera avgått från sin tjänst, varför befattningen torde böra avföras från personalförteckningen.

Förslaget att medel skola beräknas för avlönande av ett särskilt laboratoriebiträde, som skall stå till förfogande för föreståndarens egna undersökningar, finner jag mig kunna förorda, varvid befattningen dock, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, torde böra hänföras till lönegrad Ex 6.

Då det torde få anses ådagalagt, att den arvodesavlönade assistent, vilken å diagnostiska avdelningen närmast ansvarar för difteriundersökningarna, kommer att bli erforderlig för framtiden, vill jag icke motsätta mig, att dennes befattning omändras till en tjänst i lönegrad Ex 22. Med hänsyn till den höga undersökningsfrekvensen å denna avdelning och de nya arbetsuppgifter, vilka enligt vad föreståndaren anfört komma att tillföras densamma, finner jag mig böra tillmötesgå kraven i övrigt på personalförstärkning för densamma så till vida, att jag förordar, att medel beräknas för avlönande av ytterligare tre laboratoriebiträden i lönegrad Ex 6, två kontorsbiträden i lönegrad Ex 4 och ett biträde i lönegrad Ex 2. Den sammanlagda personalstyrkan å avdelningen kommer vid bifall härtill att uppgå till 22 befattningshavare mot 16 enligt beräkningarna för innevarande budgetår.

I fråga om den serologiska avdelningen har föreståndaren hemställt om förändring av en för den fredsmässiga försvarsberedskapen avsedd arvodesbefattning som assistent till tjänst i lönegrad Ex 22, vilket förslag tillstyrkts av medicinalstyrelsen. Då jag för egen del icke har möjlighet att nu bedöma, huruvida varaktigt behov av sagda befattningshavare kommer att förefinnas, anser jag mig ej kunna tillstyrka detta förslag. Ett arvode av 8 500 kronor synes emellertid fortsättningsvis böra beräknas för denne befattningshavares avlönande under budgetåret 1946/47, att liksom hittills utgå från anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal. I likhet med statskontoret finner jag, att sådan ändring i arbetsäliggandena inträtt för det manliga laboratoriebiträde, som förestår arbetet i tappningshallen, att en uppflyttning av honom till preparator i lönegrad A 10 synes böra ske. Då det får antagas att produktionen av bakteriologiska preparat även under nästa

budgetår kommer att vara väsentligt större än under förkrigstiden, vill jag icke motsätta mig, att den biträdande personalen utökas genom *dels* inrättande av en befattning såsom extra ordinarie laboratoriebiträde i lönegrad Eo 6, *dels ock* beräkning av medel för avlöning av två laboratoriebiträden i lönegrad Ex 6 samt tolv biträden i lönegrad Ex 2 utöver dem, för vilka medel redan finnas beräknade. Härigenom skulle antalet befattningshavare å avdelningen, med hänsyn till att en arvodesbefattning såsom assistent i det följande föreslås till indragning, under nästa budgetår komma att uppgå till 41.

Utän att nu vilja taga ställning till frågan, huruvida virusforskning i större omfattning bör bedrivas vid laboratoriet, anser jag mig kunna tillstyrka förslaget om inrättande av en heltidstjänst såsom laborator vid laboratoriets wassermannavdelning. Det synes mig nämligen innebära en rationalisering att ersätta de båda arvodesbefattningarna såsom vetenskapligt biträde för syfilisdiagnostik och assistent för difteriimpämningsberedning — arvodet har utgjort 5 600 respektive 8 500 kronor — med en heltidstjänst. Mot den av medicinalstyrelsen föreslagna placeringen av ifrågavarande befattningshavare i lönegrad Eo 26 finner jag i likhet med statskontoret intet vara att invända. För wassermannavdelningen torde tills vidare böra räknas med att biträdespersonalen, som hittills bestått av ett förste laboratoriebiträde i lönegrad A 11 och ett biträde i lönegrad Eo 2, utökas med ett biträde i lönegrad Ex 2.

Beträffande laboratoriets kontrollavdelning anser jag mig böra tillstyrka, att medel nu beräknas för överförande av en tidigare i mobiliseringsplanen för laboratoriet uppförd laboratoriebiträdesbefattning i lönegrad Ex 6 till förevarande anslag.

Då ett bestående behov av vetenskapligt biträde i biologi sedan länge visat sig vara för handen vid laboratoriet, finner jag mig böra godtaga förslaget om uppförande av särskilt arvode åt sagda biträde, vilket arvode dock i enlighet med vad medicinalstyrelsen föreslagit icke torde böra bestämmas till högre belopp för år än 5 000 kronor. För det kemiska och biologiska laboratoriet torde böra räknas med gemensam biträdespersonal av tre befattningshavare. Med hänsyn till vad föreståndaren härutinnan anfört vill jag icke motsätta mig, att ett av nämnda biträden uppföres såsom laboratoriebiträde i lönegrad Eo 6 och ett annat såsom biträde i lönegrad Eo 2, medan det tredje biträdet torde böra kvarstå såsom laboratoriebiträde i lönegrad Ex 6.

I likhet med medicinalstyrelsen finner jag anledning icke föreligga att tillstyrka inrättandet av en preparatorsbefattning, avsedd för ledningen av arbetet i smådjurshusen. Däremot vill jag föreslå, att den befintliga personalen å denna avdelning utökas genom att medel beräknas för anställande av ytterligare två stallbiträden i lönegrad Ex 5 och två biträden i lönegrad Ex 2. Sammanlagt skulle härigenom 8 befattningshavare avses för smådjurens skötsel.

I fråga om kontorspersonalen vill jag till en början förorda, att medel beräknas för fortsatt anställande av den för närvarande tjänstgörande kontorsskrivaren, vars befattning emellertid såsom statskontoret anfört icke torde böra uppföras högre än som kansliskrivare i lönegrad Eo 11. De göromål, som ankomma på den extra ordinarie kontoristen, torde motivera, att denna befattning utbytes mot en ordinarie tjänst i samma lönegrad. Såsom ytterligare förstärkning av denna avdelning, till vilken hänföres jämväl expeditionspersonalen, vill jag förorda, att medel beräknas för anställande av ytterligare ett kontorsbiträde i lönegrad Eo 4 samt följande extra tjänstemän, nämligen en expeditionsvakt i lönegrad Ex 6, ett kontorsbiträde i lönegrad Ex 4 samt två biträden i lönegrad Ex 2, det ena avsett för telefonpassning och det andra för lagning av tjänstedräkter och handdukar. Det sammanlagda antalet befattningar å kontorsavdelningen kommer i så fall att utgöra 15.

Förslagen om förstärkning av arbetskrafterna å laboratoriets substrat- och maskinavdelningar anser jag mig däremot för närvarande icke kunna biträda. Detsamma gäller av föreståndaren under rubriken övrig personal föreslagna nyanställningar.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat komma medel att ha beräknats för avlöande av 112 befattningshavare. Att märka är emellertid, att denna siffra är väsentligt lägre än summan av de befattningshavare, vilka hittills avlönats dels enligt mobiliseringsplan och dels från förevarande anslag. Godtages den av mig förordade organisationsplanen, torde anslagsbehovet böra beräknas i enlighet med följande.

Å posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän utgjorde belastningen för det senast förflutna budgetåret 102 266 kronor. Då i fråga om de ordinarie befattningarna icke andra ändringar föreslagits än uppflyttning av en befattning i lönegrad Eo 6 till lönegrad A 10 samt utbyte av en kontoristtjänst i lönegrad Eo 9 mot motsvarande tjänst i lönegrad A 9, torde posten kunna bibehållas oförändrad och alltså upptagas med 110 000 kronor.

Posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, kan å ena sidan minskas med arvode till det vetenskapliga biträdet för syfilisdiagnostik, 5 600 kronor, men bör å andra sidan uppräknas med arvodet till det föreslagna vetenskapliga biträdet i biologi, 5 000 kronor, jämte vikariatsarvoden, uppskattade till 800 kronor. Med hänsyn till det anförda bör arvodesposten uppföras med (13 100—5 600 + 5 000 + 800) 13 300 kronor.

Under posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör avses ett belopp av 130 513 kronor till avlöning av de 34 extra ordinarie befattningshavare, som skulle komma att vara anställda vid laboratoriet. Härtill böra läggas dels 144 456 kronor, motsvarande avlöning till personal å löneplan Ex, dels 8 500 kronor till en arvodesavlönad assistent, dels 12 400 kronor för anställande av två nattvakter ävensom tillfällig eldningspersonal, dels ock 40 131 kronor till vikarier och tillfälliga biträden m. m. Posten bör i enlighet härmed upptagas med (130 513 + 144 456 + 8 500 + 12 400 + 40 131) 336 000 kronor.

Femte huvudtiteln.

Till rörligt tillägg torde böra beräknas ett belopp av 50 700 kronor. Anslaget i sin helhet skulle alltså uppgå till (110 000 + 13 300 + 336 000 + 50 700) 510 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för statens bakteriologiska laboratorium:

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 föreståndare		B 1
2 laboratorer och avdelningsföreståndare		A 28
2 förste laboratoriebiträden		A 11
3 preparatorer		A 10
1 laboratoriebiträde		A 9
2 kontorister		A 9
1 maskinist av 2:a klass		A 9
1 stallförman		A 7
1 laboratoriebiträde		A 7
2 laboratoriebiträden		A 6
1 vaktmästare, tillika chaufför		A 6
1 vaktmästare		A 5
4 stallbiträden		A 5
2 kontorsbiträden		A 4

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

2 laboratorer	Eo 26
2 laboratorer	Eo 24
1 kassör och redogörare	Eo 21;

dels godkänna följande avlöningsstat för statens bakteriologiska laboratorium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 110 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 13 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 336 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 50 700
<hr/>	
Summa förslagsanslag kronor 510 000;	

dels ock till Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 510 000

[115.] 7. **Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	448 000	832 358
1945/46	450 000	—
1946/47 (förslag)	519 000	—

Den 18 maj 1945 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för statens bakteriologiska laboratorium, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	2 000
2. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	110 000
3. <i>Publikationstryck, förslagsvis</i>	»	600
4. <i>Övriga utgifter, förslagsvis</i>	»	337 400

Summa kronor 450 000

Beträffande omkostnadsstatens närmare utseende får jag hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår, s. 266—267.

Med skrivelse den 16 oktober 1945 har medicinalstyrelsen överlämnat ett av *föreståndaren för laboratoriet, professorn G. Olin*, uppgjort förslag rörande anslagsberäkningen för nästa budgetår.

Föreståndaren har till en början erinrat om att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 maj 1940 — utöver i omkostnadsstaten anvisade belopp — för bestridande av kostnader, som hade samband med den genom leveranser till krigsmakten utökade verksamheten, anvisat medel från ett å förskottsstaten för försvarsväsendet upptaget anslag. Från detta anslag hade laboratoriet under budgetåret 1944/45 erhållit ersättning för omkostnader med 316 346 kronor. Mobiliseringen av laboratoriet hade upphört den 1 juli 1945, men försvarets sjukvårdsförvaltning hade i skrivelse den 15 juni 1945 hemställt, att erforderliga åtgärder genom laboratoriets försorg måtte vidtagas för att laboratoriet alltfört måtte hålla i förråd och omsätta vissa bakteriologiska preparat i och för upprätthållande av en fredsmässig försvarsberedskap. Vidtagandet av dessa åtgärder inverkade givetvis på storleken av de anslag, som komme att erfordras för bestridande av laboratoriets omkostnader under tiden efter den 1 juli 1945.

Med beaktande av de ökade kostnader, som försvarsväsendets anspråk på laboratoriet medförde, har föreståndaren beräknat medelsbehovet under nästa budgetår på sätt som följer.

Posten till sjukvård m. m. har, med hänsyn till belastningen för det senast förflutna budgetåret, 3 197 kronor, samt till att antalet befattningshavare, vilka vore berättigade till fri sjukvård, väsentligt ökat, föreslagits höjd från 2 000 till 4 000 kronor.

Under posten till *expenser* ha beräknats 120 000 kronor för bränsle, lyse, gas och vatten, vilket innebär en höjning med 30 000 kronor. Nettoutgifterna för sistnämnda ändamål uppgingo under budgetåret 1944/45 till 142 003 kronor, men de hade påverkats av den påbjudna eldningen med torv. Till övriga *expenser* har räknats med ett belopp av 25 000 kronor, innebärande en höjning med 5 000 kronor. Höjningen motiveras med att laboratoriets utbyggnad nödvändiggjort en ökning av kapaciteten hos telefonväxeln.

Posten till publikationstryck har upptagits med oförändrat belopp, 600 kronor.

Anslagsposten till övriga utgifter har föreståndaren beräknat till sammanlagt 530 500 kronor, vilket belopp med 193 100 kronor överstiger det för innevarande budgetår anvisade. Vad föreståndaren beträffande ifrågavarande anslagspost anfört kan sammanfattas sålunda:

De under densamma upptagna fyra delposter, vilka vore högstbestämda, borde i stället angivas förslagsvis.

Delposten till *inköp av bakteriologiska preparat*, vars storlek bestämes av importmöjligheterna, har upptagits med oförändrat belopp, 100 000 kronor, med hänsyn till att dessa möjligheter ej kunna förutses.

Från posten till *inköp och underhåll av inventarier och instrument* har föreståndaren till en föreslagen särskild post utbrutit vad som beräknas åtgå till underhåll och drift av laboratoriets tjänstebilar. För återstående utgiftsändamål har föreståndaren beräknat samma belopp, varmed delposten i sin helhet uppförts för innevarande budgetår, eller 14 000 kronor.

Delposten till *inköp och underhåll av djur* har föreslagits höjd med 50 000 kronor till 150 000 kronor. Höjningen motiveras med den ökade åtgången av hästar — dessa erfordras i första hand vid framställningen av difteriserum — samt kaniner och marsvin.

Å delposten till *inköp av förbrukningsartiklar* utgjorde belastningen under budgetåret 1944/45, inberäknat vad som ersatts av försvarsväsendet, 384 078 kronor. Den höga belastningen beror framför allt på de höga glaspriserna samt det onormalt höga priset på agar-agar, varav årligen förbrukas omkring 300 kg. Då prisutvecklingen icke nu låte sig bedömas, föreslår föreståndaren att delposten höjes från 90 000 till 200 000 kronor.

Beträffande delposten till *kostnader för vetenskapliga arbeten* anför föreståndaren, att prövning av vid utländska institut tillämpade metoder och utarbetande av egna förfaringssätt m. m. vore nödvändiga för ett rationellt bedrivande av verksamheten å laboratoriet. Jämlikt den för laboratoriet gällande instruktionen bör tillfälle till självständig forskning beredas å laboratoriet anställda vetenskapsidkare. Med hänsyn till forskningens betydelse och de ökade utgifter, som vetenskapligt arbete numera kräver, föreslås, att anslaget för detta ändamål höjes från 6 000 till 8 000 kronor.

I fråga om delposten till *tjänstedräkt m. m.* meddelar föreståndaren, att laboratoriets uppsättning av tjänstedräkter under det gångna budgetåret blivit hårt utnyttjad framför allt på grund av den utvidgade verksamheten. Till den abnorma förbrukningen hade vidare bidragit att under krisåren nyanskaffade persedlar visat sig hava dålig slitstyrka. Sedan persedlarna lagats till det yttersta, vore en stor del av laboratoriets förråd av laboratorierockar numera så förslitet, att nyanskaffning i tämligen stor skala torde bli erforderlig. För att så mycket som möjligt skydda personalen mot laboratorieinfektioner, som de sista åren icke varit sällsynta, anser föreståndaren det också nödvändigt att söka komma fram till bättre skyddande modeller, vilket torde medföra en fördyring. Vidare måste handduksförrådet i stor utsträckning kompletteras och förnyas. På grund härav föreslår föreståndaren, att delposten för nästa budgetår bestämes till 7 000 kronor.

Nettoutgifterna för *tvätt och inre renhållning* ha för budgetåret 1944/45 uppgått till 30 681 kronor. Föreståndaren framhåller, att på grund av den utvidgade verksamheten och ansvällningen av personal behovet av tjänstedräkt varit så stort, att tvätten icke kunnat utföras annat än å tvättinrättning, som kunnat åtaga sig snabb leverans. Eftersatt rengöring av laboratorielokaler har visat sig föranleda luftinfektioner av mögel, som i hög grad för-

svårat det bakteriologiska arbetet. Det har därför varit nödvändigt att intensifiera rengöringsarbetet, delvis genom för ändamålet anlitad målare. Antalet städerskor har redan måst ökas med två personer på grund av utbyggningen av laboratoriet och måste ytterligare utökas sedan de nya lokalerna helt tagits i bruk. Genom nytt kollektivavtal har städerskelönen från och med 1 januari 1945 ökat med cirka 10 %. En icke obetydlig ökning av förevarande post finner föreståndaren därför nödvändig, och han föreslår att densamma fastställas till 30 000 kronor, vilket i jämförelse med vad som anvisats för innevarande budgetår innebär en höjning med 14 000 kronor.

Delposten till *yttre renhållning, underhåll av vägar och planteringar m. m.* föreslås av föreståndaren höjd med 800 kronor till 2 000 kronor, detta väsentligen med hänsyn till att laboratoriets vägar ökat i samband med utbyggnaden och till att underhållet av äldre vägar eftersatts under krisåren.

Beträffande den förut nämnda föreslagna nya delposten till *drift och underhåll av fortskaffningsmedel ävensom legor av sådana* anför föreståndaren, att laboratoriet numera disponerade *dels* en kombinerad paket- och personbil, *dels ock* en lastbil. Den utvidgade driften hade medfört ett så ökat behov av transportmedel, att båda bilarna fullt utnyttjades. Laboratoriet ombesörjde nu självt med lastbilen transport av hästar och kalvar, vilket medförde en god besparing, då en enda hästtransport måst betalas med ända till 55 kronor. Sådana transporter förekomme i allmänhet flera gånger i veckan och utgifterna härför hade då belastat delposten till inköp av inventarier. Personbilen vore monterad för gengasdrift, vilket visat sig ekonomiskt med avseende å reparationer. Under förutsättning att personbilen under budgetåret 1946/47 kunde drivas med flytande bränsle, beräknade föreståndaren reparationskostnaderna för laboratoriets båda bilar till 1 500 kronor årligen. Under det sistförflutna budgetåret hade för drivmedel till laboratoriets båda bilar utgivits 8 024 kronor. Lastbilen hade då ej varit i bruk mer än under tre månader. För drivmedel till laboratoriets båda bilar beräknades för ett år 15 000 kronor. På grund härav beräknas beloppet av ifrågasvarande delpost till 16 500 kronor.

Delposten till *diverse utgifter* slutligen har föreståndaren med hänsyn till att kostnaderna för drivmedel till bilarna upptagits under nästföregående post beräknat till 3 000 kronor, innebärande en sänkning i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade beloppet av 3 000 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts har föreståndaren hemställt, att till bestridande av laboratoriets omkostnader för nästa budgetår måtte anvisas (4 000 + 145 000 + 600 + 530 500) 680 100 kronor.

Medicinalstyrelsen har med hänsyn till den alltmera intensifierade verksamheten vid laboratoriet och därmed följande ökade behov funnit grundad anledning till föreståndarens förslag om höjning av beloppen beträffande åtskilliga anslagsposter. Med hänsyn till bland annat den ovisshet, som råder beträffande prisutvecklingen efter fredens inträdande, har styrelsen dock funnit sig böra iakttaga viss återhållsamhet vid beräkandet av de skilda medelsbehoven. De i föreståndarens skrivelse framlagda förslagen gäve styrelsen anledning till särskilda uttalanden i följande avseenden.

Då det icke torde få anses uteslutet, att torveldning åtminstone delvis kunde undvikas vid laboratoriet under bränsleåret 1946/47, torde delposten till bränsle, lyse, gas och vatten ej böra beräknas till högre belopp än 100 000 kronor. Styrelsen ansåge icke tillräckliga skäl föreligga för genomförande av föreståndarens förslag att ange de under anslagsposten till övriga utgifter

upptagna högstbestämda delposterna förslagsvis, och styrelsen kunde därför icke biträda förslaget i denna del. Med hänsyn till de förhållandevis obetydliga belopp, varom det rörde sig, funne styrelsen ej heller skäl ansluta sig till förslaget om tillskapande av särskild delpost för drift och underhåll av fortskaffningsmedel samt för legor av sådana. I anslutning till det sist anförda torde såsom hittills vid beräkning av delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument hänsyn böra tagas till kostnader för erforderliga reparationer av laboratoriets bilar. Då grundad anledning funnes att antaga, att inom en nära framtid driften av bilarna skulle kunna ske med flytande bränsle och till följd därav reparationskostnaderna kunna beräknas väsentligt nedgå, föreslår styrelsen att ifrågavarande delpost upptages med 15 500 kronor.

Vad anginge delposten till inköp och underhåll av djur finge styrelsen framhålla, att statens sakrevision i samförstånd med styrelsen till utredning upptagit frågan rörande det för statsverket ekonomiskt mest fördelaktiga tillvägagångssättet vid inköp av hästar för serumframställning. Då det ej vore utslutet, att denna utredning kunde påvisa vissa besparingsmöjligheter, föreslår styrelsen, att uppräkningsposten av denna anslagspost begränsades till 125 000 kronor. Vidkommande delposten till inköp av förbrukningsartiklar syntes densamma, då anledning funnes till antagande, att nuvarande onormalt höga priser genom ökad varuimport skulle kunna väsentligt reduceras, icke böra upptagas med högre belopp än 110 000 kronor. Även uppräkningsposten av delposten till tjänstedräkt m. m. torde med hänsyn till väntad nedgång i priserna kunna något reduceras. Styrelsen föreslår, att posten fastställs till 5 900 kronor. Beträffande delposten till tvätt och inre renhållning uttalar styrelsen, att det ej syntes utslutet, att åtminstone någon del av laboratoriets tvätt skulle kunna utföras å statlig tvättinrättning, varigenom en icke obetydlig besparing skulle kunna vinnas. Med hänsyn härtill föreslås, att posten beräknas till 20 000 kronor. Med inräknande såsom hittills i delposten till diverse utgifter av beräknade kostnader för inköp av drivmedel för laboratoriets bilar samt för körlegor föreslås, att sagda post upptages med oförändrat belopp, 6 000 kronor.

Föreståndarens beräkning i övrigt hade icke givit styrelsen anledning till erinran, varför styrelsen beräknat laboratoriets omkostnader för nästa budgetår till 522 000 kronor.

Departements-
chefen.

Som jag under nästföregående punkt anført är det vanskligt att nu bedöma omfattningen av verksamheten vid laboratoriet under nästa budgetår. På grund härav anser jag försiktigheten bjuda, att föreståndarens äskanden beträffande olika poster under förevarande anslag avsevärt reduceras. Därest det skulle visa sig, att verksamheten måste fortgå i oförminskad eller endast obetydligt förminskad omfattning, torde frågan om överskridande av de anslagsposter, beträffande vilka sådant kan bli erforderligt, få i vanlig ordning underställas Kungl. Maj:ts prövning. Från dessa utgångspunkter har jag uppskattat anslagsbehovet på sätt i det följande anges.

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde med hänsyn till belastningen å densamma under sistförflutna budgetår böra upptagas till 3 000 kronor.

Vad angår posten till expenser torde för *bränsle, lyse, gas och vatten* med hänsyn till utgifterna för ändamålet under budgetåret 1944/45 böra beräknas ett högre belopp än det för innevarande budgetår anvisade. Höjningen

torde dock med beaktande av vad medicinalstyrelsen anfört i detta avseende tills vidare böra begränsas till 10 000 kronor, varför för hithörande utgifter bör avses ett belopp av 100 000 kronor. Mot uppskattningen av det för *övriga expenser* erforderliga beloppet har jag med hänsyn till att behovet av en utbyggnad av laboratoriets telefonväxel torde få anses styrkt intet att erinra. Till *expenser* bör sålunda beräknas ett belopp av (100 000 + 25 000) 125 000 kronor.

För publikationstryck räknar jag med ett oförändrat belopp av 600 kronor.

Jag kan icke ansluta mig till förslaget om tillskapande under anslagsposten till *övriga utgifter* av en särskild delpost för drift och underhåll av forskaffningsmedel samt för legor av sådana.

Delposten till *inköp av bakteriologiska preparat* torde med hänsyn till ovissheten beträffande importmöjligheterna böra uppföras med oförändrat belopp av 100 000 kronor.

Då det gäller avvägningen av delposten till *inköp och underhåll av inventarier och instrument*, torde till en början böra beaktas att för reparationer av laboratoriets autoklaver ävensom annan instrumentell inredning kräves ökad medeltillgång. Å andra sidan kunna, såsom medicinalstyrelsen framhållit, kostnaderna för reparationer av laboratoriets bilar till följd av övergången från gengasdrift till drift med flytande bränslen beräknas väsentligt nedgå. Höjningen av delposten torde därför i avbidan på ytterligare erfarenhet kunna begränsas till 1 500 kronor. För egen del vill jag alltså förorda, att posten för nästa budgetår upptages med ett belopp av 15 500 kronor. Utgifterna under delposterna till *inköp och underhåll av djur* samt *inköp av förbrukningsartiklar* ha under budgetåret 1944/45 väsentligt överstigit de för budgetåret anvisade beloppen, vilket sammanhänger med den under budgetåret särskilt stora verksamheten. Då omfattningen av verksamheten nästa budgetår under alla omständigheter får antagas bli betydande, synes en uppräknig av ifrågavarande delposter böra ske. Jag förordar, att delposterna upptagas till respektive 124 000 och 110 000 kronor.

Utan att taga ställning till frågan om ökat forskningsarbete bör bedrivas vid laboratoriet, vill jag, med hänsyn till önskvärdheten av att prövning utav vid utländska institut tillämpade metoder i viss utsträckning kommer till stånd vid laboratoriet, tillstyrka, att delposten till *vetenskapliga arbeten* uppräknas med 1 500 kronor till 7 500 kronor.

Delposten till *tjänstedräkt m. m.* torde med hänsyn till vad föreståndaren anfört beträffande densamma böra höjas, varvid emellertid den senast föreliggande belastningssiffran bör tjäna till ledning och posten alltså uppföras med 5 400 kronor.

Uppenbarligen är det av vikt, att det bakteriologiska arbetet icke försvåras till följd av eftersatt rengöring av laboratorielokalerna. Med hänsyn till vad föreståndaren härom anfört biträder jag förslaget om uppräknig av delposten till *tvätt och inre renhållning*. Därest av medicinalstyrelsen an-

visade besparingsmöjligheter tillvaratagas, anser jag, att en höjning av denna post till 20 000 kronor bör förslås.

Medicinalstyrelsens beräkning av återstående delposter, tillhoppa 8 000 kronor, har icke givit mig anledning till erinran. Posten till övriga utgifter skulle enligt vad jag sålunda förordat uppgå till (100 000 + 15 500 + 124 000 + 110 000 + 7 500 + 5 400 + 20 000 + 2 000 + 6 000) 390 400 kronor.

Vid bifall till vad här föreslagits skulle omkostnadsstaten för laboratoriet komma att för nästa budgetår upptaga följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	3 000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	125 000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	600
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	390 400
	<u>Summa kronor</u>	<u>519 000</u>

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 519 000

[116.] 8. **Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	64 000	71 455
1945/46	78 500	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	96 200	—

Kungl. Maj:t har den 18 maj 1945 fastställt av riksdagen godkänd personalförteckning för statens rättskemiska laboratorium, vilken finnes intagen å s. 267 i statsliggaren för innevarande budgetår.

Kungl. Maj:t har vidare samma dag fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	25 400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	46 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	6 600
	<u>Summa förslagsanslag kronor</u>	<u>78 500</u>

Med skrivelse den 31 augusti 1945 har medicinalstyrelsen överlämnat en av *laboratoriets föreståndare, professorn E. Wolff*, gjord framställning angående medelsbehovet för nästa budgetår.

Föreståndaren har därvid framhållit, att arbetet vid laboratoriet på alla områden med undantag av alkoholanalyserna i rattfylleriärenden undergått en betydande ökning under den sista femårsperioden. Till belysning härav har föreståndaren lämnat följande sifferuppgifter rörande under åren 1940—1944 och första halvåret 1945 till laboratoriet inkomna ärenden.

År	Blodgrupps- ärenden (i faderskaps- frågor)	Allmänna rätts- medicinska ärenden	Alkohol- analyser
1940	800	195	876
1941	884	177	477
1942	992	191	707
1943	1 081	209	822
1944	1 239	244	933
1945 ^{1/1-30} 6	654	190	518

I anslutning till dessa uppgifter anför föreståndaren i huvudsak följande:

Ökningen av arbetet med faderskapsärendena är mycket större än som framgår av siffrorna, emedan vid laboratoriet sedan mer än ett år tillbaka samtliga blodprov även undersökas på den ännu relativt litet kända P-egenskapen, vilket är synnerligen tidsödande. Ökningen av de allmänna rättsmedicinska ärendena har varit särskilt stark under år 1945. Detta är icke någon tillfällighet, utan står i samband med inrättandet av statens rättsläkarstation i Stockholm, varifrån i en mängd fall av s. k. fullständiga dödsintygsobduktioner undersökningsmaterial insändes till rättskemiska laboratoriet. I den mån den planerade omorganisationen av rättsmedicinalväsendet i riket blir helt genomförd, kan man vänta en ytterligare ökning av antalet dylika ärenden. Antalet alkoholärenden är ännu relativt ringa på grund av de stränga trafikrestriktionerna — före kriget var antalet dylika ärenden omkring 2 000 årligen — men har dock visat en stadig stegring sedan 1941, då minimum nåddes. Så snart biltrafiken åter blir något så när normal, har man att räkna med en mycket betydande ökning av alkoholblodproven, sannolikt en fördubbling eller mera. I stort sett kan man nog säga, att arbetet vid laboratoriet redan nu (bortsett från den under budgetåret 1944/45 inrättade s. k. Rh-centralen) är av nästan dubbelt så stor omfattning som år 1940, och under budgetåret 1946/47 kan det med säkerhet antagas vara mer än fördubblat i jämförelse med budgetåret 1939/40.

Emellertid har under denna tid praktiskt taget ingen personalförstärkning skett vid laboratoriet. De enda ändringar, som förekommit (alltjämt bortsett från Rh-avdelningen), äro, att från och med den 1 juli 1945 två extra ordinarie befattningshavare överförts till ordinarie i samma lönegrad, att assistenten vid laboratoriet blivit tjänsteman i lönegraden Ex 21 i stället för arvodestjänsteman med ett arvode av 8 500 kronor samt att det för tillfällig extra personal och vikariatsersättningar avsedda beloppet höjts med 3 000 kronor, likaledes från och med den 1 juli 1945.

Följden härav har givetvis varit, att arbetsbelastningen för laboratoriets personal blivit så stor, att det löpande arbetet endast med svårighet kunnat medhinnas och att det vetenskapliga arbetet måst åsidosättas, så att endast sådana vetenskapliga arbeten kunnat utföras, som stå i direkt sammanhang med det praktiska arbetet och utgöra bearbetningar av de härvid vunnna resultaten. I längden utgör emellertid ett sådant tillstånd en stor fara för laboratoriets vetenskapliga standard.

Föreståndaren framhåller härefter, att före år 1940 alkoholanalyser utförts av minst två laboratoriebiträden och tidtals dessutom av extra personal. Sedan nämnda år hade det emellertid varit tillräckligt med ett laboratoriebiträde för dessa undersökningar. Det andra biträdet hade därför överförts till blodgruppsundersökningarna. Endast härigenom hade det varit möjligt att medhinna arbetet med dessa undersökningar. Då emellertid arbetet med

alkoholanalyserna med säkerhet kunde väntas kräva två laboratoriebiträden under budgetåret 1946/47, vore det oundgängligen nödvändigt, att ytterligare ett laboratoriebiträde anställdes, vilket lämpligen borde placeras i lönegraden Eo 7 liksom den förutvarande tjänsteman, som haft samma uppgifter.

Föreståndaren föreslår vidare att, för att avlasta föreståndaren från en del av det rutinmässiga arbetet och möjliggöra för honom att medhinna vetenskapligt arbete, vid laboratoriet anställas en kemiskt skolad assistent med ett arvode av 6 000 kronor.

Härjämte föreslår föreståndaren, att laboratorstjänsten i lönegraden Eo 26 överföres till ordinarie stat. Som skäl härför anför föreståndaren, att tjänstens nuvarande innehavare vore medicine och filosofie doktor samt varit anställd vid laboratoriet i nära 14 år såsom assistent och laborator.

Föreståndaren erinrar vidare om att under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 12 000 kronor för Rh-centralens personal ävensom att föreståndaren i annat sammanhang föreslagit en höjning av nämnda belopp för löpande budgetår med 7 600 kronor till 19 600 kronor. För nästa budgetår borde man enligt föreståndaren för samma ändamål räkna med minst sistnämnda belopp, 19 600 kronor. Slutligen har föreståndaren för möjliggörande i större utsträckning av vikariat under sommarmånaderna föreslagit en höjning med 1 000 kronor av det för extra personal och vikariatsersättningar avsedda beloppet.

Från nu nämnda utgångspunkter har föreståndaren beräknat posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän till 35 900 kronor, posten till avlöningar till icke-ordinarie personal till 54 600 kronor samt posten till rörligt tillägg till 7 100 kronor. Anslaget i sin helhet skulle i enlighet härmed behöva upptagas till 97 600 kronor.

Medicinalstyrelsen har för egen del tillstyrkt föreståndarens framställning utom i vad avser den ifrågasatta anslagsökningen för förstärkning av arbetskrafterna under sommaren. Styrelsen har beräknat anslaget till 95 900 kronor, varav till avlöningar till ordinarie tjänstemän 35 400 kronor, till arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, 6 000 kronor, till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 47 500 kronor samt till rörligt tillägg 7 000 kronor.

I avgivet utlåtande i ärendet har *statskontoret* förklarat sig icke ha något att erinra mot att laboratorbefattningen överfördes till ordinarie stat. Vad angår den begärda personalförstärkningen — en kemiskt skolad assistent och ett laboratoriebiträde — anför statskontoret, att behovet härav undandroge sig ämbetsverkets bedömande. Mot de föreslagna avlöningsförmånerna syntes emellertid intet vara att invända. I fråga om Rh-centralen erinrar statskontoret om att föredragande departementschefen i 1945 års statsverksproposition förutsatt, att sedan ytterligare något års erfarenhet vunnits angående resultatet av undersökningarna rörande blodfaktorn Rh, frågan om dessas fortsatta bedrivande vid laboratoriet skulle upptagas till omprövning och därefter underställas Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill har statskontoret ansett, att frågan om anslagsförhöjning för detta ändamål vore för tidigt väckt.

tillstyrker jag. Posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde i anledning härav böra uppräknas med 10 300 kronor till 35 700 kronor.

Jämväl förslaget om anställande vid laboratoriet av en assistent med kemisk utbildning biträder jag. Ej heller har jag något att erinra mot det arvode, 6 000 kronor, som föreslagits skola utgå till ifrågavarande befattningshavare. För bestridande av detta arvode torde i laboratoriets avlöningsstat böra upptagas en anslagspost till arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, å nämnda belopp, 6 000 kronor.

Med hänsyn till den väntade ökningen av antalet alkoholanalyser tillstyrker jag vidare förslaget om anställande av ytterligare ett laboratoriebiträde i lönegraden Eo 7 för utförande av sådana analyser. Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör på grund härav höjas med 3 300 kronor. Sedan riksdagen numera med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 334/1945 framlagda förslag å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisat ytterligare medel för bedrivande av vissa undersökningar rörande blodfaktorn Rh (Rhesus), torde vidare i överensstämmelse med föreståndarens förslag för samma ändamål under nästa budgetår böra beräknas ett belopp av 7 600 kronor utöver det belopp av 12 000 kronor, som avsetts för ändamålet under löpande budgetår. Å andra sidan bör förevarande anslagspost nedräknas med ett belopp av 9 900 kronor, motsvarande avlöningen till nuvarande extra ordinarie laboratorn. I enlighet härmed och då jag i likhet med medicinalstyrelsen icke anser mig kunna tillstyrka, att ytterligare medel anvisas för extra personal och för vikariatsersättningar, beräknar jag anslagsposten till (46 500 + 3 300 + 7 600—9 900) 47 500 kronor.

Posten till rörligt tillägg slutligen torde böra beräknas till 7 000 kronor.

Enligt mina beräkningar skulle alltså anslaget i sin helhet för nästa budgetår upptagas till (35 700 + 6 000 + 47 500 + 7 000) 96 200 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att i gällande personalförteckning för statens rättskemiska laboratorium en befattning såsom laborator i lönegraden Eo 26 skall utbytas mot en befattning såsom laborator i lönegraden A 26;

dels godkänna följande avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 35 700
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t.....	» 6 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 47 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 7 000

Summa förslagsanslag kronor 96 200;

dels ock till Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 96 200

[117.] 9. **Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	20 600	32 536
1945/46	21 300	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	24 800	—

Kungl. Maj:t har den 18 maj 1945 fastställt omkostnadsstat för laboratoriet, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	500
2. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	6 500
3. <i>Övriga utgifter, förslagsvis</i>	»	14 300
		Summa kronor 21 300

Av posten till *expenser* avses 2 000 kronor till bränsle, lyse, gas och vatten samt 4 500 kronor till *övriga expenser*. Posten till *övriga utgifter* fördelar sig med 1 000 kronor å inköp av provtagningsmaterial för alkoholblodprov åt polismyndigheterna, 9 800 kronor å inköp och underhåll av apparater, förbrukningsartiklar m. m. samt 3 500 kronor å städning, diskning och rehallning.

Med skrivelse den 31 augusti 1945 har medicinalstyrelsen överlämnat av *laboratoriets föreståndare, professorn E. Wolff*, gjord beräkning av medelsbehovet för ifrågakvarande ändamål under nästa budgetår.

Föreståndaren har därvid upptagit anslagsposten till sjukvård m. m. till oförändrat belopp, 500 kronor.

Beträffande anslagsposten till *expenser* har föreståndaren föreslagit en höjning av det för *övriga expenser* avsedda beloppet med 1 000 kronor till 5 500 kronor. Som skäl härför har anförts, att förbrukningen av papper, blanketter och skrivmateriel av alla slag ökat betydligt och syntes komma att öka ytterligare ävensom att behov föreläge att komplettera laboratoriets bestånd av böcker och tidskrifter. Då föreståndaren räknat med oförändrat belopp för bränsle, lyse, gas och vatten, har alltså anslagsposten till *expenser* uppskattats till (2 000 + 5 500) 7 500 kronor.

I fråga om anslagsposten till *övriga utgifter* föreslår föreståndaren med hänsyn till en väntad ökning av antalet alkoholblodprov en höjning av delposten till inköp av provtagningsmaterial för dylika prov åt polismyndigheterna med 500 kronor till 1 500 kronor. Beträffande delposten till inköp och underhåll av apparater, förbrukningsartiklar m. m. framhåller föreståndaren, att det ökade arbetet vid laboratoriet även medförde en väsentlig ökning av kostnaderna för förbrukningsartiklar av olika slag, särskilt glasvaror och kemikalier. På grund av de anvisade medlens knapphet samt delvis på grund av avspärrningen från import hade det vidare icke varit möjligt att under de senaste åren göra några nämnvärda nyanskaffningar av apparater och instrument. För att åtminstone i någon mån möjliggöra en dylik nyanskaffning och för att kunna öka inköpen av kemikalier föreslår förestån-

daren en höjning av delposten med 3 000 kronor till 12 800 kronor. Beträffande delposten till städning, diskning och renhållning ifrågasätter föreståndaren däremot icke någon ändring. Anslagsposten till övriga utgifter har alltså av föreståndaren beräknats till (1 500 + 12 800 + 3 500) 17 800 kronor.

I enlighet härmed har föreståndaren föreslagit, att till bestridande av laboratoriets omkostnader för nästa budgetår måtte anvisas (500 + 7 500 + 17 800) 25 800 kronor.

Medicinalstyrelsen har intet haft att erinra mot föreståndarens beräkningar.

Mot den föreliggande beräkningen av anslagsposterna till sjukvård m. m. och till expenser har jag intet att erinra. Dessa poster torde alltså bära upptagas med 500 respektive 7 500 kronor.

Departements-
chefen.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter tillstyrker jag den föreslagna höjningen från 1 000 till 1 500 kronor av delposten till inköp av provtagningsmaterial för alkoholblodprov åt polismyndigheterna. Beträffande delposten till inköp och underhåll av apparater, förbrukningsartiklar m. m. förordar jag en tillfällig höjning för nästa budgetår från 9 800 till 11 800 kronor för möjliggörande av viss nyanskaffning av apparater och instrument. Delposten till städning, diskning och renhållning slutligen torde bära beräknas till oförändrat belopp, 3 500 kronor. Anslagsposten till övriga utgifter skulle alltså upptagas till (1 500 + 11 800 + 3 500) 16 800 kronor.

Vid bifall härtill kommer omkostnadsstaten för laboratoriet att upptaga följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	500
2. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	7 500
3. <i>Övriga utgifter, förslagsvis</i>	»	16 800
	Summa kronor	24 800

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 24 800

[118.] 10. **Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	107 700	115 896
1945/46	109 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	122 500	—

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1939 fastställt av riksdagen godkänd personalförteckning för statens farmaceutiska laboratorium, vilken finnes intagen å s. 268 i statsliggaren för innevarande budgetår.

Vidare har Kungl. Maj:t den 18 maj 1945 fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för laboratoriet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	43 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	7 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	45 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	12 800
Summa förslagsanslag		109 000

Från posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, äro avsedda att bestridas arvode å 1 000 kronor till föreståndaren för laboratoriet samt arvode å 6 400 kronor till en assistent.

Av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må följande belopp disponeras allenast för härefter angivna ändamål, nämligen ett belopp av 3 000 kronor för bestridande av ersättningar för kliniska och radiologiska undersökningar utom laboratoriet samt ett belopp av likaledes 3 000 kronor för avlönande av extra arbetskraft för utarbetande av ett supplement till en av medicinalstyrelsen utgiven synonymförteckning över likvärdiga läkemedel ävensom för meddelande av råd och upplysningar åt sjukhus- och tjänsteläkare i läkemedelsekonomiska frågor.

Med skrivelse den 31 augusti 1945 har medicinalstyrelsen överlämnat av föreståndaren för laboratoriet, *H. Rydin*, gjord framställning rörande medelsbehovet för avlöningar vid laboratoriet för nästa budgetår.

Föreståndaren har däri till en början föreslagit, att laboratoriets personal utökas med en assistent i lönegraden Ex 22 samt med ett laboratoriebiträde i lönegraden Eo 6. Till stöd härför har föreståndaren framhållit i huvudsak följande:

Vid laboratoriets omorganisation år 1938 hade icke laboratoriets personal utökats i den utsträckning de sakkunniga och medicinalstyrelsen förordat. Efter omorganisationen hade personalen endast förstärkts med ett laboratoriebiträde, och laboratoriet hade blott i enstaka fall medgivits rätt att tillfälligt anställa extra arbetskraft. Laboratoriets arbetsbörda hade emellertid successivt vuxit. Dessa förhållanden hade medfört, att laboratoriet numera icke kunde på ett tillfredsställande sätt utföra de uppgifter, som åvilade laboratoriet, varjämte laboratoriet endast undantagsvis medhunnit att planlägga och realisera egna initiativ av praktisk och vetenskaplig art inom laboratoriets verksamhetsområde. För att laboratoriet skulle kunna utöva sin verksamhet i erforderlig omfattning, vore en personalökning därför ofrånkomlig. För att tillgodose det omedelbara behovet borde en assistent i lönegraden Ex 22 och ett laboratoriebiträde i lönegraden Eo 6 anställas.

Vid upprepade tillfällen hade framhållits det stora behovet av ytterligare en assistent med medicinsk utbildning. Alltsedan omorganisationen år 1938 funnes fyra assistenter anställda vid laboratoriet, av vilka tre hade farmaceutisk och en medicinsk utbildning. Redan 1937 års sakkunniga hade ansett behov föreligga av fem assistenter. Den del av laboratoriets arbete, som för

utförandet krävde medicinsk sakkunskap, hade under senaste åren ökat såväl till art som till omfång i sådan grad, att ytterligare en assistentbefattning nu vore oundgängligen nödvändig. Knappheten på arbetskraft tvingade föreståndaren att i stor utsträckning förrätta assistent tillkommande göromål, vilket försvårade den rationella planläggningen och utförandet av såväl biologiska avdelningens som för hela laboratoriet gemensamma arbetsuppgifter. För närvarande medhonne laboratoriet huvudsakligen endast att utreda och avgiva yttranden i till laboratoriet remitterade ärenden av brådskande natur, medan andra mycket betydelsefulla arbetsuppgifter måste skjutas åt sidan i avvaktan på en förstärkning av den medicinskt utbildade personalen. Dessutom hade de senaste årens snabba utveckling på läkemedelsområdet medfört icke endast att nya läkemedel tagits i bruk utan även att det medicinska värdet hos ett stort antal äldre läkemedel och läkemedelskombinationer borde upptagas till förnyad prövning i belysningen av den goda verkan hos de nyuppfunna medlen. En sådan omprövning beträffande äldre specialiteter, som nu kontinuerligt ägde rum i ringa skala men som borde ske i betydligt större omfattning, vore såväl av medicinsk som av socialekonomisk betydelse. Utprövandet av lämplig metodik för biologisk undersökning av läkemedel, vilket vore en viktig del av laboratoriets arbete, medhunnas för närvarande endast i enstaka fall.

Den föreslagna laboratoriebiträdestjänsten behövde laboratoriet i första hand för att kunna effektivisera efterkontrollen av farmaceutiska specialiteter. Dessa efterkontroller borde enligt de sakkunnigas uttalade uppfattning och medicinalstyrelsens direktiv utföras efter den principen, att varje specialitet underkastades sådan kontroll ungefärligen vart femte år. På grund av brist på arbetskraft och anslag hade dylika efterkontroller hittills endast kunnat verkställas i mycket ringa omfattning. En effektivisering av denna laboratoriets verksamhet vore därför nödvändig. I detta syfte hade från och med den 1 juli 1945 ytterligare en laboratoriebiträdestjänst inrättats vid laboratoriets kemiska avdelning. För att i ökad omfattning även kunna utföra efterkontroller beträffande sådana farmaceutiska specialiteter, som krävde biologisk prövning, erfordrades en förstärkning av den biologiska avdelningens personal med ett laboratoriebiträde i lönegraden Eo 6. För biologiska efterkontroller erlade vederbörande tillverkare en tilläggsavgift, som skulle täcka undersökningskostnaderna, vari inberäknats även utgifterna för personal. Vidare skulle enligt förslaget till den nya upplagan av svenska farmakopén ett antal läkemedel underkastas biologisk prövning, vilket komme att medföra ökat arbete för laboratoriet och med nuvarande personal mindre tid för efterkontroller.

Föreståndaren föreslår vidare, att två assistenter i lönegraden Ex 21 och en assistent med ett arvode av 6 400 kronor för år uppflyttas till lönegraden Ex 22. Härom yttrar föreståndaren i huvudsak följande:

Av laboratoriets fyra assistentbefattningar vore en placerad i lönegraden Ex 22 och två i lönegraden Ex 21, varjämte en vore förenad med ett årligt arvode av 6 400 kronor. Befattningarna vore sålunda fördelade å laboratoriets båda avdelningar, att assistentbefattningen i lönegraden Ex 22, vars innehavare hade läkarutbildning, vore placerad å biologiska avdelningen, och övriga assistentbefattningar, vilkas innehavare hade apotekarutbildning, å kemiska avdelningen. I sitt förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 hade medicinalstyrelsen hemställt, att laboratoriets samtliga assistentbefattningar måtte placeras i lönegraden Ex 22. För assistenterna i lönegraden Ex 21 hade överföringen på extra stat medfört lönesänkning. En jämförelse med lönevillkoren för apotekare, anställda vid civilapoteken eller vid det statliga militärapoteket, utvisade också en ännu större skillnad än för ett år sedan till de senare kategoriernas fördel. Genom nytt kollektivavtal, gällande från den 1

december 1944, hade apotekarnas vid civilapoteken lönevillkor ytterligare förbättrats, till följd varav 1945 års riksdag funnit skäligt bevilja vid militärapoteket anställda apotekare visst arvodestillägg. Redan före tillkomsten av detta arvodestillägg hade sistnämnda apotekare uppburit ett arvode, motsvarande avlöning enligt lönegraden A 20 eller lönegraden Ex 23. Då kravet på vetenskaplig utbildning hos de vid laboratoriet anställda apotekarna måste ställas högre än vad som torde vara nödvändigt för tjänst vid militärapoteket, syntes denna skillnad i lönehänseende mellan statligt anställda apotekare böra utjämnas. Med hänsyn till lönegradsplaceringen av övriga assistentbefattningar vid medicinalstyrelsen underställda laboratorier ansåge föreståndaren emellertid det ej lämpligt att för närvarande hemställa om annan löneförbättring för ifrågavarande assistenter än deras uppflyttning till lönegraden Ex 22. Enligt föreståndarens mening förefunnes vidare intet skäl för att innehavaren av den med ett årligt arvode av 6 400 kronor förenade assistentbefattningen i lönehänseende skulle intaga en sämre ställning än innehavarna av de övriga assistentbefattningarna vid kemiska avdelningen, eftersom kravet på kompetens vore lika för samtliga dessa befattningshavare. Även denna assistentbefattning borde därför överföras till extra stat och placeras i lönegrad Ex 22.

Härjämte föreslår föreståndaren uppflyttning av laboratoriets båda kontorsbiträden i lönegraden A 4 respektive Eo 4 till kanslibiträden i lönegraden A 7. Till stöd härför anför föreståndaren huvudsakligen följande:

De båda kontorsbiträdena tjänstgjorde på var sin avdelning med liknande arbetsuppgifter såväl beträffande art som omfattning. Kontorsbiträdet i lönegraden A 4, som tjänstgjorde å kemiska avdelningen, hade att diarieföra all till laboratoriet inkommande och från laboratoriet utgående post samt att föra större delen av laboratoriets huvuddiarier och laboratoriets personalbok ävensom kemiska avdelningens kortsystem, kassabok och diaries. Hon hade vidare att tillse, att det å laboratoriet förda registret över farmaceutiska specialiteter befunde sig i aktuellt skick, att förrätta diverse andra expeditionsgöromål och att utföra biblioteksarbete. Kontorsbiträdet i lönegraden Eo 4, som tjänstgjorde å biologiska avdelningen, ålåg att föra vissa av laboratoriets huvuddiarier samt avdelningens kortsystem, kassabok och diaries. Vidare hade hon att förrätta diverse andra expeditionsgöromål och att utföra biblioteksarbete. På grund av att biologiska avdelningens föreståndare vore förordnad jämväl såsom föreståndare för hela laboratoriet tillkomme det kontorsbiträdet på denna avdelning att även bestrida huvudsakliga delen av de skriv- och expeditionsgöromål, som vore av administrativ och kameral natur. Den nuvarande innehavaren av tjänsten hade dessutom genom tjänstgöring såsom t. f. laboratoriebiträde förskaffat sig god kännedom om det experimentella arbetet, vilket visat sig vara till stor fördel vid bland annat bearbetning av material ur laborationsjournaler för vetenskapligt och praktiskt ändamål.

Enligt föreståndarens mening borde vidare laboratoriets vaktmästare uppflyttas från lönegraden A 5 till lönegraden A 7. En sådan uppflyttning syntes föreståndaren synnerligen befogad, särskilt med hänsyn till den kompetens, som erfordrades för de verkstadsarbeten och den tillsyn av apparatur, som måste utföras på ett laboratorium med såväl djurexperimentellt som kemiskt arbete. Vid andra såväl större som mindre statliga medicinska och farmaceutiska institutioner vore, framhåller föreståndaren, minst en av vaktmästarna vid varje institution placerad i lönegraden A 7 med undantag för de fall, där vaktmästaren vore att anse såsom expeditionsvakt.

Slutligen föreslår föreståndaren, att laboratoriets djurskötare uppflyttas från lönegraden Ex 4 till lönegraden A 5. Föreståndaren erinrar om att laboratoriet den 1 april 1939 erhållit en djurskötare, vilken sedan den 1 juli 1939 varit placerad i lönegraden Ex 4. En år 1940 utförd utredning hade givit vid handen, att laboratoriets normala behov av djurskötare uppginge till två sådana. Under senare år hade emellertid laboratoriet på grund av brist på anslag endast kunnat utöva verksamhet i den utsträckning, att en djurskötare med periodisk hjälp av ett laboratoriebiträde kunnat ombesörja skötseln av laboratoriets djur. De gångna årens erfarenheter hade sålunda ådagalagt, att i varje fall ett konstant behov av minst en väl kvalificerad djurskötare förefunnnes vid laboratoriet. Djurskötaren tillkomme icke endast att ombesörja vanlig utfodring av och renhållning efter ett stort antal experimentdjur utan även att bland annat sköta aveln, utöva viss tillsyn över opererade djur och bereda erforderliga specialkostor. I betraktande av det stora ansvar, som vilade på djurskötaren, och det förhållandevis självständiga arbete, denne hade att utföra, ansåge föreståndaren en placering i lönegraden A 5 synnerligen väl motiverad.

Föreståndaren framhåller härefter, att laboratoriet räknade med att under våren 1947 kunna utge en ny upplaga av förteckningen »Läkemedelssynonymer». Härför erfordrades ett belopp av 4 000 kronor till arvoden åt en läkare och en apotekare, som på sedvanligt sätt skulle biträda vid utarbetandet av den nya upplagan. För dessa arvoden skulle nämnda personer jämväl biträda laboratoriet vid meddelandet av råd och upplysningar åt myndigheter och enskilda i läkemedelsekonomiska frågor. Föreståndaren framhåller, att förteckningen i stor utsträckning användes av läkarna och att den även för apoteken syntes vara av stort värde ävensom att förteckningen för att fylla kravet på aktualitet måste utkomma med ej för långa tids mellanrum.

I anslutning till det anförda har föreståndaren beräknat anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän till 49 900 kronor, posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till 1 000 kronor, posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till 58 700 kronor, posten till rörligt tillägg till 15 200 kronor och anslaget i dess helhet alltså till 124 800 kronor.

Medicinalstyrelsen har för egen del tillstyrkt föreståndarens förslag om inrättande av ytterligare en assistentbefattning i lönegraden Ex 22 och en laboratoriebiträdestjänst i lönegraden Eo 6. Styrelsen framhåller, att styrelsen ansåge det oundgängligen nödvändigt, att efterkontroller av farmaceutiska specialiteter, som hittills bedrivits i alltför ringa omfattning, komme att utföras i avsedd utsträckning.

Vad angår förslaget om uppflyttning av de två assistenterna med apotekarutbildning från lönegraden Ex 21 till lönegraden Ex 22 framhåller styrelsen, att något skäl icke föreläge för skillnad i lönehänseende mellan nämnda befattningshavare och apotekarna vid det statliga militärapoteket, i all synnerhet som kravet på vetenskaplig utbildning hos assistenterna måste ställas

högre än som syntes vara nödvändigt för tjänst som apotekare vid militär-
apoteket. Eftersom löneförmånerna för såväl de vid nämnda apotek som de
vid de civila apoteken anställda apotekarna vore gynnsammare, funne styrel-
sen det vidare uppenbart, att väl kvalificerade assistenter fortsättningsvis
icke kunde påräknas vid en så låg lönesättning som lönegraden Ex 21. Sty-
relsen ville därför förorda en uppflyttning till lönegraden Ex 22.

Beträffande förslaget om uppflyttning av assistenten å kemiska avdel-
ningen med ett arvode av 6 400 kronor för år till lönegraden Ex 22 erinrar
styrelsen om att styrelsen i sitt förslag till anslagsäskanden för innevarande
budgetår framhållit, att arbetet på avdelningen med redan genomförd arbets-
fördelning icke syntes ytterligare kunna så differentieras i mera respektive
mindre krävande uppgifter, att det med hänsyn därtill kunde vara befogat
med olika löneställning för assistenterna. Styrelsen hade vidare anfört, att
laboratoriets arbetsuppgifter krävde höga kvalifikationer hos envar av assi-
stenterna samt att det icke kunde påräknas, att den lägre assistentbefatt-
ningen under någon längre tid skulle kunna hållas besatt med högt kvalifi-
cerad person, för vilken innehavet av befattningen måste innebära en väsent-
lig ekonomisk uppoffring, då god tillgång på i lönehänseende bättre tjänster
förefunnes utanför laboratoriet, ävensom att det vore av betydelse, att en
tjänst, som vore förenad med lägre lön, ur meritsynpunkt syntes bliva satt
efter en sådan av liknande art med högre lön, även om arbetsuppgifterna i
verkligheten vore likvärdiga. Under hänvisning till vad styrelsen sålunda
anfört har styrelsen nu ånyo föreslagit, att assistentbefattningen i fråga om-
ändras till extratjänst och placeras i lönegraden Ex 22.

Styrelsen har jämväl tillstyrkt den föreslagna uppflyttningen av kontors-
biträdena i lönegraden A 4 respektive Eo 4 till kanslibiträden i lönegraden
A 7 samt av vaktmästaren från lönegraden A 5 till lönegraden A 7.

Däremot har styrelsen icke ansett sig kunna förorda, att djurskötaren i
lönegraden Ex 4 överfördes till ordinarie stat och placerades i lönegraden
A 5. Styrelsen framhåller, att de göromål, djurskötaren hade att förrätta,
närmast syntes motsvara de arbetsuppgifter, som åvilade stallbiträde vid sta-
tens bakteriologiska laboratorium och hästskötare vid statens veterinärmedi-
cinska anstalt, vilka senare befattningshavare vore placerade i lönegraden
Eo 5. Styrelsen ansåge sig därför endast kunna tillstyrka, att djurskötaren
överfördes till extra ordinarie stat och placerades i sistnämnda lönegrad.

Mot förslaget att höja det för rådgivning i läkemedelsekonomiska frågor
m. m. avsedda beloppet med 1 000 kronor till 4 000 kronor har styrelsen intet
haft att erinra, då enligt styrelsens mening under nästa budgetår en ny
upplaga av publikationen »Läkemedelssynonymer» syntes böra utgivas.

Med utgångspunkt från vad sålunda förordats har medicinalstyrelsen an-
sett posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän böra upptagas till 46 800
kronor, posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl.
Maj:t, till 1 000 kronor, posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie per-
sonal till 61 600 kronor samt posten till rörligt tillägg till 15 600 kronor, ut-
görande tillhoppa 125 000 kronor.

I ärendet ha utlåtanden avgivits av statskontoret och allmänna lönenämnden.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot att vaktmästartjänsten uppflyttades från lönegraden A 5 till lönegraden A 7. Däremot har ämbetsverket icke funnit ådagalagt, att de båda kontorsbiträdenas åligganden genomgående vore av så kvalificerad natur, att en uppflyttning till lönegraden A 7 vore befogad. Skulle emellertid göromålen å kontorsbiträdesbefattningarna kunna så fördelas, att de mest kvalificerade arbetsuppgifterna sammanfördes till den ena tjänsten, syntes tillräckliga skäl föreligga att förändra denna till en kanslibiträdestjänst i lönegraden A 7.

Beträffande den föreslagna placeringen av samtliga assistenttjänster i lönegraden Ex 22 har statskontoret erinrat om att frågan om dessa tjänsters löneställning varit föremål för prövning vid 1945 års riksdag samt att därvid följts de riktlinjer, som kommit till tillämpning beträffande lönegradsplaceringen av assistenttjänsterna vid statens veterinärmedicinska anstalt och statens bakteriologiska laboratorium, nämligen att assistenter med läkarutbildning placerats i lönegraden Ex 22 och assistenter med annan utbildning i lönegraden Ex 21. Statskontoret kunde icke finna, att därefter några omständigheter inträffat, vilka borde föranleda en ändring i vad sålunda beslutats. Vad beträffade den arvodesavlönade assistenttjänsten, vilken vore förenad med det s. k. lägre arvodet, ansåge statskontoret sig icke kunna tillstyrka ett uppflyttande av densamma till lönegraden Ex 21. Därest ett överförande till löneplan Ex av denna tjänst ansåges böra komma till stånd, syntes enligt ämbetsverkets mening en placering i lönegraden Ex 16 närmast böra komma i fråga.

Vad angår frågan om anställande av en ytterligare assistent med medicinsk utbildning och ett nytt laboratoriebiträde å den biologiska avdelningen anför statskontoret, att behovet härav undandroge sig ämbetsverkets närmare bedömande. Mot den av medicinalstyrelsen föreslagna uppflyttningen av djurskötaren till lönegrad Eo 5 hade statskontoret icke något att erinra, liksom ämbetsverket ej heller ville motsätta sig, att det för rådgivning i läkemedelsekonomiska frågor m. m. avsedda beloppet höjdes med 1 000 kronor.

Ej heller *allmänna lönenämnden* har ansett sig kunna tillstyrka, att de assistenter, som hade farmaceutisk utbildning, uppflyttades från lönegraden Ex 21 till lönegraden Ex 22. Då emellertid enligt lönenämndens uppfattning de anförda skälen för en förbättrad löneställning för ifrågavarande assistenter icke kunde fränkännas visst berättigande, ville lönenämnden föreslå, att medgivande lämnades därtill, att assistenterna från och med den 1 juli 1946 placerades i 19:e löneklassen av lönegraden Ex 21. Denna placering borde enligt lönenämndens mening också komma den assistent till del, som för närvarande uppbure ett årsarvode av 6 400 kronor.

Beträffande förslaget om ombildning av de två kontorsbiträdesbefattningarna i lönegraden A 4 respektive lönegraden Eo 4 till ordinarie kanslibiträdesbefattningar i lönegraden A 7 upplyser lönenämnden, att två av näm-

dens ledamöter på nämndens uppdrag besökt laboratoriet för närmare undersökning av skäligheten och lämpligheten av den begärda ombildningen. Av därvid inhämtade upplysningar, kompletterade med de i framställningen givna, framginge enligt lönenämndens mening, att skäl syntes föreligga för inrättande av en ordinarie kanslibiträdesbefattning å laboratoriets kemiska avdelning, varför nämnden tillstyrkte, att en sådan befattning inrättades. Jämväl för inrättandet av en liknande befattning å laboratoriets biologiska avdelning förefunnes enligt lönenämndens mening vissa skäl. Lönenämnden ville därför ej motsätta sig att även å sistnämnda avdelning inrättades en kanslibiträdesbefattning. Med hänsyn bland annat till svårigheten att nu kunna förutse den i framtiden lämpliga organisationen av biträdestjänsterna vid det i utveckling stadda laboratoriet borde emellertid enligt lönenämndens mening icke nu inrättas mer än en ordinarie kanslibiträdesbefattning vid laboratoriet. Den nya befattningen å biologiska avdelningen borde därför tills vidare vara extra ordinarie.

Lönenämnden har slutligen anført, att lönenämnden ej funnit anledning framställa erinran mot förslagen om uppflyttning av vaktmästarbefattningen från lönegraden A 5 till lönegraden A 7 och om överföring av djurskötarbefattningen från lönegraden Ex 4 till lönegraden Eo 5.

Före-
draganden.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen föreligger ett trängande behov av förstärkning av den medicinskt utbildade personalen vid statens farmaceutiska laboratorium. Med hänsyn härtill och då det enligt min uppfattning är angeläget, att de betydelsefulla uppgifter som tillkomma laboratoriet, icke minst i vad avser de senaste årens nyheter på läkemedelsområdet, ej bliva eftersatta, vill jag tillstyrka, att vid laboratoriet anställs ytterligare en assistent med läkarutbildning, vilken i likhet med laboratoriets hittillsvarande assistent med sådan utbildning torde böra placeras i lönegraden Ex 22. Jämväl behovet av det föreslagna laboratoriebiträdet i lönegraden Eo 6 å biologiska avdelningen — vilket biträde närmast skulle syssla med efterkontrollen av farmaceutiska specialiteter — finner jag styrkt.

I likhet med statskontoret och allmänna lönenämnden anser jag däremot skäl icke föreligga att frångå de av 1945 års riksdag godtagna principerna beträffande lönegradsplaceringen av laboratoriets assistenter med farmaceutisk utbildning, innebärande att dessa skola vara placerade i lönegraden Ex 21. Jag kan därför icke tillstyrka det av medicinalstyrelsen nu framlagda förslaget om uppflyttning av dem till lönegraden Ex 22. Jag vill emellertid förorda, att dessa assistenter, i enlighet med vad allmänna lönenämnden föreslagit, från och med den 1 juli 1946 placeras i 19:e löneklassen. Förslaget om överförande till extra stat av den assistenttjänst, som för närvarande är förenad med ett arvode av 6 400 kronor, anser jag mig icke kunna biträda.

Vad angår förslaget om förändring av kontorsbiträdestjänsterna i lönegraderna A 4 och Eo 4 till kanslibiträdestjänster har jag funnit tillräckliga skäl för lönegradsuppflyttning föreligga allenast beträffande det ordinarie kon-

torsbiträdet, som tjänstgör å laboratoriets kemiska avdelning. Jag vill därför förorda, att på denna avdelning inrättas en kanslibiträdestjänst, vilken emellertid tills vidare allenast bör placeras å extra ordinarie stat. Vid bifall härtill bör givetvis kontorsbiträdestjänsten i lönegraden A 4 kvarstå i laboratoriets personalförteckning utan att dock uppehållas.

De föreslagna uppflyttningarna av vaktmästarbefattningen från lönegraden A 5 till lönegraden A 7 och djurskötartjänsten från lönegraden Ex 4 till lönegraden Eo 5 tillstyrkas av mig.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat torde anslagsbehovet böra beräknas i enlighet med följande.

Posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, vilken för löpande budgetår är upptagen till 43 000 kronor, bör i anledning av uppflyttningen av vaktmästartjänsten från 5:e till 7:e lönegraden uppräknas med 200 kronor. Å andra sidan medför förslaget om uppflyttning av kontorsbiträdestjänsten i lönegraden A 4 till kanslibiträdesbefattning i lönegraden Eo 7 en minskning av medelsbehovet under posten med 3 300 kronor. Posten skulle alltså behöva upptagas till $(43\,000 + 200 - 3\,300)$ 39 900 kronor, vilket belopp med hänsyn till underbelastning å posten under de båda senaste budgetåren torde kunna avrundas nedåt till 39 500 kronor.

Posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör upptagas till oförändrat belopp, 7 400 kronor.

Under posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, vilken i gällande avlöningsstat är upptagen till 45 800 kronor, bör till att börja med för de föreslagna nya befattningarna som assistent i lönegraden Ex 22 och laboratoriebiträde i lönegraden Eo 6 beräknas 6 800 respektive 3 100 kronor. Vidare bör posten uppräknas med 3 500 kronor för en kanslibiträdesbefattning i lönegraden Eo 7 och med 400 kronor för överföring av djurskötartjänsten från lönegraden Ex 4 till lönegraden Eo 5. Härjämte bör för löneklassuppflyttning av de båda farmaceututbildade assistenterna i lönegraden Ex 21 avses ett belopp av 800 kronor. Slutligen torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag det för rådgivning i läkemedelsekonomiska frågor m. m. avsedda beloppet böra för nästa budgetår, då en ny upplaga av publikationen »Läkemedelssynonymer» är avsedd att utgivas, höjas med 1 000 kronor till 4 000 kronor. I enlighet härmed skulle anslagsposten för nästa budgetår upptagas till $(45\,800 + 6\,800 + 3\,100 + 3\,500 + 400 + 800 + 1\,000)$ 61 400 kronor.

Posten till rörligt tillägg slutligen synes kunna upptagas till 14 200 kronor.

Enligt dessa beräkningar skulle anslaget i sin helhet uppgå till $(39\,500 + 7\,400 + 61\,400 + 14\,200)$ 122 500 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att i gällande personalförteckning för statens farmaceutiska laboratorium en befattning såsom vaktmästare i lönegraden A 5 skall utbytas mot en befattning såsom vaktmästare i lönegraden A 7;

Femte huvudtiteln.

dels godkänna följande avlöningsstat för statens farmaceutiska laboratorium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	39 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	7 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	61 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	14 200
Summa förslagsanslag		kronor 122 500;

dels ock till Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 122 500

[119.] 11. **Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader, förslagsanslag**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	38 500	43 113
1945/46	36 500	—
1946/47 (<i>förslag</i>).....	47 500	—

Den 18 maj 1945 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för statens farmaceutiska laboratorium, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	500
2. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	13 500
3. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	22 500
Summa		kronor 36 500

Beträffande omkostnadsstatens närmare utseende får jag hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår, s. 269.

Med skrivelse den 31 augusti 1945 har medicinalstyrelsen överlämnat en av *föreståndaren för laboratoriet, H. Rydin*, gjord beräkning av medelsbehovet för laboratoriets omkostnader under nästa budgetår.

Föreståndaren har till sjukvård m. m. upptagit samma belopp som det för innevarande budgetår anvisade eller 500 kronor.

Vad angår posten till *expenser* har föreståndaren till bränsle, lyse, gas och vatten räknat med ett oförändrat belopp av 2 500 kronor, under det att delposten till övriga *expenser* föreslagits skola sänkas från 11 000 till 5 800 kronor. Sänkningen är föranledd därav, att föreståndaren föreslagit, att utgifterna för städning, diskning och renhållning, vilka för närvarande belastar delposten till övriga *expenser*, från och med nästa budgetår i stället skulle bestridas från en ny delpost under anslagsposten till övriga utgifter, vilken ordning tillämpades vid övriga statslaboratorier och syntes medföra vissa fördelar av kameral natur. Av förenämnda belopp å 5 800 kronor ha 900 kro-

nor beräknats för skrivmateriel m. m., 1 400 kronor för telegram, telefon m. m. och 3 500 kronor för litteraturinköp, inbindning av böcker m. m. Anslagsposten till expenser har alltså upptagits till sammanlagt (2 500 + 5 800) 8 300 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter framhåller föreståndaren inledningsvis, att laboratoriet på grund av under krigsåren inträffade prisstegringar på apparater, djur, kemikalier, glas och andra förbrukningsartiklar samt ökningen av laboratoriets experimentella arbete vore i största behov av ökade anslag. Laboratoriet hade på olika sätt sökt nedbringa utgifterna. Sålunda hade laboratoriet låtit anstå med inköp av dyrbarare apparater m. m. och med verkställandet av kostsamma undersökningar samt i den utsträckning sådant varit möjligt avstått från att göra framställning om förhöjda anslag i avvaktan på en gynnsammare ekonomisk situation. Detta hade medfört, att en förstärkning av vissa delposter nu vore ofrånkomlig för att laboratoriet på ett tillfredsställande sätt skulle kunna utöva läkemedelskontrollen i avsedd omfattning.

I fråga om beräkningen av de olika delposterna under anslagsposten till övriga utgifter innefattar föreståndarens förslag följande.

Beträffande delposten till *inköp och underhåll av inventarier och instrument* erinrar föreståndaren om att posten under de senaste budgetåren icke varit föremål för någon höjning, trots att priserna å nya inventarier stigit och utgifterna för reparationer och annat underhåll av apparatur ökat, så att dessa utgifter nu belöpte sig till omkring 30 % av de anvisade medlen. Med hänsyn härtill ansåge föreståndaren, att delposten borde uppräknas med 1 000 kronor till 4 000 kronor.

Delposten till *inköp och underhåll av djur* har beräknats till 12 000 kronor, innebärande en höjning med 3 000 kronor. Höjningen har motiverats med dels den stora prisstegring på marsvin, som inträffat under de senaste åren, dels ock med att åtskilliga kostsamma undersökningar, som under de första krigsåren kunnat uppskjutas, nu måste komma till utförande. Belastningen å delposten för budgetåret 1944/45 hade utgjort 9 769 kronor, vilken siffra emellertid icke angäve laboratoriets verkliga behov av medel för ändamålet. Belastningen skulle ha uppgått till minst 13 000 kronor, om icke laboratoriet erhållit 3 000 kronor från försvarets sjukvårdsförvaltning för inköp av försöksdjur i samband med för detta ämbetsverks räkning utfört arbete och om icke laboratoriet lyckats erhålla vissa försöksdjur kostnadsfritt. Därest laboratoriet icke erhållit i uppdrag att utföra detta arbete åt sjukvårdsförvaltningen, hade det varit erforderligt att begära förstärkning av delposten med ungefär samma belopp för verkställande av andra nödvändiga undersökningar, som måst uppskjutas. Om laboratoriet icke bereddeshöjning att inköpa tillräckligt antal försöksdjur, vore det omöjligt för laboratoriet att på ett rationellt sätt kunna bedriva läkemedelskontrollen. På grund av den stora efterfrågan på djur torde någon nämnvärd sänkning av priset på dem icke vara att förvänta.

Delposten till *inköp av specialiteter för efterkontroll* har upptagits till oförändrat belopp, 2 000 kronor.

Delposten till *inköp av förbrukningsartiklar* föreslås höjd med 1 500 kronor till 9 000 kronor. Föreståndaren framhåller, att belastningen å delposten för det sistförflutna budgetåret utgjort 8 809 kronor. Trots att priserna å förbrukningsartiklar stigit med omkring 30 % och laboratoriets arbetsbörda

vuxit, hade delposten endast förstärkts med 500 kronor under krigsåren. Under budgetåret 1944/45 hade laboratoriet tillfälligtvis erhållit 500 kronor från statens reservförrådsnämnd för bestridande av kostnaderna för vissa förbrukningsartiklar i samband med undersökningar åt nämnden. I regel kunde laboratoriet dock icke erhålla något som helst tillskott från annat håll. Behovet av komplettering av laboratoriets kemikalie- och glasförråd vore stort.

Vidare föreslås, att laboratoriet skulle tillförsäkras ett fast forskningsanslag genom upptagande under förevarande anslagspost av en särskild delpost, förslagsvis benämnd *vetenskaplig forskning*. Föreståndaren framhåller, att det, för att laboratoriet på ett framgångsrikt sätt skulle kunna handha den statliga läkemedelskontrollen och tillfredsställande lösa åtskilliga laboratoriet åvilande viktiga arbetsuppgifter, vore oundgängligen nödvändigt, att laboratoriets befattningshavare bereddes möjlighet till sådan forskning inom laboratoriets arbetsområde i erforderlig utsträckning. Denna synpunkt hade visserligen beaktats vid utformningen av laboratoriets instruktion, men huvudsakligen på grund av brist på medel hade vetenskaplig forskning i någon nämnvärd omfattning icke kunnat bedrivas vid laboratoriet. Medelsbehovet för nästa budgetår för ifrågakommande ändamål har beräknats till 10 000 kronor.

Härjämte har, såsom framgått av det föregående, föreslagits, att under ifrågakommande anslagspost skulle uppföras en ny delpost till *städning, diskning och renhållning*. Föreståndaren upplyser, att utgifterna för nämnda ändamål under sistförflutna budgetår uppgått till 5 398 kronor. Med hänsyn till nödvändigheten av en mera omfattande storstädning samt höjningen av städerskornas löner borde medelsbehovet för nästa budgetår beräknas till 6 000 kronor.

För *tillverkning av nationella standardpreparat (etalonger)* har vidare beräknats ett engångsbelopp av 5 000 kronor. Föreståndaren erinrar att tidigare anvisats ett belopp av samma storlek för tillverkning av de standardpreparat, som beräknats få omedelbar användning. Med hänsyn till ikraftträdandet av den nya upplagan av svenska farmakopén kunde något ytterligare uppskov med tillverkningen av de återstående preparaten icke ifrågakomma.

Delposten till *diverse utgifter* har slutligen föreslagits sänkt från 1 000 till 700 kronor, varvid som skäl för sänkningen framhållits att laboratoriet med största sannolikhet icke behövde bestrida några nämnvärda kostnader för luftskydd under nästa budgetår.

Delposten till övriga utgifter har alltså beräknats till (4 000 + 12 000 + 2 000 + 9 000 + 10 000 + 6 000 + 5 000 + 700) 48 700 kronor.

Anslaget i sin helhet skulle vid bifall till vad föreståndaren föreslagit behöva upptagas till (500 + 8 300 + 48 700) 57 500 kronor.

Medicinalstyrelsen har tillstyrkt föreståndarens förslag. Beträffande förslaget om anvisande av medel till vetenskaplig forskning anför styrelsen följande:

I olika sammanhang och från skilda håll har tidigare understrukits angelägenheten av att vetenskaplig forskning bedrivs vid laboratoriet. Det må härtill erinras, att en vetenskaplig bearbetning av de olika, efter hand uppkommande problem, som sammanhänga med bedömning och prövning av läkemedel, utgör en av grundförutsättningarna för att från det allmännas sida en fullgod och betryggande läkemedelskontroll skall kunna upprätthållas. Den här avsedda forskningen bör givetvis omfatta läkemedelsprovningens område och stå öppen i första hand för vid laboratoriet anställda, i andra hand även för vid laboratoriet arbetande, därifrån icke avlönade vetenskapsidkare. Re-

sultaten av forskningen beräknas direkt eller indirekt komma det allmänna till godo i form av mera prisbilliga, verksamma och tillförlitliga läkemedel. Vad sålunda anförts synes medicinalstyrelsen till fullo motivera, att en av statsmedel understödd vetenskaplig forskning på ifrågavarande område utan ytterligare dröjsmål kommer till stånd.

Posten till sjukvård m. m. torde böra upptagas till oförändrat belopp, 500 kronor.

Före-
draganden.

Jämväl utgifterna för bränsle, lyse, gas och vatten beräknar jag till samma belopp som det för löpande budgetår anvisade eller 2 500 kronor. Vad angår delposten till övriga expenser tillstyrker jag det framlagda förslaget om förändrad redovisning av utgifterna för städning, diskning och renhållning. Sagda utgifter böra alltså från och med nästa budgetår bestridas från en särskild delpost under anslagsposten till övriga utgifter. I anledning härav kan delposten till övriga expenser på föreslaget sätt nedsättas till 5 800 kronor. Posten till expenser skulle alltså uppgå till (2 500 + 5 800) 8 300 kronor.

Vad beträffar posten till övriga utgifter förordar jag de föreslagna höjningarna av delposterna till inköp och underhåll av inventarier och instrument, till inköp och underhåll av djur samt till inköp av förbrukningsartiklar med respektive 1 000, 3 000 och 1 500 kronor till respektive 4 000, 12 000 och 9 000 kronor. Däremot anser jag mig icke kunna tillstyrka, att särskilda medel anvisas för vetenskaplig forskning vid laboratoriet, utan torde kostnaderna härför få bestridas från vederbörande delposter i övrigt. I enlighet med vad jag i det föregående förordat bör vidare under förevarande anslagspost upptagas en ny delpost till städning, diskning och renhållning, vilken jag i likhet med laboratorieföreståndaren beräknar till 6 000 kronor. Under erinran om att för budgetåret 1944/45 för tillverkning av nationella standardpreparat (etalonger) anvisats ett belopp av 5 000 kronor, motsvarande halva den beräknade totala kostnaden härför, tillstyrker jag jämväl, att för nästa budgetår för tillverkning av de återstående preparaten beräknas ett belopp av 5 000 kronor. Slutligen torde delposten till diverse utgifter i enlighet med laboratorieföreståndarens förslag böra nedsättas med 300 kronor till 700 kronor. I enlighet härmed skulle anslagsposten till övriga utgifter för nästa budgetår uppgå till (22 500 + 1 000 + 3 000 + 1 500 + 6 000 + 5 000—300) 38 700 kronor.

Vid bifall till vad här föreslagits skulle omkostnadsstaten för laboratoriet komma att för nästa budgetår upptaga följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	500
2. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	8 300
3. <i>Övriga utgifter, förslagsvis</i>	»	38 700
		<hr/>
	Summa kronor	47 500

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens farmaceutiska laboratorium*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 47 500

Provinsiälläkarstaten.

[120.] 12. Förste provinsiälläkare och provinsiälläkare m. fl.: Avlöningar, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	4 100 000	4 015 271
1944/45	4 175 000	4 162 220
1945/46	4 390 000	—
1946/47 (<i>förslag</i>).....	4 700 000	—

Kungl. Maj:t har den 18 maj 1945 fastställt personalförteckning för förste provinsiälläkare och provinsiälläkare. Förteckningen, vilken finnes intagen i statsliggaren för innevarande budgetår (s. 270), upptager 406 provinsiälläkarbefattningar, varav trettiofem inrättats genom beslut av 1945 års riksdag. Kungl. Maj:t uppdrog samma dag åt medicinalstyrelsen att underställa Kungl. Maj:t förslag till inrättande från och med den 1 januari 1946 av tjugo samt från och med den 1 april 1946 av ytterligare femton nya provinsiälläkardistrikt.

Kungl. Maj:t har vidare nyssnämnda dag fastställt följande avlöningsstat för förste provinsiälläkare och provinsiälläkare m. fl., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsiälläkare och provinsiälläkare), <i>förslagsvis</i>	kronor	3 465 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden till biträdande förste provinsiälläkare	kronor	11 600
b. Avlöning åt civila läkarstipendiater, <i>förslagsvis</i>	»	18 400
	»	30 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	375 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	520 000
		<hr/>
	Summa förslagsanslag	kronor 4 390 000

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag rörande medelsbehovet för hithörande ändamål under nästa budgetår. Styrelsen har därvid till en början erinrat om vad styrelsen i skrivelse den 31 augusti 1944 anfört angående behovet av en snar fortsatt utbyggnad av provinsiälläkarorganisationen. (En redogörelse för innehållet i sistnämnda skrivelse återfinnes i 1945 års statsverksproposition, V. s. 161 o. f.). Styrelsen framhåller nu härutöver, att behovet av en förstärkt tjänsteläkarorganisation gjort sig särskilt starkt gällande sedan den förstärkta försvarsberedskapen upphört och den civila hälso- och sjukvården åter krävde att bli tillgodosedd i normal omfattning. Landstingens många framställningar om inrättande av extra provinsiälläkardistrikt visade också, att man där vore medveten om

behovet av flera tjänsteläkare, främst för att kunna på önskat sätt uppehålla och främja den socialhygieniska verksamheten. De extra provinsialläkar-distrikten måste dock anses vara en övergångsform till de ordinarie distrikten och i de fall, där de i det extra distriktet ingående kommunerna vore ekonomiskt mindre bärkraftiga, hade de att dragas med ofta mycket kännbara utgifter för att få sitt behov av läkarvård fyllt. Statsbidraget till de extra provinsialläkarnas löner utgjorde nämligen i de fall, där sådant bidrag utginge, en väsentligt mindre andel än förut, sedan en allmän reglering av de extra provinsialläkarnas löner numera genomförts.

I enlighet med vad styrelsen anfört i sin nyssnämnda skrivelse den 31 augusti 1944 föreslår styrelsen, att femtio nya provinsialläkar-distrikt inrättas under budgetåret 1946/47, varav tjugo från den 1 januari och trettio från den 1 april 1947.

Styrelsen betonar i detta sammanhang, att ett stort antal välutbildade läkare funnes i vårt land, som hade för avsikt att söka inträde på provinsialläkarbanan. Den föreslagna snabba utbyggnadstakten äventyrade därför på intet sätt provinsialläkarkårens höga standard. Till belysning härav meddelar styrelsen, att verkställda utredningar gåve vid handen, att även om under den närmaste tioårsperioden tillkomme 50 nya tjänster om året, det dock kunde beräknas, att efter periodens slut 150 à 250 välutbildade läkare skulle vänta på erhållande av provinsialläkar-distrikt. Styrelsen framhåller vidare, att medelåldern vid utnämning till första ordinarie beställning, som nu vore 41 år, vid en sådan utvidgning av organisationen skulle något nedgå men fortfarande vara för hög med hänsyn till den tidiga pensionsåldern för provinsialläkare eller 63 år. Styrelsen upplyser härjämte, att, medan ökningen av antalet läkarbefattningar under åren 1920—1940 uppgått till 57 % vid tuberkulossjukhus, 181 % vid andra anstalter för kroppsligt sjuka och 154 % vid sinnessjukhus, ökningen under samma tid för provinsialläkarkåren uppgått till endast 13,3 %.

I fråga om beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår erinrar styrelsen om att anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän för budgetåret 1945/46 höjts med 155 000 kronor för avlöning under halva budgetåret för de trettiofem nya tjänster, som vore avsedda att inrättas under budgetåret. Med utgångspunkt från en årlig nettolön av 9 000 kronor per tjänst borde anslagsposten i anledning av inrättandet av dessa trettiofem tjänster för nästa budgetår, då avlöning komme att utgå under hela budgetåret, uppräknas med 160 000 kronor. Vid bifall till styrelsens förslag om inrättande av ytterligare femtio tjänster under budgetåret 1946/47 borde posten härutöver uppräknas med 157 500 kronor. Sammanlagt skulle alltså erfordras en höjning av anslagsposten med $(160\,000 + 157\,500)$ 317 500 kronor. Då nyinrättandet av tjänster icke omedelbart medförde hela den beräknade merbelastningen, ansåge styrelsen emellertid en höjning av posten med 300 000 kronor till 3 765 000 kronor vara tillräcklig för budgetåret 1946/47.

Posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, anser styrelsen kunna upptagas med oförändrat belopp, 30 000 kronor.

Femte huvudtiteln.

Vad angår posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upplyser styrelsen, att belastningen å posten redan under budgetåret 1943/44 överstigit det för innevarande budgetår anvisade beloppet. Med hänsyn härtill och då i samband med inrättandet av nya tjänster uppkomme ökat behov av vikarier och extra läkare för biträde åt tjänsteläkarna, föreslår styrelsen, att posten uppräknas med 25 000 kronor till 400 000 kronor.

Posten till rörligt tillägg slutligen har styrelsen ansett böra förstärkas med 25 000 kronor och alltså uppföras med 545 000 kronor.

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag skulle sålunda anslaget i sin helhet behöva upptagas med (3 765 000 + 30 000 + 400 000 + 545 000) 4 740 000 kronor.

Svenska landstingsförbundet har i yttrande över medicinalstyrelsens framställning anfört i huvudsak följande.

I tidigare avgivna yttranden över medicinalstyrelsens anslagsökanden för nu berörda ändamål har förbundet starkt understrukit behovet av en snar utbyggnad av provinsialläkarväsendet. Det antal tjänsteläkare, som nu finnes, är alltför litet, för att dessa läkare skola kunna tillfredsställande fullgöra de många arbetsuppgifter, som åvila dem. Icke minst för den av landstingen bedrivna socialhygieniska verksamheten är det av största betydelse, att nya provinsialläkar-distrikt utan tidsutdräkt inrättas i erforderlig omfattning.

För att temporärt söka åstadkomma bättre förhållanden på förevarande område ha landstingen under senare år beslutat inrätta extra provinsialläkar-distrikt, vilket förorsakat såväl landsting som kommuner ej oväsentliga kostnader, helst som avlöningen till de extra provinsialläkarna numera måst höjas. Efter förhandlingar med Sveriges läkarförbund har nämligen överenskommit om att en dylik läkare skall äga åtnjuta en grundlön om 5 500 kronor för år, vartill kommer semesterersättning om 450 kronor och rörligt tillägg å dessa förmåner med 19,6 %.

En lösning av landsbygdens läkarfråga genom anordnande av extra provinsialläkar-distrikt är emellertid ur skilda synpunkter i längden otillfredsställande och bör ej få annan karaktär än som ett provisorium av kort varaktighet. Det är därför påkallat, att dessa distrikt snarast möjligt omändras till ordinarie. För att så skall kunna ske, måste årligen ett betydande antal ordinarie tjänster tillkomma. Det av medicinalstyrelsen föreslagna antalet av 50 nya tjänster under nästa budgetår måste under sådana förhållanden anses som ett minimum.

Departements-
chefen.

Ehuru jag är väl medveten om att ett starkt behov föreligger av utökning av provinsialläkarkåren, anser jag mig dock icke helt kunna biträda medicinalstyrelsens nu framlagda förslag utan förordar, att under nästa budgetår inrättas 35 nya provinsialläkartjänster. Härigenom skulle utbyggnaden av organisationen fortsätta i samma takt, som av riksdagen beslutats för innevarande budgetår. Av de för nästa budgetår föreslagna nya tjänsterna beräknar jag, att 20 skulle kunna inrättas från och med den 1 januari och 15 från och med den 1 april 1947.

Vad beträffar medelsbehovet för nästa budgetår torde posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän i första hand böra uppräknas med 160 000 kronor för avlöande under ett helt år av de 35 provinsialläkar-

tjänster, vilka må inrättas under det löpande budgetåret. Vidare torde för avlönande under ett halvt år av de 20 nya tjänster, som föreslagits inrättade från och med den 1 januari 1947, och under ett kvartal av de 15 tjänster, som skulle inrättas från och med den 1 april 1947, böra beräknas tillhopa 123 750 kronor. I enlighet härmed skulle posten upptagas till (3 465 000 + 160 000 + 123 750) 3 748 750 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas nedåt till 3 725 000 kronor.

Posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen till oförändrat belopp, 30 000 kronor.

Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde böra uppräknas med 25 000 kronor för avlönande av vikarier och extra läkare och alltså upptagas till (375 000 + 25 000) 400 000 kronor.

Posten till rörligt tillägg slutligen torde böra beräknas till 545 000 kronor.

I enlighet härmed skulle anslaget i sin helhet komma att upptagas med (3 725 000 + 30 000 + 400 000 + 545 000) 4 700 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att antalet i gällande personalförteckning för förste provinsialläkare och provinsialläkare upptagna provinsialläkartjänster må utökas från 406 till 441;

dels godkänna följande avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare), <i>förslagsvis</i>	kronor	3 725 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden till biträdande förste provinsialläkare....	kronor	11 600
b. Avlöning åt civila läkarstipendiater, <i>förslagsvis</i> ..	»	18 400
		» 30 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	400 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	545 000
		<hr/>
	Summa förslagsanslag	kronor 4 700 000;

dels ock till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:
Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 4 700 000

[121.] 13. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Sjukvård m. m., förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	10 000	8 167
1944/45	10 000	15 192
1945/46	10 000	—
1946/47 (förslag)	10 000	—

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att anslaget måtte jämväl för nästa budgetår upptagas till 10 000 kronor.

Departements-
chefen.

I enlighet med *medicinalstyrelsens* förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 10 000

[122.] 14. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Reseersättningar, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1943/44	175 000	185 233
1944/45	160 000	169 116
1945/46	200 000	—
1946/47 (förslag)	200 000	—

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag rörande beräkningen av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Styrelsen har däri framhållit, att en effektiv inspektion från tjänsteläkarnas sida vore av stor betydelse för socialhygienien ävensom att man under de normala förhållanden, som numera rådde, måste räkna med en ökning av denna inspektionsverksamhet. Styrelsen har emellertid funnit sannolikt, att ett anslag å det för innevarande budgetår anvisade beloppet, 200 000 kronor, skulle kunna medgiva en sådan intensifiering av inspektionsverksamheten, samt därför hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departements-
chefen.

I likhet med *medicinalstyrelsen* uppskattar jag medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till 200 000 kronor. Jag förutsätter därvid, att, sedan från och med innevarande budgetår den tidigare föreskrivna begränsningen av provinsialläkarnas resor i princip upphävts, ifrågavarande resor dock alltjämt inskränkas i den mån så prövas kunna ske utan olägenhet.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Reseersättningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 200 000

[123.] 15. **Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	30 500	33 700
1945/46	30 500	—
1946/47 (<i>förslag</i>)	30 500	—

[Kungörelse den 30 december 1911 (nr 163, s. 35) angående ändrade bestämmelser i fråga om statsbidrag till avlönande av extra provinsialläkare; kungörelse den 29 juni 1917 (nr 465) angående statsbidrag till avlönande av extra provinsialläkare i avlägsset belägna, särskilt svårbesättliga distrikt; kungörelse den 8 maj 1925 (nr 206) angående dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare.]

Av det för innevarande budgetår beviljade anslaget skall enligt Kungl. Maj:ts beslut den 18 maj 1945 ett belopp av förslagsvis 500 kronor avses för dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *medicinalstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet under nästa budgetår samt därvid anfört följande:

Vid bifall till styrelsens i annat sammanhang framlagda förslag om fortsatt utökande av den nuvarande provinsialläkarorganisationen med 50 nya tjänster skulle ett stort antal av de nuvarande extra provinsialläkartjänsterna kunna beräknas inom kort tid bliva förändrade till ordinarie. Emellertid har under senare tid från landstingens sida framträtt en önskan att genom inrättande av extra provinsialläkardistrikt underlätta och påskynda en utökning av tjänsteläkarorganisationen, som eljest icke är möjlig att utan lång väntetid genomföra. Man bör vidare räkna med att icke alla nuvarande extra provinsialläkardistrikt äro så beskaffade, att de i föreliggande skick kunna ombildas till ordinarie. Antalet framställningar om inrättande av nya extra provinsialläkardistrikt under innevarande budgetår kan icke nu beräknas, men erfarenheterna från föregående budgetår antyda att det kan bli fråga om något eller några tiotal.

I detta sammanhang vill styrelsen även framhålla, att under det förflutna budgetåret en normalisering av lönevillkoren för extra provinsialläkartjänster kommit till stånd, innebärande en grundlön av omkring 5 500 kronor, semesterersättning, pension m. m. Härigenom har statens bidrag till de extra provinsialläkarnas avlönande kommit att utgöra en väsentligt mindre andel än tidigare.

Ehuru styrelsen räknar med att ytterligare ett antal av de extra provinsialläkardistrikten kommer att ombildas till ordinarie under budgetåret 1945/46 vill styrelsen, då det icke är möjligt att förutse, vilket behov av ytterligare anslag, som kan uppkomma på grund av beslut vid 1945 års landsting, föreslå, att anslaget för budgetåret 1946/47 upptages med oförändrat belopp, 30 500 kronor.

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Departements-
Maj:t måtte föreslå riksdagen chefen.

att till *Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 30 500

Sjukvårdsanstalterna.

Sinnessjukvårdsanstalter.

[124.] 16. Statens sinnessjukhus: Avlöningar, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1944/45	26 280 000	27 888 519
1945/46	26 600 000	—
1946/47 (förslag)	28 000 000	—

Kungl. Maj:t har den 29 juni 1945 fastställt personalförteckning för statens sinnessjukhus, vilken finnes intagen i statsliggaren för innevarande budgetår s. 280—281.

Kungl. Maj:t har samma dag fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för statens sinnessjukhus, att tillämpas under budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> kronor 15 600 000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 105 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 7 850 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3 045 000
Summa förslagsanslag kronor 26 600 000	

Därjämte har Kungl. Maj:t meddelat närmare bestämmelser rörande användningen av anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Rörande innehållet i dessa får jag hänvisa till statsliggaren, s. 281—284.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag angående medelsbehovet för nästa budgetår.

Styrelsen har däri till en början — under framhållande av att det till Sätters sjukhus anslutna sekundärsjukhuset i Grangärde beräknades kunna vid ingången av budgetåret 1946/47 öppnas i full drift — behandlat frågan om erforderlig personal vid sekundärsjukhuset samt härom anfört bland annat följande.

Sekundärsjukhuset vore avsett att beläggas med manliga patienter från Sätters sjukhus' upptagningsområde och omfattade 155 platser. Det komme att organiseras på tre normalstora avdelningar och en mindre s. k. öppendörrpaviljong med 20 platser. Med hänsyn till sekundärsjukhusets storlek, på relativt stort avstånd från modersjukhuset, komme det föreståndarinnan åvilande ansvaret att bli betydande. Styrelsen ansåge därför att i staten för sjukhuset borde upptagas en första föreståndarinna. För en redan färdigställd avdelning av sekundärsjukhuset hade tidigare anvisats 1 översköterska, 4 skötare och 1 sköterska, samtliga extra ordinarie. Med hänsyn till svårigheterna att få extra ordinarie överskötersketjänster besatta med kompetenta personer, framför allt på en så avsides belägen ort som Grangärde, ansåge sig styrelsen böra föreslå, att den befintliga överskötersketjänsten överfördes

till ordinarie stat. Den utöver nu nämnda befattningar erforderliga sjukvårdspersonalen beräknade styrelsen till 2 ordinarie översköterskor, 11 ordinarie sköterskor och 11 extra ordinarie sköterskor eller kvinnliga elever.

Vidare finge styrelsen tillstyrka ett av sjukhusets direktion framlagt förslag om inrättande av en befattning som eldare i lönegrad A 6. Härutöver borde, såsom avbytare för eldaren och för utförande av smärre reparationer, finnas en extra ordinarie eldare.

För att leda patienternas arbetsterapi inom vävsalen erfordrades en väverska. Då denna befattningshavare skulle vara ansvarig för garn- och tygförråd m. m. samt även vara kunnig i redovisningsarbeten syntes befattningens placering som väverska i lönegrad A 3 vara motiverad.

Som chef för köksavdelningen hade föreslagits en köksföreståndare i lönegrad A 6. Med hänsyn till den chefsställning innehavaren av denna befattning komme att intaga för den kvinnliga personalen samt därtill att han självständigt komme att handlägga detaljerna beträffande den relativt stora utspisningen, cirka 200 dagportioner, anskaffa vikarier vid personalens förekommande ledigheter och handhava proviantredovisningen, ansåge styrelsen den förslagna lönegradsplaceringen befogad.

Såsom ersättare för köksföreståndaren borde finnas ett ordinarie ekonomibitråde. Ytterligare erfordrades 6 ekonomister (Ek 1) för arbeten i köket samt för städning och servering.

Jordbrukspersonalen borde för budgetåret 1946/47 utgöras av, förutom en tidigare inrättad befattning som befallningsman, en föreståndare för djurstall i lönegrad A 5 och två extra ordinarie ekonomibiträden i lönegrad Eo 4. Styrelsen hade därvid utgått från att nötkreatursbesättningen vid sekundärsjukhusets öppnande icke komme att vara fulltalig utan så småningom skulle utökas.

Slutligen borde liksom för övriga sinnessjukhus medel beräknas för en predikant och en organist.

Enligt medicinalstyrelsens förslag skulle sålunda vid sekundärsjukhuset i Grangärde inrättas följande tjänster, nämligen en första föreståndarinna (A 12), tre översköterskor (A 6), elva sköterskor (A 3), elva sköterskor (Eo 3) eller kvinnliga elever, en eldare (A 6), en eldare (Eo 5), en väverska (A 3), en köksföreståndare (A 6), ett ekonomibitråde (A 2), sex ekonomister (Ek 1), en föreståndare för djurstall (A 5) och två ekonomibiträden (Eo 4). Mot inrättandet av en av de föreslagna ordinarie överskötersketjänsterna skulle svara indragning av en extra ordinarie sådan befattning.

Härutöver har styrelsen räknat med viss, närmast för sekundärsjukhusets behov avsedd personalförstärkning vid modersjukhuset. Sålunda föreslår styrelsen, att antalet läkare vid Sätters sjukhus utökas med en extra ordinarie andre läkare. Styrelsen åberopar till stöd härför, att beläggningen å sjukhusets mansavdelning efter sekundärsjukhusets öppnande komme att bli omkring 800. Då läkarbesök vid Grangärdesjukhuset måste göras minst 2 gånger i veckan, kunde de nu å mansavdelningen tjänstgörande läkarna, en överläkare, en förste läkare och en andre läkare, icke medhinna ett ytterligare ökat arbete. En sådan utökning av läkarpersonalen funne styrelsen befogad jämväl med hänsyn till det krävande arbetet å den specialavdelning för farliga sinnessjuka, som funnes anordnad vid sjukhuset. Vidare föreslår styrelsen, att personalen vid sjukhusets tvättinrättning, som komme att om-

besörja sekundärsjukhusets tvätt med en tvättgodsmängd av cirka 28 300 kg årligen, förstärkes med en ekonomist (Ek 1).

Härefter har styrelsen framlagt ytterligare ett stort antal förslag rörande sinnessjukhusens personal, för vilka styrelsen redogjort i samband med beräkningen av de särskilda anslagsposterna.

Under anslagsposten till *avlönningar till tjänstemän å ordinarie stat* har styrelsen i första hand hemställt om förstärkning av läkarpersonalen.

Styrelsen har därvid föreslagit utökning av nämnda personal för tillgodoseende av den vid de statliga sinnessjukhusen med eget upptagningsområde anordnade hjälpverksamheten. Styrelsen framhåller, att denna verksamhet numera nått en sådan omfattning och betydelse, att den icke kunde medhinnas av den överläkare, som nu jämsides med sin ordinarie tjänst hade att fullgöra de olika uppdrag och förrättningar, som förekomme inom nämnda verksamhet. Styrelsen hade ock tidigare i olika sammanhang framhållit önskvärdheten av att särskilda läkartjänster inrättades för hjälpverksamheten. Styrelsen funne nu tiden vara inne att hjälpverksamheten successivt utrustades med heltidsanställda läkare. Denna utvidgning av sjukhusens resurser borde enligt styrelsens förmenande genomföras på så sätt, att personalstaten från och med nästkommande budgetår årligen utökades med 3 överläkartjänster i lönegrad A 27, intill dess behovet av dylika tjänster i den statliga hjälpverksamheten blivit fyllt. Dessa överläkare borde i likhet med övriga överläkare utöver lönen erhålla förmånen av fri bostad. Då erforderliga lägenheter härför dock icke finnes, hemställde styrelsen, att i stället hyresersättning måtte utgå med samma belopp som kunde bliva fastställda för överläkarna i samma lönegrad vid de rättspsykiatriska undersökningsstationerna. Självständiga hjälpverksamhetsläkare borde först anställas vid Ulleråkers, S:t Lars och Sidsjöns sjukhus. Det till envar av hjälpverksamhetsläkarna vid dessa sjukhus nu utgående arvodet om 600 kronor skulle därvid bortfalla.

Vidare föreslår styrelsen, att två extra ordinarie andre läkarbefattningar, en vid vartdera av S:ta Annas och S:t Olofs sjukhus, förändras till ordinarie.

Styrelsen framhåller, att vid båda dessa sjukhus finnes jämte överläkaren endast en underordnad läkare, samt åberopar till stöd för ifrågavarande förslag önskvärdheten av att undvika allt för täta ombyten på de underordnade befattningarna. Då undersökning av på fri fot varande tilltalades sinnesbeskaffenhet på Gotland skulle verkställas av läkare vid S:t Olofs sjukhus, föreläge för detta sjukhus' vidkommande ytterligare ett skäl till andre-läkartjänstens förändring till ordinarie.

Därjämte har styrelsen gjort framställning om inrättande av en ny ordinarie andre läkartjänst vid Ulleråkers sjukhus såsom ersättning för en på Uppsala universitets stat uppförd amanuensbefattning. Innehavaren av denna befattning hade nämligen deltagit i det löpande arbetet på den professorn i psykiatri underställda avdelningen av Ulleråkers sjukhus men komme i och med tillkomsten av den under uppförande varande psykiatriska

kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala icke längre att tjänstgöra vid Ulleråkers sjukhus. Styrelsen framhåller vidare, att det icke vore att vänta, att arbetet för de å avdelningen tjänstgörande läkarna i och med klinikens förflyttning komme att märkbart minska, detta så mycket mindre, som nu vid sjukhuset tjänstgörande assistentläkare även komme att flyttas över till den nya kliniken.

I fråga om sjukvårdspersonalen har styrelsen påkallat viss förstärkning i anledning av utvidgning av Mariebergs sjukhus med 72 nya vårdplatser. Den erforderliga personalökningen beräknar styrelsen till 8 ordinarie skötare, 4 extra ordinarie skötare eller manliga elever, 5 ordinarie sköterskor och 3 extra ordinarie sköterskor eller kvinnliga elever.

Vid Vipeholms sjukhus föreslås inrättande av en befattning som uppsyningsman, varvid en skötarbefattning skulle indragas. Styrelsen meddelar, att som biträde åt förste uppsyningsmannen vid sjukhuset sedan flera år förordnats en överskötare, som i sin tur ersatts med en nästansvarig skötare, samt framhåller, att erfarenheten visat att ytterligare en uppsyningsmansbefattning vore erforderlig.

Härjämte har styrelsen föreslagit utbyte av två överskötarebefattningar vid Sätters sjukhus mot överskötersketjänster.

Vad angår ekonomipersonalen har styrelsen erinrat om att tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus i betänkande den 18 januari 1943 uttalat sig beträffande till de sakkunniga överlämnade framställningar, avseende omändring av vissa hantverkarbefattningar till hantverksföreståndarbefattningar. De sakkunniga hade anfört, att med hänsyn till att föreståndartjänster borde inrättas i sådana fall, där befattningen hade föreståndarkaraktär, vissa skäl syntes tala för en förändring av angivet slag. De sakkunniga hade emellertid ansett sig icke böra framställa förslag i sådan riktning, när ifrågavarande förändring kunde tänkas vara motiverad även beträffande andra liknande befattningar, och det syntes de sakkunniga erforderligt, att frågan underkastades närmare omprövning av medicinalstyrelsen med beaktande av de särskilda lokala omständigheter, som kunde vara förhanden. I anslutning härtill har styrelsen hemställt om uppflyttning av vissa hantverkar- och sköartjänster till hantverksföreståndarbefattningar.

Sälunda föreslår styrelsen, att en befattning som hantverkare (skräddare) vid Vipeholms sjukhus omändras till hantverksföreståndarbefattning i lönegrad A 10. Å sjukhusets skräddarverkstad, där viss nytillverkning och all lagning av sjukhusets klädespersedlar utfördes, funnes anställda en hantverkare, vilken tjänstgjorde som föreståndare, och en extra skräddare. Å verkstaden sysselsattes dessutom 4 å 5 patienter, ett antal som kunde utökas efter beslutad utvidgning av verkstadslokalerna. Styrelsen funne behovet av en hantverksföreståndarbefattning vid sjukhuset styrkt och ansåge, att densamma liksom vid övriga större och medelstora sinnessjukhus borde placeras i den högre gruppen av hantverksföreståndare.

Rörande en som föreståndare för måleriet vid Salberga sjukhus tjänst-

görande hantverkare framhåller styrelsen, att denne i likhet med hantverksföreståndarna i snickeri, skrädderi och skomakeri vore direkt underställd sysslomannen och lika yrkessjälvständig som dessa. Styrelsen finner det därför befogat, att ifrågavarande hantverkare uppflyttas till hantverksföreståndare, och föreslår, att en dylik befattning i lönegrad A 8 inrättas vid sjukhuset, varvid hantverkarbefattningen skulle indragas.

Medicinalstyrelsen har vidare erinrat om att statsutskottet i utlåtande nr 218/1945 (s. 27) yttrat, att utskottet icke vore berett tillstyrka yrkandet i motionen I: 370 om uppflyttning i lönegrad av en hantverkare (smed) vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg men att utskottet i anledning av vad motionären anfört dock förutsatte, att styrelsen toge under omprövning, huruvida den ifrågavarande tjänsten vore placerad i rätt lönegrad. Styrelsen anför här efter bland annat följande.

Ordinarie befattningar såsom smeder funnes vid sinnessjukhusen till ett antal av 19. Av dessa vore 16 hantverksföreståndare i lönegrad A 8 samt 3 hantverkare i lönegrad A 6, varav en innehade den nu ifrågavarande befattningen vid S:ta Maria sjukhus. Som detta vore ett av de större sjukhusen, där omfattningen av de mekaniska arbetena otvivelaktigt krävde att innehavaren av befattningen ägde mångsidig utbildning inom det mekaniska facket, funne styrelsen motiverat att smedsbefattningen i likhet med vad fallet vore vid de övriga större och de flesta medelstora sinnessjukhusen vore placerad såsom hantverksföreståndare. Styrelsen finge således föreslå, att en befattning såsom hantverksföreståndare i lönegrad A 8 inrättades vid S:ta Maria sjukhus i stället för nuvarande hantverkartjänst.

Beträffande S:t Lars sjukhus föreslår styrelsen omändring av en skötarbefattning till befattning som hantverksföreståndare i lönegrad A 8. Styrelsen framhåller till stöd härför, att vid sjukhuset sedan många år tillbaka funnes en slöjd-, korgmakeri- och borstbinderiverkstad, vilken efterhand utökats och förbättrats. Å verkstaden sysselsattes i regel 18—20 patienter. Förutom omfattande reparations- och renoveringsarbeten av möbler m. m. förekomme en relativt stor nytillverkning av möbler m. m. Till mycket stor del vore det goda resultatet av slöjdverkstaden beroende därpå, att som föreståndare för densamma funnits att tillgå en i möbelsnickeri fullt yrkeskunnig skötare. Verkstaden vore av stor betydelse för patienternas sysselsättning och det vore av stor vikt, att som föreståndare för densamma funnes en väl kvalificerad befattningshavare, som kunde handleda patienterna i arbetet.

Jämväl vid Vipeholms sjukhus föreslås utbyte av en skötarbefattning mot hantverksföreståndarbefattning i lönegrad A 8. Styrelsen framhåller därvid, att någon befattning som sadelmakare icke funnes vid sjukhuset utan att i stället en fullt yrkeskunnig skötare förestått den för sadelmakeriarbeten inrättade verkstaden, där 12 patienter sysselsattes.

Tapetserar- och sadelmakerigöromålen vid Sätters sjukhus ombesörjdes, uppger styrelsen, av för andra uppgifter anställda befattningshavare. En del av dessa arbeten handhades sålunda av en skötare, som emellertid komme att ingå i pensionsåldern under innevarande budgetår. Därjämte utfördes

sådana arbeten på skomakeri- och skrädderverkstäderna, en anordning som icke kunde fortgå efter öppnandet av sekundärsjukhuset i Grangärde med därmed följande ökning av arbetet å nämnda verkstäder. Med hänsyn härtill finner styrelsen behovet av en särskild tjänst för utförande av tapetserar- och sadelmakeriarbeten vid sjukhuset väl motiverat samt föreslår inrättande av en hantverksföreståndartjänst i lönegrad A 8.

En eldarbefattning i lönegrad A 6 vid Västra Marks sjukhus föreslår styrelsen, på grund av att innehavaren av befattningen sysselsattes med uteslutande sådana reparationsarbeten som vid andra sjukhus handhades av hantverkare, skola utbytas mot en hantverkarbefattning. Då vid Vipeholms sjukhus finnes fem eldarbefattningar men ingen av dessa tillhörde 6:e lönegraden, föreslår styrelsen vidare, i enlighet med i propositionen nr 241/1945 förordad princip för placering av eldarbefattningarna tillhörande lönegrad A 6, att en eldarbefattning vid sjukhuset uppflyttas från lönegrad A 5 till A 6.

Vad styrelsen sålunda under förevarande anslagspost och beträffande sekundärsjukhuset i Grangärde föreslagit innebär, att personalförteckningen för statens sinnessjukhus skulle utökas med följande ordinarie befattningar, nämligen tre överläkare (A 27), tre andre läkare (A 26), en första föreståndarinna (A 12), en uppsyningsman (A 10), fem skötare (A 6), fem över-sköterskor (A 6), sexton sköterskor (A 3), en eldare (A 6), en hantverksföreståndare (A 10), fem hantverksföreståndare (A 8), en väverska (A 3), en köksföreståndare (A 6), en föreståndare för djurstall (A 5) och ett ekonomibitråde (A 2). Å andra sidan skulle härvid två överskötarbefattningar (A 8), en eldarbefattning (A 5) och två hantverkarbefattningar (A 6) indragas.

De föreslagna förändringarna i fråga om den ordinarie personalen beräknar styrelsen komma att medföra en kostnadsökning av cirka 127 000 kronor. Styrelsen anser det emellertid tillfyllest att posten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat uppskrives med 100 000 kronor och sålunda upptages med ett belopp av 15 700 000 kronor.

I fråga om posten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t* har styrelsen föreslagit, att de av styrelsen i det föregående berörda arvodena till predikant vid sekundärsjukhuset i Grangärde och för orgelspelning vid sjukhuset bestämmas till 900 respektive 350 kronor för år räknat. I enlighet härmed och då vid bifall till styrelsens förslag om inrättande av tre nya överläkartjänster för hjälpverksamhet arvoden å tillhopa 1 800 kronor skulle indragas, har styrelsen beräknat posten till (105 000 + 1 250 — 1 800) 104 450 kronor samt föreslagit, att posten upptages med ett till 104 500 kronor avrundat belopp.

Vad angår posten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* har styrelsen till en början påkallat höjning av posten med ett belopp av 110 000 kronor, motsvarande skillnaden mellan, å ena sidan, de av styrelsen för helt år till 225 000 kronor beräknade kostnaderna för avlöningar och hyresersättningar åt personalen vid de rättspsykiatriska undersökningsstationerna och, å andra sidan, det för samma ändamål under innevarande budgetårs anslag för halvt år till 115 000 kronor beräknade beloppet.

Beträffande läkarpersonalen anför styrelsen, att sedan flera år som vikarier å vissa ordinarie läkarbefattningar vid sinnessjukhusen tjänstgörande legitimerade läkare icke kunnat erhålla annat arvode än som extra läkare jämte vid sådant förordnande utgående förmåner i övrigt. Styrelsen finner icke dessa läkares avlöningsförhållanden tillfredsställande och föreslår, för att de måtte kunna beredas en mot deras arbete svarande avlöning, att styrelsen bemyndigas till legitimerad läkare, som sedan längre tid än ett år uppehåller ordinarie andre läkartjänst, utanordna lön lika med extra ordinarie andre läkare och tillerkänna dem övriga dylik läkare tillkommande förmåner.

För erhållande av möjlighet att bereda legitimerade läkare, vilka i minst 3 år innehåft dylika förordnanden vid sinnessjukhus eller därmed lika meriterande tjänstgöring, extra ordinarie anställning hemställer styrelsen vidare om inrättande av fem extra ordinarie andre läkarbefattningar, vilka för sådant ändamål icke borde givas fast placering.

Då styrelsen i det föregående föreslagit överförande av två extra ordinarie andre läkartjänster till ordinarie stat samt inrättande av en ny sådan tjänst vid Sätters sjukhus skulle vid bifall härtill och till förslaget om inrättande av läkarbefattningar utan fast placering antalet extra ordinarie andre läkare ökas med fyra till tjugo. Härför skulle erfordras ett belopp av omkring 32 000 kronor.

I fråga om behovet av extra ordinarie sjukvårdspersonal anför styrelsen i huvudsak följande.

Gådeå sjukhus med 307 vårdplatser vore för närvarande sekundärsjukhus under Sidsjöns sjukhus och hade som sådant icke någon egen hjälpverksamhet. Dess läge mitt i en tät bebyggelse gjorde, att det allt fortfarande hade en betydlig intagning av akuta fall. Tillsynen av försöksutskrivna och exspektanter hade genom hjälpverksamhetens nedläggande försämrats. Den vid Sidsjöns sjukhus anordnade hjälpverksamheten vore hårt belastad och behöve förstärkning av sin arbetskraft. Styrelsen föreslog därför en dubblering av föreståndarintjänsten, d. v. s. en ökning av antalet extra ordinarie föreståndarinnor (Eo 7) med en. Erforderliga medel för inrättande av nämnda tjänst utgjorde cirka 3 000 kronor.

Vid behandlingen av psykiska sjukdomar hade under det senaste decenniet patienternas kroppsliga tillstånd med rätta omfattats med allt större intresse. Fullständig kroppslig undersökning måste numera genomföras ej blott av alla nyintagna utan även rutinmässigt i allt större utsträckning återupprepas. För att detta skulle bli möjligt måste sörjas för att tillräcklig skolad personal funnes disponibel på laboratorierna. På befintliga 24 statliga sinnessjukhus funnes för närvarande anställda endast 11 laboratorie-sköterskor. Behovet därutöver kunde icke sättas till lägre än 13. Styrelsen ansåge att detta behov måste fyllas på två år. Med hänsyn härtill hemställde styrelsen att medel — 21 000 kronor — måtte anvisas för inrättande av ytterligare 7 extra ordinarie överskötersketjänster.

1945 års riksdag hade medgivit att utöver de 5 översköterskor, som sedan år 1939 varit anställda för nattjänst, en anordning, av vilken goda erfarenheter vunnits, finge anställas ytterligare 5 extra ordinarie översköterskor för detta ändamål, varigenom hela antalet sådana befattningshavare numera uppging till 10. Då behov föreläge av ytterligare översköterskor för dylik tjänst-

göring finge styrelsen hemställa om inrättande av ytterligare 5 extra ordinarie överskötersketjänster för nattjänstgöring. För detta ändamål erfordrades ett belopp av cirka 14 500 kronor.

Under åberopande av klienteletts oroliga beskaffenhet hade styrelsen i sina anslagsaskanden för innevarande budgetår hemställt om viss utökning av den extra ordinarie vårdpersonalen. Departementschefen hade ansett sig icke kunna för det dåvarande tillmötesgå styrelsens önskemål i detta hänseende i vidare mån än att han förordat, att hälften av det begärda beloppet eller 50 000 kronor ställdes till styrelsens förfogande att användas för tillgodoseende av de mest trängande behoven av personalförstärkning för ändamålet, vilket vunnit riksdagens bifall. Behovet av personalens förstärkning av nämnda anledning föreläge fortfarande. Medicinalstyrelsen finge förden skull hemställa att för ytterligare utökning av personalen måtte anvisas 50 000 kronor.

Under erinran om vad styrelsen i skrivelse den 9 november 1943 — för vilken redogjorts i 1944 års statsverksproposition (V. s. 174) — anfört rörande personalbehovet vid en föreslagen till Birgittas sjukhus ansluten sekundäravdelning i Hammar, för vars inrättande medel sedermera anvisats och som nu beräknades kunna tagas i bruk från och med budgetåret 1946/47, har styrelsen hemställt, att ett belopp av 2 500 kronor måtte beräknas för avlöning till en extra ordinarie skötare och en ekonomist (Ek 1) vid sekundäravdelningen.

Rörande den extra ordinarie ekonomipersonalen i övrigt har styrelsen, under åberopande av att med två befattningar som extra ordinarie förste ekonomibiträde vore förenad huvudsakligen eldartzjänstgöring, föreslagit, att nämnda befattningar omändras till extra ordinarie eldarbefattningar i samma lönegrad (Eo 5).

Medicinalstyrelsen har vidare meddelat, att statens sjukhuspersonals förbund gjort framställning om beredande av fastare anställning åt viss personal, som sedan lång tid varit anställd vid sinnessjukhusen mot tim- eller månadslön. Ehuru styrelsen hade sig bekant, att statens sjukhusutredning av år 1943 hade för avsikt att upptaga frågan angående ordningen för utförandet av reparationer å fastigheterna vid de statliga sjukhusen och i samband därmed frågan angående förekomsten vid desamma av befattningshavare inom byggnadsbranschen till prövning, ansåge styrelsen skäligt, att beredande av fastare anställning för en del av förefintliga extra arbetare borde möjliggöras. Styrelsen finge därför föreslå inrättandet av förslagsvis 6 extra ordinarie hantverkarbefattningar för att efter närmare utredning placeras vid de sjukhus, där största behovet av desamma föreläge. Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål utgjorde cirka 16 500 kronor.

I övrigt har styrelsen icke funnit sig nu böra framlägga förslag om inrättande av nya tjänster för beredande av fastare anställning åt extra personal vid sinnessjukhusen.

Avlöningskostnaderna för de med anledning av öppnandet av Grangärde sekundärsjukhus föreslagna extra ordinarie befattningarna bland sjukvårds- och ekonomipersonalen beräknar styrelsen till cirka 44 500 kronor.

Jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1942 må läkare, som icke är anställd vid statens sinnessjukhus, för uppehållande av läkartjänst vid sådant sjukhus äga åtnjuta — förutom den bostad, som kan beredas honom vid sjukhuset, ävensom reseersättning enligt gällande resereglemente — dag-arvode, utgörande för legitimerad läkare, vilken förordnas att som vikarie uppehålla överläkartjänst, vid förordnande på överläkartjänst i 29:e eller 28:e lönegraden 25 kronor och vid förordnande på överläkartjänst i 27:e lönegraden 23 kronor samt för legitimerad läkare eller medicine kandidat, vilken förordnas att som vikarie uppehålla tjänst som förste eller andre läkare, 20 kronor. Styrelsen meddelar, att Sveriges yngre läkares förening gjort gällande, att nämnda dagarvoden numera måste anses för låga. Föreningen hade därvid framhållit, att arvodena visserligen icke mycket understege den månadslön, som numera utginge vid landstingens sjukvårdsanstalter, men att det vore att märka, att läkarna vid sistnämnda anstalter utöver lönen kunde påräkna inkomster av öppen vård m. m., medan några biinkomster praktiskt taget icke förekomme vid sinnessjukhusen. Medicinalstyrelsen förklarar sig dela föreningens uppfattning, att arvodena äro för låga, och hemställer med anledning härav om höjning av arvodena vid vikariat å överläkartjänst med 3 kronor till 28 respektive 26 kronor samt av arvodet vid vikariat å tjänst som förste eller andre läkare till 25 kronor för legitimerad läkare och 22 kronor för medicine kandidat. Kostnaderna för en sådan förhöjning av arvodena beräknas av styrelsen till omkring 20 000 kronor.

Slutligen har styrelsen framlagt förslag om inrättande vid sinnessjukhusen av särskilda befattningar för förbättrad rekrytering av kontorspersonalen. Styrelsen har därvid erinrat om att i propositionen nr 241/1945 föredragande departementschefen anfört, att med ställningstagande till frågan om inrättande av ordinarie skrivbiträdesbefattningar, avsedda i första hand för sinnessjukhusens kontor, borde anstå i avvaktan på slutförandet av den undersökning rörande kontorsarbetets organisation vid sinnessjukhusen, som uppdragits åt statens sjukhusutredning av år 1943. Icke heller styrelsens förslag om inrättande av en skrivbiträdestjänst vid varje sinnessjukhus för underlättande av läkarnas psykoterapeutiska arbete hade departementschefen ansett sig kunna för det dåvarande biträda. Däremot syntes, enligt departementschefen, icke något vara att erinra mot att befattningshavare, som tjänstgjort en längre tid vid sjukhusen, bereddes anställning som extra ordinarie tjänstemän efter hand som säkrare hållpunkter vunnes för bedömande av kontors- och skrivarbetets definitiva omfattning. Härefter yttrar styrelsen:

Sinnessjukhuskontorens behov av skrivhjälp tillgodoses för närvarande i stor utsträckning genom anlitande av tillfällig personal, som avlönas med arvoden. Storleken av dessa arvoden bestämmes av vederbörande direktion inom ramen av de anslagsbelopp, som av medicinalstyrelsen ställas till förfogande för ändamålet. Dessa arvoden uppgå vanligtvis till allenast omkring 200 kronor per månad. Framförallt under senare år ha endast med största svårighet dugande skrivbiträden kunnat anställas för dessa arvoden.

Detta förhållande är särskilt otillfredsställande när det gäller de skrivbiträden, som avses skola erhålla förordnanden å de egentliga förvaltnings-tjänsterna. Erforderlig utbildning för erhållande av dessa tjänster är enligt gällande behörighetsföreskrifter minst realexamen samt godkänd avgångsexamen vid ett av staten understött handelsgymnasium. I många fall måste under nuvarande förhållanden å kontoristtjänst eller högre kontorstjänst förordnas personer, som icke uppfylla dessa behörighetsvillkor. Olägenheterna härav komma att göra sig mycket starkare gällande efter den uppflyttning av kontorstjänsterna, som skett från och med den 1 juli 1945. För den händelse kompetent rekryteringspersonal icke kan erhållas, skulle avsedd verkan av tjänsteuppflyttningarna — att erhålla mera kvalificerad kontorspersonal — kunna komma att äventyras.

På grund av vad sålunda anförts har medicinalstyrelsen övervägt att inrätta vissa arvodesbefattningar för kontorspersonalens rekrytering. Styrelsen har därvid funnit lämpligt indela dessa befattningar i två grupper, en med högre arvode, för vars erhållande skulle erfordras samma kompetensföreskrifter i teoretiskt avseende, som av Kungl. Maj:t fastställts för erhållande av kontorist- och högre kontorstjänster, och en grupp med lägre arvodesbelopp, avsedd för sökande med endast den teoretiska kompetens, som erfordras för anställning såsom kontors- eller kanslibitråde. Styrelsen anser att till dessa befattningshavare skulle utgå arvoden, motsvarande, för aspirant begynnelselönen för tjänsteman i lönegrad Ex 8 och för skrivbiträde begynnelselönen i lönegrad Ex 2. Antalet aspirantarvoden beräknas böra utgöra sexton och antalet skrivbiträdesarvoden sex varjämte — liksom för närvarande — vissa mindre belopp äro erforderliga för anställande av tillfällig skrivhjälp under vissa tidsperioder. Den av styrelsen sålunda ifrågasatta arvodesregleringen skulle emellertid medföra ökade kostnader för tillfällig anställd personal å sjukhuskontoren. Dessa merkostnader beräknas komma att uppgå till omkring 30 000 kronor.

Då styrelsen bemyndigats att under innevarande budgetår använda ett belopp av högst 260 000 kronor för avlöning av viss extra arbetskraft har styrelsen föreslagit, att för budgetåret 1946/47 ett belopp av (260 000 + 30 000) 290 000 kronor måtte ställas till styrelsens förfogande för sådant ändamål.

Utgifterna å anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har styrelsen ansett böra beräknas med utgångspunkt från det för innevarande budgetår anvisade beloppet, 7 850 000 kronor. Då ökningen av belastningen på grund av vad styrelsen i det föregående föreslagit kunde beräknas till 344 000 kronor, har posten föreslagits uppräknad till (7 850 000 + 344 000) 8 194 000 kronor.

Posten till *rörligt tillägg* har styrelsen med hänsyn till den föreslagna uppräknningen av posterna till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat och till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal funnit böra höjas till förslagsvis 3 101 500 kronor.

Vid bifall till vad medicinalstyrelsen föreslagit skulle sålunda enligt styrelsens beräkningar medelsbehovet för avlöningar till personal vid statens sinnessjukhus för nästa budgetår kunna beräknas till (15 700 000 + 104 500 + 8 194 000 + 3 101 500) 27 100 000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 8 oktober 1945 erinrat om att särskilt

tillkallade sakkunniga (statens sjukhusutredning av år 1943) fått i uppdrag att bland annat företaga undersökningar i syfte att inom de skilda sjukhusen och sjukhustyperna söka rationalisera arbetet samt inom ramen för gällande arbetstidsbegränsning bättre tillvarata personalens arbetskraft. Under sådana omständigheter hölle ämbetsverket före att — i avvaktan på resultatet av förevarande utredningsuppdrag — några förändringar i den nuvarande personalsammansättningen vid stateus sinnessjukhus icke borde ske i andra fall än då de befundes icke kunna anstå utan allvarliga olägenheter för sjukvården. I vad mån de i förevarande ärende framlagda förslagen om nya befattningar respektive uppflyttningar av redan förefintliga tjänster vore så trängande, att de redan nu borde genomföras, undandroge sig emellertid ämbetsverkets bedömande.

Mot storleken av den utav medicinalstyrelsen föreslagna ersättningen till legitimerad läkare, som sedan längre tid än ett år uppehölle ordinarie andre läkartjänst, hade ämbetsverket icke funnit anledning till erinran. Ämbetsverket föreslår, att vederbörande efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall skall komma i åtnjutande av ersättning efter för vikariatslön gällande grunder.

I anledning av medicinalstyrelsens förslag om uppräknig av arvoden till läkare, vilka icke äro anställda vid statens sinnessjukhus, under uppehållande av läkartjänster därstädes, erinrar statskontoret, att nuvarande arvoden fastställt genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1942. Efter denna tidpunkt har företagits en höjning med mellan 6 och 8 % av statliga arvoden i allmänhet (1945 års riksdagsskrivelse nr 18). Vid sådant förhållande vill statskontoret icke motsätta sig, att de för närvarande gällande arvoden till förevarande tjänstemän uppräknas i överensstämmelse med vad som sålunda medgivits för statliga befattningshavare. Arvodesbeloppen skulle härigenom — efter lämplig avrundning — komma att uppgå till för dag räknat: vid vikariat & överläkartjänst av 1:a och 2:a klass 27 kronor, & överläkartjänst av 3:e klass 25 kronor samt & förste och andre läkartjänst 22 kronor.

Medicinalstyrelsens förslag om inrättande vid sinnessjukhusen av särskilda befattningar för förbättrad rekrytering av kontorspersonalen har, i vad det avser löneställningen för skrivbiträden, icke givit statskontoret anledning till erinran. Däremot finner ämbetsverket det föreslagna aspirantarvudet väl högt. Enligt statskontorets mening borde en uppräknig av det för förevarande ändamål anvisade medelsbeloppet med 20 000 kronor vara till fyllest för beredande av löneförbättringar i skälig utsträckning åt den personal, som avses med medicinalstyrelsens ifrågavarande förslag. I övrigt har medicinalstyrelsens framställning icke föranlett något uttalande från statskontorets sida.

Allmänna lönenämnden, som avgivit utlåtande den 21 november 1945, har inledningsvis erinrat, att frågan om löne- och anställningsförhållandena för bland annat viss sjukvårds- och ekonomipersonal vid de statliga sinnessjukhusen för närvarande är föremål för särskild utredning. I övrigt föranleder

medicinalstyrelsens framställning följande särskilda uttalanden från lönenämndens sida:

Enligt medicinalstyrelsens mening böra särskilda överläkartjänster inrättas för den hjälpverksamhet, som enligt stadgan om sinnessjukvården i riket skall finnas anordnad vid statliga sinnessjukhus med eget upptagningsområde. Denna utvidgning av sjukhusens organisation skulle genomföras på så sätt, att personalstaten från och med nästkommande budgetår årligen utökas med 3 överläkartjänster i A 27, intill dess behovet av dylika tjänster vore fyllt. De för budgetåret 1946/47 föreslagna tjänsterna skulle placeras vid Ulleråkers, S:t Lars' och Sidsjöns sjukhus.

I 94 § nämnda stadga i dess från och med den 1 juli 1945 gällande lydelse (SFS 511: 1945) föreskrives, att hjälpverksamheten, därest icke särskilda omständigheter till annat föranleda, skall handhavas av överläkare. Med hänsyn härtill och då det torde vara av vikt, att hjälpverksamhetsläkaren besitter god erfarenhet inom sinnessjukvården, har lönenämnden icke något att erinra mot att de heltidsbefattningar, som kunna finnas erforderliga för hjälpverksamhetsläkare, inrättas såsom överläkartjänster i A 27.

Med anledning av medicinalstyrelsens förslag om utbyte av en hantverkarbefattning vid Vipeholms sjukhus mot en hantverksföreståndartjänst i A 10, vill lönenämnden ifrågasätta, huruvida det icke — med beaktande bland annat av den speciella karaktären hos klientelet vid detta sjukhus — är till fyllest med en hantverksföreståndartjänst i A 8. Erinras må, att statens sinnessjukhus ekonomipersonals förbund hos de särskilda tjänsteförtecknings-sakkunniga för sinnessjukhusen hemställde om en placering i den lägre hantverksföreståndargruppen av ifrågavarande befattningshavare.

Förslaget, att legitimerad läkare, som sedan längre tid än ett år uppehåller ordinarie andre läkartjänst, skulle komma i åtnjutande av lön lika med extra ordinarie läkare och övriga dylika läkare tillkommande förmåner, föranleder i huvudsak icke någon erinran från lönenämndens sida. Ifrågavarande läkare synas lämpligen böra tillerkännas ett arvode motsvarande 25:e löneklassen i löneplan Eo samt förmåner i övrigt enligt 10—15 §§, 19 § samt 20 § 1 mom. första stycket civila icke-ordinariereglementet, därvid vederbörande skulle anses tillhöra lönegraden Eo 26 löneklass 25.

Det av medicinalstyrelsen ifrågasatta inrättandet av ytterligare 5 extra ordinarie andre läkarbefattningar för att möjlighet skall erhållas att bereda legitimerade läkare, vilka i minst 3 år innehåft förordnande å läkartjänst vid sinnessjukhus eller annan lika meriterande tjänstgöring, extra ordinarie anställning, finner lönenämnden ägnat att väcka vissa betänkligheter ur principiell synpunkt. Behovet av en dylik anordning torde även bliva mindre vid bifall till styrelsens i annat sammanhang framlagda förslag om inrättande av ordinarie överläkar- och förste läkarbefattningar vid de rättspsykiatriska undersökningsstationerna. Skulle emellertid föreliggande rekryteringsvärigheter anses nödvändiggöra, att åtgärder vidtagas i enlighet med vad medicinalstyrelsen föreslagit, vill lönenämnden understryka, att i sådant fall förordnande såsom extra ordinarie andre underläkare i Eo 26 icke bör få meddelas annan läkare än sådan som efter avslutad läkarutbildning under minst 3 år uppehållit läkarbefattning vid statens sinnessjukhus eller fullgjort däremot svarande tjänstgöring.

Av medicinalstyrelsen föreslagna arvoden till legitimerad läkare eller medicine kandidat vid vikariat å läkartjänst vid sinnessjukhus anser sig lönenämnden böra godtaga med den jämkningen, att dagarvudet för legitimerad läkare vid vikariat å förste eller andre läkartjänst synes böra fastställas till 24 kronor.

Då frågan om rekryterings- och befordringsförhållandena för statlig kontorspersonal för närvarande är föremål för prövning av 1944 års personalutredning, anser sig lönenämnden icke nu böra taga ställning till medicinalstyrelsens förslag om fastställande av särskilda aspirantarvoden för sjuksjukhusens rekryteringspersonal inom kontorskarriären. Detta innebär givetvis icke, att lönenämnden har något att erinra mot att erforderligt belopp ställes till medicinalstyrelsens förfogande, för att styrelsen skall kunna tillfredsställande tillgodose föreliggande rekryteringsbehov.

En *reservant inom lönenämnden* har föreslagit, att de 106 befattningar såsom ekonomibiträden, vilka äro placerade i lönegrad Eo 4, skola uppflyttas till förste ekonomibiträden i lönegrad Eo 5 och att följaktligen antalet förste ekonomibiträden i sistnämnda lönegrad skall fastställas till 154. Reservanten anför till stöd för sitt förslag i huvudsak, att någon egentlig skillnad i de arbetsuppgifter som åvilade ekonomibiträden och förste ekonomibiträden icke förefunnes. Befordran till tjänst i lönegrad Eo 5 skedde också allmänt från tjänst i lönegrad Eo 4, vilket innebure att tiden för uppnåendet av slutlön förlängdes med tre år. Då ifrågavarande befattningar allmänt innehades av vuxna manliga befattningshavare, vilka i stor utsträckning vore familjeförsörjare, syntes en så låg placering som i lönegrad Eo 4 icke böra ifrågakomma. Gentemot majoritetens hänvisning till att frågan vore föremål för särskild utredning anför reservanten, att resultatet av denna utredning icke torde komma att föreligga inom sådan tid, att det kunde föreläggas 1946 års riksdag.

Efter avlåtandet av den skrivelse, för vilken i det föregående redogjorts, har *medicinalstyrelsen* inkommit med ytterligare en framställning, som berör förvarande anslag.

I skrivelse den 23 oktober 1945 har styrelsen nämligen erinrat, att styrelsen i det förslag till omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet, vilket underställts 1945 års riksdag, hemställt att såsom chefer vid de åtta undersökningsstationer, som skulle förläggas till statliga sinnessjukhus, skulle anställas överläkare i lönegrad A 27 eller undantagsvis i lönegrad A 28. Till överläkarna skulle även utgå förmånen av fri bostad eller, därest sådan ej kunde beredas dem, särskild hyresersättning. Vidare hade styrelsen föreslagit, att överläkarens närmaste man vid de större undersökningsstationerna med hänsyn till rekryteringen borde bliva förste läkare i lönegrad A 28.

Medicinalstyrelsen erinrar vidare, att departementschefen i proposition nr 241 till 1945 års riksdag i fråga om anställnings- och lönevillkoren för dessa läkare framhållit, att han icke kunde i princip förorda lägre löneställning än vad styrelsen föreslagit men ej heller, intill dess närmare erfarenhet vunnits, vore beredd att tillstyrka en högre löneplacering. Departementschefen förordade därför, att överläkaren vid psykiatriska sjukhuset i Stockholm placerades i 28:e lönegraden och övriga överläkare i 27:e lönegraden samt de fast anställda förste läkarna i 28:e lönegraden. Med hänsyn till att det här gällde tillskapandet av en ny organisation ansåg departementschefen

försiktigheten bjuda att samtliga läkarbefattningar tills vidare uppfördes på extra ordinarie stat.

Styrelsen framhåller härefter att det kunde befaras, att till de nya läkartjänsterna icke komme att anmäla sig sökande med erforderlig kompetens, emedan ordinarie läkare vid statens sinnessjukhus icke torde kunna förordnas att inneha extra ordinarie befattning i samma eller lägre lönegrad vid det rättspsykiatriska undersökningsväsendet. Styrelsen ansåge därför, att åtgärder måste vidtagas för att till de högre undersökningsläkartjänsterna er-hålla sökande från kompetenta förste läkare, eventuellt överläkare vid statens sinnessjukhus.

Såsom en provisorisk anordning för tiden 1 januari—30 juni 1946 har styrelsen föreslagit, att de nya överläkar- och förste läkarbefattningarna icke skulle tillsättas, därest ordinarie överläkare eller förste läkare vid de statliga sinnessjukhusen funnes bland de sökande och sådan sökande i första hand prövades böra ifrågakomma. I stället borde allenast vakansförordnande meddelas å befattningarna. Härvid borde den förordnade läkaren bibehållas vid sin å egen tjänst utgående lön, omräknad till den dyrort, där han bleve placerad. Därutöver borde vid vakansförordnande å överläkartjänst vederbörande, om han vore överläkare vid annat statens sinnessjukhus, få uppbära den hyresersättning, Kungl. Maj:t komme att bestämma samt, om han vore förste läkare, dels vikariatsersättning enligt samma grunder, som gällde vid förste läkares förordnande å högre befattning vid sinnessjukhusen, dels ock nämnda hyresersättning. Ifrågavarande läkare avsåges skola avstå från de bostäder, som upplåtits åt dem vid annat sinnessjukhus. I händelse åter av vakansförordnande vid samma sinnessjukhus, där den ordinarie tjänstgöringen vore förlagd, borde de i stället för hyresersättning tillerkännas fri tjänstebostad. Styrelsen avsåge att snarast inkomma med förslag till uppförande av erforderligt antal bostäder vid sinnessjukhusen för samtliga överläkare vid undersökningsväsendet.

Styrelsen framhåller, att vid besättande av de nya tjänsterna medelst vakansförordnanden sinnessjukvården komme att berövas ett antal ordinarie läkare. Detta vore självfallet i och för sig en olägenhet. Härtill komme att vikarierna icke kunde bedöma, när tidpunkten för befordran skulle inträffa, och därför i många fall finge antagas komma att lämna sinnessjukvården efter förhållandevis kort tid. Till följd härav komme erforderlig kontinuitet i sjukvårdsarbetet icke att kunna uppehållas. Ett provisorium av förut angiven innebörd torde heller icke ensamt förmå att locka sökande med erforderlig kompetens.

I anslutning härtill har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen uppföra överläkar- och förste läkartjänsterna vid de rättspsykiatriska undersökningsstationerna på ordinarie stat.

Genom beslut den 23 november 1945 har Kungl. Maj:t lämnat medicinalstyrelsen bemyndigande att för tiden 1 januari—30 juni 1946 meddela vakansförordnanden på sätt styrelsen föreslagit.

Slutligen får jag anmäla en av *statens sjukhuspersonals förbund* i skrivelse den 4 december 1945 gjord framställning rörande ökning av antalet förste ekonomibiträdesbefattningar samt uppflyttning av återstående ekonomibiträdesbefattningar i lönegrad Eo 4 till lönegrad Eo 5.

Förbundet erinrar, att 1945 års riksdag beslutat uppföra 76 förutvarande manliga ekonomistbefattningar vid statens sinnessjukhus på ordinarie stat med placering såsom förste ekonomibiträden i lönegrad A 5 och anför här efter i huvudsak följande:

Beslutet innebär att tredjedelen av hela antalet manliga ekonomister uppfördes som ordinarie. Men beslutet innebär också att denna grupp, som tidigare varit uppdelad i löneställningen Eo 5 och Eo 4, nu kom att omfatta tre lönegrupper, nämligen A 5, Eo 5 och Eo 4. Vid uppförande i ordinarie ställning till A 5 har befordringsordningen varit tjänsteåldern, oavsett om de tillhört Eo 5 eller Eo 4. På grund av det ringa antal ordinarie befattningar, som tillkom, kunde endast befattningshavare med över 16 tjänsteår komma i fråga till befordran. Därtill kom att vissa befattningar, såsom chaufförer och post- och stadsbud, nedflyttas från A 6 till A 5.

Med hänsyn till det uttalande tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus gjort i samband med behandlingen av ärendet, att det här gäller befattningshavare, som äro oundgängligen behövliga för det löpande arbetets behöriga gång samt till dess uttalande, att frågan om det antal tjänster, som bör uppföras som ordinarie, ansågs falla utanför tjänsteförteckningens utformning, tillåter sig personalförbundet framhålla, att antalet ordinarie befattningar inom denna grupp icke synes böra vara lägre än det är inom andra grupper och verk. I allmänhet torde väl proportionen ordinarie och icke ordinarie vara två tredjedelar av de förra och en tredjedel av de senare.

Enligt medicinalstyrelsens förslag till *petita* budgetåret 1946/47 utgör gruppen första ekonomibiträden och ekonomibiträden sammanlagt 260, varav 106 förste ekonomibiträden äro placerade i A 5 och 48 i Eo 5 samt 106 ekonomibiträden i Eo 4. Det har som förut framhållits blivit tre olika löneplaceringar mot två tidigare utan att arbetsförhållandena på något sätt ändrats.

Det torde vara ytterst få manliga befattningar vid övriga statens verk som äro placerade så lågt som i Eo 4; lägsta placeringen är i regel i Eo 5. Personalförbundet har i medicinalstyrelsen gjort framställning om att de som äro placerade i Eo 4 borde uppflyttas i Eo 5, varigenom skulle åstadkommas samma gruppering som tidigare. Medicinalstyrelsen har emellertid ansett sig förhindrad att ta upp frågan i sina *petita* under hänvisning till att ärendet vore hänskjutet till 1944 års sjuksköterskeutredning. En hemställan har också gjorts till denna kommitté om ärendets upptagande. Nu har ju arbetet föruppats i denna kommitté och dess utredning blir därigenom icke färdig till 1946 års riksdag. Under sådana omständigheter ha vi ingen annan utväg än att direkt vända oss till Kungl. Maj:t för att få frågan upptagen och löst vid den kommande riksdagen. Vi vilja även peka på att vid allmänna lönenämndens behandling av medicinalstyrelsens *petita* en reservant där yrkat på att alla ekonomibiträdesbefattningarna i Eo 4 skulle uppföras i Eo 5.

Under återopande härav har förbundet hemställt, att *dels* antalet förste ekonomibiträdesbefattningar ökas med 87 eller från 106 till 193 *dels* ock de återstående ekonomibiträdesbefattningarna i Eo 4 uppflyttas till Eo 5.

Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår har medicinalstyrelsen framfört ett flertal förslag beträffande här förevarande anslagspunkt. För vinnande av största möjliga överskådlighet behandlar jag dessa förslag i tre särskilda avsnitt, under rubrikerna principiella nyheter, automatiska utgiftsstegringar samt övriga förslag.

Principiella nyheter äro förslagen om inrättande av särskilda överläkartjänster för handhavande av hjälpverksamheten, om beredande av ökade förmåner åt vissa läkarvikarier samt inrättande av särskilda befattningar såsom extra ordinarie läkare utan fast placeringsort för möjliggörande av snabbare befordringsgång för vissa långtidsvikarier, om beredande av anställning såsom hantverkare i lönegradsplacerade befattningar för viss tim- och månadsavlönad ekonomipersonal samt om inrättande vid sinnessjukhusen av särskilda arvodesbefattningar för åstadkommande av förbättrad rekrytering av kontorspersonalen.

Beträffande förstnämnda förslag vill jag erinra, att hjälpverksamhet är anordnad vid flertalet statliga sinnessjukhus och att denna verksamhet i stort sett kan sägas avse rådgivning och hjälp åt *dels* inom upptagningsområdet bosatta sinnessjuka eller personer, hos vilka utbrott av sinnessjukdom kan befaras, (*exspektanter*) *dels ock* å sinnessjukhuset intagna eller därifrån utskrivna. Beträffande den närmare utformningen av ifrågavarande verksamhet tillåter jag mig hänvisa till föreskrifterna i 93—100 §§ gällande sinnessjukvårdsstadga. Här må endast ytterligare framhållas, att hjälpverksamheten för närvarande vid varje sinnessjukhus handhaves av en vid sjukhuset anställd överläkare, som i denna sin egenskap benämnes hjälpverksamhetsläkare, vid sidan av hans huvudsakliga göromål och med biträde av en eller flera föreståndarinnor.

Ifrågavarande hjälpverksamhet utgör ett betydelsefullt komplement till den vård, som meddelas å sinnessjukhusen. Indirekt kan den även komma att medföra gynnsamma ekonomiska konsekvenser såtillvida, att tveksamma fall, vilka eljest måst kvarhållas å sinnessjukhus, kunna försöksutskrivnas tidigare, om sjukhusläkaren kan anförtro patienten åt en hjälpverksamhet med möjligheter att giva den försöksutskrivne verksamt stöd. Jag finner å andra sidan vissa omständigheter tala för att statsmakterna icke nu böra binda sig för en sådan genomgående utbyggnad av hjälpverksamhetsorganisationen, vilken skisserats av medicinalstyrelsen såsom ett mål. Enligt vad jag inhämtat umgås sålunda flera landsting med planer på inrättande vid centralasaretten av psykiatriska kliniker av ungefär samma typ som den vid undervisningssjukhusen förekommande. Om dessa planer komma till utförande, kan detta måhända medföra en minskning av anspråken på hjälpverksamheten vid de statliga sinnessjukhusen. En liknande avlastning för hjälpverksamheten kan i viss mån komma att bli en följd av 1945 års riksdagsbeslut om statsbidrag till psykisk barn- och ungdomsvård. Slutligen vill jag nämna, att statens sjukhusutredning av år 1943 har sin uppmärksamhet riktad på förevarande frågekomplex.

Det sagda bör emellertid enligt min mening icke utgöra hinder för att det av medicinalstyrelsen för nästa budgetår framlagda förslaget om inrättande av

heltidsanställda hjälpverksamhetsläkare vid tre av de större sinnessjukhusen genomföres. De erfarenheter som kunna vinnas från denna verksamhet komma givetvis att bliva av den största betydelse för bedömandet av frågan om ifrågasvarande organisationsform bör ytterligare utbyggas.

Jag tillstyrker alltså i enlighet med medicinalstyrelsens förslag inrättandet av tre befattningar som överläkare, vilka såsom allmänna lönenämnden anfört böra placeras i lönegraden A 27, för handhavande av hjälpverksamheten vid Ulleråkers, S:t Lars' och Sidsjöns sjukhus. Härvid förutsätter jag, att dessa hjälpverksamhetsläkare även skola vara familjevårdsläkare. Medicinalstyrelsens uppfattning, att de särskilda överläkarna för hjälpverksamheten böra beredas bostäder inom sjukhusområdet, kan jag icke dela, då det synes mig som om dessa läkare borde erhålla bättre möjligheter att göra en framgångsrik insats, därest de bo i staden och därigenom erhålla närmare kontakt med allmänheten. Jag förordar därför i stället att hjälpverksamhetsläkarna erhålla hyresbidrag med enahanda belopp, som fastställts för överläkare i motsvarande lönegrad vid de rättspsykiatriska undersökningsstationerna.

Medicinalstyrelsens förslag, att legitimerad läkare, vilken sedan längre tid än ett år uppehåller ordinarie andre läkartjänst, skall komma i åtnjutande av lön lika med extra ordinarie läkare ävensom övriga dylik läkare enligt icke-ordinariereglementet tillkommande förmåner, tillstyrker jag i den form, som av allmänna lönenämnden föreslagits. Med anledning av lönenämndens uttalade tveksamhet om lämpligheten av att inrätta särskilda befattningar såsom extra ordinarie läkare utan fast placeringsort, avsedda för legitimerade läkare, vilka i minst tre år innehaft förordnande å läkartjänst vid sinnessjukhus, vill jag erinra, att en motsvarande anordning redan genomförts vid fångvårdsanstalterna, där extra ordinarie assistenttjänster utan fast placeringsort finnas inrättade. Med beaktande av vad lönenämnden anfört därom, att behovet av ifrågasvarande anordning kan bliva mindre vid ett överförande till ordinarie stat av vissa läkartjänster vid de rättspsykiatriska undersökningsstationerna, anser jag mig kunna godtaga medicinalstyrelsens förslag så långt, att jag förordar inrättandet av tre extra ordinarie andre läkarbefattningar utan fast placeringsort i lönegrad Eo 26. Jag vill understryka, att förordnande att inneha sådan befattning icke må meddelas annan läkare än den som efter avslutad läkarutbildning under minst tre år uppehållit läkarbefattning vid statens sinnessjukhus eller fullgjort däremot svarande tjänstgöring.

Med hänsyn till att frågan om möjligheterna till ökad rationalisering av de arbetsuppgifter, vilka ankomma på flertalet av de ekonomibiträden som av medicinalstyrelsen föreslagits såsom extra ordinarie hantverkare, upptagits till behandling av statens sjukhusutredning, finner jag att med ett ståndpunktstagande till detta förslag bör tills vidare anstå. På av lönenämnden anfört skäl anser jag ej heller lämpligt att nu taga ställning till frågan om inrättande av särskilda arvodesbefattningar för åstadkommande av förbättrad rekrytering av kontorspersonalen. Jag förordar i stället, att medicinalstyrelsen gives möjlighet att bereda löneförbättringar åt tillfälligt anställd personal å sinnes-

sjukhuskontoren genom en uppräknig med den av statskontoret angivna siffran, 20 000 kronor, av det för ändamålet anvisade medelsbeloppet.

Automatiska utgiftsstegringar, för vilka medicinalstyrelsen nu äskat medel, ha uppkommit till följd av riksdagens tidigare beslut om inrättande av särskilda rättspsykiatriska undersökningsstationer, om anordnande av sekundäravdelningar i Grangärde och Hammar samt om tillbyggnader vid Mariebergs sjukhus.

Vid anmälan av frågan om inrättande av rättspsykiatriska undersökningsstationer i propositionen nr 241 till 1945 års riksdag anförde jag, att det syntes angeläget, att löneställningen för överläkarna bleve sådan, att en tillfredsställande rekrytering till denna kår befrämjades. Under förberedelserna för organisationens igångsättande den 1 januari 1946 har, såsom framgår av medicinalstyrelsens framställning, visat sig, att överläkare och förste läkare vid sinnessjukhusen av lönetekniska skäl sett sig förhindrade att söka flertalet undersökningsläkartjänster. Då förstnämnda grupper av läkare genom sin större erfarenhet få antagas äga de bästa förutsättningarna att under den nya organisationens första år leda arbetet in i önskvärda spår, är det enligt min uppfattning angeläget, att åtgärder, syftande till att erhålla sökande även från deras krets, vidtagas. Jag vill därför förorda medicinalstyrelsens förslag att samtliga extra ordinarie överläkar- och förste läkartjänster vid de rättspsykiatriska undersökningsstationerna vid ingången av nästa budgetår överföras på ordinarie stat.

Medicinalstyrelsens förslag till personaluppsättning vid Grangärde sekundäravdelning har i huvudsak icke givit mig anledning till erinran. Beaktas bör, att Grangärde avses skola giva patienterna större möjligheter till sysselsättning än övriga sekundäravdelningar. En viss reduktion av det föreslagna antalet befattningshavare synes dock möjlig. Jag förordar, att för avdelningens skötsel inrättas nya befattningar såsom följer, nämligen: en extra ordinarie andre läkare (Eo 26), en första föreståndarinna (A 12), tre översköterskor (A 6), tio sköterskor (A 3), en eldare (A 6), en väverska (A 3), en köksföreståndare (A 6), ett ekonomibitråde (A 2), en föreståndare för djurstall (A 5), nio sköterskor eller elever (Eo 3), en eldare (Eo 5), en hantverkare (Eo 6), två ekonomibitråden (Eo 5) och sex ekonomister (Ek 1). Häremot svarar indragning av en översköterskebefattning (Eo 6). Vidare synes böra beräknas arvoden till predikant och organist vid avdelningen av 900 respektive 350 kronor.

Även det beräknade personalantalet vid den nya avdelningen av Mariebergs sjukhus torde utan men för sjukvårdsarbetet kunna i någon mån minskas. Jag föreslår till följd härav att för denna avdelning inrättas följande befattningar, nämligen elva skötare, varav sju ordinarie (A 6) och fyra extra ordinarie eller elever (Eo 6), samt sju sköterskor, varav fem ordinarie (A 3) och två extra ordinarie eller elever (Eo 3).

Förslaget om beräkning av medel för avlönande av ytterligare en skö-

tare (Eo 6) och en ekonomist (Ek 1) vid sekundäravdelningen i Hammar anser jag mig kunna godtaga.

Av medicinalstyrelsens övriga förslag angå till att börja med några *läkarpersonalen*.

Det torde icke vara uteslutet, att täta ombyten av innehavare utav de båda underordnade läkarbefattningarna vid S:ta Annas och S:t Olofs sjukhus skulle kunna motverkas genom en rationellare fördelning av jourtjänsten mellan överläkare och andre läkare. Med hänsyn härtill anser jag att med genomförandet av förslaget om dessa underordnade läkares överförande till ordinarie stat bör anstå, till dess denna utväg försökts.

Då det torde bliva nödvändigt att ersätta den amanuens vid Ulleråkers sjukhus, som i och med öppnandet av den psykiatriska kliniken i Uppsala undandrages sjukhuset, vill jag med jämkning av medicinalstyrelsens förslag föreslå, att en befattning såsom extra ordinarie andre läkare (Eo 26) inrättas vid Ulleråkers sjukhus.

I nära anslutning till vad statskontoret och lönenämnden förordat tillstyrker jag, att medel beräknas för höjning av de till vikarierande läkare, vilka icke äro anställda vid statens sinnessjukhus, nu utgående dagarvodena till följande belopp, nämligen för legitimerad läkare vid vikariat å överläkartjänst i lönegrad A 29 eller A 28 27 kronor, vid vikariat å överläkartjänst i lönegrad A 27 25 kronor och vid vikariat å förste eller andre läkartjänst 24 kronor samt för medicine kandidat vid vikariat å förste eller andre läkartjänst 22 kronor.

Av medicinalstyrelsens förslag rörande *sjukvårdspersonalen* anser jag mig kunna godtaga dem om förändring av en skötarbefattning (A 6) vid Vipeholms sjukhus till uppsyningsmansbefattning (A 10) samt av två överskötarbefattningar (A 8) vid Sätters sjukhus till översköterskebefattningar (A 6). Likaså tillstyrker jag, att ytterligare en föreståndarinnetjänst (Eo 7) inrättas för hjälpverksamheten inom upptagningsområdet för Sidsjöns sjukhus.

För förslaget om anställande av ytterligare personal på sinnessjukhusens laboratorier anser jag medicinalstyrelsen ha förebragt bärande skäl. Med hänsyn till rådande brist på sjuksköterskor och då de av styrelsen angivna arbetsuppgifterna borde kunna anförtros åt välutbildade laboratoriebiträden, föreslår jag att detta önskemål tillgodoses genom att medel beräknas för anställande på försök av fyra laboratoriebiträden, vilka tills vidare torde bära placeras i lönegrad Eo 6. Jag förutsätter härvid, att det skall ankomma på medicinalstyrelsen att utan bundenhet av formella föreskrifter pröva de sakliga kvalifikationerna hos sökande till dessa befattningar samt att till Kungl. Maj:t anmäla gjorda erfarenheter av ifrågavarande försöksanordning.

Då, enligt vad jag erfarit, 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal, har sin uppmärksamhet riktad på frågan om lönesättningen för nattöversköterskor vid sinnessjukhusen, synes med inrättande av nya dylika tjänster bära anstå i avbidan på kommitténs förslag.

Under återopande av 1945 års riksdags beslut att anvisa 50 000 kronor för